

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 3.9.2003
KOM(2003) 527 endelig

**ÅRSBERETNING 2003 FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET
OG EUROPA-PARLAMENTET**

**OM DET EUROPÆISKE FÆLLESSKABS UDVIKLINGSPOLITIK OG
KOMMISSIONENS BERETNING OM GENNEMFØRELSEN AF BISTANDEN TIL
TREDJELANDE 2002**

**ÅRSBERETNING 2003 FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET
OG EUROPA-PARLAMENTET**

**OM DET EUROPÆISKE FÆLLESSKABS UDVIKLINGSPOLITIK OG
KOMMISSIONENS BERETNING OM GENNEMFØRELSEN AF BISTANDEN TIL
TREDJELANDE 2002**

INDHOLDSFORTEGNELSE

A.	FORORD	5
B.	RESUMÉ	7
1.	STRATEGISKE MÅL OG RESULTATER.....	12
1.1	RAMMERNE FOR FÆLLESSKABETS PARTNERSKABER MED TREDJELANDE.....	12
1.2	Tilpasning til ændringerne i EU og i den globale situation i 2002	15
1.3	Nøgleresultater i 2002	18
1.4	Sammenhæng, koordinering og komplementaritet	19
1.5	Samarbejde med andre	25
1.6	Vejen mod fremtiden	28
2.	REFORM PROCESSEN – FREMSKRIDT I 2002	29
2.1.	KVALITETSFORBEDRING	29
2.2.	FORBEDRING AF DEN FINANSIELLE FORVALTNING OG INDSATS	31
2.3.	YDERLIGERE SAMLING AF PROJEKTCYKLUSSEN: SAMARBEJDSKONTORET EUROPEAID's ANDET ÅR	32
2.4.	DEKONCENTRERING	35
3.	LØBENDE FREMSKRIDT MED REALISERING AF STRATEGISKE MÅL.....	38
3.1.	Overvågning af fremskridtene med realisering af strategiske mål.....	38
3.2.	Optimering af virkningerne af fællesskabsbistanden	45
3.3	POLITISKE UDVIKLINGSTENDENSER PÅ PRIORITEREDE OMRÅDER I 2002.....	49
4.	RESULTATSØGNING: OVERVÅGNING OG EVALUERING	73
4.1.	EVALUERING	73
4.2.	PROJEKTRESULTATER: RESULTATORIENTERET OVERVÅGNING	78
4.3.	Konklusioner:.....	85

5.	HORISONTALE AKTIVITETER OG MAINSTREAMING.....	87
5.1.	MAINSTREAMING AF MENNESKERETTIGHEDS- OG DEMOKRATISPØRGSMÅL I EU	87
5.2	DET EUROPÆISKE INITIATIV FOR DEMOKRATI OG MENNESKERETTIGHEDER (EIDHR).....	89
5.3	LIGESTILLING MELLEM KVINDER OG MÆND	94
5.4	NARKOTIKABEKÆMPELSE	95
5.5	MILJØ OG TROPISKE SKOVE.....	96
5.6.	KONFLIKTFOREBYGGELSE, HURTIG KRISEREAKTION OG TERRORBEKÆMPELSE	98
5.7.	Videnskabeligt og teknologisk samarbejde – politisk dialog og kapacitetsopbygning.....	103
5.8	SUNDHED, AIDS OG BEFOLKNING	104
5.9	SAMARBEJDE MED IKKE-STATSLIGE AKTØRER, HERUNDER NGO'ER.	105
6.	AKTIVITETER I 2002	111
6.1.	DET VESTLIGE BALKAN	113
6.1.5.	<i>Sammenhæng, koordinering og komplementaritet i regionen</i>	127
6.1.6	<i>Resultatorienteret overvågning (ROM)</i>	129
6.2.	ØSTEUROPA OG CENTRALASIEN	134
6.3	MIDDELHAVSLANDENE, NÆR- OG MELLEMOSTEN	158
6.4.	LANDE I AFRIKA, VESTINDIEN OG STILLEHAVSOMRÅET (AVS) OG OVERSØISKE LANDE OG TERRITORIER (OLT)	183
6.5	ASIEN	211
6.6	LATINAMERIKA	233
7.	EKSEMPEL: VANDFORVALTNING I EU-SAMARBEJDET	254
7.1	VANDS BETYDNING FOR UDVIKLINGEN	254
7.2	VAND OG MILLENNIUMMÅLENE	255
7.3	MENNESKER OG VAND: FORBEDRET ADGANG TIL VAND OG SANITETSTJENESTER	256
8.	Finansielle tabeller	266
8.1.	COMMITMENTS 2002 WESTERN BALKANS	271
8.2.	COMMITMENTS 2002 EASTERN EUROPE AND CENTRAL ASIA	282
8.3.	COMMITMENTS 2002 MEDITERRANEAN AND NEAR AND MIDDLE EAST	285

8.4	COMMITMENTS 2002 - ACP.....	292
8.5.	COMMITMENTS 2002 ASIA	310
8.6	ENGAGEMENTS 2002 AMERIQUE LATINE	314
9.	BILAG	320
9.1	HARMONISERING AF KONTRAKT- OG FINANSIERINGS- PROCEDURERNE	320
9.2	RAL.....	321
9.3	RETLIGE ANLIGGENDER	338
9.4	REVISION	339
9.5	GENNEMSIGTIGHED OG SYNLIGHED.....	341
9.6	MEDDELELSER OM EKSTERN BISTAND UDGIVET AF EU I 2002.....	343
9.7	EU-BISTAND DER IKKE ER OMFATTET AF DENNE BERETNING	345

A. FORORD

Fattigdom, konflikter, ustabilitet og menneskelig elendighed er faktorer, der berører os alle, uanset hvor i verden de findes. I denne globaliseringstid er det i vores fælles, europæiske interesse og et moralsk krav, at disse spørgsmål tages op. EF's programmer for bistand til tredjelande er en reaktion på denne situation.

Kommissionen forvalter på vegne af Det Europæiske Fællesskab en femtedel af EU's samlede bistand (6,5 mia. EUR forpligtet i 2002), der udgør over 10 % af den samlede bistand. Vi yder bistand til over 160 lande, territorier og organisationer på verdensplan. Vi tror på langsigtede, strukturerede forpligtelser og på opbygningen af et netværk af samarbejdspartnerskaber.

Ved at samle ressourcerne til dette fælles formål har EU's medlemsstater vist, at de går ind for de fælles værdier i forbindelse med bistanden til tredjelande, nemlig menneskerettigheder, stabilitet og nedbringelse af fattigdom, og politikkerne i forbindelse hermed og gennemførelsen af disse er af central betydning for EU's rolle i verden.

Kommissionen har som forvalter af EF's bistand til tredjelande en enestående komparativ fordel, der trækker på medlemsstaternes ekspertise og går længere end deres nationale traditioner. Vi arbejder hårdt på at sikre, at de europæiske skatteyderes penge anvendes til bistandsprogrammer af høj kvalitet, der har en påviselig indvirkning på menneskers livskvalitet. Vi søger at gøre dette med et effektivitetsniveau, der lever op til de højeste internationale standarder.

De 275 mio. EUR, vi forpligtede i Afghanistan i 2002, er især et godt eksempel på denne fremgangsmåde: et konkret bidrag til genopbygning af et nedbrudt land, støtte til en nyindsat regering, så den kan skabe bedre liv for almindelige mennesker. Kommissionen spillede ligeledes en vigtig rolle på konferencen om udviklingsfinansiering (Monterrey), verdenstopmødet om bæredygtig udvikling (Johannesburg), i Doha-udviklingsrunden og i vedtagelsen af Barcelona-forpligtelserne og lanceringen af EU's initiativer om vand/kloakering og energi.

Denne Kommission har prioriteret en reform af den måde, hvorpå vi forvalter budgettet for bistand til tredjelande, og 2002 var året, hvor de første resultater af denne reform kunne ses i praksis: Kvaliteten af vores bistand er blevet væsentligt forbedret gennem en omfattende dekoncentrering af forvaltningsansvaret væk fra Bruxelles og ud i marken, der i 2002 fandt sted for geografiske programmer i Europa, landene i Middelhavsområdet, Asien og Latinamerika. Ifølge international bedste praksis er vi nu ikke blot hurtigere til at gennemføre bistanden – i det store hele nu på linje med de nationale udviklingskontorers resultater – men også bedre til at påvise problemer og til at skræddersy vores bistand, så den opfylder de reelle behov. Disse gevinster er på programmeringssiden blevet suppleret af nye rammer for landestrategier, der fremmer sammenhængende politikker og donorkoordinering.

Denne beretning indeholder oplysninger om politikker og programmer, der er gennemført i hele verden. Den imødekommer Rådets og Europa-Parlamentets ønske om, at der skal fokuseres på de opnåede resultater og virkninger. Vi erkender, at der er behov for yderligere arbejde i forbindelse med udviklingen af en resultatbaseret fremgangsmåde. Det vil tage meget længere tid og kræve en langt større indsats at konsolidere og færdiggøre reformen og forbedre effektiviteten af bistanden til tredjelande yderligere. Af særlige udfordringer kan nævnes behovet for, at de specifikke problemer med gennemførelsen, som Kommissionen stødte på i en række AVS-lande, tages op, og kravet om, at effektive finansielle instrumenter

skal udbredes til vore nye naboer efter udvidelsen i 2004 i forbindelse med initiativet "Det bredere europæiske naboskab". Vi arbejder på at tage disse udfordringer op og på at forbedre resultaterne af EF's bistand til tredjelande yderligere og dermed bidrage til sikkerhed og velstand for alle.

Chris Patten, medlem af Kommissionen med ansvar for eksterne forbindelser
Formand for bestyrelsen for Samarbejdskontoret EuropeAid

Poul Nielson, medlem af Kommissionen med ansvar for udvikling
Administrativ leder af bestyrelsen for Samarbejdskontoret EuropeAid

Günter Verheugen, medlem af Kommissionen med ansvar for udvidelse
Medlem af bestyrelsen for Samarbejdskontoret EuropeAid

Pascal Lamy, medlem af Kommissionen med ansvar for handel
Medlem af bestyrelsen for Samarbejdskontoret EuropeAid

Pedro Solbes Mira, medlem af Kommissionen med ansvar for økonomiske og finansielle anliggender
Medlem af bestyrelsen for Samarbejdskontoret EuropeAid

B. RESUMÉ

Denne årsberetning indeholder en oversigt over Det Europæiske Fællesskabs aktiviteter på området eksternt bistand. Den skal ses i lyset af den reform af forvaltningen af EF's eksterne bistand, som Kommissionen har vedtaget¹. Den er rettet til de europæiske institutioner, andre aktører på området, partnerlandene samt den brede befolkning. Ifølge denne beretning har EF i 2002 indgået forpligtelser for 6,5 mia. EUR og udbetalt 5,2 mia. EUR.

I **kapitel 1** gøres der rede for den aktuelle situation med hensyn til de **strategiske mål og resultater**. På topmøderne i Monterrey og Johannesburg blev grundlaget for et nyt globalt partnerskab for fattigdomsudryddelse og skabelse af bæredygtig udvikling fastlagt. Hvis EU's medlemsstater opfylder deres løfter, vil yderligere 8,5 mia. EUR kunne være tilgængelige i 2006. Den første generation af landestrategidokumenter blev afsluttet i 2002. Dette vil føre til en øget fokusering på fattigdomsbekæmpelse. En bedre integrering af den internationale situation i stadig udvikling, og af andre af EU's prioriteter i udviklingspolitikken og planlægningen vil ligeledes bidrage til en generel forbedring af EU's aktiviteter på området. Glemmes må ikke de allerede berømte tre elementer sammenhæng, koordinering og komplementaritet, i forbindelse med hvilke der kan registreres løbende fremskridt. Inden for EF's politikker bidrager de til at fremme udvikling, nedbringe fattigdom og integrere støttemodtagende lande/partnerlande i verdensøkonomien. I dette kapitel gøres der ligeledes rede for fremskridtene i EF's samarbejde med andre donorer. En ny rammeaftale er blevet underskrevet med Verdensbanken, og revisionen af rammeaftalen mellem EF og FN om EF-finansiering af FN-projekter blev afsluttet. I 2002 blev der gennemført omfattende politiske dialoger på forskellige niveauer med FN's kontorer, fonde og programmer.

Reformen af forvaltningen af EF's bistand til tredjelande begynder at bære frugt: mere veldefineret programmering, forbedret kvalitet og timing af bistanden, større åbenhed og ansvarlighed, uddelegering af ansvar til delegationer på stedet, bedre koordinering med andre donorer, navnlig medlemsstaterne, og gennemførelse af et nyt enkelt forvaltningsinformationssystem Common Reflex Information System (CRIS) er blandt de vigtigste resultater i 2002, som det fremgår af **kapitel 2**.

I **kapitel 3** skitseres de fremskridt, som EF gør i **retning af at realisere dets strategiske mål**, navnlig millennium-udviklingsmålene (MDG), i samarbejde med resten af det internationale samfund. Der gøres rede for de foranstaltninger, der træffes for at øge effektiviteten af fællesskabsbistanden yderligere, herunder tilpasning af fremgangsmåden til forskellige omstændigheder i de enkelte lande og regioner, effektiv målretning af ressourcerne, bæredygtig gældsætning, øget anvendelse af sektorspecifikke fremgangsmåder og budgetstøtte. Der gøres ligeledes rede for fremskridtene i retning af fokusering af EF's bistand omkring et mere begrænset antal områder, og for centrale politiske udviklingstendenser inden for disse prioriterede områder i 2002. Sociale sektorer såsom sundhed og uddannelse, transport og fødevarer sikkerhed har oplevet betydelige fremskridt i årets løb. Kommissionen har vedtaget en meddelelse om handel og udvikling, som Rådet tilsluttede sig i november 2002.

Kommissionen har samarbejdet med en ekspertgruppe bestående af medlemsstater og andre interesserede parter, herunder OECD's Udvalg for Udviklingsbistand, UNDP og Verdensbanken, om udvikling af 10 centrale indikatorer udledt af millennium-

¹ Meddelelse om reformen af forvaltningen af den eksterne bistand, SEK(2000) 814 af 16.5.2000.

udviklingsmålene. Af disse 10 indikatorer hænger 6 direkte sammen med børns velfærd, mens tre har en specifik kønsdimension. Kommissionen vil hvert år overvåge fremskridtene i forhold til disse indikatorer i alle de udviklingslande, den yder bistand til. Der er tale om:

- Den andel af befolkningen, der lever for under 1 USD om dagen
- Prævalensen af undervægtige børn
- Dødeligheden blandt børn under fem år
- Nettoindskrivningen i grundskoler
- Gennemførelsesprocent inden for grundskoleuddannelse
- Forholdet mellem piger og drenge i grundskoler og gymnasier samt inden for højere uddannelse
- Andelen af fødsler med fødselshjælp fra kvalificeret sundhedspersonale
- Andelen af 1-årige børn, der er vaccineret mod mæslinger
- Hiv-prævalensen blandt 15-24 årige gravide kvinder
- Den andel af befolkningen, der har bæredygtig adgang til en forbedret vandkilde.

I **kapitel 4** gøres der rede for resultaterne af **evalueringsaktiviteter og resultatorienteret overvågning (ROM)** 2002. I dette kapitel opsummeres resultaterne og konklusionerne af de evalueringer, der blev gennemført i løbet af indberetningsperioden, ligesom der gøres rede for visse nyfremkommende brede spørgsmål. Den resultatorienterede overvågning, der blev lanceret i 2001, blev udvidet til alle regioner i 2002. Den sikrer, at Kommissionen er i besiddelse af sammenlignelige oplysninger om alle dens programmer for bistand til tredjelande. Kapitlet indeholder resultater og analyser baseret på 2002-rapporterne fordelt på ROM-kriterierne (relevans, nyttevirkning, effektivitet, konsekvens og bæredygtighed) og på de prioriterede udviklingsområder.

Resultaterne af EF-finansierede projekter og programmer bedømmes generelt som værende gode. Analyser af resultatstrukturen viser dog, at der kan drages visse erfaringer:

- Fleksibilitet og kapacitet til at tilpasse sig ændringer forbedrer generelt projektresultaterne. Der er også noget, der tyder på, at en gennemgang af projektudformningen, når gennemførelsen reelt påbegyndes, medfører bedre resultater.
- God integration i lokale strukturer, støtte til politikker og inddragelse af støttemodtagerne medfører helt klart effektivitet og bæredygtighed og bør tillægges vægt ved projektudformningen.
- Finansiell bæredygtighed nævnes oftest som værende en potentiel kilde til problemer for projekterne.
- Bidragenes og aktiviteterernes rettidighed er ikke optimal i mange projekter, de forklarende bemærkninger i tilsynsrapporterne angiver tunge procedurer og projektforvaltningens kvalitet som årsagen hertil.

I **kapitel 5** analyseres de "horisontale" eller "tværgående" spørgsmål og **integrering af disse på alle områder** via EF-samarbejdets generelle struktur. Menneskerettigheder, ligestilling mellem mænd og kvinder, miljø og konfliktforebyggelse er de vigtigste emner i dette kapitel, hvori også beskrives gennemførelsen af tematiske budgetkonti såsom fødevarer sikkerhed, tropiske regnskove, bekæmpelse af AIDS eller medfinansiering af ngo'er.

Dialogen om menneskerettigheder med Kina er blevet videreført, mens den er blevet indledt med Iran. Der er blevet afholdt møder i to Middelhavslande med organisationer inden for det civile samfund i disse lande. Fremme af uddannelse i menneskerettigheder og uddannelse med henblik på en etisk gennemgang har også været vigtige spørgsmål i 2002. Det europæiske initiativ til fremme af demokrati og menneskerettigheder har forpligtet over 100 mio. EUR i år. Bistand til tredjelande inden for videnskab, teknologi og forskning, navnlig i de nye uafhængige lande og AVS-landene fortjener også en plads i dette kapitel.

Den hurtige reaktionsordning forpligtede 23,5 mio. EUR i 2002, idet den vigtigste opgave er anden fase af stabiliseringen i Afghanistan og genopbygningsbestræbelserne i de palæstinensiske områder.

En høringsproces med ikke-statslige aktører er blevet udviklet i 45 lande i forbindelse med udarbejdelsen af landestrategidokumenter. Tæt ved 200 mio. EUR er blevet forpligtet til medfinansiering af ngo-projekter. Næsten 50 mio. er blevet forpligtet under de tematiske budgetkonti miljø og tropiske regnskove.

I **kapitel 6** fokuseres der på samarbejdsaktiviteter fordelt på de enkelte regioner: Østeuropa og Centralasien, Sydøsteuropa, Middelhavslandene, Nær- og Mellemøsten, lande i Afrika, Caribien og Stillehavsområdet (AVS) samt oversøiske lande og territorier, Latinamerika og Asien. Hver enkelt region præsenteres på en ensartet måde, hvilket muliggør en "tværgående" læsning og en nem sammenligning baseret på ensartede oplysninger. Først præsenteres de strategiske mål og resultater samt programmeringsprioriteterne i årets løb. Dernæst præsenteres de vigtigste resultater af både afsluttede og igangværende projekter, herunder de projekter, for hvilke der er blevet gennemført en midtvejsvurdering. Nogle casestudier illustrerer omfanget af EF's aktiviteter i hver enkelt region.

Som supplement til informationen om hver enkelt region fokuserer specifikke afsnit på gennemførelsen af koordinering, sammenhæng og komplementaritet og en beskrivelse af samarbejdet med medlemsstaterne og andre donorer. Humanitær bistand (gennemført af ECHO) og Den Europæiske Investeringsbanks (EIB) aktiviteter belyses ligeledes. Konklusioner og perspektiver for de kommende år og hvert enkelt regionalt bidrag.

Hvad angår det **vestlige Balkan** er en ordentligt fungerende markedsøkonomi et af de kriterier, der blev fastsat i København som en grundlæggende forudsætning for EU-medlemskab. I de kommende år vil vi derfor se en fortsat støtte til de reformer, der er nødvendige for at nå dette mål, herunder bl.a. økonomisk relateret lovgivning, forvaltning af budgetudgifter og opkrævning af indtægter, offentlige indkøb og – i processens senere faser – konkurrencelovgivning.

Opmærksomheden vil ligeledes blive rettet mod de offentlige administrationer, navnlig via programmer for reform af den offentlige administration, der sigter mod at støtte rationaliseringen, nedskæringen og strømliningen af den offentlige sektor.

På området retlige og indre anliggender betragtes det dårligt fungerende retsvæsen som et af de nøgleproblemer, der udgør en hindring ikke blot for statens generelle politiske funktion,

men også for, at markedsøkonomien kan fungere korrekt (f.eks. manglen på effektive mekanismer til bilæggelse af økonomiske tvister). Korruption er blevet identificeret som et andet vigtigt emne, der hindrer en ordentlig politisk, social og økonomisk udvikling i regionen. Det kræver, at det internationale samfund træffer besluttsomme foranstaltninger, støttet af målrettet CARDS-bistand, for at gribe fat om problemets rod og fremme bæredygtige løsninger. Der er forpligtet næsten 654 mio. EUR og udbetalt over 617 mio. EUR i regionen i 2002.

Med hensyn til de **østeuropæiske og centralasiatiske** lande blev der forpligtet næsten 430 mio. EUR og udbetalt 383 mio. EUR i 2002. Der er indledt en vurdering af udvidelsens potentielle virkninger på EU's forbindelser med de østeuropæiske lande inden for rammerne af initiativet "Det bredere europæiske naboskab", der sigter mod at øge stabiliteten og mindske velfærdskløften over EU's nye ydre grænser. Dette vil føre til øget støtte til aktiviteter, der fremmer grænseoverskridende samarbejde, navnlig for så vidt angår de vestlige SNG-lande.

I Kaukasus og Centralasien vil EU fortsat prioritere regionalt samarbejde, navnlig via foranstaltninger, der sigter mod fattigdomsnedbringelse og økonomisk vækst, og, hvor det er relevant, konfliktforebyggelse.

For så vidt angår **Middelhavslandene** er der opnået væsentlige forbedringer med gennemførelsen af MEDA-programmet, idet 762 mio. EUR er blevet forpligtet, mens 684 mio. EUR er blevet udbetalt i årets løb. EU prioriterer fortsat stabilitet, sikkerhed og bæredygtig udvikling i regionen sammen med færdiggørelsen af associeringsaftaler med alle partnerlandene i Middelhavsområdet og yderligere skridt i retning af et indre marked i Euro-Middelhavsområdet.

Samarbejde om retlige og indre anliggender er ligeledes ved at blive en vigtig prioritet, der omfatter spørgsmål såsom flygtninge, asylrettigheder og bekæmpelse af illegal indvandring. Situationen i Mellemøsten er fortsat genstand for opmærksomhed i regionen.

Samarbejdet med AVS-landene og oversøiske lande og territorier har beløbet sig til næsten 2,4 mia. EUR i forpligtelser, mens 2,54 mia. EUR er blevet udbetalt (et af de bedste resultater, der nogensinde er registreret, selv om det er lidt lavere end udbetalingerne i 2001). Ratificeringen af Cotonou-aftalen vil muliggøre en udvikling af EU-AVS-forbindelserne. De afrikanske landes udtrykkelige forpligtelse til at styrke deres kapacitet til at håndtere konflikter, fattigdom og marginalisering i lyset af globaliseringen og eksistensen af strategidokumenter om fattigdomsnedbringelse er to vigtige søjler i det fremtidige EF-samarbejde i regionen. Da det er den region i verden, der må kæmpe mest med at nå millennium-udviklingsmålene, må AVS-EU partnerskabet forbedre udviklingsbistanden, den politiske dialog og andre politikker og instrumenter samt handelsrelaterede spørgsmål. Lanceringen af Den Afrikanske Union og dens vedtagelse af New Partnership for African Development (NEPAD) kan blive den vigtigste faktor i 2002 for den nærmeste fremtid. Kapacitetsopbygning og løsning af kriser er også blandt de vigtigste elementer, der skal tages op i denne region.

I 2002 er der forpligtet 540 mio. EUR, mens der er udbetalt 434 mio. EUR i Asien. EF stræber via sine samarbejdsaktiviteter efter at bidrage til en nedbringelse af fattigdommen og til at forbedre levestandarden i de **asiatiske lande**. Grundlæggende sundhed og grundskoleuddannelse er prioriterede områder i denne henseende og vil fortsat modtage mindst en tredjedel af de tilgængelige midler. Der vil blive fokuseret på sektorspecifikke indgreb, bekæmpelse af fattigdom via programmer, der ejes af landene selv, og øget

koordinering mellem donorlandene. Fællesskabets rolle omfatter også en forbedring af forbindelserne mellem disse lande og EU, fremme af mere demokrati og fredsskabende initiativer. Dette indebærer f.eks. støtte til genopbygning og genopretning af lande, der er ramt af konflikter, som f.eks. Afghanistan og Østtimor, og aktiviteter, der sigter mod at forebygge konflikter i regionen, såsom støtte til fredsprocessen i Sri Lanka.

Det økonomiske samarbejde med Asien vil blive styrket, idet der navnlig fokuseres på erhvervsklimaet samtidig med, at foranstaltninger på nøgleområder såsom energi, miljøteknologi og biodiversitet støttes.

Dialog og forhandlinger har været nøgleordene i EF's samarbejde med **Latinamerika**. Det civile samfund hører om de tre subregionale forhandlinger (EU-Mercosur, EU-Mexico og EU-Chile). Konklusionerne fra topmødet i Madrid kan være et vigtigt fremskridt. Den sektorspecifikke fremgangsmåde og budgetstøtten kan give de første resultater i regionen allerede i 2003. På den ene side kan lanceringen af forhandlingerne med de centralamerikanske lande og Andesfællesskabet føre til en fuldstændig subregional struktur for forbindelserne mellem EU og Latinamerika i fremtiden. I 2002 beløb EF's forpligtelser i regionen sig til 382 mio. EUR, mens udbetalingerne nåede op på 272 mio. EUR.

"Featureartiklen" (**kapitel 7**) i denne beretning vedrører **vandforvaltning**, der sandsynligvis er den største udfordring for enhver sammenhængende udviklingspolitik i de kommende år. Kommissionens meddelelse af 12. marts 2002 og resultatet af topmødet i Johannesburg udgør grundlaget for enhver EU-politik på dette område. EU's vandinitiativ, der blev lanceret i Johannesburg, søger at skabe en katalysator for en yderligere indsats for at nå de internationalt aftalte mål, og samarbejder herom med udviklingslandene. Det nye internationale mål er nu at halvere antallet af mennesker uden adgang til kloakering inden 2015 som supplement til målet om adgang til drikkevand, der er fastsat i millennium-udviklingsmålene.

Fuldstændige **finansielle tabeller**, der er i overensstemmelse med **DAC-nomenklaturen**, udgør **kapitel 8**. Opdelinger på budgetkonto, region, land og instrument findes på disse sider. Samtidig er alle projekter, hvortil der blev forpligtet midler i 2002, nævnt pr. region og interventionssektor.

Endelig viser bilagene status for de vigtigste arbejder i tilknytning til reformen af forvaltningen af bistanden til tredjelande, dvs. koordinering af procedurerne, betalingsefterslæb (situationen vedrørende de uindfrie forpligtelser), gennemførte revisioner, bestræbelser inden for transparens og synlighed samt en fuldstændig liste over officielle EF-meddelelser, der henviser til bistanden til tredjelande, der blev ydet i 2002.

1. STRATEGISKE MÅL OG RESULTATER

I dette kapitel gøres der rede for den sammenhæng, som Fællesskabets partnerskaber med tredjelande indgår i, herunder de strategiske rammer og mål, ligesom udviklingen på dette område i 2002 som følge af begivenheder både i og uden for EU skitseres. En række strategiske resultater i løbet af året belyses ligeledes, herunder afslutningen af landeprogrammeringsprocessen, og der gøres rede for konkrete fremskridt i retning af bedre koordinering, komplementaritet og sammenhæng både i og uden for EU.

1.1 RAMMERNE FOR FÆLLESSKABETS PARTNERSKABER MED TREDJELANDE

Det Europæiske Fællesskabs udviklingssamarbejdspolitik er et af tre elementer i de bredere rammer, som udgøres af de eksterne forbindelser. Den skal ses sammen med Fællesskabets eksterne politiske og økonomiske forbindelser (herunder handel og investering).

Det Europæiske Fællesskab har en meget vigtig rolle på alle tre områder. Det er den største handelspartner for mange udviklingslande. EU yder som region over halvdelen af den globale udviklingsbistand: over 28,7 mia. i 2002, heraf 6,5 mia. på EF-plan. I marts 2002, på tidspunktet for afholdelse af den internationale konference om udviklingsfinansiering, meddelte EU, at den var parat til at spille en endnu større rolle i fremtiden ved at øge bistanden. Hver enkelt medlemsstat har forpligtet sig til i 2006 at yde mindst 0,33 % af dens nationale indkomst i officiel udviklingsbistand (ODA), så EU tilsammen når op på en gennemsnitssats på 0,39 % (en stigning fra 0,33 % i 2001). En femtedel af EU's nuværende bistandsbudget – 6,5 mia. EUR – forvaltes af Europa-Kommissionen på vegne af Fællesskabet. Disse midler stammer fra fællesskabsbudgettet samt Den Europæiske Udviklingsfond (EUF), der yder støtte til lande i Afrika, Caribien og Stillehavsområdet inden for rammerne af Cotonou-aftalen og til oversøiske lande og territorier (OLT), der er associeret med Fællesskabet i henhold til afgørelsen om associering af oversøiske lande². Fællesskabets bistandsprogrammer dækker ligeledes et omfattende geografisk område: fra EU's naboer til små øer i Stillehavet. I 2002 havde Fællesskabet programmer med 160 lande og 8 regioner. Situationen og nøglespørgsmålene i hver enkelt region og land er meget forskellige, og Fællesskabet tilpasser sin fremgangsmåde i overensstemmelse hermed.

1.1.1 *De strategiske mål med EF's udviklingspolitik*

Mens udviklingssamarbejdet udgør en del af de eksterne forbindelser, er det også en legitim politisk målsætning i sig selv. Derudover fremmer Kommissionen brugen af informations- og kommunikationsteknologier (ICT) som et redskab til at nå udviklingsmålene.

Siden november 2000 har Fællesskabet haft en generel ramme som retningslinje for dets samarbejde og partnerskaber med alle de udviklingslande, det har forbindelser til. I denne ramme fastslås det, at hovedformålet med Fællesskabets

² Rådets afgørelse 2001/822, 27.11.2001, EFT L 314 af 30.11.2001.

udviklingssamarbejdspolitik er at nedbringe og i sidste ende udrydde fattigdom gennem støtte til en økonomisk, socialt og miljømæssigt bæredygtig udvikling, fremme af en gradvis integrering af udviklingslandene i verdensøkonomien og en beslutning om at bekæmpe ulighed³. Sundhedsmål indtager en fremtrædende plads og understreger forbindelsen mellem den generelle nedbringelse af fattigdommen og investeringer i sundhed og forskning. Det specifikke mål i tilknytning til bekæmpelse af HIV/AIDS, malaria og andre sygdomme er et tegn på et stærkt engagement, da det erkendes, at det centrale mål om en global nedbringelse af fattigdommen ikke vil blive nået, hvis disse sygdomme ikke bringes under kontrol. Den klarlægger ligeledes de centrale principper, som Fællesskabets bistand er baseret på: bæredygtig, ligelig og dialogorienteret menneskelig og social udvikling med fremme af menneskerettigheder, demokrati, retsstatsforhold og god regeringsførelse som en integrerende del. Værdien af kapacitetsopbygning og innovation inden for videnskab og teknologi betragtes i stigende grad som afgørende for, at millennium-udviklingsmålene kan nås, både i de forskellige sektorer og som støtte for den generelle økonomiske udvikling.

EU har forankret sine udviklingsbestræbelser grundigt i den globale sammenhæng og samarbejder med andre om at nå de millennium-udviklingsmål, som FN's medlemmer vedtog på millennium-topmødet. Overskrifterne findes i nedenstående boks.

Millenium-udviklingsmålene

- Opnå universel grundskoleuddannelse
- Fremme lighed mellem mænd og kvinder og sætte kvinderne i stand til at deltage i samfundet på lige fod
- Nedbringe børnedødeligheden
- Forbedre mødresundheden
- Bekæmpe hiv/aids, malaria og andre sygdomme
- Udrydde ekstrem fattigdom og sult
- Sikre miljømæssig bæredygtighed

Fællesskabet har ligeledes forpligtet sig til at anvende de internationale principper for bedste praksis i forbindelse med gennemførelsen af dens bistand. Dette indebærer en fast beslutning om at arbejde i partnerskab med udviklingslandene og om at respektere og fremme lokalt ejerskab samt deltagelse af ikke-statslige aktører og andre foranstaltninger såsom en effektiv målretning af ressourcer, tæt samarbejde med andre donorer og en ændring væk fra projekter hen imod sektorspecifikke programmer og budgetstøtte, hvor det er muligt (se kapitel 3). Dette suppleres af programmet for reform af forvaltningen, der ligeledes blev lanceret i 2000 (se kapitel 2).

³

Rådets konklusioner af 10. november 2000, reference 12929/00.

For at optimere dets egne virkninger inden for de globale udviklingsrammer fokuserer Fællesskabet sin bistand på 6 områder, hvor den kan medføre en særlig ekstraværdi: forbindelsen mellem handel og udvikling; regional integration og samarbejde; støtte til makroøkonomiske politikker og ligelig adgang til sociale tjenester; transport; fødevarer sikkerhed og udvikling af landdistrikter; og institutionel kapacitetsopbygning navnlig inden for god regeringsførelse og retsstatsforhold (se kapitel 3). Fremme af menneskerettigheder, lighed mellem mænd og kvinder, miljømæssig bæredygtighed og konfliktforebyggelse er integreret i hver enkelt fase og i alle Fællesskabets bistandsprogrammer.

1.1.2 Opmærksomhed på forskellige omstændigheder i de enkelte lande og regioner

Den udviklingssamarbejdspolitik, der er skitseret ovenfor, finder anvendelse på alle udviklingslande, som Fællesskabet har forbindelser til. Fællesskabets relationer og bistandsprogrammer i forskellige regioner og lande er imidlertid tilpasset de specifikke udfordringer, som disse står over for.

Der er tale om alt lige fra politisk og økonomisk reform og stabilitet i landene i det vestlige Balkan til bæredygtig, økonomisk og social udvikling i Middelhavslandene for at sikre, at denne region ikke bliver en geostrategisk brudzone med et velstillet Europa på den ene side og overvejende fattige lande på den anden, kombineret med øget samarbejde om spørgsmål såsom terrorisme, miljø, narkotika og demografiske ændringer. I Latinamerika er bekæmpelse af social ulighed og opbygning af mere sammenhængende samfund de afgørende prioriteter sammen med støtte til regional integration for at forbedre de latinamerikanske virksomheders konkurrenceevne. Asien er hjemsted for to tredjedele af verdens fattige. Fødevarer sikkerhed, sundhed og adgang til grundlæggende tjenester er presserende spørgsmål i regionens lavindkomstlande, mens der fortsat findes alvorlige forskelle i indkomst og muligheder i mange mellemindkomstlande. Et nøgleområde for EF's programmer i Centralasien er institutionel, retlig og administrativ reform, udvikling af den private sektor og økonomisk udvikling for at tackle problemer lige fra voksende forskelle i indkomst og fattigdom til langsom økonomisk og demokratisk omstilling, herunder menneskerettighedsspørgsmål. Landene i Afrika, Caribien og Stillehavsområdet samt oversøiske lande og territorier, der den 1. april 2003 blev samlet inden for rammerne af Cotonou-aftalen, står over for mange fælles problemer, men er også forskellige på en række vigtige områder. Landene i Stillehavsområdet og Caribien omfatter mange små østater, mens adskillige konflikter i Afrika forværres af landenes størrelse og sårbarhed. 40 ud af 77 AVS-lande er mindst udviklede lande (LDC), der er karakteriseret ved en særlig lav pr. capita indkomst og alvorlige infrastrukturproblemer.

De forskellige aspekter af Fællesskabets eksterne forbindelser med forskellige regioner er omfattet af en række samarbejds- og partnerskabsaftaler. I kapitel 6 gøres der rede for udviklingen i hver enkelt af disse regioner i løbet af 2002.

1.1.3 Komplementaritet mellem udvikling og andre eksterne målsætninger

I mange tilfælde er Fællesskabets udviklingsmålsætninger og andre målsætninger komplementære, og det samme gælder interventioner på forskellige områder. Forbindelsen mellem konfliktforebyggelse og fremme af menneskerettigheder og demokrati er f.eks. indlysende, og det samme er forbindelsen mellem disse områder og nedbringelse af fattigdom. I kølvandet på voldshandlinger har konkret

fællesskabsbistand bidraget til genopbygning af samfundet og til at forhindre en genopblussen af konflikterne. I stedet for blot at tackle symptomerne på konflikt, må der også udvikles metoder til påvisning og håndtering af de grundlæggende årsager hertil, der i mange tilfælde anses for at være ekstrem fattigdom. Forbindelsen mellem investering i grundlæggende sundhedstjenester og i forskning og udvikling (F&U) på området ny medicin og nye behandlingsformer, navnlig i forbindelse med bekæmpelse af de største, overførbare sygdomme, der er knyttet til fattigdom, bør ligeledes understreges.

På grund af de mange eksterne politikker og instrumenter, der er i spil, og behovet for at reagere på forskellige omstændigheder er Fællesskabets landestrategidokumenter og regionale strategidokumenter et vigtigt redskab til analyse og fremsættelse af forslag til den rette blanding af politiske virkemidler ("policy mix"). Interventioner, der gennemføres via Fællesskabets horisontale og tematiske budgetkonti, som omfatter udvikling såvel som bredere eksterne målsætninger såsom samarbejde om narkotika, indarbejdes i voksende omfang i disse rammer. Fællesskabet arbejder ligeledes på at sikre en større sammenhæng på det centrale, politiske plan. Komplementaritet mellem udvikling og forskningspolitik er baseret på behovet for synergivirkninger mellem kapacitetsopbygning inden for videnskab og teknologi og interregionalt forskningssamarbejde (nord-syd, øst-vest).

1.2 Tilpasning til ændringerne i EU og i den globale situation i 2002

1.2.1 Udvidelsen af EU og nye politiske prioriteter

For så vidt angår den interne udvikling i EU vil den banebrydende beslutning, der blev truffet i december 2002 om at udvide EU i maj 2004 fra 15 til 25 medlemmer, få stor indvirkning på regionens fremtidige rolle, herunder dens rolle i forbindelse med eksterne forbindelser og udvikling. Disse lande, der har modtaget omfattende støtte fra EU og eksternt bistand i de seneste 12 år til deres egen politiske og økonomiske omstilling, bliver nu medlemmer af EU's eksterne politikker fra datoen for deres tiltrædelse. I 2002 begyndte tiltrædelseslandene, Kommissionen og medlemsstaterne samt EU's partnere i tredjelande at fokusere på forberedelserne hertil. Selv om udviklingsspørgsmål ikke har været et højprofileret emne i forbindelse med udvidelsen, lancerede Kommissionen i 2002 et arbejdsprogram med deltagelse af tiltrædelseslandene og medlemsstaterne. Dette program fokuserede på 3 aspekter: mulig betydning for Fællesskabets politik og dets programmeringsprocesser (som f.eks. beslutningsprocesser, prioriteter, gennemførelseskanaler og finansielle spørgsmål); hvordan kan tiltrædelseslandene hjælpes i forberedelsen af deres deltagelse i Fællesskabets udviklingspolitik og deres rolle som nyopdukkede donorer (i nogle tilfælde genopdukkede); betydningen for Fællesskabets udviklingspartnere. Adskillige undersøgelser og informationssøgningstiltag samt en første række af kapacitetsopbygnings- og bevidstgørelsesaktiviteter blev lanceret i 2002 for at bidrage til at definere og konkretisere fremtidige aktiviteter på dette område, herunder en køreplan. Dette arbejde fortsættes og udvides i 2003-2004.

Interne politikker og aktiviteter på andre områder har også påvirket den sammenhæng, som Fællesskabets udviklingssamarbejdspolitik og bistand til tredjelande indgår i, navnlig den øgede interesse for, hvordan migrationsspørgsmål kan indarbejdes i EU's forbindelser med dens eksterne partnere herunder udviklingslandene.

1.2.2 Den globale situation: Politisk og økonomisk ustabilitet

Fortsat politisk og økonomisk stabilitet i 2002 har haft en stor indflydelse på Fællesskabets eksterne forbindelser, herunder dets udviklingspolitik og bistanden til tredjelande.

Begivenheder i forskellige dele af verden understregede med al tydelighed den indbyrdes afhængighed mellem udviklede lande og udviklingslandene. Fra den økonomiske krise i Argentina og tilbagegangen på de udviklede landes markeder til bombetragedien på Bali og den fortsatte kamp mod terrorisme, til nye og fortsatte konflikters ødelæggende virkninger. I 2002 blev der taget positive skridt i retning af fred i lande som Sri Lanka, Angola og Den Demokratiske Republik Congo. Fællesskabet lancerede et program for langsigtet bistand til Afghanistan, hvilket markerede en vigtig ændring i dets partnerskab. Desværre er situationen andre steder forværret, herunder i Mellemøsten, Côte d'Ivoire og Zimbabwe.

Disse begivenheder understreger den store betydning, som en fortsat opmærksomhed på økonomiske spørgsmål og spørgsmål i tilknytning til regeringsførelse har, navnlig for konfliktforebyggelse og –løsning. Fællesskabet er allerede meget aktivt på dette område, herunder via dets udviklingspolitik og programmer for bistand til tredjelande, og erkender behovet for en omfattende og langsigtet fremgangsmåde. Fællesskabet har sammen med EU's medlemsstater også spillet en vigtig rolle i den internationale kamp mod terrorisme.

En større erkendelse af forbindelserne mellem udviklede lande og udviklingslandene i 2002 har til gengæld understreget den betydning, som en tilstrækkelig og vedholdende opmærksomhed på udviklingsspørgsmål har for en vellykket realisering af andre målsætninger. Fattigdom og udstødelse, regionale konflikter, miljøødelæggelse og aids er alle potentielle trusler mod sikkerheden. Fællesskabets politikker og programmer inden for udviklingssamarbejde og bistand til tredjelande samt EU's politikker og aktiviteter på andre områder skal spille en vigtig rolle i denne proces, og der er blevet truffet en række nye initiativer i årets løb. Sverige og Frankrig spillede en central rolle i lanceringen i 2002 af en ny international task force om globale offentlige goder, der i de kommende 2 år vil undersøge, hvordan man kan sikre, at vigtige spørgsmål af international betydning, såsom bekæmpelse af overførbare sygdomme og bekæmpelse af klimaændringer, defineres klart og analyseres, og at behovene opfyldes på en passende måde.

1.2.3 Et nyt globalt partnerskab for vækst, udryddelse af fattigdom og bæredygtig udvikling

Den internationale konference om udviklingsfinansiering i Monterrey (Mexico) og verdenstopmødet om bæredygtig udvikling i Johannesburg (Sydafrika) (i henholdsvis marts og september 2002) bekræftede den retning, man havde taget med lanceringen af Doha-udviklingsdagsordenen⁴ for så vidt angår et nyt globalt partnerskab mellem udviklede lande og udviklingslande. Centralt i dette spørgsmål er erkendelsen af, at succes er betinget af, at alle landene gør en indsats. EU arbejdede hårdt for, at Doha, Monterrey og Johannesburg skulle blive en succes, og vil gøre det samme i

⁴ "Udviklingsdagsordenen fra Doha" henviser til den aftale, der er indgået om dagsordenen for de multilaterale handelsforhandlinger, som blev lanceret på Verdenshandelsorganisationens ministerkonference i Doha, Qatar, i november 2001.

tilknytning til det kommende verdenstopmøde i FN-regi om informationssamfundet. Udvidelsen af EU og den yderligere stigning i alle medlemsstaters bidrag til EU's bistand frem til 2006 vil give regionen mulighed for at spille en endnu større rolle, end den allerede gør.

Monterrey og Johannesburg bekræftede den centrale betydning af millennium-udviklingsmålene som vejledende rammer for indsatsen frem til 2015. EU har kraftigt støttet tilføjesen af et nyt mål om at halvere antallet af mennesker uden adgang til kloakering frem til 2015 som supplement til det eksisterende mål om adgang til vand. Det internationale samfund er nu i besiddelse af klare og detaljerede rammer for indsatsen for at opnå vækst, udryddelse af fattigdom og bæredygtig udvikling. Der bør nu fokuseres endnu kraftigere på gennemførelse.

1.2.4. EU's initiativer på verdenstopmødet om bæredygtig udvikling: vand og energi

På verdenstopmødet om bæredygtig udvikling lancerede EU to større initiativer om vand og energi, der har til formål at tilskynde til fremskridt i forbindelse med gennemførelsen af millennium-udviklingsmålene.

EU's vand for liv initiativ er beskrevet i featureartiklen om vand i denne beretning (se kapitel 7).

EU's energiinitiativ for udryddelse af fattigdom og bæredygtig udvikling understreger EU-medlemsstaternes og Kommissionen politiske vilje til at udvide aktiviteterne på dette område. Selv om der ikke findes noget specifikt millennium-udviklingsmål om energi, er leveringen af passende, prisoverkommelige og bæredygtige energitjenesteydelser i landområder, forstadsområder og byområder af afgørende betydning for realisering af millennium-udviklingsmålene. En pålidelig og prisoverkommelig energiforsyning er imidlertid langt fra normen i udviklingslandene, hvor over 2 mia. mennesker anvender biomasse (træ, affald osv.) som deres vigtigste energikilde, og 1,6 mia. mennesker stadig ikke har adgang til elektricitet. EU's energiinitiativ søger at bidrage til fattigdomsudryddelse ved at hjælpe til at forbedre adgangen til energitjenesteydelser, ved at arbejde på grundlag af en liste over tekniske muligheder, herunder udbredelse af elektricitet i landområder og decentraliserede energisystemer, renere og mere effektive fossile brændselsteknologier og anvendelse af lokale, vedvarende energikilder, navnlig en forbedret forvaltning og anvendelse af biomasse. Aktiviteterne vil sikre støttemodtagernes ejerskab og vil blive udviklet via partnerskaber med udviklingslande og -regioner samt aktører i den private sektor, finansieringsorganisationer og det civile samfund. Dialogen med partnere og interesserede parter vil blive intensiveret på nationalt og regionalt plan for at gennemføre partnerskaberne på et efterspørgselsbaseret grundlag. Vigtige aspekter af initiativet vil omfatte støtte til institutionel kapacitetsopbygning og faglig bistand til landene, så de kan gennemføre passende energipolitikker. Udviklingen af nye forskningsbaserede strategier vil komme til at spille en vigtig rolle. I juli 2002 offentliggjorde Kommissionen ligeledes en ny meddelelse om dens strategiske indfaldsvinkel til energisamarbejde med udviklingslandene⁵.

⁵ KOM(2002) 408.

1.3 Nøgleresultater i 2002

1.3.1 *Fortsatte forbedringer af nyttevirkninger og effektivitet*

For EU går de globale rammer, som blev resultatet af Doha, Monterrey og Johannesburg resulterede, i samme retning, som Fællesskabet har bevæget sig i internt siden 2000 med hensyn til både dets operationelle og dets politiske rammer.

De fortsatte fremskridt i retning af større nyttevirkning og effektivitet, der realiseres som en del af programmet for reform af forvaltningen, som blev lanceret i 2000, beskrives i kapitel 2 i denne beretning. Kommissionen har også forenklet og decentraliseret EUF's finansielle procedurer for oversøiske lande og territorier (OLT)⁶, sådan som Rådet anmodede om i sin afgørelse om oversøiske lande og territorier fra 2001.

Fremskridtene i retning af udvikling og andre målsætninger for bistanden til tredjelande er skitseret i kapitel 3, herunder resultaterne af en tværregional og fælles analyse for alle landene af fremskridtene hen imod realisering af millennium-udviklingsmålene, som Kommissionen har gennemført, og fremskridtene på de 6 prioriterede områder for EF-bistanden, der blev fastlagt i 2000. Fællesskabet står over for den store udfordring at skulle reagere på fremkomsten af nye prioriteter i EU og på internationalt plan uden at underminere selektiviteten og fokuseringen.

Færdiggørelse af programmeringsprocessen

Et vigtigt strategisk resultat i 2002 var færdiggørelsen af den første generation af regionale strategidokumenter og landestrategidokumenter (RSP – CSP) inden for den nye, fælles rammeproces, der blev indledt blot to år tidligere. Der er blevet taget et kvalitativt spring i Fællesskabets programmering af bistanden til tredjelande, og programmeringsdokumenterne vil fungere som et værdifuldt forvaltningsredskab i de kommende år. Landestrategidokumenterne har, som det var hensigten, vist sig at være et meget nyttigt redskab, herunder også til realisering af målsætningen om at vægte den flerårige programmering højere og forbedre koordineringen og komplementariteten med den bilaterale bistand, som EU's medlemsstater yder. CSP-rammerne har også ydet et vigtigt bidrag til koordineringen af programmeringsmetoden i de forskellige regioner. I de kommende år er det vigtigt, at der indføres en detaljeret mekanisme til overvågning og evaluering af gennemførelsen af landestrategidokumenter og regionale strategidokumenter for at opretholde fremdriften i CSP-processen. Forberedelserne til midtvejsvurderingerne, herunder yderligere udvikling af metoderne, vil begynde i 2003. Kommissionen vil bestræbe sig på løbende at forbedre kvaliteten af dens programmeringsdokumenter og på at integrere CSP-processen i den internationale udviklingsindsats.

Integrering af PRSP-fremgangsmåden i lavindkomstlande

Men hensyn til nedbringelse af fattigdom i lavindkomstlande (LIC) blev den første internationale evaluering af den resultatorienterede partnerskabsmetode baseret på nationalt ejede strategier for nedbringelse af fattigdommen (ofte kendt som strategidokument for nedbringelse af fattigdom eller PRSP-fremgangsmåden) gennemført i januar 2002. Kommissionen har som mange andre donorer forpligtet

⁶ Kommissionens forordning nr. 2304/2002, 20.12.2002, EFT L 348, 21.12.2002, s. 82.

sig til at anvende PRSP, som udgangspunkt for udformning af dens egne svarstrategier (CSP'er), når de findes. I november 2002 havde 45 lande udarbejdet foreløbige strategidokumenter for nedbringelse af fattigdom, og 19 havde udarbejdet endelige PRSP. Kommissionen har navnlig understreget betydningen af gennemførelse i tilknytning til en national, strategisk ressourceallokeringscyklus og den centrale rolle, som den nationale, demokratiske ansvarlighed spiller, navnlig via de nationale parlamenter, idet den bygger på fastlagte resultatindikatorer. Kommissionen har arbejdet særlig tæt sammen med Bretton Woods-institutionerne om dette spørgsmål efter gennemførelsen af fælles høringer i maj 2002. En arbejdsgruppe med deltagelse af Verdensbanken og IMF, Europa-Kommissionen på vegne af Fællesskabet og UK's Department for International Development (DFID) er begyndt at danne sig et billede af "PRSP-cyklussen". Kommissionens bestræbelser blev anerkendt på konferencen i januar 2002, og andre har i årets løb i stigende omfang accepteret dens fremgangsmåde. Den skal danne grundlag for en endnu bredere enighed, når arbejdet med konceptet udvides i 2003.

1.4 Sammenhæng, koordinering og komplementaritet

At sikre sammenhæng mellem målene for EF's udviklingspolitik og dens politikker og mål på andre områder er en operationel prioritet og en juridisk forpligtelse for Kommissionen.

Bedre koordinering og komplementaritet er en vigtig del af processen med at gøre EF's bistand til tredjelande mere effektiv. På det mest grundlæggende plan medfører koordinering større bevidsthed om, hvad de øvrige involverede i en bestemt sektor, et land eller en region gør, ligesom den fører til bestræbelser på at samarbejde mere effektivt. Koordinering er af afgørende betydning for at undgå overlapning og uoverensstemmelser mellem dem, der søger at nå fælles mål. Komplementaritet begynder med koordinering, men den går længere: den indebærer, at hver enkelt aktør fokuserer sin bistand på de områder, hvor den kan få størst værdi i lyset af, hvad andre gør, og optimerer dermed synergivirkningerne.

1.4.1 Forbedring af sammenhængen

Fællesskabet har en retlig forpligtelse fastlagt i traktaten til at sikre sammenhæng som led i de fælles politikker for udenrigsanliggender, sikkerhed, økonomi og udviklingssamarbejde⁷. Dette indebærer, at der skal tages hensyn til udviklingsmålene i de politikker, som det iværksætter, og som vil kunne berøre udviklingslandene⁸.

Dette blev endnu en gang bekræftet i 2002 i Kommissionens meddelelse om den eksterne dimension af EU's strategi for bæredygtig udvikling⁹ og i Rådets konklusioner om denne meddelelse og i EU's forberedelser til verdenstopmødet om bæredygtig udvikling¹⁰.

⁷ Artikel 3 i traktaten om Den Europæiske Union.

⁸ Traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, afsnit XX, art. 178.

⁹ "Mod et globalt partnerskab for bæredygtig udvikling", KOM (2002) 82 endelig udg. af februar 2002.

¹⁰ Rådets (udviklingssamarbejde) konklusioner af 30. maj 2002, 9458/02.

1.4.1.1 Nye konsekvensanalyser

Kommissionen gør som en del af sine bestræbelser på at forbedre sammenhængen i stigende grad brug af konsekvensanalyser. I løbet af 2002 blev der lanceret konsekvensanalyser af bæredygtighed, der vil løbe parallelt med og bidrage til WTO-handelsforhandlingerne, samt forhandlinger mellem EU og AVS-landene om nye økonomiske aftaler og partnerskabsaftaler. I maj 2002 skitserede Kommissionen som en del af pakken af foranstaltninger for at forbedre regeringsførelsen forslag til en ny konsekvensanalyse for alle større politiske forslag¹¹. Den vil blive gennemført gradvis fra januar 2003. Den skal bidrage til på forhånd at påvise potentielle økonomiske, sociale og miljømæssige virkninger i og uden for EU, og den kan som sådan blive et vigtigt redskab til kontrol af sammenhængen. Sådanne udvidede konsekvensanalyser vil blive gennemført fra og med 2003 for så vidt angår centrale politiske reformer. Af særlig betydning for udviklingslandene er reformen af den fælles markedsordning for sukker.

1.4.1.2 Tilpasning af EU's politikker til målene for bæredygtig udvikling

EU har ligeledes forpligtet sig til at fortsætte tilpasningen af centrale, interne politikker i EU til de interne og eksterne mål om bæredygtig udvikling. I 2002 offentliggjorde Kommissionen forslag til ændring af to politikker, der anses for at spille en afgørende rolle for en sammenhængende indsats: den fælles landbrugspolitik og den fælles fiskeripolitik.

I forbindelse med midtvejsvurderingen af den fælles landbrugspolitik og i overensstemmelse med de retningslinjer, der allerede er fastlagt som en del af "Agenda 2000", har Kommissionen foreslået en væsentlig nyorientering af den fælles landbrugspolitik for at fremme større overensstemmelse med målene om indkomstfordeling og bæredygtighed. Disse forslag blev fremsat i Kommissionens meddelelse om en mere bæredygtig fælles landbrugspolitik¹². Ikke alle produkter var omfattet af midtvejsrevisionen (vigtige undtagelser var ris, sukker og bomuld). Alligevel var de forslag, der blev fremsat i 2002 om at gøre støtten mere uafhængig af produktionen og om at nedsætte de garanterede mindstepriser positive tegn på bestræbelserne på at øge den fælles landbrugspolitiks markedsorientering. Dette vil til gengæld sandsynligvis nedbringe de negative virkninger på tredjelande og øge sammenhængen med Fællesskabets udviklingspolitik. Det forventes, at midtvejsrevisionen, når den anvendes, vil føre til mindre intensive og mere forskelligartede produktionsmønstre. Landmændene vil ikke længere blive aflønnet på grundlag af den mængde, de producerer, og vil i stedet modtage en generel indkomststøtte baseret på overholdelse af miljøprincipperne for en sund landbrugsmæssig forvaltning.

Behovet for sammenhæng mellem Fællesskabets fiskeripolitik og udviklingsmål for AVS-landene er blevet styrket i Cotonou-aftalen, hvori det bestemmes, at "i eventuelle fiskeriaftaler, der måtte blive forhandlet mellem Fællesskabet og AVS-staterne, tages der behørigt hensyn til, at de skal være forenelige med udviklingsstrategierne på dette område"¹³. Rådet understregede endvidere i en

¹¹ KOM(2002) 276 af maj 2002.

¹² KOM(2002)394 endelig udg. fra juli 2002.

¹³ Afdeling 1, artikel 23.

resolution om fiskeri og nedbringelse af fattigdom fra november 2001, at fiskeriaftaler bør omfatte hensyntagen til miljø- og udviklingsmæssige hensyn¹⁴. I overensstemmelse med disse krav anerkendte Kommissionens meddelelse fra 2002 om reformen af den fælles fiskeripolitik¹⁵ og den efterfølgende meddelelse om fiskeripartnerskabsaftaler med tredjelande¹⁶ behovet for at sikre sammenhæng med udviklingsmålene samt med andre mål omfattende fiskebestandens bæredygtighed på globalt plan (omhandlet i planen for gennemførelse af verdenstopmødet om bæredygtig udvikling).

Fællesskabet har indgået bilaterale aftaler med 15 udviklingslande (hovedsagelig AVS-lande) med kyststrækning, der omfatter finansielle bidrag fra Fællesskabet til de pågældende myndigheder. Det fremgik af meddelelsen, at disse aftaler giver anledning til omfattende økonomiske aktiviteter i Europa og kyststaterne både gennem udnyttelsen af fiskeressourcerne og gennem udviklingen af tilknyttede aktiviteter. I meddelelsen foreslås en række nye initiativer, der skal øge de nye fiskeripartnerskabsaftalers positive virkninger på udviklingslandenes lokale økonomier. Disse initiativer omfatter konsekvensanalyser af bæredygtigheden af nye fiskeripartnerskabsaftaler og Fællesskabets udviklingssamarbejdspolitik for at styrke de lokale myndigheders kapacitet til at udforme og gennemføre fiskeripolitikken, herunder et stærkere ejerskab. Også den nye fiskeripartnerskabsaftales finansielle bidrag bør skelne klart mellem: den del af det finansielle bidrag, der ydes til gengæld for fiskerettigheder til europæiske fartøjer, og den del af bidraget, der afsættes til fiskeripartnerskabsforanstaltninger såsom vurdering af fiskebestanden, kontrolovervågnings- og tilsynsaktiviteter. Alle disse aktiviteter bør ses mere som begge parter fælles interesse i at etablere et forsvarligt fiskeri på et bæredygtigt grundlag.

Gennemførelsen af Kommissionens forslag vil i begge tilfælde afhænge af resultatet af drøftelserne med EU's medlemsstater. Den begyndende gennemførelse af den nye indfaldsvinkel til fiskeri i AVS-landene i 2002, navnlig i forbindelse med den nye fiskeripartnerskabsaftale med Kiribati og det regionale strategidokument for Stillehavsområdet, er beskrevet i kapitlet om AVS senere i denne beretning.

1.4.1.3 Migration og udvikling

Kommissionens meddelelse om migration og udvikling¹⁷ omfattede dette spørgsmåls forskellige dimensioner. Som en del heraf fastsætter den de bredere rammer, som dette spørgsmål indgår i, herunder behovet for at tage hensyn til drivkraften bag international migration, det særlige tilfælde, hvor mennesker har behov for beskyttelse, og den internationale migrations virkninger på udviklingslandene. Kommissionen foreslog ved at integrere migration i Fællesskabets politik over for tredjelande, at en yderligere indsats baseres på følgende nøgleprincipper:

- Når migrationsanliggender integreres i Den Europæiske Unions forbindelser med tredjelande, skal den generelle sammenhæng i dens politikker og forbindelser med tredjelande respekteres. Dialogen og foranstaltningerne med tredjelande på migrationsområdet skal udgøre en del af en omfattende indsats

¹⁴ Rådets konklusioner af 08.11.2001, reference 13573/01.

¹⁵ KOM(2002)181 endelig udg. af 28.5.2002.

¹⁶ KOM(2002) 637 endelig udg. af 23.12.2002.

¹⁷ KOM(2002)703.

på EU-plan, der grundlæggende skal indeholde et incitament ved at opmuntre de lande, der accepterer nye foranstaltninger, men uden at straffe de lande, der ikke er villige eller i stand til at gøre det. Fremgangsmåden skal også differentieres under hensyntagen til situationen i de enkelte tredjelande.

- Med hensyn til migration bør Fællesskabets langsigtede prioritet gå ud på at håndtere de grundlæggende årsager til migrationsstrømmene. Man bør behørigt anerkende de langsigtede udviklingsprogrammets virkninger på migrationsstrømmene, navnlig med hensyn til udryddelse af fattigdom, institution- og kapacitetsopbygning og konfliktforebyggelse. Udviklingsressourcerne bør koncentreres om dette mål. Som det fremgår af del 2 i meddelelsen, støtter Kommissionen endvidere allerede en lang række specifikke aktiviteter på migrationsområdet til en samlet værdi af 935 mio. EUR i perioden 2002-2006.
- Migrationsaspekterne bør i første omgang tages op inden for de strategiske rammer, som Kommissionen har foreslået, og som medlemsstaterne har godkendt (regionale strategidokumenter og landestrategidokumenter). Midtvejsvurderingen af landestrategidokumenterne frembyder en lejlighed til at undersøge, hvorvidt særprogrammerne vedrørende migration bør prioriteres højere. Dette skulle gøre det muligt at vurdere migrationen i tredje lande igen i hvert enkelt tilfælde, og det vil kunne føre til en vis omprioritering og en vis omfordeling af midlerne inden for hvert enkelt af de berørte landes nationale vejledende programmer.
- Uden at foregribe resultaterne af vurderingen af landestrategidokumenterne, forekommer det indlysende, at der vil være behov for ekstra finansiering. Nye opgaver kan kun gennemføres, hvis der stilles nye ressourcer til rådighed. Den relevante budgetkonto (B7-667: Samarbejde med tredjelande på migrationsområdet) bør styrkes væsentligt og bør supplere resultaterne af vurderingen af landestrategidokumenterne. Den bør anvendes til at finansiere specifikke, målrettede foranstaltninger på migrationsområdet. Disse foranstaltninger bør supplere de foranstaltninger, der finansieres under mere generelle budgetkonti for bistand. Fremgangsmåden bør sikre, at migrationsinitiativerne får større indvirkninger og en højere profil og bidrage til at undgå dobbeltarbejde og sammenblanding. Den relevante budgetkonto skal også forvaltes i overensstemmelse med principperne i RELEX-reformen for at skabe overensstemmelse og realisere stordriftsfordele.

1.4.1.4 Afbinding af bistanden: Forbedring af bistandens effektivitet

Den udbredte praksis med at "binde bistanden" (så de udviklingslande, der modtager bistand, er tvunget til at anvende bistanden til at købe varer og tjenester fra den donor, der har ydet bistanden) er et vigtigt element i debatten om bistandens effektivitet og donorenes troværdighed. Kommissionen mener, at en afbinding af bistanden er en vigtig faktor i en sammenhængende udviklingspolitik til fordel for de fattige. Afbinding af bistanden kan have stor praktisk betydning ved at øge værdien af udviklingsbistanden. Denne værdiforøgelse skyldes, at udviklingspartnerne frit kan vælge de mest velegnede og omkostningseffektive leverancer, der opfylder deres

behov. Bundet bistand skønnes at koste gennemsnitligt 20-25 % mere, end hvis de pågældende varer eller tjenesteydelser blev anskaffet via international konkurrence.¹⁸

I 2001 vedtog Komitéen for Udviklingsbistand under OECD formelt en henstilling om afbinding af bistand til de mindst udviklede lande. I forbindelse med forberedelserne til konferencen om udviklingsfinansiering i marts 2002 accepterede Det Europæiske Råd at fortsætte drøftelserne med henblik på en yderligere afbinding.¹⁹ I forlængelse af disse to skridt vedtog Kommissionen en meddelelse om afbinding i november 2002.²⁰ I denne meddelelse foreslås en næsten fuldstændig afbinding af fællesskabsbistanden (hvis modtagerlandet er indforstået hermed, og hvis alle donorer gensidigt afbinder deres bistand). Endvidere mindes der i meddelelsen om, at bestemmelserne om det indre marked også finder anvendelse på en stor del af medlemsstaternes offentlige udviklingsbistand, og de rådes til at respektere disse bestemmelser i forbindelse med deres bilaterale bistandsprogrammer. I meddelelsen slås der ligeledes til lyd for en fuldstændig afbinding af fødevarehjælp og transport af fødevarehjælp på internationalt plan. Drøftelserne om dette spørgsmål vil fortsætte i 2003.

1.4.2 Styrkelse af koordineringen og komplementariteten

Fremme af koordinering og komplementaritet mellem medlemsstaterne og Fællesskabet inden for de bredere internationale rammer er af afgørende betydning for effektiviteten af Fællesskabets udviklingssamarbejdspolitik og -programmer. Til trods for de indlysende potentielle fordele og uanset visse opmuntrende forbedringer er det fortsat vanskeligt at gennemføre koordineringen på EU-plan.

Der blev taget en række positive skridt i 2002 både i og uden for EU.

1.4.2.1 Et koordineret EU-bidrag til konferencerne i Monterrey og Johannesburg

På det politiske plan viste EU's forberedelser til konferencen om udviklingsfinansiering i Monterrey (Mexico) og verdenstopmødet om bæredygtig udvikling i Johannesburg sig at udgøre en glimrende lejlighed til at forbedre koordineringen. Tilsvarende bestræbelser udfoldes i forbindelse med det kommende verdenstopmøde i FN-regi om informationssamfundet. Det mandat, som medlemsstaterne gav Kommissionen til at fremlæge en rapport som forberedelse til konferencen i Monterrey, var et positivt tegn på den tillid, der var blevet opbygget. Denne beretning og medlemsstaternes indsats bidrog til at sikre et positivt EU-bidrag til konferencen. Den klarlagde en række spørgsmål og udforskede via en dialog med medlemsstaterne mulige initiativer til løsning af nøglespørgsmål. Et af disse spørgsmål gik på, hvordan man kan lukke hullet mellem den nuværende offentlige udviklingsbistand og de ressourcer, der er nødvendige for at realisere millennium-udviklingsmålene (som Verdensbanken har anslået vil kræve en fordobling af den aktuelle offentlige udviklingsbistand²¹). Dette lå til grund for EU's beslutning om at øge den offentlige udviklingsbistand frem til 2006. Andre initiativer vedrørte

¹⁸ Kilde: DAC. Ligeledes Verdensbankens forskning.

¹⁹ Det Europæiske Råds konklusioner af 14.3.2002 om den internationale konference om udviklingsfinansiering.

²⁰ KOM(2002) 639, Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet - Afbinding: Forbedring af bistandens effektivitet, 18.11.2002.

²¹ <http://www.worldbank.org/html/extdr/mdgassessment.pdf>

bistandens effektivitet (herunder afbinding af bistand, der drøftes ovenfor), konkrete fremskridt i forbindelse med koordinering og harmonisering, reform af det internationale monetære og finansielle system, handel og udvikling, acceptabel gæld, globale offentlige goder og innovative finansieringskilder.²² I forlængelse af Rådets (almindelige anliggender/udenrigsministrene) anmodning fremsat i november 2002 vil Kommissionen overvåge realiseringen af disse forpligtelser. EU's to vigtigste initiativer om vand og energi, der blev lanceret på konferencen i Johannesburg, lægger vægt på operationel koordinering og komplementaritet både på politisk plan og i gennemførelsesfasen. Dette vil blive opnået via udvikling af partnerskaber med udviklingslandene, andre donorer, den private sektor og det civile samfund. De fungerer som en katalysator for den fremtidige indsats for at realisere de mål i tilknytning til vand og energi, der blev vedtaget på verdenstopmødet om bæredygtig udvikling.

1.4.2.2 Forpligtelse til at træffe konkrete foranstaltninger vedrørende koordinering og harmonisering inden 2004

En af EU's forpligtelser forud for konferencen om udviklingsfinansiering gik ud på at tage konkrete skridt til en koordinering af politikkerne og en harmonisering af procedurerne inden 2004. EU's indsats på dette område vil ligeledes tage hensyn til tilsvarende bestræbelser, der udfoldes på internationalt plan af Verdensbanken og andre multilaterale udviklingsbanker samt af OECD/DAC task force om donorpraksis.²³ Kommissionen har som et skridt i retning af at realisere denne forpligtelse og på anmodning fra medlemsstaterne lanceret et pilotinitiativ, der fokuserer på fire lande, med det formål at undersøge de aktuelle koordinerings- og komplementaritetsinitiativer og mulighederne for en yderligere indsats. Resultaterne af undersøgelsen af mulighederne i slutningen af 2002 skulle gøre det muligt for EU at overveje og muligvis nå til enighed i løbet af 2003 om praktiske foranstaltninger med henblik på at styrke den operationelle koordinering mellem Kommissionens indsats på vegne af Fællesskabet og medlemsstaternes bilaterale indsats. De underbyggede ligeledes EU's bidrag til det internationale forum på højt plan om harmonisering, der blev afholdt i Rom i februar 2003 med de multilaterale udviklingsbanker og OECD/DAC som medsponsor.

EU's pilotinitiativ om koordinering og harmonisering

"Tage konkrete skridt inden for koordinering og harmonisering af procedurerne før 2004"

I juni 2002 lancerede Kommissionen i samarbejde med medlemsstaterne et pilotinitiativ for at finde frem til pragmatiske foranstaltninger til at bidrage til at opnå fremskridt med operationel koordinering og harmonisering på EU-plan. Fire pilotaktiviteter blev gennemført i Marokko, Mozambique, Nicaragua og Vietnam.

Initiativet understregede den voksende efterspørgsel efter mere koordinering og harmonisering fra de fleste aktører, der er til stede i disse lande, og som påpegede, at fleksibilitet og pragmatisme er altafgørende. Det rejste ligeledes forhåbninger om et øget EU-bidrag. I første halvdel af 2003 vil Den Europæiske Union, som Det Europæiske Råd i Barcelona i marts 2002 anmodede om, fastlægge en handlingsplan for at nå målet om egentlige konkrete fremskridt på dette område før 2004.

²² KOM(2002) 87: Forberedelse af den internationale konference om udviklingsfinansiering. Tilknyttede forslag blev fremsat i KOM(2002) 82, "Mod et globalt partnerskab for bæredygtig udvikling" og KOM(2002) 81 "Svar på globaliseringens udfordringer".

²³ Det Europæiske Råds konklusioner af 14.3.2002 om den internationale konference om udviklingsfinansiering.

1.4.2.3 Overvågning af synergivirkninger mellem EU's politikker og fremme af dialog

I løbet af 2002 har Kommissionen været vært for regelmæssige, uformelle møder mellem generaldirektørerne for udvikling fra alle EU's medlemsstater. Disse møder udgjorde et nyttigt forum for udveksling af synspunkter og erfaringer om bedste praksis og fælles bekymringer med hensyn til en effektiv gennemførelse af eksisterende forpligtelser, navnlig på området koordinering af politikker og harmonisering af procedurer samt bistandens effektivitet. De har også bidraget til udviklingen af et koordineret bidrag fra EU til konferencerne i Monterrey og Johannesburg som beskrevet ovenfor. Dette forum vil sandsynligvis spille en central rolle, når EU's nye medlemsstater problemfrit og effektivt skal integreres i Fællesskabets udviklingspolitik efter udvidelsen.

1.4.2.4 Håndtering af sammenhæng, koordinering og komplementaritet i programmeringsfasen

Landestrategidokumenterne bakket op af arbejdet i den tværtjenestlige kvalitetsstøttegruppe og oprettelsen af landeteam er blevet den centrale mekanisme for styrkelse af politikken sammenhæng med andre fællesskabspolitikker på landeplan og for en bedre koordinering og komplementaritet med medlemsstaterne. Ved udarbejdelsen af landestrategidokumenter og regionale strategidokumenter har Kommissionen gjort sig store bestræbelser for at koordinere landestrategidokumentprocessen med andre aktører. En undersøgelse gennemført af Kommissionen afslørede, at EF's delegationer i partnerlandene har spillet en meget aktiv rolle i koordineringsprocessen på området. Blandt de donorer, der var til stede i landet, blev alle EU's medlemsstater systematisk indbudt til at deltage i koordinerings-/komplementaritetsforanstaltningen, og i 55 % af tilfældene blev alle ikke-EU donorer ligeledes indbudt. Denne proces indebærer, at der blev tilrettelagt høringsmøder med partnerlandene og omfattende dialoger med medlemsstaterne. Ikke-statslige aktører blev for første gang inddraget direkte i programmeringen af fællesskabsbistanden.

Et andet positivt initiativ fra Rådets side i 2002 var beslutningen om at oprette fælles landefaktafiler. Disse vil kunne danne grundlag for mere indgående, fælles analyser og fælles programmering i praksis. Formålet er at udveksle information, fremme koordineringen og øge komplementariteten mellem medlemsstaterne og Fællesskabet og mellem medlemsstaterne indbyrdes. Hensigten er at opnå et kortfattet og detaljeret dokument med specifik information. Faktafilen vil forsøge at opliste alle de EU-politikker, der berører EU og det pågældende land, selv om vægten for mange landes vedkommende vil blive lagt på udviklingssamarbejde.

1.5 Samarbejde med andre

Samtidig med, at koordineringen og komplementariteten forbedres inden for EU, erkender Kommissionen også betydningen af, at der gennemføres tilsvarende bestræbelser, når der er tale om andre donorer og internationale organisationer.

OECD's Komité for Udviklingsbistand erkendte i sin Peer Review of the European Community 2002²⁴, at Europa-Kommissionen kan tilføre disse bestræbelser ekstra værdi. Styrkelsen af delegationerne i udviklingslandene som en del af

²⁴ Peer Review er tilgængelig på adressen www.oecd.org/DAC

dekoncentreringsprocessen burde øge Fællesskabets kapacitet på dette område yderligere.

I 2002 stod udviklingsspørgsmål højt på dagsordenen for de fælles topmøder mellem EU og Australien, EU og Canada, EU og Japan samt EU og USA. Dette resulterede i et bedre udgangspunkt for dialog, navnlig om spørgsmål i tilknytning til FN's konferencer, det nye partnerskab for Afrikas udvikling (NEPAD), Afghanistan og størrelsen og effektiviteten af den offentlige udviklingsbistand. Specifikke initiativer lanceret i 2001 med Norge og Japan, der bygger på tidligere dialoger, udvekslinger af personale og fælles vurderinger, fører til fastlæggelsen af operationelle retningslinjer.

1.5.1 Harmonisering af donorpraksis

Kommissionen har i 2002 fortsat aktivt støttet internationale initiativer om en harmonisering af donorpraksis, der finder sted i flere forskellige fora.

Kommissionen har navnlig hilst arbejdet i OECD/DAC task force om donorpraksis velkommen. Denne task force, der blev oprettet i 2000 med det formål at finde frem til og dokumentere donorpraksis for at nedbringe byrden på partnerlandenes kapacitet til at forvalte bistanden og nedbringe transaktionsomkostningerne, afsluttede sit arbejde i slutningen af 2002. De seks referencedokumenter for god praksis, som denne task force har udarbejdet, har fastsat effektive benchmarks for en bedre harmonisering og dækker alle faser af projektcyklussen.²⁵ De var et vigtigt bidrag til det internationale forum på højt plan om harmonisering, der blev afholdt i Rom i februar 2003, og hvor DAC task forcens arbejde og de multilaterale udviklingsbankers igangværende arbejde blev præsenteret.

Kommissionen har ligeledes deltaget i harmoniseringsinitiativer i G8-sammenhæng, herunder arbejdet i G8 task forcen om uddannelse. Denne har forsøgt at fremme harmoniseringen af procedurerne gennem fastlæggelse af en adfærdskodeks. Denne adfærdskodeks blev udarbejdet af en gruppe af eksperter fra EU's medlemsstater nedsat af Kommissionen, og Rådet anbefalede, at den blev gennemført.

Kommissionen har også været involveret i drøftelser om harmonisering af procedurerne i forbindelse med landestrategidokumenter via bilaterale kontakter med UNDP, Verdensbanken og enkelte EU-medlemsstater. Initiativerne omfatter strømlining af strategidokumenter og –procedurer (såsom analyse af den økonomiske og sociale situation, donormatrice, indikatorer), gensidig høring af alle nøgledonorer i hver enkelt institutions strategiproces, aktivt samarbejde på områder omfattet af fælles byggestene for alle landestrategidokumenter og synkronisering af timingen af landeprogrammering, udarbejdelse af strategier og vurderingsprocesser.

1.5.2 Mere effektivt partnerskab med FN

1.5.2.1 Opbygning af strategiske partnerskaber

I 2002 blev der gennemført omfattende politiske dialoger på forskellige niveauer med FN-kontorer, -fonde og -programmer. Idet den har udnyttet den drivkraft, som

²⁵ De 6 dokumenter er: Framework for Donor Co-operation; Country Analytical Work and Preparation of Projects and Programmes; Measuring Performance in Public Financial Management; Reporting and Monitoring; Financial Reporting and Auditing; and Delegated Cooperation. Se: www.oecd.org/DAC

meddelelsen om "*Opbygning af et effektivt partnerskab med FN inden for udvikling og humanitære anliggender*", der blev vedtaget i 2001²⁶, resulterede i, har Kommissionen øget sit engagement i FN via indgåelsen af strategiske partnerskaber med udvalgte FN-kontorer, -fonde og -programmer. Det igangværende arbejde med at udvælge strategiske partnere skulle blive afsluttet i 2003, og der vil blive indgået partnerskabsaftaler med udvalgte FN-organer. Dette skulle gøre det muligt for Kommissionen at samarbejde med FN på en mere effektiv og sammenhængende måde på prioriterede områder af Fællesskabets udviklingspolitik.

1.5.2.2 Forbedring af rammerne for arbejdet

Revisionen af rammeaftalen mellem EF og FN om fællesskabsfinansiering af FN-projekter fra 1999 blev afsluttet i løbet af 2002. Den tekst, der blev opnået enighed om, vil blive forelagt begge forhandlingspartnere til godkendelse og forventes at træde i kraft i første kvartal af 2003. Den reviderede aftale afspejler Kommissionens nye finansforordning og indeholder et mere fleksibelt instrument for samarbejde med FN-systemet. Den tillader navnlig finansiering af FN's multidonorprogrammer i overensstemmelse med begrebet fælles forvaltning, der er fastlagt i finansforordningen. Dette er også en vigtig forudsætning for indgåelse af strategiske partnerskaber.

1.5.3 Udvidelse af samarbejdet med internationale finansielle institutioner

Samarbejdet mellem Det Europæiske Fællesskab og Verdensbanken og Den Internationale Monetære Fond har af forskellige årsager fået stigende betydning. For det første arbejder Kommissionen tæt sammen med disse organer om gennemførelsen af PRSP-fremgangsmåden, der er skitseret ovenfor. For det andet har Bretton Woods-institutionerne sammen med FN og EU i forbindelse med konferencerne i Doha, Monterrey og Johannesburg slået kraftigt til lyd for multilaterale fremgangsmåder. For det tredje er Det Europæiske Fællesskab fortsat den største bidragsyder til trustfonde administreret af Verdensbanken, herunder trustfonden for lettelse af gældsbyrden for stærkt gældsplagede fattige lande (HIPC). Finansieringsforslag om bidrag til Global Health Fund og Afghanistan Reconstruction Fund blev udarbejdet i 2002.

1.5.3.1 Indgåelse af en ny rammeaftale med Verdensbankgruppen

Forhandlingerne om revidering af rammeaftalen mellem EF og Verdensbankgruppen fra 2001 blev afsluttet i 2002. Parallelt med forhandlingerne blev en første række af årlige høringer om spørgsmål af fælles interesse under aftalen tilrettelagt (hovedsageligt gennemførelsen af Verdensbankgruppens trustfonde finansieret af Det Europæiske Fællesskab). Der var bred deltagelse på begge sider, hvilket gjorde det muligt bedre at formidle Fællesskabets interesser og målsætninger til Verdensbankgruppen og at skabe sig et bedre overblik over dets planer og prioriteter for den nærmeste fremtid. Tilsvarende årlige høringer vil blive indledt med FN i 2003.

²⁶

KOM(2001)231.

1.5.3.2 Samarbejde om vanskelige partnerskaber og finansiel forvaltning

I oktober 2002 tilrettelagde Kommissionen i samarbejde med Verdensbanken, OECD/DAC og UNDP en workshop om "vanskelige partnerskaber" i Paris med det formål at forbedre og harmonisere donorsvarene i situationer, hvor partnerskabsløsningen ikke fungerer. For eksempel i lande, hvor det politiske klima er dårligt.

Samarbejdet om støtte til offentlige finanser fik øget tilslutning under det fælles program om offentlige udgifter og finansiel ansvarlighed (Public Expenditure and Financial Accountability - PEFA), der nu støttes af Verdensbanken, DFID og Fællesskabet (også via en trustfond).

1.5.3.3 Strategisk partnerskab med Afrika

Kommissionen har længe været involveret i det strategiske partnerskab med Afrika (SPA), det uformelle forum, der blev nedsat i 1988, og som bringer bilaterale og multilaterale donorer sammen for at støtte Afrikas egne bestræbelser på at nedbringe fattigdommen. Dette forum har taget føringen i bestræbelserne på at strømline donorprocedurerne og overvåge tilpasningsprogrammerne for effektivitet inden for nedbringelse af fattigdommen og vurderer ligeledes donorpraksis som støtte for reform og fungerer som intellektuelt lederskab i forbindelse med en række udviklingsspørgsmål. I efteråret 2002 ledede Kommissionen i samarbejde med Department for International Development i UK tre uddannelsesbesøg i Etiopien, Rwanda og Senegal. Målet med de tre besøg var at vurdere og sætte skub i harmoniseringen af donorstøtten omkring nationale strategier til nedbringelse af fattigdom og budgetcykluserne. Gennemførelsen af disse rammer vil være det centrale element i det strategiske partnerskab med Afrika i de kommende år: 6. fase af det strategiske partnerskab med Afrika (2003-2006) fokuserer hovedsageligt på harmonisering af donorstøtten omkring strategier til nedbringelse af fattigdommen, navnlig budget- og sektorstøtte.

Strategisk partnerskab med Afrika – Uddannelsesbesøg: vigtigste resultater

Landene har udfoldet bestræbelser på at udvikle participative strategier for nedbringelse af fattigdommen

Donorernes tilslutning til strategierne for nedbringelse af fattigdom har indtil videre været skuffende

Krav om, at regeringerne skal gøre deres strategier til nedbringelse af fattigdom operationelle, sikre en forbindelse med budgetcyklussen og sektorstrategierne og årligt udarbejde en liste over politiske foranstaltninger og indikatorer

Presserende behov for at donorerne begynder at tilpasse deres programmerings-, vurderings- og overvågningsprocedurer til de nationale strategier for nedbringelse af fattigdom og budgetcyklussen.

1.6 Vejen mod fremtiden

Dette kapitel har belyst en række forskellige faktorer, der har påvirket den sammenhæng, i hvilken Fællesskabets udviklingssamarbejdspolitik og bistand til tredjelande har fungeret i 2002. Disse faktorer har medført nye strategiske udfordringer, men også nye muligheder. I de kommende år skulle et udvidet EU være endnu bedre placeret til at spille en hovedrolle i gennemførelsen af den globale dagsorden for vækst, udryddelse af fattigdom og bæredygtig udvikling, der blev bekræftet i 2002.

2. REFORM PROCESSEN – FREMSKRIDT I 2002

Den 16. maj 2000 lancerede Kommissionen et program for reform af forvaltningen af bistanden til tredjelande.²⁷ Blandt hovedformålene kan nævnes:

- Forbedre projekters og programmers kvalitet
- Nedbringe gennemførelsestiden
- Sikre, at procedurerne for finansiel, teknisk og kontraktuel forvaltning opfylder de højeste internationale standarder

Opgavens art kræver en betydelig indsats, da de mange forskellige programmer, EF må beskæftige sig med, hver især er af forskellig karakter og har et specifikt fokus i henhold til særforordningen om programmet. Inden for disse grænser blev der i 2002 lanceret og gennemført omfattende foranstaltninger for at forbedre kvaliteten af de bistandsprogrammer og -projekter, som EF forvalter. De forskellige "kvalitetsstøttegrupper", den forbedrede finansielle forvaltning og navnlig fremskridtene med dekoncentreringsprocessen er blandt de vigtigste skridt, der blev taget i 2002.

2.1. KVALITETSFORBEDRING

Programmeringen er nu centreret omkring landestrategidokumenter/regionale strategidokumenter, der fastsætter de "strategiske rammer" for EF's samarbejdsprioriteter i et bestemt land eller en bestemt region.²⁸ Det er første gang, at Kommissionen har fastsat sammenhængende rammer for dens forbindelser med tredjelandene omfattende udviklingsbistand og andre vigtige, relevante fællesskabspolitikker ("policy mix").

I 2001 indledte Kommissionen en proces med udarbejdelse af landestrategidokumenter og regionale strategidokumenter for partnere i alle de berørte regioner (AVS, ALA, CARDS, MEDA, TACIS). Disse nye strategier er blevet udviklet i samarbejde med de nationale regeringer, medlemsstaterne, andre bilaterale og multilaterale donorer og, hvor det har været muligt, med repræsentanter for det civile samfund.²⁹ Processen med udarbejdelse af landestrategidokumenter er meget bred og ambitiøs og omfatter over 160 partnerlande og 8 partnerregioner. Ved udgangen af 2002 have Kommissionen afsluttet og offentliggjort 102 nye landestrategidokumenter og 14 regionale strategidokumenter (tilgængelige på Internet³⁰). Man er kommet langt med udformningen af en række supplerende

²⁷ SEK(2000) 814 af 16.5.2000 – Meddelelse fra "Relex"-kommissærerne: Chris Patten (eksterne forbindelser), Poul Nielson (udvikling), Günter Verheugen (udvidelse), Pascal Lamy (handel) og Pedro Solbes Mira (økonomiske og monetære anliggender).

²⁸ SEK(2000) 814, SEK(2000) 1049 af 15. juni 2000 og Rådets (udviklingssamarbejde) konklusioner af 10. november 2000.

²⁹ Høring af det civile samfund er en forpligtelse i medfør af artikel 2 i Cotonou-aftalen.

³⁰ Landestrategidokumenter og regionale strategidokumenter for AVS-landene:

http://europa.eu.int/comm/development/body/csp_rsp/csp_en.cfm

http://europa.eu.int/comm/development/body/csp_rsp/rsp_en.cfm

Landestrategidokumenter og regionale strategidokumenter for ALA, MED, CARDS, TACIS:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/sp/index.htm

strategier, som vil blive offentliggjort inden længe. Disse programmeringsdokumenter viser, hvordan Kommissionens bistand til tredjelande skal gennemføres i perioden 2002-2004/07 (gældende tidsplan afhænger af regionen).

En rapport om fremskridtene med gennemførelsen af de fælles rammer for landestrategidokumenter³¹ blev udarbejdet på Rådets³² foranledning og blev fremlagt i november 2002. Den omfatter udformningen af "første generation" af landestrategidokumenter/regionale strategidokumenter. Der lægges særlig vægt på koordinering med medlemsstaterne (både i praksis og i Bruxelles).

De fremtidige udfordringer omfatter:

- indførelse af en detaljeret mekanisme til vurdering af landestrategidokumenter
- hensyntagen til nye politiske EF/EU-initiativer (f.eks. terrorbekæmpelse, migrationsanliggender og initiativer, som Doha-processen resulterer i, og opfølgning af verdenstopmødet for bæredygtig udvikling)
- øget fokus på resultater og indsats og
- nedbringelse af transaktionsomkostningerne for partnerlandene ved at arbejde hen imod en harmonisering af donorprocedurerne i tilknytning til landestrategierne.

Der er blevet nedsat en tværtjenstlig kvalitetsstøttegruppe for tjenestegrenene. Dens vigtigste opgave har været at screene og vurdere udkastene til landestrategidokumenter, regionale strategidokumenter og vejledende programmer og at foreslå eventuelle forbedringer, der måtte være nødvendige for at sikre en ensartet høj kvalitet. For at opnå en maksimal indvirkning griber den tværtjenstlige kvalitetsstøttegruppe ind på et tidligt tidspunkt i programmeringsprocessen. Screeningen afslørede, at ikke alle de muligheder, som de nye rammer frembyder, var fuldt udviklede, selv om der er sket store kvalitative fremskridt i den flerårige programmering. Nogle typiske problemer i forbindelse med udarbejdelsen af landestrategidokumenter var at opnå en tilstrækkelig koncentration af bistanden, at gennemføre en fuldstændig analyse af den politiske sammenhæng, at gøre konceptet "Sammenkobling af nødhjælp, rehabilitering og udvikling" operationelt, at finde frem til resultatindikatorer og at integrere politikker vedrørende regeringsførelse og menneskerettigheder, kønsspørgsmål og miljø på alle områder.

Den tværtjenestlige kvalitetsstøttegruppe har ligeledes udformet retningslinjer om gennemførelse af de fælles rammer for landestrategidokumenter, tilrettelagt forskellige uddannelsesseminarer om programmering og oprettet et websted på Kommissionens Intranet med det formål at forbedre den interne kommunikation mellem alle de parter, der deltager i programmeringen.

Samarbejdskontoret EuropeAid har indført forskellige kvalitetsstøtteforanstaltninger, der skal sikre, at arbejdet er af god kvalitet, at det opfylder de proceduremæssige og materielle krav og omfatter de nyeste fremgangsmåder på de relevante områder.

³¹ Kommissionens tjenestegrenes arbejdsdokument, SEK (2002) 1279, 26.11.2002.

³² Rådets konklusioner om de fælles rammer for landestrategidokumenter af 10.11.2000, punkt IV.

Nogle af de centrale foranstaltninger, der blev vedtaget i 2002, er oprettelsen af kvalitetsstøttegrupper på regionalt plan, etableringen af 10 tematiske netværk om relevante, prioriterede områder, som Kommissionen og Rådet har påvist, og udviklingen af retningslinjer og andre operationelle dokumenter. Disse foranstaltninger omsættes ligeledes i uddannelsesprogrammer, der er tilgængelige både i hovedkvarteret og i delegationerne. I 2002 har det tematiske netværk om budgetstøtte med succes bidraget til udviklingen af en metodevejledning og det dertil knyttede uddannelsesprogram. Ud over vejledningen om budgetbistand blev en vejledning om sektorspecifikke fremgangsmåder færdiggjort i 2002.

2.1.1. Drøftelser mellem Kommissionen og Rådet

Reformprocessen har været ledsaget af et forsøg på at forbedre overensstemmelsen mellem de politiske prioriteter og budgetallokeringerne. Drøftelserne blev indledt på det uformelle møde i Evian i september 2000 og fortsatte på mødet i det mellemstatslige rådgivende udvalg (GAC) i januar 2001. Drøftelserne i 2002 vedrørte spørgsmål såsom integrering af udviklingspolitiske og udenrigspolitiske målsætninger, forbedring af fleksibiliteten og lydhørheden over for nye situationer, afvejning af behovet for en hurtig levering af bistanden til tredjelande og kvaliteten af en sådan bistand, og hvordan virkningerne af Unionens indsats i tredjelande i de forskellige regioner kan forbedres. Det blev navnlig foreslået, at Kommissionen skulle fortsætte overvejelserne omkring de regionale strategier, udviklingen af landespecifikke faktafiler og styrkelsen af EF-delegationens rolle via "decentraliserings"-processen.

2.2. FORBEDRING AF DEN FINANSIELLE FORVALTNING OG INDSATS

Meddelelsen af 16. maj 2000 omfattede et specifikt initiativ om screening af alle de forpligtelser, der var indgået inden 1995, og alle forpligtelser fra 1995/96/97, der er stillet i bero.

De samlede åbne forpligtelser (budgetforpligtelser og EUF-forpligtelser) var blevet nedbragt ved udgangen af 2002 og svarede til 3,8 gange det årlige budget med hensyn til betalinger sammenlignet med 4,7 gange ved udgangen af 1999. Kun en del af det samlede efterslæb blev betragtet som værende unormalt (denne del udgjorde 14 % ved udgangen af 2002 og 21 %, hvis den blev målt den 1. januar 2003, hvor budgetåret 1997 blev tilføjet posten "tidligere forpligtelser").

Budgetforpligtelser: Ved udgangen af 2002 var budgetforpligtelser indgået inden 1995 (tidligere forpligtelser) blevet nedbragt til 224 mio. EUR (et fald på 80 %) sammenlignet med 1 092 mio. EUR den 23. november 1999, hvor den første oversigt over tidligere forpligtelser blev lavet. Endvidere var de uudnyttede forpligtelser (herunder dem fra 1999) ved udgangen af 2002 blevet nedbragt til 634 mio. EUR (sammenlignet med 1 350 mio. EUR den 31. december 2000).

EUF-forpligtelser: De EUF-forpligtelser, der blev indgået inden 1995, er ligeledes blevet nedbragt fra 901 mio. EUR den 31. december 1999 til 363 mio. EUR ved udgangen af 2002 (et fald på 60 %). Situationen for uudnyttede forpligtelser var blevet nedbragt til 449 mio. EUR den 31. december 2002 (sammenlignet med 536 mio. EUR den 31. december 2000). Den 1. november 2002 var budgetforpligtelser indgået forud for 1995 blevet nedbragt med 76 % sammenlignet med den 23. november 1999 (da en første oversigt over tidligere forpligtelser blev udarbejdet),

hvilket er et fald på omkring 831 mio. EUR. Endvidere var de uudnyttede forpligtelser (herunder dem fra 1999) ved udgangen af 2002 blevet nedbragt til 722,28 mio. EUR (sammenlignet med 1 350 mio. EUR den 31. december 2000). De EUF-forpligtelser, der var indgået inden 1995, var ligeledes blevet nedbragt fra 901 mio. EUR i 1999 til 432 mio. EUR i november 2002.

For at nedbringe tidsfristen mellem indgåelse af forpligtelser og udbetaling og for at rationalisere budgetgennemførelsen har en af Samarbejdskontoret EuropeAid's vigtigste aktiviteter været at forsøge at sprede dets operationer mere jævnt over hele finansåret. Der blev opnået store fremskridt på dette område i 2002. Omkring 41 % af de tilgængelige bevillinger er blevet forpligtet i årets sidste kvartal, hvilket er en væsentlig forbedring sammenlignet med resultatet i 2001, hvor omkring 50 % af bevillingerne blev forpligtet i årets sidste 3 måneder.

2.3. YDERLIGERE SAMLING AF PROJEKTCYKLUSSEN: SAMARBEJDSKONTORET EUROPEAID'S ANDET ÅR

Siden den 1. januar 2001 har de geografiske generaldirektorater (GD for Eksterne Forbindelser og GD for Udvikling) haft ansvaret for programmering og strategiplanlægning, mens Samarbejdskontoret EuropeAid har ansvaret for resten af projektcyklussen (fra identifikation af projekter til efterfølgende evaluering). Denne omorganisering har ført til en tilsvarende overførsel af personale og ansvar. I juni 2001 blev der underskrevet en aftale mellem tjenestegrenene, hvori klarlægges de roller og de ansvarsområder, som de tre generaldirektorater, der er mest involveret i forvaltningen af bistanden til tredjelande, har.

Samarbejdskontoret EuropeAid ledes af en bestyrelse bestående af de fem Relex-kommissærer³³. Bestyrelsen mødes mindst en gang i kvartalet. Den godkender Office Mission Statement, den årlige arbejdsplan (forvaltningsplanen 2003 for Samarbejdskontoret EuropeAid blev godkendt i januar 2003), den årlige budgetplanlægning og den årlige aktivitetsberetning. Den har endvidere et specifikt ansvar på evalueringsområdet: den godkender det årlige evalueringsprogram, gør status over evalueringsresultaterne og fremsætter henstillinger.

Alle lederposterne i Samarbejdskontoret EuropeAid er blevet besat, og det samme er de fleste af de ledige stillinger efter en storstilet ansættelsesrunde i februar 2001. I 2002 blev der på grund af udskiftningen af ansatte besat 7 lederstillinger, ligesom der blev ansat 215 tjenestemænd.

Kommissionen overtog ansvaret for de opgaver, der tidligere var blevet udført af de 49 kontorer for faglig bistand, hvis kontrakter udløb i 2001, eller som ikke blev forlænget. Dette medførte et behov for ansættelse af 260 ekstra hjælpeansatte, som skulle arbejde i hovedkvarteret, og 70 individuelle eksperter, der skulle arbejde i delegationerne. Endvidere drog samarbejdskontoret EuropeAid fortsat fordel af tjenester fra 3 kontorer for faglig bistand i 2002 i forbindelse med forvaltningen af individuelle eksperter over hele verden og af de europæiske toldembedsmænd i Balkan-landene. I 2002 blev der truffet en beslutning om at nedlægge disse kontorer for faglig bistand og internalisere forvaltningen for at opfylde de nye bestemmelser

³³ Chris Patten (formand), Poul Nielson (administrativ leder), Günter Verheugen, Pascal Lamy og Pedro Solbes Mira (medlemmer).

om outsourcing, og for at foregribe den nye finansforordning. Omkring 30 hjælpeansatte blev ansat i september og oktober 2002 til at arbejde i hovedkvarteret med forberedelse af overtagelsen af de opgaver, der tidligere var blevet udført af de 3 kontorer for faglig bistand, så man kunne være fuldt operationelle i januar 2003. Forvaltningen foregår lokalt med støtte fra delegationerne, der er blevet udvidet med 26 lokaltansatte for så vidt angår forvaltningen af individuelle eksperter. Fra den 1. januar 2003 arbejder ingen kontorer for faglig bistand længere for EuropeAid.

De fastansattes og de kontraktansattes profiler dækker al den ekspertise, som hovedkvarteret og delegationerne har behov for, når de skal gennemføre bistanden til tredjelande i overensstemmelse med målene for kvalitet og hurtig levering, der er fastsat i reformen (udviklingsøkonomer, sektoreksperter, finansierings- og kontrakteksperter, hjælpepersonale osv.). Der er blevet udviklet en uddannelsespakke, som fokuserer på forvaltning, og den gennemføres nu for at forbedre det nuværende personales færdigheder.

Samarbejdskontoret EuropeAid har udviklet en række indikatorer, der skal måle fremskridtene med gennemførelsen af de vigtigste elementer i reformprogrammet. bedre gennemførelse af budgettet (f.eks. 75 % af fakturaerne betalt inden for 60 dage), nedbringelse af tidligere og uvirksomme forpligtelser, rationalisering af budgetkontiene, dekoncentrering osv. Disse indikatorer anvendes ved udarbejdelsen af en regelmæssig rapport om fremskridtene med forvaltning af Samarbejdskontoret EuropeAid, der forelægges for bestyrelsen.

2.3.1. Budget- og EUF-gennemførelse

De overordnede resultater af budgetgennemførelsen i 2002 er meget tilfredsstillende. Siden årets begyndelse er der forpligtet 3 877 mio. EUR (sammenlignet med 3 641 mio. i 2001), og 3 327 mio. EUR er blevet udbetalt (en stigning på 152 mio. EUR sammenlignet med 2001).

Med hensyn til EUF ligger resultaterne på linje med de seneste prognoser, idet forpligtelserne beløber sig til 2 114 mio. EUR og betalingerne til 1 902 mio. EUR.

Beholdningen af åbne forpligtelser er blevet stabiliseret i absolutte tal på 19,8 mia. EUR (- 40 mio. EUR sammenlignet med 2001). Udtrykt i betalingsår forbliver denne beholdning stabil på 3,8 år sammenlignet med 4,6 år ved udgangen af 1999.

2.3.2. Forenkling og harmonisering af kontraktlige og finansielle procedurer

Som supplement til disse foranstaltninger har Samarbejdskontoret EuropeAid gennemført forenklede og harmoniserede kontraktindgåelsesprocedurer (reduceret fra 46 til 8) efter at have udarbejdet en praktisk vejledning om EF's kontraktprocedurer for bistand til tredjelande (Practical Guide to EC external aid contract procedures). Der er ligeledes blevet udarbejdet standarddokumenter, og de skulle nu blive anvendt på alle Fællesskabets programmer. Der er blevet fastlagt nye generelle rammer for Den Europæiske udviklingsfond, der er meget lig rammerne for de projekter, der finansieres via EF's fonde. Disse foranstaltninger har nedbragt den tid, der medgår til gennemførelse af udbudsproceduren, og har fremmet projektgennemførelsen. Der er gjort betydelige fremskridt i retning af større åbenhed. Efter en voldsom interesse i starten besøges EuropeAid's hjemmeside nu konstant omkring 1 mio. gange om måneden. Dette websted indeholder information om

kontrakter og procedurer for alle eksterne bistandsprogrammer. En undersøgelse blandt dem, der benytter disse sider, som blev lanceret inden udgangen af 2001, har vist en høj grad af tilfredshed blandt brugerne.

Endvidere blev der indgået en rammeaftale med Verdensbanken og en revideret rammeaftale blev forhandlet med De Forenede Nationer for at intensivere samarbejdet med disse institutioner.

Meddelelsen af 16. maj forudså ligeledes en harmonisering af budgetkontiene, og disse er nu blevet reduceret fra 64 (i 2000) til 53 (i 2002). Disse bestræbelser blev videreført i 2002, og Kommissionen foreslog i budgetforslaget for 2003 en yderligere reduktion til 49 budgetkonti. Parlamentet accepterede imidlertid ikke alle Kommissionens forslag og besluttede ligeledes at oprette 4 nye budgetkonti. I sidste ende vil antallet af budgetkonti, der forvaltes af kontoret, stige lidt.

I 2002 udarbejdede Samarbejdskontoret EuropeAid en finansieringsvejledning for eksterne foranstaltninger, der finansieres over EF's almindelige budget, og det ajourførte brugervejledningen, så den svarede til de finansielle procedurer i 7. og 8. EUF. Endelig vedtog Rådet den 25. juni 2002 den nye finansforordning³⁴, som trådte i kraft den 1. januar 2003. Blandt de øvrige ændringer kan nævnes, at de nye bestemmelser i afsnittet om eksterne anliggender indfører en "klausul om en skæringsdato", i henhold til hvilken individuelle kontrakter til gennemførelse af en finansieringsaftale indgås senest tre år fra datoen for den budgetmæssige forpligtelse med undtagelse af kontrakter om revision og evaluering.

2.3.3. *Forvaltningssystemer: CRIS*

I 2002 fuldførte Samarbejdskontoret EuropeAid integreringen af de talrige informationssystemer for de programmer, der finansieres via budgettet, i et enkelt harmoniseret system – CRIS (Common Relex Information System – Fælles Relex-informationssystem). Derfor støttes forvaltningen af alle de programmer, der finansieres via budgettet, fra januar 2003 af et enkelt forvaltningssystem. CRIS indeholder ikke blot finansielle data, men også en rigdom af ikke-finansielle oplysninger af relevans for gennemførelsen, og det er derfor bedre end de tidligere anvendte informationssystemer. Det forbinder hovedkvarteret og delegationerne elektronisk og muliggør on-line registrering, kommunikation og indberetning af data. CRIS vil i væsentlig grad lette Kommissionens evne til at stille finansielle data til rådighed for Rådet og Parlamentet i tide. Dataene vil være fuldstændig DAC-kompatible. Overførslen af data fra de gamle systemer til CRIS var ikke blot teknisk kompliceret, men også meget ressourceintensiv, fordi kvaliteten af de historiske data i mange tilfælde skulle kontrolleres, rettes og suppleres på grund af de strengere krav i forbindelse med CRIS. Hermed er et af de centrale initiativer i reformen af bistanden til tredjelande blevet gennemført på en vellykket måde. I 2003 vil der fortsat blive udfoldet bestræbelser på at integrere Den Europæiske Udviklingsfond i CRIS.

³⁴ Rådets forordning EF nr. 1605/2002 af 25.06.2002.

2.4. DEKONCENTRERING

Dekoncentreringen af forvaltningen af den bistanden til tredjelande til Kommissionens delegationer er et centralt element i reformen af forvaltningen af bistanden til tredjelande. Princippet går ud på, at det, der bedre kan forvaltes og besluttet på stedet i det pågældende land, skal foretages der og ikke i Bruxelles.

Kommissionen har fastsat en yderst stram tidsplan for sig selv. Målet er at udvide decentraliseringen til alle delegationer inden udgangen af 2003 i tre faser: 21 delegationer var omfattet i 2001, 26 vil blive omfattet i 2002 og de resterende 30 delegationer i 2003, alle i AVS-landene.

2.4.1. *Forberedelse af dekoncentrering*

I første kvartal af 2001 blev der fastlagt et harmoniseret dekoncentreringskoncept omfattende alle de geografiske programmer. De principper, som dette koncept byggede på, er stadig gyldige og er gengivet nedenfor:

- med tiden vil dekoncentreringen berøre alle programmer
- dekoncentreringen vil gælde alle faser af projektcyklussen
- dekoncentrering kræver betydelige supplerende ressourcer (mennesker og materiale)
- hovedkvarterets rolle vil udvikle sig i retning af koordinering, kvalitetssikring, forvaltningskontrol, faglig støtte og forbedring af arbejdsgangene.

På det praktiske plan vil dekoncentreringen indebære følgende ændringer for delegationerne:

- et mere aktivt bidrag til programmering, selv om det endelige ansvar fortsat vil ligge hos GD for Eksterne Forbindelser eller GD for Udvikling afhængigt af det geografiske område
- direkte ansvar for identifikations- og vurderingsfaserne med metodologisk og faglig støtte fra Samarbejdskontoret EuropeAid, der også vil være ansvarlig for den endelige kvalitetskontrol med finansieringsforslagene og for at føre disse gennem beslutningsprocessen (forvaltningsudvalgsprocedurer osv.)
- direkte ansvar for den kontraktmæssige og finansielle gennemførelse – dette forudsætter en nøje overholdelse af procedurerne og kræver en sikker adgang til de finansielle forvaltningssystemer og regnskabsforvaltningssystemerne i hovedkvarteret
- direkte ansvar for den tekniske gennemførelse, der kræver teknisk ekspertise på stedet og muligheden for at trække på mere specialiseret rådgivning fra hovedkvarteret.

Meget af det arbejde, der er udført for at gøre første fase operationel, vil også bidrage til at lette udvidelsen af processen til de resterende delegationer, såsom tilpasning af informationssystemerne til dekoncentreret forvaltning, udvikling eller ajourføring af procedurehåndbøger, udvikling af retningslinjer om finansielle kredsløb og

indførelse af uddannelsesprogrammer. Meget af det forberedende arbejde vil dog være specifikt for hver enkelt delegation, der skal dekoncentreres, såsom afprøvning af sikre computerforbindelser, sikring af passende kontorlokaler og vedtagelse af et organisationsplan.

2.4.2. *Dekoncentrering til de 21 delegationer i første fase*

Det ambitiøse mål for 2001 – at gennemføre dekoncentration i 21 delegationer³⁵ – omfattede alle geografiske områder og dermed programmer af meget forskellig karakter. Der var tale om en stor indsats, der krævede ansættelse og uddannelse af 300 ansatte, nye kontorlokaler i alle undtagen to delegationer og installering af sikre computerforbindelser i 19 delegationer. Målet er nået fuldt ud, og dekoncentreringen er nu fuldt operationel i alle disse delegationer. Det skal dog nævnes, at der fra oktober 2002 har været opslået 114 stillinger med henblik på lancering af anden fase, og nogle af disse stillinger kan eventuelt anvendes til at styrke delegationerne i den første fase, hvor det måtte være nødvendigt.

2.4.3. *Forberedelse af anden fase omfattende 26 delegationer og EF-kontoret i Kabul*

Listen over de 26 delegationer³⁶, der skal dekoncentreres i 2002, blev fastlagt i september 2001. Det forberedende arbejde blev indledt umiddelbart derefter, og høringerne fandt sted fra starten af januar.

Resultatet af denne proces for anden fase af delegationer kan opsummeres således:

- I alt 418 ansatte er blevet udvalgt, ansat og uddannet, inden de er blevet udstationeret til de 26 delegationer
- 24 ud af de 26 delegationer har enten måttet flytte til nye kontorer eller leje yderligere kontorlokaler
- 18 ud af de 26 delegationer havde ikke nogen sikker computerforbindelse, via hvilken de kunne få adgang til Kommissionens regnskabs- og forvaltningssystemer.

Til trods for opgavens omfang er processen på sporet. 23 delegationer begyndte at operere på en dekoncentreret måde i slutningen af 2002 eller vil være parate til at begynde i starten af 2003 med det nye budgetår. I de 4 resterende delegationer er

³⁵ De 21 delegationer i første fase er:
EUROPA: Kroatien, Rusland
MEDA : Egypten, Marokko, Tunesien, Tyrkiet
ASIEN: Indonesien, Thailand, Indien, Kina
LATINAMERIKA: Nicaragua, Bolivia, Argentina, Mexico, Brasilien
AFRIKA/AVS: Sydafrika, Senegal, Côte d'Ivoire, Kenya, Mali, Den Dominikanske Republik.

³⁶ Delegationerne i anden fase er:
EUROPA: Albanien, Georgien, Kasakhstan, Ukraine
MEDA: Algeriet, Vestbredden & Gaza, Jordan, Libanon, Syrien
ASIEN: Bangladesh, Filippinerne, Pakistan, Vietnam
LATINAMERIKA: Colombia, Peru, Uruguay, Chile, Venezuela
AFRIKA/AVS: Burkina Faso, Benin, Cameroun, Etiopien, Madagaskar, Niger, Republikken Guinea, Tanzania.

problemerne hovedsageligt af logistisk art, og man bestræber sig på at løse disse inden marts 2003.

Dekoncentreringen til Kommissionens kontor i Kabul er også skredet frem på tilfredsstillende vis, og alt er parat til, at dekoncentreringen kan begynde i januar 2003.

Som det var tilfældet med den første fase, ser det ud til, at den tidsmæssige tilgængelighed af tilstrækkelige kontorfaciliteter i mange tilfælde udgør den største hindring for påbegyndelsen af dekoncentreringen. Dette gælder navnlig i de tilfælde, hvor der ikke kan findes midlertidige løsninger for installering af en sikker computerforbindelse. I nogle tilfælde har der ikke været tilstrækkeligt mange egnede kandidater navnlig til officielle stillinger i finansierings- og kontraktafdelingerne.

2.4.4. Forberedelse af tredje fase omfattende 30 delegationer³⁷

Opmærksomheden vil nu blive vendt mod tredje fase af delegationer, for hvilke der blev afholdt tekniske workshopper i juli 2002 med lederne af de pågældende delegationer. Personalekrav, kontorfaciliteter og IT-spørgsmål blev analyseret i detaljer. De erfaringer, der blev indhøstet i forbindelse med første og anden bølge af dekoncentreringerne, vil blive taget i betragtning i forbindelse med tredje fase.

Med ratificeringen af Cotonou-aftalen og afslutningen af en strategi for bæredygtig finansiering af dekoncentreringen til AVS-delegationerne forventes de første delegationer i tredje fase at kunne begynde at fungere efter de dekoncentrerede retningslinjer ved udgangen af 2003.

2.4.5. Dekoncentrering af tematiske og horisontale budgetkonti

Der er også opnået fremskridt med dekoncentreringen af de tematiske og horisontale poster. Kommissionens tjenestegrene har for nylig vedtaget retningslinjer for dekoncentrering af budgetkontiene for fødevaresikkerhed, og der er opnået enighed om de tilsvarende behov for menneskelige ressourcer. Dekoncentreringen til alle de berørte delegationer³⁸ skal efter planen gennemføres mellem marts og december 2003.

Det forberedende arbejde i forbindelse med dekoncentrering af mikroprojekterne inden for menneskerettigheder er blevet indledt, og en effektiv dekoncentrering forventes gennemført i april 2003.

Hvad angår budgetkontiene om rehabilitering og flygtninge blev beslutningen om dekoncentrering truffet i december 2002, og forberedelserne til at gøre denne effektiv så hurtigt som muligt er under udførelse.

³⁷ Delegationerne i tredje fase er beliggende i AVS-lande:

Angola, Barbados, Botswana, Burundi, Den Centralafrikanske Republik, Congo (Brazzaville), Den Demokratiske Republik Congo, Eritrea, Fiji, Gabon, Ghana, Guinea-Bissau, Guyana, Haiti, Jamaica, Lesotho, Malawi, Mauritius, Mauretanien, Mozambique, Namibia, Nigeria, Uganda, Papua Ny Guinea, Rwanda, Sierra Leone, Sudan, Tchad, Zambia, Zimbabwe.

³⁸ Kenya, Bangladesh, Burkina Faso, Etiopien, Georgien, Madagaskar og Niger.

3. LØBENDE FREMSKRIDT MED REALISERING AF STRATEGISKE MÅL

I det foregående kapitel blev der redegjort for de fremskridt, der er gjort med at forbedre effektiviteten og kvaliteten af Fællesskabets udviklingspolitik og programmer for bistand til tredjelande i 2002 som en del af initiativet om reform af forvaltningen. Dette kapitel fokuserer på effektivitet: dvs. den udstrækning, i hvilken Fællesskabets udviklingspolitik og -programmer og dets øvrige bistand til tredjelande bidrager til realiseringen af de strategiske mål, der er opstillet i kapitel 1 (og hvordan dette måles), og de skridt, der tages for at øge denne effektivitet yderligere.

3.1. Overvågning af fremskridtene med realisering af strategiske mål

Et vigtigt redskab til optimering af fællesskabsbistandens bidrag til realisering af de strategiske mål er at kunne overvåge virkningerne af de aktuelle indgreb: ikke blot i form af bidrag (f.eks. finansielle bidrag og hvad disse bruges på), men også i sidste ende i form af resultater og virkninger. Dette er ikke ligetil.

På lande- og regionsplan er det sjældent muligt at sige, hvilke virkninger en enkelt donors aktiviteter har haft. Enhver aktivitet, uanset om den udelukkende er intern eller støttes af donorer, kan også kræve perioder af forskellig længde, før virkningerne viser sig i en målelig form. Alligevel går Fællesskabet ind for en resultatbaseret fremgangsmåde, og det arbejder tæt sammen med andre om at udvikle metoder til fremme heraf.

De strategiske mål afspejler EF-udviklingsprogrammernes komplekse karakter, da der er tale om en lang række mål lige fra nedbringelse af fattigdom til udvikling og konsolidering af demokrati og retsstatsforhold, respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder. Naturligvis udgør den lange række af målsætninger en stor udfordring i forbindelse med udformningen af et sammenhængende og transparent system til overvågning af resultaterne på forskellige områder.

3.1.1. Overvågning af fremskridtene med realisering af udviklingsmålene

Som det fremgik af kapitel 1, er de centrale udviklingsresultater, som Fællesskabet sammen med resten af det internationale samfund arbejder på at nå inden 2015, millennium-udviklingsmålene.

Der udfoldes intense globale bestræbelser på at overvåge fremskridtene med realiseringen af disse, som omfatter mange forskellige organisationer, og det er vigtigt at sikre koordinering og komplementaritet mellem dem. Det "millennium-projekt", som FN lancerede i 2002, skulle bidrage hertil ved at oprette ekspertarbejdsgrupper, som skal fremsætte forslag til de strategier, der bedst kan bidrage til realiseringen af millennium-udviklingsmålene. Kommissionen arbejder på at støtte forbedringen af de nationale statistiske systemer i lavindkomstlande, normalt inden for rammerne af støtte til overvågning af strategien til nedbringelse af fattigdom, og søger, hvor det er muligt, at gøre dette i samarbejde med andre donorer. Kommissionen arbejder navnlig tæt sammen med PARIS 21 (Partnership in Statistics in the 21st Century – et multidonorinitiativ, der skal støtte statistiske

systemer og datasystemer i udviklingslandene) og dets opgaveteam vedrørende forbedring af statistisk støtte til overvågning af udviklingsmålene.

3.1.2. Fastlæggelse af centrale udviklingsindikatorer til måling af fremskridt

I 2002 samarbejdede Kommissionen med en ekspertgruppe bestående af medlemsstater og andre interesserede parter, herunder OECD's Komité for Udviklingsbistand, UNDP og Verdensbanken, om udvikling af 10 centrale indikatorer udledt af millennium-udviklingsmålene. Af disse 10 indikatorer hænger 6 direkte sammen med børns velfærd, mens tre har en specifik kønsdimension.

Kommissionen vil hvert år overvåge fremskridtene i forhold til disse indikatorer i alle de udviklingslande, den yder bistand til. Derudover vil landestrategidokumenterne måle fremskridtene i forhold til en bredere række af landespecifikke indikatorer, der skal afspejle de målsektorer, der er fastsat i landestrategidokumentet, samt de generelle bevægelser i fattigdommen. For lavindkomstlandene bør disse udledes af landets strategidokument for nedbringelse af fattigdom (hvor et sådant findes).

Overvågning af disse indikatorer vil udgøre et solidt grundlag for Kommissionens politiske dialog med de nationale myndigheder og øge dens muligheder for at finjustere strategien i forhold til udviklingen.

Følgende indikatorer er udvalgt for den tværgående overvågning af alle landene:

Type	Indikator	Foreslået periode
Virkning	Andel af befolkningen, der lever for under 1 dollar om dagen ³⁹	Mellemlang
	Prævalensen af undervægtige børn (under fem år)	Mellemlang
	Dødeligheden blandt børn under fem år ⁴⁰	Mellemlang
Resultat	Nettoindskrivningen i grundskoler ⁴¹	Årligt
	Gennemførelsesprocent i grundskolen ⁴²	Årligt
	Forholdet mellem piger og drenge i grundskoler og gymnasier samt inden for højere uddannelse	Årligt
	Andelen af fødsler med fødselshjælp fra kvalificeret sundhedspersonale ⁴³	Årligt
	Andelen af 1-årige børn, der er vaccineret mod mæslinger	Årligt
	Hiv-prævalensen blandt 15-24 årige gravide kvinder ⁴⁴	Årligt
	Den andel af befolkningen, der har bæredygtig adgang til en forbedret vandkilde.	Mellemlang

³⁹ Ved overvågningen af fattigdomstendenserne i et land, bør der anvendes nationale fattigdomslinjer, hvor de er tilgængelige.

⁴⁰ Dødeligheden blandt børn under fem år er det antal ud af 1 000 fødte børn, der vil dø før deres femårs fødselsdag (officielt betegnet som sandsynligheden for at dø mellem fødslen og nøjagtigt fem år, udtrykt pr. 1 000 fødsler af levende børn).

⁴¹ Den procentdel af børn i grundskolealderen, der indskrives i grundskolen.

⁴² Den tilsvarende indikator i millennium-udviklingsmålene er "den andel af eleverne, der påbegynder det første år af grundskolen, og som afslutter det femte år".

⁴³ Data om "barselsdødelighed" er uregelmæssige, modelbaserede og af dårlig kvalitet. En god erstatning er "fødsler med deltagelse af kvalificeret sundhedspersonale".

⁴⁴ Indberettet som prævalensen af kvinder generelt, men disse data er rent faktisk udledt af undersøgelser af gravide kvinder i svangerskabsklinikker.

BNP pr. capita og væksten i BNP vil ligeledes blive overvåget i de enkelte lande. Yderligere oplysninger om Kommissionens fremgangsmåde findes i dens "Guidelines on the use of indicators to measure country performance".⁴⁵

3.1.3. *Analyse af fremskridtene med realisering af millennium-udviklingsmålene*

I slutningen af 2002/begyndelsen af 2003 gennemførte Kommissionen en første analyse af fremskridtene med realiseringen af millennium-udviklingsmålene ved hjælp af ovenstående indikatorer. Denne analyse blev udført i 140 lande i 8 regioner, hvor Fællesskabet yder bistand, for at muliggøre en sammenligning mellem landene og mellem regionerne.⁴⁶ Ved denne analyse blev der anvendt data indsendt af internationale organisationer, herunder Verdensbanken, UNDP, FAO, UNICEF, UNESCO og WHO.⁴⁷ Selv om datatilgængeligheden bliver bedre, findes der fortsat huller, der begrænser antallet af lande, hvor det er muligt at måle udviklingen over de seneste fem eller ti år. Datakvaliteten er også forskellig for de enkelte indikatorer. Den er navnlig utilstrækkelig, når det gælder den vigtigste indikator for fattigdom "den andel af befolkningen, der lever for under 1 dollar om dagen" (så BNP pr. capita blev anvendt i stedet) og "gennemførelsesprocent i grundskolen".

Diagrammerne nedenfor illustrerer resultaterne af denne analyse for de forskellige regioner for fire indikatorer samtidig: dødeligheden blandt børn under fem år, indskrivningen i grundskolen, adgang til en forbedret vandkilde og BNP pr. capita. De værdier, der er anvendt ved udarbejdelsen af disse diagrammer, er generelt data fra 2000. En værdi på 100 repræsenterer gennemsnittet for udviklingslandene, så en sats på over 100 indikerer, at regionens resultater ligger over gennemsnittet. Disse gennemsnit (en sats på 100) svarer til:

75/1000 for dødeligheden blandt børn under fem år (2000)

87 % for indskrivningen i grundskolen (det seneste år)

77 % for adgang til en forbedret vandkilde (2000)

1 129 USD for BNP pr. capita målt i 1995-dollar i faste priser (2000)

Med hensyn til dødeligheden blandt børn under fem år repræsenterer et højere tal i diagrammet et bedre resultat (en lavere dødelighed blandt børn under fem år).

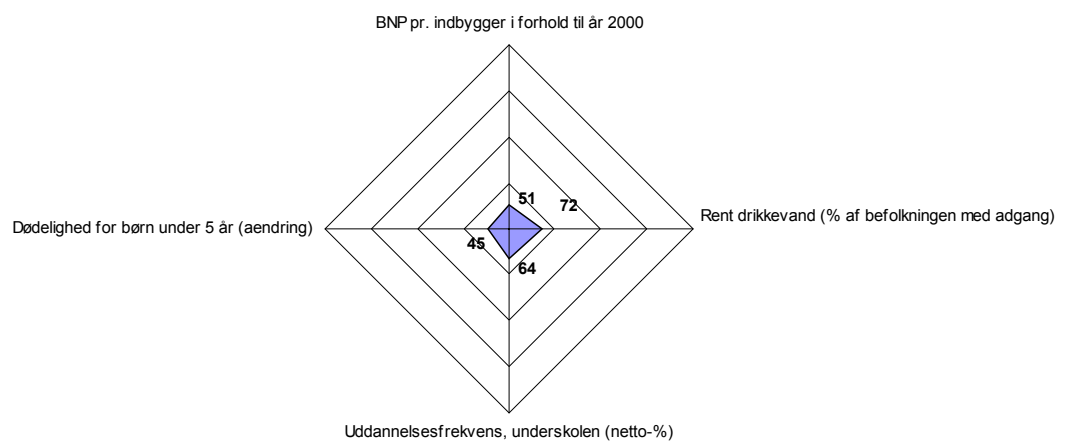
⁴⁵ EF, december 2002

(http://europa.eu.int/comm/development/sector/poverty_reduction/index_en.htm).

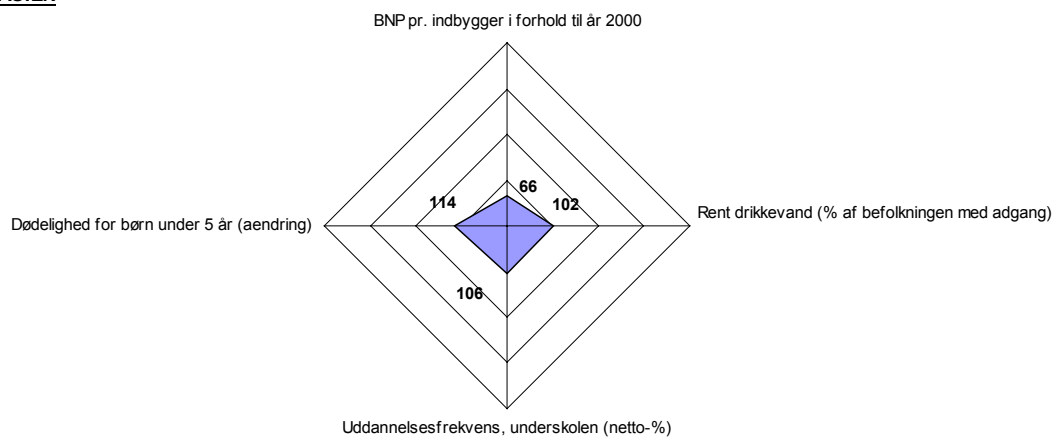
⁴⁶ Afrika (48), Asien (19), Balkan (5), Caribien (15), Østeuropa og Centralasien (10), Latinamerika (17), Stillehavsområdet (14) og det sydlige Middelhavsområde, Nær- og Mellemøsten (12). I hver region mangler nogle lande regelmæssigt. I Asien er indikatorerne beregnet med og uden Kina.

⁴⁷ Hvis der er en betydelig grad af uoverensstemmelse mellem kilderne, foretages der en vurdering under hensyntagen til den generelle tilgængelighed af data, metodeblade osv.

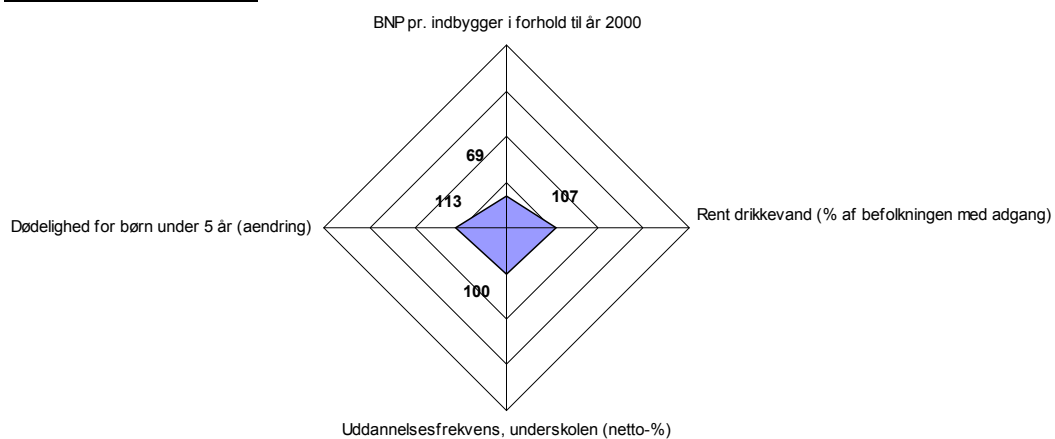
AFRIKA

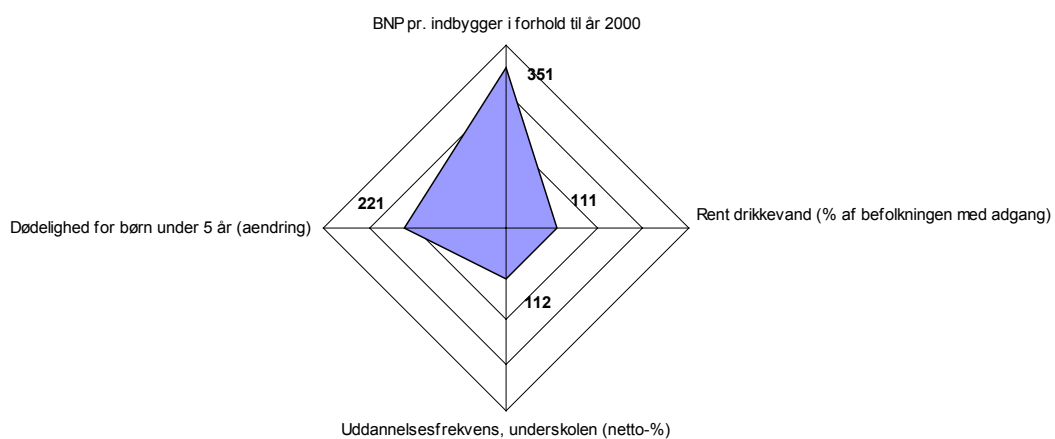
ASIEN

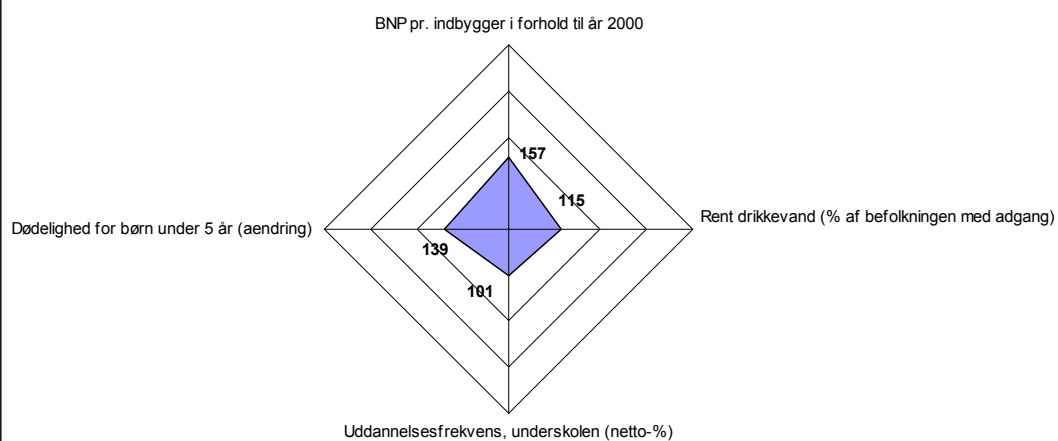
Østeuropa og Centralasien

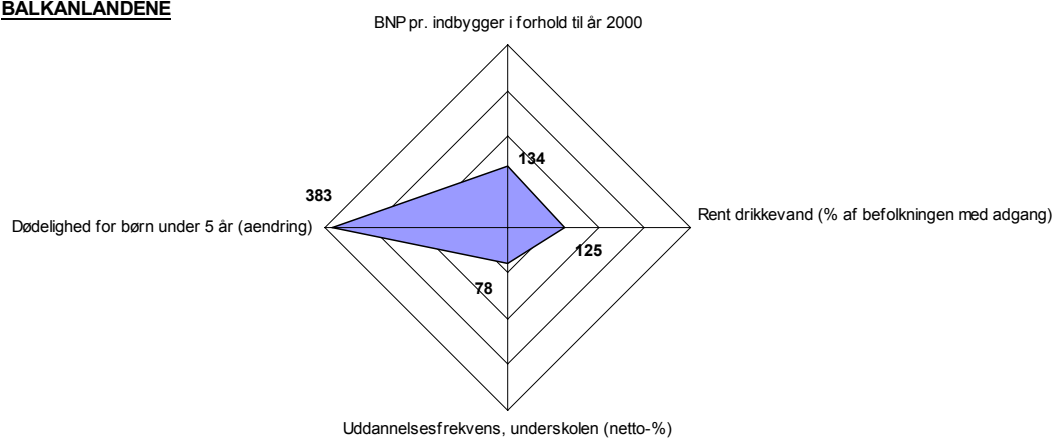
LATINAMERIKA

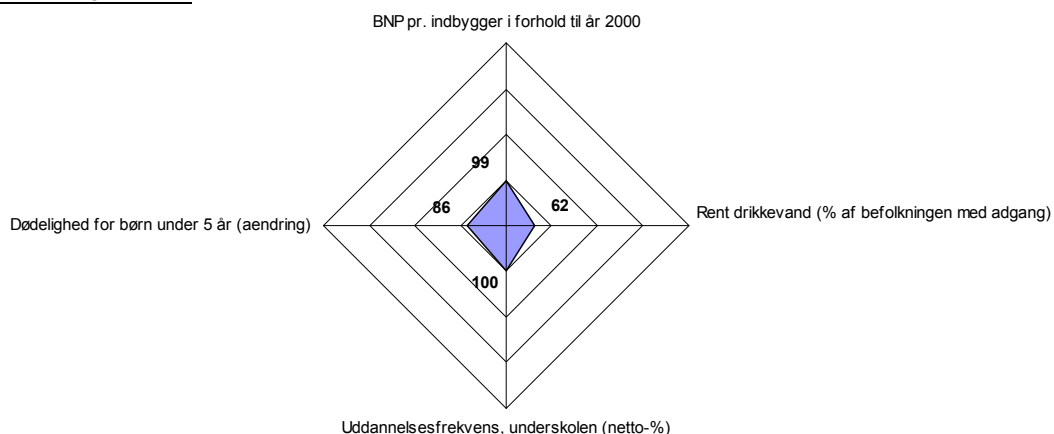
Sydlig Middelhav og Nær- og Mellemøsten

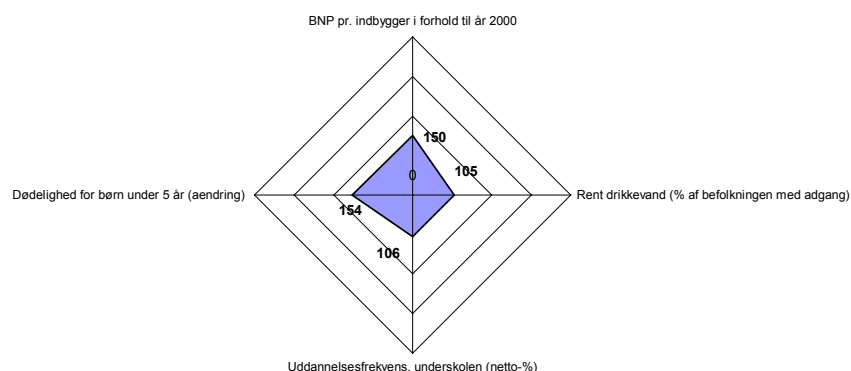
BALKANLANDENE

STILLEHAVSLANDENE

VESTINDIEN

3.1.4 Nøgleresultater

Den mest vedvarende fattigdom og de største forskelle findes i Afrika syd for Sahara, der som region må kæmpe mest for at nå millennium-udviklingsmålene. Udviklingsbestræbelserne i regionen undermineres af andre udfordringer såsom spredningen af smitsomme sygdomme, nye og eksisterende konflikter og kriser og i slutningen af 2002 og i 2003 alvorlig fødevaremangel. Ganske vist må Afrika syd for Sahara kæmpe mest som region for at nå millennium-udviklingsmålene, men der er ikke kun tale om et afrikansk problem. FN's generalsekretærs 2002-rapport om gennemførelsen af FN's millenniumerklæring viste udtalte forskelle mellem og inden for regionerne.⁴⁸

Det fremgår af diagrammerne, at mens udviklingen for de fire indikatorer er ret symmetrisk i lavindkomstregioner, så gør dette mønster sig ikke altid gældende i de mere velstående regioner. I Afrika, der består næsten udelukkende af lavindkomstlande, hvilket fremgår af en national indkomst (BNP) på 51 % af gennemsnittet, ligger resultaterne for de andre indikatorer ligeledes omkring 50-70 % i gennemsnit, selv om dødeligheden blandt børn under fem år er særlig høj. I Asien og Østeuropa, Centralasien og Stillehavsområdet, hvor indtægterne fortsat er relativt

⁴⁸

2002 Report of the Secretary-General on the Implementation of the UN Millennium Declaration (A/57/270). http://millenniumindicators.un.org/unsd/mi/mi_worldregn.asp

lave, ligger resultaterne med hensyn til de øvrige indikatorer over gennemsnittet. Den sydlige del af Middelhavet, Nær- og Mellemøsten og Caribien består af lande, der er væsentligt bedre stillet end gennemsnittet, og resultaterne med hensyn til de øvrige udviklingsindikatorer er også bedre end gennemsnittet. Latinamerika består af mellemindkomstlande (MIC), og her er BNP langt over gennemsnittet, og resultaterne med hensyn til de øvrige indikatorer ligger også langt over gennemsnittet og i nærheden af det højst mulige maksimum for indskrivning i grundskolen (115 %). Mønsteret i Balkan-landene viser vældig gode resultater med hensyn til nedbringelse af dødeligheden blandt børn under fem år i disse for det meste mellemindkomstlande og overraskende nok dårlige resultater for så vidt angår indskrivning i skolen.

Det fremgår f.eks. af diagrammerne, at indskrivningen i skolen ved udgangen af 2000 var væsentlig lavere på Balkan, i Latinamerika, Caribien og endog i Middelhavslandene end forventeligt i lyset af BNP pr. capita.⁴⁹

Adgang til vand er fortsat et problem i de fleste regioner, navnlig i Stillehavsområdet og i de caribiske lande.

Med hensyn til dødeligheden blandt børn under fem år er situationen i Afrika og Asien navnlig foruroligende, mens situationen i Latinamerika og MEDA-landene er mindre foruroligende end forventet i lyset af BNP pr. capita.

Nøgleresultater vedrørende de 6 prioriterede områder for Fællesskabets bistand drøftes nedenfor. Vand behandles i featureartiklen.

3.2. Optimering af virkningerne af fællesskabsbistanden

3.2.1. Fastlæggelse af lande- og regionsspecifikke svarstrategier

Ovenstående analyse bekræfter behovet for, at Fællesskabet tilpasser sin fremgangsmåde i hver enkelt region og hvert enkelt land i lyset af forskellene i omfanget af de udfordringer, som disse står overfor. I kapitel 6 i denne beretning findes en oversigt over, hvordan Fællesskabet reagerer på specifikke regionale spørgsmål. Kommissionens proces med landestrategidokumenter og regionale strategidokumenter, der er beskrevet i foregående kapitel, skal bidrage til udvikling af skræddersyede svarstrategier. Midtvejsvurderingen af disse er en lejlighed til at overveje, om der er behov for ændringer bl.a. på grundlag af ovenstående analyse af, hvilke regioner og lande, der halter bagefter med hensyn til bestemte mål.

Ligesom overvågning af fremskridtene nødvendigvis må være en kollektiv opgave, kan Kommissionen heller ikke alene udarbejde svarstrategier. I stedet må den samarbejde med landene selv og andre donorer og bidrage til at finde frem til nøgleprioriteter i hver enkelt tilfælde og til at klarlægge, hvordan fællesskabsbistanden bedst kan hjælpe til at løse disse. Kommissionen anvender, i overensstemmelse med dens engagement i en partnerskabsmetode baseret på lokalt ejerskab, landenes egne nationale udviklingsstrategier (strategier for nedbringelse af

⁴⁹

Resultaterne for Balkan skal tolkes med forsigtighed, da de kun dækker tre lande, hvoraf både Forbundsrepublikken Jugoslavien og Kroatien er blandt de 10 dårligst stillede lande med betydelige fald i indskrivningen i skolen (henholdsvis -27 % og -12 %). Tallene for Centralasien og Stillehavsområdet er ikke repræsentative, da de er baseret på et enkelt land.

fattigdommen i lavindkomstlande) som udgangspunkt. EF's landestrategidokumenter, der er fastlagt i Fællesskabets svar herpå, tager hensyn til andre donorerers planer. Regionale strategidokumenter udarbejdes ligeledes i samarbejde med landene i regionen, regionale organer og andre donorer og giver Fællesskabet mulighed for effektivt at hjælpe med at tage de udfordringer op, som er fælles for hele regionen.

3.2.2. *En effektiv målretning af ressourcerne*

Fællesskabet har som en del af sin forpligtelse til at øge virkningerne af dets bistand lovet at være særlig opmærksom på situationen i de mindst udviklede lande (LDC) og andre lavindkomstlande. I 2000 gik 59 % af EF's bilaterale offentlige udviklingsbistand til disse kategorier af lande; størstedelen af resten (35 %) gik til lavere middelindkomstlande (LMIC).⁵⁰

Fællesskabets beslutninger om ressourceallokering tager hensyn ikke blot til behovet, men også til partnerlandenes regeringers bestræbelser på at nedbringe fattigdommen samt deres resultater og deres kapacitet til at absorbere bistanden.

En allokeringsmetode baseret på resultater blev aftalt for AVS-landene som en del af den 9. EUF. Der er mulighed for at overveje at supplere allokeringerne til nogle lande (og nedsætte dem) efter midtvejsvurderingerne af landestrategidokumenterne. Allokeringerne til regioner kan ligeledes revideres efter midtvejsvurderingerne og om nødvendigt endog før, hvis der er opnået særlige resultater. I begyndelsen af 2003 vil Kommissionen indlede drøftelser med EU's medlemsstater og AVS-partnerne om muligheden for at anvende 1 mia. EUR af den 9. EUF (som medlemsstaterne har holdt tilbage som reserve, og som er betinget af, at resten af fonden udbetales) til oprettelse af en vandfond, som skal støtte gennemførelsen af EU's vandinitiativ, der blev lanceret på verdensstopmødet om bæredygtig udvikling (se featureartiklen i kapitel 7). Formålet med denne fond skulle være at udvikle nyskabende og fleksible fremgangsmåder og at supplere bistanden (den offentlige udviklingsbistand) med private investeringer.

3.2.3. *Håndtering af spørgsmålet om acceptabel gæld*

Et af de kritiske elementer i millennium-målet "at udvikle et globalt partnerskab for udvikling" er en detaljeret håndtering af udviklingslandenes gældsproblemer via nationale og internationale foranstaltninger for at gøre gælden acceptabel på længere sigt. Fællesskabet har fortsat spillet en vigtig rolle på dette område i 2002 via dets støtte til det forbedrede initiativ om lettelse af gældsbyrden for stærkt gældsplagede fattige lande (HIPC-processen). Ved udgangen af 2002 var Fællesskabets samlede forpligtelse på over 1,27 mia. EUR: 734 mio. EUR som donor til den multilaterale HIPC trustfond og 485 mio. EUR som kreditor til finansiering af betalingen af dets egne fordringer plus yderligere 60 mio. EUR igen som kreditor til lettelse af alle resterende særlån ydet til de mindst udviklede HIPC'er blandt AVS-landene.

HIPC-initiativet står fortsat over for vigtige udfordringer, nemlig fuld finansiering, der kan sikre en acceptabel gæld på lang sigt, og håndtering af de vanskelige lande, hovedsageligt HIPC'er, der har været plaget af konflikter og/eller af omfattende problemer med restancer. Kommissionen har fortsat forpligtet sig til at dække de

⁵⁰ OECD DAC Peer Review of EC Aid, 2002. Tabel II-3. Eksklusive 26 % af EF's bilaterale, offentlige udviklingsbistand, der ikke er fordelt i denne vurdering.

potentielle omkostninger ved suppleringerne forårsaget af den globale, økonomiske tilbagegang og faldet i råvarepriserne på grundlag af en rimelig deling af byrden. Fællesskabets overordnede mål går ud på at sikre, at udviklingslandene inden for gruppen af HIPC på længere sigt kan nå og opretholde et acceptabelt gældsniveau, øge deres bestræbelser på at nedbringe fattigdommen og fremme væksten. Derfor har Fællesskabet kraftigt understreget betydningen af at styrke forbindelsen mellem gældssanering via HIPC og donorstøtte til landenes nationale strategier for nedbringelse af fattigdommen (PRSP-processen).

3.2.4. Øget anvendelse af sektorspecifikke fremgangsmåder og budgetstøtte

Fællesskabet yder i stigende grad bistand til udviklingslandene i form af sektorstøtte samt budgetstøtte til makroøkonomiske politikker. Dette er i overensstemmelse med den fremgangsmåde, der blev beskrevet i den fælles erklæring om udviklingspolitikken fra november 2000, hvori der tales om "øget anvendelse af sektorstøtte og direkte budgetbistand, når forholdene tillader det".

Begrundelsen for denne ændring er, at den vil bidrage til at øge virkningerne af fællesskabsbistanden og til at øge ejerskabet. I modsætning til et enkeltstående projekt giver en sektormetode Fællesskabet mulighed for at give sig i kast med en langt bredere række af spørgsmål, der efter al sandsynlighed vil påvirke interventionens tilsigtede resultat, idet der arbejdes tæt sammen med andre donorer og modtagerlandet. Frem for blot at finansiere opførelsen af f.eks. et hospital kan Fællesskabet yde støtte til regeringen, så den kan gennemføre meget mere omfattende politiske, forvaltningsmæssige og finansielle reformer inden for sundhedssektoren. Denne ændring er i overensstemmelse med Fællesskabets forpligtelse til at indgå et partnerskab med udviklingslandene, der fremmer lokalt ejerskab (hvilket de seneste erfaringer har vist er en afgørende faktor i en succesrig bistand til tredjelande). Den hjælper også til at opbygge lokal kapacitet, da den fungerer inden for rammerne af de nationale procedurer i stedet for at omgå dem. Den fremmer ligeledes koordinering og komplementaritet mellem donorerne. De sektorer, hvor Kommissionen sammen med andre donorer anvender en sektorbaseret fremgangsmåde, omfatter transport, sundhed, uddannelse og landbrug.

Budgetstøtte går et skridt længere end sektorprogrammerne, idet der ydes direkte budgetstøtte. Størstedelen af Fællesskabets budgetstøtte går til både at opretholde stabile makroøkonomiske rammer, en vigtig forudsætning for at kunne fremme økonomisk vækst, og til at opretholde fremskridtene på centrale politiske områder såsom offentlig finansforvaltning, sundhed og uddannelse. Fællesskabsstøtten er udformet, så den er fuldstændig i overensstemmelse med modtagerlandets strategi til nedbringelse af fattigdommen. Yderligere oplysninger findes nedenfor.

I en række lande (såsom lande i krise eller med svage administrationer, der er ude af stand til at koordinere donorerne) er det indlysende, at det er nødvendigt at opretholde "projektmetoden". Men selv i disse lande vil det imidlertid være hensigtsmæssigt at: i) kombinere traditionelle projekter med sektorstøtte på de områder (f.eks. undersektorer), hvor der findes tilstrækkelig kapacitet, og ii) hvor det er hensigtsmæssigt støtte kapacitetsopbygningen for at skabe grundlaget for en overgang til programmetoden.

3.2.5. Fokus på et begrænset antal prioriteter

Fællesskabet har i overensstemmelse med sin forpligtelse til at samarbejde med andre donorer om at nå dets strategiske mål identificeret 6 prioriterede områder for bistanden til udviklingslandene. Der er tale om områder, som Kommissionen og Rådet er enige om har en specifik merværdi. Det drejer sig om: forbindelse mellem handel og udvikling, regional integration og samarbejde, støtte til makroøkonomiske politikker og lige adgang til sociale tjenester, transport, fødevarerikkerhed og udvikling af landområder, institutionel kapacitetsopbygning, navnlig inden for god regeringsførelse og retsstatsforhold. Hver enkelt landestrategi og hver enkelt regional strategi omfatter et mindre antal indsatsområder, der er fastlagt i samarbejde med det/de pågældende land/lande og under hensyntagen til andre donorerers planer.

I 2002 gennemførte Kommissionens tværtjenstlige kvalitetsstøttegruppe en indledende analyse af, i hvor høj grad tildelingerne til landestrategidokumentet fulgte de seks prioriterede områder.⁵¹ Denne analyse kompliceredes af, at Fællesskabets klassifikationer ikke stemmer helt overens med de sektorkoder, som OECD's Komité for Udviklingsbistand har fastlagt. Den omfattede heller ikke tildelingerne fra horisontale og tematiske budgetkonti. Den omfattede også kun landeprogrammer (størstedelen af Fællesskabets støtte til regional integration og samarbejde stammer fra regionale programmer – se de regionale kapitler i denne beretning – så den optræder ikke i nedenstående tabel).

For så vidt det var muligt at sammenligne de 6 områder med ressourcetildelingen efter DAC's sektorkode, tydede analysen på, at processen med landestrategidokumenter har ført til, at Kommissionens bistand er blevet koncentreret omkring de tilsigtede områder.

Koncentration af fællesskabsbistanden inden for prioriterede områder på grundlag af landestrategidokumenter

Område	Tilsvarende DAC-sektor(er)	Andel af den samlede ressourcetildeling
<i>Handel og udvikling</i>	<i>Sektor 33 Handel og turisme</i>	5,9 % <i>NB Dette tal omfatter kun de foranstaltninger, der allerede vedrører fremme af handel og er klassificeret som sådan under DAC-koderne. Det omfatter ikke en lang række foranstaltninger, der mere grundlæggende omhandler forbedring af handels- og investeringsklimaet. Derudover er omkring 50 % af ressourcerne under de regionale programmer afsat til at støtte handel og udvikling.</i>
<i>Støtte til makroøkonomiske politikker</i>	<i>Sektor 51 Strukturel tilpasning med Verdensbanken og IMF</i>	14,7 % <i>NB: Dette tal omfatter makroøkonomisk støtte med</i>

⁵¹ SEK(2002) 1279 af 26. november 2002.

		<i>betingelser knyttet til den sociale sektor, dvs. knyttet sammen med bedre resultater for sundhed og uddannelse og finansiering af sundheds- og uddannelsessektorerne (se 3.3.3 for yderligere oplysninger)</i>
<i>Måltrettet støtte til sociale sektorer</i>	<i>Sektor 11 Uddannelse, sektor 12 Sundheds- og befolkningsprogrammer, sektor 14 Vandforsyning og kloakering og sektor 16 Anden social infrastruktur</i>	21,4 %
<i>Transport</i>	<i>Sektor 21 Transport og oplagring</i>	19,2 %
<i>Fødevarer sikkerhed og udvikling af landområder</i>	<i>Sektor 31 Landbrug, skovbrug og fiskeri og sektor 52 Udviklingsbistand/ fødevarer sikkerhed</i>	7,8 %
<i>Institutionel kapacitets- opbygning, god regerings-førelse og retsstatsforhold</i>	<i>Sektor 15 Regering og det civile samfund</i>	14,9 % <i>(NB: Indgreb på mange forskellige områder omfatter aspekter af institutionel kapacitetsopbygning)</i>
Samlet andel af ressourcerne på disse områder		83,9 %

3.3 POLITISKE UDVIKLINGSTENDENSER PÅ PRIORITEREDE OMRÅDER I 2002

Dette afsnit indeholder en oversigt over centrale politiske og programmeringsmæssige udviklingstendenser inden for de 6 prioriterede områder for fællesskabsbistanden i 2002. Det er vigtigt for Fællesskabet er at sikre, at dets politik og indgreb inden for hvert enkelt af disse områder bidrager til de overordnede mål for de enkelte lande og til de fælles mål, der er fastsat. Derfor belyser nedenstående afsnit også de vigtigste resultater af ovennævnte analyse af millennium-udviklingsmålene inden for disse 6 områder. Denne analyse blev gennemført i slutningen af 2002/begyndelsen af 2003. Den vil bidrage til videreudviklingen af fremskridt i Fællesskabets politik og programmer. Resultaterne af de program- og sektorvurderinger, der blev gennemført i 2002, vil også bidrage til det fremtidige arbejde.

I løbet af 2003 vil Kommissionen også samarbejde med medlemsstaterne om videreførelse af de to EU-initiativer inden for vand og energi, der blev lanceret på verdenstopmødet om bæredygtig udvikling.

3.3.1 Handel og udvikling

Fællesskabets centrale mål på dette område i 2002 var at bidrage til at sikre, at WTO's igangværende multinationale handelsforhandlinger støtter udviklingen, i

overensstemmelse med de principper, der er fastlagt i "Udviklingsdagsordenen fra Doha"⁵², og til at støtte udviklingslandenes egne bestræbelser på at blive integreret i det internationale handelssystem og på at udnytte mulighederne. Som en del heraf har Fællesskabet arbejdet på at styrke de bestemmelser om særbehandling og differentieret behandling, der gælder for udviklingslandene i WTO-sammenhæng, og på at gøre dem mere præcise, effektive og operationelle, og samtidig lette de mindst udviklede landes adgang. Der blev opnået enighed om dette spørgsmål på WTO's almindelige råd i december 2002, hvormed det initiativ, som EU lancerede i 1999, og som derefter blev taget op af den tredje FN-konference om de mindst udviklede lande, der blev afholdt i Bruxelles i maj 2001, blev omsat i handling. Som et led i Doha-processen har Fællesskabet også fremsat forslag i WTO om, at EU selv og andre skal liberalisere handlen med varer og tjenester yderligere, og om en forbedring og en styrkelse af WTO's regler. Disse forhandlinger afsluttes efter planen i 2004.

I september 2002 vedtog Kommissionen sin meddelelse om "Handel og udvikling - Hvordan udviklingslandene kan hjælpes til at få udbytte af handel"⁵³, hvori det understreges, hvor vigtig forbindelsen mellem udvikling, handel og integration af udviklingslandene i verdensøkonomien er. Rådet (almindelige anliggender og udenrigsministrene) tilsluttede sig i konklusionerne fra mødet i november⁵⁴ meddelelsen, som indeholder forslag lige fra foranstaltninger, der sigter mod at forbedre leveringen af handelsrelateret bistand på nøgleområder, til idéer til en bedre koordinering og en bedre sammenhæng mellem EU's politikker indbyrdes og mellem disse og internationale organisationers politikker. Generelt skulle foranstaltningerne hjælpe udviklingslandene, og navnlig de mindst udviklede lande, med at opnå institutionel lovgivningskapacitet og ekspertise til at kunne tage udfordringerne i forbindelse med handel i et globalt system op. Samtidig understreger Kommissionen betydningen af, at udviklingslandene forbedrer investeringsklimaet for erhvervssektoren og sikrer, at de fattige kan drage fuld fordel af handlen.

Et spørgsmål med en høj profil inden for handel og udvikling, som Kommissionen har håndteret i løbet af 2002, har været, hvordan udviklingslandenes adgang til essentielle lægemidler kan lettes. Øget prisoverkommelighed og adgang er en vigtig del af Fællesskabets program for en indsats over for overførbare sygdomme (som beskrevet i afsnittet om hiv/aids og andre overførbare sygdomme i kapitlet om integrering på alle områder i denne beretning). En aftale, der blev indgået på WTO's ministerkonference i Doha i november 2001, sætter udviklingslande, der har alvorlige problemer, i stand til at opnå en obligatorisk licens til fremstilling af essentielle lægemidler, men hjælper ikke dem, der ikke selv har farmaceutisk fremstillingskapacitet. Kommissionen har arbejdet på at fremme en aftale om forbedret adgang for disse lande til importerede, generiske lægemidler fremstillet under obligatoriske licenser i andre lande. Kommissionen fremlagde på WTO-mødet i marts 2002 et dokument med en gennemgang af mulige alternativer om handelsrelaterede aspekter af intellektuelle ejendomsrettigheder (TRIPs) og i juni en ny meddelelse til WTO med et detaljeret forslag. For at lette og styrke disse WTO-drøftelser offentliggjorde Kommissionen i april 2002 et arbejdsdokument, hvori er

⁵² http://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/dda_e.htm

⁵³ KOM(2002) 513.

⁵⁴ Rådets konklusioner om handel og udvikling, Reference 14184/02, 19. november 2002.

fastlagt en strategi for differentieret prissætning⁵⁵, og i oktober et forslag til Rådets forordning om hindring af omlægning til Den Europæiske Union af handelen med visse essentielle lægemidler, der sælges til differentierede priser i udviklingslandene⁵⁶. Kommissionen var skuffet over, at WTO's medlemmer ved udgangen af 2002 ikke havde kunnet nå frem til en løsning for udviklingslande uden fremstillingskapacitet, og vil fortsat prioritere dette spørgsmål i 2003.

3.3.2. *Regional integration og samarbejde*

Fællesskabet yder størst bistand til regional integration og samarbejde, hvilket er i overensstemmelse med dets stærke tro på fordelene ved regional integration for såvel Fællesskabet som andre. I de seneste år er der sket en gradvis ændring i Fællesskabets støtte til det, der er kendt som "funktionelt regionalt samarbejde" på adskillige områder såsom transportinfrastruktur, bekæmpelse af dyresygdomme og agronomisk forskning til støtte for den regionale integrationsproces. Fællesskabet yder fortsat støtte til mange af disse funktionelle initiativer, men den håndteres nu inden for rammerne af de regionale integrationsprocesser, der fremmer en mere strategisk fremgangsmåde. Opmærksomheden på regionale integrationsspørgsmål var en central del af forberedelsen af de regionale strategidokumenter og landestrategidokumenterne i løbet af 2002.

Fællesskabets fremgangsmåde er udviklet i erkendelse af, at handelspolitik er et centralt aspekt af regionale integrationsinitiativer, og at en vellykket regional integration bidrager til det multilaterale handelssystem. EU's støttebidrag til områderne handel og regional integration er fuldstændig komplementær og styrker hinanden gensidigt. Den tætte forbindelse mellem handelsrelateret bistand, navnlig i forbindelse med udviklingsdagsordenen fra Doha og regional integration blev understreget i Kommissionens meddelelse om handel og udvikling⁵⁷. I denne meddelelse slås der til lyd for en "syd-syd-nord"-fremgangsmåde, inden for hvilken regionale sammenslutninger af udviklingslande forhandler med EU frem for med de enkelte lande. Denne fremgangsmåde er et centralt element i de økonomiske partnerskabsaftaler, der forhandles mellem EU og landene i Afrika, Caribien og Stillehavsområdet, og indgår ligeledes i forhandlingerne med Mercosur og i Barcelona-processen mellem EU og MEDA-landene. Den tætte forbindelse mellem handel og regional integration afspejles i retningslinjerne for regional programmering, der blev vedtaget i begyndelsen af 2002.

3.3.3. *Makroøkonomiske politikker og lige adgang til sociale tjenester, herunder sundhed og uddannelse*

3.3.3.1 Makroøkonomisk budgetstøtte og budgetstøtte til nedbringelse af fattigdom

Makroøkonomiske politikker spiller potentielt en central rolle i skabelsen af vækst til fordel for de fattige, der er vigtig for en nedbringelse af fattigdommen. Tidligere tilpasningsprogrammer har dog ikke nødvendigvis ført til dette mål. Siden begyndelsen af 1990'erne har Kommissionen ledet en gruppe af internationale donorer, der i Burkina Faso afprøver nye metoder til tildeling af budgetstøtte. Siden de første resultater af pilotprojektet fremkom og bekræftede betydningen af, at der i

⁵⁵ http://europa.eu.int/comm/trade/pdf/med_wd.pdf

⁵⁶ KOM(2002) 592.

⁵⁷ KOM(2002) 513.

højere grad fokuseres på resultaterne af politikkerne, har Kommissionen vist vejen ved at tilpasse sine budgetstøtteoperationer (der stadig har DAC-klassifikationen "strukturel tilpasningsstøtte") for at knytte dem mere effektivt sammen med resultaterne. Generel budgetstøtte fokuserer på nøgleproblemer: transaktionsomkostninger, regeringens ansvarlighed over for de nationale aktører, navnlig parlamentet, og regeringens evne til at foretage en sammenhængende planlægning og en detaljeret budgettering. Ved at gøre brug af nationale systemer i forbindelse med Kommissionen engagement i vurdering af og støtte til offentlig finansforvaltning, hjælper det at forbedre disse systemer – for såvel donorbistand som interne ressourcer.

Kommissionens fremgangsmåde i forbindelse med budgetstøtte (indtil videre AVS-landene) har fremmet en resultatorienteret metode. Lavindkomstlandene modtager budgetstøtte for at sætte regeringen i stand til at gennemføre sit strategidokument for fattigdomsnedbringelse (PRSP), mens budgetstøtten i andre lande har til formål at støtte tilsvarende nationale strategier. Derudover har Kommissionen udviklet sin metode, der går ud på at knytte udbetalingerne sammen med resultaterne. I de fleste af disse operationer udbetales nogle af midlerne i "faste" rater, forudsat at den makroøkonomiske forvaltning forbliver sund, og der sker acceptable fremskridt i forbedringen af den offentlige finansforvaltning. Den resterende del udbetales i "variable" rater, der afhænger af regeringens fremskridt med hensyn til de aftalte resultater for fattigdomsnedbringelse. Disse mål, der, når det er muligt, udledes af indikatorerne i et PRSP, er normalt knyttet sammen med resultaterne inden for uddannelse og sundhed. Derudover kan de udbetalte beløb knyttes sammen med, i hvor høj grad målene for offentlig finansforvaltning, såsom finansiering af grundlæggende nøgletjenester, er nået. Når finansiering og resultater på dette niveau knyttes sammen, i stedet for at der fastsættes betingelser for, hvad regeringerne skal gøre for at nå dem, giver det større mulighed for nationalt ejerskab over politikkerne, og donorerne fjernes fra mikroforvaltningsaspekterne af den nationale politik. Det bidrager også til at give sådanne mål en fremtrædende politisk position i udviklingslandene og øger dermed regeringernes ansvarlighed over for deres borgere for så vidt angår kvaliteten af de leverede tjenester.

Ved udgangen af 2002 var denne fremgangsmåde kun blevet gennemført fuldt ud i 6 lande (i flere lande er sådanne udbetalinger planlagt i 2003). Det er derfor for tidligt at drage konklusioner om virkningerne af denne form for støtte. Kommissionen har imidlertid samarbejdet med andre donorer, navnlig de medlemsstater, der er aktive på dette område, om udvikling af metoder til en mere generel vurdering af virkningerne af budgetstøtte. Der er blevet nedsat arbejdsgrupper med deltagelse af eksperter fra Kommissionen og medlemsstaterne, som skal se nærmere på forbindelsen mellem makroøkonomisk støtte og resultaterne inden for sociale sektorer, navnlig sundhed og uddannelse. Der er i EU gjort fremskridt i retning af en fælles tilgang til indikatorer for uddannelse og sundhed.

Det overordnede mål med denne fremgangsmåde er at fokusere regeringernes opmærksomhed og ansvarlighed over for deres borgere på de grundlæggende tjenester, der rent faktisk leveres. Kombineret med opmærksomhed på størrelsen af den finansiering, der rent faktisk udbetales til grundlæggende sociale tjenester, giver dette regeringerne et incitament til at levere tjenester, det giver dem ekstra ressourcer til at forbedre levering og overvågning og hjælp til med at dirigere ressourcerne til de pågældende grundlæggende tjenester.

For at øge denne fremgangsmådes effektivitet yderligere, har Kommissionen søgt at fremme en tæt integration mellem makroøkonomisk budgetstøtte og sektorprocesser inden for uddannelse og sundhed. Dette har omfattet et tæt samarbejde med informationsforvaltningssystemerne i disse sektorer. Derudover har Kommissionen søgt at hjælpe landene til at sikre, at deres PRSP fuldt ud integrerer det arbejde, der udføres på sektorplan, med den oversigt, som PRSP indeholder. Kommissionen har også deltaget aktivt i at bringe donorer, der yder budgetstøtte, sammen, så transaktionsomkostningerne i forbindelse med et stort antal donorer reduceres yderligere. Kommissionen har også slået til lyd for begrebet "Strategicyklus for fattigdomsnedbringelse", der søger at indlejre PRSP i de nationale budgetperioder og andre planlægningscyklusser og at overtale donorerne til at benytte landenes årsvurderinger af PRSP som kilde til alle oplysninger om behovene for udbetaling af budgetstøtte.

3.3.4. *Uddannelse*

3.3.4.1 Fremskridt med realiseringen af millennium-udviklingsmålene vedrørende uddannelse

De tre uddannelsesindikatorer, der er udvalgt som centrale indikatorer, omfatter forbedringer i indskrivningen i grundskolerne blandt børn i skolealderen, gennemførelsesprocenten for grundskoleuddannelsen og forholdet mellem piger og drenge, der går i skole (kønsraten).

Nettoindskrivningen i skolen (NER) er blevet forbedret i de seneste 5 år i Latinamerika og i endnu højere grad i Caribien, mens den faldt lidt i Afrika, Asien og Middelhavsområdet. Situationen er navnlig dårlig i Afrika, hvor satsen fortsat ligger på omkring 50 % sammenlignet med omkring 90 % i andre dele af verden. Alle landene på listen med den laveste indskrivning i skolen (se tabellen nedenfor "Udviklingslande med den laveste nettoindskrivning i skolen") er afrikanske lande med undtagelse af et. Den omstændighed, at hverken Den Demokratiske Republik Congo eller Sudan i øjeblikket er blandt de dårligste på listen hvad angår gennemførelsesprocenten for grundskoleuddannelse, viser, hvordan situationen er blevet forværret i disse lande i de senere år: lav nettoindskrivning i skolen vil med tiden resultere i lave gennemførelsesprocenter for grundskoleuddannelse. Et afrikansk land, Uganda, topper listen med hensyn til nettoindskrivning i skolen. Dette viser, at en reel vilje, der bakkes op af sunde politikker, kan gøre en reel forskel. Med tiden vil dette få en positiv indvirkning på Ugandas gennemførelsesprocent for grundskoleuddannelsen. I Balkan-området er nettoindskrivningen i skolen i Forbundsrepublikken Jugoslavien og Kroatien faldet betydeligt.

Udviklingslande med den højeste nettoindskrivning i skolen

Land	Region	Indkomstklassifikation	Seneste år
Uganda	Afrika	LDC	109
Argentina	Latinamerika	UMIC	106
Peru	Latinamerika	LMIC	104
Belize	Caribien	LMIC	104
Mexico	Latinamerika	UMIC	103
Malaysia	Asien	UMIC	101
Filippinerne	Asien	LMIC	101
Albanien	Balkan	LMIC	100
Maldiverne	Asien	LDC	100
Fiji	Stillehavet	LMIC	99
Cuba	Caribien	LMIC	99

Udviklingslande med den laveste nettoindskrivning i skoler

Land	Region	Indkomstklassifikation	Seneste år
Bhutan	Asien	LDC	15
Niger	Afrika	LDC	21
Angola	Afrika	LDC	27
Djibouti	Afrika	LDC	31
Etiopien	Afrika	LDC	31
Congo, Dem. Rep.	Afrika	LDC	33
Burkina Faso	Afrika	LDC	35
Eritrea	Afrika	LDC	40
Mali	Afrika	LDC	43
Burundi	Afrika	LDC	44
Sudan	Afrika	LDC	45
Tanzania	Afrika	LDC	47

Gennemførelsesprocenten for grundskoleuddannelse betragtes generelt som en god indikator for uddannelsessystemets kvalitet, da kvalitet ofte er en nøgelfaktor, der er bestemmende for, om børnene bliver i skolen eller ej. Gennemførelsesprocenten for grundskoleuddannelse er forbedret i alle regioner, skønt i forskellige hastigheder. Fremskridtene har været mest bemærkelsesværdige i Latinamerika og i mindre omfang i Caribien (der stadig ligger under 60 %, men satsen er stigende). Omvendt har situationen i Afrika og Asien udviklet sig langsomt. Afrika halter langt bagefter med en gennemførelsesprocent for grundskoleuddannelse på omkring 50 % (sammenlignet med 80 % i størstedelen af resten af verden). Den omstændighed, at to afrikanske lande (Kap Verde og Zimbabwe) topper listen over gennemførelsesprocenten for grundskoleuddannelse står i skarp kontrast til stagnationen andre steder (såsom Tchad med 19 %) eller værre endnu tilbagegangen (f.eks. Den Centralafrikanske Republik fra 28 % til 19 %). Afghanistan ligger i bunden af listen generelt med en meget lav gennemførelsesprocent for

grundskoleuddannelse på blot 8 % (dette tal vil forhåbentlig forbedres i de kommende år).

Udviklingslande med den højeste gennemførelsesprocent for grundskoleuddannelse

Land	Region	Indkomst-klassifikation	Seneste år
Cape Verde	Afrika	LDC	117
Zimbabwe	Afrika	Andre LIC	113
Aserbajdsjan	Østeuropa & Centralasien	Andre LIC	101
Egypten	Sydlig Middelhavslande & Nær- & Mellemøsten	LMIC	99
Sydafrika	Afrika	LMIC	98
St. Lucia	Caribien	UMIC	97
Jugoslavien, Forbundsrep.	Balkan	LMIC	96
Chile	Latinamerika	UMIC	92
Iran	Sydlig Middelhavslande & Nær- & Mellemøsten	LMIC	92
Indonesien	Asien	Andre LIC	91

Udviklingslande med den laveste gennemførelsesprocent for grundskoleuddannelse

Land	Region	Indkomstklassifikation	Seneste år
Afghanistan	Asien	LDC	8
Den Centralafrikanske Republik	Afrika	LDC	19
Tchad	Afrika	LDC	19
Niger	Afrika	LDC	20
Bhutan	Asien	LDC	23
Mali	Afrika	LDC	23
Etiopien	Afrika	LDC	24
Burkina Faso	Afrika	LDC	25
Madagaskar	Afrika	LDC	27
Djibouti	Afrika	LDC	28

I løbet af de seneste fem år er kønsraten stagneret over det meste af verden. Der har imidlertid været begrænsede fremskridt i Asien (5 %) og i mindre grad i Afrika (2,5 %). Generelt er der en stor kløft mellem Afrika, Asien og Stillehavsområdet (hvor satsen er omkring 80-85 %) og resten af verden (hvor den er tæt på 100 %). Dataene tyder på, at der er en klar forbindelse mellem udvikling og pigernes indskrivning i skolen, da raten i mere veludviklede lande er tættere på 100. De høje satser i Sydafrika og nogle af dets nabolande (Botswana, Namibia og Lesotho) skiller sig ud, idet en højere andel piger end drenge indskrives i skolen. Dette er dog ikke nødvendigvis et udtryk for et effektivt skolesystem: for eksempel er nettoindskrivningen i skolen i Lesotho kun 58 %. I de fleste andre tilfælde er der et indbyrdes forhold mellem de lande, hvor få piger indskrives i skolen, og en lav

nettoindskrivning i skolen. Blandt de få børn i Afghanistan, der går i skole, er der betydeligt færre piger end drenge.

Udviklingslande med den laveste kønsrate

Land	Region	Indkomst-klassifikation	Seneste år
Afghanistan	Asien	LDC	43
Yemen	Sydlig Middelhavslende & Nær- & Mellemøsten	LDC	47
Tchad	Afrika	LDC	53
Guinea	Afrika	LDC	56
Benin	Afrika	LDC	61
Etiopien	Afrika	LDC	61
Niger	Afrika	LDC	64
Burkina Faso	Afrika	LDC	66
Mali	Afrika	LDC	66
Togo	Afrika	LDC	67
Ækvatorialguinea	Afrika	LDC	68
Côte d'Ivoire	Afrika	Andre LIC	69
Nepal	Asien	LDC	69
Djibouti	Afrika	LDC	70

Udviklingslande med den højeste kønsrate

Land	Region	Indkomst-klassifikation	Seneste år
Mongoliet	Østeuropa & Centralasien	Andre LIC	116
Lesotho	Afrika	LDC	112
Uruguay	Latinamerika	UMIC	108
Grenada	Caribien	UMIC	107
Dominikanske Rep.	Caribien	LMIC	103
Namibia	Afrika	LMIC	103
Botswana	Afrika	UMIC	102
St. Lucia	Caribien	UMIC	102
Sydafrika	Afrika	LMIC	102
Colombia	Latinamerika	LMIC	101
Kiribati	Stillehavsområdet	LDC	101
Venezuela	Latinamerika	UMIC	101

3.3.4.2 EF-politik til støtte for uddannelsessektoren

Den 6. marts 2002 vedtog Kommissionen en ny meddelelse om almen og faglig uddannelse som led i fattigdomsbekæmpelse i udviklingslandene⁵⁸. Kommissionens vigtigste politiske prioriteter er grunduddannelse, erhvervsuddannelse og støtte til højere uddannelse navnlig på regionalt plan. Vigtige tværgående emner blev indført såsom ligestilling, forbindelsen mellem uddannelse og bekæmpelse af hiv/aids og uddannelse i konfliktsituationer. Koordinering af procedurerne mellem EU-donorer og fremme af sektorbaserede fremgangsmåder blev angivet som de foretrukne metoder. Den 30. maj 2002 vedtog Rådet en resolution, der godkendte disse politiske linjer⁵⁹. Europa-Parlamentet vedtog sine egne konklusioner i maj 2003. Hermed har Det Europæiske Fællesskab nu en klar og styrket uddannelsespolitik, der fokuserer på nedbringelse af fattigdom og en effektiv gennemførelse.

Det Europæiske Fællesskab støtter ligeledes kraftigt Education Fast Track Initiative (FTI), som det betragter som en metode til at fremskynde fremskridtene hen imod uddannelse for alle. FTI fokuserer på et oprindeligt mål med 23 lavindkomstlande med sunde politikker, som imidlertid efter al sandsynlighed ikke vil kunne nå millennium-udviklingsmålene på uddannelsesområdet, dvs. universel fuldførelse af grundskoleuddannelse inden 2015, uden ekstra donorstøtte. FTI sigter mod at gennemføre et partnerskab mellem donorer og partnerlande, eller mod at forbedre det, hvor det allerede findes. Selve partnerskabet er baseret på to komplementære aktionslinjer. For det første en gradvis styrkelse af samarbejdet mellem donorerne gennem konkrete foranstaltninger (koordineringsgruppe, fælles finansiering, passive partnerskaber, mere sektoromfattende programmer osv.) med henblik på at nedbringe omkostningerne, øge støttens effektivitet og forenkle procedurerne for partnerlandene. For det andet tildeling af ekstra midler for at opfylde partnerlandenes finansielle behov, så de kan nå millennium-udviklingsmålene på uddannelsesområdet. Indtil videre har 10 lande i den oprindelige gruppe på 23 fået godkendt deres programmer under FTI-processen, og donorerne har forpligtet midler til disse programmer.

3.3.5. Sundhed, aids og befolkning

3.3.5.1 Fremskridt med realiseringen af millennium-udviklingsmålene vedrørende sundhed

De centrale indikatorer på dette område er: dødelighed blandt børn under fem år (satserne i udviklede lande ligger generelt under 10 pr. 1 000, mens satserne i udviklingslandene ofte er meget højere); mæslinger, vaccination, hiv-prævalensen blandt gravide og fødsler med deltagelse af kvalificeret sundhedspersonale (der er af afgørende betydning for forbedring af barselsdødeligheden).

Dødelighed blandt børn under fem år: Undtagen i de første få leveuger er den umiddelbare årsag til de fleste dødsfald blandt børn under fem år smitsomme sygdomme (f.eks. lungebetændelse, malaria, diarré og hiv/aids). Forekomsten og alvoren af disse sygdomme skyldes en lang række faktorer, herunder underernæring – der igen skyldes fødevaremangel, dårlig beboelse, dårlig vandforsyning, dårlig hygiejne, moderens lave uddannelsesniveau og manglende adgang til passende

⁵⁸ KOM(2002) 116.

⁵⁹ Rådets (udviklingssamarbejde) konklusioner, 30. maj 2002. Ref 8958/02.

sundhedspleje. Dødeligheden blandt børn under fem år er faldet mærkbart siden 1960'erne i hele verden, herunder også i løbet af 1990'erne. Fremskridtene i Asien har været særlig imponerende, og hvis tendensen fortsætter, vil mange asiatiske lande kunne opfylde millennium-udviklingsmålet om en reduktion med to tredjedele frem til 2015. Uanset disse fremskridt oplever hvert femte barn i ti lande (syv af disse var ramt af alvorlige interne konflikter i løbet af 1990'erne) ikke deres femårs fødselsdag. På den anden side har nogle af verdens fattigste lande vist, at det er muligt at opnå kraftige reduktioner i dødeligheden blandt børn under fem år. For eksempel har Bangladesh vist bemærkelsesværdige fremskridt med hensyn til at nedbringe dødeligheden blandt børn under fem år fra 144 i 1990 til 82 i 2000. Mens en del af dette fald kan tilskrives en stigning i indkomsten, afspejler det for størstedelens vedkommende betydningen af, at der lægges særlig vægt på grundlæggende indgreb såsom vaccination, oral rehydrering ved diarré, behandling af lungebetændelse, forbedret kloakering og bedre adgang til sikkert vand. Bedre uddannelse af kvinder og øget mikrokredit til kvinder har også haft stor betydning. Underernæringssatsen er også blevet forbedret, selv om den fortsat er meget høj efter internationale standarder. Der må gøres alt for at opretholde de resultater, der blev nået i 1990'erne. Stigende dødelighed blandt børn under fem år i adskillige lande siden 1990 har vist, at de resultater, der er opnået i de foregående fyrre år, nemt kan ødelægges. Bortset fra Irak, der helt klart er et særligt tilfælde, har det østlige og sydlige Afrika oplevet den største tilbagegang. Hiv/aids er uden tvivl den vigtigste årsag til den stigende børnedødelighed i disse lande (se nedenfor).

**Lande med en dødelighed blandt børn under
fem år på over 200 pr. 1 000 levendefødte i 2000**

Land	Dødelighed blandt børn under 5 år
Sierra Leone	316
Angola	295
Niger	270
Afghanistan	257
Liberia	235
Mali	233
Somalia	225
Guinea-Bissau	215
Den Demokratiske Rep. Congo	207
Zambia	202

**Lande med det største fald i dødeligheden blandt børn under fem år
mellem 1990 og 2000**

Land	Dødelighed blandt børn under 5 år		
	1990	2000	Fald 1990-2000
Egypten	104	43	59 %
Malaysia	21	9	57 %
Indonesien	91	48	47 %
Tunesien	52	28	46 %
Marokko	85	46	46 %
Ecuador	57	32	44 %
Bangladesh	144	82	43 %
Tyrkiet	78	45	42 %
Chile	20	12	40 %
Bhutan	166	100	40 %

**Lande med den største stigning i dødeligheden blandt
børn under fem år mellem 1990 og 2000**

Land	Dødelighed blandt børn under 5 år		
	1990	2000	Stigning 1990-2000
Irak	50	130	160 %
Botswana	58	101	74 %
Zimbabwe	80	117	46 %
Swaziland	110	142	29 %
Kenya	97	120	24 %
Algeriet	53	65	23 %
Cambodja	115	135	17 %
Sydafrika	60	70	17 %
Kasakhstan	67	75	12 %
Côte d'Ivoire	155	173	12 %
Cameroun	139	154	11 %

Mæslingevaccination: Vaccination er et vigtigt led i forbedringen af overlevelsessatsen blandt børn og burde være en grundlæggende prioritet for alle nationale sundhedstjenester. Det er billigt, men meget effektivt: det koster under 1 EUR at vaccinere et barn mod mæslinger. Før 1980 raserede mæslingeepidemier regelmæssigt blandt små børn i udviklingslandene, men efter indførelsen af det udvidede vaccinationsprogram er hyppigheden faldet stødt og dødeligheden endnu hurtigere. Til trods for denne succes tegner mæslinger sig fortsat for omkring 800 000 dødsfald om året⁶⁰. Fremskridtene med en øget dækning har været særlig

⁶⁰

WHO's skøn.

gode i Latinamerika, hvor mæslingedødsfaldene er blevet nedbragt med 99 %⁶¹. Fyrre udviklingslande havde mæslingevaccinationssatser på 90 % eller derover i 1999. Det kan imidlertid vise sig at være svært at opretholde en god dækning: en ny kohorte af babyer skal vaccineres hvert år. Faldende satser i Asien skyldes et fald i dækningen i adskillige lande, herunder Kina og Indien. 25 afrikanske lande har registreret et fald i dækningen mellem 1995 og 1999. I Nigeria faldt dækningen i det seneste tiår fra 85 % i 1990 til 41 % i 1999. Faldende dækningssatser er en meget alvorlig sag: efterhånden som antallet af børn, der ikke er vaccineret, stiger, bliver en alvorlig epidemi uundgåelig. UNICEF og WHO har medtaget lande med en mæslingevaccinationsdækning på under 50 % (med undtagelse af Nordkorea) på en liste over 45 prioriterede lande, hvor dødeligheden på grund af mæslinger er størst, og hvor bestræbelserne på at øge dækningen vil blive koncentreret.

**Lande med en mæslingevaccinationsdækning på
under 50 % i 1999**

Land	Procentsats
Congo, Dem. Rep.	15
Djibouti	21
Congo, Rep.	23
Ækvatorialguinea	24
Somalia	26
Etiopien	27
Tchad	30
Nordkorea	34
Niger	36
Den Centralafrikanske Republik	39
Afghanistan	40
Nigeria	41
Togo	43
Angola	46

Hiv-prævalensen blandt gravide kvinder: hiv/aids og malaria udpeges i millennium-udviklingsmålene som specifikke fokusområder. Fremskridt hen imod målet "at stoppe og begynde af vende spredningen af hiv/aids" vil blive overvåget via ændringer i hiv-prævalensen blandt gravide kvinder. I 1990'erne steg hiv-prævalensen brat i mange dele af verden, men navnlig i Afrika syd for Sahara, hvor mindst 13 lande nu har en prævalens på over 10 %. Hiv-prævalensen er ligeledes stigende i dele af Asien og Østeuropa.

Det er allerede nævnt ovenfor, hvordan hiv/aids påvirker dødeligheden blandt børn under fem år. Det har forårsaget et hidtil uset fald i den forventede levetid. Det kan også til dels være årsagen til den stigning i barselsdødeligheden, der er registreret i nogle lande. Mens det generelle billede er meget dystert, har der også været enkelte succeshistorier. Bedst kendt er Uganda, hvor hiv-prævalensen blandt gravide kvinder har været faldende siden 1992, fra den højeste sats på 29,5 % i 1992 til 11,3 % i 2000

⁶¹ UNICEF data.

(i aldersgruppen 15-24 år er prævalensen fortsat under 7,8 %). På det seneste har UNAIDS rapporteret om tegn på faldende satser for hiv-infektion blandt gravide kvinder under 20 år i Zambia.

Lande med en hiv-prævalens på over 10 % blandt gravide kvinder i aldersgruppen 15-24 år

Land	Hiv-prævalens (%)
Botswana	34
Lesotho	26
Sydafrika	25
Zimbabwe	25
Namibia	20
Zambia	18
Malawi	15
Mozambique	15
Den Centralafrikanske Republik	14
Kenya	13
Etiopien	12
Burundi	12
Rwanda	11

Fødselshjælp fra kvalificeret sundhedspersonale: Barselsdødeligheden i udviklingslandene er så høj som 200 gange barselsdødeligheden i de udviklede lande, hvilket først og fremmest afspejler den manglende adgang til grundlæggende sundhedspleje i forbindelse med moderskab – navnlig under fødslen. Den vigtigste strategi for at nå millennium-udviklingsmålet om at nedbringe barselsdødeligheden med tre fjerdedele frem til 2015 går ud på at øge antallet af fødsler med fødselshjælp fra kvalificeret sundhedspersonale, såsom en jordemoder eller en læge, og ikke fra traditionelle fødselshjælpere (programmer, der sigter mod at forbedre de traditionelle fødselshjælperes færdigheder, har ikke haft en positiv indvirkning på barselsdødeligheden). De tilgængelige data om denne indikator er begrænsede, og det er vanskeligt at udlede betydningsfulde tendenser i de forskellige regioner. Satserne er generelt lavest i verdens mindst udviklede lande. Nogle lande har vist gode fremskridt i løbet af 1990'erne, men generelt er der stadig lang vej igen i de fleste regioner – navnlig Afrika og Asien.

**Lande med de laveste satser for fødsler med fødselshjælp fra kvalificeret
sundhedspersonale
(seneste tilgængelige data)**

Land	Procentdel af fødsler med fødselshjælp
Nepal	10
Tchad	11
Bangladesh	14
Niger	18
Eritrea	21
Yemen	22
Mali	24
Burkina Faso	27
Cambodja	31
Guinea	35
Tanzania	35

3.3.5.2 EF-politik til støtte for sundheds-, aids- og befolkningsanliggender

Det vil tage nogen tid, før virkningerne af Kommissionens ambitiøse mål om i stigende grad at prioritere tildelinger til bedre "sundheds"-resultater i landet/regionen i partnerskab med udviklingslandene og andre partnere viser sig. På det politiske plan er der imidlertid opnået en række resultater i løbet af 2002.

I marts 2002 vedtog Kommissionen en meddelelse om sundhed og fattigdomslempelse⁶². Meddelelsen udgør en enkelt EF-policy-ramme for de ledende principper for investering i sundheds-, aids- og befolkningsanliggender med det formål at nå millennium-udviklingsmålene. I meddelelsen foreslås fire mål: i) at forbedre resultaterne på sundheds-, aids- og befolkningsområdet på landeplan, særlig blandt de fattigste grupper; ii) at maksimere fordelene i sundhedshenseende og minimere de potentielle negative sundhedsvirkninger af EF's støtte til andre sektorer; iii) at beskytte de mest sårbare grupper mod fattigdom med støtte til retfærdige og rimelige sundhedsfinansieringsmekanismer; og iv) at investere i udvikling af specifikke globale offentlige goder.

Efterfølgende vedtog Rådet den 30. maj 2002 en resolution om sundhed og fattigdomslempelse.⁶³ I denne nævnes en øget bistand og en forbedret levering af bistanden: [...] *Med henblik på at opnå bedre resultater på sundhedsområdet og opfylde de internationalt vedtagne udviklingsmål for sundhed vil EU kraftigt støtte de udviklingslande, der har vedtaget at arbejde hen imod de mål, de selv har sat for investeringer på sundhedsområdet, f.eks. i Abuja (15% af de nationale budgetter). [...] og [...] I den forbindelse erindrer Rådet om sine konklusioner vedrørende FN-konferencen om udviklingsfinansiering i Monterrey, som blev vedtaget af*

⁶² KOM(2002) 129.

⁶³ Sundhed og fattigdom - Resolution vedtaget af Rådet og repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer. Rådets (udviklingssamarbejde) konklusioner, 30. maj 2002. Ref. 8958/0.

udenrigsministrene den 14. marts, som Det Europæiske Råd i Barcelona tilsluttede sig, og hvorefter medlemsstaterne som et første betydeligt skridt kollektivt forpligter sig til at forhøje det samlede omfang af deres ODA inden for de næste fire år. En væsentlig del af denne forhøjelse vil skulle gå til støtte til samfundsudviklingen i udviklingslandene med særlig vægt på at forbedre resultaterne på sundheds- og uddannelsesområdet. [...] Drøftelserne i Europa-Parlamentet om meddelelsen om sundhed og fattigdomslempelse blev indledt i oktober 2002 og pågår fortsat.

EF-handlingsprogrammet om hurtigt indgreb mod hiv/aids, malaria og tuberkulose⁶⁴ er fortsat en omfattende, fremadskuende og sammenhængende EF-policy-ramme, der yder et væsentligt bidrag til forbedring af indsatsen på landeplan, på regionalt plan og på internationalt plan mod de tre største overførbare sygdomme. Kommissionen har nu udarbejdet en ny meddelelse, hvori der gøres rede for fremskridtene med gennemførelse af handlingsprogrammet, og denne meddelelse skulle blive vedtaget i begyndelsen af 2003. Som det vil fremgå, har Kommissionen arbejdet på en række fronter for at nå målet om "øget prisoverkommelighed", herunder i forbindelse med de multilaterale drøftelser i Verdenshandelsorganisationen om handelsrelaterede aspekter af intellektuelle ejendomsrettigheder og Kommissionens strategi for differentieret prissætning (se afsnittet "Handel og udvikling" ovenfor). Hvad angår "øget investering i forskning og udvikling" er der blevet afsat betydelige ressourcer fra rammeprogrammerne for forskning til hiv/aids, malaria og tuberkulose, herunder etableringen af det nye partnerskab mellem europæiske lande og udviklingslande vedrørende kliniske forsøg (EDCTP). Det overordnede mål med EDCTP er at fremskynde udviklingen og evalueringen af nye vacciner, lægemidler og andre forebyggende eller terapeutiske værktøjer mod hiv/aids, malaria og TB. Budgettet vil være på 600 mio. EUR. Fællesskabet vil finansiere en tredjedel af budgettet, mens andre 200 mio. EUR vil blive doneret af medlemsstaterne og Norge, og der forventes yderligere 200 mio. fra den private sektor, F&U-industrien, fonde og hjælpeorganisationer og Fællesskabets udviklingsfonde (EUF eller en særlig budgetkonto).

EDCTP forventes at blive operationelt i anden halvdel af 2003. I henhold til Doha-erklæringen bør udviklingslandene have adgang til de produkter, der udvikles af EDCTP. En nøje afbalanceret forvaltningsstruktur sikrer, at udviklingslandene er vigtige interesserede parter og ligestillede partnere, når der skal træffes strategiske beslutninger. I overensstemmelse hermed vil de afrikanske partnere både deltage i prioriteringen af nye interventioner og i udviklingen af strategiske handlingsplaner for kliniske forsøg.

På de områder, hvor fremskridtene med gennemførelse af handlingsprogrammet har været mindre synlige, skyldtes dette, at der ikke var afsat passende ressourcer, navnlig internt i landene, i Kommissionen og/eller i medlemsstaterne til at gennemføre storstilede programmer på bestemte områder. For eksempel lokal fremstillingskapacitet, teknologioverførsel, sociale markedsføringspartnerskaber med det civile samfund, innovativ forskning og udvikling og via egentlige partnerskaber med de pågældende lande. I denne henseende er EDCTP helt klart et pilotprogram og et skridt fremad, da det bidrager til et fælles europæisk forskningsbidrag til kampen mod de tre sygdomme i udviklingslandene. I de kommende år må der primært fokuseres på supplerende direkte og indirekte incitamenter til forskning i og

⁶⁴

KOM(2001) 96 af februar 2001.

udvikling af specifikke globale offentlige goder med henblik på bekæmpelse af de tre sygdomme. Alle handlingsprogrammer er direkte eller indirekte knyttet til andre fællesskabspolitikker og –foranstaltninger, navnlig handel, forskning og udvikling i bedre sundhed, aids og befolkningsresultater i udviklingslandene.

Selv om den officielle økonomiske forskning har fokuseret på forbindelserne mellem lokal fattigdom og globale overførbare sygdomme såsom malaria, tuberkulose og hiv, er forholdet mellem lokal fattigdomsdominans og lokalt meget fremherskende vektorbårne og andre overførbare sygdomme ligeledes velkendt. I denne forbindelse har GD for Forskning og Teknologisk Udvikling fremmet forskning og ny viden og nye teknologier inden for bekæmpelse af infektiøse sygdomme, der udgøres af schistosomiasis, filariasis, Chagas sygdom osv. og andre oversete, overførbare sygdomme. Man er kommet langt med udviklingen af en vaccine mod lungebetændelse hos børn, der er langt den største dræber i Asien, og vaccinen skal nu testes i endelige befolkningsforsøg.

Forskning i reproduktiv sundhed blev ligeledes udvidet via nord-syd samarbejdsprojekter.

I slutningen af 2001 blev programmeringsretningslinjerne for sundhed, aids og befolkningsanliggender udsendt til Kommissionens delegationer. Alle EF's landestrategidokumenter/nationale vejledende programmer (undtagen for ikke-underrettede AVS-lande) blev afsluttet ved udgangen af 2002. Tildelingerne i 2002 til "sundhed som en målsektor", der er programsat under den 9. EUF, er på 3,7 % (280 mio. EUR). 22,3 % fra den 9. EUF (1,6 mia. EUR) er programsat til "makroøkonomisk støtte underlagt betingelser om social udvikling". I 2002 blev der afsat regionale og interne AVS-midler til "sundhed" i AVS-landene fra 6.-9. EUR (104 mio. EUR i alt: 60 mio. EUR til GFATM (den globale fond til bekæmpelse af aids, tuberkulose og malaria) fra 6. og 7. EUF og 44 mio. EUR til reproduktiv sundhed/malaria fra den 8. og 9. EUF). Yderligere finansiering fra 9. EUF's regionale fonde i AVS og fra 9. EUF's reserver drøftes nu med AVS-landene. MEDA-programmeringen til "sundhed" i 2002-2004 udgør 2 % af de tilgængelige ressourcer, i Asien (2002-2004) 14,1 % og i Latinamerika (2002-2006) 1,9 %. De flerårige ressourcer til alle udviklingslandene beløb sig i 2002 til i alt 423,2 mio. EUR til "sundhed og befolkningsanliggender", under 3,3 % af Fællesskabets samlede udviklingsbistand.

Sundhed er en af de sektorer, hvor Kommissionen forfølger en mere koordineret fremgangsmåde med medlemsstaterne som en del af dens pilotforsøg i landene (se afsnittet om sammenhæng, koordinering og komplementaritet). Kommissionens initiativer til fordel for en yderligere afbinding af fællesskabsbistanden (beskrevet i samme afsnit) fokuserer ligeledes på sundhed. Kommissionen har foreslået at anvende medicin og forsyninger/produkter til hiv/aids, malaria og tuberkulose som et pilotforsøg. Den første EF-sag, der drog fordel af afbindingen, var et internationalt udbud om levering af lægemidler og medicinsk udstyr til Zimbabwe.

3.3.6. *Transport*

Resultaterne af den programmeringsproces, der blev gennemført i 2002, bekræfter, at transport fortsat er et af de vigtigste områder for fællesskabsstøtte, navnlig i AVS-landene, hvor transport tegner sig for 31 % af de programmerede ressourcer under den 9. Europæiske Udviklingsfond (som beskrevet nærmere i det regionale kapitel).

Dette fokus afspejler til dels det faktum, at mange andre donorer (navnlig bilaterale) i vid udstrækning har trukket sig tilbage fra transport, og bygger på Fællesskabets lange erfaring og komparative fordel inden for denne sektor.

Bæredygtige transportsystemer kan spille en afgørende rolle i forbindelse med fremme af fattigdomsnedbringelse og udvikling ved at lette mobiliteten blandt de fattige og give fysisk adgang til job, sundhed og uddannelse. Passende adgang er meget vigtig for økonomisk vækst og handel og tilskynder til integration. Realiseringen af disse udviklingsmål kræver, at transporten opfylder de interesserede parterers behov, er sikker, prisoverkommelig og effektiv og har en minimal indvirkning på miljøet. For at kunne stille bæredygtig transport til rådighed må partnerlandene vedtage en sektorfremgangsmåde, der omfatter sektorspecifikke og tværgående emner. En sådan fremgangsmåde skal bygge på økonomisk, finansiel og institutionel bæredygtighed, og den skal være miljømæssigt sund og socialt bevidst.

Programmeringen inden for transportsektoren i 2002 er sket på grundlag af "Transport programming guidelines" samt Kommissionens meddelelse "Fremme af bæredygtig transport i forbindelse med udviklingssamarbejdet"⁶⁵. I fremtiden vil Kommissionen øge sin støtte til delegationerne for at hjælpe til at sikre, at sunde politikker og bæredygtige strategier forfølges via landesektorprogrammer og udvikling af retningslinjer for den kommende midtvejsvurdering af de vejledende programmer. Kommissionen vil ligeledes udnytte resultaterne af den anden uafhængige vurdering af EF's interventioner inden for transportsektoren, der blev lanceret i midten af 2002 (se afsnittet i denne beretning om overvågning og evaluering). Denne vurdering omfatter alle geografiske regioner, hvor Fællesskabet udfører udviklingssamarbejde (i modsætning til den første sektorevaluering i 1993-1994, der kun omfattede AVS-landene). Resultatet af den indledende fase understreger den tidligere og nuværende fokusering på AVS-regionen, der efter al sandsynlighed vil fortsætte.

Koordinering af politikker og strategier med EU's medlemsstater er fortsat et vigtigt element i Fællesskabets sektorspecifikke dialog for at sikre sammenhæng og komplementaritet mellem EF's interventioner. I 2002 forbedrede Kommissionen sin koordinering med transportekspertgruppen ved at tilrettelægge to møder. Disse drøftelser resulterede i en aftale om indikatorer til vurdering af transportsektorens resultater og dens indvirkning på brugere og modtagere af transporttjenester. Møderne banede ligeledes vejen for udvikling af en enkel metode til forbedring af overvågningen af indikatorer og undersøgelse af mulighederne for at yde en del af EF-bistanden via budgetstøtteordningen i programmerne inden for transportsektoren.

I 2002 deltog Kommissionen ligeledes aktivt i omlægningen af Sub Saharan Africa Transport Policy Programme (SSATP), som er forum for adskillige medlemsstater, UNECA (FN's økonomiske kommission for Afrika), Verdensbanken, Norge og omkring 30 afrikanske lande. Kommissionen øgede sin synlighed i og sit bidrag til programmet gennem direkte repræsentation i SSATP's bestyrelse, øget engagement i planlægningen af den langsigtede udvikling og indgåelse af en aftale om i princippet at yde målrettet finansiering til programmet. Disse målrettede interventioner vil udgøre det grundlag, der skal gøre det muligt for SSATP at fremme processer, der sikrer, at transportpolitikkerne og -strategierne integreres fuldt ud i strategierne og

⁶⁵

KOM(2000) 422.

planerne for nedbringelse af fattigdom. På regionalt plan vil SSATP gennem de regionale økonomiske fællesskaber fremme transportstrategier, der kan bidrage bedre til regional integration og intern og international handel.

3.3.7. Fødevarer sikkerhed og bæredygtig udvikling af landdistrikter

3.3.7.1 Fremskridt hen imod realisering af tilknyttede millennium-udviklingsmål

Undervægtige børn: Fødevaremangel er fortsat en svøbe for fattige familier i størstedelen af udviklingslandene. Dette blev understreget i millennium-udviklingsmålene, der omfatter en forpligtelse til at halvere den andel af befolkningen, der lider af sult, inden 2015. Dette vil hovedsageligt blive overvåget via ændringer i prævalensen af børn under fem år, som er undervægtige i forhold til deres alder. Underernæring gør ikke blot barnet mere modtagelig for overførbare sygdomme, det påvirker også den efterfølgende vækst og udvikling og forsinker de intellektuelle evner hos den voksne. Dårlig ernæring i barndommen bidrager således til at videreføre fattigdomscyklussen.

Gode data er ikke tilgængelige for alle lande, men de oplysninger, der foreligger, viser, at der er gjort fremskridt i alle regioner siden 1995, men den aktuelle udvikling går ikke hurtigt nok til, at man kan nå målet i 2015. Underernæringssatsen er navnlig høj i en række lande i Asien, der tegner sig for 8 af de 14 lande i verden med de højeste satser for underernæring.

Lande, hvor mindst 40 % af børnene er undervægtige i forhold til deres alder

Niger	40
Laos	40
Mali	43
Maldiverne	43
Eritrea	44
Burundi	45
Cambodja	46
Yemen	46
Etiopien	47
Indien	47
Nepal	47
Afghanistan	48
Bangladesh	48
Nordkorea	60

3.3.7.2 Fødevarer sikkerhed

Fødevarer sikkerhed har været et vigtigt emne i 2002, navnlig på grund af den alvorlige fødevarer situation i adskillige udviklingslande – herunder Afghanistan, det sydlige Afrika og hen imod årets udgang landene på Afrikas Horn. Fællesskabet har arbejdet tæt sammen med andre om at sikre en effektiv reaktion på fødevarekriser (Kommissionens indsats i forbindelse med kriserne i Afrika er beskrevet i det regionale kapitel om AVS-landene senere i denne beretning).

En anden årsag til, at der blev fokuseret på fødevaresikkerhed i 2002, var den internationale konference for at gøre status fem år efter verdenstopmødet om fødevarer (kendt som "Verdensfødevaretopmødet – fem år senere"). Kommissionen og EU's medlemsstater spillede en fremtrædende rolle i forberedelserne til denne konference, der fandt sted i Rom i august under forsæde af FN's fødevare- og landbrugsorganisation (FAO). Hovedformålet med konferencen var at gøre status over fremskridtene hen imod det mål, der blev fastsat på Verdensfødevaretopmødet i 1996, om at halvere antallet af underernærede mennesker i verden inden 2015. Da den årlige reduktion af antallet af underernærede mennesker siden 1996 ikke er tilstrækkelig til at nå målet til tiden i 2015, har FAO's sekretariat identificeret to hovedområder, hvor Rom-topmødet vil kunne fremskynde fremskridtene med realisering af målet. Det drejer sig om at skabe politisk vilje og mobilisere finansielle ressourcer. Kommissionens bidrag til forberedelserne omfattede en rapport om opfølgningen af Verdensfødevaretopmødets handlingsplan fra 1996. Sammen med medlemsstaterne deltog Kommissionen ligeledes i en tidsubegrænset arbejdsgruppe, der forhandlede topmødeerklæringen. Den endelige erklæring, som stats- og regeringslederne vedtog på topmødet, og som blev kaldt "den internationale alliance mod sult", opfordrede alle parter til at styrke deres indsats, "så de kan fungere som en international alliance mod sult og realisere verdenstopmødets mål senest i 2015". Erklæringen opfordrede ligeledes til, at der nedsættes en mellemstatslig arbejdsgruppe om frivillige retningslinjer for en gradvis indførelse af retten til passende fødevarer. Kommissionens formand Romano Prodi og kommissær Poul Nielson repræsenterede Europa-Kommissionen. Romano Prodi understregede i sit indlæg endnu en gang den betydning, som EU tillægger handel inden for udviklingsdagsordenen. Poul Nielson deltog i et rundbordsgremier på ministerplan om emnet "Verdensfødevaretopmødets handlingsplan: opnåede resultater, hindringer og metoder til at overvinde disse".

I 2002 har Kommissionen fortsat gjort fremskridt med at omsætte den politiske og strategiske indfaldsvinkel til fødevaresikkerhed, som den vedtog i 1996, i praksis, herunder via planlægning og gennemførelse af den horisontale budgetkonto for fødevarehjælp/fødevaresikkerhed⁶⁶. Den har ligeledes overtaget de vigtigste resultater og henstillinger i forordningen fra 2000 om evaluering af fødevarehjælp/fødevaresikkerhed og dens meddelelse til Rådet og Parlamentet om de fremtidige retningslinjer og anvendelse af budgetkontoen. De interventioner inden for sikkerhed, der er blevet gennemført, er udformet, så de er i overensstemmelse med Fællesskabets overordnede udviklingspolitik såvel som med de landestøttestrategier og regionale støttestrategier, der bygger på nationalt ejede strategier for nedbringelse af fattigdom. Fællesskabet har til stadighed understreget behovet for, at fødevarehjælpen anvendes omhyggeligt. Mens den kan være en vigtig og essentiel del af den øjeblikkelige reaktion på fødevarekriser, er den ikke en effektiv metode til at sætte en stopper for hungersnød i det lange løb. Årsagerne til hungersnød er komplekse og kræver komplekse svar. Forhindring af hungersnød kræver en bredt baseret politisk fremgangsmåde, der tackler de grundlæggende årsager til problemet – og en af disse er fattigdom og underudvikling. Dårlig regeringsførelse, naturkatastrofer og konflikter kan også skabe grobund for hungersnød. Når der er blevet ydet fødevarehjælp, har Kommissionen forsøgt at sikre, at lokale og regionale indkøb er blevet prioriteret. I kølvandet på

⁶⁶

KOM(2001) 1 og KOM(2001) 473.

krisesituationer blev der lagt særlig vægt på at sammenkoble nødhjælp, rehabilitering og udvikling.

Kommissionen har som led i sine bestræbelser på at sikre en mere effektiv indfaldsvinkel til forebyggelse af hungersnød under hensyntagen til de forskellige faktorer, der kan være involveret, forsøgt at uddybe sin politiske dialog med de nationale myndigheder i en række støttemodtagende lande og opfordre dem til at indarbejde målsætninger for fødevaresikkerhed yderligere i deres nationale strategier for nedbringelse af fattigdom. Gennemførelsen af de igangværende programmer og projekter samt vurderingen af nye operationer drager i stigende grad fordel af resultaterne af programvurderinger og revisioner. Kommissionen har anvendt en række kriterier som retningslinjer for dens beslutninger om prioriterede lande: lande (og navnlig de mindst udviklede lande) med en høj forekomst af fattigdom og en høj grad af fødevaresikkerhed; lande, der har en langsigtet fødevarepolitik, og lande, hvor betingelserne er til stede for en effektiv udnyttelse af fællesskabsmidlerne.

Som et resultat af de usædvanlige og uventede fødevarekriser i 2002 har Kommissionen hele tiden måttet tage sine programmerings- og målretningsprocesser op til fornyet overvejelse. En langt højere procentdel af den samlede budgettildeling end oprindeligt planlagt gik til fødevarehjælp. Som følge heraf blev støtten til strukturel fødevaresikkerhed nedsat. Nedenstående tabel indeholder en sammenligning mellem den oprindelige programmering for 2002 og de faktiske tildelinger pr. oktober 2002.

Oversigt over de oprindelige og endelige tildelinger i 2002 pr. instrument og pr. partner (mio. EUR)

	Oprindelig	Endelig
Finansiel støtte til strukturel fødevaresikkerhed	241,8	185,4
Støtte til regeringsprogrammer:	212,8	126,3
Programbistand	(176,8)	(100,1)
Projektbistand	(36, 0)	(26,2)
Ngo-kontantprojekter	20,0	33,2
Andet (FAO + CGIAR)	9,0	25,9
Fødevarehjælp – via årlige tildelinger	154,0	231,5
Kanaliseret via:		
WFP	90,0	132,0
EuronAid	50,0	60,5
UNRWA		15,0
Andre	14,0	8,0
Regering		16,0
Kapacitetsopbygning	23,0	34,1
Faglig bistand	20,0	32,3
Politisk og strategisk støtte	3,0	1,8
Uforudsete udgifter i tilknytning til råvarepriser	5,0	2,6
Reserve	11,2	1,4
I alt budgetkonto 2002	435,0	455,0⁶⁷

⁶⁷

Budgetkontotildelingen steg til 455 mio. EUR med følgende fordeling: B7-2000: 151 125 000 EUR – B7-2010: 291 572 000 EUR – B7-2010A: 12 303 000 EUR.

Fødevarehjælp: en reaktion på større fødevarekriser i 2002

Alvorlig tørke på Afrikas Horn

Udebleven nedbør i de seneste høstsæsoner på Afrikas Horn har i alvorlig grad forværret den allerede skrøbelige humanitære situation for rundt regnet 13,6 mio. mennesker i Etiopien og Eritrea. Ud over den nødhjælp, der tidligere var blevet bevillet til dækning af behovene i sidste kvartal af 2002 (32,8 mio. EUR), vedtog Kommissionen i slutningen af året et fødevarebistandsprogram til 55 mio. EUR. Sammen med en ekstra bevilling til fødevarebistand på 25 mio. EUR til de to lande i begyndelsen af 2003 bringer det EF's samlede bidrag til hjælp til de mest sårbare befolkningsgrupper i Etiopien og Eritrea op på 112,8 mio. EUR (412 000 Mt fødevarebistand). Medregnes EU's medlemsstaters bilaterale bidrag (46,5 mio. EUR), når EU's samlede reaktion på krisen i de to lande op på 159 mio. EUR.

Mens nødhjælp er af afgørende betydning for at redde liv, er både regeringer og donorer enige om, at situationen ikke i det lange løb vil forbedres udelukkende ved hjælp af fødevarebistand. Krisen kan kun afhjælpes ordentligt, hvis der samtidig med nødhjælpen gøres en stor indsats for at løse de strukturelle problemer. Denne langsigtede støtte udgør det centrale element i EF's bistand både via dets programmer for fødevaresikkerhed og via dets programmer for budgetstøtte. Der gennemføres i øjeblikket to programmer for fødevaresikkerhed på Afrikas Horn: et projekt til 60 mio. EUR i Etiopien (hvoraf 25 mio. EUR er budgetstøtte til fødevaresikkerhed) og et andet igangværende program til 16 mio. EUR i Eritrea.

Fødevarekrise i det sydlige Afrika

Som reaktion på den fortsatte humanitære krise i det sydlige Afrika meddelte EU i december 2002, at dens bidrag var blevet hævet til 328 mio. EUR til de seks hårdest ramte lande (Zimbabwe, Zambia, Malawi, Swaziland, Mozambique, Lesotho). 117 mio. EUR af dette beløb forvaltes direkte af Europa-Kommissionens budgetkonto for fødevarebistand og fødevaresikkerhed og udgøres af fødevarebistand og nødhjælp, uddeling af såsæd og gødning (277 000 tons). Fødevarebistand leveres allerede til landene i regionen via partnere såsom Verdensfødevareprogrammet (WFP), ikke-statslige organisationer (ngo'er) eller støttemodtagende regeringer. Den vil fortsat være målrettet de fattigste og mest sårbare befolkningsgrupper, herunder ofre for hiv/aids, samt internt og eksternt fordrevne mennesker, herunder flygtninge.

Denne nødhjælp kommer oven i de to langsigtede fødevaresikkerhedsprogrammer i Mozambique (60 mio. EUR) og Malawi (42 mio. EUR).

FØDEVARESikkerhed: MODTAGERLANDE

Land	i EUR
Etiopien	99 300 000
Zimbabwe	51 400 000
Afghanistan	46 300 000
Palæstina	30 000 000
Zambia	23 000 000
Armenien	20 300 000
Aserbajdsjan	20 300 000
Nordkorea	20 000 000
Kirgisistan	20 000 000
Malawi	16 000 000
Angola	15 000 000
Mozambique	14 800 000
Haiti	13 800 000
Moldova	10 400 000
Eritrea	9 700 000
Madagaskar	6 900 000
Tadsjikistan	6 600 000
Niger	6 500 000
Liberia	5 500 000
Ækvatorialguinea	2 500 000
Den Demokratiske Republik Congo	2 400 000
Cuba	2 000 000
Indien	2 000 000
Sierra Leone	2 000 000
Sudan	1 600 000
Pakistan	1 300 000
Burkina Faso	1 100 000
Burundi	500 000
Guatemala	200 000
Honduras	200 000

3.3.7.3 Udvikling af landdistrikter

70 % af verdens fattige lever i landdistrikter, og deres levebrød er for størstedelens vedkommende knyttet til landbruget. Manglende adgang til ressourcer og tjenester øger deres sårbarhed over for kraftige påvirkninger voldsomt. Udvikling af landdistrikter ved at forbedre adgangen til fødevarer via mere diversificerede indtægter og tjenester og fødevarertilgængeligheden via mere effektive landbrugssystemer og kommercielle systemer er af afgørende betydning, når det drejer sig om at bekæmpe fattigdom og forbedre fødevaresikkerheden for de fattige på en bæredygtig måde.

I 2002 forelagde Kommissionen en meddelelse for Rådet om Fattigdomsbekæmpelse i landdistrikter - Det Europæiske Fællesskabs politik og tilgang til udvikling i landdistrikter og bæredygtig forvaltning af naturressourcer i udviklingslandene⁶⁸. Rådet hilste i sine konklusioner meddelelsen velkommen og understregede betydningen af, at Kommissionen og medlemsstaterne samarbejder om gennemførelse af meddelelsen. Meddelelsen, hvori understreges, at udvikling af landdistrikter omfatter mange sektorer, og forbindelsen mellem nedbringelse af fattigdom og udkommet i landdistrikter, blev fremlagt og drøftet på et forum i Montpellier i september 2002 med over 200 deltagere fra medlemsstaterne og Kommissionen. På dette forum blev en række væsentlige udviklingsspørgsmål, der har indflydelse på udkommet i landdistrikter, behandlet, og en køreplan for yderligere analytisk arbejde blev skitseret.

På EU-forummet om udvikling af landdistrikter blev det klart, at et af de nøglespørgsmål, som udviklingslandene står over for, er gennemgangen af deres jordpolitikker og udformningen og gennemførelsen af sunde jordreformprogrammer til fordel for de fattige og sunde omfordelingsprogrammer. I 2002 blev der nedsat en EU-task force med det formål at håndtere jordreformerne på en mere koordineret måde og som en videreudvikling af politikken for udvikling af landdistrikter under ledelse af EU's Rural Advisory Group. Task forcen, der fik ansvaret for udvikling af fælles EU-retningslinjer for støtte til udvikling af jordpolitikker og jordreformer, koordineres af GD for Udvikling. Samarbejdskontoret EuropeAid deltager aktivt i dette arbejde. Det er tanken, at et endeligt udkast til retningslinjer vil blive sendt til mere omfattende høringer i første halvdel af 2003.

3.3.8. *God regeringsførelse og institutionel kapacitetsopbygning*

Fællesskabets politik for udviklingssamarbejde erkender, at god regeringsførelse kan være af afgørende betydning i forbindelse med strategierne for nedbringelse af fattigdom. Spørgsmål i tilknytning til regeringsførelse er også afgørende for realiseringen af adskillige af Fællesskabets andre eksterne målsætninger, herunder fred, sikkerhed og menneskerettigheder.

På baggrund af emnets betydning behandler Fællesskabet god regeringsførelse og institutionel kapacitetsopbygning både som en prioriteret sektor i sin egen ret og som et spørgsmål, der skal integreres i andre sektorer (såsom handel, økonomiske politikker, de sociale sektorer og regional integration). Fællesskabet yder via udvikling af samarbejdsprogrammer og programmer for ekstern bistand direkte støtte til en lang række områder under overskriften "god regeringsførelse og institutionel kapacitetsopbygning". Disse omfatter reform af statsforvaltningen, reform af retsvæsenet, finansiell forvaltning og revision, parlamentariske aktiviteter, borgerlige og politiske rettigheder, ytringsfrihed og medierne, bekæmpelse af korruption og hvidvaskning af penge, narkotikabekæmpelseskampagner (og konfliktforebyggelse – se separat afsnit), uddannelse i at foretage en etisk gennemgang af kliniske undersøgelser.

Et element i Fællesskabets potentielle merværdi på dette område er den "politiske dialog", som det fører med dets eksterne partnere. Dette udgør et forum for drøftelse af følsomme emner. Fællesskabsindsatsen anses også for at være mere neutral end

⁶⁸ KOM(2002) 429 endelig udg. af 25.07.2002.

medlemsstaternes indsats, idet medlemsstaterne har deres egen historie og er bundet af et specifikt retssystem.

I 2002 erkendte Kommissionen behovet for at udvikle en mere strategisk ramme for dens arbejde med god regeringsførelse. Den 30. maj vedtog Rådet (udviklingssamarbejde) en række konklusioner om "god regeringsførelse, demokrati og udvikling". I disse konklusioner hilses Kommissionens hensigt om at uddybe arbejdet på dette område velkommen, og det samme gør Kommissionens forslag om at oprette en arbejdsgruppe sammen med EU's medlemsstater, som skal definere en ensartet og fælles EU-fremgangsmåde i forbindelse med spørgsmål i tilknytning til regeringsførelse.

På grundlag af resultatet af det første af sådanne møder mellem eksperter i regeringsførelse fra Kommissionen og medlemsstaterne i februar 2003 vil Kommissionen vurdere sine policy-rammer om regeringsførelse og udvikling og undersøge forbindelserne mellem regeringsførelse og nedbringelse af fattigdom. I Kommissionens fremgangsmåde erkendes det, at den måde, hvorpå offentlige funktioner udføres og den måde, hvorpå offentlige ressourcer og offentlige lovgivningsbeføjelser anvendes, er afgørende for, om de mere generelle udviklingsmål kan nås. Nedbringelse af fattigdom afhænger i vid udstrækning af, om de offentlige institutioner udfylder visse nøglefunktioner på en effektiv og ansvarlig måde. Disse funktioner omfatter: forbedre de fattiges kapacitet til at øge deres indtægter og aktiver, sikre deres adgang til offentlige tjenester og garantere deres sikkerhed og adgang til oprejsning samt beskyttelse og fremme af deres rettigheder. Generelt er den politiske og institutionelle situation afgørende for politikkerne for nedbringelse af fattigdom, og den har stor indflydelse på borgernes tillid til de offentlige institutioner. Det civile samfund kan ligeledes spille en central rolle ved at hjælpe med at fremme en bedre regeringsførelse og større ansvarlighed (nærmere oplysninger om Fællesskabets fremgangsmåde, når det samarbejder med ikke-statslige aktører findes i kapitlet om integrering på alle områder i denne beretning).

Fastlæggelsen af en EU-fremgangsmåde i forbindelse med regeringsførelse og udvikling vil styrke koordinerings- og komplementaritetsmekanismerne mellem Kommissionen og medlemsstaterne. Det vil også lette EU's dialog med partnerlandene, hvis der fastsættes dagsordner for regeringsførelse til fordel for de fattige, og hvis gennemførelsen af disse støttes. Denne fælles policy-fremgangsmåde, der er i overensstemmelse med FN's millenniumerklæring og konklusionerne fra Monterrey, bør sigte mod at støtte institutionel udvikling til fordel for de fattige i partnerlandene: dvs. statslige institutioner, der fungerer bedre, er mere effektive, lydhøre og ansvarlige.

4. RESULTATSØGNING: OVERVÅGNING OG EVALUERING

Kommissionen bevæger sig nu i retning af en mere resultatorienteret ekstern bistand. Dette paradigme er blevet omsat på forskellige niveauer, og dette kapitel omhandler de to vigtigste fremgangsmåder: vurdering af resultaterne (virkning, konsekvens) af EF-finansierede foranstaltninger via:

- Evaluering af strategier, temaer og sektorer og
- Resultatorienteret overvågning af projekter og programmer

4.1. EVALUERING

Evaluering af den eksterne bistand er en vigtig hjørnesteen i den resultatorienterede indfaldsvinkel til EF's politik og gennemførelsen af denne.

Evalueringstjenesten udarbejder tematiske, sektorspecifikke og "geografiske" (lande og regioner) evalueringer samt evalueringer af lovbestemmelser og instrumenter. Den har ligeledes ansvaret for de metodiske retningslinjer, mens projektevalueringerne henhører under de operationelle tjenester og delegationerne. Evalueringstjenesten er direkte ansvarlig over for Samarbejdskontoret EuropeAid's bestyrelse og indgår således i beslutningsprocessen på højeste plan.

4.1.1. *Evalueringsprogrammet 2002*

Evalueringens arbejdsprogram for 2002 udgør en del af en langsigtet strategi, der går ud på systematisk at dække de prioriterede områder for Det Europæiske Fællesskabs eksterne samarbejde, herunder selve programmeringsprocessen og "policy mix". Programmet er opdelt i to hovedafsnit: evalueringer af temaer og sektorer og evalueringer af landestategier og regionale strategier. Målet er at dække de vigtigste sektorer en gang hvert sjette år.

Det ligger i evalueringernes karakter, at begge undersøgelsesretninger gensidigt vil smitte af på hinanden: evalueringer af landestategier fokuserer altid på sektorer i landene, og sektorspecifikke/tematiske evalueringer gennemføres inden for parametrene for et land eller en region, normalt kombineret med tværgående spørgsmål såsom kønsspørgsmål, miljø, god regeringsførelse, menneskerettigheder og konfliktforebyggelse.

Ved årets udgang var 10 evalueringer afsluttet eller næsten afsluttet, og 14 evalueringer var blevet lanceret eller var under udarbejdelse, herunder 3 fælles evalueringer med medlemsstater og Bretton Woods-institutionerne.

4.1.2. *Resultater af evalueringerne 2002*

Mens forskellighedheden af de evalueringer, der blev gennemført i 2002 i vid udstrækning udelukker nogen form for samling i sektorer eller temaer, peger de forskellige resultater af de undersøgelser, der blev gennemført i 2002, fortsat i retning af de mere generelle spørgsmål, der allerede blev påvist i de evalueringer, der blev gennemført i 2001, nemlig behovet for klare målsætninger og en sammenhængende strategi samtidig med, at der åbnes mulighed for lydhørhed

gennem valget af det bedste interventionsinstrument og gennem hurtige og enkle administrative gennemførelsesprocedurer.

Resultaterne og konklusionerne er beskrevet nedenfor⁶⁹:

4.1.2.1. Evalueringer af sektorer og temaer:

Evalueringen af **ALA forordning** 443/92 konstaterede, at lovgivningen med sit meget generelle anvendelsesområde havde krævet en yderligere fortolkning via mere detaljerede policy-dokumenter vedrørende Asien og Latinamerika (i disse regioner er der store interne forskelle). Rapporten fandt, at lovgivningen i sig selv derfor var noget afskåret fra prioriteringen af ressourceallokeringen og ikke understregede visse nøgleprincipper f.eks. i tilknytning til sammenhæng, koordinering og ansvarlighed. De begrænsede ressourcer, der blev afsat til de pågældende regioner, blev anset for at være utilstrækkelige i forhold til de ambitiøst fastsatte mål i policy-dokumenterne. Evalueringen anbefalede, at den nye forordning skulle være af juridisk karakter og ikke skulle indeholde en detaljeret fastsættelse af de strategiske mål, der dækkes bedre af landestrategidokumenter og regionale strategidokumenter og andre erklæringer om samarbejdspolitik og forvaltning af bistand.

En undersøgelse af **definitionen på økonomisk samarbejde** indikerede, at økonomisk samarbejde er en af dimensionerne i EF's samarbejde med tredjelande og understregede, at der ikke fandtes nogen officiel definition på økonomisk samarbejde. Undersøgelsen forsøgte sig med en operationel fortolkning via regionale samarbejdsstrategier og identificerede nogle elementer, der er fælles for økonomisk samarbejde: fremme af handel, direkte støtte til private virksomheder, forbedring af det institutionelle og økonomiske klima.

Evalueringen af **programmerne for tildeling af mobilitetsstøtte** (stipendier) bestod i en komparativ analyse af to kategorier af EF-finansierede programmer, der anses for at være et effektivt instrument til fremme af samarbejde mellem EU og tredjelande på området højere uddannelse. Det fremgår imidlertid af rapporten, at et sådant samarbejde kræver mere effektive og fleksible procedurer for at passe til mållandenes store forskelligartethed. De aktuelle programmer er fortsat ret beskedne i forhold til målgruppens størrelse, og rapporten anbefaler, at antallet af stipendier til alt akademisk personale (dem, der har en afsmittende virkning) og til studerende øges. Rapporten fandt, at EU havde foranlediget en betydelig merværdi, som havde givet anledning til regionalt samarbejde mellem universiteterne.

En evaluering af **fiskeriaftalerne og deres forbindelser med landeprogrammerne** tyder på, at fiskeriaftalerne ville være i overensstemmelse med udviklingsmålene i landeprogrammerne, hvis de blev gennemført inden for rammerne af bæredygtige fiskemetoder. Da dette ikke er tilfældet, og da de institutionelle rammer ikke er fremmende for anvendelsen af bæredygtige fiskemetoder, anbefales det, at der kun indgås fiskeriaftaler med partnere, der er parate til at samarbejde om indførelse og håndhævelse af bæredygtige fiskemetoder. Det anbefales ligeledes, at der fastlægges passende institutionelle rammer, og at institutionel opbygning støttes.

⁶⁹ De fuldstændige rapporter om de afsluttede evalueringer er offentligt tilgængelige på adressen: <http://europa.eu.int/comm/europeaid/evaluation/index.htm>

Evalueringen af **bekæmpelsen af ulovlig narkotika og narkotikamisbrug** fandt, at størstedelen af projekterne havde positive, kortvarige virkninger for støttemodtagerne, men de langsigtede virkninger af støtten er muligvis marginale. Evalueringen anbefalede, at målene med og strategien til bekæmpelse af narkotikamisbrug klarlægges, og at der fokuseres på et begrænset antal lande og nøglesektorer. Anbefalingerne omfattede begrænsning af projekterne til lande, hvor narkotika udgør en alvorlig hindring for udvikling, og til produktionsområder og smuglerruter. Det anbefaledes ligeledes, at den institutionelle udvikling skulle fokusere på en styrkelse af den nationale kapacitet til at udvikle og gennemføre sammenhængende og koordinerede narkotikapolitikker.

Der blev gennemført en evaluering af den **institutionelle støtte til de nationale og regionale anvisningsberettigede** i AVS-landene. Denne evaluering fandt, at selv om støtten har medført nogle opmuntrende resultater, er disse nogle gange blevet ødelagt, fordi der ikke er blevet gennemført tilstrækkelige analyser enten af de institutionelle strukturer eller af det politiske klima, som de nationale anvisningsberettigede fungerer i. Undersøgelsen konkluderede, at projekterne bidrog til at styrke den institutionelle kapacitet, så de anvisningsberettigede kunne udfylde deres rolle, men også at størstedelen af bistanden gik til at forbedre forvaltningen af EUF-projekter. Fremtidige projekter må skelne mere klart mellem styrkelse af institutionerne og operationel støtte til forvaltning af EF-bistanden. Resultatkriterierne for de nationale anvisningsberettigede bør udvides fra hovedsageligt at være finansielle indikatorer til målinger, der hænger mere nøje sammen med udviklingens kvalitet.

I 2002 blev to evalueringer af to indbyrdes afhængige sektorer afsluttet: den ene dækkede interventioner inden for **sundhedssektoren (i AVS-/ALA-/MED-regionerne)**, mens den anden omfattede **uddannelse i AVS-landene** finansieret under Den Europæiske Udviklingsfond (EUF).

Begge evalueringer understregede den centrale rolle, som de pågældende sektorer spiller i kampen mod fattigdom, og det faktum, at de finansierede aktiviteter er godt integreret i de nationale udviklingsstrategier. Begge evalueringer påviste en række vellykkede interventioner og udledte nogle fælles succesfaktorer. Der findes en lang række mulige instrumenter (projekter, programmer og budgetstøtte) inden for uddannelses- og sundhedssektorerne, og begge evalueringer understregede, at de for hvert mål og hvert land nøje skulle overvejes, hvilke instrumenter der ville være de rigtige. Budgetstøtte og sektorspecifikke fremgangsmåder indebærer betydelige fordele, men kan kun være vellykkede, hvis visse betingelser i det omgivende institutionelle klima er opfyldt.

Begge evalueringer undersøgte de mulige virkninger, som sundheds- og uddannelsesforanstaltningerne har på bekæmpelsen af fattigdom, og deres indvirkning på ligestilling, og fastslog, at der fortsat er mulighed for store forbedringer. Evalueringen af uddannelse understregede, at en uddannelsespolitik ikke i sig selv er en garanti for universel adgang til uddannelse. Mens reformen af uddannelsessektoren kan være rettet mod at nedbringe fattigdommen, er den ikke nødvendigvis rettet mod de fattige som en særlig gruppe. Effektiviteten af programmerne inden for sundhedssektoren blev anset for at være svingende, men generelt positiv, navnlig på områderne styrkelse af institutionerne, forbedring af de perifere sundhedssystemer, forsyning med essentielle lægemidler og forbedret sikkerhed i forbindelse med transfusionsprogrammer.

4.1.2.2. Evalueringer af landestrategier:

Oplysningerne fra to **evalueringer af landestrategier** (Sydafrika og Marokko), der begge i det store hele blev færdiggjort i 2002, tyder på, at de aktuelle strategier er grundlæggende sunde og relevante i forhold til partnerlandenes behov, for så vidt programmerne er i overensstemmelse med nationale politiske prioriteter. I begge tilfælde er strategierne mere stramt fokuseret på færre sektorer end tidligere, hvilket tyder på, at der er større opmærksomhed på behovet for koordinering og komplementaritet med andre donorbidrag med det formål at opnå større effektivitet og undgå dobbeltarbejde.

4.1.3. *Perspektiverne for evalueringsprogrammet 2003:*

Arbejdsprogrammet for **2003** forudser ligeledes, at følgende evalueringer, der blev indledt i 2002, afsluttes:

Den igangværende evaluering af **handelsrelateret bistand** ser på virkningerne af de foranstaltninger, der blev gennemført mellem 1996 og 2002 (hvor disse kan måles), og vurderer fremgangsmåden i forbindelse med programmering af den handelsrelaterede bistand i landeprogrammerne/de regionale programmer siden 2000 på baggrund af det fokus, som udviklingsdagsordenen fra Doha indeholdt. Vurderingen og bedømmelsen af den aktuelle fremgangsmåde vil omfatte evnen til at tage ved lære af tidligere erfaringer, virkningerne af reformen af forvaltningen af det eksterne samarbejde og udviklingen af en ægte multilateral fremgangsmåde inden for EU's handelspolitik.

Evalueringen af Kommissionens interventioner inden for transportsektoren i tredjelande beskæftiger sig med virkningerne af Kommissionens bistand i forbindelse med den række mål og højere målsætninger, der gør sig gældende for transportpolitikken i de forskellige regioner (fremme af handel, regional integration, nedbringelse af fattigdom, sikkerhed), herunder de institutionelle aspekter. Kvaliteten og virkningerne af dialogen om transportpolitikken og de ledsagende policy-foranstaltninger tillægges særlig betydning sammen med evalueringen af den sektorspecifikke fremgangsmåde og betydningen af tværgående spørgsmål.

Bestyrelsen for Samarbejdskontoret EuropeAid anmodede i november 2001 om, at der blev gennemført en **evaluering af integreringen af kønsspørgsmål i Kommissionens samarbejde med tredjelande**. Evalueringen er næsten afsluttet og omfatter en vurdering af, hvordan Kommissionens engagement i kønsspørgsmålet er blevet omsat i praksis, hvordan kønsspørgsmål er blevet integreret i alle procedurer, instrumenter og landestrategier, og en vurdering af, hvilket bidrag de af Kommissionen finansierede aktioner for at genoprette og forbedre balancen mellem kønnene har ydet.

Evalueringen af **rehabilitering og genopbygning** vil generelt bedømme budgetspostens politiske og strategiske ramme, og hvorvidt den er tilstrækkelig til at nå EF's mål, ligesom der vil blive set nærmere på sammenkoblingen af nødhjælp, rehabilitering og udvikling samt på konfliktforebyggelse.

Målet med evalueringen af **befolkningsanliggender og udvikling** er at give Kommissionen en bedømmelse af arten og udviklingen af målene og politikkerne vedrørende befolkningen (herunder bosættelse og migration) i

samarbejdsprogrammer med tredjelande. Udviklingen og omfanget af de pågældende programmer vil blive bedømt, og det samme vil deres relevans, effektivitet, nyttevirkning, bæredygtighed og konsekvenser og den interne/eksterne sammenhæng. Det primære formål med evalueringen er at bidrage til at forbedre virkningerne af og sammenhængen i Kommissionens fremgangsmåde i forbindelse med befolkningsanliggender og udvikling i partnerlandene.

Evalueringen af det **økonomiske MEDA-samarbejde** har til formål at bedømme, i hvor vid udstrækning de økonomiske samarbejdsinitiativer med MED-landene har bidraget til at nå målene med MEDA-programmet og hjulpet partnerlandene til at fjerne de vigtigste hindringer for en forbedring af deres økonomiers konkurrencedygtighed, til at udvikle økonomiske forbindelser med resten af verden og til at opnå en bæredygtig vækst. Denne evaluering er en af en række evalueringer, der dækker aspekter af det økonomiske samarbejde i forskellige geografiske områder.

Ved udgangen af 2002 var evalueringerne af landestrategierne for **Ukraine, Bangladesh og Malawi** ligeledes godt i gang. Der er for nylig blevet lanceret to evalueringer af samarbejde og strategi i **Mercosur- og Balkan- (CARDS) regionerne**. Alle fem evalueringer forventes afsluttet i 2003.

Nederlandene indledte i slutningen af 2000 den fælles **donorevaluering af sammenhæng, koordinering og komplementaritet**, og den indledende afgrænsning af anvendelsesområdet og pilotfaserne indikerede, at der var behov for en grundlæggende nytænkning af parametrene for og målene med evalueringen. Derfor blev der indkaldt til en workshop i begyndelsen af 2003, og hovedkonklusionen på denne var, at en vurdering af anvendelsen og virkningerne af sammenhæng, koordinering og komplementaritet bedre og hurtigere vil kunne nås ved hjælp af en fleksibel ramme, inden for hvilken en række mindre evalueringer kan gennemføres.

Deltagelsen i den fælles donorevaluering af ekstern **støtte til grundlæggende uddannelse** (under forsæde af Nederlandene) og den **detaljerede udviklingsramme** under forsæde af Verdensbanken vil ligeledes fortsætte i 2003.

Evalueringsprogrammet for 2003 omfatter 14 nye evalueringer og undersøgelser; den endelige udgave offentliggøres på EuropeAid's hjemmeside.

4.1.4. Forbedring af evalueringsmetoderne

4.1.4.1. Udvikling af evalueringsmetoden og feedback

Som forudset i programmet for 2002 har evalueringsenheden fortsat arbejdet med forbedring af evalueringens kvalitet ved at udvikle evalueringsrammer og ajourføre metoderne. Fremgangsmåden er baseret på en række "evalueringsspørgsmål", som hver især har deres egne bedømmelseskriterier og indikatorer. Hver fase af en evaluering drøftes indgående med en gruppe af Kommissionens centrale tjenestegrene. Denne fremgangsmåde gør det muligt at fokusere skarpt på vigtige spørgsmål og sikrer, at evalueringerne resulterer i relevante og velbegrundede konklusioner og praktiske anbefalinger.

Evalueringsenhedens arbejde med feedback-mekanismer fokuserede på stigende opmærksomhed på evalueringsresultaterne, optagelsen af de anbefalinger, som

evalueringen munder ud i, og anvendelsen af de indhøstede erfaringer. I 2002 blev der lanceret tre initiativer for at styrke feedback-funktionen: 1) kortlægning af erfaringerne med enhedens aktuelle feedback-arbejde og identificering af bedste praksis, 2) en oversigt over projekt-/programevalueringer forestået af delegationerne og de geografiske enheder, 3) systematisk brug af et *kontrolblad* inddelt i tre spalter, hvori opstilles de anbefalinger, som evalueringen munder ud i, Kommissionens tjenestegrenes svar på hver enkelt af disse og den foranstaltning, der sluttelig træffes.

Metodearbejdet med henblik på at udforme reviderede retningslinjer og nye redskaber, navnlig om sektorspecifikke og tematiske emner, og med henblik på at forbedre evalueringerne af landestrategierne yderligere blev indledt i oktober og vil fortsætte i den treårige periode, der er fastsat i arbejdsplanen.

4.1.5. *Prioriteter for indsatsen understreget af evalueringerne i 2002*

Generelt sluttede undersøgelserne med positive resultater og konstruktiv indsigt, der kan føre til en yderligere forbedring. Taget under et foreslog de, at Kommissionen skulle videreføre sine bestræbelser på at udvikle nedenstående områder:

- Fastsættelse af klare målsætninger, der fokuserer på (et begrænset antal) prioriteter, og som er integreret i den generelle strategi
- Inden for rammerne af en klar og sammenhængende strategi udvælger Kommissionen og partnerlandet det mest velegnede instrument eller den mest velegnede blanding af instrumenter
- Påvisning og udnyttelse af forbindelserne og synergivirkningerne mellem interventionerne på de forskellige prioriterede områder
- Fleksible og hurtige finansieringsmekanismer samt enkle og hurtige administrative mekanismer, der kan fremme nyttevirkning og effektivitet.

4.2. **PROJEKTRESULTATER: RESULTATORIENTERET OVERVÅGNING**

Det **resultatorienterede overvågningssystem** åbner mulighed for en hurtig vurdering af et projekts eller et programs resultater og af dets andre virkninger, og det giver Kommissionen uvildig vejledning om dens projektsammensætning. Systemet blev oprindeligt udviklet og afprøvet i 2000/2001, før det blev udvidet i løbet af 2002 til alle de regioner, hvor Kommissionen gennemfører samarbejde med tredjelande. En konsekvent fremgangsmåde sikrer, at Kommissionen er i besiddelse af sammenlignelige oplysninger for alle regioner, hvor den yder bistand til tredjelande.

4.2.1. *Resultater i 2002*

På baggrund af de lovende resultater af testfasen⁷⁰ (se årsberetningen 2001) blev det resultatorienterede overvågningssystem udvidet til at omfatte alle de regioner, hvor EF samarbejder med tredjelande. I sidste kvartal af 2002 og lidt før planlagt gik

⁷⁰ Se en mere detaljeret beskrivelse af metoden i årsberetningen for 2001, kapitel 10.3 <http://europa.eu.int/comm/europeaid/reports>

input-aktivitetsovervågningssystemet i TACIS-landene (de nye uafhængige stater og Mongoliet) over til den resultatorienterede fremgangsmåde.

Fem team tilrettelagt for geografiske områder (Takis og Balkan-landene (Cards) er omfattet af et enkelt team) blev oprettet og gennemførte det første år af deres arbejdsplaner:

- 603 projekter blev overvåget⁷¹
- 743 rapporter⁷² blev udarbejdet
- Der blev udbetalt i alt 6 144,1 mio. EUR

Resultaterne af Kommissionens projekter var generelt gode: For langt størstedelen af projekterne kunne det konstateres, at effektiviteten har været god, dvs. at befolkningen rent faktisk har opnået fordele, og konsekvenserne er lovende. **Resultaterne** af projekterne og programmerne var gode, og i det store hele skred de bedømte projekter⁷³ frem "**efter planen**" eller bedre.

Selv om det endnu er for tidligt at tale om tendenser, navnlig da projektudsnittene er meget forskellige, kan der dog konstateres en lille forbedring i forhold til projektresultaterne i 2001.

4.2.2. *Erfaringer fra det første år af konsolideringsfasen*

En kvantitativ oversigt findes nedenfor, yderligere data for hver region findes i de regionale kapitler.

2002	Takis	Cards/ Det vestlige Balkan	MED	AVS	ASIEN	Latin- ameri- ka	I alt
Besøgte lande	10 (3)	4	20 ⁷⁴	40	13	15	102 (3)
Ingen projekter omfattet	17 (349) ⁷⁵	33 ⁷⁶	108	262	79	104	603 (349)
Ingen rapporter	22 (578)	37	187	298	95	104	743 (578)
Mio. EUR omfattet	38 (736,5)	73,5	1 172,7	2 911	1 171,5	777,4	6 144,1 (736,5)

NB: Det lille prøveudsnit kan begrænse den statistiske signifikans

⁷¹ Ud over disse blev 349 projekter overvåget via Takis-inputaktivitetssystemet.

⁷² Forskellen mellem antallet af projekter, der besøges, og antallet af rapporter, der udarbejdes i et enkelt år, skyldes hovedsageligt regionale projekter, der regnes som et projekt, men som medfører besøg ved adskillige nationale komponenter for at vurdere programmet i sin helhed.

⁷³ Inklusive seks lande i EU, hjemsted for hovedkvarteret for regionale projekter.

⁷⁴ Tallene i parentes henviser til det tidligere Takis-overvågningssystem og er en ekstra oplysning.

⁷⁵ Bedømmelserne er a: meget god, b: god, c: nogle problemer, og d: store problemer.

⁷⁶ Størstedelen (30) af de overvågede projekter blev finansieret under Phare- og Obnova-programmerne. Dataene bør derfor ikke bruges til at bedømme resultaterne af CARDS programmet.

Hvert enkelt af de fem hovedovervågningskriterier, der er beskrevet nedenfor, er defineret klart og derefter opdelt i komponenter (delkriterier), som evalueringseksperter skal overveje nøje, før der tildeles en bedømmelse⁷⁷. Ved de kvalitative analyser anvendes forklaringerne i rapporten og evalueringseksperterens noter. Selv om analysen er blevet udført med stor omhu, skal det understreges, at prøveudsnittets begrænsede størrelse begrænser den statistiske signifikans. De resultater, der præsenteres i denne beretning, bør fortolkes med forsigtighed og bør ikke tages ud af den sammenhæng, de præsenteres i. Nogle af dem kan i bedste fald fungere som retningslinjer for forberedelsen af nye, mere indgående undersøgelser af de specifikke aspekter af projekresultaterne.

4.2.2.1 Analyser af de enkelte overvågningskriterier

De fem kriterier, der vurderes, er relevans, nyttevirkning, effektivitet, konsekvens og bæredygtighed.

Gennemsnitsbedømmelser for de vigtigste kriterier fordelt på regioner

	Tacis (kun ROM)	Det vestlige Balkan	MED	AVS	Asien	Latin-amerika	Gennemsnit ⁷⁸
Relevans	2,6	2,4	2,80	2,51	2,5	2,83	2,62
Nyttevirkning	2,4	2,4	2,68	2,39	2,6	2,86	2,56
Effektivitet	2,3	2,05	2,85	2,60	2,8	2,93	2,69
Konsekvens	2,4	2,1	2,82	2,52	2,6	2,83	2,62
Bæredygtighed	2,3	2,1	2,91	2,38	2,7	2,78	2,60
	2,4	2,2	2,81	2,48	2,6	2,85	

NB: Det lille prøveudsnit kan begrænse den statistiske signifikans

Projekterne er generelt **relevante (2,62)**. Deres oprindelige udformning er passende, men er normalt det svageste punkt, der bedømmes under dette kriterium. Undtagelsen er Tacis- og Balkan-landene, hvor den oprindelige udformning bedømmes som relativt god, hvilket kan skyldes, at projekterne genovervejes nøje i løbet af en udvidet indledende fase. I Latinamerika konstateres det, at nyere projekter lægger større vægt på decentraliseringsprocessen og på en styrkelse af det civile samfund i udformningsfasen, så de fremmer et effektivt grundlæggende demokrati.

⁷⁷ Bedømmelserne er a: meget god, b: god, c: nogle problemer, og d: store problemer. For at kunne beregne gennemsnit og sammenligne disse har de fået talværdier, a: 4 point, b: 3 point, c: 2 point og d: 1 point. Den hypotetiske middelværdi (en talværdi på 2,5) er blevet valgt som værende "på sporet", og et projekt med den statistiske gennemsnitsværdi følger således programmet og opnår gode resultater.

⁷⁸ Gennemsnittet for regionerne vægtes med antallet af projekter. Methodenote: når et kriterium opnår en bedømmelse nøjagtigt i midten, angives den laveste bedømmelse systematisk i rapporten (f.eks. b/c eller 2,5 bliver c eller 2). Når gennemsnittene beregnes for delkriterierne, forbedres de generelle bedømmelser med mellem 0,05 og 0,1 point sammenlignet med de gennemsnit, der beregnes for kriteriernes bedømmelser.

Projekternes **nyttevirkning** kunne fremvise de dårligste resultater, selv om de fortsat er lidt bedre (2,56) "end planlagt" (2,5), og bidragenes og aktiviteternes rettidighed blev ofte nævnt som værende problematisk. Realisering af resultaterne og fleksibilitet, sidstnævnte er en afgørende faktor for projektets succes, er for det meste blevet vurderet positivt, og bedømmelserne ligger over hvert enkelt regionalt gennemsnit⁷⁹. Generelt har projekterne derfor en tilstrækkelig nyttevirkning til trods for en vis forsinkelse i udbetalingerne og aktiviteterne.

Effektivitet (2,69), dvs. de reelle fordele, som befolkningerne får, opnår de bedste bedømmelser i de fleste regioner, navnlig Latinamerika (2,93) og Middelhavsområdet (2,85). Vellykkede projekter var karakteriseret ved en god deltagelse fra støttemodtagernes side, engagement og kendskab baseret på klare projektmålsætninger. Gode resultater blev også opnået på grund af projekternes kapacitet til at tilpasse sig ændrede eksterne parametre og underliggende antagelser.

Projekterne og programmerne har generelt en god **konsekvens (2,62)** i alle regioner (op til 2,83) med undtagelse af Balkan-landene (2,1) og i mindre grad Tacis-landene (2,4). Det fremgår ligeledes af rapporterne, at der har været meget positive "ikke-planlagte **konsekvenser**" med bedømmelser på mellem 2,8 og 3,02. Gode resultater med hensyn til **konsekvens** blev især opnået på grund af projekternes kapacitet til at tilpasse sig ændrede eksterne omstændigheder, når det gælder de overordnede mål.

Med hensyn til vurderingen af konsekvens skal det for det første understreges, at projekternes og programmernes bidrag ofte er små i forhold til de behov, der skal opfyldes, og for det andet at adskillige andre faktorer, som projekterne ikke har direkte kontrol over, skal udvikle sig positivt, hvis de overordnede mål skal nås. I nogle tilfælde vil konsekvens vise sig langsommere end oprindeligt forventet eller først efter, at projektet er afsluttet. Projekter, der er iværksat for nylig, indleder gerne langsigtede, bæredygtige ændringer frem for umiddelbare og direkte synlige ændringer.

Med et samlet gennemsnit på 2,6 for alle regionerne er det generelle billede af **bæredygtighed** positivt. Bedømmelserne er meget forskellige fra region til region (2,1 – 2,91), ligesom de varierer meget for de enkelte delkriterier; den højeste for miljømæssig tilstrækkelighed i Med (3,24) og den laveste for faglig tilstrækkelighed i Balkan-landene (1,8). Generelt opnår projekterne gode bedømmelser for policy-støtte og socioøkonomisk eller faglig tilstrækkelighed, mens finansiell bæredygtighed generelt betragtes som værende potentielt problematisk. Der er tegn på, at der både i udformningen og gennemførelsen af den nye generation af projekter lægges større vægt på befolkningens deltagelse, ligestilling mellem mænd og kvinder, kulturel tilstrækkelighed, etniske minoriteter osv. Støttemodtagerne udviser således gerne en mere aktiv deltagelse i bestemmelse og opretholdelse af projektvirkningerne.

Yderligere oplysninger og analyser af resultaterne i de enkelte regioner findes i de respektive regionale kapitler.

4.2.2.2 Resultater fordelt på sektorer

Kommissionen har fastlagt seks prioriterede områder for dens samarbejde:

⁷⁹ Jf. det geografiske kapitel for yderligere oplysninger.

	Handel & udvikling	Regional integration	Makroøkonomiske sociale	Transport	Fødevare-sikkerhed	Institutionel kapacitet, god regeringsførelse	Andet	I alt/ gennemsnit
Antal overvågede projekter	35	88	119	24	165	155	17	603
Budget mio. EUR	337,3	742,3	1.704,0	839,1	1.616,4	818,4	86,6	6.144,1
Relevans	2,60	2,64	2,58	2,83	2,64	2,62	2,65	2,62
Nyttevirkning	2,51	2,58	2,55	2,67	2,65	2,49	2,40	2,56
Effektivitet	2,63	2,66	2,69	3,00	2,75	2,61	2,95	2,69
Konsekvens	2,54	2,65	2,62	2,71	2,65	2,50	3,00	2,62
Bæredygtighed ⁸⁰	2,40	2,73	2,53	2,50	2,63	2,49	2,70	2,60
	2,54	2,65	2,59	2,74	2,66	2,54	2,74	2,62

NB: Det lille prøveudsnit kan begrænse den statistiske signifikans

Handel og udvikling

Projekter inden for denne sektor er relevante og effektive, men er svagere, når der er tale om bæredygtighed. Prøveudsnittet er relativt lille (35 projekter, eller 5,6 % af alle overvågede projekter), og der skal udvises stor forsigtighed, når der drages konklusioner på grundlag af dataene. De fleste af de projekter, der blev besøgt, var i AVS-regionen (14) eller i Balkan-regionen (9). Detaljerede data viser, at projekterne har en meget god policy-støtte og fremviser god sociokulturel og teknologisk tilstrækkelighed, der fører til bæredygtighed, men den forventede finansielle bæredygtighed er meget svag og bringer sammenhængen i fordelene eller tjenesterne i fare.

Regional Integration

De regionale projekters resultater er gode (2,65), men det overordnede resultat dækker over store forskelle. Næsten alle de overvågede projekter var i AVS-regionen (41) eller i Med-regionen (44). Mens de regionale projekter i AVS-landene i gennemsnit kan fremvise meget ringe resultater (2,3), kan de fremvise fremragende resultater i Med-regionen (2,87). Analyser viser visse fællestræk ved resultaternes struktur: nyttevirkning var det relativt svageste punkt for alle projekter (AVS 2,18 og Med 2,78), idet aktiviteternes og bidragenets rettidighed frembyder særlige problemer. En kort analyse af bæredygtigheden viser tilsvarende paralleller: finansiell bæredygtighed var i alle tilfælde det svageste punkt, mens miljømæssig tilstrækkelighed var det delkriterium, der kunne fremvise de bedste resultater.

⁸⁰

Bæredygtighed analyseres ud fra seks faktorer, der vægtes ens: policy-støtte, institutionel opbygning og kapacitetsopbygning, sociokulturelle anliggender/kønsspørgsmål, tilpasset teknologi, miljøspørgsmål, finansiell og økonomisk sundhed. Yderligere oplysninger findes i beretningen fra sidste år.

Makroøkonomiske politikker og sociale sektorer

Denne sektor indtager en fremtrædende plads blandt de projekter, der er blevet overvåget, idet næsten 28 % af budgettet og 20 % af projekterne er omfattet. Projekternes resultater er ret uens i de forskellige regioner, idet resultaterne i Latinamerika er fremragende (2,91), ikke helt "svarer til målet" i AVS-landene (2,46) og er svage i Med-regionen (2,29)⁸¹. Projekterne var generelt effektive og havde meget positive sekundære virkninger (forventet i Med), men ser ud til at have problemer med hensyn til den oprindelige udformning og til gennemførelsens rettidighed. Forventningerne til bæredygtighed var også forskellige, idet Latinamerika kan fremvise et stærkt 3,0 mod AVS-landenes ikke særligt lovende 2,28. Alle projekter har en fremragende sociokulturel kvalitet, men dårlige udsigter med hensyn til finansiell bæredygtighed.

Prøveudsnittet er, selv om det er stort, ikke repræsentativt, da en stor del af budgettet navnlig i denne sektor kanaliseres via budgetstøtte og sektorfremgangsmåder. Disse instrumenter går videre end den klassiske projektfremgangsmåde og er (endnu) ikke omfattet af den resultatorienterede overvågning.

Denne sektor omfatter delsektorerne "uddannelse" og "sundhed", som analyseres separat nedenfor.

Transport

Transportsektoren har få (4 % af de overvågede projekter), men relativt store projekter (13,6 % af de finansielle midler, der er omfattet af overvågningen) og fremviser sammen med kategorien "andre" de generelt bedste resultater (2,74). Transportprojekter med en bedømmelse på 3,0 er usædvanligt effektive (fordele for befolkningen) og meget relevante (2,83). Disse resultater er endnu mere interessante, fordi størstedelen af projekterne (20) er gennemført i AVS-landene. Bæredygtigheden er generelt acceptabel (2,5), men ikke helt "som planlagt" i AVS-landene (2,38). Projekterne er meget gode med hensyn til sociokulturel, teknologisk og miljømæssig kvalitet, men den finansielle bæredygtighed nævnes som værende potentielt problematisk.

Fødevarerikkerhed og udvikling af landdistrikter

Denne sektor indtager ligeledes en fremtrædende plads blandt de overvågede projekter, idet 23,6 % af budgettet og over 27 % af projekterne er dækket. Resultaterne er generelt gode (2,66) og ligger i alle regioner på eller over målet (2,5 – 2,79, afhængigt af region). Projekterne er meget effektive, de er relevante og er lovende med hensyn til konsekvens og nyttevirkning (2,65). Bæredygtigheden er for det meste lovende med de samme karakteristika som for de øvrige sektorer: god eller meget god sociokulturel, teknologisk og miljømæssig tilstrækkelighed og god policy-støtte, men dårlig potentiel finansiell bæredygtighed.

Denne sektor omfatter delsektoren "vand og kloakering", som analyseres separat nedenfor.

⁸¹

Se metodenoten i fodnote 76.

Institutionel kapacitetsopbygning og god regeringsførelse

Denne sektor udgør ligeledes en ret stor del af de overvågede projekter med 26 %, skønt de kun udgjorde 13,3 % af budgettet. AVS-landene tegnede sig for næsten halvdelen af de overvågede projekter og er dermed den mest fremherskende region i denne analyse. Projekterne i denne sektor opnår bedømmelser tæt på gennemsnittet, men de opnår bedre bedømmelser end det gennemsnitlige AVS-projekt. Det stærkeste aspekt for alle projekterne er relevans. Sekundære og mere generelle, ikke-planlagte virkninger opnår meget gode bedømmelser, der ligger et godt stykke over gennemsnittet. Vurderingen af aspekterne i tilknytning til bæredygtighed er meget forskellig, men den finansielle side blev generelt anset for at være (potentielt) problematisk. De fleste af de tjenester, som projekterne fremmede, kan ikke fremvise tilstrækkelige selvfinansieringsperspektiver, eller projektmyndighederne ser ud til at mangle kapacitet til at påtage sig de langsigtede omkostninger.

Projekterne i denne sektor er ret forskellige, da alle projekter, der medfinansieres af ngo'er, er omfattet uafhængigt af, hvilket specifikt emneområde de gennemføres inden for.

Andre

Projekterne i denne kategori er "multisektorielle", "ikke-allokerede" eller "byudvikling". Prøveudsnittet er meget lille: 2,8 % af projekterne eller 1,4 % af budgettet, og en separat analyse af de tre kategorier ville ikke være statistisk relevant.

Delsektorer af specifik interesse (mio. EUR)

	Uddannelse	Sundhed	Vand	I alt eller gennemsnit for alle projekter – kun til sammenligning
	712	593	264,3	6144,1
	48	35	29	603
Relevans	2,76	2,30	2,74	2,62
Nyttevirkning	2,65	2,33	2,77	2,56
Effektivitet	2,89	2,47	2,81	2,69
Virkning	2,78	2,38	2,76	2,62
Bæredygtighed	2,67	2,18	2,68	2,60
	2,75	2,33	2,75	2,62

Uddannelse

Uddannelsessektoren udgør en ret vigtig del af projektbeholdningen med 16,5 % af den finansielle værdi, der er dækket, og 7,6 % af alle de overvågede projekter. Resultaterne er meget gode, men ikke generelt i alle regioner. Uddannelsesprojekter i AVS-landene, Latinamerika og Asien (i alt 41 projekter til et beløb på 479,2 mio. EUR; resultat 2,74 hver især) kan fremvise glimrende resultater. Til trods for meget gode resultater for andre kriterier viser projekterne gerne ringere resultater for sandsynlig bæredygtighed. Dette ser ud til hovedsageligt at skyldes finansiell bæredygtighed; selv når projekterne er fuldstændig integreret i lokale strukturer, kan der opstå alvorlig tvivl om den finansielle bæredygtighed, fordi opfølgningssomkostningerne ikke kan afholdes uden donorbistand. Derimod er

uddannelse ikke en af de stærkeste sektorer i Med-regionen (6 projekter, 230,4 mio. EUR; resultat 2,37).

Prøveudsnittet er, selv om det er stort, ikke repræsentativt, da en stor del af budgetterne kanaliseres via budgetstøtte og sektorspecifikke fremgangsmåder. Disse instrumenter går længere end den traditionelle projektfremgangsmåde og er (endnu) ikke omfattet af den resultatorienterede overvågning.

Sundhed

Det fremgår af sammenligningen, at sundhed er et af de områder, der kan fremvise de ringeste resultater. Det gennemsnitlige resultat er 2,33; 11 % lavere end de gennemsnitlige resultater for alle sektorer tilsammen. Resultaterne viser, at effektivitet og virkning er de relativt stærkeste områder, mens relevans og nyttevirkning er svagere, og bæredygtighed er meget tvivlsom. En mere detaljeret analyse af de enkelte delkriterier viser bedre sekundære og ikke-planlagte virkninger samt god teknologisk og miljømæssig kvalitet, mens det svageste område er finansiel bæredygtighed.

Prøveudsnittet er ikke særlig stort og heller ikke nødvendigvis repræsentativt for EF's aktiviteter inden for denne sektor. Som det var tilfældet med uddannelse, kanaliseres en stor del af budgettet via budgetstøtte og sektorspecifikke fremgangsmåder.

Vandforsyning og kloakering

Projekterne inden for vandforsyning kan generelt fremvise meget gode resultater (2,74). Det er en af de stærkeste sektorer i Med-regionen (7 projekter, 30,2 mio. EUR; resultat 2,98) og AVS-regionen (7 projekter, 75,3 mio.; resultat 2,74). I Latinamerika, hvor den største del af prøveudsnittet befinder sig (11 projekter, 144,9 mio. EUR), er resultaterne imidlertid tilstrækkelige (2,59). Resultatstrukturen viser paralleller med god relevans, nyttevirkning og effektivitet, men resultaterne er meget forskellige for så vidt angår bæredygtighed, hvor Med-regionen kan rapportere om meget gode udsigter, mens dette i mindre grad er tilfældet for Latinamerika og AVS.

Årsagsanalysen i Med-regionen konkluderer, at de gode resultater i sektoren kan tilskrives en række faktorer, navnlig at de lokale aktørers og befolkningens opmærksomhed på vandproblemet alvor i Med-regionen har medført forståelse og vilje til at bidrage til at finde løsninger.

Årsagsanalysen i Latinamerika viser, at vandforsynings- og kloakeringsprojekter ser ud til at være relevante, da de vedrører en meget vigtig og letpåviselig problemstilling. Af samme grund er nyttevirkning og effektivitet acceptabel, da resultaterne normalt er mærkbare. Bæredygtighed er et vanskeligt spørgsmål, da vandforsyningsprojekter i landdistrikter udviklet med udenlandsk bistand har tendens til at forringes, hvis de ikke garanterer de krævede mekanismer, der skal sikre, at de kan holde sig selv i gang.

4.3. Konklusioner:

Resultaterne af EF-finansierede projekter og programmer er generelt blevet bedømt til at være gode. Analyser af resultatstrukturen tyder på, at der kan indhøstes følgende erfaringer:

- Flexibilitet og kapacitet til at tilpasse sig forbedrer generelt projektresultaterne. Der er også noget, der tyder på, at en gennemgang af projektudformningen, når projektgennemførelsen reelt påbegyndes, medfører bedre resultater.
- God integration i lokale strukturer, støtte til politikker og inddragelse af støttemodtagere medfører helt klart effektivitet og bæredygtighed og bør tillægges stor betydning ved projektudformningen.
- Finansiell bæredygtighed nævnes oftest som værende en potentiel kilde til problemer for projekterne.
- Bidragenes og aktiviteternes rettidighed er ikke optimal i mange projekter. De forklarende bemærkninger i tilsynsrapporterne angiver i mange tilfælde tunge (EF) procedurer og projektforvaltningens kvalitet som årsagerne hertil.

5. HORIZONTALT AKTIVITETER OG MAINSTREAMING

Ud over sine aktiviteter på de seks tidligere beskrevne prioriterede områder (jf. kapitel 3) havde EU udvalgt tværgående temaer, som skulle integreres på alle stadier og i alle EU's udviklingssamarbejdsprogrammer og eksterne bistandsprogrammer ("mainstreaming"). Det drejer sig om:

- fremme af menneskerettigheder
- ligestilling mellem mænd og kvinder
- miljø, og
- konfliktforebyggelse.

EU har integreret disse overvejelser i en politisk dialog og i foranstaltninger inden for sine 6 prioriterede sektorer og har endvidere adgang til en række horisontale eller tematiske budgetkonti, som kan bruges til at finansiere målrettede aktiviteter. Disse tildeles ikke nogen bestemt region i modsætning til de vigtigste finansielle instrumenter til aktioner i tredjelande (den Europæiske Udviklingsfond og budgetkontiene for samarbejde for hver region). De kan være nyttige på forskellige måder. I konfliktramte lande for eksempel eller i post-konfliktsituationer kan den hurtige reaktionsmekanisme bruges til punktuelle foranstaltninger og til at sætte gang i projekter eller programmer. De kan også bruges til at tilvejebringe supplerende midler – for eksempel bliver hiv-/aidsbudgetkontoen brugt til at øge bistanden på dette område som en del af EU's handlingsprogram vedrørende smitsomme sygdomme inden for rammerne af fattigdomslempelse. De kan også fremme pilotinitiativer, for eksempel for at afprøve en ny metode, før den integreres i nationale og regionale strategier (hvor finansieringen skal overtages af EU's centrale finansielle instrumenter).

Kommissionen erkender, at det er nødvendigt at forbedre komplementariteten mellem landestrategidokumenterne og de horisontale budgetkonti for at skabe større sammenhæng i EU's foranstaltninger i tredjelande. Et af problemerne er, at de horisontale budgetkonti programmeres med en anden tidshorisont (halv- eller helårlig) end de store finansielle instrumenter. For at forbedre komplementariteten vil den tværfaglige kvalitetsstøttegruppe i 2003 udvikle kvalitetsstandarder for programmering af de horisontale budgetkonti.

5.1. MAINSTREAMING AF MENNESKERETTIGHEDS- OG DEMOKRATISPØRGSMÅL I EU

Med henblik på at fremme større sammenhæng i Kommissionens tilgang til menneskerettigheder og demokrati på nationalt og regionalt plan er overvejelser over menneskerettigheder og demokrati systematisk blevet inddraget på tværtjenstlige strategimøder og er indgået i formuleringen af landestrategidokumenterne. Der er lagt særlig vægt på de EIDHR-fokuslande, som blev anført i programmeringsdokumentet for 2002-2004. Der er også blevet udarbejdet landeprofiler for menneskerettigheder til brug i Kommissionen, og der er ydet rådgivning om politiske følger af særlige menneskerettighedssager i tredjelande.

Kommissionens tjenestegrene har konsekvent deltaget i Parlamentsmøder om menneskerettighedsspørgsmål, blandt andet i Udvalget om Udenrigsanliggender, Menneskerettigheder, Fælles Sikkerhed og Forsvarspolitik, og der blev oprettet en kontaktforbindelse med Parlamentets valgkontor. En række medlemmer af Europa-Parlamentet er blevet udnævnt til missionschefer i Sierra Leone, Pakistan, Ecuador og Kenya.

For at fremme sammenhængen i menneskerettighedspolitikken har Kommissionen regelmæssigt bidraget til Rådets geografiske arbejdsgrupper, blandt andet Rådets arbejdsgruppe om menneskerettigheder (COHOM) og arbejdsgrupperne om Asien, Latinamerika, Middelhavsregionen og Afrika. Der blev i 2002 gennemført en undersøgelse af medlemsstaternes aktiviteter i forbindelse med undervisning i menneskerettigheder og demokrati for embedsmænd. Kommissionen har på grundlag af disse oplysninger og sine egne undersøgelser udformet programmer for grundlæggende og videregående uddannelse samt specialuddannelse, der vil blive iværksat i 2003. Medlemsstaterne blev også hørt om muligheden for at forny forordningerne om menneskerettighederne, som danner retsgrundlaget for finansieringen af aktioner under EIDHR.

5.1.1. Forbedret programmering

Som krævet i Kommissionens meddelelse om menneskerettigheder og demokratisering i tredjelande fra 2001 blev en ajourføring af programmeringsdokumentet for EIDHR for 2002-2004 færdiggjort i 2002 efter gennemførelse af 22 besøg med henblik på at udvælge EIDHR-programmer i 2002. De mange besøg var en vigtig mulighed for at søge at supplere de aktiviteter, der var udpeget i landestrategidokumenterne, og integrere beskyttelse af menneskerettigheder i de nationale vejledende programmer.

Udvalget for menneskerettigheder og demokrati, Europa-Parlamentet, Kommissionens delegationer og geografisk ansvarlige medarbejdere samt ngo'er, der arbejder for menneskerettigheder, er alle blevet hørt om ajourføringen af EIDHR-programmeringen⁸².

5.1.2. Udvidet dialog med partnerne om menneskerettigheds- og demokratispørgsmål

Dialogen om menneskerettigheder har været i gang med Kina og blev indledt med Iran i 2002. Ngo'er for menneskerettigheder er blevet hørt på regelmæssige møder i ngo-netværket i Bruxelles og gennem videreførelsen af EU's debatforum vedrørende menneskerettigheder under det danske formandskab i december 2002. Der er blevet afholdt regionale møder i 2002 i Jordan og Marokko for at formidle arbejdet vedrørende menneskerettigheder og demokrati til det civile samfunds organisationer i tredjelande. Dialogen med partnerlandene blev styrket gennem besøg med henblik på at udvælge EIDHR-programmer i 2002.

82

http://europa.eu.int/comm/europeaid/projects/eidhr/documents_en.htm#eidhr

5.1.3 *Foranstaltninger i internationale fora*

Kommissionen har bidraget til EU-holdninger i FN's Menneskerettighedskommission i marts-april 2002 og i FN's generalforsamlings tredje komité i oktober-november 2002. I begge fora udarbejdede Kommissionen erklæringer og fremlagde dem på EU's vegne. Kommissionen bidrog også til EU-holdninger vedrørende menneskerettigheder og demokrati i OSCE og Europarådet og deltog i og bidrog til OSCE's årlige vurdering af den menneskelige dimension.

5.1.4 *Fremme af undervisning i menneskerettigheder*

Undervisning i menneskerettigheder har en væsentlig plads i EU's menneskerettighedspolitik. Kommissionen ydede i 2002 støtte til den europæiske mastergrad i menneskerettigheder og demokratisering (EMA), som koordineres af European Inter-University Centre for Human Rights and Democratisation (EIUC), en sammenslutning af EU-universiteter i alle 15 medlemsstater med hovedsæde i Venedig, Italien. Efter et halvt års intensivt uddannelsesforløb forestået af førende eksperter på EIUC's hovedsæde kom 90 studerende fra EU og kandidatlandene ud på et universitet i en anden medlemsstat for at fortsætte med forskning på højt niveau. EIUC formidler også kandidatstillinger i internationale organisationer, herunder FN's højkommissariat for menneskerettigheder og EU-delegationer rundt om i verden for at sikre, at EMA-kandidaternes menneskerettighedskompetencer umiddelbart kan anvendes. Eksperter fra Kommissionen og EU deltog i undervisningsprogrammet for EMA.

Kommissionen deltog også i regelmæssige undervisningsprogrammer for EU-valgobservatører og kernemedarbejdere, som blev afholdt af "Needs-projektet".

5.1.5 *Undervisning i etisk vurdering*

Lægemiddelindustrien gennemfører stadig flere kliniske forsøg i udviklingslandene og også offentligt finansierede forskningsprojekter, f.eks. under Partnerskabet mellem europæiske lande og udviklingslande vedrørende kliniske forsøg (EDCTP) for at bekæmpe fattigdomsrelaterede sygdomme som malaria, tuberkulose og hiv. Det er vigtigt, at de kliniske forsøg, som gennemføres i den forbindelse, også følger normale europæiske etiske standarder. Derfor skal der i henhold til aktion 33 under handlingsplanen Videnskab og samfund udvikles en international dialog om etiske principper gennem en række konferencer og workshops. Et vigtigt mål er at opbygge kapacitet til etisk vurdering af kliniske undersøgelser i udviklingslandene. Der er allerede afholdt en række workshops, især i samarbejde med USA's nationale sundhedsinstitutter.

5.2 **DET EUROPÆISKE INITIATIV FOR DEMOKRATI OG MENNESKERETTIGHEDER (EIDHR)**

Kapitel B7-70 i budgettet med overskriften "Det Europæiske Initiativ for Demokrati og Menneskerettigheder" (EIDHR) støtter foranstaltninger på områderne menneskerettigheder, demokratisering og konfliktforebyggelse. Disse foranstaltninger skal hovedsagelig gennemføres i partnerskab med ngo'er og

internationale organisationer. Rådets forordning 975/1999⁸³ og 976/1999⁸⁴ danner retsgrundlaget for disse foranstaltninger. I 2002 var der ca. 104 mio. EUR til rådighed til støtte for aktioner på områderne menneskerettigheder, demokratisering og konfliktforebyggelse. Kommissionen anbefalede i sin meddelelse af 8. maj 2001 om, hvordan den Europæiske Union kan medvirke til at fremme menneskerettigheder og demokratisering i tredjelande⁸⁵, at tilgangen til EIDHR gøres mere strategisk og langsigtet og i højere grad rettes mod bestemte prioriteter, så EIDHR kan få større indvirkning og blive mere effektivt. Den understregede ligeledes nødvendigheden af at bygge på de fordele, der er forbundet med EIDHR, og sikre komplementariteten med andre finansielle instrumenter. Endelig henstillede den, at der udvælges et begrænset antal tematiske prioriteter og et begrænset antal ”fokuslande”.

Efter Rådets konklusioner af 25. juni 2001⁸⁶, hvori Rådet ”glædede sig over Kommissionens strategi, som sigter mod at reformere programmeringen og gennemførelsen af EIDHR”, vedtog Kommissionen den 20. december 2001 et programmeringsdokument for EIDHR for 2002-2004, hvor der tages hensyn til disse krav. De aktiviteter, der blev finansieret i 2002, fordelte sig geografisk på verdensplan, regionalt plan og i fokuslandene.

EIDHR's prioriteter for 2002: målene blev udvalgt efter talrige høringer med de geografisk ansvarlige medarbejdere fra de berørte generaldirektorater og Kommissionens delegationer i tredjelande. Visse centrale spørgsmål af betydning for EU, såsom børns rettigheder og ligestilling mellem mænd og kvinder er blevet integreret i alle de udvalgte sektorer.

Tematiske prioriteter

Der blev fastsat et begrænset antal tematiske prioriteter for 2002:

- Foranstaltninger til støtte for ophævelse af dødsstraf.
- Bekæmpelse af racisme og fremmedhad samt forskelsbehandling af mindretal og oprindelige folk.
- Støtte til bekæmpelse af tortur og straffrihed samt til internationale domstole, herunder straffedomstole.

⁸³ Rådets forordning (EF) nr. 975/1999 af 29. april 1999 om kravene til gennemførelsen af udviklingssamarbejdsaktioner, der bidrager til de generelle mål om udvikling og befæstelse af demokratiet og af retsstaten samt respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder – EFT L 120 af 8.5.1999.

⁸⁴ Rådets forordning (EF) nr. 976/1999 af 29. april 1999 om kravene til gennemførelsen af andre fællesskabsaktioner end udviklingssamarbejdsaktioner, der inden for rammerne af Fællesskabets samarbejdspolitik bidrager til at opnå de generelle mål om udvikling og befæstelse af demokratiet og af retsstaten samt respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder i tredjelande – EFT L 120 af 8.5.1999.

⁸⁵ KOM(2001) 252 endelig.

⁸⁶ Rådet ”støttede (blandt andet) Kommissionen i dens faste hensigt om at indføre en mere strategisk tilgang til det europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder (EIDHR), således at programmer og projekter afstemmes med EU's forpligtelser og politikker og bidrager til at gennemføre væsentlige instrumenter på menneskerettighedsområdet. Det glædede sig over Kommissionens strategi for en reform af programmering og gennemførelse af EIDHR samt den generelle reform af EU's eksterne støtte”.

- Støtte til styrkelse af demokratisering, god regeringsførelse og retsstaten.

Med henblik på at opfylde disse prioriteter blev der i 2002 iværksat 5 indkaldelser af forslag: i april 2002 blev der udsendt 4 indkaldelser af forslag vedrørende ophævelse af dødsstraf, bekæmpelse af racisme og fremmedhad samt forskelsbehandling af mindretal og oprindelige folk, forebyggelse af tortur og rehabilitering af torturofre, støtte til de internationale domstoles aktiviteter og til oprettelse af en international straffedomstol. Den femte indkaldelse af forslag, i juli 2002, omhandlede støtte til demokratiseringsprocessen.

5.2.1. *Ophævelse af dødsstraf*

Kampagnen mod dødsstraf har længe været en ambitiøs aktion, som EU fører i internationale fora og i sin dialog med alle tredjelande. EU's vigtigste mål er en generel afskaffelse af dødsstraf⁸⁷, og denne forpligtelse er blevet bekræftet igen i artikel 2 i EU's charter om de grundlæggende rettigheder. Efter indkaldelsen af forslag i april 2002 indkom der 46 forslag, hvoraf 7 fik støtte på i alt 4,9 mio. EUR: 2 i AVS-landene, 1 i Asien og 4 på verdensplan.

5.2.2. *Bekæmpelse af racisme og fremmedhad samt forskelsbehandling af mindretal og oprindelige folk*

Dette tema er meget vigtigt for EU og er en integreret del af Unionens indsats på menneskerettighedsområdet. EU har forpligtet sig til at fremme princippet om ligebehandling af mennesker uanset deres race eller etniske oprindelse, at styrke og fremme gennemførelsen af mindretals rettigheder og at fremme oprindelige folks rettigheder. Efter indkaldelsen af forslag i april 2002 indkom der 273 forslag, hvoraf 32 fik støtte på i alt 21 mio. EUR: 11 i Balkanlandene, Østeuropa og Centralasien; 4 i landene i den sydlige del af Middelhavsområdet/Nær- og Mellemøsten; 4 i AVS-landene, 5 i Asien og 8 i Latinamerika.

5.2.3. *Forebyggelse af tortur og støtte til rehabilitering af torturofre*

I henhold til EU's charter om grundlæggende rettigheder må ingen underkastes tortur eller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. I april 2001 vedtog Rådet retningslinjer for EU's politik over for tredjelande⁸⁸. Blandt målene for EIDHR er at nedbringe antallet af torturtilfælde, forbedre gennemførelsen af internationale standarder i tredjelande og forbedre kvaliteten af den hjælp, der ydes på rehabiliteringscentre og øge deres institutionelle kapacitet. Efter indkaldelsen af forslag i 2002 indkom der 141 forslag, hvoraf 24 fik støtte på i alt 17,8 mio. EUR: 8 i Europa, 3 i landene i det sydlige Middelhavsområde, 2 i Latinamerika, 5 i AVS-landene og 1 på verdensplan (12,7 mio. EUR); desuden fik 5 projekter støtte fra budgetkonto B5-813 til rehabiliteringscentre i EU-medlemsstaterne (5,1 mio. EUR).

⁸⁷ EU's mål på dette område er fastsat i retningslinjerne, som blev vedtaget i 1998.

⁸⁸ De understreger blandt andet, at bekæmpelse af tortur og mishandling samt forebyggelse heraf skal betragtes som prioriterede områder i forbindelse med bilateralt og multilateralt samarbejde til fremme af forsvaret for menneskerettighederne, blandt andet i samarbejde med det civile samfund, også på det juridiske område og på uddannelsesområdet. Der bør lægges særlig vægt på dette samarbejde i forbindelse med det europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder.

5.2.4. *Bekæmpelse af straffrihed og fremme af oprettelsen en international retsinstans*

I 1996 oprettede Europa-Parlamentet en særlig budgetkonto (B7-702) for at støtte FN's straffedomstole for Rwanda og det tidligere Jugoslavien samt for at støtte oprettelsen af den internationale straffedomstol⁸⁹. Efter indkaldelsen af forslag indkom der 70 forslag, og 3 fik støtte på verdensplan med et beløb på i alt 3,518169 mio. EUR.

5.2.5. *Støtte til demokratiseringsprocessen og til styrkelse af god regeringsførelse og retsstaten*

Den 5. indkaldelse af forslag blev iværksat i juli 2002 og vedrører de 29 fokuslande⁹⁰, der er omtalt i programmeringsdokumentet for EIDHR for 2002-2004. For hvert land er vedlagt en oversigt med de særlige mål og resultater, som skal nås. De 573 indkomne forslag vil blive evalueret, og der vil blive foretaget en udvælgelse med henblik på støtte i 2003⁹¹.

Endvidere modtog 12 projekter fra reservelisten over projekter, der var udvalgt til finansiering ved indkaldelsen af forslag i 2001, støtte på i alt 7,5 mio. EUR; disse projekter vedrører Algeriet, Israel, Den Demokratiske Republik Congo, Sierra Leone, Burundi, Cambodja, Indonesien, Pakistan, Filippinerne, Colombia, Rusland og Tyrkiet.

Målrettede projekter: bruges systematisk i forbindelse med projekter, der udarbejdes sammen med internationale og regionale organisationer, herunder FN's særlige kontorer, højkommisariatet for menneskerettigheder, Europarådet og OSCE – ODIHR. De udvælges af Europa-Kommissionen som led i virkeliggørelsen af særlige mål, der ikke kan føres ud i livet via en indkaldelse af forslag. I overensstemmelse med programmeringsdokumentet har alle projekter, der finansieres inden for disse rammer hovedsagelig vedrørt støtte til styrkelse af demokratisering, god regeringsførelse og retsstaten. I 2002 fik 51 projekter et samlet støttebeløb på 41,3 mio. EUR inden for følgende områder.

5.2.5.1 Opbygning af civilsamfundets kapacitet

På verdensplan blev der godkendt et projekt, som har til formål at øge beskyttelse og fremme af menneskerettighederne i de lande, som har ratificeret de internationale instrumenter på området, til et beløb på 1,762 400 mio. EUR. Dette projekt gennemføres sammen med højkommisariatet for menneskerettigheder og vil blandt andet åbne mulighed for at udvikle de nationale aktørers deltagelse i udarbejdelse af rapporter og gennemførelse af konventionerne og styrke civilsamfundets deltagelse i arbejdet i de organer, som er oprettet i henhold til konventionerne. Der er godkendt andre projekter, som vil blive iværksat i Rusland, Balkanlandene, Afrika, Latinamerika og Asien.

⁸⁹ Statutten for den internationale straffedomstol trådte i kraft den 1. juli 2002.

⁹⁰ Algeriet, Bosnien-Herzegovina, Burundi, Cambodja, Vestbredden og Gaza, Colombia, Elfenbenskysten, Eritrea, Etiopien, Fiji, Georgien, Guatemala, Haiti, Indonesien, Israel, Mexico, Mozambique, Nepal, Nigeria, Pakistan, Den Demokratiske Republik Congo, Den føderative republik Jugoslavien, Rusland, Rwanda, Sierra Leone, Sudan, Tunesien, Tyrkiet, Ukraine, Zimbabwe.

⁹¹ Listen med samtlige indkomne forslag kan ses på

http://europa.eu.int/comm/europeaid/projects/eidhr/calls-for-proposals/cfp-state-of-play-general-call-annex_en.pdf

5.2.5.2 Uddannelse og undervisning i menneskerettigheder

EIDHR har blandt andet finansieret videreførelsen af mastergraden i menneskerettigheder og demokratisering for 36 studerende fra Palæstina, Libanon, Malta, Libyen, Egypten, Algeriet, Tunesien, Marokko, Tyrkiet, Cypren, Jordan og Israel i et regionalt perspektiv. Der blev godkendt andre projekter, som vil blive iværksat i Rusland, Balkanlandene og Latinamerika.

5.2.5.3 Støtte til afholdelse af valg

En 2002 afsatte EIDHR ca. 14 mio. EUR til dette tema. Efter anmodning fra de berørte regeringer finansierede EIDHR EU-bistand til valgovervågning i Kenya, Cambodja, Madagaskar, Ecuador, Pakistan, Sierra Leone, Østtimor og Congo. Det blev ligeledes besluttet at yde støtte til OSCE/ODHIR's valgovervågning i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien. Det blev besluttet at yde EU-støtte til valgovervågning ved parlamentsvalget i Nepal, der skulle have fundet sted i november 2002; da valget imidlertid blev udsat, blev overvågningen ikke gennemført. Endvidere blev der forpligtet de nødvendige midler til en EU-valgobservatørmission i de palæstinensiske områder i Gazastriben og på Vestbredden, og missionen vil blive gennemført, når forholdene tillader det; desuden blev der godkendt et samfunds-fagligt undervisningsprogram til lokalsamfundene i disse områder. I Colombia og på Jamaica har to projekter fået støtte med henblik på at styrke civilsamfundets deltagelse i frie og retfærdige valg.

5.2.5.4 Retssystemet og opbygning af institutioner

Et fælles program mellem Europarådet og Europa-Kommissionen vedrørende styrkelse af demokratisering og retsstaten giver mulighed for at støtte 6 projekter med et samlet beløb på 3,3 mio. EUR. Disse projekter ventes at bidrage til at styrke domstolenes uafhængighed og støtte et humanitært fængselsvæsen. Der er godkendt andre projekter i Den Demokratiske Republik Congo, Fiji, Haiti og Iran.

5.2.5.5 God regeringsførelse

På verdensplan blev der godkendt et projekt til et beløb på 1,5 mio. EUR med henblik på at udvikle værktøjer og metoder til forbedring af rapporter om menneskerettigheder, evaluering af god regeringsførelse og undersøgelse af demokrati. Der blev godkendt andre projekter i Balkanlandene, Zimbabwe og Etiopien.

5.2.5.6 Forebyggelse af konflikter og behandling af følgerne heraf

EIDHR støttede i 2002 5 projekter i Afrika og 1 projekt i Andesregionen. EIDHR ydede ligeledes støtte til de regionale kontorer under den internationale straffedomstol for det tidligere Jugoslavien. På verdensplan går der et beløb på 1,2 mio. EUR til et pilotprojekt, som har til formål at oprette et uformelt netværk af nationale organer med ansvar for uddannelse af civile medarbejdere i hele EU. Veluddannede civile eksperter, som er klar til at blive sendt ud med meget kort varsel, bliver et centralt element i EU's kapacitet til at varetage hele den vifte af opgaver i forbindelse med konfliktforebyggelse og krisestyring, som indgår i EU's sikkerheds- og forsvarspolitik. I forbindelse med støtte til fremme af international

retfærdighed har EIDHR støttet to projekter til fremme af etableringen af den internationale straffedomstol.

5.2.5.7 Mikroprojekter

De giver mulighed for at finansiere demokratiseringsaktiviteter med et budget på fra 3 000 til 50 000 EUR. De er udviklet for at uddybe støtten til de lokale civilsamfunds initiativer og styrke deres bidrag til den demokratiske proces. De tager sigte på at give mulighed for en bedre gensidig forståelse og skabe en følelse af ”lokalt ejerskab”. De udvælges efter en lokal indkaldelse af forslag og forvaltes direkte efter bemyndigelse af Kommissionens delegationer i nedenstående lande:

Land	Beløb i EUR
Algeriet	500 000
Bosnien-Hercegovina	500 000
Colombia	500 000
Etiopien	400 000
Indonesien	800 000
Elfenbenskysten	400 000
Mexico	500 000
Rusland	1 000 000
Tunesien	250 000
Tyrkiet	600 000
Ukraine	600 000
I ALT	6 050 000

5.3 LIGESTILLING MELLEM KVINDER OG MÆND

Ligestilling mellem kønnene er af afgørende betydning for bæredygtig udvikling og udryddelse af fattigdom. De vigtigste operationelle rammer for integration af kønsdimensionen i alle EU's udviklingssamarbejdsinitiativer er handlingsprogrammet for generel hensyntagen til kønsaspektet i Fællesskabets udviklingssamarbejde, som blev vedtaget i juni 2001⁹². Heri skitseres en række foranstaltninger, der har til formål at forebygge det velkendte fænomen, at kønsdimensionen forsvinder i den blå luft, således at der opstår en kløft mellem de politiske erklæringer og den faktiske gennemførelse. Siden Kommissionen vedtog dette handlingsprogram, er der iværksat en række foranstaltninger, men det er gået langsomt med at gennemføre dem, da der mangler de nødvendige og relevante menneskelige ressourcer til dette ret ambitiøse arbejdsprogram. Der er imidlertid sket en positiv udvikling i 2002. EuropeAid's samarbejdskontor har iværksat to vigtige foranstaltninger, der skal gennemføres i fuldt omfang i 2003: a) udarbejdelse af en præcis manual med de væsentligste principper og retningslinjer for integration af ligestillingsaspektet; b) udvikling af et omfattende undervisningsprogram for medarbejdere både i EU's hovedkvarterer og delegationer, og også for medarbejdere fra modtagerlandene.

⁹²

KOM(2001)295.

I Kommissionen blev der nedsat en koordineringsgruppe. Der afholdes regelmæssigt møder med henblik på at udveksle erfaringer og ekspertise vedrørende metoder og instrumenter til gennemførelse af handlingsprogrammet. I 2002 traf Kommissionen også foranstaltninger til at forbedre koordineringen og samarbejdet med medlemsstaterne. Et eksisterende netværk af ligestillingseksperter fra medlemsstaterne blev reorganiseret og genoptog samarbejdet i juni 2002. De mål, der drøftes i øjeblikket, vedrører især deling af erfaringer i forbindelse med integration af ligestillingsaspektet. Kommissionen arbejder også på at indføre ligestillingsovervejelser på nye områder. I løbet af 2002 har Kommissionen deltaget i nyskabende politiske initiativer vedrørende ligestilling i forbindelse med handelsrelationer (især som led i Kommissionens arbejde med bæredygtighedsvurderinger for handelsaftaler), virksomhedernes sociale ansvar og de vigtigste arbejdsstandarder og arbejdsmarkedsspørgsmål.

5.4 NARKOTIKABEKÆMPELSE

En negativ følge af Talibanstyrets fald i Afghanistan i slutningen af 2001 var, at landet genoptog sin rolle som verdens største producent af opium og heroin. Kommissionens indsats i 2002 sigtede hovedsagelig mod at mindske dyrkningen af opium og fremstillingen af heroin i Afghanistan. Dette var et led i indsatsen for at støtte genopbygningen af landet og dets landbrugsøkonomi. Der blev afsat et samlet beløb på næsten 40 mio. EUR, som blev finansieret gennem den tilsvarende geografiske budgetkonto, til projekter i områder af landet med valmuedyrkning. Vægten blev lagt på genopbygning af landdistrikterne, hvilket bør bidrage til at fremme den økonomiske vækst i landdistrikterne og sikre landbrugerne et bæredygtigt udkomme med alternativer til valmueproduktionen. For at styrke Afghanistans institutionelle kapacitet til at tackle narkotikaproblemet, blev der ydet teknisk bistand til det nationale sikkerhedsråds afdeling for narkotikabekæmpelse i form af støtte til en narkotikækspert.

Som et supplement til disse aktioner i Afghanistan har Kommissionen fortsat styrket sine initiativer i de nye uafhængige stater (NIS) og især i Centralasien. Som led i Kommissionens handlingsprogram for narkotikabekæmpelse i Centralasien finansierede den med et bidrag på 4,5 mio. EUR bl.a. et regionalt EU-koordineringskontor for narkotika, oprettelse af nationale informationsnetværk vedrørende narkotikabekæmpelse og et projekt for kontrol af luft- og søhavne. Der blev ydet støtte med et beløb på 4,5 mio. EUR til parallelle programmer, der både dækker udbuds- og efterspørgselskontrol i det sydlige Kaukasus og i Belarus/Ukraine/Moldova. Disse programmer finansieres alle af Tacis-programmet, der også støtter Ruslands og Ukraines indsats for bekæmpelse af hvidvaskning af penge.

Også i Asien blev der i december 2002 indgået aftale om et stort projekt til en værdi af 5 mio. EUR, som blev finansieret af den tilsvarende geografiske budgetkonto, med henblik på at støtte bekæmpelse af hiv/aids i Myanmar. Narkotikadelen af dette projekt skal fokusere på forebyggelse af efterspørgslen og begrænsning af skaderne ved narkotikamisbrug i og uden for institutionsmiljøer.

For så vidt angår kokainruten, var støtten til Colombia stadig Kommissionens vigtigste prioritet. I marts 2002 blev der iværksat et større projekt med navnet "fredslaboratoriet" i Magdalena Medio, der skal finansieres med en støtte fra

Kommissionen på 34,8 mio. EUR over otte år. Kommissionen støtter også forbedring af den kartografiske viden i Colombia, for at regeringen bedre kan afdække, i hvilke områder der dyrkes koka og valmuer. Der bliver også iværksat foranstaltninger i Bolivia og Peru, som alle finansieres af de tilsvarende geografiske budgetkonti. Det overordnede mål med projekterne i denne region er at mindske og med tiden fjerne landbrugernes afhængighed af at dyrke koka samt at modvirke, at mennesker fra naboområderne flytter til disse regioner. I Bolivia vil Kommissionen støtte anden fase af projektet for alternativ udvikling i minedistrikter med 7 mio. EUR over 6 år.

På grund af den begrænsede bevilling på 1,6 mio. EUR til den horisontale narkotikabudgetkonto for 2002 kunne der kun finansieres ét projekt. Det fokuserer på Andesregionen og skal finansiere aktiviteter til forebyggelse af spredningen af kemiske prækursorer til fremstilling af kokain og heroin. Projektet sigter mod at øge de administrative myndigheders og kemiske industriers bevidsthed og forbedre deres samarbejde om at forebygge spredningen af kemiske prækursorer og også samarbejdet med EU på dette område.

5.5 MILJØ OG TROPISKE SKOVE

Der er voksende international enighed om, at der er en forbindelse mellem fattigdom og miljø. Miljøproblemer er nemlig en væsentlig grund til fattigdom og rammer generelt de fattige hårdest. Omvendt bidrager de fattigste ofte til miljøødelæggelse, fordi de ikke har nogen alternativer. Ødelæggelse af landbrugsjorder, inddragelse af skovarealer, mindre forsyninger af rent vand, tilbagegang i fiskeriet og truslen mod den voksende sociale og økologiske sårbarhed på grund af klimaforandringer og -foranderlighed samt tab af biologisk mangfoldighed har de alvorligste følger i udviklingslandene, hvor de fleste fattige bor. En bedre miljøforvaltning er derfor væsentlig, hvis fattigdommen skal nedbringes permanent.

For at gøre noget ved disse problemer deltog Kommissionen i 2002 i fattigdoms- og miljøpartnerskabet med en række andre donorer og organer. To konkrete resultater af dette partnerskab var et oplæg om forbindelsen mellem fattigdomslempelse og miljøforvaltning, der blev præsenteret på Verdenstopmødet i Johannesburg i september 2002⁹³ og et lignende, men mere specifikt, dokument med analyser af forbindelserne mellem fattigdom og klimaforandring, hvorefter det første udkast blev præsenteret på COP-8 (Conference of the Parties” : parternes konference i Delhi i november 2002. I disse fælles oplæg opridses forbindelserne mellem henholdsvis fattigdom og miljø og fattigdom og klimaforandring. De har også til formål at vise, at en fornuftig og rimelig miljøforvaltning er en forudsætning for at nå millenniumudviklingsmålene, især med hensyn til at udrydde ekstrem fattigdom og sult, nedbringe børnedødeligheden, bekæmpe store sygdomme og sikre miljømæssig bæredygtighed. I oplæggene præsenteres også foranstaltninger, der kan træffes både på nationalt og internationalt plan for at nedbringe fattigdommen og styrke miljøkvaliteten.

I løbet af 2002 udarbejdede Kommissionen også et udkast til meddelelse om en strategi og handlingsplan for integration af klimaforandringer i udviklingssamarbejdet, som nu er blevet vedtaget. Gennem denne handlingsplan vil

⁹³

http://europa.eu.int/comm/development/body/publications/descript/pub1_6_en.cfm

Kommissionen foreslå foranstaltninger, der skal træffes af Kommissionen, medlemsstaterne, partnerlande og andre interessenter med henblik på at styrke partnerlandenes fleksibilitet i forbindelse med klimaforandring og -foranderlighed.

På EU's vegne fremsendte Kommissionen endvidere i maj 2002 sin rapport om EU's aktiviteter i 2000-2001 til støtte for forberedelse og gennemførelse af handlingsprogrammer i henhold til FN's konvention om ørkendannelse til sekretariatet for denne konvention.

Mainstreaming er også et spørgsmål om løbende bevidstgørelses- og oplysningsaktiviteter for at styrke den interne kapacitet og viden hos partnerlandene om miljøproblemer, så disse bliver løst rutinemæssigt. Med henblik herpå blev der færdiggjort et dokument med resumé af de forskellige multilaterale miljøaftaler og muligheder for samarbejde i den forbindelse. Endvidere er budskabet om "mainstreaming" blevet formidlet ad forskellige kanaler, især gennem aktiv deltagelse i internationale forhandlinger, afholdelse af hørings- og koordineringsmøder og gennem input til udkast til EU-lovgivning, der har følger for miljøet i udviklingslandene. Der blev også gjort en indsats for at integrere miljøaspektet i nationale og regionale strategidokumenter. En gennemgang af 60 landestrategidokumenter i 2002 viser, at miljøspørgsmål endnu ikke inddrages konsekvent i disse nationale og regionale strategidokumenter.

5.5.1 Horisontale aktiviteter på miljøområdet

I 2002 blev der godkendt nye miljøprojekter med et samlet budget på 8,5 mio. EUR til finansiering af budgetkontoen for miljø i udviklingslandene. Information om de projekter, der har et geografisk sigte, står under de respektive geografiske kapitler. Herudover støttes en række projekter af global art i tæt samarbejde med internationale organisationer. Disse projekter har til formål at bidrage til at forbedre udviklingslandenes kapacitet til at analysere og klare samspillet mellem handel og miljø og virkningerne af klimaforandringerne, sikre renere luft i byerne i udviklingslandene, forbedre bevarelsen af den biologiske mangfoldighed og sikre en bedre forvaltning af miljøressourcerne.

5.5.2 Skove

Skove indgik som en vigtig del af Kommissionens bidrag til verdenstopmødet i Johannesburg om bæredygtig udvikling, og sektoren er blevet udpeget som en prioritet for opfølgningen på Johannesburg-topmødet. Kommissionen deltager aktivt i oprettelsen af to store partnerskaber for skove, som blev indledt på verdenstopmødet: det asiatiske skovpartnerskab (Asia Forest Partnership) og skovpartnerskabet vedrørende Congobækkenet (Congo Basin Forest Partnership). Kommissionen er også ved at undersøge, hvordan man bedst kan støtte anden fase af pilotprogrammet om bevarelse af den brasilianske regnskov. Disse tre initiativer er en integreret del af EU's strategi efter topmødet. De omfatter til sammen de tre største tilbageværende tropiske skvområder i verden og de rigeste skove, når det gælder biodiversitet, hvor skoven er en værdifuld indtægtskilde for mennesker i landdistrikterne, og hvor grænsefladen mellem fattigdom og miljø, som var i centrum på Johannesburg-topmødet, er så tydelig.

I tilslutning til Johannesburg-topmødet var Kommissionen vært ved et møde om ulovlig skovhugst med deltagelse af ministre og ledende embedsmænd fra de vigtigste træproducerende og træforbrugende lande, som bekræftede deres ønske om at gøre noget ved dette vigtige spørgsmål. I visse lande er ulovlig skovhugst blevet et så alvorligt problem, at det i særlige områder svækker retsstatsprincippet og principperne for god regeringsførelse og således bringer de bredere mål i fare, som Kommissionen håber at nå gennem sine handelsrelationer og udviklingssamarbejdsprogrammer. Med henblik på at løse dette problem er Kommissionen i øjeblikket ved at udvikle en handlingsplan for retshåndhævelse, god forvaltningspraksis og handel på skovbrugsområdet, som ventes færdig i 2003.

Europa-Kommissionen støtter også aktivt supplerende initiativer for retshåndhævelse og god forvaltningspraksis på skovbrugsområdet i Asien og Afrika. Disse initiativer har til formål at opbygge en stærk lokal politisk forpligtelse til at gøre noget ved de underliggende årsager til ulovlig skovhugst i de træproducerende lande.

5.5.3 Horisontale aktiviteter på skovbrugsområdet

I 2002 blev der godkendt nye skovbrugsrelaterede projekter med et samlet budget på 39,4 mio. EUR til finansiering af budgetkontoen for miljø i udviklingslandene og tropiske skove. Information om de projekter, der har et geografisk sigte, står under de respektive geografiske kapitler. Herudover støttes en række projekter af global art i tæt samarbejde med organisationer, der arbejder internationalt. Disse projekter vil bidrage til forbedrede registre og bedre bevarelse af biologiske ressourcer, mere bæredygtig forvaltningspraksis i store skovkomplekser, indførelse af bæredygtig bambusforvaltning i Sydamerika ved at overføre erfaringer fra Asien og til indførelse af retshåndhævelse og god forvaltningspraksis på skovbrugsområdet i Afrika.

5.6. KONFLIKTFOREBYGGELSE, HURTIG KRISEREAKTION OG TERRORBEKÆMPELSE

5.6.1. Konfliktforebyggelse

Konfliktforebyggelse er ikke en "sektor", hvor der træffes foranstaltninger i traditionel forstand. I stedet kræves der en "konfliktfølsom" strategi i alle bistandsprogrammer for tredjelande og også på andre områder, såsom økonomisk politik, handels- og miljøpolitik og i forbindelse med diplomatiske aktiviteter. Sideløbende hermed er der behov for støtte til særlige aktiviteter målrettet mod forebyggelse eller afhjælpning af konfliktsituationer. I løbet af 2002 fortsatte Kommissionen med at gennemføre denne konfliktforebyggelsesstrategi, der første gang blev fastlagt i en meddelelse fra april 2001⁹⁴.

Arbejdet med Kommissionens nationale og regionale strategidokumenter er et afgørende middel til at sikre, at der integreres en konfliktforebyggelsesstrategi. Denne integration afhænger af, at der bliver stillet passende ressourcer og undervisning til rådighed for geografiske tjenestegrene. I løbet af 2002 var konfliktindikatorerne (den såkaldte "checkliste" over grundlæggende årsager til konflikt) den vigtigste ressource. Denne checkliste omfatter spørgsmål som den politiske og økonomiske magtbalance, kontrol med sikkerhedsstyrkerne, regeringens

⁹⁴

Meddelelse fra Kommissionen om konfliktforebyggelse, Bruxelles 11.4.2001 KOM(2001)211 endelig.

etniske sammensætning i etnisk delte lande, menneskerettighedssituationen, den potentielle ødelæggelse af miljøressourcer og så videre.

Under anvendelse af disse indikatorer gennemførte de geografiske tjenestegrene nationale konfliktvurderinger for over 120 lande. De geografisk ansvarlige medarbejdere og delegationer har indtil nu givet udtryk for tilfredshed med dette værktøjs brugbarhed, og det har været et effektivt middel til at øge bevidstheden om konfliktforebyggelsesstrategien.

På grundlag af de nationale konfliktvurderinger blev der skabt opmærksomhed om, hvilke konfliktforebyggelsesaktiviteter bistanden til tredjelande skulle fokusere på. I forbindelse med programmeringen af bistanden (under kapitlet om de nationale og regionale strategidokumenter, som handler om "EU's reaktionsstrategi") har Kommissionen lagt mere vægt på at styrke retsstaten, støtte demokratiske institutioner (f.eks. valgovervågning), udvikle civilsamfundet, reformere sikkerhedssektoren eller særlige post-konfliktforanstaltninger. Disse indsatssektorer blev i meddelelsen om konfliktforebyggelse udpeget som afgørende for at bekæmpe konflikten eller forebygge, at den bryder ud igen⁹⁵.

Eftersom landestrategiprocessen endnu ikke er afsluttet, er det på nuværende tidspunkt vanskeligt at fremlægge pålidelige statistikker. Visse af de lande og regioner, der var udsat for nogle af de mest komplicerede konflikter (f.eks. Sri Lanka, Angola, Afghanistan, Centralasien), fik ikke færdiggjort landestrategidokumenter i 2002. De vil uden tvivl få et stærkt konfliktforebyggende sigte. Men det er bemærkelsesværdigt, at programmerne i de fleste lande i f.eks. AVS-regionen, hvor der blev færdiggjort landestrategidokumenter i løbet af 2002 under den nye 9. Europæiske Udviklingsfond, omfattede støtte til områder såsom god regeringsførelse, institutionsopbygning, retsstaten, civilsamfundet og domstolene.

Der er også øremærket midler fra andre kilder til foranstaltninger i andre sektorer end målsektorerne, hvilket gør det muligt at støtte aktiviteter på konfliktforebyggelsesområdet. Et konkret tilfælde er de regionale strategidokumenter, hvor man også forsøgte at inkludere konfliktforebyggelse som et vigtigt indsatsområde. Den regionale strategi for Vestafrika gør f.eks. støtte (foreløbig en samlet bevilling på 5 mio. EUR) til regional konfliktforebyggelse og god regeringsførelse til en sektor uden for mål, hvilket giver mulighed for tillidsskabende aktiviteter og styrkelse af delregionale organisationers kapacitet. Disse regionale strategier vil kunne bygge på EU's program til støtte for den Afrikanske Unions fredsskabende arbejde og overgangsaktiviteter, der har været under forberedelse. Målet er at målrette freds- og sikkerhedsrådets operationelle aktiviteter, herunder særlige udsendinge, mæglingsaktiviteter og AU-valgobservationer. Samtidig har det europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder været en kilde til støtte for regionale konfliktforebyggende aktiviteter.

I andre tilfælde har det været mere hensigtsmæssigt at indarbejde målrettede konfliktforebyggende foranstaltninger i forskellige sektorprogrammer på så forskellige områder som transport, udvikling i landdistrikter, energi, miljø, sundhed,

⁹⁵ Disse sektorer er også i overensstemmelse med det sjette prioriteringsområde for EU's udviklingspolitik: retsstaten, god regeringsførelse og institutionsopbygning.

forskning og uddannelse. For eksempel hedder det i landestrategidokumentet for Papua Ny Guinea, at regioner, der er ramt af den seneste konflikt (Bougainville), skal have en rimelig andel af de midler, som er øremærket til programmer for uddannelse, vandforsyning i landdistrikter og god regeringsførelse.

For at hjælpe de geografiske tjenestegrene med at integrere konfliktforebyggelse i programmeringen lancerede Kommissionen også begrebet ”indsættelse af konfliktforebyggelsesgrupper”. Dette åbner mulighed for i et givet land eller en given region at indsætte en tværfaglig gruppe af uafhængige eksperter med horisontale kompetencer inden for antropologiske/historiske, sikkerheds-, styrings- og udviklingsmæssige eller regionale områder. Disse eksperter med en baggrund inden for en bred vifte af områder, anmodes om at fremlægge et fuldstændigt billede af potentielle konfliktspørgsmål og foreslå en konfliktforebyggelsesstrategi på mellemlang sigt, som skal integreres i eksisterende og planlagte samarbejdsaktiviteter (inden for rammer, der defineres i det nationale og regionale strategidokument).

I løbet af 2002 blev der under anvendelse af den hurtige udrykningsordning indsat sådanne konfliktforebyggelsesgrupper i Nepal, Indonesien og tre stater i den sydlige del af Stillehavet. Timingen af disse tre missioner skulle sikre, at de respektive nationale og regionale strategier fik et mere målrettet og analytisk input vedrørende konflikterne i disse lande. På grund af den ustabile situation i de pågældende områder fik missionerne også til opgave at afdække mulige kortsigtede foranstaltninger, der kunne opfylde presserende behov.

Der er stadig behov for, at konfliktforebyggelseskulturen bliver mere rodfast i Kommissionens tjenestegrenes daglige arbejde. Med henblik herpå bliver der afholdt seminarer og workshops om mainstreaming af konfliktforebyggelse eller særlige konfliktspørgsmål for at sikre den relevante ekspertise i Kommissionens delegationer og geografiske tjenestegrene. Der er arbejde i gang for yderligere at udvikle uddannelsesmuligheder og retningslinjer for planlægningen for at imødekomme de regionsansvarlige medarbejders behov.

5.6.2. Hurtig reaktion på kriser

Den hurtige reaktionsmekanisme (RRM) blev etableret i 2001 som led i en bredere indsats for at øge krisereaktionens fleksibilitet og hastighed⁹⁶. Den giver EU mulighed for at reagere i rette tid på behov, som opstår i lande, der står i en krisesituation (menneske- eller naturskabt). Hovedformålet med mekanismen er at støtte kortsigtede (længste varighed 6 måneder) civile foranstaltninger, der sigter mod at bevare eller genetablere de betingelser, hvorunder EU's partnerlande kan videreføre deres langsigtede udviklingsmål.

RRM-programmet (med et budget på 25 mio. EUR) ydede bistand på følgende områder⁹⁷:

⁹⁶ Forordning EF 381/2001 af 26. februar 2001.

⁹⁷ Der er flere oplysninger i afsnit 6, Aktiviteter i 2002.

- *vurdering af mulige EU-reaktioner på en krise.* I løbet af 2002 blev der iværksat en række tekniske vurderingsmissioner med henblik på at vurdere situationen på stedet og tilvejebringe information til fremme af Kommissionens udformning og planlægning af politikker.
- *Forebyggende indsats under tilløb til kriser.* På grundlag af RRM-finansierede vurderingsmissioner kunne der iværksættes programmer til forebyggelse/afbødning af konflikter i Indonesien og Nepal.
- *Akut krisestyring.* RRM har støttet mæglingsbestræbelser i kriser under udvikling i for eksempel Elfenbenskysten og Den Centralafrikanske Republik.
- *Forsoning efter konflikten.* Tillidsskabende foranstaltninger til støtte for en ny eller etableret fredsproces. Disse foranstaltninger har omfattet direkte støtte til overvågning af en fredsaftale (f.eks. i Aceh), informations-/mediestøtte samt foranstaltninger til at styrke civilsamfundet.
- *Genopbygning efter krisen.* Med det andet kriseprogram i Afghanistan som eksempel i 2002 danner disse aktioner spydspidsen for EU's langsigtede samarbejdsprogrammer umiddelbart efter en krig eller anden nødsituation og støtter genetableringen af den civile administration og retsstaten samt efterfølgende rehabiliterings- og udviklingsprogrammer.

Den hurtige reaktionsmekanisme, 2002 (i EUR)

Forpligtelses-bevillinger	Forpligtet	Forpligtet %	Betalings-bevillinger	Foretagne betalinger	Betalinger %
25 000 000	23 510 251	96,5	30 800 000	26 074 499	85,5

RRM-programmet 2002	Mio. EUR
Administrativ forvaltning, alle lande	2,25
Politisk rådgivning, mæglingsfacilitet, alle lande	3,00
Afghanistan, stabilisering II	5,95
Fredsbestræbelser, Afrikas horn	2,60
De palæstinensiske områder, genopbygning	5,00
Konfliktafbødning, Nepal	0,62
Fredsbestræbelser, Sri Lanka	1,80
Støtte til indstilling af fjendtlighederne, Aceh, Indonesien	2,30
I alt	23,5

RRM-krisebistanden er kortsigtet, og det er derfor klart, at denne støtte ikke må modvirke de mere langsigtede udviklingsmål og -aktiviteter. Kommissionen har længe støttet behovet for at forbinde den kortsigtede nødhjælp med udvikling, rehabilitering, stabilisering og genopbygning på længere sigt⁹⁸, og RRM gør en

⁹⁸

KOM(2001)0153 endelig.

kraftig indsats for at sikre, at der sker den nødvendige sammenkobling med EU's overordnede udviklingsprogrammer og eksterne bistandsprogrammer.

Selv om RRM-programmet forvaltes af krisestyringsenheden, er det standardprocedure, at Kommissionens andre relevante tjenestegrene inddrages tidligt. Ofte er det de ansvarlige medarbejdere, som koordinerer EU's udviklingsaktiviteter for det pågældende land eller delegationskontoret i de respektive lande, der træffer beslutning om at bruge RRM. Selv i situationer, hvor initiativet ikke kommer direkte fra disse parter, bliver de rutinemæssigt straks inddraget i udformningen af aktionerne. Kommissionens delegationer spiller ofte en central rolle med at koordinere indsatsen med andre donorer, og de varetager normalt også den direkte overvågning af foranstaltningerne i marken.

Der er normalt tre slags sammenkoblinger mellem RRM-aktiviteter og større EU-udviklings-, rehabiliterings- og genopbygningsbestræbelser.

- *Forberedelse til storstilede EU-aktioner.* I Afghanistan finansierede RRM f.eks. efter krigen kapacitetsopbygning i de ministerier, som efterfølgende skulle implementere genopbygningsbistand fra Kommissionen på længere sigt og i større målestok.
- *Gennemførelse af de første stadier af EU's større foranstaltninger.* Mange af aktiviteterne under RRM-aktionerne i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien (finansieret af 2001-budgettet, men med aktiviteter i 2002) blev videreført i CARDS-programmet og overtaget af det Europæiske Genopbygningsagentur.
- *Integration af en krise* og de økonomiske, sociale og miljømæssige følger heraf i EU's udviklingsprogrammering (nationale strategidokumenter). Resultaterne af de konfliktforebyggende missioner og de efterfølgende RRM-opfølgningsaktioner (anført ovenfor) har gjort EU's udviklingsprojekter, især i Nepal, i stand til bedre at integrere følgerne af interne uroligheder i deres aktioner, både i forbindelse med programmering og gennemførelse i praksis.

5.6.3. *Bistand til tredjelande til terrorbekæmpelse*

Specifikt i forbindelse med forebyggelse af terrorisme har Kommissionen identificeret en lang række eksisterende tekniske bistandsprojekter og -programmer, der bidrager til kapacitetsopbygning på områder, som kan modvirke terrorisme og dermed opfylde nogle af bestemmelserne i FN's Sikkerhedsråds resolution 1373 om terrorbekæmpelse. I marts 2002 fremlagde Kommissionen en faktuel oversigt over disse eksisterende programmer.⁹⁹

Kommissionen begyndte også at udvikle supplerende, mere målrettet bistand som svar på konklusionerne fra Rådet (almindelige anliggender og eksterne forbindelser) af 22. juli 2002, som kraftigt understregede behovet for, at EU bistod tredjelande

⁹⁹ Opsummeret i et arbejdspapir fra Kommissionens tjenestegrene, som er stillet til rådighed for medlemsstaterne og fremsendt til FN. SEC(2002) 231 "EC external assistance facilitating the implementation of UN Security Council Resolution 1373: an overview" 25. februar 2002 <http://www.un.org/docs/sc/committees/1373/EC>.

med at gennemføre deres forpligtelser i henhold til FN's Sikkerhedsråds resolution 1373.

Rådet anmodede navnlig om, at man overvejede **pilotprojekter**, der kunne iværksættes i et begrænset antal lande. I konklusionerne opfordres Kommissionen som hovedbistandsyder implicit til at overveje yderligere foranstaltninger gennem relevante programmer. Der blev udvalgt lande til disse pilotprojekter på grundlag af vedtagne kriterier, herunder: relevans for terrorbekæmpelse, relevans for EU's udenrigspolitik, behov for og vilje til at acceptere bistand og tilstedeværelsen af en komparativ fordel for EU. I løbet af 2002 førte dette til en mission til **Filippinerne** samt planlægning af missioner til **Pakistan** og **Indonesien** i begyndelsen af 2003. Målet var at afdække særlige aktioner inden for områderne finansiering af terrorisme, retshåndhævelse og reform af retsvæsenet. I hvert tilfælde blev vurderingen koordineret med EU-medlemsstaterne, der kunne tage hensyn til resultaterne i deres egne bistandsprogrammer for at sikre en overordnet EU-sammenhæng. Ændring af eksisterende programmer og muligheden for supplerende aktioner i andre lande i overensstemmelse med samme kriterier vil blive overvejet.

5.7. Videnskabeligt og teknologisk samarbejde – politisk dialog og kapacitetsopbygning

Siden begyndelsen af 1980'erne har EU støttet forskningssamarbejde inden for videnskabelig og teknologisk udvikling mellem institutionerne i medlemsstaterne og de tilsvarende institutioner i udviklingslandene i Asien, Afrika, Middelhavsområdet og Latinamerika.

Dette samarbejde er et led i EU's bredere internationale samarbejdsprogram for forskning og teknologisk udvikling og er et supplement til bistandsprogrammerne. Det dækker forskning i forbindelse med bæredygtig plante-, dyre- og fiskeproduktion og forarbejdning, menneskers sundhed og bæredygtig forvaltning af naturressourcer i udviklingslandene. De fleste af disse var også relevante i forbindelse med forskellige aspekter af fødevarerikkerhed.

Videnskabeligt og teknologisk samarbejde er af uvurderlig betydning for udviklingen af viden om at fremme socioøkonomisk udvikling og global konkurrenceevne. Det globale partnerskab dækker ikke blot forskningsprojekter, men også forskeruddannelsesstipendier og støtte til afholdelse af workshops. Dette åbner mulighed for samspil og udvekslinger om retlige og politiske spørgsmål. Den indhøstede ekspertise bidrager til bedre nationale strategier, planer, politikker og processer til at opnå bæredygtig udvikling.

Udviklingen af videnskabelige samarbejdsprogrammer mellem EU og udviklingslandene gjorde det lettere at udarbejde en EU-strategi, som lægger grunden til større sammenhæng og komplementaritet mellem EU's udviklings- og forskningspolitikker. Denne strategi blev vedtaget af Det Europæiske Råd i 1997.

Til Verdenstopmødet om bæredygtig udvikling i august/september 2002 i Johannesburg, Sydafrika udarbejdede og uddelte det internationale videnskabs- og teknologisamarbejdsprogram sammen med de andre generaldirektorater under Kommissionen, som arbejder med eksterne politikker, fire brochurer om 10 års videnskabeligt samarbejde med EU med henblik på overgang mod bæredygtighed -

med titlerne "Capitalising on people and institutions", "Managed land ecosystems", "Aquatic ecosystems" og "Healthy societies".

Det 6. forskningsrammeprogram blev officielt iværksat på en stor international konference i november 2002 med deltagelse af hundredvis af delegerede fra udviklingslande og nye økonomier. Særlige aktiviteter til støtte for internationalt samarbejde under programmets 8. prioritet fokuserer på fødevarerikkerhed, sundhedsspørgsmål og forvaltning af naturressourcer i partnerregionerne, som alle er afgørende for at skabe velstand og begynde at opfylde millenniumudviklingsmålene. Bæredygtighed og "vidensamfund" bliver vigtige elementer i det nye rammeprogram, som er åbent for international deltagelse gennem alle sine prioriterede temaer med øremærket støtte til partnere blandt udviklingslandene. Hensigten er i global målestok at mobilisere den kritiske masse af ekspertise, der er nødvendig for at nå de ambitiøse mål. Konsolideringen af det europæiske forskningsrum, som er åbent for verden, vil skabe et enormt intellektuelt, videnskabeligt og kulturelt "rum", som EU er villig til at dele med andre lande og regioner til gavn for en bæredygtig og retfærdig udvikling¹⁰⁰.

5.8 SUNDHED, AIDS OG BEFOLKNING

Omfanget af udviklingsudfordringen på dette område og de politiske rammer for EU's foranstaltninger er allerede blevet skitseret i kapitel 3 i denne beretning.

EU har to horisontale budgetkonti, som der kan trækkes på for at styrke den indsats, der iværksættes gennem de nationale og regionale programmer. B7-6311 (bistand til bekæmpelse af fattigdomsbetingede sygdomme i udviklingslandene) og B7-6312 (bistand til befolkningen og reproduktiv sundhedspleje). Under disse budgetkonti programmerede Kommissionen i 2002 støtte til nyskabende initiativer inden for hiv/aids og seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder. Områder, hvor der kun var sket få fremskridt med at nå de relevante millenniumudviklingsmål og andre internationale mål blev prioriteret. Med hensyn til hiv/aids fokuserede Kommissionen på forebyggelse i forbindelse med behandling og pleje af unge mennesker i de hårdest ramte lande. Der blev også udvalgt en række forslag i forbindelse med nyskabende foranstaltninger. Andre programmerede områder var forberedelse af aids-vaccine, regionalt netværkssamarbejde såsom Asia Pacific Leadership Forum. Foranstaltninger til nedbringelse af mødredødeligheden og initiativer til forebyggelse af genital lemlæstelse af kvinder blev også prioriteret højt.

I 2002 omformulerede Kommissionen de to forordninger om de særlige budgetkonti B7-6311 og B7-6312, og de blev drøftet grundigt i Rådet og Parlamentet. EU-aftalen om at opretholde principperne i handlingsprogrammet, som blev vedtaget på den internationale befolknings- udviklingskonference i Cairo i 1994, var et vigtigt resultat vedrørende den sidstnævnte forordning. Kommissionen stillede forslag om betydelige økonomiske forhøjelser til begge forordninger. Det forventes, at de to nye forordninger vil blive vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet i begyndelsen af 2003. Dette vil give EU mulighed for at træffe konkrete foranstaltninger til at hjælpe med at bevare tusinder af liv ved at forbedre mødresundheden og ved at bidrage til bekæmpelse af fattigdomssygdomme i nogle af verdens fattigste lande.

¹⁰⁰

Oplysninger om fælles forskningsprogrammer, som støttes af rammeprogrammets komponent for internationalt samarbejde (INCO), kan ses på www.cordis.lu.

Hvis vi tilføjer den øgede F&U-indsats vedrørende kliniske forsøg i disse sygdomme (200 mio. EUR fra Kommissionen, forventede 400 mio. EUR fra medlemsstaterne og andre offentlige og private kilder samt yderligere 200 mio. EUR i nye prækliniske forskningsprojekter fra det sjette FTU-rammeprogram for 2002-2006) kommer bevillingen til disse initiativer op på over 1,2 mia. EUR.

5.9 SAMARBEJDE MED IKKE-STATSLIGE AKTØRER, HERUNDER NGO'ER

Ikke-statslige aktører er efterhånden ved at blive en af de centrale partnere i EU's politik for udviklingssamarbejde. Det er almindeligt anerkendt, at en bred dialog mellem institutioner og borgere giver mulighed for at få værdifuldt input til udformning og gennemførelse af fattigdomslempelsesstrategier og -politikker med udgangspunkt i millenniumudviklingsmålene og samtidig giver mulighed for at fremme god regeringsførelse, demokratisering og respekt for menneskerettigheder. Ikke-statslige aktørers deltagelse integreres i alle tematiske/horisontale budgetkonti og geografiske instrumenter. Ikke-statslige aktører kan enten gennemføre projekter/programmer, som direkte implementerer de nationale strategidokumenter og/eller passer sammen med de sektorbaserede og geografiske prioriteter, Kommissionen har fastsat (hvor de så fungerer som "implementerende partnere"), eller de kan fremsætte deres egne initiativer/forslag til EU-finansiering (dette kaldes støtte til "ikke-statslige aktører som initiativtagere"). To særlige budgetkonti er beregnet til at støtte ikke-statslige aktørers initiativer:

- Samfinansiering med ikke-statslige udviklingsorganisationer (ngo'er) i EU (budgetpost B7-6000), som både dækker operationer i udviklingslandene og operationer med det formål at bevidstgøre den europæiske offentlighed.
- Støtte til decentralt samarbejde i udviklingslandene (budgetpost B7-6002).

I 2002 udarbejdede Kommissionen en meddelelse om ikke-statslige aktørers inddragelse i EU's udviklingspolitik¹⁰¹. Meddelelsen, som blev vedtaget i november 2002, tydeliggjorde EU's forventninger til ikke-statslige aktørers inddragelse. Den har herefter bidraget til at sikre en mere velinformeret debat med partnerlandene. Meddelelsen illustrerede, hvordan de ikke-statslige aktører i stigende grad bliver inddraget i EU's udviklingspolitik gennem de forskellige samarbejdsprogrammer og den politiske dialog med partnerlandene. Det blev i meddelelsen også erkendt, at der er behov for, at EU udvikler en fleksibel og differentieret metode, der kan sikre et passende niveau for høring og inddragelse af de ikke-statslige aktører, samtidig med at det erkendtes, at der sandsynligvis er forskelle regionerne imellem.

Disse forskelle skyldes til dels de forskellige regionale rammer for EU-samarbejdet. Cotonou-aftalen, som danner rammerne for relationerne mellem EU og landene i Afrika, Vestindien og Stillehavet, er den eneste, hvor inddragelsen af ikke-statslige aktører er en juridisk bindende forpligtelse for begge parter. I 2001 udarbejdede Kommissionen sammen med AVS-sekretariatet omfattende retningslinjer til Kommissionens medarbejdere og de nationale anvisningsberettigede, der arbejder med programmering for AVS-landene, for, hvordan man fremmer inddragelsen af de ikke-statslige aktører. Der blev iværksat en kvantitativ og kvalitativ analyse af landestrategidokumenterne for at vurdere, i hvilket omfang de ikke-statslige aktører

¹⁰¹

KOM(2002)598.

var inddraget i programmeringsprocessen og fremskridtene med at gennemføre de relevante bestemmelser i Cotonou-aftalen. Skønt resultaterne var opmuntrende, viste denne analyse en række flaskehalse og udfordringer, som krævede en yderligere indsats, og det er man nu ved at se på.

På baggrund af de retningslinjer, der blev udviklet for AVS-landene, har Kommissionen til hensigt at udforme retningslinjer for de medarbejdere, der arbejder med udviklingsprogrammer i alle regioner. Denne hensigt blev annonceret i konklusionerne på meddelelsen fra 2002, og arbejdet er allerede begyndt. De nye retningslinjer skal supplere og tydeliggøre visse aspekter af programmeringsretningslinjerne, som blev udarbejdet for AVS-landene (og som stadig gælder). De skal tilskynde EU-delegationerne i alle regioner til at udforske alle muligheder for gradvis at inddrage de ikke-statslige aktører i udviklingsprocessen, hvor dette er muligt sammen med myndighederne i det berørte land. På grundlag af god praksis skal retningslinjerne indeholde råd, herunder forskellige metoder til at fremme opbygning af tillid og tiltro mellem regeringer og ikke-statslige aktører. Retningslinjer om finansielle beslutninger og finansiell støtte til ikke-statslige aktører vil blive udviklet separat for de forskellige instrumenter.

5.9.1 Vurdering af ikke-statslige aktørers inddragelse i programmeringsprocessen

Som led i sit arbejde med at vurdere fremskridtene med at styrke samarbejdet med de ikke-statslige aktører og især bestemmelserne i Cotonou-aftalen om inddragelse af ikke-statslige aktører i programmeringsprocessen gennemførte Kommissionen i 2002 en analyse af 47 udkast til AVS-landestrategidokumenter, som blev godkendt og/eller undertegnet i november 2002.

Resultatet af analysen var, at der i de allerfleste tilfælde (45 lande) blev gennemført en høring af de ikke-statslige aktører. Det tydede også på, at EU's engagement kunne bidrage til at forbedre kvaliteten af de eksisterende bredere høringsprocesser (såsom processen i forbindelse med strategidokumentet for fattigdomslempelse - PRSP). I nogle lande anvendte man nyskabende modeller, og programmeringsprocessen førte til oprettelse af nye funktionelle organer med deltagelse af statslige og ikke-statslige aktører. I de tilfælde er der et indlysende ønske om at sikre rummelighed (for eksempel ved at åbne høringsfora for nye medlemmer) og gennemsigtighed. I 27 lande blev udkastet til landestrategidokument ændret som følge af høringsprocessen.

Analysen viste også, at der er blevet indført forskellige typer strategier for at inddrage ikke-statslige aktører i det fremtidige samarbejde. I en række lande er reaktionsstrategien udformet, så den styrker inddragelsen af ikke-statslige aktører i alle sektorer af EU-samarbejdet ved forskellige midler (mainstreaming). I andre inddrages de ikke-statslige aktører især i målsektorerne. En tredje strategitype går ud på at yde støtte til ikke-statslige aktører i sektorer uden for målsektorerne, enten for at sikre målretningen mod fattige befolkningsgrupper eller som et bidrag til god regeringsførelse og konfliktforebyggelse. Af de tre mulige finansieringskilder (adgang til støtte, deltagelse i gennemførelsen af programmer i eller uden for målsektorerne, EU's tematiske budgetkonti) er det ofte uklart, hvilken kilde der skal mobiliseres. Det sker også ofte, at der findes en bestemmelse om direkte finansiering, men at det foreslåede beløb ikke er præcist. I 26 landeprogrammer foreslås der imidlertid en bestemmelse om direkte finansiering af kapacitetsopbygning for ikke-statslige aktører eller anden støtte. De midler, der foreslås tildelt direkte til ikke-

statslige aktører i de lande, beløber sig til i alt ca. 114,69 mio. EUR ud af en samlet programmeringsbevilling på ca. 2,8 mia. EUR. I kun 15 lande¹⁰² er kriterierne for støtteberettigelse til ikke-statslige aktører blevet drøftet med den nationale anvisningsberettigede myndighed. Af de 47 gennemgåede landestrategidokumenter, indeholder de 36 opfølgningsordninger for fremtidig høring og overvågning.

Med hensyn til høringsprocessens kvalitet indkredsede Kommissionen centrale spørgsmål med henblik på at vurdere fremskridtene med at inddrage ikke-statslige aktører i udviklingsprocessen og afdække begrænsninger og god praksis for at overvinde dem. Evalueringer fra ikke-statslige aktører i syd samt input fra EU-delegationerne var en nyttig støtte i den henseende. Nogle af de centrale spørgsmål, der blev undersøgt, og resultaterne heraf lød som følger:

- Information til de ikke-statslige aktører – kom i visse tilfælde ud sent.
- Udvælgelse af deltagere – blev foretaget af den nationale anvisningsberettigede sammen med EU-delegationen eller på grundlag af en undersøgelse eller gennem en lokal, specialiseret ngo, som var udpeget til at afvikle høringen.
- Opfølgning på høringerne – de ikke-statslige aktører fik normalt feedback.

Det ser alt i alt ud til, at alle parter har gjort gode forsøg på for første gang i programmeringsprocessen at inddrage ikke-statslige aktører. De kvantitative resultater af høringsprocessen er meget opmuntrende. Den største udfordring for fremtiden er gradvist at fremme strukturerede dialogformer. Den rullende programmering vil bidrage til at gøre det nemmere.

5.9.2 *Virksomhedernes sociale ansvar*

Ud over at fremme samarbejdet med og høringen af almennyttige grupper i civilsamfundet har EU også erkendt, at den private sektor kan spille en stor rolle med at bidrage til at nå millenniumudviklingsmålene og andre bæredygtige udviklingsmål (eller hindre det). Virksomhedernes sociale ansvar er et meget bredt begreb, som dækker de overordnede rammer for høring af interessenter og benchmarking blandt virksomheder, der er proaktive i forbindelse med bæredygtig udvikling (herunder sociale, miljømæssige og økonomiske aspekter). Det er et værktøj, som kan bruges til at styrke den private sektors bidrag. I juli 2002 offentliggjorde Kommissionen en meddelelse om sin strategi og sine prioriteter på dette område: "Virksomhedernes sociale ansvar: Virksomhedernes bidrag til bæredygtig udvikling".¹⁰³ Blandt de vigtigste henstillinger var et forslag om at oprette et forum om virksomhedernes sociale ansvar for en række forskellige interessenter på EU-plan for at skabe dialog mellem erhvervsliv, fagforeninger, civilsamfundsorganisationer og andre interessenter. Kommissionen deltager aktivt i de aktiviteter, der tilrettelægges af koordineringsudvalget for EU's interessentforum. I løbet af 2003 og første halvdel af 2004 skal der afholdes en "rundbordssamtale" om udvikling for at se på god praksis i forbindelse med den internationale dimension af virksomhedernes sociale ansvar.

¹⁰² Etiopien, Gambia, Gabon, Kiribati, Jamaica, St. Lucia, Chad, Vanuatu, Burkina Faso, Guyana, Guinea Bissau, Tanzania, Comorerne, Swaziland og Botswana.

¹⁰³ KOM(2002)347.

5.9.3 *Aktiviteter i 2002: partnerskab med ngo'er*

I 2002 udvalgte Kommissionen 223 projekter eller sæt af aktioner til et samlet EU-bidrag på 177,3 mio. EUR, som europæiske ngo'er havde foreslået at gennemføre i de mindst udviklede lande eller dér, hvor de befolkningsgrupper, som støtten går til, er mest sårbare.

Kommissionen udvalgte også 45 aktioner til et beløb på højst 21,4 mio. EUR, som var udformet af europæiske ngo'er med det formål at gøre den offentlige opinion i Europa (dvs. i medlemsstaterne) mere bevidste om udviklingsspørgsmål.

Kommissionen bidrog også med et samlet beløb på 0,5 mio. EUR til den repræsentative organisation for europæiske ngo'ers driftsbudget og hjalp dem dermed til at omstrukturere og forbedre deres netværkssamarbejdskapacitet i en tid, hvor der sker store forandringer.

Og som led i Kommissionens bestræbelser på at styrke kapaciteten hos de ikke-statslige aktører i syd (dvs. aktører i civilsamfundet i udviklingslandene) bidrog den med 3 mio. EUR til den organisation, som ydede støtte til, at delegerede fra civilsamfundet i udviklingslandene kunne deltage i Verdensforummet om bæredygtig udvikling, der fandt sted i Johannesburg i august.

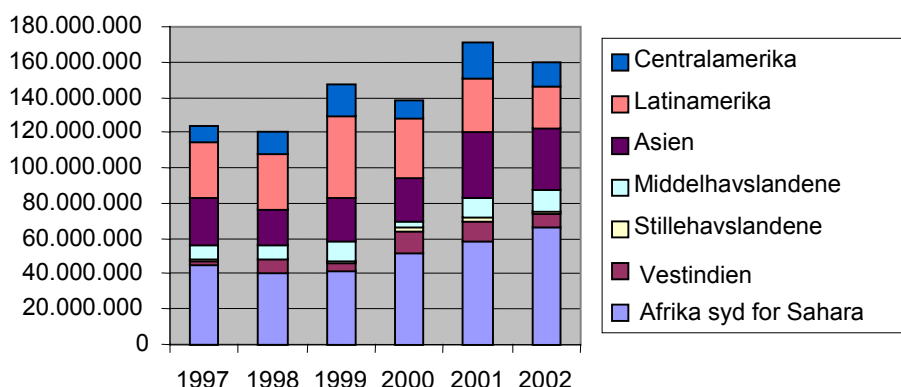
Disse resultater, som viser en 99,23 % udnyttelse af forpligtelsesbevillingerne for 2002, blev opnået efter de evaluerings- og udvælgelsesregler, der var fastlagt for at overholde kravene om gennemsigtighed i henhold til reformen af Kommissionen; de blev fremsendt til de medlemsstater, som sad i udvalget for samfinansiering med ngo'er.

Et andet af Kommissionens iøjnefaldende resultater i 2002 er kommunikationen med interessenterne, som blev en virkelig succes. Her kan for eksempel nævnes et nyt websted, der blev integreret i EuropeAid's samarbejdskontors websted, besøg og seminarer med deltagelse af nationale ngo-miljøer og udgivelsen af et referencedokument, som dækker de fleste praktiske og administrative aspekter i forbindelse med samfinansiering af projekter, "Infoguide on co-financing".

5.9.4 *Støtte til ngo'er i 2002*

Kommissionens kompetenceområde er bl.a. at fastlægge kriterierne for udvælgelse af de forslag, europæiske ngo'er fremsætter i henhold til deres initiativret. Det er derfor vigtigt at overvåge den geografiske spredning af bistandsmidler, som udbetales under dens ansvar med henblik på at opspore forvridninger og om nødvendigt forsøge at afhjælpe dem.

B7-6000 Geografisk fordeling af projekter 1997-2002

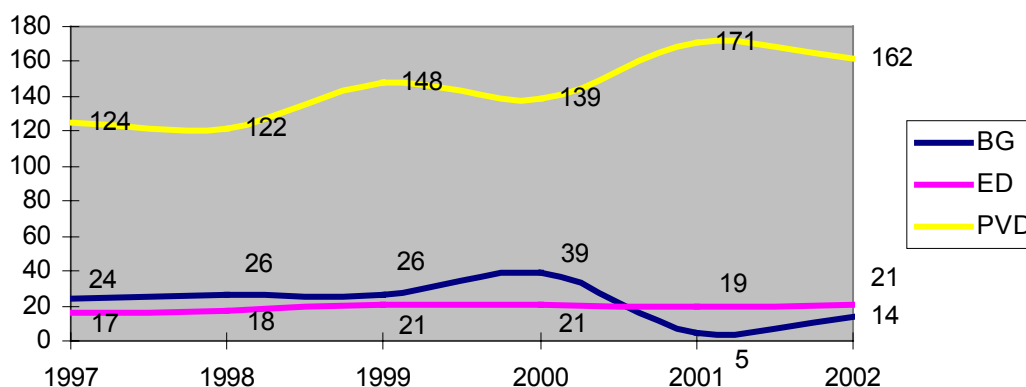

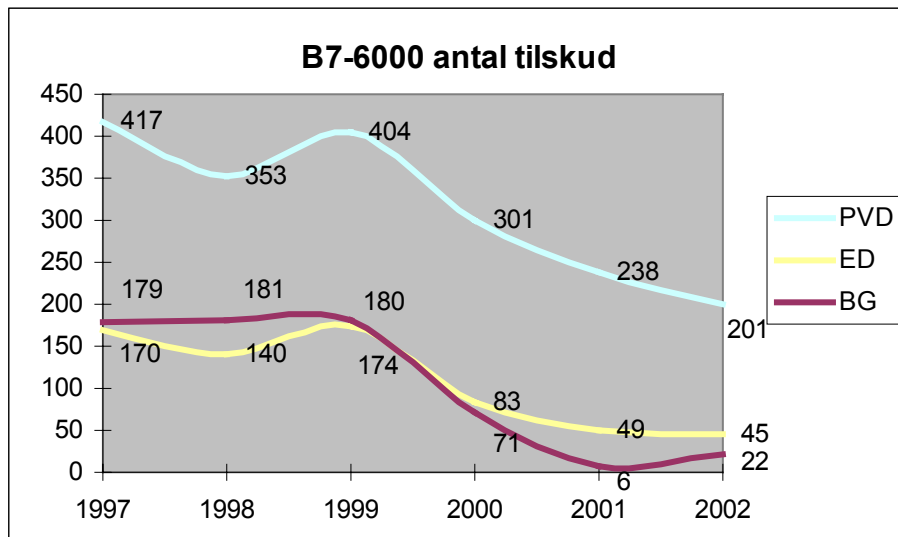
I skrivende stund tages der i tallene for 2002 i ovenstående tabel ikke hensyn til resultaterne af bloktilskuddene. Disse sæt af aktioner, som blev **gennemført i forskellige lande**, vil øge det samlede beløb til 177,3 mio. EUR og påvirke den geografiske fordeling i overensstemmelse hermed.

Kommissionen erkender, at der er en øget tendens til at støtte regionen i Afrika syd for Sahara, hvilket bekræfter dens påstand om, at den retter sine foranstaltninger mod de fattigste og mest sårbare støttemodtagere.

De to næste tabeller viser tendenserne for anvendelse af budgetressourcer og antal kontrakter i årenes løb (BG står for bloktilskud, ED står for uddannelse og udvikling, og PVD står for projekter i udviklingslande).

B7-6000 forpligtelser i mio. EUR

I løbet af 2002 evaluerede Kommissionen 1 304 nye bevillingsansøgninger og valgte at samfinansiere 263 nye projekter og 11 projekter, der allerede blev godkendt i 2001. Dette 5 til 1-forhold ligner det, der var i 2001, og det vil ikke blive bedre i fremtiden.

I slutningen af 2002 havde 20 programansvarlige således en beholdning på 2 450 kontrakter. Gennemsnitsværdien af de 274 nye kontrakter i 2002 er på ca. 0,73 mio. EUR, hvilket er en stigning på 8 % i forhold til gennemsnitsværdien i 2001.

6. **AKTIVITETER I 2002**

Dette kapitel dækker den væsentligste del af EU's bistand til tredjelande i 2002, opdelt geografisk. Hvert afsnit omfatter én region, herunder de såkaldte "geografiske budgetkonti", og visse andre "horisontale" EU-initiativer, der kan opsplittes regionalt. Ud over den politiske og programmeringsmæssige baggrund indeholder dette kapitel resultaterne af de projekter og programmer, der blev forpligtet i foregående år samt de vigtigste tendenser for 2002-forpligtelserne. Fuldstændige oplysninger om 2002-forpligtelserne pr. region og pr. sektor kan ses i kapitel 8 – Finansieringsoversigter.

Økonomisk forvaltning: forpligtelser/udbetalinger

Budgetbegreberne i den nye finansforordning skaber to typer bevillinger for aktioner, der løber fra ét budgetår og videre til det næste.

- Forpligtelsesbevillinger, hvor der sættes årlige grænser for, hvilke forpligtelser der kan indgås med tredjeparter.
- Betalingsbevillinger, som skal dække de udbetalinger, der forventes i et givet år.

Der er således ingen direkte forbindelse mellem forpligtelser og betalinger, idet sidstnævnte også dækker udestående forpligtelser. Derfor indeholder denne beretning ikke det fiktive forhold mellem forpligtelser og betalinger, som normalt blev offentliggjort.

For så vidt angår forpligtelser, er fristen for underskrivelse af en finansieringsaftale fastsat til den 31. december året efter det år, den samlede budgetforpligtelse blev færdiggjort ("n+1").

Herudover fastsættes fristen for indgåelse af individuelle kontrakter og aftaler om gennemførelse af finansieringsaftalen til tre år efter den dato, den samlede budgetforpligtelse blev færdiggjort ("n+3").

Endvidere vil alle budgetforpligtelser blive ophævet for kontrakter, der ikke har givet anledning til betaling i en treårig periode efter underskrivelsen heraf. Nærmere oplysninger kan fås i bilagene om uindfrie forpligtelser.

Regioner omfattet af EU's bistand til tredjelande

EU's bistand til tredjelande dækker alle regioner i verden. Følgende afsnit viser EU's partnerskabs- og samarbejdsaktiviteter i dem alle, opdelt geografisk. For at gøre det lettere at læse anføres på disse sider alle landene i hver region. Delregionerne er anført, hvor det er relevant.

Det vestlige Balkan

Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Forbundsrepublikken Jugoslavien.

Partnerstater i Østeuropa og Centralasien

Armenien, Aserbajdsjan, Belarus, Georgien, Kasakhstan, Kirgisistan, Moldova, Mongoliet, Rusland, Tadsjikistan, Turkmenistan, Ukraine, Usbekistan.

Det sydlige Middelhavsområde, Nær- og Mellemøsten

Algeriet, Cypern*, Egypten, Israel, Jordan, Libanon, Malta,* Marokko, Den Palæstinensiske Myndighed, Syrien, Tunesien, Tyrkiet*.

** Oprindelig Euromed-lande, nu EU-kandidatlande.*

Lande i Afrika, Vestindien og Stillehavet (AVS) samt oversøiske lande og territorier (OLT)

Vestindien

Antigua-Barbuda, Bahama-øerne, Barbados, Belize, Cuba**, Dominica, Dominikanske Republik, Grenada, Guyana, Haiti, Jamaica, St. Christopher og Nevis, St. Lucia, St. Vincent og Grenadinerne, Surinam, Trinidad og Tobago.

*** Cuba blev nyt medlem af AVS i december 2000, men har ikke undertegnet Cotonou-aftalen.*

Stillehavet

Cookøerne, Fiji, Kiribati, Marshalløerne, Mikronesien, Nauru, Palau, Papua Ny Guinea, Samoa, Solomonøerne, Tonga, Tuvalu, Vanuatu.

Vestafrika

Benin, Burkina Faso, Cap Verde, Elfenbenskysten, Ghana, Guinea, Liberia, Gambia, Guinea Bissau, Mali, Mauritien, Niger, Nigeria, Senegal, Sierra Leone, Togo.

Centralafrika

Cameroun, Den Centralafrikanske Republik, Chad, Ækvatorialguinea, Gabon, São Tomé et Príncipe.

Øst- og Sydafrika og Det Indiske Ocean

Angola, Botswana, Burundi, Comorerne, Congo, Den Demokratiske Republik Congo, Djibouti, Eritrea, Etiopien, Kenya, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Mauritius, Mozambique, Namibia, Rwanda, Seychellerne, Somalia, Sydafrika, Sudan, Swaziland, Tanzania, Uganda, Zambia, Zimbabwe.

Oversøiske lande og territorier

Anguilla, Aruba, Britiske Antarktiske Territorier, De Britiske Territorier i Det Indiske Ocean, De Britiske Jomfruøer, Caymanøerne, Falklandsøerne, Fransk Polynesien, De Franske Besiddelser i Det Sydlige Indiske Ocean og Antarktis, Grønland, Mayotte, Montserrat, De Nederlandske Antiller, Ny Caledonien, Pitcairn, St. Helena og tilhørende områder, St. Pierre et Miquelon, South Georgia og De Sydlige Sandwichøer, Turks- og Caicosøerne, Wallis og Futuna.

Asien

ASEAN

Brunei, Burma/Myanmar, Cambodja, Indonesien, Laos, Malaysia, Filippinerne, Singapore, Thailand, Vietnam.

SAARC (Den Sydasiatiske Sammenslutning for Regionalt Samarbejde)

Bangladesh, Bhutan, Indien, Maldiverne, Nepal, Pakistan, Sri Lanka.

Øvrige lande og regioner*

Afghanistan, Kina, Østtimor, Hong Kong, Nordkorea, Macao.

* Yemen, Iran og Golflandene behandles i rapportens afsnit om Middelhavsområdet.

Latinamerika

Centralamerika

Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Panama.

Andesfællesskabet

Bolivia, Colombia, Ecuador, Peru, Venezuela.

Mercosur

Argentina, Brasilien, Paraguay, Uruguay.

Øvrige

Chile, Mexico.

6.1. DET VESTLIGE BALKAN

I 2002 fortsatte stabiliserings- og associeringsprocessen med at være drivkraften bag udviklingen af relationerne mellem EU og landene i det vestlige Balkan, dvs. Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kroatien,

Forbundsrepublikken Jugoslavien¹⁰⁴ og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien.

Stabiliserings- og associeringsprocessens instrumenter – stabiliserings- og associeringsaftaler, CARDS-bistand, autonome handelsforanstaltninger¹⁰⁵ og regionalt samarbejde – har alle til formål at fremme udviklingen af disse forbindelser. Instrumenterne styrker hinanden, så der kan opnås størst mulig virkning og har til formål at sikre sammenhængen i EU's indsats i de forskellige lande. CARDS-programmet har fortsat en central betydning, da det sikrer bistand til det vigtigste område, som er reform og institutionsopbygning.

6.1.2. *Strategiske mål og resultater*

I det store og hele er bistanden med de etårige programmer for 2002 gradvist blevet rettet mod de områder, som er centrale for stabiliserings- og associeringsprocessen. Der er rettet særlig opmærksomhed mod institutionsopbygning (f.eks. styrkelse af den administrative kapacitet, rådgivning om ny lovgivning for at opfylde europæiske standarder osv.) samt retlige og indre anliggender.

De involverede lande befinder sig naturligvis på forskellige stadier i den retlige og administrative udvikling og på forskellige stadier i stabiliserings- og associeringsprocessen. Af den grund har CARDS-bistanden en indbygget kapacitet til at håndtere en heterogen situation og tilpasse sig den eksisterende situation i hvert land ved at fokusere på landets særlige behov. Samtidig blev der også iværksat et regionalt program med det formål at sikre større synergieffekt, sammenhæng og komplementaritet på regionalt plan.

Der er sket store fremskridt i 2002 på det regionale samarbejdsområde. Selv om kvaliteten og omfanget af dette samarbejde i vid udstrækning afhænger af landene selv, har CARDS-programmet bidraget væsentligt på nøgleområder som handelsfremme og udvikling af regionale infrastrukturer. EU-bistand til toldforvaltning har givet store praktiske resultater, for eksempel ved at støtte reform i førende ministerier, øge provenuet til statsbudgettet gennem etablering af mekanismer til at forebygge svindel og lette regionalt handelssamarbejde.

¹⁰⁴ Efter vedtagelsen og stadfæstelsen af et nyt forfatningscharter den 4. februar 2003 har Forbundsrepublikken Jugoslavien ændret sit navn til "Serbien og Montenegro" (på serbisk: *Državna Zajednica Srbija i Crna Gora*).

¹⁰⁵ De autonome handelsforanstaltninger er ensidige initiativer med det formål at give særlige handelspræferencer til udviklingslande og mindre velstående lande.

**CARDS-FORPLIGTELSE OG -BETALINGER I REGIONEN 2002
(MIO. EUR)**

Programmer	Forpligtelser		Betalinger	
	2002	2001	2002	2001
<i>Lande/bilaterale</i>				
Albanien	44,90	37,50	25,70	56,00
Bosnien-Hercegovina	85,21	118,10	104,93	143,20
Kroatien	59,00	60,00	17,22	14,50
Forbundsrepublikken Jugoslavien-Serbien/Montenegro	204,70	230,00	259,56	195,80
Forbundsrepublikken Jugoslavien-Kosovo	166,60	171,50	133,83	402,10
Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien	41,50	56,20	67,93	28,10
Regionalt				
Samarbejde				
Subtotal	601,91	673,30	609,16	839,70
Regionalt	43,50	20,00	3,99	1,70
Bilaterale/regionale i alt	645,41	693,30	613,15	841,40
Øvrige budgetkonti/ BA-poster (administrativ og teknisk bistand) osv.	8,44	8,00	3,95	4,70
I alt	653,85	701,30	617,10	846,10

CARDS-FORPLIGTELSE OG -BETALINGER 1995-2002 (MIO. EUR)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	I alt
Samlede forpligtelser	440	581	584	462	988	1 062	1 035	654	5806
<i>Heraf:</i>									
CARDS (Obnova-Phare CARDS-budgetkontiene)									
Forpligtelser	81	320	330	305	455	843	796	654	3 784
Betalinger	73	298	254	146	237	624	618	617	2 867

6.1.3. Programmeringsprioriteter

Efter godkendelsen i slutningen af 2001 af landestrategidokumenterne og de flerårige vejledende programmer, der er indeholdt i dem, blev CARDS-bistanden til landene i regionen struktureret omkring følgende prioriteringsakser: a) infrastrukturer med et betydeligt beløb til energi, b) økonomisk og social udvikling, herunder foranstaltninger til støtte for handlen, c) retlige og indre anliggender, d) opbygning af administrativ

kapacitet, e) demokratisk stabilisering, herunder støtte til flygtninges tilbagevenden og f) miljø og naturressourcer.

I 2002 udgjorde støtten til infrastruktur stadig den største del af bistanden, især fordi genopbygningsindsatsen i Bosnien-Hercegovina og Forbundsrepublikken Jugoslavien blev afsluttet. Men 2002 markerer også et vendepunkt på dette område; støtten til infrastruktur- og energisektorerne vil gradvist falde i de kommende år til fordel for andre sektorer, der har større sammenhæng med reformerne under stabiliserings- og associeringsprocessen, især retlige og indre anliggender og opbygning af administrativ kapacitet. Dette er også i overensstemmelse med den øgede inddragelse af de internationale finansinstitutioner, hvis langfristede lån er en mere passende type støtte for denne sektor.

EU-støtten har særligt haft fokus på den europæiske integrationsproces. Alle landene i regionen arbejder hen imod en tættere integration med EU og er ved at oprette passende strukturer hertil. Disse er normalt placeret i EU-integrationskontorer, i visse tilfælde i ministerier for europæisk integration, og der findes desuden flere specialiserede departementer i fagministerierne. Denne metode har vist sig værdifuld i udvidelsesprocessen, og EU har erkendt dens nytte og mobiliseret teknisk bistand specielt til uddannelse og kapacitetsopbygning i de departementer, der har ansvaret for denne funktion.

6.1.4. Vigtigste resultater i 2002

6.1.4.1. Landestrategier

EU's økonomiske støtte gives ikke isoleret, men følger strategier, der sigter mod at imødekomme store udfordringer i regionen, som det kommer til udtryk i de nationale og regionale strategidokumenter. Alle nationale og regionale strategidokumenter blev forberedt og godkendt i slutningen af 2001, og de etårige programmer for 2002 for de vestlige Balkanlande, herunder det regionale program, blev forberedt og godkendt i henhold til de strategiske retningslinjer i dem.

Der er ikke udarbejdet nye landestrategidokumenter eller foretaget ændringer i de eksisterende strategier i løbet af 2002.

6.1.4.2. Gennemførelse

I 2002 faldt udbetalingerne fra 972 mio. EUR i 2001 til 617 mio. EUR i 2002. Dette skyldtes primært en reduktion på 168 mio. EUR i betalingerne til Kosovo efter afmatningen i nødhjælpen. 2002-betalingerne udgjorde 93 % af det budget, der var til rådighed. Den manglende udnyttelse skyldtes omprogrammeringen i Kosovo til fordel for energisektoren efter en brand i Kosovos største kraftværk i juli 2002. Der blev indgået kontrakter om de omprogrammerede beløb i december 2002.

- Konfliktforebyggelse, god regeringsførelse og retsstaten

Løsningen på den politiske og sikkerhedsmæssige krise i **Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien** i 2001 og de fortsatte bestræbelser i 2002 beviste værdien af en kombination af vigtige kriseafværgende elementer med potentielt stærkt skadelige virkninger for landet og regionen som helhed: politisk indsats, tilpasning af de økonomiske støttemekanismer og en effektiv koordinering med donorer og det internationale samfund generelt. Det er et klart eksempel på, hvordan EU-instrumenter kan bruges på en sammenhængende og effektiv måde til at fremme konfliktløsning.

EU-støtte har også bidraget til vigtige resultater med gennemførelsen af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder i regionen. CARDS-bistanden har været rettet mod et begrænset antal områder i samarbejde med andre mere specialiserede donorer og institutioner. Der blev mobiliseret ressourcer til at udvikle den nødvendige lovgivning på områderne menneskerettigheder, medier og civilsamfundet. I erkendelse af betydningen af, at der findes uafhængige medier og ægte public service, har CARDS støttet forskellige medier i nogle lande og også på regionalt plan. Også i erkendelse af betydningen af, at der findes et aktivt civilsamfund og ngo'er, har Kommissionen etableret støtteprogrammer under anvendelse af ressourcer fra både CARDS-programmet og det europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder (EIDHR)¹⁰⁶. Der er også gjort en indsats i flere lande for at omdanne statsejede medieoperatører til effektive public serviceudbydere.

EU har også ydet stor økonomisk støtte til Den Høje Repræsentants Kontor i Bosnien-Hercegovina og til UNMIK (FN's mission i Kosovo).

I **Bosnien-Hercegovina** er der blevet lagt øget vægt på sektoren for **retlige og indre anliggender** med betydelige resultater på det politimæssige område (f.eks. teknisk bistand til indkøb), omstrukturering af domstolene og anklagemyndighedens kontorer og nyudpegning af dommere og anklagere gennem EU's støtte til den uafhængige juridiske kommission. I 2002 blev Sarajevos politiakademi færdigrenoveret, så der kan uddannes politielever, og EU-kommissær Chris Patten nedlagde i september grundstenen til Banja Luka Politiakademi. EU hjalp Bosnien-Hercegovinas statsgrænsetjeneste med at etablere fuld kontrol over landets grænser ved at donere nødvendigt udstyr, såsom 130 køretøjer, midlertidige kontorer, computere, både og radiokommunikationsudstyr.

Inden for konfliktforebyggelse, god regeringsførelse og retsstaten i Balkanlandene blev der afsluttet 6 projekter, og 7 er stadig i gang. Af de afsluttede aktiviteter skal EU's bidrag til støtte for demokratiseringsprocessen i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien fremhæves. Under parlamentsvalget den 15. september 2002 blev en gruppe EU-observatører bestående af en gruppeleder og 100

¹⁰⁶

Bosnien-Hercegovina og Forbundsrepublikken Jugoslavien er begge mållande for EIDHR-støtten.

observatører for en kort periode integreret i OSCE/ODIHR's valgovervågningsmission. I 2002 støttede EIDHR projekter til over 10,6 mio. EUR i alt.

EU-støtte til EU's Politimission i Bosnien-Hercegovina

Den Europæiske Unions Politimission (EUPM) påbegyndte sit arbejde den 1. januar 2003. Med nye og udvidede mål og en ny opgavebeskrivelse tager EUPM tråden op efter FN's internationale politistyrke, hvis mandat udløb i slutningen af 2002. EUPM repræsenterer et historisk skridt, eftersom den er den første civile krisestyringsoperation under den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP).

Med sine 900 medarbejdere, bl.a. 500 politibetjente, hvoraf 80 % kommer fra medlemsstaterne, vil EUPM bruge sit treårige mandat til at bringe Bosnien-Hercegovinas politistyrker op på de højeste internationale standarder.

Siden denne operation blev planlagt, har det været anerkendt, at et effektivt politi må integreres i et generelt og styrket retsstatsmiljø. Derfor arbejder Europa-Kommissionen med sit CARDS-program og Rådet for Den Europæiske Union sammen om at nå det mål inden for deres respektive kompetenceområder, dvs. institutionsopbygning og FUSP. Under CARDS blev der forpligtet 10 mio. EUR i 2002 til at støtte reformen af politistyrkerne med henblik på at udvikle bæredygtige institutionsstrukturer til politiarbejdet. FUSP-budgettet (2. søjle, men implementeret af Kommissionen) ydede 14 mio. EUR i 2002 til at indkøbe det nødvendige udstyr i tide før missionens egentlige start i 2003. Endvidere er EU blevet den største donor i forbindelse med reformen af retsplejen. I alle disse aktiviteter har der også været særligt fokus på bekæmpelse af organiseret kriminalitet, som er et af de vigtigste blokerende elementer for udviklingen af institutionerne og opbygningen af et borgerbaseret demokrati.

Med reformen af retsplejen, de forskellige aktioner på told- og skatteområdet og inden for asyl og migration, grænseforvaltning og EUPM er EU stolt over at træffe en række foranstaltninger, som vil øge respekten for loven og Bosnien-Hercegovinas institutionelle bæredygtighed og således skabe flere muligheder for økonomisk genopbygning i dette krigsmærkede land.

Uddannelse af albanske politistyrker

I 2002 lagde Europa-Kommissionen grunden til vigtige politiprojekter. Den undertegnede en partnerskabskontrakt til 6 mio. EUR med det spanske indenrigsministerium om etablering af en langsigtet bistandsmission på politiområdet til Albanien (PAMECA) for at følge op på den EU-bistand, der er ydet til de albanske politistyrker siden 1998. Programmet er målrettet mod rådgivning, uddannelse og teknisk bistand, ikke blot til de albanske politistyrker (bekæmpelse af organiseret kriminalitet, offentlig orden), men også til retsvæsenet (forbedring af samarbejdet mellem politiet og anklagemyndigheden). PAMECA's arbejde dækker alle de vigtige områder, der skal gøre det albanske politi mere effektivt og professionelt med den nødvendige etik og moral.

Regionalt samarbejde med Interpol

I forbindelse med det regionale CARDS-program for 2001 undertegnede Kommissionen i slutningen af 2002 en kontrakt til 1,4 mio. EUR med generalsekretæren for Interpol om modernisering af udstyret på Interpols nationale kontorer i fem Balkanlande. Projektet, der omfatter relevant uddannelse, sigter mod at forbedre informationsudvekslingen mellem Interpol-konventionernes partnerlande.

– Institutionsopbygning

Antallet af igangværende projekter (121) under “Institutionsopbygning” afspejler skiftet i EU-bistanden fra genopbygning til kapacitetsopbygning. 20 projekter blev afsluttet i 2002.

På CARDS-målområdet **Opbygning af administrativ kapacitet** i Bosnien-Hercegovina skabte EU-bistanden betydelige resultater. Der blev i 1996 oprettet et **kontor for bistand på told og skatteområdet (CAFAO)** for at bistå med gennemførelsen af de toldbestemmelser i den generelle rammeaftale om fred via et moderniserings- og udviklingsprogram. I 2002 resulterede CAFAO's aktiviteter i betydelige stigninger i toldprovenuet og fald i toldrelateret svindel og korruption.

Med undtagelse af spørgsmål i forbindelse med integreret grænseforvaltning kan toldprogrammet i vid udstrækning siges at være blevet gennemført på teknisk plan, idet den nødvendige kompetence blev overført til lokale embedsmænd. ASYCUDA (automatisk tolldatasystem) blev indført i hele Bosnien-Hercegovina, så det for første gang blev muligt at indsamle fuldstændige import- og eksportstatistikker.

Gennemgangen af Føderationens og Republika Srpska's skatteforvaltninger blev afsluttet, og der blev fremsat henstillinger til de respektive regeringer om at implementere moderne organisations- og ledelsesstrukturer. Henstillingerne er ved at blive implementeret med bistand fra CAFAO. Bistanden har gjort det lettere for enhedens skatteforvaltninger at oprette kontrol med store virksomheder, indføre gældsforvaltning samt oprette undersøgelses- og efterforskningsenheder. Disse har allerede en positiv virkning på provenuet, idet der i perioden fra 1. januar 2002 til 31. august 2002 blev opsporet tilfælde af unddragelse til over 500 mio. konvertible marka (250 mio. EUR) i alt.

CAFAO-beskatningsprogrammet er nu ved at blive udvidet til at omfatte et moms-planlægnings- og implementeringsprojekt. Gennem dette projekt vil EU kunne påtage sig at være førende donor og støtte de lokale myndigheder i beslutningsprocessen vedrørende den nye skattestruktur og efterhånden under gennemførelsen heraf.

Inden for **civil luftfart** har EU-bistanden gennem den internationale civile luftfartsorganisation (ICAO) i betydelig grad styrket det institutionelle og faglige grundlag for departementet for civil luftfart, og der er blevet udpeget en generaldirektør. Bosnien-Hercegovina kontrollerer nu sit eget lavere luftrum med lufttrafikkontrolforanstaltninger i Sarajevos internationale lufthavn, og der er blevet etableret en statslig eftersøgnings- og redningstjeneste i Banja Luka. De tre **statistiske kontorer** blev fuldt udstyret med edb i 2002, og der blev uddannet kvalificerede medarbejdere, så de materielle og menneskelige ressourcer kom op på en tilstrækkelig standard til at forbedre den dårlige kvalitet af Bosnien-Hercegovinas statistikker i de kommende år.

Statslige institutioner i Bosnien-Hercegovina fik EU-støtte til at rationalisere deres arbejde. EU bidrog blandt andet til at udarbejde den statslige forvaltningslov, oprette Bosnien-Hercegovinas parlaments- og præsidentsekretariat og revidere procedurer og kodeks for udarbejdelse af lovforslag. Der blev gennemført et uddannelsesprogram for 120 statslige embedsmænd med fokus på spørgsmål som offentlig forvaltning, offentlig administration, forvaltning af menneskelige ressourcer og ledelse. Endnu et vigtigt resultat af EU-bistanden var oprettelsen af et statsligt forvaltningskontor. Der blev oprettet en central personaleregisterdatabase, og der blev udarbejdet et sæt færdige kommunale vedtægter, som var nødvendige for at implementere forvaltningsloven, samt grundlæggende regler for økonomisk forvaltning og budget for 2003. Blandt andet blev der udarbejdet udkast til regler og procedurer for det udvælgelsespanel, der skulle ansætte embedsmænd til forvaltningskontoret. Alt dette gjorde, at forvaltningskontoret kunne løse sine opgaver fra begyndelsen af 2003.

I forbindelse med den **økonomiske og sociale udvikling** i Bosnien-Hercegovina fortsatte EU med at fremme regional og **lokal økonomisk udvikling** gennem direkte støtte til 6 lokale økonomiske udviklingskontorer, som nu kan fremvise et økonomisk resultat, bl.a. i form af jobskabelse. EU's Quick Start Facility har været en succes, idet den private og offentlige sektor har arbejdet sammen og har skabt ca. 2 000 arbejdspladser, hvoraf over 50 % var til udvandrere, der var vendt hjem, til en nominel pris på 1 620 EUR pr. job. EU har i 2002 yderligere bidraget til en vellykket **privatisering** af ni offentlige virksomheder i 2002 og har støttet **omstruktureringen** af 35 private og statslige virksomheder. Der blev også ydet bistand til at fremme **udenlandske direkte investeringer** i Bosnien-Hercegovina og til "opsplitning" af den statsejede elektricitetsindustri. EU's bistand til Bosnien-Hercegovinas **forsikringssektor** har direkte ført til sammenhængende juridiske rammer og udkast til lovgivning, som i høj grad fremmer oprettelsen af et fælles økonomisk rum i Bosnien-Hercegovina. Endvidere blev der iværksat endnu en kommercielt drevet **kreditlinje** på 10 mio. EUR til smv'er, hvilket yderligere forøgede den europæiske fond for Bosnien-Hercegovina.

Det **Statistiske Institut i Albanien** (INSTAT) har fået støtte gennem to EU-finansierede tekniske bistandsprojekter. En af de vigtigste begivenheder var gennemførelsen af befolknings- og husstandstællingen og opfølgningen heraf. EU-støtten blev givet til at finansiere ansættelsen af næsten 10 000 tællere og transport af tællingsmateriale (spørgeskemaer osv.) til 36 distrikter i Albanien og tilbage til Tirana. Endvidere forbedrede projektet den grundlæggende statistiske infrastruktur, hvilket er nødvendigt, hvis den skal videreudvikles, så der kan tilvejebringes relevante statistiske data til beslutningsprocessen og regeringsførelsen i landet.

Et instrument til institutionsopbygning: CARDS-twinning

Indtil 2002 blev twinning-instrumentet brugt i programmerne for EU-kandidatlandene. Det er nu blevet overført til CARDS-programmet, om end i en tilpasset form, så det afspejler stabiliserings- og associeringslandenes forskellige associeringsniveau med EU. Twinning eller parvist samarbejde går ud på at støtte og finansiere udstationering af embedsmænd fra EU-medlemsstaterne, der skal arbejde som rådgivere for støtteberettigede institutioner i en periode på mindst tolv måneder. Denne opgave suppleres af en række forskellige foranstaltninger som seminarer, workshops og kurser. Det er en effektiv måde at overføre knowhow på, men også til at skabe partnerskaber mellem institutioner. Disse partnerskaber vil vare længere tid end den egentlige twinning-opgave og bidrage til yderligere samarbejde mellem medlemsstater og partnerlande. De nuværende kandidatlande kan deltage i CARDS-twinning som juniorpartnere og har vist stor interesse for at stille deres ekspertise inden for institutionel forandring til rådighed i CARDS-regionen.

Twinning bør betragtes som et ekstra instrument til gennemførelse af CARDS-programmet på linje med andre allerede eksisterende instrumenter uden at stille sig i vejen for dem. Det supplerer de eksisterende instrumenter og lukker et hul mellem konsulenter i den private sektor (som ofte arbejder på kort sigt) og større "missioner" i form af støtte til den offentlige sektor som i de nuværende politi- og toldprogrammer under CARDS.

Twinning bruges især i følgende sektorer:

- Retlige og indre anliggender, især på tre områder: domstole og anklagemyndighed, politiarbejde og grænsevagter samt migrationspolitikker.
- Økonomisk forvaltning i den offentlige sektor i forbindelse med beskatning, budgetlægning, økonomisk kontrol/revision og offentlige indkøb.
- Generel reform af den offentlige forvaltning i form af grundlæggende forvaltningslove og omstrukturering.
- Tilnærmelse til nogle centrale områder af Fællesskabets regelværk, især i forbindelse med de fire grundlæggende friheder: varer, tjenesteydelser, kapital og etablering. Fri bevægelighed for arbejdstagere er langt mere problematisk. Derfor er told- og handelslempelser (dvs. normer, standarder, dyre- og plantesundhedskontrol) målområder i alle landene, og det gælder også konkurrence og statsstøtte for de stater, der er nået længere frem i udviklingen.

I 2002 blev der bevilget 5 twinning-projekter i Kroatien (4) og Albanien (1). Twinning vil fortsætte i 2003 i Kroatien og vil blive udvidet til andre CARDS-partnerlande.

- Regionalt samarbejde

Der blev afsluttet ét projekt i det regionale CARDS-program for 2001, nemlig den regionale undersøgelse af transportinfrastruktur på Balkan ("Regional Balkans Infrastructure Study Transport", REBIS Transport, 2,45 mio. EUR).

En vigtig del af institutionsopbygningen og reformen af den offentlige forvaltning i de vestlige Balkanlande er det brede område **retlige og indre anliggender** (RIA). For at EU og de nationale myndigheder kunne udforme et sammenhængende og omfattende reformprogram for RIA-institutionerne i fremtiden, var det nødvendigt at få et overblik over den aktuelle situation og aktuelle initiativer og problemer på det område, både i de enkelte lande og regionalt. Som led i det regionale CARDS-program for 2001 påtog Kommissionen sig derfor at finansiere RIA-vurderingsmissioner med

eksperter udpeget af EU-medlemsstaterne til alle fem lande i regionen i løbet af maj og juni 2002.

Der blev udsendt en detaljeret rapport for hvert land. Rapporterne indeholder en grundig vurdering af status på RIA-området samt nogle konklusioner og henstillinger vedrørende reform af retlige og institutionelle ordninger. De indeholder også forslag til mulige områder, hvor EU kan gå ind med økonomisk støtte. Rapporterne blev udsendt til de besøgte lande og internationale organisationer i november 2002 (på engelsk og lokale sprog for at fremme informationsudvekslingen). Modtagerne indsendte kommentarer i januar-februar, og der blev lagt sidste hånd på rapporterne i april 2003. De endelige resultater vil gøre det lettere for Kommissionen at udvælge specifikke projekter på dette område i fremtiden.

– Transport, infrastruktur og energi

I denne sektor er der 8 projekter i gang. Af de 14, der blev afsluttet i 2002, er følgende særligt vigtige:

Med færdiggørelsen af Samac- og Kostajnica-broerne bidrog Europa-Kommissionen til betydelige forbedringer af de indbyrdes forbindelser i Bosnien-Hercegovinas transportnet. Sammen med elektrificeringen af Ploce-Samac-jernbanelinjen er den paneuropæiske V-c-korridor gennem Bosnien-Hercegovina nu operationel for både vej og jernbane. Flyvekontrolltårnet i Mostar Lufthavn blev indviet. Ibrugtagningen af to 110kV-linjer mellem Pale - Gorazde og Srebrenica - Konjevic markerede det endelige bidrag fra EU's energiprogram til rehabilitering af elektricitetsnettet. Det Europæiske Genopbygningsagentur¹⁰⁷ arbejder specielt med genopbygning af infrastruktur. Agenturet har forvaltet massive EU-investeringer i rehabilitering af Kosovos energisektor og uddannelse i den forbindelse og har medvirket til, at der er gjort betydelige fremskridt i Montenegro med at udvikle kommunalt styre og afslutte lokale investeringsprojekter i mange store og mindre byer. Det har bidraget til at udvikle kulturcentre, rehabilitere lokale veje, forbedre vandrørledninger og kloaknet samt til at opføre en ny bygning til brandvæsenet og en skole. I Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien er det Europæiske Genopbygningsagentur i gang med at opgradere flere vigtige transnationale vejkorridorer. Første fase i opgraderingen af E-75-motorvejen, der forbinder landet med Grækenland (korridor X), blev afsluttet. Der blev færdiggjort en omfartsvej rundt om Tetovo på E-65-motorvejen (korridor VIII, som forbinder Albanien og Bulgarien gennem Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien).

Der blev i anden halvdel af 2002 taget store skridt til at forbinde regionen med nabolandene, da en række regionale infrastrukturprojekter blev

¹⁰⁷

Det Europæiske Genopbygningsagentur i Thessaloniki har ansvaret for at forvalte de vigtigste EU-bistandsprogrammer i Forbundsrepublikken Jugoslavien og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien. Den samlede EU-bistand, som Agenturet skulle forvalte i 2002, beløb sig til 480 mio. EUR. I slutningen af 2002 førte Agenturet tilsyn med en kumulerende portefølje på over 1,6 mia. EUR i alt for sine fire operationscentre (Pristina, Beograd, Podgorica og Skopje). Se <http://www.ear.eu.int>

påbegyndt. Indsatsen blev koncentreret om investeringer i opgradering af infrastrukturer til EU-standard og førte, mere væsentligt, til en aftale mellem de sydøsteuropæiske lande om et jernbane- og vejnet. Det regionale program har bl.a. bidraget til at mobilisere strategiske ressourcer, hvilket har ført til, at landene i Balkanregionen har undertegnet et aftalememorandum om det regionale elektricitetsmarked.

– Fødevarer sikkerhed og udvikling af landdistrikterne

Der har været to separate budgetstøtteprogrammer for fødevarer sikkerhed i **Montenegro**. De montenegrinske myndigheders ønske om at gennemføre reformerne var meget væsentlig for, at de blev en succes.

Fødevarer sikkerhedsprogrammet (FSP) var en succes, idet der blev indført et sammenhængende reformprogram på områderne fødevarer sikkerhedspolitik, landbrugsreform og forvaltning af offentlige finanser. Navnlig var et af programmets vigtigste resultater reformen af de sociale rettigheder, der skulle sikre, at de mest sårbare får ydelser. Processen har faktisk vist sig så vellykket, at andre donorer har besluttet at finansiere denne projekttype. De gode fremskridt med at implementere reformerne betyder, at det andet fødevarer sikkerhedsprogram har kunnet fokusere på foranstaltninger til at konsolidere den politiske reform.

I **Albanien** omfattede EU-bistanden til økonomisk og social udvikling støtte til at forbedre livskvaliteten i landdistrikter gennem et program for udvikling af lokalsamfundene. I **Forbundsrepublikken Jugoslavien** har den målrettede bistand til udvikling af den private sektor og landbruget i vid udstrækning bidraget til jobskabelse og til en stærkt tiltrængt genoprettelse af en blomstrende privat sektor.

– Sundhed

Struktureringen af arbejdskraften i sundhedsvæsenet og af hospitalerne i de vestlige Balkanlande er resultatet af omfattende, hierarkiske og sygdomsorienterede sundhedssystemer. Krigene har haft langvarige fysiske og psykologiske virkninger, og der er behov for at styrke institutionerne, uddannelsen af de menneskelige ressourcer, forskningen i befolkningssundheden og den sociale samhørighed. Sundhedsplejen for flygtninge og internt fordrevne er særdeles mangelfuld. Der er en alvorlig sundhedsrisiko i visse områder som følge af de øgede befolkningsbevægelser, hvilket har ført til den højeste rapporterede forekomst af tuberkulose i Europa. Miljødelæggelsernes reelle omfang og deraf følgende konsekvenser for menneskers sundhed er endnu ikke blevet klarlagt. I **Kroatien, Serbien og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien** har den engang så blomstrende lægemiddelindustri endnu ikke helt rettet sig efter krigen. I **Kosovo** er sundhedsinfrastrukturen skrøbelig. Overførbare sygdomme truer sårbare grupper. Landdistrikter og mindretalsenklaver bliver i stigende grad isoleret. Sikkerhedsmæssigt er serberne afhængige af Kosovostyrken (KFOR), når de har brug for lægehjælp.

Europa-Kommissionen bestræber sig på at afhjælpe situationen med særlige sundhedsprojekter, der sigter mod at reformere sundhedssystemerne og forbedre lægemiddelsektoren og de lovgivningsmæssige rammer herfor. En række igangværende projekter har til formål at øge kvaliteten af de grundlæggende serviceydelser på hospitaler og sundhedscentre ved at rehabilitere eller indkøbe det mest nødvendige udstyr. Forsyninger af vigtige lægemidler, reagenser, medicinske forbrugsstoffer samt uddannelse og teknisk bistand til uddannelse af læger og kapacitetsopbygning til forvaltning af sundhedstjenesterne er en vigtig del af EU's bistand til regionen.

– Uddannelse

I hvert af Balkanlandene var der i 2002 fortsat støtte fra Tempus-programmet til revision af indholdet af undervisningen på universiteterne, reform af universitetsforvaltningen og styrkelse af forbindelserne mellem universiteterne og samfundet som helhed, primært gennem fælleseuropæiske projekter. Fem større projekter blev afsluttet, to er stadig i gang.

EU bidrog til udviklingen af Bosnien-Hercegovinas strategidokument om uddannelsesreform, som blev forelagt Fredsimpliceringsrådet den 21. november 2002. Støtten til erhvervsuddannelse blev videreført i 2002. En landsdækkende arbejdsmarkedsundersøgelse af samarbejdet mellem arbejdsmarkedet, erhvervsskoler og smv'er blev afsluttet og åbnede for første gang mulighed for et styrket samarbejde mellem disse tre partnere med henblik på at sikre, at erhvervsuddannelsen i højere grad lever op til arbejdsmarkedets krav. Med hensyn til undervisning på det primære og almene sekundære trin blev henstillingerne til undervisningsministerierne om en reform af det almene undervisningssystem vel modtaget, og efterfølgende har man påbegyndt udarbejdelsen af en grønbog med deltagelse af alle interessenter i uddannelsessektoren.

– Miljø og naturressourcer

På målområdet **miljø og naturressourcer** blev to projekter i sektoren afsluttet, og 6 er stadig i gang. Der blev opnået store resultater med gennemførelsen af den landsdækkende kreditordning for landdistrikterne i Bosnien-Hercegovina. Alene i Brcko blev der bevaret 169 job og skabt 94 som et direkte resultat af EU's låneudbetaling. I den veterinære sektor støttede EU indførelsen af en statslig veterinærlov og institutionaliseringen af det statslige veterinærkontor sammen med gennemførelsen af ordningen for mærkning af dyr og kontrol med dyrs flytning samt anskaffelse af udstyr til veterinærlaboratorier. EU har støttet Bosnien-Hercegovinas rådgivningstjenester gennem 12 kontorer, som ydede rådgivning og væsentlig bistand til landbrugere. På trods af betydelige vanskeligheder i vandsektoren er der blevet etableret forvaltningsorganer for floderne Bosna og Vrbas. EU bidrog til ratificering af miljøloven og udvikling af miljørammeloven på statsligt plan.

– Partnerskab, civilsamfund og ngo'er

I **Albanien** støtter EU en styrkelse af de lokale foreninger og institutioner og medvirker til at udvikle ngo-tjenester. I **Kroatien** gives der institutionsopbygningsstøtte til ngo'er på miljøområdet og statslige institutioner og organisationer i det civile samfund til forbedring af de sociale ydelser inden for social støtte, sundhed og uddannelse. EU-bistanden til **Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien** sigter mod at fremme relationerne mellem etniske grupper og styrke civilsamfundet. I **Bosnien-Hercegovina** støttede EU 35 aktører i det **civile samfund** gennem mindre operationer og EIDHR-bevillinger, bl.a. ungdoms- og kvindegrupper, hjemvendte og internt fordrevne, handicappede og lokale grupper samt grupper bestående af medlemmer fra både føderationen og Republika Srpska og bidrog således til fremkomsten af et mere aktivt civilt samfund, demokrati og menneskerettigheder. EU støttede også Bosnien-Hercegovinas **valgkommission** med at finansiere valgstedsudvalg ved parlamentsvalget i oktober 2002.

– Rehabilitering/Landminer

Minerydningsprojekterne har til formål at forbedre de økonomiske og sociale betingelser i landene i Sydøsteuropa samt stabilisere og normalisere befolkningernes levevilkår. **Minerydning langs grænserne** er et projekt, der gennemføres af International Trust Fund for De-mining and Mine Victims Assistance (ITF), som støtter minerydning i den sydøsteuropæiske region, og som har ført til rydning af mindst 1 200 000 m² langs grænserne. Projektet, som EU støtter med 2,85 mio. EUR, sigter mod at øge sikkerhed og bevægelsesfrihed for de befolkningsgrupper, der bor i grænseområder og gøre det muligt for internt fordrevne og flygtninge at vende tilbage, forenkle politikontrollen ved grænserne, frigøre jord til landbrugsformål og stimulere den økonomiske aktivitet i grænseområderne. Minerydningen vil finde sted i grænseområderne mellem Forbundsrepublikken Jugoslavien og Kroatien, mellem Albanien og Kosovo samt i grænseområdet mellem Bosnien-Hercegovina og Kroatien.

Der blev også ydet støtte til minerydning i tidligere konfliktområder i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien som led i landets stabiliseringsproces, således at flygtninge og internt fordrevne kunne vende tilbage til de boliger, de havde før konflikten.

– Flygtninge/befolkning

Befolkningsfordrivelse er en af de alvorligste konsekvenser af de krige, som hærgede Balkanlandene i 1990'erne og er derfor stadig en af hovedprioriteterne for EU-bistanden. Det er ikke blot vigtigt, at flygtninge og internt fordrevne kan vende tilbage til deres hjem, men også grundlæggende for fredsslutningen, at tvangsfordrivelse ikke accepteres og anerkendes som permanente. Derfor har EU lagt særlig vægt på, at ejendom gives tilbage til ejerne fra før krigen. Med gennemførelsen af ejendomslovene og den øgede stabilitet er der endelig kommet virkelig skub i flygtninges og fordrevnes tilbagevenden. Visse områder er imidlertid stadigvæk vanskelige, idet der er

reelle politiske og/eller juridiske hindringer for menneskers tilbagevenden og ejendommens tilbagelevering. 1,25 mio. mennesker er stadig fordrevet i landene i det tidligere Jugoslavien (ekskl. Kosovo).

I **Kroatien** supplerer rehabiliteringen af den tekniske infrastruktur genopbygningen af husene. Et af de nyligt afsluttede projekter er rehabiliteringen af vandforsyningen i byen Knin (200 000 EUR). Med opførelsen af en vandtank til én million liter vand vil op til 15 000 indbyggere i Knin få drikkevand, herunder 8 500 mennesker, der er vendt hjem til dette befolkningscenter. Denne type projekter danner grundlag for, at yderligere 5 000 flygtninge kan vende tilbage til kommunen og øger chancerne for en bæredygtig socioøkonomisk udvikling betydeligt.

Især etniske serberes tilbagevenden vanskeliggøres stadig af politiske, økonomiske, juridiske og sociale hindringer. Ud af de 292 566 personer, der var vendt tilbage til de krigshærgede områder i marts 2002, tilhørte kun 90 271 en minoritet (resten var kroater eller etniske kroater).

I **Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien** er det gået stærkt med at gennemføre nødhjælpsspakken på 26,5 mio. EUR (12,7 mio. EUR fra den hurtige reaktionsmekanisme under den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik budget og 13,8 mio. EUR under CARDS), som blev vedtaget i 2001, hvilket har medvirket til at få 95 % af de internt fordrevne tilbage til deres boliger fra før krigen. Projekter som rehabilitering af elektricitetsforsyningen, genopbygning af huse og forbedring af vandforsyningen littede en storstilet tilbagevenden til tidligere konfliktområder i løbet af 2002.

I **Bosnien-Hercegovina** muliggjorde EU-bistanden direkte en **bæredygtig tilbagevenden** for ca. 8 000 mennesker og har bidraget til, at i alt ca. 100 000 mennesker har kunnet vende tilbage. Herudover blev der skabt over 2 700 arbejdspladser både til hjemvendte (80 %) og repræsentanter for lokalsamfundet (20 %).

EU arbejder nu på at overdrage ansvaret for spørgsmålet om flygtninges og fordrevnes tilbagevenden til de lokale myndigheder. Bosnien-Hercegovinas ministerråd har etableret en fond til det formål, og der er blevet oprettet en samarbejdsprotokol med de vigtigste internationale agenturer, som støtter flygtninges og internt fordrevnes tilbagevenden.¹⁰⁸

I **Forbundsrepublikken Jugoslavien-Kosovo** er EU-bistanden tosidig. Dels yder Europa-Kommissionen bevillinger til genopbygning/reparation af beskadigede huse til særlige støttemodtagere. Dels er EU ved at oprette en huslånsordning til støtte for mennesker, der ønsker at genopbygge, udvide eller renovere deres bolig.

I **andre dele af Forbundsrepublikken Jugoslavien** samt i **Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien** har ECHO endvidere ydet bistand til

¹⁰⁸

Det er planen, at overdragelsen til de lokale myndigheder er afsluttet i 2004.

flygtninge. Før 2002 udviklede, finansierede og implementerede EU sin støtte til flygtninge og internt fordrevne inden for landestøtten.

Efter at have koncentreret sin indsats om genopbygningen har EU nu rettet sin bistand mod en integreret strategi for tilbagevenden, herunder jobskabelse og social integration, som anses for at være en absolut betingelse for en bæredygtig tilbagevenden. I 2002 blev det anset for nødvendigt at støtte tilbagevenden mellem lande og gøre noget ved de grænseoverskridende problemer. Den **regionale** bevilling for 2002 (1 mio. EUR) skal fokusere på at fremme en bedre sammenhæng mellem de forskellige juridiske rammer og implementering af ejendomsrettigheder og støtte regionale initiativer til fremme af flygtninges tilbagevenden.

6.1.5. *Sammenhæng, koordinering og komplementaritet i regionen*

6.1.5.1 Samarbejde med medlemsstaterne og andre donorer i regionen

Det er af afgørende betydning i Balkanlandene, at medlemsstaterne og andre donorer og internationale finansinstitutioner koordinerer deres politik og foranstaltninger. I **Bosnien-Hercegovina** har den høje repræsentants kontor til opgave at koordinere gennemførelsen af de civile bilag til Dayton-fredsftalen. Det har udviklet en ramme for forskellige task forces, der fokuserer på de centrale udfordringer, landet står overfor, og hvor Kommissionen spiller en vigtig rolle. Endvidere afholder Kommissionen særlige koordineringsmøder med medlemsstaterne for at sikre komplementaritet mellem projekterne og vurdere, om medlemsstaterne har gjort fremskridt med deres projekter og se på de fremtidige programmeringsakser. Til hvert møde drøftes et centralt tema, som afspejler CARDS-programmeringen.

I **Kroatien** opretholder EU-delegationen også en permanent kommunikationskanal med donorsamfundet, især med større donorer, såsom USAID og de internationale finansinstitutioner, Verdensbanken, den Europæiske Bank for Økonomisk Genopbygning og Udvikling (EBRD) og EIB. Der sker en interaktion på operationelt plan og i forbindelse med beslutningstagningen, fra intensive høringer i anledning af programmeringen til mere sektor- og projektbaseret informationsudveksling og koordinering.

I **Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien** har den særlige EU-repræsentant som led i sit mandat ansvaret for det internationale samfunds koordinering, som finder sted ved regelmæssige møder og ad hoc-møder. Der er bl.a. tale om overvågning af den politiske proces i landet og gennemførelse af rammeaftalen (Ohrid, 2002). EU-delegationen er navnlig ansvarlig for at koordinere donorerne (og de implementerende organer) i forbindelse med genopbygning af boliger, dækning af finansielle aspekter og problemløsning på stedet. Yderligere koordineringsmøder finder sted inden for områderne decentralisering og lokalt selvstyre, men også med OSCE og andre donorer vedrørende politireformen, både med de relevante institutioner på området og med donorerne. Europa-Kommissionen og Verdensbanken afholdt et donormøde i Bruxelles (12. marts 2002) med det formål at forpligte donormidler til genopbygning efter konflikten i 2001 samt til

makroøkonomisk bistand og støtte til gennemførelse af rammeaftalen. Myndighederne i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien følger op på løfterne lokalt med støtte fra EU-delegationen, Verdensbankens kontor samt med teknisk støtte fra UNDP.

Genopbygningsagenturet afholder regelmæssige møder med medlemsstaterne og andre donorer for blandt andet at drøfte årlige programforslag med henblik på at undgå risikoen for overlapning med andre donorprogrammer og sikre, at aktiviteterne supplerer hinanden.

6.1.5.2 EIB-aktiviteter

Den Europæiske Investeringsbank spiller fortsat en vigtig rolle på Balkan og udlåner betydelige beløb i tæt samarbejde med Kommissionen og andre multilaterale finansinstitutioner. EIB's mål i 2002 var fortsat koncentreret om transport og telekommunikation, energiproduktion og -distribution, industri (i form af direkte lån og joint ventures med europæiske partnere) og miljøbeskyttelse.

Blandt de projekter, der blev gennemført i 2002 under Quick-Start-pakken, var bl.a. en regional undersøgelse af transportinfrastruktur til 2,3 mio. EUR for at udpege prioriterede transportinvesteringer i Sydøsteuropa.

I **Montenegro** yder det Europæiske Genopbygningsagentur langsigtet teknisk bistand til sø- og transportministeriet og økonomiministeriet for at støtte reformen og bistå med udbetalingen af EIB-lån i vej-, jernbane- og energisektorerne til en værdi af 35 mio. EUR.

6.1.5.3 Humanitær bistand i regionen

ECHO fortsatte afviklingen af sine operationer i Balkanlandene, efter at situationen i regionen var vendt tilbage til det normale, og de humanitære behov dermed faldt. Som følge heraf var den samlede budgetbevilling på 43 mio. EUR eller det halve af, hvad den var i 2001. ECHO afsluttede udfasningen fra Kosovo, Albanien og Montenegro og fortsatte nedtrapningen i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og Serbien. I hele regionen var ECHO meget opmærksom på forbindelsen mellem nødhjælp og udvikling.

Størstedelen af den humanitære bistand til regionen gik til **Serbien** (37 mio. EUR), hvor der stadig er mange flygtninge og internt fordrevne. Midlerne blev brugt til at dække de humanitære behov hos de mest sårbare personer (fødevarehjælp, hygiejneprodukter, træ og andet brændsel til opvarmning), videreføre tidligere sundhedsmæssige og psykosociale foranstaltninger og søge permanente løsninger for flygtninge, både i form af boligprogrammer i Serbien og hjælp til, at flygtninge fra **Bosnien** og **Kroatien** kan vende hjem. Den næststørste modtager af humanitær bistand i regionen var **Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien** (3 mio. EUR), hvor ECHO arbejdede videre med vandforsyning og projekter i den sociale sektor. Flygtninge fra Kosovo og personer, der var ramt af følgerne af konflikten i 2001, blev fortsat bistået af UNHCR. ECHO koncentrerede sin indsats på dette område

inden for tre prioriteter: nødrehabilitering, fødevarehjælp til fordrevne, der bor hos værtsfamilier, og bistand til landbruget (frø og dyrefoder) til fordrevne og indbyggere i konfliktramte områder. Selv om ECHO trak sig ud af **Kosovo** i slutningen af 2001, blev der givet en sidste bevilling på 2 mio. EUR til støtte for UNHCR's aktiviteter for at beskytte mindretal. I Albanien og Montenegro afsluttedes de aktiviteter, som blev finansieret i 2001, som forberedelse til ECHO's tilbagetrækning.

Det Europæiske Fællesskabs Kontor for Humanitær Bistand (ECHO) Finansieringsbeslutninger 2002

Land	Mio. EUR
Serbien	37,000
Kosovo	2,000
Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien	3,000
Regionalt	1,000
I alt	43,000

6.1.6 Resultatorienteret overvågning (ROM)

I 2002 blev EU-bistanden til Albanien og Kroatien fortsat overvåget efter det resultatorienterede overvågningssystem. Endvidere blev den resultatorienterede overvågning indført i Bosnien-Hercegovina i september 2002 og for de regionale CARDS-programmer i december 2002. I alt 33 projekter (værdi 73,2 mio. EUR) blev overvåget, og der blev udarbejdet 37 rapporter i løbet af 2002. (Flertallet (30) af disse projekter blev imidlertid finansieret under de gamle Phare- og Obnova-programmer¹⁰⁹. Oplysningerne bør derfor ikke bruges til at bedømme resultaterne af CARDS-programmet som sådant).

Den gennemsnitlige bedømmelse for alle projekter lå på 2,2, noget under middelværdien på 2,5. Det må imidlertid bemærkes, at de tre nye projekter, som blev finansieret gennem CARDS-programmet, klarer sig betydeligt bedre end det regionale gennemsnit.

I Bosnien-Hercegovina blev der afsluttet 25 overvågningsopgaver i 2002 under projektet for overvågningsstøtte til Bosnien-Hercegovina, som kørte fra februar 2000 til september 2002, da den nye resultatorienterede overvågning blev indledt. Den samlede kontraktværdi af den overvågede bistand var 191,5 mio. EUR; således udgjorde omkostningerne til overvågning 0,96 % af værdien af bistanden i Bosnien-Hercegovina.

Projekterne opnår det bedste resultat for *Udformningens relevans og kvalitet* og *Effektivitet i gennemførelsen* (2,4), men det laveste med hensyn til

¹⁰⁹

Med Rådets forordning EF nr. 2666/2000 af 5. december 2000 blev den eksisterende EU-bistand til de vestlige Balkanlande, dvs. Phare- og Obnova-programmerne, erstattet af CARDS-programmet.

Effektivitet, Virkninger og Potentiel bæredygtighed, hvor gennemsnittet er 2,1 for hver indikator. Delkriterierne understøtter denne konklusion: generelt er projekterne hensigtsmæssigt udformet, men gennemførelsen er svag, og de forventede resultater og mere omfattende virkninger udebliver, og som følge deraf er der ikke meget at opretholde.

Det er vanskeligt at give de præcise årsager til dette svage resultat i betragtning af det relativt lille grundlag. Det kan imidlertid afspejle, at disse projekter blev implementeret under ekstremt følsomme politiske omstændigheder i Albanien, Bosnien-Hercegovina og Kroatien, ofte uden erfarne projektpartneres støtte. Der er også bekymringer over, om de svage resultater i visse projekter – også – skyldes svaghed hos projektkontrahenterne.

Af de 37 udarbejdede rapporter omtaler de 28 to prioriterede områder: Handel og udvikling (9 rapporter) og institutionel kapacitet og god regeringsførelse (15 projekter, 19 rapporter). Projekterne til støtte for handel og udvikling har normalt betydeligt bedre resultater end gennemsnittet. Projekterne er *godt udformet* (2,7) og *gennemføres effektivt* (2,6). De har dog knap så gode resultater, hvad angår *virksomheder* (2,4) og *bæredygtighed* (2,1). Det tyder på, at der skal tilvejebringes de nødvendige institutionelle, menneskelige eller budgetmæssige ressourcer til at opretholde projektresultaterne.

Projekterne til støtte for institutionel kapacitet og god regeringsførelse gør ikke gode fremskridt. Det samlede gennemsnit (2,0) ligger således noget under middelværdien på 2,5. Rapporterne er pessimistiske med hensyn til, om det er sandsynligt, at disse projekter vil give resultater (2,1), opfylder projektets formål (1,7), har en virkning (1,8) eller vil blive institutionelt eller finansielt bæredygtige (1,9). Der angives en række årsager i rapporterne: kontrahenterne har ikke megen forståelse for, hvad der kræves for at opbygge institutionel kapacitet og menneskelige ressourcer; der er tendens til, at der går politik i projekterne; fokus på politisk rådgivning frem for teknisk bistand; oprettelse af parallelle strukturer; høj udskiftning i medarbejderstaben på grund af de lave lønninger i den offentlige sektor.

Skønt der er projekter på tre andre prioriterede områder: makroøkonomiske politikker og sociale sektorer (2), transport (1) og fødevarerikkerhed og bæredygtig udvikling i landdistrikter (5), er grundlaget for lille til, at der kan drages andet end de mest generelle konklusioner. Projekterne ser ud til at være godt udformet, holder tidsplanen og holder sig inden for de planlagte omkostninger, men har knap så gode resultater, når man ser på sandsynlig effektivitet, virkning og bæredygtighed.

BOSNIEN-HERCEGOVINA
“Regional udvikling – Brcko”

Målet med projektet var at støtte bæredygtig udvikling i Brcko-distriktet ved at udarbejde en regional udviklingsstrategi, tilvejebringe tjenesteydelser til små og mellemstore virksomheder (smv'er) og oprette et lokalt udviklingsagentur. Projektets formål er blevet opfyldt til fulde. Den regionale udviklingspolitik er allerede ved at blive implementeret: der er blevet forhandlet en investering på 100 mio. EUR til at genhuse Arizonamarkedet, der er ved at blive etableret et virksomhedsområde med 30 italienske virksomheder, og en række arbejdsmarkeds-, erhvervsuddannelses- og smv-støtteforanstaltninger er ved at blive gennemført. Det lokale udviklingsagentur er meget velansket hos lokale interessenter og spiller en aktiv rolle, især i kraft af de bedre registreringsprocedurer for virksomheder og udbuddet af støttetjenester til iværksættere og smv'er. Agenturet har undertegnet en række kontrakter med Brcko-distriktets regering om at gennemføre elementer af strategien. De mange uplanlagte aktiviteter, som gennemføres af kontrahenten, styrker og udvider opfyldelsen af de umiddelbare mål. Projektresultaternes økonomiske og institutionelle stabilitet på mellemlang sigt sikres, idet Brckos distriktsregering har stillet midler til rådighed fra distriktsbudgettet og afsat jord til at gennemføre de centrale elementer af udviklingsstrategien. Projektet blev bedømt til 3,6 (noget over middelværdien på 2,5). Det viser tydeligt de centrale karakteristiske træk ved et vellykket projekt: en realistisk og målrettet projektudformning, en engageret kontrahent, der arbejder i et tæt partnerskab med en støttmodtager, som er parat til at etablere et stimulerende projektmiljø og følge op på projektresultaterne.

6.1.7 Konklusioner og perspektiver for de kommende år

År 2002 er et vendepunkt for CARDS-bistanden til regionen. Bistanden, som indtil nu fokuserede stærkt på genopbygning og demokratisk stabilisering, især flygtningenes tilbagevenden, er blevet et mere strategisk instrument til at lette stabiliserings- og associeringsprocessen i overensstemmelse med landenes specifikke behov.

Udformningen af de etårige CARDS-programmer i 2002 har bygget på erfaringerne fra gennemførelsen af EU-bistanden:

Albanien:

Koordinering med andre donorer. Skønt det primære ansvar for donorkoordinering ligger hos den albanske regering, må Europa-Kommissionen sikre en bedre koordinering på stedet, især i forbindelse med reform af den offentlige forvaltning. Den dekoncentrerede delegation vil være særdeles velegnet til at gøre det.

Annullering af “gamle” projekter. Efter interne revisioner af fremskridt med gennemførelsen af tidligere programmer foreslog Kommissionen at annullere en række ”gamle” projekter, der endnu ikke var startet.

Uddelegering af ledelsen. Fra 2001-programmet og videre frem forvalter Kommissionen projekterne direkte (udbud, indgåelse af kontrakter, gennemførelse og betaling) gennem sin dekoncentrerede delegation. Sammen med fortsat støtte til projektets modstykker gennem projektledelses- og -gennemførelsesenheder, burde den uddelegerede ledelse føre til bedre og hurtigere gennemførelse af programmet.

Betingelser for bistanden. Det flerårige vejledende program indeholder specifikke betingelser for EU-bistanden. Den albanske regering er blevet bedt om at rapportere om disse betingelser regelmæssigt før og under gennemførelsen af projektet.

Bosnien-Hercegovina:

Forberedelse af det etårige program under inddragelse af flere aktører. Programmeringen af CARDS-bistanden for 2002 blev foretaget på en gennemsigtig måde med inddragelse af flere aktører. De nationale myndigheder blev inddraget mere i udvælgelsen af projekter end tidligere, f.eks. blev der afholdt flere rundbordsdrøftelser med myndighederne og andre donorer.

Midtvejsplanlægning og projekternes varighed. Projekterne blev udvalgt med henblik på programmeringen af det etårige program for 2003. Som 2001-programmet har projekterne under 2002-programmet gennemsnitligt en længere varighed end tidligere for at sikre kontinuitet i bistanden og for at undgå kontraktudvidelser, idet det kan føre til afbrydelser, når disse skal behandles, hvilket igen er til skade for bistandens effektivitet.

Bæredygtighed. Det etårige program for 2002 inddrager forskellige aspekter af bæredygtighed i hver sektor.

Kroatien:

Ud over tilsvarende forbedringer, som der blev foretaget ved forberedelsen af programmet for Bosnien-Hercegovina, byggede 2002-programmet for Kroatien på de erfaringer, der blev indhøstet i løbet af de foregående års programmering samt på **uddannelse af de kroatisk partners i forvaltning af projektførelsen.**

Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien:

Der blev taget fat på en række problemer: det klare behov for at have en overordnet strategi med politiske rammer og for, at **regeringen er forpligtet** på reformmålene; behovet for **løbende forpligtelse til donorkoordinering** og konsultationsmøder på program- og sektorniveau; behovet for at bygge de etårige programmer på gennemsigtige høringer med interessenterne og på de **statslige institutioners absorptionskapacitet**; og behovet for **passende tilsyn, overvågning og evaluering af projektgennemførelsen, herunder økonomiske kontrolsystemer.**

Regeringen for Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien har nu en veletableret og fungerende ramme for bistandskoordinering. Vicepremierministeren fungerer som national bistandskoordinator og som minister med ansvar for europæiske integrationsanliggender.

Forbundsrepublikken Jugoslavien – Serbien og Montenegro:

Med henblik på at maksimere effektiviteten skal EU og de implementerende myndigheder fortsætte med at **målrette EU-bistanden mod et begrænset antal sektorer.**

Udformningen og gennemførelsen af programmet skal altid sikre, at de påtænkte modtagere af bistanden engageres på en sådan måde, at de opretholder en reel følelse af **ejerskab til processen** og **får overført viden og udvikler deres kapacitet.**

Når der foretages rehabilitering af fysisk infrastruktur, skal det være klart, at de relevante **myndigheder virkelig er forpligtet på de foranstaltninger, der på mellemlang og lang sigt er nødvendige for at sikre foranstaltningernes bæredygtighed.**

Det er fortsat afgørende at sikre en snæver **koordinering af programmerne med andre donorer**, hvis staten Serbien og Montenegro skal maksimere sit udbytte af de kombinerede internationale bistandsbestræbelser.

For alle de vestlige Balkanlande er en fungerende markedsøkonomi et af de kriterier, der blev fastsat i København som en grundlæggende forudsætning for EU-medlemskab. Der vil derfor i de kommende år blive ydet fortsat støtte til de praktiske reformer, der er nødvendige for at nå dette, bl.a. lovgivning om økonomiske spørgsmål, forvaltning af budgetudgifter og opkrævning af indtægter, offentlige indkøb og - på de mere avancerede trin i processen - konkurrencelovgivning.

Opmærksomheden vil også blive rettet mod de meget store offentlige forvaltninger, normalt gennem reformprogrammer for den offentlige forvaltning, der har til formål at støtte processen med at rationalisere, indskrænke og strømline den offentlige sektor.

Administrativ kapacitet afhænger ikke blot af at have et tilstrækkeligt antal medarbejdere - det er også vigtigt, at de er tilstrækkeligt veluddannede og har de nødvendige faciliteter, så de kan fungere effektivt. Hvis der mangler en hensigtsmæssig administrativ kapacitet, har det alvorlige følger, ikke blot for stabiliserings- og associeringsprocessen, men også for den generelle regeringsførelse og den økonomiske reformproces. I erkendelse heraf forventes der betydelig støtte til dette kritiske område i de kommende år, lige fra grundlæggende tilvejebringelse af udstyr og specialiseret uddannelse til støtte for de institutioner i regionen, der skal gennemføre den offentlige forvaltningsreform. Støtte til udvikling af grundlæggende lovgivning og især en hensigtsmæssig og klar forvaltningslov vil også være en vigtig del af støtten.

På området retlige og indre anliggender erkendes det, at retsvæsenets dårlige måde at fungere på er et af de centrale problemer, der ikke blot hindrer staten i at fungere politisk, men også hindrer en markedsøkonomi i at fungere ordentligt, fordi der f.eks. mangler en effektiv økonomisk konfliktløsning. Korruption er blevet udpeget som et andet stort problem, som hindrer en

ordentlig politisk, social og økonomisk udvikling i regionen. Organiseret kriminalitet virker også fortsat destabiliserende på den politiske, sociale og økonomiske udvikling. Det kræver en beslutsom indsats fra det internationale samfund med støtte fra målrettet CARDS-bistand at tage fat om problemets rod og fremme bæredygtige løsninger.

6.2. ØSTEUROPA OG CENTRALASIEN

I 2002 fremmede EU sine politiske, økonomiske og handelsmæssige relationer med landene i Østeuropa, Kaukasus og Centralasien¹¹⁰ gennem forstærket dialog og samarbejde. Gennemførelsen af EU's fælles strategier med Rusland og Ukraine og af partnerskabs- og samarbejdsaftalerne med de fleste af landene i regionen fortsatte gennem en række topmøder, råd, udvalg og underudvalg.

På baggrund af 11. september 2001 har EU prioriteret terrorbekæmpelse, narkotikahandel og illegal migration, især i relationerne med Centralasien. I relationerne mellem EU og Rusland var udformningen af det fælles europæiske økonomiske rum, energidialogen mellem EU og Rusland, EU's anerkendelse af Ruslands markedsøkonomiske status og spørgsmålet om Kaliningrad-enklaven af særlig betydning. I Rusland, Ukraine, Moldova og Belarus analyserede EU den potentielle virkning af udvidelsen, som vil føre til udviklingen af begrebet et "bredere europæisk naboskab". I både Kaukasus og Centralasien var dagsordenen domineret af konfliktløsning og konsolidering af demokratiet.

6.2.1. Strategiske mål og resultater

I 2002 har Tacis fortsat arbejdet for at fremme det overordnede mål om at bistå NIS-landene med overgangen mod markedsøkonomi og pluralistisk demokrati. I den forbindelse støtter Tacis gennemførelsen af partnerskabs- og samarbejdsaftalerne, som er i kraft i ni af NIS-landene. Tacis bistår disse lande med at opfylde deres forpligtelser i henhold til partnerskabs- og samarbejdsaftalerne, især med hensyn til institutionsopbygning og økonomisk reform.

Ud over den igangværende støtte til partnerskabs- og samarbejdsaftalerne kan der fremhæves tre resultater af Tacis-programmet i 2002, som er særligt bemærkelsesværdige.

For det første vedtog Kommissionen en ny strategi for EU-bistand til Centralasien i tæt samarbejde med myndighederne i regionens fem lande. Inden seks uger efter, at denne strategi var blevet aftalt med medlemsstaterne, vedtog Tacis-udvalget et Tacis-handlingsprogram til 50 mio. EUR til Centralasien – en virkelig bedrift, når det gælder om at fremme det regionale samarbejde.

¹¹⁰

Armenien, Aserbajdsjan, Belarus, Georgien, Kasakhstan, Kirgisistan, Moldova, Mongoliet, Rusland, Tadsjikistan, Turkmenistan, Ukraine og Usbekistan.

For det andet markerede Tacis ti års støtte til den nukleare sikkerhedssektor i NIS-landene med en konference i Kiev i juli, en anerkendelse af den nøglerolle, EU har spillet med hensyn til at presse på for at få afgørende reformer i denne politisk følsomme sektor.

For det tredje deltog EU aktivt i lanceringen af et miljøpartnerskab under den nordlige dimension og gav tilsagn om 50 mio. EUR (af et samlet beløb på 110 mio. EUR) til at forbedre miljøet omkring Østersøen, især gennem bedre forvaltning af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald.

Ejerskab er altid nøglen til bistandsprogrammers succes. I den forbindelse bør man fremhæve betydningen af mødet mellem de nationale Tacis-koordinatorer i Bruxelles i november 2002 – hvor de centrale parter på ministerniveau mødtes fra alle 13 NIS-lande og Mongoliet. Det var det første møde i over to år og en vigtig milepæl i dialogen mellem EU og partnerlandene, som styrkede partnerlandenes myndigheders ejerskab til Tacis-programmet.

Endvidere havde Kommissionen succes med sine interne forvaltningsreformer, som førte til, at de fire EU-delegationer i NIS-regionen (Moskva, Kiev, Tbilisi, Almaty) fik nye ansvarsområder. Dette vil også bidrage til at sikre, at både udformning og gennemførelse af programmerne opfylder partnerlandenes behov og vil styrke dialogen med de lokale myndigheder og lette koordineringen med andre større donorer.

TACIS-FORPLIGTELSE OG -BETALINGER I REGIONEN 2002
(MIO. EUR)

Programmer	Forpligtelser		Betalinger	
	2002	2001	2002	2001
Nationale handlingsprogrammer	-	-	-	-
Armenien	10,0	0	3,3	4,3
Aserbajdsjan	14,0	0	8,6	4,6
Belarus	0	0	0,3	3,1
Georgien	14,0	4,0	5,1	3,7
Kasakhstan	se CA	14,0	4,0	6,1
Kirgisistan	se CA	9,1	2,6	4,4
Moldova	0	19,5	4,5	4,0
Mongoliet	6,0	0	3,2	2,4
Rusland	90,0	80,0	92,4	86,4
Tadsjikistan	se CA	0	3,3	2,9
Ukraine	67,0	63,0	28,0	31,2
Usbekistan	se CA	0	7,2	6,8
Subtotal	201,0	189,6	162,5	159,9
Flerlandeprogrammer	-	-	-	-
Grænseoverskridende	-	-	-	-
Østersøen	27,5	23,0	26,6	26,1
Nuklear sikkerhed	8,0	6,0	0	0
Centralasien (CA)	56,0	51,0	36,6	35,8
Regionale + øvrige	50,0	0,0	-	-
Indkapsling af Tjernobyl-reaktoren	51,1	101,7	123,4	126,2
Administrativ og teknisk bistand	20,0	40,0	20,0	40,0
	15,9	12,2	14,7	5,6
Subtotal	228,5	233,9	221,3	233,6
Øvrige budgetkonti	-	-	-	-
Fødevarerhjælp (revision)	0	0	0	1,4
Subtotal	0	0	0	1,4
I ALT	429,5	423,5	383,8	395,0

OVERSIGT OVER FORPLIGTELSE/BETALINGER 2002
(MIO. EUR)

I ALT	2000	2001	2002
Forpligtelser	443,8	423,5	429,5
1 296,8			
Betalinger	452,4	395,0	383,9
1 231,3			

6.2.2 Programmeringsprioriteter

Tacis-programmet er EU's vigtigste instrument til at støtte gennemførelsen af prioriteterne for samarbejdet i regionen. Programmets mål er at støtte overgangen til markedsøkonomi og styrke demokrati og retsstat. Tacis-programmet kan opdeles i to store kategorier: nationale programmer og flerlandeprogrammer. I de nationale vejledende programmer opstilles mål, forventede resultater og betingelserne for Tacis i de prioriterede samarbejdsområder for perioden 2002-2003 (for Centralasien, for 2002-2004).

Rusland er nøglen til stabilitet og sikkerhed for hele det europæiske kontinent. EU har en vigtig strategisk og økonomisk interesse i Ruslands udvikling. Landet er samtidig en vigtig handelspartner for EU, især med hensyn til energiforsyninger, og en central partner i EU's bestræbelser på at fremme nuklear sikkerhed og bekæmpe organiseret kriminalitet, narkotikahandel og illegal indvandring i Europa.

Landestrategidokumentet for Rusland for 2002-2006 støtter regeringens socioøkonomiske reformprogram, idet det sigter mod at få opbygget de juridiske, institutionelle og administrative rammer, der er nødvendige for at konsolidere markedsøkonomi og demokrati. EU har også interesse i at bidrage til at løse Ruslands alvorlige sociale problemer, f.eks. på sundheds- og uddannelsesområderne samt det sociale område. I den forbindelse fokuserer det nationale vejledende Tacis-program for Rusland for 2002-2003 på (1) juridisk og administrativ reform samt regionalpolitik, (2) reform af retsvæsenet, (3) civilsamfundet, almen uddannelse og erhvervsuddannelse, (4) liberalisering og "corporate governance", (5) social reform, og (6) kommunale tjenester. Det samlede vejledende budget for den toårige periode er på 184 mio. EUR.

De vestlige NIS-lande

Mulighederne for tættere forbindelser mellem EU og **Ukraine** vil blive endnu større efter EU-udvidelsen. I landestrategidokumentet for Ukraine for 2002-2006 understreges således handels- og investeringsrelaterede spørgsmål, reform af retsvæsenet, retlige og indre anliggender (herunder grænseforvaltning og migrationsspørgsmål), udvikling af det civile samfund og lempelse af de sociale virkninger af reformerne. Det nationale vejledende program for 2002-2003 indeholder følgende prioriteter: (1) lovgivningsmæssig, juridisk og administrativ reform, (2) grænseforvaltning, (3) fremme af erhvervsliv, handel og investeringer, (4) civilsamfund og uddannelse og (5) social reform. Herudover gav EU i 2002 sit sidste bidrag til lukningen af Tjernobyl. Det vejledende budget for Ukraine-programmet for 2002-2003 er på 115 mio. EUR.

I **Moldova** bør alle til rådighed værende EU-samarbejdsinstrumenter bruges til at medvirke til politisk, økonomisk og finansiell stabilisering af landet. Tacis-bistanden i 2002-2003 fokuserer på tre prioriterede områder: (1) institutionel, lovgivningsmæssig og administrativ reform, herunder reform af sundhedssektoren, grænseoverskridende samarbejde,

kriminalitetsbekæmpelse, støtte til partnerskabs- og samarbejdsaftalen, udvikling af civilsamfundet og erhvervsuddannelse, (2) den private sektor og økonomisk udvikling, især udvikling af virksomheder i landdistrikter og byområder samt eksportfremme, (3) afhjælpning af de sociale følger af overgangen, herunder nedbringelse af fattigdommen, social bistand og børnepasning. Det samlede vejledende budget for den toårige periode er på 25 mio. EUR.

EU har en klar interesse i, at **Belarus** gør politiske, sociale og økonomiske fremskridt i retning af en demokratisk stat og markedsøkonomi, ikke mindst eftersom Belarus bliver en direkte nabo efter EU-udvidelsen. I 2002 har EU imidlertid stadig været alvorligt bekymret over de fortsat forværrede betingelser for demokratiet og retsstaten i Belarus. Under disse omstændigheder besluttede Kommissionen at udsætte udarbejdelsen af et landestrategidokument og et vejledende Tacis-program til et senere tidspunkt. EU, og hermed Tacis-programmet, er imidlertid stadig forpligtet til at yde støtte og bistand til det civile samfund i Belarus. I 2002 blev disse aktiviteter fortsat finansieret af 2000-2001-budgetterne.

Centralasien

På baggrund af begivenhederne den 11. september 2001 har Kommissionen overvejet, hvordan udviklingsproblemerne i **Centralasien** bedst kan løses. Selv om der er forskel på de specifikke vanskeligheder, hvert land¹¹¹ står overfor, har man den samme type problemer i hele regionen: langsom overgang til demokrati og markedsøkonomi, dårlig menneskerettighedssituation, bekymring over muslimsk radikalisering, øgede uligheder i indkomstniveau og stigende fattigdom generelt. I 2002 udarbejdede Kommissionen derfor en regional strategi med et vejledende program for 2002-2004. Der blev afsat en samlet bevilling på 150 mio. EUR til at gennemføre programmet over en treårig periode.

De centrale mål for EU-bistanden til Centralasien er at fremme sikkerhed og konfliktforebyggelse, fjerne kilder til politiske og sociale spændinger og forbedre handels- og investeringsklimaet. Bistanden består af tre elementer: (1) et regionalt samarbejdsprogram med det formål at fremme gode relationer mellem nabolande og en samordnet indsats mellem landene på områder som transport- og energinet, naturressourcer, internationale miljøkonventioner samt retlige og indre anliggender, (2) et regionalt støtteprogram, som gennemføres på nationalt plan og med det formål at gøre noget ved de største fælles udfordringer for en bæredygtig økonomisk udvikling, herunder fremme af investeringer og handel, told- og grænseforvaltning samt reform af uddannelsessektoren, (3) en ordning til lempelse af fattigdommen som pilotforsøg i to til tre målregioner.

De største udfordringer for **Mongoliet** i de kommende år er at overvinde landbrugs- og husdyrproblemerne, nedbringe fattigdommen og bekæmpe korruptionen. På baggrund af det beskedne budget på 6 mio. EUR for 2003-

¹¹¹

Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan, Turkmenistan og Usbekistan.

2004 fokuserer Tacis-støtten på et prioriteret område, nemlig udvikling af landdistrikter, herunder støtte til smv'er i landdistrikterne, jobskabelse og miljøbeskyttelse. Efter denne periode vil EU-støtten til Mongoliet blive ydet i henhold til EU's Asien-program.

Kaukasus

For alle tre Kaukasus-lande har Kommissionen på grund af det stramme budget begrænset sig til to prioriterede samarbejdsområder. I alle tre lande er støtten til institutionel, lovgivningsmæssig og administrativ reform en prioritet. I både **Armenien** og **Georgien** er det andet prioriterede område støtte til at afhjælpe de sociale følger af overgangen, idet fattigdom er det centrale element i landestrategidokumentet. Der lægges særlig vægt på sundhed i Georgien, mens uddannelse prioriteres i Armenien. I **Aserbajdsjan** er det andet prioriterede område støtte til den private sektor og bistand til økonomisk udvikling, især for at bistå med at diversificere økonomien fra olie- og gassektoren. Der er fastlagt et budget på 14 mio. EUR i de vejledende nationale programmer til både Aserbajdsjan og Georgien, og der er bevilget 10 mio. EUR til Armenien.

I perioden 2002-2006 er et af EU's vigtigste mål i Armenien stadig at få lukket kernekraftværket i Medzamor. EU vil også se på andre måder, hvorpå indsatsen for at forebygge og løse konflikter ellers kan støttes, også i forbindelse med post-konflikt-rehabiliteringen i Armenien, Aserbajdsjan og Georgien. Georgiens politiske situation i 2002 har været domineret af interne konflikter, udbredt korruption og forværring af sikkerhedssituationen, også for EU-borgere, der arbejder for Tacis. Derfor vil det eksisterende landestrategidokument blive revideret i 2003. I hele Kaukasus-regionen vil EU sikre komplementaritet mellem Tacis-programmet og fødevarerikkerhedsprogrammet.

Flerlandeprogrammer

I strategidokumentet om **nuklear sikkerhed** bekræftes behovet for at opretholde EU's støtte til den igangværende udvikling af en nuklear sikkerhedskultur i partnerstaterne, især Rusland og Ukraine. Blandt prioriteterne er lukning af første generationsreaktorerne og støtte til modernisering af anden- og tredjengenerationsreaktorerne. Andre samarbejdsområder omfatter spørgsmål i forbindelse med brugt brændsel og affaldsforvaltning, bistand til beskyttelsesforanstaltninger og til katastrofeberedskab uden for anlægget samt forberedelse af afviklingen. Det vejledende budget for 2002-2003 beløber sig til i alt 140 mio. EUR.

Rammerne for Tacis' **regionale samarbejdsstrategi** for 2002-2006 omfatter visse prioriterede spørgsmål, som er fælles for alle eller nogle af partnerstaterne i Østeuropa og Centralasien. Der fokuseres på miljøbeskyttelse, net (telekommunikation, energi og transport), retlige og indre anliggender, investeringer i den private sektor og omlægning af våbentechnologien til fredelige formål samt mere specifikke grænseoverskridende spørgsmål i forbindelse med følgerne af udvidelsen. Der blev forberedt separate vejledende programmer for 2002-2003 for

regionalt samarbejde (20 mio. EUR), grænseoverskridende samarbejde (58 mio. EUR), videnskabeligt samarbejde (20 mio. EUR) og EU/EBRD-faciliteten til investeringsforberedelse (20 mio. EUR). Der vil i 2003 blive lanceret fuldstændige strategidokumenter, hvor regionalt samarbejde og grænseoverskridende samarbejde behandles hver for sig.

I forbindelse med den nordlige dimension, der beskæftiger sig med de særlige regionale udviklingsproblemer i Nordeuropa, blev der taget et vigtigt skridt på den første donorkonference i støttefonden for miljøpartnerskabet under den nordlige dimension, som fandt sted i juli. Der blev givet tilsagn om indledende bidrag på i alt 110 mio. EUR fra Europa-Kommissionen, den Russiske Føderation og Danmark, Finland, Nederlandene, Norge og Sverige. Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling (EBRD) forvalter de to dele af fonden, miljødelen og den nukleare del.

6.2.3 *Vigtigste resultater i 2002*

6.2.3.1 Landestrategier

For så vidt angår teknisk bistand, var 2002 præget af iværksættelsen af de første landestrategidokumenter efter indførelsen af den nye metode i 2001. Der blev udviklet strategidokumenter for perioden 2002-2006 med analyser af situationen og fastlæggelse af EU's indsats for hvert af de store lande og programmer, med undtagelse af Belarus. Arbejdet blev indledt i 2001 og blev i de fleste tilfælde afsluttet med Kommissionens vedtagelse af disse strategidokumenter i december samme år. Den formelle indførelse af strategidokumentet for nuklear sikkerhed fandt sted i januar 2002. Det regionale strategidokument for Centralasien blev forberedt i første halvdel af 2002 og vedtaget i oktober 2002.

6.2.3.2 Gennemførelse

Betalingerne i 2002 lå på 97 % af niveauet for 2001 (384 mio. EUR mod 395 mio. EUR i 2001). Det lille fald skyldtes, at betalingerne til fonden til indkapsling af Tjernobyl-reaktoren blev nedsat fra 40 mio. EUR til 20 mio. EUR. 2002-betalingerne udgjorde 86 % af det budget, der var til rådighed. Den manglende udnyttelse skyldtes hovedsagelig, at to betalinger, der var planlagt til 2002, blev forsinket som følge af administrative forsinkelser i modtagerstaterne. Det drejede sig om brændselsunderskudsprogrammet i Ukraine (20 mio. EUR) og spildevandsprojektet for Sortehavet (7,5 mio. EUR).

– Konfliktforebyggelse, god regeringsførelse og retsstaten

Tacis-støtten til god regeringsførelse skal ses sammen med det betydelige arbejde med reformen af den offentlige forvaltning (jf. institutionsopbygning nedenfor). Med sin bistand til de nye uafhængige stater og Mongoliet gennem Tacis-programmet er EU fortsat opmærksom på at støtte retsstaten og en effektiv retshåndhævelse. De prioriterede områder er fortsat: konfliktforebyggelse og integreret grænseforvaltning, bekæmpelse af narkotikahandel og menneskehandel samt bistand til udvikling af et

omfattende migrations- og asylsystem for at bekæmpe indsmugling af illegale indvandrere og nedbringe de illegale migrationsstrømme.

Juridisk beskyttelse af erhvervsdrivende

Projektpartner: Det juridiske departement under præsidentens forvaltning

Fire regioner: Moskva, Sankt Petersborg, Krasnodar og Irkutsk.

PROJEKTMÅL

At bidrage til at forbedre de erhvervsdrivendes retsbeskyttelse i Den Russiske Føderation. Projektet bestod af tre elementer: Bedre gennemførelse af loven om økonomiske aktiviteter i udvalgte regioner (Sankt Petersborg, Krasnodar, Irkutsk og Moskva), bedre anvendelse og håndhævelse af loven ved voldgiftsretterne, bedre adgang til retssystemet gennem en øget bevidsthed hos de erhvervsdrivende om lovgivningsmæssige spørgsmål og om retssystemet som beskytter af økonomiske interesser. Projektet beløb sig til 5,37 mio. EUR og blev implementeret mellem 30.12.1999 og 30.6.2002.

Analyse af resultaterne

Lovgivningsdelen har været en succes, idet der er fremsat henstillinger til de russiske lovgivere om forskellige økonomiske og retlige spørgsmål (konkurrenceret, arbejdsret, beskatning af mindre erhvervsdrivende, konkursret, administrative tvister med mindre erhvervsdrivende, statens erstatningsansvar, alternativ løsning af tvister, håndhævelse af domstolsafgørelser), og der er gjort fremskridt med at harmonisere forbundslovgivningen og lovene om retssubjekter i Den Russiske Føderation.

Uddannelsesdelen havde betydelig succes, idet 30 % af dommerne ved voldgiftsretterne blev efteruddannet, og foranstaltningens bæredygtighed blev sikret gennem et særligt program for uddannelse af undervisere, hvilket resulterede i 28 undervisere, der kan fortsætte undervisningen på grundlag af det undervisningsmateriale, der blev udarbejdet i projektet.

Ud over Tacis-programmet sigter det **Europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder (EIDHR)** mod at støtte aktioner på områderne menneskerettigheder, demokratisering og konfliktforebyggelse. Aktiviteterne gennemføres primært i partnerskab med ngo'er og internationale organisationer. I 2002 støttede EIDHR projekter i Østeuropa, Kaukasus og Centralasien til et beløb på næsten **13 mio. EUR**.

Europa-Kommissionens delegationer vil gennemføre mikroprojekter i tre af EIDHR's mållande: Georgien, Rusland og Ukraine.

Der blev afsat næsten 9,5 mio. EUR **fremme og forsvar af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder**. Syv projekter vedrørende bekæmpelse af racisme, fremmedhad og diskrimination af mindretal og indfødte befolkninger fik støtte på ca. 5,9 mio. EUR og vil blive gennemført i Rusland, Ukraine, Armenien, Aserbajdsjan og Georgien.

Næsten 2,7 mio. EUR blev bevilget til forebyggelse af tortur og til støtte for rehabilitering af torturofre, især i Rusland, Georgien og Ukraine.

Et projekt havde til formål at styrke kapaciteten hos de personer, der indbringer klager mod Den Russiske Føderation ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, især gennem juridisk bistand.

Støtte til demokratiseringsprocessen og styrkelse af retsstaten fik over 1 mio. EUR. Under det fælles samarbejdsprogram for 2002 mellem Europarådet og Europa-Kommissionen blev der godkendt et projekt, som var målrettet mod at styrke føderalismen, forbedre det regionale og lokale demokrati og mekanismerne til beskyttelse af menneskerettigheder i Rusland. Et andet projekt viderefører EU-støtten til instituttet for politiske studier i Moskva for at sikre, at der fortsat undervises i menneskerettigheder. Et projekt i Georgien har til formål at forbedre de politiske institutioners arbejde på nationalt og lokalt plan og styrke mekanismerne til beskyttelse af menneskerettighederne.

– Institutionsopbygning

Det er et nøgleområde for Tacis-støtten, som omfatter både reform af den offentlige forvaltning og udvikling af den private sektor. Bortset fra nuklear sikkerhed er det helt klart den sektor, der modtager den største Tacis-støtte. Betalingerne til de 70 igangværende projekter beløb sig til næsten 50 mio. EUR i alt.

Reform af den offentlige forvaltning

Tacis har ydet støtte til at styrke den administrative kapacitet og de offentlige forvaltningers ansvarlighed i regionen. I den forbindelse kan fremhæves reformen af den offentlige forvaltning i Armenien, styrkelsen af den regionale offentlige forvaltning i Moldova, støtte til statsreformen i Ukraine og til kapacitetsopbygning i den statslige administration og forvaltning i Usbekistan. I Rusland deltager Tacis-programmet aktivt i en større reform af den offentlige forvaltning, idet præsidenten har meddelt, at forbedringen heraf er en central politisk prioritet. I oktober 2002 iværksatte Tacis et politisk rådgivningsprojekt vedrørende en statsbudgetreform i Rusland som led i en igangværende forpligtelse. Tacis har allerede tilbudt politisk rådgivning om reformen af offentlige indkøb i Rusland og fortsætter med at rådgive om regler for forebyggelse af interessekonflikter i den offentlige forvaltning og om offentlig adgang til information.

Tacis-programmet skal sende et klart signal til partnerlandene om, at institutionsopbygning står højt på dagsordenen, og at programmet vil samarbejde fuldt ud med partnerlandene, når de søger at omlægge deres forvaltninger og opbygge institutionskapaciteten.

Den private sektor og økonomisk udvikling

Gammeldags lovgivningsmæssige rammer, dårlig adgang til finansiering og investeringer og en erhvervspraksis, der blokerer for god praksis, udgør de største hindringer for økonomisk udvikling i NIS. I forsøget på at overvinde disse problemer har Tacis især fokuseret på tre centrale temaer: udvikling af smv'er, handelsfremme og reform af den finansielle sektor (navnlig bank- og forsikringsvæsenet). Inden for disse tre brede temaer har Tacis lagt særlig vægt på forbrugerbeskyttelse og antimonopolistiske regler og har aktivt stimuleret regionale investeringer og udviklet adgangen til udenlandske investeringer. Tacis-støtten dækker et bredt spektrum, og der kan til

illustration heraf nævnes tre eksempler: Udvikling af smv'er i Moldova, revisionsreform i Rusland og støtte til det kirgisiske landbrugsfinansieringsselskab. Projektet i Kirgisistan har udført et pionerarbejde med at udvikle adgangen til kredit uden for den formelle banksektor.

Et tema af særlig betydning er Tacis' rolle med hensyn til at søge at lette NIS-regionens landes tiltrædelse af Verdenshandelsorganisationen (WTO). Ved hjælp af Tacis-bistanden har Rusland gjort betydelige fremskridt i retning af tiltrædelsesmålet gennem et efterspørgselsstyret projekt, som fokuserede på de tekniske aspekter af spørgsmål som afgørelse af tvister samt sundhedsmæssige og plantesundhedsmæssige foranstaltninger. Tacis ydede også støtte til andre stater på forskellige trin af WTO-tiltrædelsen. Den fremtidige bistand til f.eks. Moldova og Armenien, som nu er medlemmer af WTO, vil i stadigt stigende grad fokusere på at opbygge disse staters kapacitet til at arbejde effektivt inden for rammerne af WTO-aftalerne og WTO's organisation.

Det georgiske eksportfremmekontor (GEPA)

Det georgiske eksportfremmekontor (GEPA) har til formål at støtte Georgiens eksportindustri og forbedre Georgiens udenrigshandelsbalance. GEPA blev grundlagt i 1999 af den georgiske regering med støtte fra EU's Tacis-program. Det tilbyder en bred vifte af udenrigshandelsfremmende serviceydelser. Kontorets informationstjeneste sørger for, at både georgiske og udenlandske virksomheder får de seneste markedesoplysninger og information om regler på såvel udenlandske som georgiske markeder. GEPA tilrettelægger forretningsbesøg og bidrager til at finansiere georgiske virksomheders deltagelse i internationale handelsudstillinger.

Gennem kurser hjælper GEPA virksomheder, embedsmænd og forretningsbanker med at udvide deres ekspertise og kapacitet. GEPA's nyskabende støtteordning med omkostningsdeling hjælper virksomheder med at udforme deres markedsførings- og eksportstrategier, så de kan skabe sig en niche på udenlandske markeder. Virksomhederne betaler for at deltage i programmet, hvor de udarbejder en analyse af deres eksportkapacitet, får intern efteruddannelse og udarbejder markedsføringsstrategier. Hvis strategien opfylder GEPA's krav, får virksomheden refunderet 50 % af deltagergebyret. I øjeblikket deltager 16 virksomheder i ordningen.

77 andelssparekasser og andelskreditinstitutter i landdistrikter etableret i Rusland – Resultaterne af projektet vedrørende strategier for andelskreditinstitutter på landet

I dagens Rusland mangler landbrugsområderne en finansiel infrastruktur, idet hverken private landbrugere eller iværksættere på landet har adgang til kredit og muligheder for at placere deres opsparede midler. Det eksisterende banksystem er hovedsagelig koncentreret i byerne, og bankerne tøver normalt med at udstede mindre kreditter, hvilket er et særligt problem i landdistrikterne.

For at fjerne denne flaskehals udformede Kommissionen og den russiske regering et projekt for at fremme etableringen af andelskreditinstitutter i landdistrikterne og styrke rammerne for andelskreditinstitutter på regionalt og nationalt plan. Andelskreditinstitutter er selvejende enheder for gensidig støtte. Medlemmerne er fælles om et gensidigt ansvar. Europa har en lang tradition for andelskreditinstitutter (Crédit Agricole, Raiffeisen, Irish Credit League, Rabobank osv.). I Rusland havde man andelskreditinstitutter indtil 1917, og siden 1996 har man taget de første skridt til at genskabe dette system i visse regioner.

Sammen med forskellige projektpartnere og støttemodtagere – landbrugsministeriet, forskellige regionale landbrugsforvaltninger, den nationale sammenslutning af andelskreditinstitutter på landet og hundredvis af landbrugere og iværksættere over hele Rusland blev det muligt at nå bæredygtige resultater inden for projektets rammer.

Der blev etableret 77 nye andelskreditinstitutter over hele Rusland, dvs. 50 % af alle andelskreditinstitutter i landdistrikter, som findes i dag,

Der blev oprettet 4 regionale sammenslutninger (Yaroslavl, Saratov, Buryatia, Novosibirsk) som fælles andelsforetagender for de lokale andelskreditinstitutter.

3 500 praktikanter har deltaget i over 100 seminarer om alle relevante emner inden for oprettelse og ledelse af andelskreditinstitutter.

Der blev udarbejdet regionale love i Saratov, Altaiskij Krai Buryatia Republik og Yaroslavl, som blev godkendt af den regionale Duma.

Efter lange og vanskelige forhandlinger, drøftelser og seminarer blev der forelagt en national rammeloV om andelskreditinstitutter for den nationale Duma.

Der blev oprettet 1 nationalt og 3 regionale uddannelsescentre for andelskreditinstitutterne.

De 39 andelskreditinstitutter i de 4 pilotregioner lancerede over 2 000 kreditter i 2002, idet hver kredit var på gennemsnitligt næsten 1 500 EUR, hvilket beløber sig til en samlet kreditvolumen på over 3,5 mio. EUR. Det betyder, at den samlede volumen af kreditter bevilget gennem andelskreditinstitutterne blev øget 14 gange i projektets levetid (1999-2002), og antallet af kreditter blev næsten femdoblet.

Tilbagebetalingsraten nåede op på 97 % i gennemsnit for alle andelskreditinstitutter i løbet af 3 år.

– Regionalt samarbejde/integration

Tacis støtter målet om regionalt samarbejde gennem tre hovedprogrammer: Tacis' regionalprogram, der yder støtte til alle 13 NIS-lande og Mongoliet, Tacis-programmet for grænseoverskridende samarbejde (målrettet Rusland, Ukraine, Moldova og Belarus, som grænser op til det nuværende EU/kandidatlandene), og det baltiske samarbejdsprogram, der er af særlig betydning i forbindelse med den nordlige dimension. Tacis' regionalprogram fokuserer på tre prioriterede områder: retlige og indre anliggender, miljø samt netudvikling. Det grænseoverskridende samarbejdsprogram vedrører spørgsmål om grænseforvaltning, miljø og grænseoverskridende økonomisk udvikling. Ser man på omfanget, støtter Tacis over 80 igangværende projekter, hvoraf især 60 er små, målrettede initiativer til grænseoverskridende samarbejde, hvor betalingerne når op på ca. 25 mio. EUR i alt. I 2002 afsluttede Tacis endvidere ca. 30 projekter inden for det regionale samarbejde, hvor betalingerne løb op i 35 mio. EUR.

Retlige og indre anliggender

Foranstaltninger til bekæmpelse af organiseret kriminalitet er en central prioritet for EU i relationerne med NIS-regionen. Målet er at udvikle en sammenhængende strategi i oprindelses-, transit- og destinationslandene. Denne strategi har til formål at styrke den lokale kapacitet til at tackle

strukturelle problemer som fattigdom, arbejdsløshed og manglende uddannelse og samtidig modvirke den accelererende udvikling af nye kriminelle aktiviteter.

Denne strategi indebærer:

- en afbalanceret gennemførelsesstrategi med indarbejdelse af retsstatsprincippet, især gennem juridisk bistand og efteruddannelse af dommere eller retshåndhævelsespersonale med henblik på at styrke deres evne til at håndhæve den nationale lovgivning og samtidig overholde internationale standarder og menneskerettighederne.
- udstyr og efteruddannelse til de retshåndhævende myndigheder, så de kan blive i stand til mere effektivt at bekæmpe organiseret kriminalitet, narkotikahandel og menneskehandel på nationalt, regionalt og internationalt plan, især gennem forbedring af deres koordinerings- og efterforskningskapacitet i partnerskab med myndighederne i EU.
- bevidstgørelse af målgrupperne i befolkningerne gennem forebyggelses- og informationskampagner, og endelig
- udvikling af den nationale og regionale kapacitet til at vurdere situationen og udarbejde relevante nationale handlingsplaner og lovgivning.

Fra april 2002 blev indsatsen for narkotikabekæmpelse genoptaget i Centralasien og blev med de samme komponenter udvidet til det sydlige Kaukasus, Ukraine, Moldova og Belarus. Når aktiviteter til nedbringelse af efterspørgslen og udbudet kombineres, bliver programmerne bedre accepteret af modtagerlandene og vil blive suppleret af et element til udvikling af den epidemiologiske kapacitet.

I Ukraine, Moldova og Belarus, som bliver fremtidige naboer til det udvidede EU, lægges der vægt på at udvikle en integreret grænseforvaltningspolitik og oprette et omfattende migrations- og asylsystem for at bekæmpe indsmugling af illegale indvandrere og mindske de illegale migrationsstrømme både på regionalt og nationalt plan.

Efter gennemførelsen i 2001 af et første projekt til bekæmpelse af menneskehandel i Ukraine bliver der sideløbende hermed og med støtte fra den internationale organisation for migration gennemført omfattende projekter til bekæmpelse af handel med kvinder i Moldova og Belarus. Disse projekter er helt i overensstemmelse med den tidligere omtalte strategi. Dette EU-initiativ baner vejen for yderligere aktioner på dette område.

Yderligere bistand gennem arbejdet under det grænseoverskridende samarbejdsprogram fortsatte i 2002. Disse projekter blev koncentreret om prioriterede Tacis-områder som administrativ reform samt lokal og regional økonomisk udvikling. Projekterne sigtede også mod at opfylde sociale behov og løse miljøproblemer.

EU gennemførte også grænseoverskridende projekter af betydeligt større omfang, herunder fire projekter på op til 2 mio. EUR. Det er her værd at fremhæve Odessa-regionen, som har oplevet de første positive resultater med økonomisk udviklingsbistand og grænseoverskridende handelsrelationer med Ukraine og Rumænien.

Dette program er blevet stadig mere "efterspørgselsstyret", idet der lægges afgørende vægt på, at de russiske, ukrainske, moldoviske og belarussiske parter afdækker behovene og påtager sig en ledende rolle vedrørende projektstyring og -udvælgelse. Som eksempel på disse projekter kan nævnes projekter, der har til formål at bekæmpe ledigheden i lokalområder med høj ledighed, såsom Pskov i Rusland, et støtte- og udviklingscenter til smv'er i et landdistrikt i Moldova og et turismeudviklingsprojekt i det nordvestlige Rusland, som er en region med uspolerede sø- og skovområder.

– Transport og infrastruktur

Som allerede nævnt er udvikling af infrastruktur et vigtigt aspekt i Tacis' regionale samarbejde, idet støtten koncentrerer sig om tre nøgletemaer: transport (især gennem TRACECA-programmet for transportudvikling i korridorerne i Kaukasus og Centralasien), energi (især gennem INOGATE-programmet for olie- og gasudvinding i NIS) og styrkelse af grænseoverskridende faciliteter, især i Rusland, Ukraine, Moldova og Belarus.

Transport

Der blev undertegnet 11 nye TRACECA-kontrakter med et samlet budget på 14,2 mio. EUR. De syv investeringskontrakter vedrører forbedring af infrastrukturen i havnene ved Det Kaspiske Hav og Sortehavet, opførelse af to broer og levering af olietankvogne til jernbanerne i Aserbajdsjan. De fire tekniske bistandskontrakter vedrører etablering af et fælles retsgrundlag for transittransport, forundersøgelser til vejtransportprojekter i Kaukasus og rehabilitering af jernbaner i Centralasien samt logistikcentret for jernbanetransit af olie i Kaukasus.

Der blev iværksat to forundersøgelser i 2002. Den første vedrørte vejforbindelsen mellem Baku, Tbilisi og Jerevan og den anden et vejfremmeprojekt om oprettelse af uddannelsescentre for vejtransport.

På transportområdet blev der afsluttet fire projekter: to i Rusland, et i Aserbajdsjan og et i Usbekistan. Af disse kan fremhæves etablering af uddannelsesmuligheder for den civile luftfartsmyndighed i Usbekistan, så de kan arbejde i henhold til den internationale civile luftfartsorganisations (ICAO) internationalt anerkendte praksis. Projektet i Aserbajdsjan var ikke så vellykket og blev afsluttet, inden det var fuldført på grund af manglende støtte fra regeringens side. Projektet havde det ambitiøse mål at opbygge transportministeriet, men projektet måtte lukkes, fordi det gik for langsomt med at reformere sektoren.

To transportprojekter blev fuldført tilfredsstillende i Rusland: indførelse af vesteuropæiske specifikationer for projektering og anlæg af veje og

forberedelse på vegne af transportministeriet af lovgivning til regulering af sø- og landtransport.

Grænseovergange og infrastruktur

I forbindelse med gennemførelsen af infrastrukturprojekter finansieret under det grænseoverskridende samarbejdsprogram i 2002 blev der afsluttet ti kontrakter, da anlægsarbejdet, herunder leveringen af udstyr, ved grænseovergange i Rusland, Moldova og Ukraine var tilendebragt. Et lignende igangværende projekt i Kaliningrad følger planen og vil være fuldført medio 2003, mens anlægget af et spildevandsanlæg i det nordvestlige Rusland også ventes afsluttet inden november 2003.

Et projekt i Rusland måtte lukkes, før det var gennemført, da den lokale modtager demonstrerede en klar mangel på interesse i at opfylde sine samfinansieringsforpligtelser. Selv om der blev lagt stærkt pres på de berørte myndigheder, var det heller ikke muligt at forpligte nye projekter i 2002 på grund af problemer vedrørende jordspørgsmål, eller fordi der manglede ordentlige projekteringsplaner. Begge forhold skyldes udelukkende modtagerne.

– Fødevarer sikkerhed og udvikling af landdistrikterne

I 2002 var der Tacis-projekter vedrørende landbrug og udvikling af landdistrikter i gang i Rusland, Ukraine, Moldova, Kasakhstan, Kirgisistan, Turkmenistan, Usbekistan og Mongoliet. Der var lidt over 10 projekter i gang i denne sektor med samlede betalinger på over 15 mio. EUR. Næsten 15 projekter blev afsluttet med betalinger på over 20 mio. EUR i alt. De fleste af dem var koncentreret om de traditionelle sektortemaer, såsom rådgivningstjenester til landbruget, udvikling af planter og husdyr, landbrugsuddannelse og -forskning, frøudvikling, vandingsspraksis, fødevarerforarbejdning og etablering af markedsføringsstrukturer. Det første særlige udviklingsprojekt for landdistrikter blev også indledt i Usbekistan det år.

I Rusland blev fire projekter afsluttet i 2002. To af disse behandlede afgørende spørgsmål for udviklingen af privat landbrug i landet: omstrukturering af privatiserede tidligere kollektivlandbrug i den centrale Black Soil region og den nedre Volga-region samt fremme af andelskreditinstitutter på landet i tre udvalgte regioner i Rusland. Endnu to igangværende projekter støttede oprettelse af rådgivningstjenester i det sydlige Rusland og styrkelse af sibiriske fødevarerproducenters konkurrenceevne.

Der er imidlertid stadig mange iboende hindringer for udviklingen af landbrug og landdistrikter i NIS-landene, såsom et vanskeligt klima (f.eks. utilstrækkelig nedbør), videreførelse af ugunstige politikker fra Sovjettiden (f.eks. statsafgrøder), problemer med at fastslå ejerskabsrettigheder til jord, manglende vanding og utilstrækkelig mekanisering. Et andet problem er sektorens generelt manglende rentabilitet og den vanskelige adgang til finansiering, fordi sektoren opfattes som risikobetonet.

– Sundhed

Alkoholforbruget, narkotikamisbruget og selvmordsprocenten er høj i NIS-landene. Befolkningstallet i Rusland falder med en million om året. Den forventede levealder for mænd er nu under 58 år. Sygdomme, der kunne forebygges ved immunisering, dukker nu op igen. Aids-epidemien kan blive en trussel mod den nationale sikkerhed. Miljörisikofaktorer og socioøkonomiske tendenser har øget dødeligheden på grund af hjertelidelser, vold og skader.

NIS-landene står over for tilløbet til en krise af alvorlige dimensioner, idet fattigdom, ledighed og kriminalitet er stigende, mens kvaliteten af de sociale ydelser er faldende. Regeringerne mangler sygdomsovervågningssystemer, midler til at indkøbe retrovirale lægemidler og faciliteter til at pleje de syge. Sundhedsprogrammerne er dårligt struktureret eller findes slet ikke, og sundhedsbudgettet er lavt.

For størstedelen af befolkningen er det vanskeligt eller umuligt at få sundhedspleje, idet adgangen hertil afgøres af social eller politisk status. Små lande er ikke teknisk selvforsynende, så de kan klare epidemier.

I 2002 havde Tacis ca. 10 igangværende projekter i sundhedssektoren med betalinger på ca. 7 mio. EUR i alt. Endvidere blev der fuldført 3 mindre projekter (til ca. 1 mio. EUR).

Tacis har ydet støtte i forbindelse med en række problemer i Rusland, navnlig et folkesundhedsprojekt i den nordvestlige del af landet, der arbejder med særlige aspekter, såsom primære sundhedstjenester, forebyggende medicin, lægeuddannelse, forebyggelse af hiv-overførsel fra mor til barn og hjertekarsygdomme. Andre mindre foranstaltninger har ydet bistand til forebyggende sundhedspolitikker og programmering, støtte til ofre for kønsbetinget vold og et projekt om palliativ pleje. Narkotikamisbrug giver anledning til stigende bekymring, og Tacis har bidraget til bekæmpelsen heraf gennem en række foranstaltninger – ved at søge at nedbringe det illegale narkotikaforbrug, ved at bekæmpe narkotikamisbrug i Karelen-regionen og gennem ”peer education”, hvor narkotikamisbrugere underviser andre misbrugere for at mindske skaderne som følge af misbruget.

Sundhed har også været et vigtigt Tacis-område i Ukraine. Centrale målområder omfatter et større initiativ om forebyggelse af hiv/aids, støtte til organisering af en national lægemiddelstyrelse og et mindre projekt om sundhed og social støtte til de ældre. Initiativet til hiv/aids-forebyggelse får aktiv støtte fra lokale og regionale forvaltninger og ngo’er. Projektet om organisering af en national lægemiddelstyrelse gjorde det muligt for den ukrainske lægemiddelindustri at fremstille medicin i henhold til de internationale standarder for god fremstillingspraksis. Som følge heraf vil billig medicin af høj kvalitet blive tilgængelig for den ukrainske befolkning, og det vil blive muligt at eksportere lægemidler. På samme måde er støtte til sundhedssektoren blevet udvalgt som en af prioriteterne i både Moldova og Usbekistan.

For de resterende NIS-lande har sundhed ikke været højt prioriteret i støtteforhandlingerne med partnerregeringerne til trods for, at der utvivlsomt er problemer i sundhedssektoren i alle disse lande. Tacis har iværksat nogle vellykkede og målrettede små initiativer, for eksempel sygehusforvaltning i Belarus, primær sundhedspleje for internt fordrevne i Aserbajdsjan og bekæmpelse af tuberkulose i Kirgisistan.

– Uddannelse

Da Sovjetunionen brød sammen i 1991, svarede niveauet for læse- og skrivefærdighed og skolesøgning til EU's. Siden begyndelsen af 1990'erne har man kunnet observere en klar negativ tendens i uddannelsesindikatorerne. Dette er alarmerende, især når man tænker på millenniummålene om uddannelse, der sigter mod, at alle børn skal være tilmeldt grundskoleundervisning inden 2015.

Endvidere står erhvervsuddannelsen og de videregående uddannelser i NIS-landene over for udfordringer med at skulle opfylde virksomhedernes behov i de nye markedsøkonomier. Et funktionsdygtigt erhvervsuddannelsessystem er også en forudsætning for at bekæmpe den stigende ledighed. Som følge heraf har EU's Tacis-program i altovervejende grad støttet erhvervsuddannelse og videregående uddannelse i 2002.

Støtten til videregående uddannelse blev kanaliseret gennem Tempus-programmet. Tempus har til formål at støtte reform og omstrukturering af det videregående uddannelsessystem og tilpasning af systemet til de nye socioøkonomiske behov. De prioriterede områder for Tempus, som defineres i fællesskab af Europa-Kommissionen og de nationale myndigheder, er følgende: støtte udvikling af læseplaner, reformere forvaltningen af de højere uddannelsesinstitutioner, forbedre den kvalifikationsrelaterede uddannelse, som erhvervslivet kræver, og endelig bidrage til at styrke demokratiet.

På erhvervsuddannelsesområdet fortsætter EU med at støtte NIS-landene med at opgradere og modernisere deres erhvervsuddannelsesreformprogrammer. I 2002 lagde Det Europæiske Erhvervsuddannelsesinstitut i samarbejde med Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO) og EU-medlemsstaterne sidste hånd på anden fase af pilotprojektet vedrørende erhvervsuddannelsesreformen i det nordvestlige Rusland. Dette projekt har udviklet en innovationsmodel for den regionale erhvervsuddannelsesreform, både i skolen og på det mere administrative plan.

Tempus-programmet viste sig at være et vellykket værktøj for den videregående uddannelsessektor, og siden 2002 har Kommissionen arbejdet på en reform til forenkling og fremskyndelse af procedurerne for at sikre en mere fleksibel, effektiv og hurtig anvendelse af eksisterende Tacis-midler på uddannelsesområdet. Denne reformproces er også en central prioritet for programmet i 2003. Det samlede beløb for de igangværende projekter på uddannelsesområdet i 2002 var på 35 mio. EUR.

Ledelsesuddannelsesprogrammet har fortsat en reel indvirkning på russiske erhvervsvirksomheder. I hele 2002 havde ikke mindre end 700 junior- og mellemledere aftale om at gennemføre praktikophold i EU-virksomheder.

Der er stadig sproglige og kulturelle hindringer, men programmet og partnerne lægger vægt på at tage ved lære af de sidste par år og bygge på de gode erfaringer, som der allerede er mange af.

– Makroøkonomiske politikker

På grundlag af Rådets afgørelser har EU i de seneste år ydet makrofinansiell bistand til Belarus, Ukraine og Moldova samt til Armenien, Georgien og Tadsjikistan. Makrofinansiell bistand i form af lån eller bevillinger er betinget af, at de berørte lande gennemfører særlige strukturreformer af interesse for EU og økonomiske programmer, som støttes af internationale finansinstitutioner. Blandt disse strukturreformer er forbedring af de offentlige financers funktionsmåde, omstrukturering og privatisering af store statslige virksomheder, reformer i energi- og telekommunikationssektorerne, reform af bankvæsenet osv. Under makrofinansielle bistandsprogrammer fik Armenien i 2002 en bevilling på 11 mio. EUR fra Kommissionen. Rådet vedtog også to nye afgørelser om udskiftning af eksisterende programmer: et lån på 110 mio. EUR til Ukraine (til erstatning for et lån på et mindre beløb på mindre gunstige finansielle betingelser) og en bevilling på 15 mio. EUR til Moldova (til erstatning for et lån på et tilsvarende beløb). Gennemførelsen af disse to operationer var ikke indledt i 2002.

I 2002 ydede Tacis supplerende støtte til makroøkonomisk udvikling af NIS-regionen, idet tolv projekter blev afsluttet, og ti andre var i gang. Blandt disse projekter var initiativet vedrørende økonomiske tendenser, statsbudgetreform i Rusland og skatteprojekter i Rusland og Kasakhstan. Der blev lagt megen vægt på at øve politisk indflydelse på højt niveau og bistå partnerlandene med at udvikle økonomiske modeller samt finans- og skattepolitik.

– Miljø

Udbetalingstendensen blev fortsat bedre, idet 95 % af budgettet blev nået. Projekterne dækkede fortsat en bred vifte af områder med politisk reform, biodiversitet og vandforvaltning i spidsen. Politiske projekter, der søger at dække hele regionen, har vist sig at have svag opbakning fra støttemodtagerne. Der må derfor fokuseres på en mere homogen gruppe af lande, hvilket vil blive gjort for kommende politiske projekter.

Efter ændringerne i Tacis-forordningen fra 2002 er miljø nu flyttet til investeringsstøtte både med hensyn til samfinansiering og forberedelse. Det fælles miljøprogram til fremme af miljøinvesteringer blev i 2002 suppleret op til 6 mio. EUR og blev afsluttet i december 2002. Samtidig blev der iværksat en ny fase, hvortil der også blev bevilget 6 mio. EUR. Dette projekt har katalyseret ca. 85 mio. EUR i lånemidler til miljøprojekter i NIS-regionen. En skuffelse var det, at et samfinansieringsprojekt i Ukraine om at nedbringe forureningen i Sortehavet faldt til jorden, da de internationale finansinstitutioner gav afslag på lånet. Det var imidlertid muligt at foretage

andre investeringer i Sortehavet (Krim) med tilsvarende virkninger på næringsstofforureningen.

Stigende divergens i politiske mål og interesser påvirker fortsat implementeringen af internationale konventioner og dermed virkningerne af grænseoverskridende miljøprojekter. Arbejdet med at oprette en international fredspark i Centralasien er i øjeblikket gået i stå. Det har imidlertid givet gode resultater at finde alternative erhvervsmuligheder i nationalparker. Vandforvaltningsprojekter for flodbækkener har fortsat stor opbakning og virkning, og dette regionale samarbejdsaspekt vil fortsat have en central plads i de nye programmer.

Den 9. juli 2002 fandt den første donorkonference i støttefonden for miljøprogrammet under den nordlige dimension (NDEP) sted i Bruxelles. Europa-Kommissionen, Den Russiske Føderation og fem andre lande gav tilsagn om bidrag på i alt 110 mio. EUR til støttefonden. Kommissionen gav tilsagn om et bidrag til NDEP-støttefonden på 50 mio. EUR eller 45 % af det lovede beløb til dato. Af Kommissionens bidrag er de 40 mio. EUR blevet øremærket til nukleare projekter.

NDEP er et nyt initiativ, som blev iværksat i 1999. Det er et partnerskab mellem Europa-Kommissionen, Rusland, Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling (EBRD), Den Europæiske Investeringsbank (EIB), Den Nordiske Investeringsbank (NIB) og Verdensbanken med stærk støtte fra EU-medlemsstaterne og Norge samt eventuelt andre bidragydere, der overvejer at tilslutte sig initiativet. Det sigter mod at samle EU's eksterne politikker og instrumenter til gavn for Østersølandene for at forbedre miljøet og forvaltningen af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald med fokus på det nordvestlige Rusland.

– Nuklear sikkerhed

Den internationale konference i Kiev den 10.-12. juli 2002 i anledning af tiåret for indledningen af Tacis-aktiviteterne var en vigtig begivenhed i forbindelse med det nukleare sikkerhedsprogram. Gennemførelsen af ca. 600 projekter i perioden 1991-2000 til et beløb på over 640 mio. EUR blev rost af alle modtagerlandene.

Der blev lagt særlig vægt på at øge driftssikkerheden gennem lokal bistand til de enkelte anlæg, som løbende ydes via EU's værker til 14 anlæg i de nye uafhængige stater. Den lokale bistand har til formål at forbedre konstruktionssikkerhed, drifts- og overvågningsforhold samt organisering af driftssikkerheden. EU yder faglig og finansiel bistand til styrkelse af de uafhængige tilsynsmyndigheder, og meget af den nødvendige lovgivning er nu indført. Der skabes en mere sikkerhedsorienteret virksomhedskultur gennem en mere formel og regelmæssig dialog mellem anlæggenes driftsledelse og tilsynsmyndighederne. Der bliver leveret udstyr til modernisering af kernekraftanlæg (f.eks. installation af brandvisningsanlæg i Beloyarsk kernekraftværket, levering af tritiummåleudstyr til Kola kernekraftværket osv.).

Støtten til nukleare tilsynsmyndigheder og deres tekniske støtteorganisationer omfatter alle aspekter, der kan styrke myndighedernes rolle i modtagerlandet. Forhandlingerne om godkendelse af opgraderingsprojekter vedrørende tre russiske kernekraftværker blev afsluttet med et godt resultat i 2002. I Belarus, Armenien og Kasakhstan blev der udviklet projekter, der har til formål at forny den institutionelle støtte til de nukleare tilsynsmyndigheder.

I Tjernobyl har Tacis fortsat sin bistand til afvikling af reaktorerne 1, 2 og 3. Tacis støtter navnlig opførelsen af et industrianlæg til det radioaktive affald i fast form (ICSRM), der vil opstå som følge af afviklingen. EU er også den største donor til fonden til indkapsling af Tjernobyl-reaktoren, som forvaltes af EBRD med henblik på at ombygge den beskadigede reaktor 4, så den bliver miljø sikker.

– Ikke-spredning af ekspertise i NIS

Sovjetunionens fald skabte en trussel uden fortilfælde mod verdens sikkerhed på grund af den potentielle hjerneflugt af eksperter i masseødelæggelsesvåben og overførsel af våbentechnologier til ”slyngelstater”, terrororganisationer eller kriminelle organisationer, som ønskede at erhverve denne ekspertise.

Det internationale samfunds reaktion blev forvaltet pragmatisk, idet der blev oprettet to videnskabs- og teknologicentre – ISTC i Moskva og STCU i Ukraine – og lejligheden blev benyttet til at engagere specialister i masseødelæggelsesvåben i forskning og udvikling til fredelige formål. Ti år efter oprettelsen af videnskabscentrene står risikoen for spredning af masseødelæggelsesvåben stadig højt på den internationale dagsorden.

Det internationale videnskabs- og teknologicenter (ISTC)¹¹² og Ukraines videnskabs- og teknologicenter (STCU)¹¹³ er mellemstatslige søsterorganisationer, der delvis finansieres af Europa-Kommissionen. ISTC-aftalen blev undertegnet den 27. november 1992 af USA, Japan, Europa-Kommissionen og Den Russiske Føderation. STCU-aftalen blev først undertegnet i 1994 af Ukraine, Canada, Sverige og USA. Europa-Kommissionen kom til i november 1998.

Hovedformålet med begge centre er at give videnskabsfolk og ingeniører fra Rusland og NIS, der har viden og kompetencer i forbindelse med masseødelæggelsesvåben eller missilaffyringssystemer, mulighed for at bruge deres evner til fredelige aktiviteter. Centrene er og bliver ikke-spredningsprogrammer (masseødelæggelsesvåben), som i kraft af regeringsdekreter gennemføres inden for militære territorialgrænser, hvor der sker forskning og udvikling. Centrene opgave er derfor at omlægge våbeneksperternes aktiviteter via støtte til nyskabende videnskabs- og

¹¹² ISTC's modtagerlande er: Den Russiske Føderation, Kasakhstan, Kirgisistan, Belarus, Armenien, Georgien og Tadsjikistan.

¹¹³ STCU's modtagerlande er: Ukraine, Georgien, Usbekistan og Aserbajdsjan. Der er drøftelser i gang med Moldova om at tiltræde enten STCU- eller ISTC-aftalen.

teknologiprojekter. Herved forventes disse programmer at fremme forretningsmulighederne for virksomheder både i NIS og EU gennem iværksættelse af nye kommercielle joint ventures.

Det samlede budget mellem 1994 og marts 2003 fra alle ISTC-parter (tallene for STCU er anført i parentes) var på næsten 441 mio. EUR (64 mio. EUR), der støttede ca. 1 628 projekter (455 projekter) og 51 000 forskere (11 000 forskere). EU-bidraget gennem Tacis-programmet var for denne periode på 77 mio. EUR til ISTC og 12 mio. EUR til STCU. I 2002 blev der støttet 301 nye ISTC- og 96 nye STCU-projekter til henholdsvis 78,6 mio. EUR og 15,5 mio. EUR. ISTC støttede 26 500 deltagere på en samlet bevilling på 42,5 mio. EUR, mens STCU støttede 4 200 deltagere. Projekterne har ligget inden for områderne bioteknologi, miljø, informationsteknologier, nuklear sikkerhed, kemi, rumteknologi og energi.

Til trods for succesen med ISTC og STCU i de ti år, der er gået, har de NIS-stater, som har modtaget støtte, endnu ikke været i stand til at drive projekterne med deres tidligere masseødelæggelsesvåbeneksperter uden bistand udefra. Parterne fra begge centre erkendte derfor, at det muligvis kunne blive nødvendigt at støtte centrene indtil slutningen af dette tiår, hvis ikke-spredningsmålet skulle opfyldes.

Det hedder imidlertid i aftalen, "at det vil kræve stærk støtte fra regeringer, fonde, akademiske og videnskabelige institutioner og andre mellemstatslige og ikke-statslige organisationer, hvis centret skal blive en succes." På den måde bidrager parternes program, som blev lanceret af ISTC i 1998, til at styrke ISTC's evne til at nå ikke-spredningsmålet. Det lægger endvidere grunden til en tilbagetrækningsstrategi for parterne, således at centrene kan fortsætte aktiviteterne på det nuværende niveau, når parternes støtte til centrene ophører.

Det overordnede internationale miljø giver endvidere et nyt incitament til at bygge videre på ISTC's succes ved at iværksætte nye aktiviteter til støtte for det globale partnerskab mod ikke-spredning og nedrustning, som G8-landene lancerede på deres topmøde i Kananaskis i 2002. ISTC og de våbenlaboratorier, som er omfattet af ISTC's aktiviteter, har allerede gennemført indledende videnskabs- og teknologiprojekter for at udvikle de teknologier, som bliver nødvendige i det globale partnerskabs fremtidige store projekter og har derfor fremmet inddragelsen af russiske ingeniører i gennemførelsen af nedrustningsprojekter.

– Partnerskab, civilsamfund og ngo'er

Den Europæiske Union er forpligtet til fortsat at støtte det civile samfund, og i 2002 blev denne forpligtelse konsolideret med en udvidelse af støtten i hele Tacis-regionen. Geografisk er støtten øget i regioner, som tidligere fik mindre støtte. Indtil 2002 støttede Europa-Kommissionen 269 civilsamfundsprojekter, som omfatter 600 organisationer i Tacis-regionen. Alene i 2002 blev 74 projekter med næsten 300 organisationer udvalgt til finansiering gennem civilsamfundsdel af det nye partnerskabsprogram for

institutionsopbygning. I alt har 90 civilsamfundsprojekter modtaget 15 mio. EUR i støtte, mens 56 projekter til i alt 7 mio. EUR blev fuldført det år.

Der opstod vanskeligheder i lande med mere autoritære regeringer. Disse regeringer er mistroiske over for det civile samfund, og det er vanskeligt at tackle. For eksempel indførte Belarus i 2002 en beskatningslov for internationale donoraktiviteter. Resultatet blev, at gennemførelsen af civilsamfundsprojekter i det land faktisk blev indstillet. 12 civilsamfundsprojekter, der var udvalgt til at modtage støtte på 2 mio. EUR fra partnerskabsprogrammet for institutionsopbygning, mangler stadig at få kontrakter som følge af dette uløste problem. Udviklingsprogrammet for civilsamfundet i Belarus er også blevet negativt påvirket og har ikke fået nye kontrakter i 2002. Der kræves en mere samordnet indsats for at sikre et rimeligt støtteniveau for det civile samfund i disse lande.

Det nye program bygger på det tidligere *Tacis Lien* (ngo-partnerskaber) og *Tacis-programmet om venskabsbyer* (partnerskaber mellem lokale/regionale myndigheder) og har til formål at støtte en institutionsopbygningsproces gennem partnerskab og samarbejde mellem ikke-statslige organisationer (ngo'er), lokale/regionale myndigheder og almennyttige erhvervsorganisationer. Målet med støtten har været at fremme udviklingen af initiativer på lokalt plan, styrke det civile samfunds mangfoldighed i hele regionen og sikre kontakter gennem internationale netværk for udveksling af information, ideer og færdigheder. Dette program, som sigtede mod økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, er et enestående og vitalt værktøj i Tacis-regionen. EU er meget synlig for regionens befolkninger i forbindelse med foranstaltninger til at afhjælpe følgerne af overgangen og bekæmpe marginalisering og fattigdom.

En første indkaldelse af forslag med et budget på 15 mio. EUR blev offentliggjort i december 2001 med indsendelsesfrist i april 2002. Der indkom 267 forslag, hvoraf 74 projekter blev udvalgt til finansiering. De fleste af disse projekter vil blive indledt i begyndelsen af 2003 med en løbetid på mellem 18 og 24 måneder. 9,777 778 mio. EUR af de 15 mio. EUR blev udbetalt i 2002. Resten vil blive udbetalt i 2003.

Der blev udsendt en anden indkaldelse af forslag med et budget på 11,7 mio. EUR i december 2002 med indsendelsesfrist i april 2003. Der ventes ca. 300 ansøgninger.

6.2.4 *Sammenhæng, koordinering og komplementaritet i regionen*

6.2.4.1 *Samarbejde med medlemsstaterne og andre donorer i regionen*

Europa-Kommissionens delegationer opretholder en løbende dialog med medlemsstaternes ambassader, de internationale finansinstitutioner og andre større donorer. I det forløbne år har EU således i f.eks. Rusland været til stede ved alle donorkoordineringsmøder, især inden for områder som administrativ reform og reform af rets- eller sundhedsvæsenet, hvor delegationen kan påtage sig en ledende rolle.

De nationale koordineringsenheder afholder regelmæssige møder med andre donorer og internationale finansinstitutioner, hvorved der sikres synergieffekter og effektiv informationsudveksling.

Medlemsstaternes ambassader opfordres til at deltage i større begivenheder i forbindelse med projekter, især hvis de afholdes med støtte fra delegationen.

Konkrete eksempler på donorkoordinering er for eksempel tværinstitutionelle donormøder om sundhedsvæsenet, som afholdes af Verdenssundhedsorganisationen hver måned på delegationskontoret. Delegationen er også medlem af arbejdsgrupper under ILO og FN, som nedsættes for at drøfte spørgsmål i forbindelse med socialpolitik, såsom pensionsreform, arbejdsmarkeder og fattigdomslempelse.

Forberedelsesarbejdet til slamforbrændingsanlægget i tilknytning til spildevandsanlægget *Southwest Wastewater Treatment Plant* i Sankt Petersborg, som er et komplekst investeringsprojekt, dannede sidste år grundlaget for permanente kontakter med andre donorer, såsom Danmark, Finland og Sverige eller internationale finansinstitutioner som EBRD, EIB og NIB.

6.2.4.2 Humanitær bistand i regionen

ECHO afsluttede sin tilbagetrækning fra Ukraine, Moldova og Belarus som led i en gradvis overgang til andre og mere hensigtsmæssige bistandsinstrumenter. I Centralasien fortsatte ECHO sin støtte (10 mio. EUR) til Tadsjikistan, men rettede den i højere grad mod sårbare grupper, som nu er ramt af følgerne af tørke, borgerkrig og den socioøkonomiske krise. Til trods for en nedskæring af bistanden i det sydlige Kaukasus det foregående år var ECHO nødt til at støtte dem, der endnu en gang blev ramt af tørke (700 000 EUR i Georgien og 500 000 EUR i Armenien), og derefter genoptage sin bistand til de mest sårbare grupper i Georgien, især omkring Abkhasien (1,3 mio. EUR). I det nordlige Kaukasus fortsatte ECHO med at yde støtte til ofre for konflikten i Tjetjenien. Da der ikke kom en politisk løsning på konflikten, skete der heller ingen forbedring i civilbefolkningens levevilkår i Tjetjenien i 2002. Til trods for vedvarende adgangsvanskeligheder og stadigt mere ustabile sikkerhedsforhold blev der derfor i 2002 bevilget 28 mio. EUR for at hjælpe de mest sårbare internt fordrevne i Tjetjenien, Ingusjen og Dagestan.

Det Europæiske Fællesskabs Kontor for Humanitær Bistand (ECHO) Finansieringsbeslutninger 2002

Land	Mio. EUR
Det nordlige Kaukasus (Tjetjenien)	28
Armenien, Georgien	2,5
Tadsjikistan	10
I alt	40,5

6.2.4.3 EIB-aktiviteter

Den Europæiske Investeringsbank koncentrerer hovedsagelig sin indsats inden for EU og omkring særlige projekter i udvalgte regioner. I 2002 sluttede EIB sig til Kommissionen (og andre internationale finansinstitutioner) i miljøpartnerskabet under den nordlige dimension. Dette initiativ samler støtten og sikrer internationalt samarbejde om prioriterede miljøprojekter til højst 100 mio. EUR i alt.

6.2.5 Resultatorienteret overvågning (ROM)

I løbet af 2002 førte Tacis' overvågningsgruppe tilsyn med 366 projekter (hvis regionale programmer med flere projekter regnes som ét projekt, eller 447, hvis regionale programmer med flere projekter tælles separat) og udarbejdede 600 rapporter om Tacis-regionen. Sideløbende med det normale projektovervågningsarbejde lykkedes det at få harmoniseret Tacis-overvågningssystemet med den resultatorienterede overvågningsmetode. Siden den 1. december 2002 bliver den resultatorienterede overvågning således anvendt til overvågning af alle projekter, der skal afsluttes efter den 30. juni 2003. Af de 600 rapporter blev de 578 udarbejdet efter de tidligere "aktivitetsorienterede" Tacis-modeller og 22 efter ROM-systemet.

Der er statistisk set kun få ROM-rapporter i Tacis-regionen (22 om 17 projekter), og det er på dette stadium derfor kun muligt at drage generelle konklusioner om projekternes samlede resultat på ét af de prioriterede områder *Institutionel kapacitet og god regeringsførelse* (13 rapporter). Det gennemsnitlige resultat for alle øvrige rapporter til sammen er 2,7, mens det for *Institutionel kapacitet og god regeringsførelse* er på 2,2 eller noget under middelværdien på 2,5. Skønt projekterne fra starten er *veludformede* og nyder *politisk opbakning* fra støttemodtagerne, er der bekymring med hensyn til disse projekters *nyttevirkning, effektivitet, potentielle konsekvens* og *bæredygtighed*. Overvågningsrapporterne fremhæver tre primære årsager: begrænset forståelse hos kontrahenterne for, hvad opbygning af institutionel kapacitet indebærer, en tendens til at oprette nye institutioner i stedet for at reformere og styrke de eksisterende strukturers institutionelle kapacitet og manglende sikring af, at de nødvendige menneskelige ressourcer og den budgetmæssige støtte er til rådighed, *inden* et projekt påbegyndes.

Tacis-overvågning af "input-aktiviteter"

I 2002 blev 349 Tacis-projekter til en værdi af over 730 mio. EUR overvåget under anvendelse af en "input-aktivitetsmetode", som dækker bistand ydet gennem programmet for nationale mindre projekter, horisontale/regionale programmer og det strategisk vigtige nukleare sikkerhedsprogram. Der er sket en gradvis, men mærkbar, forbedring i projekternes resultater i løbet af projekternes løbetid. Det foregående Tacis-overvågningssystem blev brugt siden 1993, og i den periode viser det empiriske materiale, at overvågningsaktiviteten kombineret med en mere lydhør projektstyring har haft en positiv effekt på projektets resultater. Især kan der konstateres en betydelig forbedring af kontrahentens effektivitet og projektpartnerens engagement og tilfredshed.

Overvågningen af de nationale Tacis-programmer (162 projekter til en værdi af over 330 mio. EUR) er samlet under 6 samarbejdsområder. Projekter til støtte for institutionel, lovgivningsmæssig og administrativ reform (64 projekter, værdi 132 mio. EUR), den private sektor og økonomisk udvikling (52 projekter, værdi 123 mio. EUR) og afhjælpning af de sociale følger af overgangen (14 projekter, værdi 28 mio. EUR) er veludformede, relevante og implementeres effektivt, og der er god opbakning fra projektpartnerne. Hvis der er et enkelt forbehold, er det, om resultaterne er økonomisk og institutionelt bæredygtige.

Skønt projekterne til støtte for udvikling af infrastrukturen, (12 projekter, værdi 20 mio. EUR), fremme af miljøbeskyttelse (12 projekter, værdi 22 mio. EUR) og udvikling af økonomien i landdistrikter (8 projekter, værdi 10 mio. EUR) kunne have været bedre udformet fra starten, når de dog alle middelværdien eller længere ved projektets afslutning. Den sektor, der har vist størst fremgang, er udvikling af økonomien i landdistrikter, hvor gennemsnittet stiger fra 1,8 under den første mission til 3,6 ved projektets slutning.

Programmet for mindre projekter (57 projekter, værdi 16 mio. EUR) har konsekvent bedre resultater end det samlede Tacis-gennemsnit. De får særligt gode resultater for *relevans* og *engagement* og *projektpartnernes bidrag*. Imidlertid klarer de sig mindre godt, for så vidt angår *arbejdsplanlægning*, *bæredygtighed* og *realisering af formål*, hvilket måske afspejler, at selve implementeringen af aktiviteten er det primære mål for personer, der gennemfører mindre projekter.

De nukleare sikkerhedsprojekter (83 projekter, værdi 238 mio. EUR) gennemføres for det meste under særdeles vanskelige forhold. Der er normalt tendens til, at de begynder svagt som følge af en dårlig projektudformning og gnidninger mellem kontrahenter og støttemodtagere under projektstarten. Dog stiger gennemsnitsresultatet drastisk i løbet af projektets levetid. Forbedringen er særligt synlig for *projektrelevans*, *projektpartnernes engagement* og *inddragelse* og *kontrahenternes effektivitet*. Ikke desto mindre forbliver resultaterne for opnåelse af *resultater* og *realisering af projektets formål* stadig relativt lave. Det største problem er, at disse projekter ofte indebærer, at der skal købes sikkerhedsudstyr, og indkøbsprocessen forårsager lange forsinkelser i gennemførelsen af projektet og dermed i opnåelsen af resultater.

Regionale/horisontale programprojekter (47 projekter, værdi 146 mio. EUR) bliver betydeligt bedre over tid. De vigtigste områder, hvor der sker forbedringer, er *kontrahentens effektivitet* og *projektpartnernes engagement* og *inddragelse*. Ikke desto mindre ligger disse projekters resultater konsekvent under gennemsnittet for alle indikatorer, især med hensyn til *projektudformning*, *bæredygtighed* og *realisering af projektets formål*.

Eksempel på et projekt, hvor overvågningen havde en umiddelbar virkning på projektets resultater:

USBEKISTAN

”Støtte til gennemførelse af partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem EU og Usbekistan”

Under den første observatørmmission til dette strategisk vigtige projekt gjorde observatørerne opmærksom på, at kontrahentens effektivitet var dårlig, idet der kun var begrænsede hjælpeforanstaltninger og logistisk støtte, projektplanlægningen var dårligt defineret og den indledende fase uafklaret. Projektets effektivitet blev bedømt til 2,75, hvilket er noget under middelværdien på 3,0. Projektlederen reagerede omgående, og der blev afholdt et møde med kontrahenten i Bruxelles. Kontrahenten gik efterfølgende ind på at implementere observatørernes henstillinger. Den opfølgende observatørmmission konkluderede, at projektet var tilbage på sporet og sandsynligvis ville nå alle de planlagte resultater. Projektet bedømmes nu til 3,8, hvilket er noget over middelværdien.

6.2.6 Konklusioner og perspektiver for de kommende år

I 2002 begyndte man at vurdere udvidelsens potentielle virkninger på EU's relationer med Østeuropa og Centralasien. I fremtiden vil EU videreudvikle betydningen af begrebet ”det bredere europæiske naboskab”, som har til formål at styrke stabiliteten og mindske velstandskløften ved EU's nye ydre grænser. Dette vil medføre øget støtte til aktiviteter, som fremmer grænseoverskridende samarbejde, især med hensyn til Rusland, Ukraine, Moldova og Belarus.

I Kaukasus og Centralasien vil EU fortsat prioritere det regionale samarbejde, især gennem foranstaltninger, der sigter mod fattigdomsløst og økonomisk vækst og, hvor det er relevant, konfliktforebyggelse.

Med hensyn til implementeringen vil der blive lagt vægt på at konsolidere forvaltningen af EU-bistanden på dette område på baggrund af den vellykkede dekoncentration til de fire delegationer i NIS-regionen i 2002. Dette vil kræve en yderligere indsats for at sikre, at delegationerne har den opbakning, de har brug for til at bære deres nye ansvar.

6.3 MIDDELHAVSLANDENE, NÆR- OG MELLEMOSTEN

Euro-Middelhavspartnerskabet blev lanceret for otte år siden som tegn på et fælles ønske om at fremme fred, velstand og gensidig forståelse i en region, som alt for ofte har været præget af konflikt, fattigdom og splittelse. I dag er det værd at bekræfte den strategiske betydning af dette partnerskab, som blev oprettet i Barcelona i 1995 af de femten EU-medlemsstater og de tolv Middelhavspartnere. Som samarbejdsmodel går det langt ud over den økonomiske sfære og sigter mod at fremme varig regional stabilitet som en afgørende nødvendig forudsætning for ethvert forsøg på at bringe fælles velstand til Middelhavsregionen. Euro-Middelhavspartnerskabet er det eneste regionale diskussionsforum og repræsenterer en enestående, omfattende og evolutionær tilgang til udvikling, et middel til gennemførelse af fælles politikker og strategier i regionen.

6.3.1 *Strategiske mål og resultater*

6.3.1.1 Barcelona-processen:

I 2002 var det vigtigste møde i Barcelona-processen udenrigsministrenes Euro-Middelhavskonference i Valencia den 22.-23. april.

Konferencen vedtog at styrke Barcelona-processen med en fornyet gensidig forpligtelse til at bidrage til fred og stabilitet i regionen.

Valencia-handlingsplanen, som blev enstemmigt vedtaget på denne konference, omfatter blandt andet:

- I kapitlet om politik og sikkerhed: at styrke den politiske dialog og oprette en parlamentarisk Euro-Middelhavsforsamling.
- På det økonomiske og finansielle område: at afslutte rækken af Euro-Middelhavsftaler om associering, at fremme regional handel og integration (navnlig gennem indførelse, ved generel konsensus, af en handlingsplan med det formål at udvikle syd-syd-dimensionen, ”Agadir-initiativet”), at sikre bæredygtig udvikling og en høj grad af miljøbeskyttelse og skabe en styrket facilitet i Den Europæiske Investeringsbank (EIB) med henblik på at mobilisere yderligere midler til regionen. Udviklingen af regional transport- og energinfrastruktur, især samtrafik (udvikling af transeuropæiske net med forbindelse til Middelhavsområdet på transport- og energiområderne), og betydningen og prioriteringen af regionale energisammenkoblingsprojekter af fælles interesse blev også bekræftet på Euro-Middelhavsområdets energiministerkonference i Athen den 21. maj 2003.
- Under den sociale, menneskelige og kulturelle dimension: at iværksætte et regionalt program om retlige og indre anliggender og oprette en Euro-Middelhavsfond til at fremme yderligere dialog mellem kulturer og civilisationer.

Der blev afholdt møder mellem Euro-Middelhavsområdets ministre om handel, industrisamarbejde og miljø. Alt i alt har Euro-Middelhavspartnerskabet fået styrket sin profil til trods for den negative baggrund, som krisen i Mellemøsten var.

6.3.1.2 Associeringsftaler:

I øjeblikket danner Euro-Middelhavsftalerne om associering, der blev indgået med 11 partnerlande (og som skal færdiggøres med Syrien), de vigtigste rammer for det bilaterale samarbejde med EU. Disse ftaler styrker også forbindelserne mellem partnerlandene på regionalt plan sammen med de initiativer, Middelhavspartnerne selv gennemfører, især Agadir-processen, som der blev gjort store fremskridt med i løbet af 2002.

I 2002 tog Kommissionen initiativ til at oprette et harmoniseret system til gennemførelse af associeringsftalerne. Ved årets udgang blev der fremsendt et forslag til Rådet med henblik på at nedsætte seks nye arbejdsgrupper.

Nedenstående oversigt viser status for associeringsaftalerne:

Landestrategier		
Status		
	Associeringsaftale (AA)	Landestrategidokument/nationalt vejledende program
Algeriet	AA undertegnet den 22. April 2002	Memorandum om det nationale vejledende program undertegnet den 18. juni 2002. Vejledende budget: 150 mio. EUR
Jordan	AA trådt i kraft den 1. maj 2002. Første AA-råd afholdt den 10. juni 2002.	Memorandum om det nationale vejledende program undertegnet i februar 2002. Vejledende budget: 142 mio. EUR
Libanon	AA undertegnet den 17. juni 2002	Memorandum om det nationale vejledende program undertegnet den 4. marts 2002. Vejledende budget: 80 mio. EUR
Marokko	Associeringsudvalg den 13. marts 2002	Memorandum om det nationale vejledende program undertegnet den 24. januar 2002. Vejledende budget: 426 mio. EUR
Egypten	AA undertegnet den 25. juni 2001	Memorandum om det nationale vejledende program undertegnet i februar. Vejledende budget: 351 mio. EUR
Syrien	9. runde af AA-forhandlingerne fandt sted i november 2002	Memorandum om det nationale vejledende program undertegnet den 4. april 2002. Vejledende budget: 93 mio. EUR
Tunesien	Associeringsråd den 29. Januar 2002. Associeringsudvalg den 25. september 2002.	Memorandum om det nationale vejledende program undertegnet den 8. marts 2002. Vejledende budget: 248,65 mio. EUR
Israel	Associeringsudvalg den 8. Oktober 2002. Associeringsråd den 21. oktober 2002.	Marts 2002: Anmodning om deltagelse i det 6. FTU-rammeprogram.

I forbindelse med gennemførelsen af associeringsaftalerne fandt der i 2002 fem økonomiske dialoger sted med følgende lande: Libanon (Beirut, 11.6.02), Tunesien (Tunis, 4.7.02), Marokko (Rabat, 16.9.02), Israel (Bruxelles, 17.10.02) og Jordan (Bruxelles, 8.11.02).

6.3.1.3 Mellemøstfredsprocessen:

Skønt fortsat vold og forværrede forhold på stedet gjorde det urealistisk at tale om fredsproces i 2002, blev Kommissionens arbejde gradvist mere målrettet den internationale kvartet, som EU havde uddelegeret beføjelser til

på ministerniveau. Til støtte herfor deltog Kommissionen i task forcen om palæstinensisk reform og arbejdede tæt sammen med EU's særlige repræsentant i Mellemøsten. Kommissionen koordinerede flere aspekter af task forcens arbejde på stedet og dækkede især spørgsmål om retsstaten, forberedelser til valg samt offentlig finansreform. Disse aktiviteter fik støtte fra programmet for Vestbredden og Gaza, som omtales nedenfor. Gennem sit program "Partnerskab for fred" fortsatte Kommissionen med at støtte grupper, der arbejder for en fredelig løsning af konflikten. Og Kommissionen fortsatte med at deltage i mange begivenheder i forbindelse med fredsprocessens multilaterale dimension.

6.3.1.4 Øvrige lande

Vedrørende *Iran* blev der opnået et mandat fra Rådet (juli 2002) til at forhandle om en handels- og samarbejdsaftale, og forhandlingerne blev indledt den 12. december.

Vedrørende Golfens Samarbejdsråd blev forhandlingerne om en frihandelsaftale opretholdt, idet der bliver afholdt møder med et interval på 6-8 uger.

Vedrørende *Yemen* har vort samarbejde resulteret i større synlighed, især i anledning af Verdensbankens donorkonference i Paris (efteråret 2002). Et fælles samarbejdsudvalgsmøde fandt sted i Bruxelles den 20. juni. Mødet fokuserede hovedsagelig på gennemførelse af samarbejdsprogrammet.

Endelig blev udviklingen i *Irak* og situationen i Sikkerhedsrådet angående Irak fulgt meget nøje og resulterede i en stadig præcisering af, hvilken linje Kommissionen skulle følge i denne sag.

6.3.2 Programmeringsprioriteter

MEDA-programmet yder den nødvendige økonomiske bistand til at gennemføre målene i associeringsaftalerne og for Barcelona-processen. Under hensyntagen til de prioriterede områder, som er fastlagt for EU's udviklingspolitik, koncentrerer MEDA-programmet sig om følgende centrale mål og støtter:

- Udvikling af et pluralistisk demokratisk samfund baseret på respekt for menneskerettighederne og retsstaten.
- Gennemførelse af associeringsaftalerne med det formål at udvikle et Euro-Middelhavs-frihandelsområde.
- Økonomisk og social reform i forbindelse med gennemførelse af associeringsaftalerne.
- Delregionalt samarbejde ved at fremme af syd-syd-udviklingen og økonomiske integrationsinitiativer og støtte underskriverne af associeringsaftalerne i overgangen til indbyrdes frihandel.

Status for de nationale vejledende programmer kan ses i ovenstående oversigt (6.3.1.2).

6.3.3 *Vigtigste resultater i 2002*

For 2002 forpligtede Kommissionen for alle budgetkonti 762,4 mio. EUR i alt til samarbejdsaktioner med Middelhavstredjelande (med undtagelse af beløb vedrørende Tyrkiet, der forvaltes under budgetkontoen for udvidelse), mens betalingerne beløb sig til 684,3 mio. EUR for samme periode.

MEDA-programmet, der er det vigtigste økonomiske samarbejdsinstrument for Euro-Middelhavspartnerskabet, fik logisk nok størstedelen af de forpligtede midler i 2002 med et beløb på 611,6 mio. EUR. Betalingsbeløbet var for samme år 451,4 mio. EUR.

Af MEDA-kreditterne blev der afsat 100 mio. EUR i direkte budgetstøtte til den palæstinensiske myndighed. Denne støtte gjorde det muligt at sikre, at de grundlæggende tjenester kunne fungere på et minimalt niveau, efter at Israel havde fastfrosset overførslerne af momsindtægter, som dog endte med at blive genoptaget regelmæssigt i december 2002. Støtten til fredsprocessen gav sig udslag i en meget betydelig forøgelse af de midler, der blev forpligtet i 2002 med et beløb på 87,8 mio. EUR, hvilket er over det dobbelte i forhold til det foregående år. Endelig nåede støtten til de palæstinensiske flygtninge op på 55 mio. EUR i henhold til den 11. konvention mellem Europa-Kommissionen og FN's hjælpeorganisation for palæstinensiske flygtninge (UNRWA).

EU's bistand til de palæstinensiske områder og den palæstinensiske befolkning blev ligeledes mere specifik gennem tematisk målrettede budgetkonti: 8,3 mio. EUR til finansiering af fødevaresikkerhedsprojekter, 2,5 mio. EUR til EU's valgobservatørmision på Vestbredden og i Gaza i henhold til EU-initiativet for demokrati og menneskerettigheder, 1,6 mio. EUR forpligtet via det decentraliserede partnerskabssamarbejde med europæiske ngo'er og 35 mio. EUR forpligtet til fordel for civilbefolkningerne via EU's kontor for humanitær bistand (ECHO).

Hvis man ser på alle budgetkonti under ét i forhold til 2001, steg forpligtelserne samlet med 8 % fra 703,7 mio. EUR i 2001 til 762,4 mio. EUR i 2002. Endvidere steg betalingerne meget markant i løbet af referenceåret fra 478,8 mio. EUR i 2001 til 684,3 mio. EUR i 2002, dvs. en stigning på 43 % over to år.

Euro-Middelhavspartnerskabet (uden Tyrkiet) forpligtelser / betalinger 2002 (mio. EUR)				
Programmer	Forpligtelser		Betalinger	
MEDA (B7-410)	2002	2001	2002	2001
Algeriet	50	60	11	5,5
Vestbredden / Gaza	100	-	80,6	62,2
Egypten	78	-	25,	62,5
Jordan	92	20	49,7	10,9
Libanon	12	-	5,7	2
Marokko	122	120	101,9	41,1
Syrien	36	8	8,5	1,9
Tunesien	92,2	90	89,5	69
MEDA, bilateralt, i alt	582,2	298	372,6	255,1
MEDA, regionalt*	29,4	305,1	78,8	62,7
Bilateralt / regionalt i alt	611,7	603,3	451,4	317,8
Palæstina (B7-420)	87,8	43,1	80,7	47,6
UNRWA (B7-4210)	55	57,3	57,1	54,4
Yemen (B7-432)	8	-	0.1	-
Finansprotokoller (B7-4050/4051)	-	-	95	58,9
Specifikke Middelhavsbudgetkonti** (ekskl. MEDA) i alt	150,8	100,4	232,9	160,9
Generelt i alt	762,5	703,7	684,3	478,7

* Inklusive de regionale projekter og del A i budgettet.

** Budgetkonti af horisontal karakter (ngo'er, fødevarehjælp, fødevarerikkerhed, EIDHR, ECHO) er anført i separate tabeller senere.

Forpligtelser / betalinger 1995 - 2002 (i mio. EUR)¹¹⁴									
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	I alt
Forpligtelser	173	370	911	809	797	568,7	603,3	611,6	4843,6
Betalinger	50	155	207,8	222,2	240,3	315,3	317,8	451,4	1959,8

¹¹⁴

Tal vedrørende Tyrkiet er ikke medtaget.

6.3.3.1 Landestrategier

MEDA-programmeringen for perioden 2002-2006 fik et mærkbart kvalitativt løft i 2002, da man udformede og gennemførte en ny type sammenhængende strategier for hvert land (landestrategidokumenter), som dækker perioden 2002-2006. Samtidig blev der undertegnet nationale vejledende programmer med hvert partnerland – med undtagelse af de palæstinensiske områder – for perioden 2002-2004, hvilket ligeledes var et skridt i den retning. EU's strategi sigter fremover mod at reagere mere præcist på de nationale krav til gennemførelsen af associeringsaftalerne. Liberaliseringen af udenrigshandlen og integrationen af partnerlandene i det fremtidige Euro-Middelhavs frihandelsområde er prioriteter, som bliver mere integreret i de bilaterale samarbejdsstrategier end tidligere.

Således blev programmerne til støtte for gennemførelsen af associeringsaftalerne indført i de nationale vejledende programmer for 2002-2004. Disse programmer har specifikt til formål at yde ekspertbistand og stille midler i den forbindelse til rådighed for at hjælpe forvaltningerne med at harmonisere de lovgivnings- og forskriftsmæssige rammer for det indre marked med EU's. De sigter også mod at styrke de institutionelle rammer for at sikre en effektiv anvendelse af denne lovgivning.

Tidligere lagde MEDA især vægt på økonomiske og sociale programmer. Ud over at videreføre støtten til disse sektorer indføres der med de nationale vejledende programmer for 2002-2004 også for Maghreb-landene en tredje generation af programmer med positive foranstaltninger på områderne retlige og indre anliggender samt god regeringsførelse (retsvæsen, medier, civilsamfund).

Landestrategidokumenterne for 2000-2004 for Machrak-landene fokuserer fortsat på økonomisk og institutionel reform, hovedsagelig ved at støtte gennemførelsen af associeringsaftalerne, men der lægges også særlig vægt på sociale spørgsmål, miljøbeskyttelse, menneskerettigheder og civilsamfundet samt udvikling af menneskelige ressourcer. Disse mål omsættes til konkrete foranstaltninger under de nationale vejledende programmer, som udarbejdes for hvert land. Det skal dog understreges, at det på grund af den forværrede situation på stedet ikke var muligt at udarbejde et landestrategidokument og et tilsvarende nationalt vejledende program for Palæstina.

6.3.3.2 Gennemførelse

- Konfliktforebyggelse, god regeringsførelse og retsstaten

Det Europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder (EIDHR) gjorde det i 2002 muligt at iværksætte projekter i landene i det sydlige Middelhavsområde og i Nær- og Mellemøsten til et beløb på 15,4 mio. EUR.

EIDHR afsatte således over 1,6 mio. EUR til fremme og forsvar af *menneskerettighederne* og de grundlæggende frihedsrettigheder gennem følgende to projekter, der har et reelt regionalt sigte.

Det drejer sig om projektet *mastergraden i menneskerettigheder og demokratisering* (0,7 mio. EUR), som er en universitetsgrad, der for Middelhavsregionen forvaltes af instituttet for internationale studier ved Maltas universitet. Undervisningen er beregnet på 36 studerende fra Palæstina, Libanon, Malta, Libyen, Egypten, Algeriet, Tunesien, Marokko, Tyrkiet, Cypern, Jordan og Israel.

Det drejer sig endvidere om projektet til fremme af kvinders rettigheder i Egypten, Jordan, Libanon, Gaza og Vestbredden (0,8 mio. EUR), som mere specifikt vedrører bekæmpelse af den vold, kvinder og unge piger udsættes for.

Afsnittet om støtte til demokratiseringsprocesserne fik over 1,5 mio. EUR. Der blev indledt et første projekt med det formål at styrke civilsamfundets betydning for den politiske reform og støtte menneskerettighederne i den arabiske Middelhavsregion. Det blev ligeledes i 2002 vedtaget at iværksætte et andet projekt med det formål at forbedre det civile samfunds evner til at bekæmpe korruption i den arabiske verden (Algeriet, Bahrain, Marokko, Libanon, Jordan, Yemen, Egypten, Palæstina og Mauretanien).

Endelig støtter EIDHR valgprocessen i forbindelse med kommende valg i de palæstinensiske områder Gazastriben og Vestbredden. De nødvendige midler til at finansiere en EU-valgobservatørmmission blev forpligtet i 2002, og missionen vil blive udsendt, så snart omstændighederne på stedet tillader det.

I forbindelse med konfliktforebyggelse skal undersøgelsen *Wazzani Springs water resources assessment in Lebanon* specielt omtales, idet et hold eksperter i vandspørgsmål er ved at forberede en undersøgelse af ressourcerne i Litani-bækkenet som grundlag for de internationale bestræbelser på at mægle i konflikten mellem Libanon og Israel.

Endvidere har EU finansieret (5 mio. EUR) rehabiliteringen af den palæstinensiske myndigheds ministerier, som har afgørende betydning for opretholdelsen af væsentlige tjenester og forvaltningen af EU-finansierede programmer.

– Institutionsopbygning

En af de største udfordringer, MEDA-landene står overfor, er at lægge grunden til en god regeringsførelse og til, at deres institutioner kan komme "tættere" på borgerne. Gennem samarbejde om institutionsopbygning sigter EU mod at sørge for den nødvendige støtte til MEDA-landene, så de offentlige institutioner kan yde en bedre service. De mange forskellige projekter viser den brede vifte af muligheder for institutionsopbygningsaktioner. Svage institutioner – indviklede love, korrupte domstole, stærkt forudindtagede kreditsystemer og komplicerede krav til virksomhedsregistrering – rammer fattige mennesker og hindrer udviklingen. Andre landes gode og dårlige erfaringer med institutionsopbygning kan være en værdifuld vejledning.

Operationelt er EU klart forpligtet til at støtte den palæstinensiske myndighed med at opbygge et helt retssystem til trods for alle de interne og eksterne vanskeligheder, idet det er en af grundpillerne for den fremtidige demokratiske palæstinensiske stat. Det samme gælder i Algeriet, hvor der gøres en indsats for at modernisere politiet. Der er opstået visse vanskeligheder i Tunesien med at gennemføre projektet om journalisters uddannelse.

I 2002 finansierede, startede eller udpegede Kommissionen 10 institutionelle støtteprojekter til et samlet beløb på 182 mio. EUR.

I Jordan, Tunesien, Libanon og Marokko blev der i 2002 iværksat *støtteprogrammer til gennemførelse af associeringsaftalerne*. Der blev stillet forskellige finansielle rammebeløb til rådighed for disse lande (Jordan: 20 mio. EUR, Tunesien: 20 mio. EUR, Libanon: 12 mio. EUR, Marokko: 5 mio. EUR), så de kan forberede sig på ikrafttrædelsen af frihandelsområdet med EU-partnerne i 2010.

For at støtte presserende aktiviteter i centrale EU-bistandssektorer på Vestbredden og Gaza-striben har Kommissionen besluttet at bevilge et beløb på 5,45 mio. EUR til *teknisk bistand og undersøgelser* i forbindelse med udvælgelse, forberedelse, undersøgelse, forvaltning og overvågning af forskellige projekter. Et projekt om styrkelse af det palæstinensiske retssystem med titlen "*Empowering the Palestinian Judicial System*" (7 mio. EUR) sigter mod at støtte retssystemet over 32 måneder.

I Algeriet blev der i januar 2002 påbegyndt et *politireformprojekt*, som blev godkendt i 2001. Det 6-årige projekt får økonomisk EU-støtte på 2,5 mio. EUR og har til formål at øge algeriske politiembedsmænds faglige kompetencer, især respekt for menneskerettighederne under udførelsen af deres arbejde. Projektet indgår i bestræbelserne på at styrke god regeringsførelse og indføre retsstatsprincippet.

I Tunesien begyndte udvælgelsesfasen af et projekt til støtte for medierne i 2002. Med en samlet EU-støtte på 2,5 mio. EUR ventes projektet at bidrage til at øge journalisters faglige kompetence og styrke de uafhængige medier i landet.

– Regionalt samarbejde/integration

Blandt de projekter, der blev afsluttet i 2002, fortjener følgende særlig omtale:

Nogle mellemfolkelige projekter, som var led i initiativet for fredsprojekter i Mellemøsten, blev afsluttet i 2002. Et af dem støttede afholdelsen af møder mellem israelere og palæstinensere, herunder kurser om fred og gensidig forståelse, der fandt sted i 2001 og 2002. Deltagerne var lærere, journalister, ungdomsledere, studerende og kvinder. MEDA-støtten beløb sig til 300 000 EUR, hvilket dækkede $\frac{3}{4}$ af omkostningerne. Et andet initiativ støttede israelske og palæstinensiske forældre, der havde mistet et barn som følge af konflikten, så de kunne gennemføre fælles aktiviteter til fremme af fred,

forsoning, tolerance og demokrati. MEDA-støtten dækkede 80 % af de samlede omkostninger (500 000 EUR). I forbindelse med et andet projekt bragte 3 kulturbegivenheder (en udstilling, en film- og videofestival samt en akademisk workshop) israelske og arabiske kunstnere sammen omkring det arabiske sprog som kommunikationsmiddel mellem fremmedgjorte samfund. EU bidrog med 205 000 EUR, hvilket dækkede 80 % af omkostningerne. Alle ovennævnte fredsprojekter i Mellemøsten blev afsluttet planmæssigt i 2002.

Et af fredsprojekterne i Mellemøsten, ”Regionalt økonomisk integrationsforskningsnetværk, fase 2” blev også afsluttet i 2002. Dette projekt, som udelukkende blev støttet af EU og beløb sig til 1 mio. EUR, udarbejdede økonomiske undersøgelser over alle Machrak-lande - også Israel - samt undersøgelser af den økonomiske situation i disse lande og af regionen som helhed.

“Sesame Street” til Mellemøsten

Der bliver inden for et MEDA-støttet fredsprojekt for Mellemøsten med titlen ”israelsk-palæstinensisk-jordansk mediasamarbejde” produceret episoder af børne-tv-serien, ”Sesame Street”, i Israel, Jordan og de palæstinensiske områder. Hovedformålet med projektet er at fremme forståelsen mellem israelere, jordanere og palæstinensere og give hvert samfund en bedre opfattelse af det andet. Efter succesen med en israelsk-palæstinensisk koproduktion af *Sesame Street* (”Rechov Sumsum”/”Shara’a Simsim”) samler dette nye projekt et israelsk og et jordansk produktionsselskab og det palæstinensiske Al Quds universitet for at udvide det oprindelige initiativ til Jordan og udvikle undervisningsmateriale til børn og lærere. EU støtter projektet med op til 2,5 mio. EUR.

MEDA-projektet om nye strategier for telekommunikationspolitikken blandt Middelhavspartnerne til et beløb på 2,15 mio. EUR, der blev indledt i december 1999, blev afsluttet planmæssigt i december 2002. Under dette projekt blev der afholdt konferencer og kurser, og der blev udsendt forskellige målrettede publikationer. Målet var at øge bevidstheden hos de politiske beslutningstagere samt nuværende og fremtidige tilsynsmyndigheder på teleområdet i partnerlandene om de udfordringer, det giver at åbne sektoren for konkurrence og for den private sektors deltagelse i infrastrukturen.

Kvindelige arabiske pionerer i kunstverdenen

Det MEDA-finansierede *Euromed Audiovisual programme* (2,15 mio. EUR) støtter koproduktionen af tv-serien ”Elles...”. I denne serie med tolv episoder fortælles historien om kvinder fra de sydlige Middelhavslande, der i det forrige århundrede blev pionerer som filmskabere, forfattere, scenekunstnere og politikere. En af de udsendte film, ”Les passionnées du cinéma” / ”Cinema Lovers” fortæller om seks egyptiske og libanesiske kvinders liv og arbejde som filminstruktører, producenter og skuespillere, heriblandt Assia Dagher, Fatma Roushdi og Marie Queenie. En anden film, ”The legend of Rose Al-Youssef”, beskriver denne libanesiske kvindes ekstraordinære karriere, da hun i Egypten gik fra at være skuespiller til politisk forfatter og tegner samtidig et billede af hendes tid. Nogle af disse film er allerede blevet udvalgt til forskellige festivaler.

Vigtige resultater for de igangværende regionale programmer i 2002 var udsendelsen af seks indkaldelser af forslag og otte udbud, som dækker forskellige programmer og emner, såsom transport, vand og udvekslinger for unge. Der blev også gjort en stor indsats for at styrke informations- og kommunikationsaktiviteter med gennemførelsen af f.eks. tre informationsbesøg for medier i Middelhavslandene.

Endelig godkendte EU-medlemsstaterne i november 2002 to store regionale programmer. Det ene program er Euro-Med-informations- og kommunikationsprogrammet (10 mio. EUR), der sigter mod at gøre Barcelona-processen mere synlig og fremme gensidig forståelse i Euro-Middelhavsregionen. Under titlen ”God regeringsførelse og styrkelse af retsstatsprincippet” skal det andet program (6 mio. EUR) fokusere på reform af retsvæsenet og samarbejde, bekæmpelse af organiseret kriminalitet og narkotikahandel og sikre en fælles tilgang til migration.

– Det civile samfund og lokal udvikling

Der blev i begyndelsen af halvfemserne oprettet sociale fonde for at mildne de sociale følger af strukturalpasningsprocesserne. De udviklede sig fra midlertidige faciliteter til institutioner, som udviklede bæredygtige løsninger på ledighed og fattigdom. Blandt den række sociale fonde, der støttes af EU, blev den sociale fond i Jordan, som beskrives i det følgende, afsluttet i 2002.

Sociale fonde / lokal udvikling (Jordan)

Målet med den ”fonden for social udvikling, projektudvikling og beskæftigelse” i Jordan (EU-støtte: 4,67 mio. EUR) var at mildne nogle af de negative følger af tilpasningsprocessen for den fattige befolkning ved at yde støtte til indtægtsskabende aktiviteter. Der blev ydet mindre lån til formidlende organisationer med henblik på overførsel til lokale kreditordninger forvaltet af lokale modtagere. Der blev også ydet støtte til uddannelse og kapacitetsopbygning. Projektet har nået en god effektivitetsgrad set ud fra en finansiell synsvinkel (især god tilbagebetalingsrate) og i forhold til sit mål for kapacitetsopbygning. Det har også vist, hvor vanskeligt det er at nå ud til de fattigste. Ud over sit positive bidrag til fattigdomslempelsen vil resultaterne af dette lille projekt blive brugt i forbindelse med udformningen af nye EU-støttede aktiviteter til nedbringelse af fattigdommen.

I 2002 blev der forpligtet fire projekter til i alt 62,5 mio. EUR. Følgende tre fortjener særlig omtale:

I Algeriet har projektet ”*Støtte til lokal socioøkonomisk udvikling i det nordøstlige Algeriet*” (EU-støtte: 50 mio. EUR) til formål at nedbringe fattigdommen og forbedre levevilkårene for befolkningen i denne fattige region.

Der er også blevet forpligtet to projekter for det civile samfund: ”*Programmet til fremme af menneskerettigheder og demokratisering*” i Jordan (EU-støtte: 2 mio. EUR) skal finansiere en hel række af aktioner til fordel for ngo’er og foreninger. ”*Valgstøtteprojektet*” i Yemen (EU-støtte: 500 000 EUR) skal støtte forberedelsen af parlamentsvalget, der skal afholdes i april 2003 til konsolidering af demokrati og pluralisme i Yemen.

– Transport og infrastruktur

For alle EU-partnerlande i regionen er udvikling og styrkelse af de grundlæggende infrastrukturer af væsentlig strategisk betydning og en ufravigelig betingelse for deres økonomiske og sociale udvikling. Således er aktionerne, der finansieres under MEDA-programmet til støtte for økonomiske reformer, udvikling af den private sektor, sundhed og uddannelse altid baseret på, at der er fungerende transportnet, drikkevandsforsyning samt energi- og telekommunikationsinfrastruktur.

På Vestbredden og i Gaza-striben gennemførte Europa-Kommissionen en omfattende og hurtig skades- og kapacitetsvurdering af de store ødelæggelser på den civile infrastruktur og institutionskapacitet i landsbyer og byer i de palæstinensiske områder. I 2002 blev projektet "*Skadesvurdering og genopbygningsforvaltning på Vestbredden og Gaza-striben*" (EU-støtte på 1,9 mio. EUR) afsluttet i overensstemmelse hermed.

Der blev oprettet en database¹¹⁵ med særlig teknisk information vedrørende over 2 000 genopbygnings- og udviklingsprojekter, som skal gennemføres i over 150 palæstinensiske byer og kommuner.

Af de igangværende projekter skal særlig nævnes indgåelsen af den 11. rammekonvention med FN's hjælpeorganisation for palæstinensiske flygtninge (UNRWA) om at rette EU-bistanden til palæstinensiske flygtninge i landene i Nærøsten med et samlet beløb på 237 mio. EUR over en fireårig periode (2002-2005).

Endelig blev der i 2002 forpligtet to større projekter til et samlet beløb på 50 mio. EUR på Vestbredden og Gazastriben og i Tunesien.

– Fødevarerikkerhed og udvikling af landdistrikterne

Fødevarerikkerhedsprogrammet i Palæstina: samarbejdet mellem EU og FN's hjælpeorganisation for palæstinensiske flygtninge (UNRWA) udspringer af forholdet mellem Israel og Palæstina, som har skabt et af de største flygtningesamfund i verden, nemlig 3,9 mio. palæstinensiske flygtninge, hvoraf 1,6 nu er i Jordan, 396 000 i Syrien, 385 000 i Libanon, 618 000 på Vestbredden og 865 000 i Gaza-striben (82 % af befolkningen).

Målene med fødevarerikkerhedsprogrammet supplerer de øvrige EU-bevillinger til især sundhed og uddannelse. Programmet opfylder de grundlæggende overlevelseshov for den mest trængende del af befolkningen. Den sociale bistand forvaltes korrekt, idet der lægges vægt på dem, der virkelig har det største behov. Det tilstræbes at dække både særligt trængende befolkningsgrupper og gravide og ammende kvinder (over 200 000 særligt trængende personer og 50 000 familier og næsten 100 000 gravide og ammende kvinder).

115

<http://www.ecwbg.info>

Over 350 000 familier har modtaget nødhjælp (heraf over 200 000 gennem UNRWA).

I 2002 blev der forpligtet fem projekter til i alt 8,3 mio. EUR på Vestbredden og i Gaza. Projektet *Fødevarehjælp som hasteforanstaltning til støtte for civilbefolkningen* er det største (5 mio. EUR).

Vedrørende udvikling i landdistrikter:

Det bilaterale samarbejde i MEDA-regionen til fremme af varig udvikling i landdistrikter og miljøbeskyttelse følger de principper og strategier, der blev defineret i Barcelona-erklæringen fra 1995. Disse mål blev gentaget i associeringsaftalerne, som blev indgået mellem EU og de fleste af landene i den sydlige og østlige del af Middelhavsområdet.

Det overordnede mål med dette samarbejde, som fortsat er at forbedre levevilkårene i landdistrikterne og bekæmpe fattigdommen, er ligeledes – i forbindelse med associeringsaftalerne – at styrke Euro-Middelhavssamarbejdet i følgende nøglesektorer:

- Samarbejde på landbrugs- og fiskeriområderne, blandt andet via harmonisering af standarder og plantesundheds- og veterinærkontrol, teknisk bistand og uddannelse samt fremme af et miljøvenligt landbrug og fiskeri.
- Standardisering og evaluering af landbrugsprodukters overensstemmelse gennem opkvalificering af medarbejdere og modernisering af udstyr.
- Bekæmpelse af miljøødelæggelse.
- Samarbejde om forbrugerbeskyttelse, fødevarsundhed og -sikkerhed gennem etablering af et alarmsystem, der forbindes med det europæiske system.

Endelig vedrører en vigtig del af MEDA-samarbejdet også “modernisering” af landbrugs- og fødevarsektorerne i modtagerlandene med henblik på at oprette et Euro-Middelhavsfrihandelsområde i 2010.

Operationelt blev følgende to projekter afsluttet i 2002:

I Marokko har projektet *Vandbygningsarbejder i det centrale Haouz og Tessaout Aval* med et EU-tilskud på i alt 21 mio. EUR til landbrugsudvikling forbedret vandingen og de socioøkonomiske betingelser på ca. 36 000 ha i den nordvestlige del af Høje Atlas. Projektet blev gennemført over en periode på syv år og omfattede også forbedring af infrastrukturen (anlæg af over 200 km tilkørselsveje), institutionsudvikling og særlige programmer for kvinder. Over 60 000 mennesker har været omfattet af dette program.

I Tunesien blev projektet *Oprettelse af dadelpalmeplantager i regionen Régim Maatoug* gennemført under vanskelige betingelser til et beløb på 22 mio. EUR, hvoraf 7 mio. blev samfinansieret af den italienske regering.

I Egypten sigtede et projekt til 20 mio. EUR med titlen *Veterinært serviceprogram* mod at forbedre husdyrproduktiviteten og dyrs og menneskers sundhed i landet gennem et program for privatisering af veterinære tjenesteydelser. Under gennemførelsen af projektet forlod over 3 000 statsdyrlæger den offentlige tjeneste og oprettede privat praksis, heraf 700 takket være kreditfaciliteter med midler til udvikling af alternativ beskæftigelse. Projektet støttede også den overordnede reform af den offentlige veterinærsektor gennem en flerårig målrettet teknisk bistand.

Der blev i 2002 gennemført en midtvejsevaluering af projektet *Landbrugsudviklingsfonde* i Marokko.

Landbrugsudviklingsfonde (Marokko)

I Marokko er fattigdommen primært koncentreret i landdistrikterne. Til trods for en betydelig forbedring i indikatorerne for den sociale sektor, såsom grundskoleundervisning, analfabetisme hos voksne og forventet levealder, er hver tredje marokkaner i landdistrikterne fattig mod hver tiende i byområderne i henhold til en ny undersøgelse, som Verdensbanken har gennemført.

Et økonomisk støtteprogram målrettet mindre landbrugere i dårligt stillede områder, som blev finansieret gennem lokale lånekasser, har nået denne fattigere del af landbefolkningen. Den efterspørgselsorienterede ordning støtter produktive, men begrænsede, investeringer især i mindre vandingsanlæg, som har forøget små landbrugeres produktivitet og øget deres indtægter. Ordningen har været et vellykket bidrag til nedbringelsen af fattigdommen og den lokale begrænsning af flugten til byerne og har indtil nu været til gavn for over 80 000 landbrugere, hvoraf ca. en tredjedel er førstegangskunder i de lokale lånekasser.

Vedrørende de igangværende projekter i Machrak-landene, især i Egypten, har EU i 2002 fortsat støttet udviklingen af fødevaresektoren og mindre vandingsanlæg med særlig fokus på at skabe nye beskæftigelsesmuligheder. I Tunesien og Marokko har de vigtigste aktiviteter vedrørt bæredygtig udvikling i landdistrikter med fokus på fattigdomslempelse og bosætning af landbefolkninger, og i Yemen blev der indledt et nyt projekt i fiskerisektoren.

Endelig blev projektet *Arganier* (EU-støtte: 6 mio. EUR) forpligtet i Marokko i 2002. Dette projekt var koncentreret om driften af "Arganierplantagen" med henblik på olieproduktion, og det vil blive en indtægtskilde for kvinderne i regionen.

– Sundhed

I MEDA-landene har EU's støtte til sundhedssektoren flyttet fokus fra projekter med et enkelt sigte vedrørende specifikke sundhedsproblemer til bredere programmer baseret på strukturelle elementer i sundhedssektoren. Ved udnyttelsen af de europæiske erfaringer på dette område er et af de største problemer, EU-støtten skal medvirke til at løse, indførelsen af sygesikringsordninger med det formål at finansiere adgangen til en grundlæggende pakke af ydelser, der leveres af både den offentlige og private sektor.

To "befolkningsprojekter" var i 2002 i afslutningsfasen "*Støtte til mødre- og børnesundhed*" i Marokko (EU-støtte: 9 mio. EUR) og "*støtteprogrammet for den demografiske sektor*" i Syrien (EU-støtte: 2 mio. EUR). De kortsigtede mål blev nået for disse reproduktive sundhedsprogrammer, dvs. at forbedre adgangen til og kvaliteten af sundhedspleje for mødre og børn samt til familieplanlægning. Disse projekters bæredygtighed afhænger imidlertid af de offentlige sundhedssystemers effektivitet i disse lande (uddelegeret beslutningstagning, medarbejdernes motivation, overvågnings- og ansvarlighedsmekanismer osv.). De nyere sundhedsprogrammer, f.eks. i Marokko og Syrien, har derfor anlagt en mere systemisk tilgang til sundhed. Disse programmer for reform af sundhedssektoren omfatter decentralisering, øget selvstyre til sygehusene og støtte til udvikling af nye sundhedsfinansieringsmekanismer (især sygesikring).

Med hensyn til igangværende projekter i sundhedssektoren førte erfaringer fra projekter i Marokko og Syrien til opstilling af omfattende sektorbestemte strategier. Som et eksempel på et vellykket tværsektorielt sundhedssamarbejde skal fremhæves EU-projektet i Egypten "*Støtte til befolkningsprogrammet i det øvre Egypten*" (EU-støtte: 10 mio. EUR). Som led i projektets sundhedsfremmende aktiviteter blev der produceret en dokumentarudsendelse og 10 tv-spot, der effektivt bidrager til at øge bevidstheden om familieplanlægning og reproduktionsspørgsmål blandt kvinder i det øvre Egypten. Et af spottene fik af International Advertisement Association en pris som det bedste tv-spot om sociale spørgsmål i 2002.

I 2002 blev der forpligtet fire projekter til i alt 50 mio. EUR, ét i Syrien og tre på Vestbredden og Gazastriben.

– Uddannelse

I 2002 sigtede vigtige foranstaltninger i nogle af MEDA-landene (især Tunesien og Algeriet) mod at forbedre nationale virksomheders konkurrenceevne og også mod at lette adgangen til arbejdsmarkedet for ledige og jobsøgende. Der er flere mål for den nye generation af erhvervsuddannelsesprojekter: at udvikle og styrke forvaltningen og afdækningen af kvalifikationsbehov i virksomhederne, at udnytte de resultater, der er nået blandt erhvervsorganisationer, at modernisere og omlægge både det offentlige og private erhvervsuddannelsesudbud i henhold til de afdækkede kvalifikationsbehov og at højne kvaliteten af forvaltningen af erhvervsuddannelsescentrene til internationale standarder.

Der blev afsluttet ét projekt i 2002: I Jordan gennemførtes projektet "*Forbedring af læreruddannelsen ved jordanske universiteter*" (EU-støtte: 3,9 mio. EUR) fra april 1996 til juni 2002. Det kan betragtes som en betydelig forbedring af hele læreruddannelsen, at der er indført og institutionaliseret praksisundervisning i den jordanske læreruddannelse, etableret institutionelt samarbejde mellem universiteter og skoler, tilvejebragt udstyr og etableret omfattende uddannelse af supervisorer og efteruddannelse af lærere. Endvidere fik 25 ph.d.- og 6 MA-studerende gennem dette projekt mulighed for at studere i Europa i forbindelse med faglig kapacitetsopbygning hos fakultetsmedarbejdere.

Der blev også gennemført en midtvejsevaluering af MEDA I-projektet i Marokko, ”Opgradering af erhvervsuddannelse” (EU-støtte: 38 mio. EUR). Alle initiativer fuldførte første del (opgradering af virksomhedernes evner til at afdække og forvalte kvalifikationsbehov og uddannelsesplanlægning) og iværksatte den anden (opgradering af efteruddannelsesudbuddet til de 14 økonomiske sektorer, projektet er målrettet mod). Der blev indført resultatindikatorer, og resultatudnyttelsen og projektstyringen vil blive styrket. Med hensyn til den tredje del (udvikling af lærlingeuddannelser) er støttemodtageren blevet bedt om ikke at udsætte påbegyndelsen yderligere. Det er værd at bemærke, at to andre projekter i samme sektor supplerer dette særlige projekt og uddyber virkningen heraf.

Af de igangværende projekter fortjener to særlig omtale: *HIBA-projektet* i Syrien (*Instituttet for virksomhedsledelse* – EU-støtte: 14 mio. EUR), som startede sine aktiviteter i 2002, skal afhjælpe landets særlig behov for højt kvalificerede ledere, der skal lede private eller offentlige virksomheder igennem de økonomiske tilpasningsprocesser.

Der blev konstateret en lignende udvikling på arbejdsmarkedet og i foranstaltningerne i forbindelse med *MANFORM-projektet* i Tunesien (EU-støtte: 45 mio. EUR), der blev lanceret i 1998 som det første af en ny generation af efterspørgselsstyrede erhvervsuddannelsesprojekter, der finansieres af MEDA-programmet, og som fortsat gennemføres med succes. Ca. 170 virksomheder er blevet undersøgt og deres behov for kvalifikationer og forvaltning af menneskelige ressourcer analyseret. Udbuddet af erhvervsuddannelse er blevet ændret i overensstemmelse hermed. Målene for dette projekt, der omfatter hele sektoren, har inspireret igangværende eller nye projekter i andre MEDA-lande, såsom Marokko.

På det sociale udviklingsområde blev rækken af sundheds- og uddannelsesforanstaltninger endelig suppleret af territoriale strategier for **lokal udvikling**, så problemerne løses lokalt, og af støtte til det **civile samfund**.

I 2002 blev der forpligtet to store projekter til et beløb på 83 mio. EUR på erhvervsuddannelsesområdet: ”*Bistand til reform af det tekniske og erhvervsfaglige uddannelsessystem*” i Egypten (EU-støtte: 33 mio. EUR) og ”*Støtte til opgradering af erhvervsuddannelsen i sektorerne: tekstil, turisme og nye informations- og kommunikationsteknologier (IKT)*” i Marokko (EU-støtte: 50 mio. EUR).

– Makroøkonomiske politikker

Når der defineres prioriterede områder under det nationale vejledende program, kan der bedre fastlægges mål og indsatsområder for den direkte budgetstøtte. I 2002 skete der en betydelig afmatning i den økonomiske vækst i Middelhavsområdet, især som følge af den lave globale vækst, øgede regionale sikkerhedsproblemer og indenrigspolitiske faktorer i visse lande.

Den samlede BNP-vækst i regionen faldt fra 4,3 % i 2000 til forventet 1,6 % i 2002¹¹⁶.

Den økonomiske overgangsproces for landene i det sydlige Middelhavsområde er stadig - blandt andet - præget af lav investeringsproduktivitet og af, at de udenlandske direkte investeringer er lavere end i andre regioner med samme niveau pr. indbygger. Uafhængig af de seneste begivenheder har regionen behov for at fremskynde gennemførelsen af de økonomiske reformer med det formål at indføre lovgivningsmæssige rammer, der virker fremmende for væksten i den private sektor og udviklingen af konkurrencedygtige markeder. I den forbindelse fortsætter Kommissionen sin støtte til denne reformproces gennem en bedre målretning af budgetstøtten. Sidstnævnte er faktisk et væsentligt instrument til at konsolidere Euro-Middelhavspartnerskabet og støtte MEDA-landenes økonomiske overgangsproces. Inden for disse rammer styrkede Kommissionen:

Koordineringen med de internationale finansinstitutioner (Den Internationale Valutafond og Verdensbanken – jf. 6.3.4.1) og behovet for at gennemføre regelmæssig overvågning af programmernes gennemførelse. Der er øremærket midler til teknisk overvågning og endelig evaluering af alle programmer, der er blevet godkendt siden januar 2001.

Der blev afsluttet to projekter i 2002, som fortjener særlig omtale:

I Algeriet havde aftalen om finansiering af strukturtilpasningsfaciliteten, som blev undertegnet i 1996 til et beløb på 125 mio. EUR i to rater til formål at støtte strukturreformerne gennem: (i) reform af offentlige virksomheder, herunder privatiseringer, (ii) reform af boligsektoren, (iii) udvikling af landbrugssektoren, (iv) reform af handelspolitikken og (v) iværksættelse af en social beskyttelsesordning. Første rate på 60 mio. EUR blev udbetalt i 1998 på grundlag af den positive evaluering af kriterierne for udbetaling af midler. Vanskeligheder med at opfylde betingelserne for udbetaling af den anden rate medførte, at projektet blev forlænget i to omgange. I betragtning af de opnåede resultater – især i forbindelse med liberalisering af udenrigshandlen – besluttede Kommissionen at bevilge en udbetaling i forhold til resultaterne og nedskrev – med modtagerens samtykke – det andet ratebeløb til 35 mio. EUR. Udbetalingen af denne anden rate blev foretaget i juni 2002 og markerede således den tekniske afslutning af programmet.

I Egypten skulle reform- og privatiseringsprogrammet for offentlige virksomheder til et beløb på 43 mio. EUR finansieret over en tidligere protokol yde støtte til at privatisere virksomheder i fremstillingssektoren og teknisk bistand til kontoret for offentlige virksomheder. Dette projekt med en varighed på 6½ år blev afsluttet ved udløbet af den tekniske bistandskontrakt i marts 2002.

¹¹⁶

Ekskl. Cypren, Malta og Tyrkiet.

Endvidere blev der foretaget en midtvejsevaluering af seks projekter i følgende lande:

Efter evalueringen af projektet *Støtte til smv'er/smi'er* i Algeriet skete der som følge af henstillingerne en betydelig forbedring af projektets virkninger på moderniseringen af de algeriske smv'er.

Evalueringen af det *industrielle moderniseringsprogram* i Libanon blev gennemført et år efter programmets iværksættelse og viste en forsinkelse i projektets gennemførelse, som hurtigt vil blive indhentet.

I Marokko viste evalueringen af *programmet for udvikling af den private sektor (Euro Maroc Entreprise-EME)*, at der i dette program – til trods for en vanskelig start – er sket betydelige forbedringer i resultaterne fra 2002 takket være passende foranstaltninger, som blev truffet af EU og kontrahenten i fællesskab.

Stadig i Marokko viste evalueringen af *programmet til kvalitetsfremme (QUALITE)* en forsinkelse i gennemførelsen, hvilket medførte en definitiv forlængelse af den tekniske bistand i endnu et år med henblik på at nå de oprindeligt fastsatte mål.

I Tunesien var det i starten vanskeligt at evaluere *programmet til udvikling af den private sektor (Euro Tunisie Entreprise-ETE)*, men evalueringen foregår nu med en tilfredsstillende hastighed. Dette program består af målrettede aktioner og har den fordel, at det på harmonisk vis indgår i moderniseringen af erhvervslivet i Tunesien og sikrer, at de allerede opnåede resultater kan videreføres.

Endelig viste midtvejsevalueringen i Syrien af *syrisk-europæisk erhvervscenter II (SEBC II)*, som blev afsluttet i 2002, et meget tilfredsstillende projektforsløb med tilfredsstillende virkninger for støttemodtagerne. Det foreslås i evalueringen at lægge mere vægt på varighed og styrkelse af projektets institutionelle kapacitet i den resterende periode. Under henvisning til omfanget af ansøgninger påtænkes der desuden en budgetforhøjelse for projektets tredje gennemførelsesår – via et tillæg til finansieringsaftalen.

Der blev foretaget betydelige forbedringer og ændringer af visse igangværende projekter i lighed med *budgetstøtteprogrammet TEP-A* (Trade Enhancement Programme) i Egypten. Dette projekt til nedsættelse af ikke-toldmæssige hindringer, som er Kommissionens første tilpasningsoperation i dette land, blev således styrket i 2002 gennem et teknisk bistandsprojekt (*TEP-B*) med et beløb på 40 mio. EUR.

I Algeriet blev der foretaget større tilpasninger af projektet *støtte til privatisering* med henblik på at muliggøre EU-finansiering af de udgifter, forretningsbanker har i forbindelse med privatisering.

Til trods for den vanskelige regionale situation i Jordan blev der konstateret en stor succes med undertegnelsen af aftalen om pensionsreformen i

forbindelse med *strukturtilpasningsfacilitet III* (FAS III til et beløb på 60 mio. EUR).

I Tunesien blev rækkevidden af det *Euro-tunesiske erhvervscenterprojekt* til et beløb på 50 mio. EUR udvidet med et nyt industrielt moderniseringsprogram, idet der blev tilføjet et økonomisk-politisk og finansielt afsnit.

Budgetstøtten med hurtig udbetaling på 10 mio. EUR om måneden blev videreført til fordel for Den Palæstinensiske Myndighed med store resultater for de vedtagne reformer. Kommissionen gennemførte ligeledes to projekter for *økonomisk katastrofebistand* med henblik på at afhjælpe den forværrede situation for smv'er i Gaza (10 mio. EUR) og i Østjerusalem (5 mio. EUR).

Endelig blev der iværksat 9 nye projekter i 2002 til et samlet beløb på 219 mio. EUR, hvoraf to projekter med henblik på strukturtilpasning af de makroøkonomiske rammer især fortjener at blive fremhævet: *strukturtilpasningsfacilitet III (FAS III)* i Jordan og *handelsfremmeprogram B (TEP B)* i Egypten.

– Miljø

Blandt de projekter, der blev afsluttet i 2002, fortjener følgende særlig omtale på grund af deres virkning:

I forbindelse med de EU-støttede aktiviteter til beskyttelse af naturressourcer i den sydlige Sinai-region i Egypten var hovedformålet med projektet *Olieforureningsbekæmpelsescenter ved indsejlingen til Aqababugten* at oprette et beredskabscenter for forebyggelse af olieudslip. Projektet støttede også udarbejdelse af procedurer og mekanismer til at bekæmpe olieforurening ved indsejlingen til Aqababugten. Den samlede EU-støtte var på 4,3 mio. EUR og projektet varede ti år. Efter færdiggørelsen blev centret overdraget til det egyptiske agentur for miljøanliggender.

Aqababugten (Egypten)

Aqababugten er et område af exceptionel økologisk og turistmæssig værdi, der har været udsat for alvorlig olieforurening på et niveau, der ligger betydeligt over internationale beskyttelsesstandarde. Projektet var en del af den overordnede støtte til bæredygtig udvikling af den sydlige Sinai-region, som EU har ydet siden begyndelsen af 1980'erne. Der blev oprettet et katastrofeberedskabscenter tæt ved havnen. Centret blev udstyret med en hangar, et forureningseskib, et forskningslaboratorium, kontor og andre mindre faciliteter. Projektet har uddannet lokale faste medarbejdere i at forebygge og klare olieudslip. Centrets samlede indsatskapacitet anslås at være ca. 150 t olie.

Projektet *udviklingsprogrammer for beskyttede områder omkring Aqababugten* bestod i at forberede og gennemføre generelle – og også sektoropdelte – integrerede forvaltningsplaner, -procedurer og -regler for fire beskyttede områder i den sydlige Sinai-region med henblik på at sikre en langsigtet beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af naturressourcer og kulturværdier. En vigtig del af dette projekt var at styrke den tekniske og institutionelle kapacitet i ”naturbeskyttelsessektoren” – som er det egyptiske

organ, der har ansvar for bæredygtig miljø- og turistmæssig udvikling af de beskyttede områder – med det formål at lette gennemførelsen af den nationale strategi for bevarelse af biodiversiteten. Det har taget syv år at gennemføre projektet, og den samlede forpligtelse var på 12 mio. EUR, hvoraf de 10 blev finansieret af EU.

I Yemen var målet med projektet *Socotra øgruppen* at forberede en omfattende plan for den økonomiske og sociale udvikling af Socotra øgruppen med særlig fokus på miljøpolitik og administrativ forvaltning under hensyntagen til det enestående miljø.

Socotra øgruppen (Yemen)

Yemen er verdensberømt for sin høje andel af endemisk flora og fauna og en enestående biodiversitet. Under hensyntagen til Socotra øgruppens særlige miljømæssige situation ydede Kommissionen økonomisk støtte (0,995 mio. EUR) til udarbejdelse af en omfattende undersøgelse med henblik på at opstille en plan for bæredygtig og miljøvenlig udvikling i mange sektorer. Denne undersøgelse blev afsluttet og resultatet heraf udmøntet i en rapport med forslag til ca. 69 projekter med samlede omkostninger på omkring 200 mio. EUR. De foreslåede handlingsplaner blev overdraget til de yemenitiske myndigheder og er derfor åbne for yderligere støtte fra EU eller andre donorer.

Med hensyn til igangværende projekter for beskyttelse af naturressourcer blev den største indsats i 2002 rettet mod at konsolidere støtten til den tunesiske nationale strategi for mobilisering af overfladevand og beskyttelse af jordbunden og til bæredygtig udvikling af den sydlige Sinai-region i Egypten. For alle lande blev de institutionelle støtteaktiviteter styrket gennem en målrettet teknisk bistand. Der er blevet indledt et arbejde for at udnytte forståelsen af bæredygtig forvaltning af vandressourcer i udviklingen af landdistrikterne i regionen, og resultaterne heraf vil blive inddraget i det kommende *EU-vanddirektiv*. Man er også begyndt at se på, hvilke risici liberaliseringen af handlen i Middelhavsområdet vil medføre for dyresundheden. Endelig blev de første generelle overvejelser påbegyndt over Kyoto-protokollen og mulighederne for at gennemføre aftalen i Middelhavsregionen.

I 2002 blev det nye *vandrensningsprojekt* endelig forpligtet i Egypten til et samlet beløb af 25 mio. EUR.

– Partnerskab med ngo'er

I 2002 blev 19 projekter samfinansieret med europæiske ngo'er i MEDA-lande til et samlet EU-støttebeløb på 13,9 mio. EUR. Der blev udvalgt 18 projekter ud af de 60 indkomne forslag til MEDA-lande i henhold til en indkaldelse af forslag, som blev udsendt i december 2001. Et projekt var allerede blevet indsendt i henhold til en indkaldelse af forslag i 2000, men det blev først godkendt i 2002.

Prioriteterne var:

– Støtte til bæredygtige sociale, menneskelige og økonomiske udviklingsprocesser.

- Institutionel støtte og kapacitetsopbygning til lokal udvikling af strukturer, herunder partnerorganisationer i udviklingslandene.
- Flygtninge/befolkning.

Med hensyn til Vestbredden og Gazastriben blev der den 11. november 2002 i henhold til den 11. aftale mellem EU og UNRWA vedrørende bistand til flygtninge i landene i Nærøsten undertegnet en årlig bevillingsaftale for 2002 på 55 mio. EUR mellem de to parter baseret på UNRWA-budgetkontoen. Denne bistand er et vigtigt bidrag til UNRWA, der sikrer uddannelse, sundhed, nødhjælp og sociale ydelser til 3,9 mio. registrerede palæstinensiske flygtninge i Jordan, Libanon, Syrien og på Vestbredden og Gazastriben. Især fremmer organisationen bæredygtig social og økonomisk udvikling for de berørte flygtninge i værtslandene og bidrager dermed til stabilisering af den nuværende situation i Mellemøsten.

6.3.4 *Sammenhæng, koordinering og komplementaritet i regionen*

EU gjorde en omfattende indsats i Middelhavsområdet for at sikre og styrke sammenhængen mellem sine forskellige politikker. Der blev nedsat forskellige tværtjenstlige rådgivningsgrupper, der dækkede nøglesektorer som den handelsrelaterede bistandsgruppe eller lignende rådgivningsgrupper i sundhedssektoren. Med henblik på at forbedre både sammenhæng i de prioriterede mål og komplementariteten mellem de støttede projekter og programmer med andre donorer inden og uden for EU arbejdede Kommissionen også på at styrke koordineringen af landestrategidokumenterne. Med henblik herpå blev Euro-Med-udvalgets koordineringsretningslinjer gennemført. Disse retningslinjer omfatter især afholdelse af regelmæssige samarbejds møder i forbindelse med centrale sektorer (vandforvaltning, sundhed osv.).

6.3.4.1 Samarbejde med medlemsstaterne og andre donorer i regionen

I den sociale sektor er høringen af og samarbejdet med EU-medlemsstater og andre bi-/multilaterale donorer blevet forstærket og systematiseret under forberedelserne til de nye 2002-projekter (dvs. erhvervsuddannelse i Egypten og Marokko og sundhedssektoren på Vestbredden og i Gazastriben, Syrien og Yemen). EU-delegationerne i de forskellige lande holder regelmæssige høringer og gensidige informationsmøder. Informationsudveksling og samarbejde styrkes mellem hovedkontorenes operationelle tjenestegrene og med andre multilaterale donorer og agenturer, især Verdensbanken (fælles sektorrevisioner) og andre FN-agenturer (FN's udviklingsprogram, den Internationale Arbejdsorganisation).

I forbindelse med **udvikling af landdistrikter og miljø** sørger delegationerne direkte for koordinering med medlemsstaterne gennem regelmæssige møder.

Med hensyn til **makroøkonomiske politikker** blev *strukturtilpasningsfacilitet III (FAS III)* i Tunesien iværksat sideløbende med et lån fra Verdensbanken (*Economic Competitiveness Adjustment Loan* –

ECAL III). Disse to programmer har ensartede mål og overvåges af Verdensbanken og Europa-Kommissionen i fællesskab.

I Jordan blev iværksættelsen af *FAS III* – til støtte for regeringens finanspolitiske konsolideringsprogrammer – gennemført i samarbejde med IMF. Udbetalingen af FAS III-midler var betinget af IMF's forudgående positive evaluering af gennemførelsen af skattereformprojektet.

6.3.4.2 EIB-aktiviteter

Efter Det Europæiske Råd i Barcelona i marts 2002 lancerede Den Europæiske Investeringsbank (EIB) lånefaciliteten for *investeringer og partnerskab mellem EU og Middelhavsområdet (FEMIP)* for at sætte større fokus på den private sektors aktiviteter i regionen. Europa-Kommissionen har givet tilsagn om 255 mio. EUR over 4 år til denne operation.

I Egypten bevilgede Kommissionen et rentetilskud til et nyt EIB-lån i infrastruktursektoren i forbindelse med miljøbeskyttelse. Projektet omhandler vandrensning i Abu Rawash. Projektets samlede omkostninger beløber sig til 110 mio. EUR, og rentetilskuddet er på 25 mio. EUR. Projektet skal hjælpe Cairo by med at opfylde de stigende behov for infrastruktur til kloakering på linje med den egyptiske regerings bestræbelser på at leve op til lokale miljøregler.

I Algeriet blev der bevilget et betinget lån på 6 mio. EUR til opførelse og drift af en ny cementfabrik.

I henhold til det nye *Euro-Med långivningsmandat (II)* skal EIB udlåne op til 6,425 mia. EUR i perioden 2000-2006 suppleret af 1 mia. EUR af sine egne midler. EIB-lån til Middelhavspartnerne i 2002 beløb sig til 1,8 mia. EUR i forhold til 1,5 mia. EUR i 2001. Af dette beløb blev næsten 307 mio. EUR udlånt under den nye facilitet. De største modtagersektorer var transport (605 mio. EUR), energi (510 mio. EUR) og industri (232 mio. EUR).

6.3.4.3 ECHO

ECHO fortsatte sit store bistandsprogram for Sahrawi-flygtninge i Algeriet med en samlet plan til en værdi af 14,34 mio. EUR til at dække fødevarebehov til supplering af Verdensfødevareprogrammet (WFP) og de mest presserende non-foodbehov.

I Mellemøsten blev den humanitære situation værre, især i de palæstinensiske områder som følge af de israelske væbnede styrkes indtrængen og delvise genbesættelse sammen med store ødelæggelser og forbud mod personers og varers bevægelighed. ECHO måtte derfor engagere sig mere og ydede bistand på 35 mio. EUR, som dækkede behov både i de palæstinensiske områder og flygtningelejrene i Libanon, Jordan og Syrien. I de palæstinensiske områder bruges denne støtte især til at dække adgang til drikkevand, fødevarehjælp, levering af grundlæggende sundhedsydelser, forebyggelse af en forværring af fejlnæringen, tilrettelæggelse af psykosociale aktiviteter for traumatiserede børn og unge og Den

Internationale Røde Kors Komité (ICRC) beskyttelse af civilbefolkningen. I Libanon blev 6,3 mio. EUR øremærket til adgang til drikkevand, reparation af afvandingsanlæg, forbedring af sundhedsydelser og hjælp til handicappede. ECHO bevilgede 600 000 EUR til Jordan og Syrien til afhjælpning af midlertidige indkvarteringsbehov.

ECHO var aktiv i Irak (samlet plan til 13 mio. EUR i alt), hvor den humanitære situation bliver værre som følge af to store konflikter – den iransk-irakiske krig og Golfkrigen – efterfulgt af 12 års internationale sanktioner mod landet. ECHO støttede humanitære aktioner og fuldførte FN's olie-for-mad-program på sundheds- vand- og sanitetsområderne.

Endelig bevilgede ECHO også 1,59 mio. EUR til de mest sårbare befolkningsgrupper i landdistrikterne i Yemen, som var ofre for stammekonflikter og naturkatastrofer.

Det Europæiske Fællesskabs Kontor for Humanitær Bistand (ECHO) Finansieringsbeslutninger 2002 (mio. EUR)	
Land	Beløb
Algeriet (Sahrawi-flygtninge)	14,430
Mellemøsten (Palæstina)	35,000
Irak	13,000
Yemen	1,590
I alt	64,020

6.3.5 Resultatorienteret overvågning (ROM)

I 2002 blev der foretaget i alt 189 overvågningsbesøg i 20 lande (inklusive 6 EU-lande) med henblik på 108 projekter i Middelhavsområdet. Disse projekter vedrører alle budgetkonti (især MEDA, men også andre specifikke og horisontale konti som ngo'er, menneskerettigheder og demokrati).

I Middelhavsområdet blev der besøgt og rapporteret fra flere nationale elementer af det samme regionale program – samt den regionale koordinering – hvilket betød, at der blev udarbejdet mere end én rapport for ét program.

Målet om inden 2010 at oprette et Euro-Middelhavsfrihandelsområde medfører en lang række regionale programmer i Middelhavsområdet samt projekter på områderne handel/den private sektor og institutionsopbygning/god regeringsførelse. Det kan understreges, at sidstnævnte prioriterede område er det, der har flest positive resultater, især for effektivitet, dvs. det, der rent faktisk kommer befolkningen til gode.

Et udsnit af de 10 mest effektive projekter anfører som god praksis:

- Den oprindelige plan blev gennemført i samarbejde med lokale partnere og støttemodtagere og er relevant i national sammenhæng.

- Flexibilitet og evne til at tilpasse sig store ændringer i modtagersidens behov gennem omlægning af projektet i gennemførelsesfasen.
- Strategien var efterspørgselsstyret og tog hensyn til tidligere erfaringer.

Der blev imidlertid også understreget nogle negative punkter, især at en række projekter under MEDA I (1995-1999) var stærkt forsinkede i startfasen.

Resultatorienteret overvågning Besøgte projekter, fordelt efter samarbejdsområde

(EUR)

2002		Antal rapporter	Antal programmer og projekter	Samlet budget	Gennemsnitlig størrelse
1	Handel + udvikling	5	5	73 877 .000	14 775 400
2	Regional integration	117	44	232 629.009	5 238 059
3	Makroøkonomiske + sociale ydelser	9	9	232 478 234	25 830 915
4	Transport ¹¹⁷	0	0	0	Ikke anført
5	Fødevaresikkerhed + udvikling af landdistrikterne	28	24	362 453 751	14 962 374
6	Institutionel kapacitet + god regeringsførelse	24	23	247 856 438	10 776 367
7	Øvrige	6	3	23 389 697	7 796 566
I alt		189	108	1 172 684 129	79 379 681

6.3.6 Konklusioner og perspektiver for de kommende år

Der skete i 2002 en bemærkelsesværdig forbedring i budgetsituationen for MEDA-programmet, som siden iværksættelsen i 1995 har været det vigtigste finansielle instrument for Euro-Middelhavssamarbejdet. Bestræbelserne siden iværksættelsen af MEDA II i 2002 har medført en meget stor fremgang i forholdet mellem betalinger og forpligtelser, som nåede op på 73 % i 2002.

Operationelt set var det forgangne år en vigtig overgangsperiode for Euro-Middelhavspartnerskabet. 2002 blev nemlig det første år med gennemførelse af de nationale vejledende programmer og det regionale vejledende program, hvori der for en treårig periode fastlægges prioriteter og økonomiske midler til udvikling af det sydlige Middelhavsområde.

Inden for Kommissionens generelle udenrigspolitiske mål for 2003 er stabilitet og sikkerhed på den ene side og bæredygtig og solidarisk

¹¹⁷

Der blev kun overvåget ét regionalt transportprogram, og det er anført under regional integration.

økonomisk udvikling på den anden side de to strategiske akser, EU prioriterer for sine fremtidige foranstaltninger.

Middelhavsregionen er i dette perspektiv et prioriteret område i EU's udenrigspolitik. Det drejer sig om at knytte stadig tættere forbindelser med landene i det sydlige Middelhavsområde og Nærøsten ifølge de mål om fred, stabilitet, demokrati og velstand, som blev fastsat med Barcelona-processen.

I 2003 og de kommende år vil EU's indsats i det sydlige Middelhavsområde have til formål at styrke følgende temaområder:

Med hensyn til stabilitet vil de nye bestræbelser på at opnå en fredelig og varig løsning af den nuværende konflikt i Mellemøsten blive videreført i forbindelse med Middelhavspartnerskabet, blandt andet under udvikling af Barcelona-processens regionale afsnit.

I forbindelse med det økonomiske, sociale og miljømæssige samarbejde ventes en uddybelse af Euro-Middelhavspartnerskabet på sigt at føre til en gradvis oprettelse af et egentligt indre Euro-Middelhavsmarked baseret på fri handel med varer og tjenesteydelser, samtidig med at man også fremmer bæredygtig udvikling og socioøkonomisk sammenhæng. Med henblik herpå viderefører Kommissionen uddybelsen af de bilaterale handelsforhandlinger med Middelhavslandene – især den endelige undertegnelse af samtlige associeringsaftaler – og vil arbejde for at fremme en mere ligelig fordeling af nord-syd- og syd-syd-handlen, især under inddragelse af miljødimensionen.

Samarbejdet om retlige og indre anliggender (blandt andet problemerne omkring flygtninge, asylret og bekæmpelse af illegal indvandring) samt sociale, kulturelle og menneskelige spørgsmål vil blive styrket. Der vil endvidere i højere grad blive taget højde for de særlige regionale forhold i forbindelse med MEDA.

I forbindelse med støtte til demokratiet, fremme af den gensidige kulturelle dialog og bevarelse af kulturarven vil Kommissionens indsats sigte mod at oprette tættere forbindelser til partnerlandene. Disse forbindelser vil blive styrket gennem kontaktordninger til fremme af respekten for de grundlæggende rettigheder og til forbedring af forståelsen mellem folkene og kulturerne omkring Middelhavet.

6.4. LANDE I AFRIKA, VESTINDIEN OG STILLEHAVSOMRÅET (AVS) OG OVERSØISKE LANDE OG TERRITORIER (OLT)¹¹⁸

Blandt alle de regioner, som modtager bistand fra EU, står Afrika over for de største udfordringer med hensyn til bekæmpelse af fattigdom, udvikling af bæredygtighed og styrkelse af institutionerne. Men i 2002 blev forholdet mellem EU og AVS, navnlig i Afrika, præget af adskillige positive begivenheder, som bidrog til at fremme regional integration, national inddragelse i udviklingsprocessen samt partnerskab med andre donorer.

- For det første fortsatte **EU's og AVS-landenes ratificering af Cotonou-aftalen**, mens aftalen, en 20-årig partnerskabsaftale mellem EU-AVS, officielt trådte i kraft i april.
- For det andet indledte man i september samtaler med henblik på udarbejdelse af **økonomiske partnerskabsaftaler mellem EU og AVS** (EPA'er), nye aftaler på grundlag af Cotonou-aftalen samt en facilitet på 20 mio. EUR som hjælp til AVS-landene i forbindelse med forhandlingerne, som efter planen skal være afsluttet ved udgangen af 2007. EPA'erne træder i kraft pr. 1. januar 2008 og har til formål at: sikre fortsat udvikling og fattigdomsbekæmpelse i AVS-landene, styrke sammenhængen mellem handel og økonomisk samarbejde, integrere AVS-landene i verdensøkonomien, fremme det regionale handelssamkvem mellem landene i Syd gennem udbygning af lokale og regionale markeder, og derigennem tilskynde AVS-landene til at samarbejde på det politiske plan. Der indførtes også en facilitet på 10 mio. EUR for at hjælpe AVS-landene i forberedelserne forud for Doha-forhandlingsrunden inden for WTO.
- For det tredje blev **Den Afrikanske Union (AU) etableret** i 2002, og Kommissionen betragter den som et vigtig instrument til fremme af den socioøkonomiske udvikling i Afrika, fred og sikkerhed på regionalt plan samt den politiske dialog mellem Afrika og EU. Europa-Kommissionens formand Romano Prodi glædede sig på AU's første topmøde, der blev afholdt i Durban i Sydafrika i juli, over etableringen af det nye partnerskab for Afrikas udvikling (NEPAD) og dets socioøkonomiske program. Kommissionen lovede i 2002 at støtte AU's sikkerhedsmekanisme (forslaget om finansiering på 12 mio. EUR til AU blev efterfølgende vedtaget af EU i februar 2003), og den er overbevist om, at etableringen af AU ligeledes vil give mulighed for en

¹¹⁸

OLT'erne omfatter lande og territorier, som: er forfatningsmæssigt knyttet til fire EU-medlemsstater - Det Forenede Kongerige, Nederlandene, Frankrig og Danmark, fortsat er associeret med EU i henhold til bestemmelserne i afsnit IV i EU-traktaten; tidligere omfattede adskillige store stater, hovedsagelig i Afrika (nu selvstændige AVS-medlemmer), består af i alt 20 medlemmer, alle øer, med et samlet befolkningstal på ca. en million, som EU samarbejder med baseret på en model, der bliver stadig mere forskellig fra AVS-modellen og fortsat er berettiget til støtte under de samme finansielle instrumenter som AVS-landene, navnlig EUF.

mere struktureret politisk dialog og puste nyt liv i den såkaldte Cairo-proces.¹¹⁹

- For det fjerde afholdt man en **ministerkonference mellem EU og Afrika** i Burkina Faso i november, hvor Kommissionen deltog aktivt og havde et tæt samarbejde med EU's medlemsstater i deres samtaler med AU.
- Endelig blev det første **årlige forum for EU-OLT** afholdt i de Nederlandske Antiller, ligeledes i september. Fra januar 2002 blev kontakterne intensiveret mellem Kommissionens tjenestegrene, repræsentanter for oversøiske lande og territorier - navnlig den nyetablerede OLT-sammenslutning (OCTA) - og de involverede EU-medlemsstater, og sådanne møder er vigtige for forberedelserne af forumet samt med henblik på at lette OLT's adgang til de instrumenter, hvorunder de er støtteberettigede.

6.4.1. Strategiske mål og resultater

Blandt de mange resultater af EU's eksterne bistand til AVS-landene i 2002 havde tre måske størst betydning. Det første var afslutningen af stort set hele programmeringen. Landestrategidokumenter og regionale strategidokumenter blev udarbejdet i nært samarbejde med partnerlandenes regeringer og bemyndigede regionale organisationer og i samarbejde med EU's medlemsstater og bestod ligeledes af omfattende høringer af ikke-statslige aktører.

De fleste landestrategidokumenter for AVS'erne blev godkendt - 67 ud af i alt 77 AVS-lande fik positive udtalelser vedrørende deres landestrategidokumenter fra EUF-udvalget¹²⁰ ved udgangen af 2002, og landestrategidokumenterne for de øvrige 10 AVS-lande vil efter al sandsynlighed blive behandlet inden juli 2003 - selv om politiske problemer i *Côte d'Ivoire*, *Haiti*, *Zimbabwe*, *Liberia* og *Togo* betød, at udviklingssamarbejdet blev suspenderet og programmeringsprocessen blev sat i stå, mens man afventer ændringer af den politiske situation. Alle seks regionale strategidokumenter for AVS fik positive udtalelser fra EUF-udvalget i 2002 og blev godkendt. AVS-landene vil snart kunne opnå betydelige fordele gennem færdiggørelsen af processen, og disse sammenfattes nedenfor.

¹¹⁹ "Cairo-processen" omfatter en politisk dialog mellem EU og Afrika, som blev indledt i april 2000 på otte prioriterede områder: forvaltning af udlandsgæld, tilbagegivelse af stjålne kulturskatte, konfliktforebyggelse, menneskerettigheder, demokrati og forsvarlig forvaltning, regional integration, forebyggelse og forvaltning af hiv/aids, fødevarersikkerhed og miljøbeskyttelse.

¹²⁰ Flere oplysninger om landestrategidokumenter og regionale strategidokumenter findes på:
http://www.europa.eu.int/comm/development/body/csp_rsp/csp_en.cfm
http://www.europa.eu.int/comm/development/body/csp_rsp/csp_en.cfm.

Strategiske mål og resultater i AVS-landene: forventede fordele ved afslutningen af programmeringsprocessen	
1. Øget sammenhæng	mellem: analyser i landestrategidokumenter og den deraf følgende udvælgelse af prioriterede sektorer udvikling og andre EU-politikker
2. Tættere samarbejde	mellem EU og partnerregeringer i AVS, bemyndigede regionale organisationer, EU's medlemsstater; og EU og ikke-statslige aktører i AVS-landene
3. Større komplementaritet	mellem EU's og andre donorerers bistand
4. Tydeligere fokus	prioritering af fattigdomsbekæmpelse
	bistand til færre sektorer end tidligere
	tværgående spørgsmål (som defineret i Cotonou-aftalen) integreres i alle aspekter, dvs.: forsvarlig forvaltning; ligestilling mellem kønnene; miljøbeskyttelse og institutionel udvikling/kapacitetsudvikling
5. Forbedret overvågning	gennem mere klart definerede resultatindikatorer for programmerne samt forpligtelser inden for sektorpolitikken

Det andet betydelige resultat i regionen i 2002 var, at den **politiske dialog med AVS-landene blev styrket** på en række måder. For det første blev denne dialog, som har udgangspunkt i artikel 8 i Cotonou-aftalen, systematiseret, idet den blev indarbejdet som en væsentlig bestanddel af den regelmæssige interne dialog i landene og udvidet til at dække en bredere vifte af spørgsmål. For det andet blev den politiske analyse integreret dybere i programmeringen af udviklingspolitikken: Ved det 9. EUF-programmeringsforløb fik EU og de relevante AVS-lande mulighed for i fællesskab at diskutere den politiske situation i modtagerlandene og for at medtage en grundig politiske vurdering i landeprogrammeringsdokumentet for de pågældende lande.

For det tredje forbedrede EU på forskellig vis sin reaktion over for AVS-landene i tilfælde af kriser eller konflikter: ved at styrke dialogen og fastholde engagementet, udøve pres på regeringerne uden at skade deres borgere, styrke den direkte støtte til lokalsamfund og det civile samfund, fokusere på lande, hvor der blev indført foranstaltninger i henhold til Cotonou-aftalens artikel 96 og støtte fredsprocesser eller bistå ved afvæbningen af fraktioner eller demobilisering af soldater.

Og for det fjerde var 2002 det første år, hvor Rådets afgørelse om at videreføre EU-OLT-associeringen frem til 2011 blev gennemført; EU fokuserede på at indføre nye institutionelle ordninger for at styrke partnerskabet mellem OLT'er, EU's medlemsstater og Kommissionen samt gennem vedtagelse af relevant støttelovgivning.

Det tredje betydningsfulde resultat af EU's bistand til AVS-landene var **videreførelsen af mere bæredygtige strategier for fattigdomsbekæmpelse**. EU's budgetstøtte blev i 2002 i højere grad tilpasset

støtteprogrammerne for fattigdomsbekæmpelse med henblik på at bidrage til bekæmpelsen af fattigdom på især fire måder.

- For det første blev adskillige landes offentlige finanser forbedret gennem bedre planlægning af de årlige budgetter, anvendelse af en mere stringent finanskontrol og mere forudsigelige pengestrømme (takket være flerårige planer i stedet for etårige).
- For det andet blev koordineringen mellem EU og andre donorer forbedret: I Tanzania gennemførte man i 2002 f.eks. fælles arrangementer mellem delegationer fra EU, otte af EU's medlemsstater, Schweiz og Norge, hvorved man harmoniserede procedurer for overførsel af finansielle midler og resultatindikatorer for programmerne, som anvendes af donorerne, og som på længere sigt bør bidrage til lavere omkostninger til transaktioner og tilsyn.
- For det tredje blev programresultaterne vurderet mere nøjagtigt gennem fælles gennemgange af de offentlige finanser og støtteprogrammerne til fattigdomsbekæmpelse foretaget af donorerne.
- Og for det fjerde blev projekternes virkninger styrket: De enkelte donorerers programmer blev i højere grad planlagt i sammenhæng, hvorved man styrker synergien mellem de involverede aktører, og EU fik mulighed for mere effektivt at tilskynde regeringerne til at styrke deres fokus på fattigdomsbekæmpelse og indføre støtteprogrammer til fattigdomsbekæmpelse (hvilket f.eks. Etiopiens regering gjorde i 2002).

6.4.2. *Prioriteringer for programmeringen*

De fleste af ressourcerne i de udkast til landestrategidokumenter, som er blevet gennemgået, er øremærket til foranstaltninger, der identificeres som prioriterede i Kommissionens og Rådets erklæring om udviklingspolitik (november 2000)¹²¹ og Cotonou-aftalen, og i landestrategidokumenterne, som EU's medlemsstater vedtog i 2002, rettes ressourcerne især mod transport og makroøkonomisk støtte til fattigdomsbekæmpelsesstrategier.

¹²¹

Erklæringens fulde tekst findes her:
<http://register.consilium.eu.int/pdf/en/00/st13/13458en0.pdf>.

Programmeringsprioriteringer i AVS-landene: indplacering af udviklingssektorer i landestrategidokumenter afsluttet ved udgangen af 2002			
Placering	Udviklingssektoren	% af den samlede planlagte bistand til AVS	
1	Transport udvikling af sektorstrategi vedligeholdelse og modernisering af veje kapacitetsopbygning administration af basisnet	Afrika syd for Sahara	27
		øvrige AVS	3
		i alt	30
2	Makroøkonomisk støtte Fattigdomsbekæmpelse	23	
3	Institutionel støtte Kapacitetsopbygning	11	
4	Uddannelse Sundhed	9	
5	Fødevarer sikkerhed Udvikling af landdistrikter	9	
6	Vandforsyning Sanitet	7	

Som det fremgår af nedenstående tabel blev der gennem de regionale strategidokumenter og regionale vejledende programmer i 2002 ydet bistand til sektorer, som Kommissionen anser for højt prioriterede.

Regionale programmeringsprioriteringer i AVS-landene: prioriterede udviklingssektorer til regionale vejledende programmer afsluttet i 2002¹²²		
Prioriteret sektor		%-del af midlerne, som afsættes til regionale vejledende programmer i AVS
1	Økonomisk integration og handel	57,0
2	Transport og kommunikation	31,0
3	Forvaltning af naturressourcer	9,3
4	Udvikling af menneskelige ressourcer	1,3
5	Fiskeri	0,8

Der blev også gjort en særlig indsats for at finde partnere og fastsætte prioriteringer gennem regional programmering. I henhold til Lomé-konventionerne lå programmeringen hovedsagelig hos regeringerne fra grupper af AVS-lande. Men siden Cotonou-aftalen i 2000 har programmeringen ligget hos bemyndigede regionale organer. I tabellen nedenfor vises for hver af de seks subregioner af AVS'er andelen af midler under regionale vejledende programmer, der er afsat til økonomisk integration samt til transport og kommunikation, de to højest prioriterede sektorer i AVS-subregionerne.

¹²²

Prioriterede udviklingssektorer i henhold til definitionen udarbejdet af OECDs komité for udviklingsbistand.

Vigtigste programmeringsprioriteringer i AVS-landene: afsluttede regionale strategidokumenter og vejledende programmer, 2002					
Region	Bemyndigede regionale organer (BRO)	BRO-Akronym	Bevillinger (mio. EUR)	% andel	
				Økon. integ. ¹²³	Trans., komm. ¹²⁴
Vestind.	Det Caribiske Forum	CARIFORUM	57,0	75-90	14-18 ¹²⁵
Stillehav.	Pacific Islands Forum	PIF	29,0	31	31 ¹²⁶
Vest-afrika	Det Økonomiske Fællesskab af Vestafrikanske Stater	ECOWAS	235,0	50	35 ¹²⁷
	Den Vestafrikanske Økonomiske og Monetære Union	UEMOA			
Central-afrika	Det Centralafrikanske Økonomiske og Monetære Fællesskab	CEMAC	55,0	25-30	35-40
Ø.- & S.-Afrika, Indiske Ocean	Fællesmarkedet for det Østlige og Sydlige Afrika	COMESA	223,0	45-55	15-25 ¹²⁷
	Det Østafrikanske Fællesskab	ØAF			
	Den Mellemstatslige Organisation for Udvikling	IGAD			
	Indian Ocean Commission	IOC			
Syd-afrika	Det Sydlige Afrikas Udviklingsfællesskab	SADC	101,0	40	35-45

For OLT'ernes vedkommende blev den 9. EUF-programmeringsramme endvidere færdiggjort i 2002 gennem vedtagelsen af Kommissionens forordning 2304/2002, som kort efter blev suppleret med operationelle retningslinjer, som OLT'erne kan bruge som grundlag for indgivelse af deres enhedsprogrammeringsdokumenter inden udgangen af december 2003.

¹²³ Omfatter IKT-udvikling og gennemførelse af transportbestemmelserne i CSME: udarbejdelse af politikker, harmonisering af bestemmelser og procedurer vedrørende luft- og søtransport.

¹²⁴ Andel af det regionale vejledende program, der anvendes til kampen mod alvorlige problemer (narkotikabekæmpelse og forvaltning af katastrofer) samt politisk dialog og programrevision.

¹²⁵ Andel af midler under det regionale vejledende program, der anvendes til udvikling af menneskelige ressourcer, ikke transport og kommunikation.

¹²⁶ Vestafrika: harmonisering af transportpolitikker og -lovgivning.

¹²⁷ Ø.- & S.-Afrika, Indiske Ocean: Den anden prioriterede sektor - forvaltning af naturressourcer - fik tildelt 25 %.

Veje eller mad? Løsning af strukturproblemer i AVS-landene

Hvorfor afsætter Kommissionen udviklingsmidler til f.eks. vejbyggeri i de mindst udviklede lande, hvoraf mange ligger i AVS-området, når presserende behov, som f.eks. at skaffe mad til mennesker, der er ramt af tørke, stadig kræver umiddelbar opmærksomhed? EU's bistand skal bruges til at lette menneskers lidelser, og det bliver den også: se "Fødevarerikkerhed" og andre underafsnit nedenfor. Men EU lægger også vægt på at rette op på årsagerne til disse lidelser, og transportprojekter og andre projekter kan bidrage ved at:

stimulere økonomisk vækst:

- skabe forbindelse mellem centre for landbrugs- og industriproduktion og markederne
- skabe import-eksport-korridorer til kyststater og indlandsstater
- generere tiltrængte indtægter gennem anlægsrelaterede arbejdspladser; og

forbedre adgangen, navnlig i landdistrikter, til:

- jobmuligheder i mindre og større byer
- hospitaler, klinikker, uddannelsescentre og andre socialtjenester

6.4.3 Vigtigste resultater i 2002

6.4.3.1 Landestrategier

Selv om det vil være for tidligt at rapportere om resultaterne af landestrategidokumentet for 2002 - eftersom programmeringen for mange af strategidokumenternes vedkommende fortsatte frem til udgangen af 2002 - blev de årlige operationelle revisioner i AVS-landene, som kræves i Cotonou-aftalen, gennemført første gang i 2002. Med udgangspunkt i de fælles årsrapporter for 2001, som udarbejdes af lederne af EU-delegationen og den nationale anvisningsberettigede i de enkelte lande, blev disse revisioner gennemført i fire trin (udarbejdelse af udkast til en fælles årsrapport i hvert land, møde i gruppen for de enkelte lande, intern revision i landet og udarbejdelse af en endelig fælles årsrapport).

De gjorde det også muligt at ajourføre de nationale vejledende programmer i henhold til udviklingen i landet samt for at fastsætte specifikke prioriteringer, herunder:

justering af de indikatorer, der skal anvendes til gennemførelsen af den 9. EUF i henhold til interventionsrammerne

vurdering af programmeringen for landestrategiprogrammerne og de hidtidige dialogprocesser og

eventuelt fremsættelse af konkrete forslag til yderligere styrkelse.

6.4.3.2 Implementering

EU's eksterne bistand til AVS-landene overgik målsætningerne i forhold til både udgiftsforpligtelser og betalinger i 2002, hvilket fremgår af nedenstående tabel.

**Gennemførelse af ekstern bistand til AVS-lande:
samlede nettoforpligtelser og -betalinger, 2002**

Kilde	Forpligtelser (mio. EUR)			Betalinger (mio. EUR)		
	2002		2001	2002		2001
	Mål	Faktisk	Faktisk	Mål	Faktisk	Faktisk
Den Europæiske Udviklingsfond (EUF)		1 768,4	1 554,0		1 902,5	70,0, 2 068,0
EU's budget		606,0	502,0		640,0	568,0
I alt	2 000,0	2 374,4	2 056,0	1 850,0	2 542,5	2 636,0

- Konfliktforebyggelse, forsvarlig forvaltning og retsstatsprincippet.

For det første modtog en række projekter støtte gennem EU's hurtige reaktionsmekanisme, som hurtigt videreformidler midlerne til de steder, hvor der er størst behov for dem. Reaktionsmekanismen havde et samlet 2002-budget på over 27 mio. EUR, som blev fordelt til AVS-landene. Af eksempler kan nævnes fredsbevarende operationer langs grænsen mellem Eritrea og Somalia og påbegyndelsen af det formelle demarkationsarbejde ved grænsen, der omfattede embedsmænd fra begge lande. I Somalia blev den sidste runde af fredssamtaler indledt med deltagelse af nabolandene gennem Den Mellemstatslige Organisation for Udvikling (IGAD).

Ud over indgriben i vanskelige situationer, der kræver en hurtig reaktion, var EU i 2002 også aktiv inden for projekter til fremme af forsvarlig forvaltning og retsstatsprincippet. Der blev udsendt EU-missioner til Congo-Brazzaville, Jamaica, Kenya, Madagaskar og Sierra Leone. Her er der etableret en kommission for sandhed og forsoning.

Retsstatsprincippet i Rwanda: borgerbaseret retfærdighed og Det Europæiske Initiativ for Demokrati og Beskyttelse af Menneskerettigheder Ved udgangen af 2001 var mindre end 7 000 af de mere end 115 000 mistænkte, der venter på en retssag efter folkemordet i Rwanda 1994, blev stillet for en domstol. For at nedbringe dette efterslæb anvender landet nu traditionelle, borgerbaserede domstole ved navn <i>gacaca</i> ('ga-CHA-cha') til pådømmelse af alle sager, undtagen de mest alvorlige. Disse domstole er lovligt etablerede instanser, og deres dommere kan idømme straffe op til livstidsfængsel. Indtil videre har lokalsamfundene udvalgt mere end 250 000 retsmedlemmer til mere end 10 000 domstole. Det Europæiske Initiativ for Demokrati og Beskyttelse af Menneskerettigheder gik aktivt ind i processen i 2002 og hjalp Rwandas højesteret med at sikre anvendelsen af internationalt anerkendte retlige normer.

- Institutionsopbygning og udvikling af den private sektor

Selv om velforvaltede offentlige institutioner med tilstrækkelige ressourcer er vigtige for at opnå politisk stabilitet, kan en blomstrende privat sektor også bidrage til at styrke den økonomiske vækst og dermed reducere den ekstreme fattigdom. Den skrøbelige situation i 2002 i mange AVS-lande gav ny dynamik til EU's bestræbelser på institutionsopbygning inden for både den

offentlige og den private sektor med henblik på at sikre øget åbenhed og bedre planlægning med henblik på styrkelse af den offentlige sektor.

Nedenfor gives typiske eksempler på programmer, der blev afsluttet i 2002.

Institutionsopbygning i den offentlige sektor i AVS-landene: udvalgte resultater, 2002		
Land	Resultat	Mio. EUR
Centralafrikanske Rep., Haiti, Sierra Leone	gennemførelse af folketælling	(forpligtet) 9,0
	nu mulighed for mere målrettet planlægning	
Sydafrika (østlige Kapprovins)	opførelse af 34 politistationer	11,0
	vedligeholdelse og reparation af køretøjer	
	styrkelse af relationer mellem politi og lokalsamfund	

Ud over støtten til den offentlige sektor fortsatte EU med at udvide sine programmer rettet mod private virksomheder i 2002. Disse programmer omfatter:

- **PRO€INVEST**, et syvårigt projekt til 110 mio. EUR til fremme af den private sektors investeringsmuligheder i AVS-landene (se nedenstående tabel)
- **EBAS**, en ordning med matching af tilskud, hvor der ydes bistand til SMV'er i størrelsesordenen 31 mio. EUR mellem 1999 og 2003
- **ESIP**, et program på 18 mio. EUR til investeringsfremme i det sydlige Afrika og
- ordninger i Vestindien til styrkelse af romindustriens konkurrenceevne, støtte til det caribiske eksportudviklingsagentur samt fremme af bæredygtig turisme.

Institutionsopbygning i den private sektor i AVS-landene udvalgte resultater, 2002		
Region	Resultat	Mio. EUR
55 AVS-lande	konsulenter formidler knowhow til virksomhederne	(forpligtet) 19,0
	midler bevilget til mere end 850 projekter	
Vestafrika	møde om investeringsfremme (Agro-Ind 2002), Dakar, Senegal (del af PRO€INVEST)	9,0
	med deltagelse af over 75 virksomheder fra EU og 120 fra Afrika	
	100 hensigtserklæringer underskrevet	
	velorganiseret netværksbegivenhed med god prædækning	
	75 % tilfredshed hos deltagerne	

- Regionalt samarbejde og integration, herunder regionale programmer

Integration og samarbejde på regionalt plan i Europa gennem de sidste 50 år har utvivlsomt bidraget til at sikre fred, øget fremgang og større frihed til at handle med varer og tjenester samt til at arbejde og studere i udlandet. Som nøgleaktør i disse integrationsbestræbelser er Kommissionen fast besluttet på at bidrage til at skabe tilsvarende fordele i AVS-landene via sin bistand.

Derfor kommer det næppe som nogen overraskelse, at Kommissionen i 2002 aktivt støttede en hel række regionale grupperinger i Afrika, Vestindien og Stillehavsområdet (se "Prioriteringer for programmeringen" ovenfor). Men hvordan ydede EU støtte til disse organer i 2002? Havde det positive konsekvenser? Og stødte man på problemer eller kunne man uddrage erfaringer af leveringen af denne støtte? En analyse af et typisk program til 94 mio. EUR med støtte til Den Vestafrikanske Økonomiske og Monetære Union (UEMOA, akronym for den franske betegnelse *Union économique et monétaire ouest africaine*) kan måske give nogle af svarene.

I 2002 var EU's støtte hovedsagelig rettet mod UEMOA's bestræbelser på at harmonisere lovgivningen med henblik på at skabe et fælles marked, koordinere de makroøkonomiske politikker, forbedre kvaliteten af indsamlingen af nationale og regionale statistikker samt styrkelse af private virksomheders konkurrenceevne. De positive resultater af disse anstrengelser i 2002, navnlig vedrørende indsamling af statistikker og støtte til den private sektor, sammenfattes nedenfor.

Regionalt samarbejde og integration i AVS-landene: resultater for UEMOA, 2002
vedtagelse af en fælles konkurrencepolitik og en lovgivning for et fælles marked
regelmæssig anvendelse af overvågningsmekanismer
Medlemsstaterne kan nu anvende foranstaltninger til: at sammenligne de økonomiske resultater mere nøjagtigt udforme mere effektive integrationspolitikker
indførelse af ordninger for kvalitetssikring og akkreditering af produkter inden for den private sektor

Men EU's bistand til UEMOA i 2002 var også ramt af problemer, hovedsagelig på grund af EU's og UEMOA's begrænsede mulighed for at udbetale de betydelige summer, som de er ansvarlige for: UEMOA savner i høj grad administrative ressourcer - medarbejdere, it og teknisk ekspertise - som er nødvendige for at gennemføre større reformer, og både EU's og UEMOA's procedurer til at bringe bistandsmidlerne derhen, hvor de skal bruges, er kolossalt komplicerede.

Kommissionen erkender, at donoren har et lige så stort ansvar som modtageren for at løse sådanne problemer. I den forbindelse vil Kommissionens støtte i 2003 sigte mod at forbedre UEMOA's administrative kapacitet og på at forenkle Kommissionens egne finansieringsprocedurer med henblik på at kunne frigive midlerne hurtigere.

– Transport, infrastruktur og energi

Transport og infrastruktur er to andre udviklingsområder, der prioriteres af EU, og en stor del af bistanden til AVS-lande blev koncentreret om disse områder i 2002. Mere end 275 EU-finansierede projekter var i gang i AVS-landene i 2002, mange med en regional dimension.

De fleste infrastrukturprogrammer i AVS-landene i 2002 var koncentreret om transport (se f.eks. nedenfor). Ud over finansiering til anlæggelse og modernisering af transportforbindelser har EUF også ydet institutionel bistand til vejsektoren i 2002. I *Rwanda*, *Senegal* og *Sierra Leone* finansierede EUF f.eks. oprettelsen af nationale vejstyrelser, der har til opgave at forvalte vedligeholdelsen og udvidelsen af landenes vejnet.

Transport, infrastruktur og energi i AVS-landene: typiske projekter, 2002		
Land	Projekt	EUF-midler (mio. EUR)
Etiopien	Ruter mellem kysten og indlandet	Over 325
Jamaica	Modernisering af den nordlige kysthovedvej	80,0
Kenya, Tanzania, Uganda	Dele af nord- og centralkorridoren i Østafrika	Over 265
Papua Ny Guinea	Modernisering af Ramu-hovedvejen	24,0
Rwanda	Færdiggørelse af Gitarama-Kibuye-vejen	41,0

Men de EUF-finansierede AVS-infrastrukturprojekter drejede sig ikke kun om transport. Gennem andre infrastrukturprogrammer, som blev afsluttet i 2002, kunne EU også hjælpe partnerlandene med at forbedre forvaltningen af sparsomme vand- og mineralressourcer samt mindske minebyernes afhængighed af udvindingen af begrænsede mineralforekomster gennem diversificering til andre økonomiske aktivitetsområder.

Forvaltning af naturressourcer i AVS-landene: projekter, 2002		
Land/region	Projekt	EUF-midler (mio. EUR)
Vand		
Afrika - 45 lande	program vedr. jordstation til vejrsatellit	11,0
Ghana	anlæggelse af vandforsyning i landdistrikter	56,0
Mineraler		
Botswana	modernisering af teknikker, miljøgenopretning og diversificering af arbejdskraften	30,0
Niger	modernisering af uranminer	35,0

– Fødevarer sikkerhed og udvikling af landdistrikter

Den humanitære situation i hele *det sydlige Afrika* samt i *Etiopien* og *Eritrea* var allerede skrøbelig ved begyndelsen af 2002 og forværredes yderligere i årets løb på grund af alvorlig tørke og voksende fattigdom som følge af prisstigninger, regeringernes utilstrækkelige politikker for fødevarer sikkerhed, og de fortsatte alvorlige konsekvenser af hiv/aids-pandemien. Som reaktion på dette har EU finansieret omfattende programmer for fødevarer sikkerhed og nødhjælp for at bidrage til at undgå de truende humanitære kriser i begge regioner.

Fødevarer bistand til AVS-landene: EU's reaktion på fødevarer kriserne i Afrika, oversigt 2002				
Kriseregion			Afrikas Horn	Sydlige Afrika
Værst ramte lande			Eritrea Etiopien	Lesotho Malawi Mozambique Swaziland Zambia Zimbabwe
Leveret bistand	000 ton	Mad	412	227
		Såsåed, gødning	4	5
Samlet beløb	Mio. EUR		110,0	117,6

I begge regioner er det også lykkedes EU at koordinere leveringen af fødevarer hjælp sammen med en række partnere (FN's Verdensfødevarer program og andre ngo'er, regeringer i modtagerlandene) og at målrette bistanden til de fattigste og mest sårbare grupper, herunder hiv/aids-ofre og internt fordrevne samt flygtninge fra nabolandene.

Selv om der er behov for nødhjælp for at redde liv, er både modtagerregeringerne og Kommissionen enige om, at en sådan bistand efter al sandsynlighed ikke vil kunne forbedre udsigterne for fødevarer sikkerheden i det længere perspektiv, og der er fortsat behov for en større indsats for at løse de underliggende, strukturelle problemer. Derfor var en stor del af EU's bistand i 2002 rettet mod disse grundlæggende årsager.

Fødevarer sikkerhed i AVS-landene: bistand på længere sigt, 2002¹²⁸			
Region	Land	Bistandstype:	Mio. EUR
Ø.- & S. Afrika, Indiske Ocean	Eritrea	Teknisk bistand, sikkerhedsnet	16,0
	Etiopien	Teknisk bistand, sikkerhedsnet	60,0
	Malawi	Teknisk bistand, sikkerhedsnet	42,0
	Mozambique	Flere elementer	60,0
V., C., Ø. og sydlige Afrika		Veterinær, til sygdomsbekæmpelse	72,0

¹²⁸

Igangværende programmer godkendt siden 1999.

Udvikling af landdistrikter udgjorde endnu et element i EF's strategi på længere sigt i AVS-landene med henblik på forbedret fødevarerikkerhed og fattigdomsbekæmpelse. Blandt de afsluttede projekter i 2002 var bevarelse af biodiversiteten i *Tanzania* og *Gabon*, fiskeriforskning til beskyttelse af bestanden af nilabborer i *Victoriasøen* og bekæmpelse af ørkendannelse i *Mali* (se nedenfor).

Udvikling af landdistrikter i Mali: program til bekæmpelse af ørkendannelse, resultater ved udgangen af 2002	
område, der er dækket af klitter, er nu stabiliseret	
adskillige flora- og faunaarter er genindført	
indtægterne i lokalsamfundene er forøget gennem salg af brænde og tømmer	
effektiviteten af lokalt administrerede miljøbevaringsprojekter er blevet bekræftet	

Udvikling af landdistrikter i Madagaskar: støtte til vaniljedyrkere, fra plantage til supermarked	
En omfattende række af bistandsprojekter i perioden 1997 til 2002 til i alt 5 mio. EUR har betydet, at vaniljeproduktion og -eksport igen blev en central søjle for Madagaskars økonomi i 2002.	
Madagaskar var tidligere verdens førende eksportør af vanilje, men mistede sin konkurrencefordel i løbet af 1980'erne og først i 1990'erne, hvilket medførte et tilsvarende fald i eksportindtægterne. I 1998 iværksatte man så et EU-finansieret program med bistand til ikke blot vaniljedyrkerne, men til hele leverandørkæden - fra forædlere til distributører og eksportører.	
Programmet har bidraget til at vende lykken for Madagaskars vaniljeindustri efter lavpunktet midt i 1990'erne med betydelige fordele for de vaniljeproducerende samfund og landets økonomiske resultater som helhed.	

Udvikling af landdistrikter i Madagaskar: program for vaniljeeksport, resultater ved udgangen af 2002	
Område	Resultater
<i>Jord</i>	indvinding af mere end 2 000 hektar agerjord
<i>Distribution</i>	ligeligt fordelt på mere end 120 landsbyer
<i>Kvalitet</i>	distribution af tusindvis af vejledninger i produktionskvalitet
	standarderne overvåges af 120 produktionsobservatører
	vejledning til dyrkerne om de ideelle høstperioder
	indførelse af mærkning med national oprindelse
<i>Indtægter</i>	indførelse af kvalitetsmærkning med "Vanilla from Madagascar"
	stigning til det 40-dobbelte i eksportindtægterne fra forædlet vanilje, 1996-2002
	stigning på over 100 % i vaniljens andel af Madagaskars eksportindtægter, 1999-2002 ¹²⁹

¹²⁹

Vaniljes procentmæssige andel af Madagaskars eksportindtægter: 11 (1999), 26 (2002).

– Sundhed

Løsningen af sundhedsproblemer i AVS-landene er det centrale i EU's overordnede strategi for bistanden til tredjelande. Sundhed er rent faktisk i fokus for tre af FN's seks millenniummål,¹³⁰ og er sammen med levering af andre sociale tjenester et af EU's seks prioriterede udviklingsområder.

Der blev udarbejdet nye strategier i 2002, der medførte et skifte fra projektspecifik finansiering til sektorbaserede programmer, en tættere sammenhæng mellem budgetstøtte og resultater i sociale sektorer som sundhedssektoren og en uddybet "sektordialog" med de nationale myndigheder, lokale partnere og andre donorer. Forudsætningerne for en sektorbaseret metode omfatter initiativer fra regeringens side med henblik på en integreret, national strategi for sundhedsspørgsmål, udarbejdelse af et arbejdsprogram og en udgiftsplan for gennemførelse af strategien samt koordinering mellem EU, andre donorer og interessenter inden for sektoren.

I 2002 blev der fortsat ydet sektorbaseret støtte til adskillige lande, hvortil EU ligeledes yder budgetstøtte, herunder *Ghana*, *Zambia*, *Senegal*, *Cameroun*, hvor denne metode allerede er indført fuldt ud. Resultaterne af denne form for støtte var stort set positive, navnlig i *Ghana*, som var det første AVS-land, der indførte en sektorbaseret metode inden for sundhedssektoren, og et af de ganske få lande, der er på rette spor med hensyn til gennemførelse af millenniummålene.

Sundhed i Ghana: udvalgte nøgleindikatorer frem til slutningen af 2002					
Resultat	Mål	Foregående		Seneste	
spædbørnsdødelighed: reduceret	dødsfald/1000	1993	66	1998	57
vaccination mod mæslinger: udvidet	% af den samlede befolkning	1997	57	2001	82
overvågede fødsler: øget	% af alle fødsler	1996	38	2000	52

I andre lande som *Uganda* og *Tanzania* findes der vellykkede sektormetoder, men EU's finansiering til sundhedssektoren gik kun til mindre, sundhedsspecifikke projekter. Men som en betydelig donor til statsbudgettet bidrog EU fortsat til sektordialogen. Og i endnu andre AVS-lande, som endnu ikke opfylder betingelserne for en sektorbaseret metode - f.eks. *Mali* eller *Mozambique* - blev EU's støtte gennemført i en situation i stadig udvikling og banede vejen for en kommende sektorbaseret metode, herunder hvor donorerne udvikler fælles forvaltningsordninger og en "kurv" af finansiering (f.eks. sammenlægning af midler til indkøb af lægemidler).

EU fortsatte med at finansiere specifikke sundhedsrelaterede projekter i lande, hvor den skrøbelige politiske situation har udelukket en ændring af metoden hos regering og/eller donorer: f.eks. i *Niger* forpligtede EU 2 mio. EUR til et blodsikkerhedsprojekt, mens EU's projekter for reduktion af

¹³⁰

For yderligere oplysninger om EU's engagement i FN's millenniummål henvises til "Statistiske mål og resultater" ovenfor.

narkotikaafhængighed beløb sig til i alt 1,8 mio. EUR i *Vestindien*. Endvidere fortsattes gennemførelsen af mere end 100 projekter - i 40 AVS-lande til i alt mere end 1 mia. EUR - der blev finansieret gennem EU-forpligtelser, der var indgået før 2002, mens der i 2002 blev indgået to forpligtelser rettet mod sundhedsspørgsmål i flere lande (se tabellen nedenfor).

Sundhed i AVS-landene: forpligtelser til globale programmer 2002¹³¹		
Land	Program	Mio. EUR
Alle AVS-lande	Global fond til bekæmpelse af aids, tb og malaria ¹³²	60,0
21 AVS-lande	Forplantningssundhed (UNFPA/IPFF ¹³³)	32,0

I adskillige AVS-lande finansierer EU øgede eller stabiliserede offentlige udgifter til sundhed, herunder et tættere samarbejde med EU's specialister inden for makroøkonomi og sundhed. Budgetstøtten omfattede ligeledes et element af kapacitetsopbygning, hvorved man styrkede regeringernes evne til at levere sundhedspleje og sikre EU's deltagelse i en dialog inden for sundhedssektoren i det pågældende land.

Sundhed i AVS-landene: bistand til kapacitetsopbygning, 2002
regeringer og embedsmænd bidrog til planlægningen af den nationale og regionale sundhedspolitik
bedre forvaltning af de offentlige finanser med henblik på at øge effektiviteten af sundhedsudgifterne
styrkelse af informationssystemerne, bedre kvalitet af oplysninger fra resultatindikatorer

Sundhed i det sydlige Afrika: Soul City - til kamp mod hiv/aids
EU's bidrag til finansieringen af Soul City, en sydafrikansk ngo, der benytter massemedierne til både at bekæmpe truslen fra hiv/aids og andre sundhedsmæssige, sociale og udviklingsmæssige spørgsmål, indledtes tilbage i 1993 og fortsatte i 2002. Den producerer radio- og tv-programmer, som er en blanding af oplysning og underholdning til lyttere og seere over hele landet og i alle sociale lag. På grundlag Soul City's hidtidige succes forpligtede EU sig i 2002 til at finansiere dens udvidelse til otte nabolande.

Sundhed i det sydlige Afrika: Soul City's hiv/aids-programmer, resultater frem til udgangen af 2002
programmerne set/hørt af mere end 50 % af det sydafrikanske radio- og tv-publikum
6 sæbeoperaer til radio og tv for voksne og <i>Soul Buddyz</i> -serien for børn
yderligere 10 mio. EUR i EU-midler forpligtet i 2002 til udvidelse til
Botswana, Lesotho, Malawi, Mozambique, Namibia, Swaziland, Zambia og Zimbabwe
EU foretog omfattende høring af meddonorer (Det Forenede Kongerige, de irske og nederlandske udviklingskontorer)

¹³¹ Midler forpligtet i 2002 (men endnu ikke udbetalt) fra 9. Europæiske Udviklingsfond.

¹³² Fonden blev oprettet på G8-topmødet i Genua i juli 2001.

¹³³ UNFPA: De Forenede Nationers Befolkningssundhedsfond
IPFF: International Planned Parenthood Federation.

– Uddannelse og kultur

Lige som sundhed udgjorde bistanden til uddannelse en prioriteret sektor for EU's bistand til AVS-landene i 2002 og var et af FN's seks millenniumsmål og et af EU's seks prioriterede udviklingssektorer. Og meget lig situationen på sundhedsområdet søgte Kommissionen på uddannelsesområdet i 2002 at flytte finansieringen væk fra det projektspecifikke til en mere integreret metode, der omfattede et tættere partnerskab med modtagerlandene, hvilket gav blandede resultater. Der blev gjort solide fremskridt i AVS-lande som *Tanzania* og *Namibia* i 2002 med hensyn til at flytte bistanden fra projektspecifik støtte til en sektordækkende metode.

Men i adskillige andre AVS-lande har man endnu ikke indledt et sådant skifte af de samme grunde som inden for sundhedssektoren. Bistanden i 2002 var således fortsat i høj grad projektspecifik. F.eks. indgik man forpligtelser i *Botswana*, *Etiopien*, *Fiji* og *Papua New Guinea* til over 15 mio. EUR til modernisering af grundskoler og universiteter.

Desuden omfattede finansieringen til fremme eller understøttelse af de centrale uddannelsesudgifter i 2002 den største andel af EU's uddannelsesstøtte til AVS-landene nogensinde. Eksemplerne i Comorerne og Etiopien er typiske for EU's engagement i kapacitetsopbygning, og her er der nu mulighed for at planlægge integrerede, nationale uddannelsesstrategier. Leveringen vil blive sikret gennem faglig uddannelse af embedsmænd, både i regeringens agenturer for faglig og almen uddannelse og i partnerorganisationer såsom erhvervssammenslutninger, lokale ngo'er og kirker. Og der skal tilbydes uddannelse i en bred vifte af væsentlige færdigheder, herunder udvikling af menneskelige ressourcer, forretningsledelse og offentlig administration.

**Uddannelse i Niger:
en vitaminindsprøjtning til økonomien gennem uddannelse**

I 2000 iværksattes et EU-finansieret 3½-årigt program for faglig og teknisk uddannelse i Niger med et budget på 7 mio. EUR rettet direkte mod Nigers behov for arbejdsmarkedsuddannelse gennem etablering af et nationalt system for videregående erhvervsuddannelse. Efter en lang række positive resultater frem til slutningen af 2002 blev projektet forlænget med yderligere 1½ år i 2002.

Uddannelse i Niger: nationalt erhvervsuddannelsesprogram, resultater frem til udgangen af 2002
etablering af et nationalt erhvervsuddannelseskantor
indførelse af uddannelsesbeviset <i>Nigetechn</i> - som nu ofte efterspørges af arbejdsgiverne
uddannelsen skræddersyet til ønsker fra erhvervsorganisationer og udgiftsdeling med disse
uddannelsesstilbud gennem regionale centre, hvilket gav mulighed for at nå ud til hele landet
forbedring af håndværkernes færdigheder og af de små virksomheders konkurrenceevne
en evaluering i 2002 viste, at programmet havde: ydte et betydeligt bidrag til udvikling af Nigers kvalifikationsgrundlag potentiale som model for erhvervsuddannelsesudbud i udviklingslandene

– Makroøkonomiske politikker

Den makroøkonomiske støtte udgør måske den største andel af EU's eksterne bistand til AVS-landene. Fra 1992 til udgangen af 2002 udgjorde denne form for støtte mere end 3 mia. EUR. Alene i 2002 udgjorde EU's makroøkonomiske støtte mere end 600 mio. EUR. Omkring 30 lande havde EU-finansierede programmer, og for første gang oversteg det samlede antal af sådanne programmer 40.

Kommissionens indfaldsvinkel til makroøkonomisk støtte udviklede sig i to hovedretninger i 2002. For det første fremme af stabile, overordnede økonomiske rammer: sammen med andre donorer og medtagelse af rentesatser og inflationsrater, underskud på betalingsbalancen og på statsbudgettet, hvorved man bidrog til at nedbringe budgetunderskuddet i nogle AVS-lande med mere end 50 % i 2002 (*Burkina Faso* og *Madagaskar*, se tabellen nedenfor).

For det andet satsede Kommissionen målrettet på bekæmpelse af fattigdom gennem støtte til centrale politikområder og ved at knytte budgetstøtten tættere sammen med levering af sundheds- og uddannelsestjenester samt andre sociale tjenester, et reelt skifte i EU's makroøkonomiske bistand blev konsolideret i 2002. For at bidrage til øget hensyntagen til de sociale sektorer i AVS-landenes finansieringsforslag med henblik på EU-støtte besluttede Kommissionen f.eks. i 2002 at sende repræsentanter for både den makroøkonomiske og sociale sektor til samtaler vedrørende bistand til Etiopien, Ghana, Madagaskar, Mozambique, Niger og Zambia.

Makroøkonomiske politikker i Burkina Faso og Madagaskar: nedbringelse af budgetunderskuddet, resultater i 2002			
Land	samlet budgetunderskud i 2002 (mio. EUR)		Underskud reduceret med
	før donorstøtte	efter donorstøtte	
Burkina Faso ¹³⁴	377,9	165,7	56,1 %
Madagaskar ¹³⁵	1514,3	686,7	54,7 %

Kommissionen var i 2002 i stand til at gennemføre sin makroøkonomiske bistand fuldt ud i lande som *Burkina Faso*, *Zambia* og *Tanzania*, hvor man forbedrede forvaltningen af de offentlige finanser, der blev indført strategier til fattigdomsbekæmpelse, og fremskridtene blev målt med indikatorer for sundhed, uddannelse og andre områder, samtidig med at de økonomiske reformprogrammer forblev på rette spor, hvilket IMF kunne bekræfte. I lande som *Burundi*, *Gambia*, *Sierra Leone* og *Zambia* blev et "sovende" eller suspenderet makroøkonomisk samarbejde også genoplivet, fordi regeringerne var mere åbne for en dialog med EU.

¹³⁴ Kilde: IMF, citeret i EU's finansieringsforslag til budgetstøtteprogrammet, marts 2002.
Oprindelige tal i CFA franc BCEAO omregnet til EUR til gældende kurs den 24. april 2003.

¹³⁵ Kilde: IMF, citeret i EU's finansieringsforslag til nødbudgetstøtteprogrammet, okt. 2002.
Oprindelige tal i USD omregnet til EUR til gældende kurs den 24. april 2003.

Bistanden blev suspenderet midlertidigt, når Kommissionen var bekymret over regeringernes tilbageholdenhed som følge af dårlig forvaltning af de offentlige finanser (i *Senegal, Malawi* og *Gabon*), store forsinkelser med gennemførelse af økonomiske reformer (i *Malawi*), utilstrækkeligt engagement fra regeringens side i fattigdomsbekæmpelse eller oplysningers troværdighed som i *Ghana* og *Cameroun* på grund af manglende ressourcer eller underuddannet personale inden for de nationale statistiktjenester, utilstrækkelig dataanalyse og ligeledes mangel på meningsfyldte målinger af fremskridt eller data, der skjules eller forvrænges på grund af overvejende indenrigspolitiske krav. F.eks. kunne et fattigdomsbekæmpelsesprogram til 11 mio. EUR ikke iværksættes i *Guinea*, på grund af EU-medlemsstaternes bekymring med hensyn til oppositionspartiernes frihed til at føre valgkamp forud for parlamentsvalget i juni 2002.

– Miljø og vandressourcer

2002-resultaterne for EU's miljø- og vandprojekter var blandede som inden for alle andre områder. To af EU's flagskibe blandt programmerne for miljøbistand - ECOFAC og ECOPAS - findes i *Afrika*, og begge gjorde fremskridt i 2002: Ved en projektevaluering i 2002 af EU's ECOFAC-program til 23 mio. EUR, som har til formål at beskytte regnskoven i *Congo-bassinet*, konstaterede man de hidtidige succeser, ikke mindst med hensyn til bevarelse af biodiversiteten på trods af lokalsamfundenes ofte modsatrettede behov. Resultaterne af EU's ECOPAS-projekt til 20 mio. EUR i *Vestafrika* fremgår af skemaet nedenfor.

Miljø og vand i Vestafrika: samarbejde med lokalsamfund om indtægtsskabelse og projektdiversitet
<i>"Takket være EU-finansieringen kunne ECOPAS fortsætte sit arbejde i lokalsamfund over hele Vestafrika i 2002 og bidrage til at bevare regionens uvurderlige biodiversitet for de kommende generationer."</i> Alioune S. Aladji-Boni Regional koordinator, ECOPAS-programmet Ouagadougou, Burkina Faso
Det EU-finansierede ECOPAS ¹³⁶ program for miljøbeskyttelse på 20 mio. EUR blev etableret i 2001 i en park på 50 000 km ² ved bredden af Niger-floden, hvor den løber gennem <i>Benin, Burkina Faso</i> og <i>Niger</i> , og bidrog i 2002 til fremme af det regionale samarbejde, udvikling af økoturisme og finansiering af værdifuldt naturbeskyttelsesarbejde.

¹³⁶

ECOPAS: akronym for det franske *Ecosystèmes protégés en Afrique sahélienne* (beskyttede økosystemer i Nordvestafrika).

Miljø og vand i Vestafrika: Miljøbeskyttelsesprogrammet ECOPAS, resultater i 2002	
Regionalt samarbejde	
parken samarbejder med nationalparker i Frankrig og Italien (Ardèche, Po-floden) første fælles møde mellem: - ministre med ansvar for nationalparker fra <i>Benin, Burkina Faso</i> og <i>Niger</i> samt - miljøkommissæren for UEMOA ¹³⁷	
Bæredygtig turisme	
offentliggørelse af udbud i udlandet vedrørende potentielt lukrative jagttrettigheder	
iværksættelse af økoturismeprojekter til udnyttelse af bestande af giraffer og manater	
etablering af partnerskaber med lokale og udenlandske private turselskaber	
Miljøuddannelse	
1 500 lokale skolebørn har fået tilbud om miljøuddannelse og ture i parken	
fælles forskningsprogrammer for lokale og udenlandske universiteter	
Naturbeskyttelse	
Mere end 90 parkansatte uddannet i opsporing af dyr og teknikker til bekæmpelse af krybskytter	
Mere end 10 nye dyrearter identificeret	
Mere end 100 forhistoriske og arkæologiske fundpladser afdækket	
Krybskytteri i parken reduceret med over 45 % siden programmets start	

Og i *Vestindien* og *Stillehavsområdet* afsluttedes to betydelige vandprojekter:

Miljø og vand i Vestindien og Stillehavsområdet: Udvalgte afsluttede programmer, 2002		
Land	Projekt	Mio. EUR
Jamaica	Negril-Ocho Rios: spildevandsbehandling for 40 000	40,0
Samoa	vandforsyning til 50 000 i landdistrikter	18,0

Men evalueringer af andre miljøprojekter i 2002 gav anledning til bekymring: I *Botswana* måtte et lokalt skovbrugsprogram til 2,0 mio. EUR lukkes, primært på grund af begrænset lokalt engagement i projektet; og ved en revision af det integrerede program til forvaltning af naturressourcer AGIR¹³⁸ til 23 mio. EUR *Guinea, Guinea-Bissau, Senegal* og *Mali* konstaterede man en ringe intern koordinering. Resultatet var en revision af projektets interne struktur, og dele af det tekniske assistancehold er blevet flyttet og opgavebeskrivelsen ændret.

¹³⁷ UEMOA: akronym for det franske *Union économique et monétaire ouest-africaine* (Den Vestafrikanske Økonomiske og Monetære Union).

¹³⁸ AGIR: akronym for det franske *Appui à la Gestion intégrée des Ressources naturelles* (støtte til forvaltning af naturressourcer).

– Videnskab og teknologi

Det videnskabelige og teknologiske samarbejde mellem EU-AVS var hovedsagelig centreret om landene syd for Sahara, idet landene i Vestindien og Stillehavsområdet har en mere begrænset forskningskapacitet end mange af deres afrikanske modparter. Dette samarbejde omfattede adskillige aspekter i 2002.

Videnskab og teknologi i Afrika: skønsmæssige andele af ekstern bistand til forskning, 2002	
Land/region	% af den samlede bistand
EU EU's medlemsstater, bilaterale projekter	60
USA	25
Japan, andre asiatiske lande	5
Canada	4
Øvrige	6

For det første fortsatte man arbejdet inden for et program for videnskabelig og teknologisk udvikling, der blev etableret i 1983 og senere revideret med henblik på at afspejle de forpligtelser, som Unionen indgik på verdenstopmødet i Rio i 1992.

For det andet foretog man yderligere investeringer gennem Den Europæiske Udviklingsfond med henblik på udbygning af de afrikanske landes forskningskapacitet gennem regionalt baserede forskningsorganisationer. Sådanne investeringer er højt værdsatte af både politikere og videnskabsfolk i AVS-landene, idet de giver mulighed for at udføre forskning, der har direkte relevans for udviklingsspørgsmål, og for at deltage på andre måder end gennem bilaterale eller internationale ordninger. Initiativer vedrørende spørgsmål som fattigdomsrelaterede sygdomme er allerede iværksat, og den fremtidige forskning vil efter al sandsynlighed blive rettet mod temaer som: fødevarersikkerhed, bæredygtig anvendelse af naturressourcer som vand, jord og biodiversitet samt forsvarlig forvaltning og konfliktforebyggelse.

For det tredje er der trods det tidligere yderst begrænsede videnskabelige og teknologiske samarbejde *mellem* de afrikanske lande gjort betydelige fremskridt vedrørende udvikling af regionale eller subregionale forskningsinitiativer, og disse fremskridt fortsatte i 2002. Den regionale fremgangsmåde inden for femte rammeprogram (RP5) og de planlagte aktiviteter inden for sjette rammeprogram (RP6) virkede i 2002 fortsat som katalysator for oprettelse af videnskabelige tematiske net i det vestlige, centrale, østlige og sydlige Afrika.

Disse vil sandsynligvis efterhånden føre til regional integration af landbrugsforskning og et øget forskningssamarbejde med EU. På landbrugsområdet sikrer det videnskabelige og teknologiske samarbejde, som i andre sektorer af særlig betydning for AVS-landene, at forskning i relevante udviklingsspørgsmål mainstreames på internationalt plan, og de afrikanske landes forskningskapacitet opretholdes.

For det fjerde udarbejdede en fælles AVS-EU-taskforce for videnskab og teknologi, som blev oprettet i september 2001, et udkast til diskussionsdokument med titlen "En fælles vision for forskning i bæredygtig udvikling", hvori man understreger betydningen af: AVS-EU-partnerskaber for lettere adgang til økonomisk, sociopolitisk og teknisk viden, som er af central betydning for en bæredygtig udvikling, politisk engagement, interessenterne deltagelse; investering i forskning og udvikling (F&U), et effektivt samspil mellem producenter og brugere af denne viden, effektiv forvaltning af intellektuel ejendomsret samt styrkelse af både menneskelige og institutionelle ressourcer.

I den "fælles vision" prioriterer man ligeledes syv forskningsområder: sundhed, uddannelse og kapacitetsopbygning, miljø, landbrug, energi og transport, informations- og kommunikationsteknologier (IKT) og indkaldelser vedrørende bæredygtig handel, der omhandler ressourcer fra RP6, 9. EUF og forskellige bilaterale kilder, der skal anvendes til finansiering af sådanne partnerskaber.

Dokumentet blev drøftet på det første AVS-EU-forum om forskning og bæredygtig udvikling, som blev afholdt i Cape Town i juli, og som førte til offentliggørelsen af AVS-Cape Town-erklæringen om forskning i bæredygtig udvikling samt en ledsagende handlingsplan.¹³⁹ I erklæringen forpligter AVS-landene sig til gradvis at øge budgetbevillingerne til forskning, udvikling og teknologiformidling samt innovation til mindst 1 % af BNP inden for 10 år, og de erkendte behovet for en øget koordinering over hele AVS.

Disse dokumenter udgjorde en stor del af grundlaget for AVS-landenes bidrag på verdenstopmødet om bæredygtig udvikling, som blev afholdt i Johannesburg i september.

– Partnerskab med det civile samfund og ngo'er

I 2002 var EU ikke blot involveret i selv at yde bistand til AVS-landene; EU tilskyndede også til tætte partnerskaber med grupper inden for det civile samfund og ikke-statslige aktører i EU og AVS-landene med henblik på at identificere og gennemføre projekter.

Kommissionen er bevidst om, at ngo'er i mange AVS-lande ofte er bedre placeret end Kommissionen selv med hensyn til udnyttelse af praktisk erfaring og udvikling af innovative metoder vedrørende udviklingsspørgsmål i lokalsamfundene. Derfor lagde Kommissionen i 2002 vægt på at give ikke-statslige partnere mulighed for at gennemføre EU-finansierede projekter i AVS-landene og for selv at iværksætte og udforme programmer i et partnerskab med lokale ngo'er i AVS-landene med anvendelse af EU-midler.

¹³⁹

Teksten i erklæringen og handlingsplanen findes på <http://www.acpsec.org/capetown/capetown-en.pdf>.

To sådanne projekter, som blev afsluttet i 2002, kan belyse, hvordan EU's bistandsmidler i stigende omfang bruges til at integrere andre aspekter såsom ligestilling mellem kønnene.

Partnerskab med det civile samfund og ngo'er i AVS-lande: udvalgte resultater frem til slutningen af 2002				
Projekt -land	Ledende ngo fra		Projektræsultater	Mio. EUR
	EU	AVS		
Côte d'Ivoire	Italien Frankrig	Côte d'Ivoire	teknisk uddannelsescenter i Abijan, fuldt udstyret	0,5
			fokus på kvinder uden uddannelse	
Syd- afrika	Frankrig	Sydafrika	midler til uddannelse af fagskolelærere	0,4
			finansiering af mikrokreditordninger for landbrugere	

Ngo'erne blev i 2002 mere opmærksomme på den betydning, som Kommissionen tillægger dem med hensyn til udformning og gennemførelse af bistanden til tredjelande. Dette skyldes især den styrkede PR-indsats fra EU's side, også takket være øget internetadgang for ngo'er i AVS-landene, og der var tale om en 57 % stigning i projektansøgningerne fra ngo'er (2001-2002).¹⁴⁰

Som inden for de øvrige sektorer blev de fortsatte udfordringer for sådanne projekter også understreget i 2002: I mange lande manglede de lokale organisationer, som er bedst egnet til at gennemføre sådanne projekter, midlerne til at sikre en effektiv levering af projekterne, eller også fandtes de simpelthen ikke, mens partnerskaber mellem europæiske og lokale ngo'er ofte tippede til fordel for førstnævnte, således at de lokale ngo'ers deltagelse i projektet begrænsede sig til udformning eller gennemførelse af projekterne. Så ved støtte til sådanne projekter skal EU arbejde hårdt for at rette op på mangler i den lokale kapacitet og skævheder mellem europæiske og lokale ngo'ers deltagelse.

– Sammenkædning af nødhjælp, rehabilitering og udvikling

I lighed med andre donorer bestræber EU sig på at sammenkæde afhjælpningen af de umiddelbare lidelser og de mere langsigtede mål for rehabilitering og udvikling. Et eksempel på sådanne bestræbelser var EU's reaktion i 2002 på den fødevaremæssige og humanitære krise, der plagede det sydlige Afrika (se "Fødevaresikkerhed..." ovenfor).

¹⁴⁰

Samlet antal anmodninger indgivet til EU vedrørende ngo-ledede projekter: 280 (2001), 440 (2002).

Sammenkædning af nødhjælp, rehabilitering og udvikling i AVS-landene: forbedring af reaktionen på krisen i Afrika, 2002
øget samarbejde med eksterne aktører, herunder EU's medlemsstater, andre donorer og FN-agenturer
bedre intern koordinering mellem Bruxelles og EU-delegationerne
Særlige finansielle instrumenter udformet med henblik på hurtig reaktion ved kriser, anvendes oftere
Ansættelse af eksterne eksperter i fødevarerikkerhed i Mozambique, Zimbabwe og Malawi

Men EU's midler var også koncentreret om at sammenkæde interventioner på kort sigt med løsninger på længere sigt, som det fremgår af eksemplerne nedenfor og andetsteds i dette kapitel.

Sammenkædning af nødhjælp, genopbygning og udvikling i Rwanda: lokalt baserede infrastrukturprojekter
I 1998 iværksatte EU adskillige lokalt baserede programmer i Rwanda, hvor man sammenkædede nødhjælp med en mere langsigtet opbygning efter folkekrigen i landet i 1994.
Umiddelbart ydes der hjælp til lokalsamfundene under programmet - disse identificerer deres egne behov og bidrager selv med 25 % af projektudgifterne - til genopbygning (eller ofte anlæggelse helt fra grunden) af skoler, sundhedsklinikker, broer, markeder og andre bygninger. På den måde bidrager de til gennemførelse af de mere langsigtede mål for national genopbygning og forsoning, idet lokalsamfundene bringes sammen med henblik på at gennemføre en fælles målsætning.
Ved udgangen af 2002 havde Kommissionen modtaget mere end 1 000 projektansøgninger, og næsten 300 var iværksat. Heraf blev mindre end 1 % anset for ikke at have opfyldt deres målsætninger og blev nedlagt - en langt lavere andel end inden for mange andre udviklingssektorer.

- Konflikt- og post-konflikt-situationer

En skrøbelige politisk situation i adskillige afrikanske lande førte i 2002 til virkelige vanskeligheder med gennemførelsen af mange EU-finansierede genopbygningsprojekter i AVS-landene. F.eks. blokerede man i *Eritrea* et tilskud på 20 mio. EUR, der skulle bidrage til reintegration af soldater i det civile liv, da regeringen undlod at udstede demobiliseringsordrer til sine styrker.

Men Kommissionens erfaringer viser, at med vedholdenhed og et langsigtet engagement i lande eller regioner kan man skabe reelle resultater. Trods en række tilbageslag blev et projekt i *Sierra Leone* f.eks. gennemført med succes i juli 2002, og det medførte positive virkninger overalt i samfundet (se rammen nedenfor).

Kommissionen lægger ligeledes vægt på at indarbejde den nyeste teknologi ved leveringen af den eksterne bistand for at sikre fremskridt både med hensyn til udviklingstankgang og praktisk teknologi. Dette engagement kan undertiden have overraskende resultater. I *Tanzania* brugte EU f.eks. over 1 mio. EUR i 2002 på programmer, hvor rotter blev benyttet til at finde landminer, hvilket førte til en betydelig besparelse på minerydningsudgifterne uden at skade de anvendte dyr.

EU deltog også aktivt i minerelaterede projekter andre steder i Afrika. I *Somalia* og *Etiopien* støttede man f.eks. i 2002 projekter på nationale mineaktionscentre vedrørende koordinering af minerydning, og man finansierede

konsekvensundersøgelser med henblik på at mindske minernes skadevirkninger i lokalsamfundene.

Rehabilitering i Sierra Leone: hjælpe familier tilbage til en normal tilværelse	
Afbrydelser af et projekt til 9,2 mio. EUR, som blev indledt i 1997 og afsluttet i 2002 i Sierra Leone, viser tydeligt problemerne med levering af bistand inden for nogle af EU's genopbygningsprogrammer i en situation med politisk ustabilitet eller værre endnu decideret konflikt.	

Rehabilitering i Sierra Leone: kronologi for programmets gennemførelse, 1997-2002		
Dato		Begivenhed
1997	marts	projektet startes
	maj	statskup standser projektet
1998	juli	projektet startes igen
1999	marts	projektets oprindelige slutdato
		forringet sikkerhed fører til midlertidig evakuering af det tekniske personale
2000	maj	midlertidig evakuering af det tekniske bistandshold
2002	juli	projektet afsluttes

Men når sådanne projekter kan gennemføres, er virkningerne som regel vidtgående og vedvarende, hvilket fremgår af resultaterne af programmet i Sierra Leone.

Rehabilitering i Sierra Leone: programresultater frem til slutningen af 2002	
Område	Resultat
Landbrug	over 4 500 familier modtager tilskud til landbrug eller fiskeri
	1 200 handelsfolk fik hjælp til genopbygning af lokale markeder samt forædling af afgrøder
Beskæftigelse	over 2 000 tilbagevendte familier uddannet i erhvervsrelaterede færdigheder
	oprettelse af arbejdskraftintensive projekter, der beskæftiger over 5 000 mennesker
	over 3 000 kvinder uddannet i landbrug og andre arbejdsrelaterede færdigheder
Uddannelse	nye skoler bygget, benyttes af over 12 300 elever
Infrastruktur	genåbning af over 850 km veje, 3 broer, 3 markeder og en mole

– Flygtninge og fordrevne befolkninger

I 2002 deltog EU aktivt i flygtningeprojekter over hele Afrika syd for Sahara - i *Angola, Burundi, Congo, Congo (DRC), Djibouti, Eritrea, Etiopien, Liberia, Mauretanien, Namibia og Tanzania*. Sådanne projekter sigter mod enten at hjælpe mennesker, der er fordrevet på grund af borgerkrig eller etniske spændinger, eller skabe forudsætningerne for og derefter iværksætte en sikker tilbagevenden for disse mennesker.

Gennemførelsen af flygtningeprojekter i AVS-landene i 2002 var ofte vanskelig, og resultaterne var i bedste fald begrænsede. I *Burundi* iværksatte EU f.eks. et program i 2000 sammen med FN's Flygtningehøjkommissariat for at bidrage til, at flygtninge, der var flygtet fra Tanzania efter de etniske stridigheder mellem hutuer og tutsier først i 1990'erne, kunne vende tilbage. Efter skuffende resultater vil projektet skulle revideres kraftigt.

Flygtning og fordrevne befolkninger i Burundi og Tanzania: EU-UNHCR-program for flygtninges tilbagevenden, resultater ved udgangen af 2002		
EU-bidrag til projekt (mio. EUR)		25,0
Antal tilbagevendte flygtninge fra Tanzania til Burundi	planlagt	343 000
	faktisk frem til udgangen af 2002	49 613

Hvorfor har resultaterne af sådanne programmer da været skuffende? Bestemt ikke på grund af mangel på detaljeret planlægning og evaluering. For at sikre fordrevnes vellykkede tilbagevenden uden at destabilisere modtagerlandene yderligere finansierede EU's programmer i 2002 ikke blot den umiddelbare logistik for tilbagesendelse af store grupper af mennesker - herunder konvojer, transitlejre og særlig bistand til syge og ældre, men også mere langsigtede foranstaltninger i returområderne for at bidrage til at sikre en vellykket reintegration af de tilbagevendte. Disse omfattede genopbygning eller modernisering af sociale tjenester - skoler, sundhedsklinikker osv. og styrkelse af de lokale retssystemer med henblik på løsning af stridigheder om ejendomsret og andre tvister, der kan opstå, når flygtninge vender tilbage.

Desværre blev næsten alle flygtningprogrammer i Afrika afbrudt i 2002, navnlig på grund af mere udbredt politisk ustabilitet og trusler mod medarbejdernes sikkerhed. I *Burundi* er det f.eks. hidtil ikke lykkedes en overgangsregering, hvor magten deles af tutsier og hutuer, at indgå en omfattende våbenhvile med de største oprørsgrupper i landet. Faktisk indledte både hæren og oprørerne nye offensiver i 2002, hvilket afskrækkede de burundiske flygtninge fra at vende hjem.

6.4.4 *De "tre K'er": kohærens, koordinering og komplementaritet (Coherence, Coordination and Complementarity - de 3 C'er på engelsk)*

6.4.4.1 Samarbejde med EU's medlemsstater og andre donorer i AVS-regionen

En styrkelse af samarbejde, koordinering og komplementaritet med andre donorer er af vital betydning i AVS-landene, idet mange lande syd for Sahara i forhold til andre lande er mere afhængige af ekstern bistand for at løse udviklingsproblemer, og regeringen mangler den tilstrækkelige kapacitet til at håndtere konkurrence og overlapning mellem donorer eller donorenes ofte komplekse og forskellige finansieringsprocedurer. Så i sin bistand til AVS-landene i 2002 har Kommissionen bestræbt sig på at anvende disse principper mere konsekvent i samarbejde med EU's medlemsstater og andre AVS-donorer.

Et typisk eksempel på disse bestræbelser fra Kommissionens side i 2002 var de positive resultater med støtte til fiskeriet i Stillehavslandene. For det første lagde Kommissionen i forhandlingerne om en fiskeripartnerskabsaftale mellem EU og Kiribati, som blev underskrevet i 2002, vægt på at sikre fuld hensyntagen til udviklingsspørgsmål i forbindelse med fiskeriet. Dermed giver den endelige aftale mulighed for en ansvarlig og bæredygtig udnyttelse af fiskeressourcerne, og det er nu sandsynligt med lignende EU-aftaler med andre AVS-lande i Stillehavsområdet.

For det andet var støtte til fiskeriet et kendetegn ved de regionale strategidokumenter, der blev underskrevet i 2002: I strategidokumentet for Stillehavsområdet klassificeres fiskeri som en "fokussektor" for udviklingen, og der afsættes 5 mio.

EUR til at udvide EU's PROCFISH-program til seks nye lande i Stillehavsområdet og til styrkelse af de regionale fiskeriministerier og tilsynsinstanser; i Vestafrika udgør fiskeriet en "ikke-fokus"-sektor for udviklingen, mens det i Centralafrika udgør en "fokussektor" for udviklingen.

De "tre K'er" blev også indarbejdet yderligere i EU's bistand til tredjelande på andre måder, og her skal fremhæves tre eksempler. For det første programmet til bekæmpelse af hvidvaskning af penge i Vestindien (CALP), der blev iværksat i 2002 som en reaktion på regionens hurtigt voksende finanssektors sårbarhed over for narkotikakarteller. Det er baseret på finansiering fra EU samt fra Det Forenede Kongerige og USA, som samarbejder (midlerne i 2002 udgjorde 4 mio. EUR fra EU og 3,2 mio. EUR fra Det Forenede Kongerige og USA tilsammen). De tre programmer støtter eksisterende organer som den caribiske taskforce imod hvidvaskning af penge.

For det andet var EU's bestræbelser i 2002 på at anvende "de tre K'er" i de mindst udviklede lande i høj grad koncentreret om udarbejdelsen af strategidokumenter til fattigdomsbekæmpelse (PRSP) i adskillige AVS-lande og på det strategiske partnerskab med Afrika (SPA), som supplerer de afrikanske PRSP'er, og som Kommissionen deltog aktivt i (flere oplysninger i 6.4.1 ovenfor).

For det tredje iværksatte Kommissionen eksterne vurderinger af konsekvenserne for bæredygtigheden i 2002 sideløbende med Kommissionens EPA-forhandlinger med AVS-landene. Kommissionens hensigt med disse vurderinger er: at de skal anvendes til harmonisering af EU's handels- og udviklingspolitikker til fordel for AVS-området og til at overveje bredere, men sammenhængende økonomiske, sociale og miljømæssige spørgsmål og dermed sikre, at EPA'erne får den mest positive indvirkning på AVS-landene.

6.4.4.2 Den Europæiske Investeringsbanks (EIB) aktiviteter i AVS-landene

I henhold til Cotonou-aftalen bestræber Den Europæiske Investeringsbank (EIB) sig på at fremme den private sektor som vigtigste drivkraft for økonomisk vækst og AVS-landenes integration i verdensøkonomien.

I 2002 gik således mere end 70 % af de vigtigste lånebeslutninger inden for EIB til fremme af økonomisk vækst i AVS-landene (herunder Sydafrika) til den private sektor eller en kommercielt drevet offentlig sektor - f.eks.: til infrastrukturprojekter vedrørende elektricitet eller vandforsyning. De største lån i 2002 gik til Cap Verde (opgradering af infrastruktur i lufthavn og til trafikkontrol - 20 mio. EUR) og Gabon (installation af undersøisk optisk fiberkabel til telefontrafik - 22 mio. EUR).

6.4.4.3 Den Europæiske Fællesskabs Kontor for Humanitær Bistands (ECHO) aktiviteter i AVS-landene

De igangværende humanitære kriser i Afrika i 2002 udgjorde en stor udfordring for ECHO og vil ligeledes være problematiske i 2003, idet Afrika fortsat er hjemsted for over halvdelen af de igangværende væbnede konflikter i verden og mere end 25 % af verdens flygtninge. Som reaktion ydede EU humanitær bistand til AVS-landene for over 210 mio. EUR i 2002. Herunder følger en oversigt over aktiviteterne i 2002.

ECHO's aktiviteter i AVS-landene: oversigt over finansieringsbeslutninger, 2002	
Region	Oversigt over beslutninger (mio. EUR)
Vestindien, Stillehavsområdet	0,6
Vestafrika	33,3
Centralafrika	0,3
Vest- og Centralafrika	0,2
Østlige og sydlige Afrika, Indiske Ocean	126,8
Hele Afrika	50,1
I alt	211,3

6.4.5 Resultatorienteret tilsyn

I 2002 foretog man over 290 tilsynsbesøg på landeprogrammerne i 40 lande i AVS-området (herunder Sydafrika og Cuba). Det regelmæssige tilsyn med de regionale programmer startede også i begyndelsen af 2002.

Resultatorienteret tilsyn: besøg på landeprojekter i prioriterede udviklingssektorer, 2002					
	Prioriteret sektor	Antal rapporter	Antal projekter	Saml. budget (mio. EUR)	Gnsn. projektstr. (mio. EUR)
1	Handel og udvikling	14	14	227,9	16,3
2	Regional integration	77	41	457,8	11,2
3	Makroøk. politikker, sociale tjenester	54	54	760,7	14,1
4	Transport	20	20	804,4	40,2
5	Fødevarerikkerhed, udvikling af landdistrikter	48	48	343,2	7,2
6	Instit. kapacitet, forsvarlig forvaltning	76	76	267,3	3,5
7	Øvrige	9	9	50,2	5,6
	I alt	298	262	2911,0	11,1

Disse besøg viste sig at være nyttige med henblik på forbedring af den fremtidige bistand, idet projektresultaterne kunne sammenlignes på tre afslørende måder. Den første var projektresultaterne inden for de enkelte udviklingssektorer sammenholdt med andre sektorer: f.eks. var tilsynsresultaterne for en stikprøve af 18 uddannelsesprogrammer, som var centrale for EU's målsætninger for fattigdomsbekæmpelse, opmuntrende med gennemsnitlig 2,74 sammenlignet med et gennemsnit på 2,48 for alle de undersøgte AVS-projekter.

Den anden sammenligning gjaldt styrker og svagheder ved AVS-projekter sammenholdt med projekter i andre regioner: De AVS-projekter, der blev evalueret i 2002, var generelt mere effektive og havde større indvirkning, men var også mindre bæredygtige og mindre ressourceeffektive. Den tredje sammenligning var i forhold til programmer, som ikke var omfattet af et fornyet tilsyn: projekter, hvor der fandt fornyet tilsyn sted, klarede sig generelt bedre end gennemsnittet, hvilket tyder på, at tilsyn forbedrer resultaterne af EU's AVS-projekter.

Resultatorienteret tilsyn: Gennemsnitlige bedømmelser af projekter i de evaluerede, prioriterede sektorer, 2002								
Kriterium	Handel og udv.	Reg. integration	Makro. politik	Trans. og infra	Føde- varesik- kerhed	Instit. kapacitet	Øvrige	Alle AVS
<i>Relevans</i>	2,50	2,36	2,48	2,75	2,65	2,55	2,44	2,51
<i>Ressource- effektivitet</i>	2,43	2,18	2,41	2,50	2,56	2,42	2,56	2,39
<i>Effektivitet</i>	2,57	2,35	2,57	2,95	2,75	2,66	3,00	2,60
<i>Virkning</i>	2,57	2,26	2,56	2,65	2,63	2,58	2,89	2,52
<i>Bære- dygtighed</i>	2,36	2,32	2,28	2,35	2,40	2,49	2,56	2,38
<i>Gennemsnit</i>	2,49	2,30	2,46	2,64	2,60	2,54	2,69	2,48

6.4.6 Konklusioner og perspektiver for de kommende år

Der er måske tre ting, som Kommissionen især skal lære af sine succeser og problemer med gennemførelsen af bistanden til tredjelande i 2002. For det første **udgør færdiggørelsen af AVS/OLT-programmeringen et solidt grundlag for den fremtidige bistand**. Både AVS-landene og EU skal nu fokusere på at gennemføre landestrategidokumenterne og de regionale strategidokumenter, levere de resultater, der opstilles i strategidokumenterne, programmere lokale og regionale ressourcer til OLT inden for 9. EUF og forbedre OLT's adgang til EU-programmer/budgetmidler samt forpligte alle midler under tidligere EUF'er.

For det andet **udviklede relationerne mellem EU-AVS/OLT sig betydeligt i 2002**, og dette vil fortsætte. I 2002 skyldtes denne udvikling blandt andet AVS- og EU-landenes vedtagelse af bestemmelserne i Cotonou-aftalen, de afrikanske landes udtrykkelige engagement i at løse konflikter og afskaffe fattigdom og marginalisering i den globale økonomi gennem initiativer som iværksættelsen af Den Afrikanske Union og strategidokumenter til fattigdomsbekæmpelse, der er blevet grundlaget for EU's støtte til de mindst udviklede lande.

For det tredje **skal EU's bistand til AVS/OLT-landene gøres mere relevant** på en række områder :

- det første er de *store udviklingsmæssige udfordringer, som AVS/OLT-landene står over for*, navnlig i Afrika. Afrika syd for Sahara er den region i verden, der skal kæmpe mest for at nå sine millenniummål, men EU skal gøre, hvad den kan, for at bidrage til at holde landene på rette spor gennem en sammenhængende kombination af udviklingsbistand, politisk dialog samt ikke udviklingsrelaterede politikker og instrumenter (f.eks. inden for handel).
- Det andet område, hvor der er behov for bedre respons, omfatter *nye udviklingstendenser i AVS/OLT-lande eller -regioner*, såsom iværksættelsen i 2002 af EU's vand- og energiinitiativer på verdensstopmødet om bæredygtig udvikling i september. Disse fik Kommissionen og medlemsstaterne til i samarbejde med udviklingslandene at undersøge, hvordan støtte til disse områder kan fremskynde gennemførelsen af millenniummålene. EU skal også styrke dialogen med OLT'erne inden for den nye EU-OLT-partnerskabsprocedure.

- Det tredje område for bedre respons vedrører *integrationsbestræbelserne på regionalt og subregionalt plan*, hvor etableringen af AU og dens vedtagelse af NEPAD udgjorde et bemærkelsesværdigt eksempel i 2002. EPA-samtaler med AVS-landene vil i 2003 være det centrale i EU's reaktion på AVS-landenes engagement i kapacitetsopbygning.
- Det sidste område, hvor EU skal reagere mere effektivt og prioriteret omfatter *konflikter og kriser*. Sådanne situationer kan ikke altid forudses, men det er nødvendigt at reagere hurtigere end hidtil for at begrænse konsekvenserne for udvikling og bistand inden for EU-programmerne.

6.5 ASIEN

Asien tegner sig for 56 % af verdens befolkning (og 66 % af verdens fattige) og skaber 25 % af verdens BNI.

Asiens andel af EU's import er gradvis stigende (ligger i dag omkring 27 %), mens andelen af EU's eksport har været ret konstant (omkring 18 %).

EU's finansiering af samarbejdet med udviklingslandene i Asien har været jævnt stigende i de senere år, og det årlige gennemsnit i perioden 1996-2001 har været omkring 407 mio. EUR. Men bevillingerne i 2002 udgjorde næsten 540 mio. EUR, og stigningen bestod hovedsagelig af bevillinger til Afghanistan, hvilket bekræfter EU's politiske engagement i landets genopbygning.

Asien - Oversigt over forpligtelser/betalinger 1996-2002 (mio. EUR)¹⁴¹

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	I alt
Forpligtelser	405,7	435,3	423,3	342,7	447	387	539,8	2980,8
Betalinger	279,1	301,9	262,1	289,2	318,5	376,9	433,5	2261,2

Når EU's og medlemsstaternes bistand ses under ét, står EU fortsat for omkring 25 % af den samlede udenlandske bistand til Asien. Fællesskabets bistand til Asien supplerer bistanden fra medlemsstaterne og gennemføres i dialog med modtagerlandene samt andre bilaterale og multilaterale donorer.

6.5.1 Strategiske mål og resultater

Set fra EU's side er den centrale målsætning for EU-Asien-relationerne i det første årti i dette århundrede¹⁴² at styrke Unionens politiske og økonomiske tilstedeværelse i Asien og højne den til et niveau, der er i overensstemmelse med et udvidet EU's voksende globale betydning. Med henblik på at nå denne målsætning er EU's strategi baseret på seks prioriteringer:

- Bidrage til fred og sikkerhed i regionen

¹⁴¹ Omfatter horisontale/tematiske budgetposter.

¹⁴² Anført i KOM(2001) 469: Europa og Asien: strategiske rammer for styrkede partnerskaber.

- Styrke de gensidige handels- og investeringsstrømme
- Fremme udviklingen af de mindre fremgangsrige lande i regionen ved at rette op på de grundlæggende årsager til fattigdommen
- Bidrage til beskyttelsen af menneskerettigheder og fremme af demokrati, forsvarlig forvaltning og retsstaten
- Etablere globale partnerskaber og alliancer med asiatiske lande
- Bidrage til at styrke bevidstheden om Europa i Asien (og omvendt).

En af de største udfordringer med hensyn til at **fremme fred og sikkerhed** i 2002 var situationen i Afghanistan, der krævede en hurtig og kolossal genopbygningsindsats i overensstemmelse med forpligtelserne på ministerkonferencen i Tokyo i januar. Gennem to store genopbygnings-/rehabiliteringsprogrammer samt fødevarebistand og humanitær bistand og bistand til fordrevne ydede EU bistand for over 270 mio. EUR til Afghanistan. I begyndelsen var bistandsprogrammet især koncentreret om genopretning i landdistrikterne/fødevaresikkerhed med ledsagende minerydning for at hjælpe befolkningen, som især bor i landdistrikterne, til igen at kunne benytte deres traditionelle produktionsmidler. Dette blev suppleret med bedre adgang til sundhedstjenester, uddannelsesfaciliteter og grundlæggende rehabilitering i byerne. Fred og konfliktforebyggelse var også centrale aspekter af foranstaltningerne i Østtimor, Indonesien, Pakistan og Sri Lanka.

I 2002 fortsatte arbejdet med at **styrke gensidige handels- og investeringsstrømme**, idet der blev ydet bistand gennem såvel regionale programmer som bilaterale projekter. Målsætningerne var bl.a. at fremme udviklingen af den private sektor, at bistå partnerlandene i forberedelserne på WTO-medlemskab og/eller opfylde forpligtelserne i internationale aftaler. Som en afspejling af EU's udviklingspolitiske fokus på **fattigdomsbekæmpelse** blev over en tredjedel af 2002-budgettet til teknisk og økonomisk samarbejde anvendt til projekter i den sociale sektor, navnlig inden for grundlæggende sundhed og grunduddannelse. Nye foranstaltninger på disse områder blev i stigende omfang udformet inden for sektorprogrammer og i sammenhæng med andre donoreres indsats. Overvejelser vedrørende bæredygtig udvikling og lige muligheder var en integrerende del af alle projekter, mens pigers og kvinders adgang til uddannelses- og sundhedsfaciliteter især har været i fokus.

EU har også bidraget med 18 mio. EUR til EU-ASEAN-energifaciliteten, som blev etableret i 2002, og hvorunder der vil blive ydet bistand til omkring 20 enkeltprojekter i løbet af 2003.

6.5.2 *Programmering og landeprioriteringer*

EU's politik for samarbejde med tredjelande formuleres og administreres rent juridisk gennem samarbejdsaftaler, protokoller, administrative aftaler og aftalememoranda. Disse danner grundlag for gennemførelsen af programmer og afholdelse af budgetudgifter.

I 2002 har programaktiviteterne for Asien resulteret i den formelle vedtagelse af 13 landestrategidokumenter. Ved udgangen af december 2002 havde Kommissionen færdiggjort og offentliggjort strategidokumenter for Bangladesh, Cambodja, Kina,

Østtimor, Indien, Indonesien, Laos, Malaysia, Nordkorea, Pakistan, Filippinerne, Thailand og Vietnam, hvoraf de fleste dækker perioden 2002-2006. Supplerende strategier for Afghanistan, Bhutan og Sri Lanka var godt på vej igennem redigerings- og vedtagelsesprocessen.

Prioriteringerne for samarbejdet med **Bangladesh** og **Vietnam** er at reducere fattigdommen på en bæredygtig måde og hjælpe landene med at blive integreret i verdensøkonomien. Strategierne for **Cambodja** og **Laos** er hovedsagelig koncentreret om fattigdomsbekæmpelse.

Prioriteringerne for samarbejdet mellem **EU** og **Kina** er at integrere Kina yderligere i verdensøkonomien og verdenshandelssystemet og støtte Kinas overgang til et åbent samfund baseret på retsstatsprincippet og respekt for menneskerettigheder.

EU's prioriteringer for samarbejdet med **Indien** er at støtte den officielle politik om halvering af fattigdommen inden for et årti med særligt fokus på sociale og økonomiske reformer, bedre forvaltning og bæredygtig udvikling.

I samarbejdet mellem **EU** og **Indonesien** vil man tilskynde til konsolidering af demokrati og forsvarlig forvaltning.

EU's prioriteringer for samarbejdet med **Østtimor** er at bidrage til at konsolidere demokratiet og retsstaten, sikre respekten for menneskerettigheder og grundlæggende friheder samt bistå ved genopbygningen af landet, som fik sin uafhængighed for nylig.

I **EU's** strategi over for **Den Demokratiske Folkerepublik Korea** koncentrerer Kommissionens prioriteringer sig om et begrænset antal områder, hovedsagelig institutionel bistand og kapacitetsopbygning, bæredygtig forvaltning og udnyttelse af naturressourcer.

Samarbejdet mellem **EU** og **Malaysia** er koncentreret om at forbedre det bilaterale forhold, navnlig ved at styrke såvel de økonomiske som de uddannelsesmæssige og kulturelle forbindelser.

Prioriteten for **Pakistan** er støtte til regeringens bestræbelser på at reducere fattigdommen og bidrage til landets integration i verdensøkonomien. Samarbejdsstrategien for **EU** og **Filippinerne** bliver koncentreret om bistand til de fattigste sektorer i samfundet og på at lette Filippinernes integration i de internationale handelsstrømme.

Prioriteten for samarbejdet mellem **EU** og **Thailand** er at yde støtte til en bæredygtig økonomisk og social udvikling.

6.5.3. *Vigtigste resultater i 2002*

Landeprogrammeringen frem til 2006, som defineres i landestrategidokumenterne, var næsten afsluttet i 2002. Dette bidrog til at klarlægge prioriteringerne og dannede grundlag for en dialog med partnerlandene. Den lettede også samordningen med medlemsstaterne og andre donorer.

Målsætningerne i budgettet for nye forpligtelser og betalinger i 2002 blev opfyldt, og der blev forpligtet yderligere 70 mio. EUR fra budgetmargenen til projekter i Afghanistan.

Forpligtelser og betalinger i Asien i 2001 og 2002 (mio. EUR)

Programmer	Forpligtelser		Betalinger	
	2001	2002	2001	2002
Lande bilateralt	225,0	476,58	264,6	391,64
Regionalt	64,5	98,28	41,2	62,61
Subtotal Bilateralt/regionalt	289,5	574,86	305,8	454,25
Tematiske foranstaltninger	88,8	91,18	72,1	79,06
I alt	378,3	666,04	377,9	533,31

Afghanistan - en hurtig start på genopbygningen i 2002

Afghanistan udgjorde en vigtig politisk prioritet for EU's bistand til Asien i 2002 med samlede forpligtelser fra Fællesskabet på mere end 270 mio. EUR. Som reaktion på den vedvarende humanitære krise, der kendetegnes af igangværende væbnede konflikter, langvarig tørke og et betydeligt antal flygtninge og internt fordrevne, nåede den humanitære bistand (fra ECHO-budgettet) 73 mio. EUR. EuropeAid-kontoret ydede næsten 200 mio. EUR til genopbygningsaktiviteter, hvoraf 127,5 mio. EUR kom fra budgetposten for Asien/Latinamerika (første og andet genopbygningsprogram), 44,6 mio. EUR fra budgetposten for fødevarehjælp/sikkerhed og 24 mio. EUR fra budgetposten for støtte til fordrevne. De resterende midler kom fra den hurtige reaktionsmekanisme.

EU er den største donor til genopbygningsprocessen, mens afghanerne selv står som ejere og hovedansvarlige. EU-finansierede programmer omfattede rehabilitering af 167 sundhedsfaciliteter; 1 400 ansatte i sundhedssektoren har modtaget uddannelse, og der blev foretaget over 4 mio. konsultationer. Rehabiliteringen af 7 000 brønde og opførelsen af 12 000 latriner gjorde drikkevandet renere og forbedrede hygiejnen. 500 skoler er blevet rehabiliteret og mere end 1 100 lærere uddannet, hvilket sikrede omkring 170 000 elever (drengene og piger) adgang til formel uddannelse. Mere end 27 000 tons forbedret såsæd er blevet fordelt til landbrugerne, der blev ydet genopbygningsstøtte til mere end 300 små kunstvandingssystemer, og omkring 320 km veje i landdistrikterne er blevet rehabiliteret. Disse genopbygnings- og rehabiliteringsaktiviteter skabte mere end 3 mio. arbejdsdage, hvoraf de fleste blev aflønnet i kontanter, hvilket bidrog betydeligt til købekraften hos den fattige befolkning på landet og i byerne.

Ud over at afhjælpe befolkningens umiddelbare behov bidrog EU til de offentlige tjenesters funktion og reformen af disse, hvilket er en væsentlig forudsætning for normaliseringsprocessen i Afghanistan. Dette skete i form af kontante bidrag til UNDP's Trust Fund (20 mio. EUR) og Afghanistan Reconstruction Trust Fund, som forvaltes af Verdensbanken (30 mio. EUR).

6.5.3.1 Implementering

- Fred og sikkerhed, demokrati og forsvarlig forvaltning

Fred og stabilitet er væsentlige forudsætninger for økonomisk vækst og fattigdomsbekæmpelse - usikkerhed og uro kan bremse udviklingen. Spændingerne i det sydlige Asien mellem Indien og Pakistan, etniske konflikter i Afghanistan og Sri Lanka og konflikter i f.eks. Indonesien, Nepal og Filippinerne vækker fortsat bekymring i det internationale samfund. Efter begivenhederne den 11. september 2001 har en række asiatiske lande været ramt af terrorhandling. I adskillige

asiatiske lande var der også stigende bekymring over menneskerettighedssituationen i forbindelse med forholdene for millioner af flygtninge, fordrevne og mindretal i hele regionen. Ud over at deltage i en proces med politisk dialog i ASEAN, ASEM og andre fora har EU afsat økonomiske og tekniske ressourcer gennem forskellige instrumenter, som står til rådighed, med henblik på at fremme fred og stabilitet i Asien. Det Europæiske Initiativ for Demokrati og Beskyttelse af Menneskerettigheder, den hurtige reaktionsmekanisme og budgetposten til flygtninge/fordrevne er eksempler på sådanne mekanismer.

– Konfliktforebyggelse, forsvarlig forvaltning og retsstatsprincippet

I 2002 blev mere end 10 mio. EUR anvendt til projekter i Asien inden for **Det Europæiske Initiativ for Demokrati og Beskyttelse af Menneskerettigheder**. Aktiviteterne blev gennemført af ikke-statslige organisationer, universiteter og uafhængige institutioner.

Støtten til afskaffelse af dødsstraf er en af hovedprioriteringerne under initiativet. I 2002 finansierede man et projekt i Filippinerne med henblik på at styrke bestræbelserne på at afskaffe dødsstraffen ved at maksimere programmer og resultater inden for det filippinske informationscenter for menneskerettigheder. Inden for forsvarlig forvaltning udformede man et program for fattiges adgang til retssystemet og kampen mod korruption. I Kina ydede man støtte til et program til styrkelse af forsvarsadvokaternes mulighed for at fremme de anklagedes juridiske rettigheder.

Bekæmpelse af racisme og fremmedhad og diskrimination blandt mindretal og indfødte befolkninger er en anden hovedprioritering inden for initiativet. I 2002 iværksatte man aktiviteter i **Nepal, Pakistan, Indien, Indonesien og Malaysia**. På området *kvinders rettigheder* finansierede man under initiativet et projekt i **Indonesien** vedrørende opbygning af retsvæsenets evne til at behandle sager om vold imod kvinder. Gennem initiativet **støttede man demokratiseringsprocessen i Burma/Myanmar** og bidrog til overgangen til demokrati ved at styrke demokratibevægelsen, navnlig etniske nationaliteter, kvinder, unge og mennesker, der traditionelt er uden stemmeret. I **Cambodja** ydede man støtte til kapacitetsopbygning inden for demokratiske strukturer på kommunalt plan, mens man i **Pakistan** bidrog til at øge sårbare gruppers deltagelse i beslutningsprocesserne i samfundet med henblik på at forbedre overvågningen af og tilsynet med menneskerettigheder i 10 distrikter.

EU-valgobservatørmissionen (EUEOM): Gennem initiativet støttede man overgangen til demokrati i Asien gennem udsendelse af EU-valgobservatører til valgene i 2002 i **Pakistan, Østtimor og Cambodja**. EU-valgobservatørmissionen til parlamentsvalget i **Pakistan** i oktober 2002 blev gennemført af ni medlemmer af kerneholdet i 10 uger, mens 43 langtidsobservatører blev indsat 13 forskellige steder i alle fire provinser i tre til fem uger. Desuden blev 30 kortidsobservatører udsendt i op til 10 dage, og en delegation bestående af medlemmer af Europa-Parlamentet var også til stede. På valgdagen (10. oktober) var i alt 88 medlemmer af EU-

valgobservatørmissionen beskæftiget med at iagttage stemmeafgivelsen, optællingen af stemmer samt indsamling af resultaterne¹⁴³.

På **Østtimor** afholdt man præsidentvalg den 14. april 2002; EU-valgobservatørmissionen bestod af et kernehold med fire eksperter og fire langtidsobservatører samt 26 kortidsobservatører¹⁴⁴. Selv om de var finansieret under 2001-budgettet, blev de fleste opgaver under EUEOM (19. december 2001 til 26. februar 2002) ved lokalvalgene i **Cambodja** i februar 2002 gennemført i 2002. Det var første gang, at EU udsendte en valgobservatørmission til lokalvalg, hvilket afspejler betydningen af de første direkte valg til kommunalrådene i Cambodjas moderne historie. Denne mission resulterede i en nyttig vurdering af valgprocessen og anbefalinger med henblik på parlamentsvalget, der er planlagt til juli 2003¹⁴⁵.

Til parlamentsvalget i **Nepal** (planlagt til november 2002) godkendte man en EU-valgobservatørmission, og finansieringsbeslutningen blev vedtaget. Men da valget blev udskudt, blev EUEOM ikke udsendt.

Hurtig reaktionsmekanisme (RRM)

Formålet med denne mekanisme er at styrke EU's civile kapacitet til hurtigt og effektivt at gribe ind i krisesituationer i tredjelande. Fordelen ved RRM er dens hurtighed og fleksibilitet i højspændte situationer umiddelbart før, under og efter kriser. Dette nye værktøj viste sig at være særligt værdifuldt i Asien i 2002.

Det andet RRM-program for **Afghanistan** (5,9 mio. EUR) omfattede foranstaltninger/projekter, der enten var rettet mod at styrke den nye regerings institutionelle kapacitet eller lette bestræbelserne på at mobilisere offentlig støtte til genopbygningsprocessen. Foranstaltningerne til styrkelse af den nye regering omfatter støtte til myndigheden for bistandskoordinering, rehabilitering af byplanlægningsmyndighederne i fem større byer samt uddannelse af regeringsansatte. Gennem dette program ydede man også støtte til etablering af et mediehus, hvor lokale journalister har adgang til internationale nyhedskilder, oprettelse af en uafhængig avis samt uddannelse af journalister.

En evalueringsmission blev sendt til **Indonesien** i begyndelsen af 2002 med henblik på at identificere mulige interventioner vedrørende potentielle lokale/regionale konflikter i forskellige dele af landet. De direkte resultater af missionen var en række RRM-aktioner i Irian Jaya og Maluku med støtte til mægling og konfliktløsning, herunder et projekt med særligt fokus på kvinders rolle med hensyn til konfliktforebyggelse. Den stigende opmærksomhed om situationen i Indonesien gav RRM mulighed for at reagere hurtigt på aftalen om indstilling af krigshandlingerne i Aceh (Sumatra), og et projekt med støtte til den internationale observatørmission blev etableret sidst i 2002 (2,3 mio. EUR).

¹⁴³ Den endelige rapport for EUEOM i Pakistan findes på http://europa.eu.int/comm/external_relations/Human_Rights/eu_election_ass_observ/index.htm.

¹⁴⁴ Den endelige rapport for EUEOM i Østtimor findes på http://europa.eu.int/comm/external_relations/Human_Rights/eu_election_ass_observ/index.htm.

¹⁴⁵ Den endelige rapport for EUEOM i Cambodja findes på http://europa.eu.int/comm/external_relations/Human_Rights/eu_election_ass_observ/index.htm.

En RRM-ekspertmission blev i slutningen af november 2002 sendt til Filippinerne for at vurdere behovet for EU/EF-bistand i kampen mod terrorisme. Denne mission resulterede i et bistandsprogram vedrørende finansiering af terrorisme, grænsekontrol, uddannelse af politiet, kapacitetsopbygning inden for retsvæsenet samt fremhævelse af virkningerne på aktiviteter vedrørende forsvarlig forvaltning.

En vurderingsmission blev ligeledes udsendt for at identificere eventuelle foranstaltninger, der kan afbøde virkningerne af konflikten med de maoistiske guerillaer i **Nepal**, navnlig i de områder, hvor EU's omfattende programmer for udviklingssamarbejde er placeret. Missionen resulterede i et program for konfliktløsning, der var beregnet på at inddæmme virkningerne af konflikten og lægge grunden til EU's fremtidige mellemfristede bistand gennem tillidsskabende foranstaltninger og økonomisk styrkelse af den sårbare lokalbefolkning. Man foreslog også et program til fremme af en fri og retfærdig valgproces ved valget i november 2003.

Som støtte for våbenhvileaftalen mellem regeringen på **Sri Lanka** og de tamilske tigre (LTTE) vedtog man et program i september 2002 (1,8 mio. EUR). Foranstaltningerne omfattede støtte med henblik på at lette informationsstrømmen om fredsprocessen og støtte til menneskerettighedskommissionen samt et program for genoprettelse af skoler i konfliktzonen for at gøre det muligt at benytte dem til deres oprindelige formål.

– Rehabilitering/landminer

Ud over humanitær bistand fra ECHO og budgetposten for fødevarerikkerhed kom størstedelen af EU's bistand til **Afghanistan** i 2002 fra budgetposten for udviklingssamarbejde. Den komplekse nødsituation kræver en indsats fordelt på flere sektorer. Ud over bistanden til den trængende befolkning ydede man gennem programmet også støtte til genopretning af en fungerende administration og fremme af aktiviteter inden for det civile samfund. To genopbygningsprogrammer til i alt 127,5 mio. EUR blev godkendt. Man lagde vægt på at fremskynde gennemførelsen med det resultat, at der blev underskrevet kontrakter for over 85 mio. EUR i 2002, og der blev brugt næsten 55 mio. EUR på praktiske foranstaltninger.

EU bidrog med 2 mio. EUR til **Sri Lanka** til reparation af 20 km jernbanespor i den østlige provins med henblik på at skabe tillid og give befolkningen konkrete fordele af fredsprocessen. Der blev indgået forpligtelser for 28 mio. EUR til genopbygning i **Østtimor**, som netop har fået sin uafhængighed. Der blev godkendt tre interventioner, heraf den største til programmet for genopretning og udvikling inden for sundhedssektoren, den anden til en fond med flere donorer, hvor EU er største bidragsyder, og for det tredje til særlig bistand til centrale ministerier. Direkte støtte til ngo'ers foranstaltninger og indirekte støtte gennem ECHO gik til konsekvenserne af væbnede konflikter og tyfoner i **Mindanao (Filippinerne)**.

Ud over, at adskillige større projekter i Asien, havde rydning af **landminer** som en integreret del, indledte EU også nogle enkeltstående projekter i Laos og Sri Lanka. Et projekt for teknisk bistand i **Laos**, med et EU-bidrag på 900 000 EUR, gennemføres af Handicap International Belgium. Uddannelsessystemet og de informationsdatabaser, der er under udvikling, er særligt effektive og vil give mineaktionscentret i Savannakhet-provinsen mulighed for at blive selvstændigt. Der blev gennemført et projekt for konsekvensundersøgelser af landminer og

minerydning i **Sri Lanka** med et EU-bidrag på 800 000 EUR med henblik på at sikre, at fordrevne befolkninger kunne vende sikkert tilbage til deres oprindelige områder og dermed bidrage til den økonomiske genopretning og genopbygning af de nordlige og østlige provinser.

– Flygtninge/fordrevne befolkninger

I 2002 var dette program koncentreret om de regioner af Asien, der var mest berørt af fordrivelse af befolkningsgrupper, navnlig **Afghanistan**. Der blev bevilget et beløb på 22 mio. EUR via et konsortium af ngo'er for at hjælpe afghanske flygtninge og internt fordrevne med at vende tilbage til deres hjem. Programmet, hvorunder der vil blive ydet direkte bistand til mere end 4 mio. tilbagevendte i de fleste afghanske provinser, har to hovedformål. For det første er formålet at lette tilbagevenden til områder uden for de større byer ved at rehabilitere og genopbygge infrastrukturen på de tilbagevendtes hjemsteder. For det andet er målet at støtte lokalsamfundene under reintegrationsprocessen og hjælpe dem med at håndtere konsekvenserne af den langvarige konflikt, en tørke uden fortilfælde og tab af produktionsaktiver. Desuden stillede man et bidrag på 2 mio. EUR til rådighed for FN's Flygtningehøjkommissariat med henblik på at give afghanske flygtninge fra Iran og Pakistan mulighed for at vende tilbage til deres hjemland.

Burma/Myanmar: Et projekt (EU-bidrag: 1,9 mio. EUR) havde til formål at lette reintegrationen af tilbagevendte i den nordlige del af Rakhin-staten og forbedre velfærden for de mest sårbare mennesker, navnlig de jordløse. Under et andet projekt (EU-bidrag: 0,54 mio. EUR) ydede man støtte til landbrug og forvaltning af naturressourcer i samme stat. **Indonesien:** Under et første projekt (EU-bidrag: 1,49 mio. EUR) ydede man støtte til reintegration og økonomisk genopretning i Malaku og det centrale Sulawesi. Under et andet projekt (EU-bidrag: 0,58 mio. EUR) fokuserede man på tilbagevendelsesprocessen og genhusning i det nordlige Maluku, hvor man vil sikre, at børn i grundskolealderen får lettere adgang til det formelle uddannelsessystem. **Filippinerne:** To projekter var rettet mod fordrevne befolkninger på øen Mindanao. Et projekt (EU-bidrag: 0,97 mio. EUR) gav flygtninge, der var ramt af krigen og ude af stand til at vende tilbage til deres oprindelige hjem, langsigtet og bæredygtig støtte gennem indførelse af indtægtsskabende aktiviteter og forbedring af de sociale tjenester. Det andet (EU-bidrag: 0,60 mio. EUR) sigtede mod at forbedre leveforholdene for befolkninger, der var påvirket af konflikten i landdistrikterne i provinserne Maguindanao og Lanao del Sur. EU støtter UNHCR-programmerne i **Sri Lanka, Thailand og Nepal**. I Sri Lanka (EU-bidrag: 3,9 mio. EUR) ydes der gennem programmet støtte til spontane tilbagevendende og internt fordrevne, mens programmet i Thailand og Nepal (EU-bidrag: henholdsvis 2 mio. og 0,9 mio. EUR) yder beskyttelse og bistand til flygtninge fra Burma/Myanmar og Bhutan, som i øjeblikket lever i lejre.

– Styrkelse af de gensidige handels- og investeringsstrømme

Som vigtige kræfter i verdensøkonomien møder både Asien og Europa mange udfordringer som følge af globaliseringen. Begge er en vigtig handelspartner for den anden. I en verden med voksende gensidig afhængighed skal de to regioner arbejde sammen for at sikre en vellykket gennemførelse af et åbent og regelfast multilateralt handelssystem sideløbende med udviklingen af et gunstigt klima for direkte udenlandske investeringer. De to regioner har en fælles interesse i at rette op på de

negative konsekvenser af en mere globaliseret verden, både sociale og miljømæssige, samtidig med at de udnytter globaliseringens muligheder til fælles bedste.

Det er almindeligt anerkendt, at på længere sigt vil fremgangen for udviklingslandene i Asien ikke afhænge af bistandsmidler, men af regionens egne ressourcer, politiske vilje, forsvarlig forvaltning og effektive investeringer for at nævne nogle nøglefaktorer. Med dette in mente ligger hovedvægten i EU's samarbejdsindsats inden for handel og investeringer og er koncentreret om pilotprojekter og tekniske samarbejdsordninger beregnet på at fremme et samarbejde mellem virksomheder, der er gavnligt for begge parter, forbedre den økonomiske situation og styrke Europas profil i Asien og omvendt.

– Institutionsopbygning

I 2002 har EU i overensstemmelse med "Meddelelse om EU's udviklingspolitik - 2000¹⁴⁶" og forpligtelserne, man har indgået i forhandlingerne inden for Verdenshandelsorganisationen (Doha-udviklingsdagsordenen), gjort sig store anstrengelser for at bistå de asiatiske udviklingslande i deres integration i den globale økonomi. Et vigtigt projekt med fokus på **WTO-tiltrædelsen** er blevet godkendt i Kina, endnu et i Cambodja og Laos, mens man inden for et tredje projekt bistår Vietnam ved overgangen til markedsøkonomi. Gennem den netop godkendte facilitet for mindre projekter for Indonesien og Filippinerne vil man også yde støtte til de økonomiske reformprocesser. Endelig har den sydasiatiske facilitet for virksomhedsudvikling i Bangladesh, som gennemføres af International Finance Corporation (IFC), til formål at reformere de institutionelle og økonomiske rammer, hvorunder SMV'erne opererer, samtidig med at man yder direkte bistand til SMV'erne.

I 2002 indledte eller videreførte man ligeledes adskillige horisontale og regionale samarbejdsprogrammer. **Asia Invest**-programmet til fremme af erhvervsmæssigt samarbejde mellem Asien og Europa blev videreført efter en evaluering af de hidtidige resultater og fik tildelt et yderligere budget på 35 mio. EUR. I løbet af 2002 blev omkring 75 projekter for små og mellemstore virksomheder i Europa og Asien gennemført med et samlet EU-bidrag på 8,4 mio. EUR. I december 2002 underskrev Kommissionen en ny tilskudsaftale med **Asia-Europe Foundation** i Singapore, der fremmer gensidig forståelse og kulturudveksling inden for rammerne af **Asia-Europe Meeting (ASEM)**. Kommissionen vil i løbet af de kommende år stille et samlet beløb på 3,5 mio. EUR til rådighed til medfinansiering af specifikke projektaktiviteter, som gennemføres af denne stiftelse. En yderligere finansiering på 8 mio. EUR blev godkendt til **Asia IT & C**-programmet, der har til formål at øge IKT-samarbejdet mellem Europa og Asien gennem medfinansiering af IKT-projekter, der forvaltes af partnerskaber mellem Europa og Asien. **Asia Urbs**-ordningen, hvorunder der ydes støtte til byudvikling og socioøkonomisk udvikling, fortsatte i løbet af 2002, og 15 nye pilotprojekter, der omfattede lokale myndigheder i Europa og Asien, modtog tilskud på omkring 6 mio. EUR. Der var umiddelbar interesse for dette program i Kina, da landet blev støtteberettiget sidst i 2001, og fire projekter blev godkendt til finansiering her. **Programmet for intellektuelle ejendomsrettigheder** i samarbejde med ASEAN fik også sit budget forøget med 2,5

¹⁴⁶

Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om Det Europæiske Fællesskabs udviklingspolitik (KOM(2000) 212), endelig udg., Bruxelles, 26.04.2000.

mio. EUR med henblik på at styrke Vietnams deltagelse og medtage Laos og Cambodja.

Samarbejdet mellem EU og Asien inden for videregående uddannelse fik et skub fremad i 2002 med offentliggørelsen af en første indkaldelse af forslag under **Asia-Link**-programmet. Omkring 44 projekter med deltagelse af 177 videregående uddannelsesinstitutioner i Europa og Asien modtog finansiering på 12,2 mio. EUR. Sidst i 2002 iværksatte man en indkaldelse af forslag under **programmet for universitetsnetværket mellem ASEAN og EU**.

Asia-EcoBest med et EU-bidrag på 8,0 mio. EUR er et femårigt program (1997-2002), der sigter mod at bistå europæiske virksomheder med at forfølge muligheder for miljøinvesteringer i den industrielle sektor i Asien i samarbejde med asiatiske partnere. Der er ydet finansiering til mere end 170 projekttaktioner, og et vigtigt resultat har været styrkelse af miljøbevidstheden og indførelse af bedste praksis fra Europa i Asien. Programmets efterfølger, **Asia Pro-Eco** (EU-bidrag 31,5 mio. EUR), blev iværksat i 2002.

Programmet for **civil luftfart for EU-Indien** med et EU-bidrag på 18 mio. EUR fremmer samarbejdet mellem den europæiske og den indiske industri og reguleringsmyndigheder inden for luftfartsikkerhed, udvikling af lufttransportinfrastruktur og samarbejde inden for luftfartsindustrien. En revision i 2002 viste, at programmet stort set var på rette spor med gode muligheder for gensidige fordele for indiske og europæiske industrier.

Det regionale civile luftfartssamarbejdsprojekt mellem EU og Asien med et EU-bidrag på 15 mio. EUR sigter mod at styrke flyvesikkerheden i regionen. Projektet løber fra 2002 til 2006.

– Bekæmpelse af fattigdom

Det forventes, at op mod 1 mia. mennesker i Asien lever i fattigdom. Selv om mange regeringer har indledt strategier til fattigdomsbekæmpelse med fremme af økonomisk vækst, afhjælpning af indgroede uligheder, institutionelle fejl og sociale barrierer, har regionen også været ramt af risikofaktorer, der har påvirket de fattige uforholdsmæssigt hårdt. I de senere år har nogle lande hovedsagelig i Østasien oplevet en alvorlig økonomisk krise, mens andre lande i regionen (f.eks. Indien - jordskælvet i Gujarat) led under ødelæggende naturkatastrofer. Lande som Østtimor, Indonesien, Nepal og Filippinerne oplevede borgerkrigslignende tilstande, mens spredningen af sygdomme som hiv/aids vakte stor bekymring i hele regionen. De hidtidige fremskridt med hensyn til bekæmpelse af fattigdommen i Asien har været ujævnt fordelt. Indkomstfattigdommen i Østasien er faldet støt og skønnes nu at berøre under 15 % af befolkningen. Situationen i det sydlige Asien er mindre gunstig, og selv om fattigdommen også er faldende, ligger den stadig højt med omkring 30 % af befolkningen.

På den baggrund har EU's bidrag til fattigdomsbekæmpelse i Asien i henhold til millenniummålene været koncentreret om fire hovedtemaer, nemlig grundlæggende uddannelse, primær sundhedspleje, blandet udvikling i landdistrikter/den sociale sektor og miljøbeskyttelse. 20 projekter med fokus på fattigdom blev afsluttet i 2002. Erfaringerne fra evalueringerne var bl.a., at mange projekter havde overambitiøse eller upræcise målsætninger som udgangspunkt. Selv om disse fejl blev rettet under

gennemførelsen, var projektræsultaterne undertiden mindre end optimale på grund af utilstrækkeligt engagement fra regeringens side, en uheldig politisk situation og institutionelle svagheder. Begrænsningerne i projektmetoden blev igen bekræftet og befæstede yderligere EU's satsning på sektordækkende metoder baseret på et stærkere lokalt ejerskab og styrket koordinering mellem regeringer og donorer. Programmet til reformering af finanssektoren i Pakistan (50 mio. EUR), som blev godkendt i 2002, er et eksempel på denne ændrede metode.

– Udvikling af landdistrikter/social udvikling

Fattigdommen i landområderne i Asien er kendetegnet af ulige fordeling og kvalitet af samt adgang til sociale tjenester, problemer med ejendomsforholdet til jorden, dårlig markedsorganisation og ugunstige priser for smålandbrugere samt utilstrækkelig adgang til mikrofinansiering. Problemet forværres af forringelser af miljøet, fordi de fattige er tvunget til at dyrke på udpinte, marginale jorder, f.eks. i bjerge og kystområder. Afhængigt af regeringens prioriteringer og andre donorerers aktiviteter har EU koncentreret sig om adskillige af disse spørgsmål. Følgende er eksempler på vigtige projekter, som er afsluttet, eller som har været genstand for evaluering/revision i 2002.

Bangladesh - Give fattige mulighed for at blive miljøforvaltere gennem Synergy Foundation

Under projektet "Give fattige mulighed for at blive miljøforvaltere" har EU bistået Synergy Foundation med et tilskud på 650 000 EUR over en femårig periode, og dette skal bruges til indførelse af en innovativ metode for bæredygtigt skovbrug, hvor man bringer de jordløse fattige og den private sektor sammen. Synergy Foundation, en velgørende økologisk og etisk investeringsvirksomhed i Det Forenede Kongerige, der har fungeret som pioner for denne skovrejsningsmetode til fordel for de fattige i Bangladesh siden 1994, har ledet en gruppe for miljøforvaltningskontrakter, som består af en treparts produktionsdelingsaftale på mellem 35 og 60 år med en fraværende jordbesidder og lokale jordløse.

Modellen viser sig at være vellykket, idet de jordløse, der passer de nyplantede træer, opnår status som medlemmer af et samfund og kan hævde deres rettigheder til tjenester som korruptionsfrie banker, retfærdig markedsadgang og en gennemsigtig lokalregering. En del af overskuddet går til de lokale myndigheder, der tilskynder dem til at stemme på kandidater, der vil repræsentere deres interesser på bedste vis. I Chittagong Hill-området, et etnisk set skrøbeligt hjørne af Bangladesh, hvor projektet er under udvidelse, er denne model revolutionerende, idet den udgør en ny indfaldsvinkel til løsning af problemet med ejendomsret til jord for den indfødte befolkning i området.

Efterhånden som træerne og afgrøderne begynder at blive modne, indleder Synergy Foundation oprettelsen af spændende nye partnerskaber med den private sektor. En virksomhed i Bangladesh, der fremstiller tændstikker, har underskrevet en aftale, og der foregår forhandlinger med andre, herunder en stor producent af frugtsaft i Bangladesh. Der forskes også i muligheden for at dyrke lægeplanter og udnytte den lokale viden om dette. En overgang til produktion af sådanne afgrøder betyder afgrøder med høj værdi, som er lettere at transportere og mindre udsat for plyndringer.

Under tilsynsmissionen i 2002 fik projektet topkarakter og en kraftig anbefaling fra tilsynsholdet om, at denne metode bør modtage støtte efter udløbet i februar 2004. Partnerskaber mellem regeringer, erhvervsliv og det civile samfund blev erklæret som værende et nøgleinstrument til opfyldelse af forpligtelserne fra verdensstopmødet i Johannesburg om bæredygtig udvikling, og projektmodellen er et glimrende eksempel på et sådant partnerskab mellem den private sektor og de fattige.

"Kerala-programmet til udvikling af havebrug" i Indien begyndte i 1993 som et fælles projekt for regeringen i Kerala og EU og skulle give landbrugerne mulighed

for at opnå højere indtægter gennem produktion af haveafgrøder med høj værdi. Projektet blev planlagt med en EU-investering på 28,7 mio. EUR ud af de samlede projektomkostninger på 36,7 mio. EUR. I projektets levetid blev omkring 37 500 landbrugere organiseret i 1 666 selvhjælpsgrupper, der dækkede et område på 14 230 hektar fordelt over syv distrikter. Omkring 800 selvhjælpsgrupper, der fungerede gennem 78 markeder drevet af landmænd, havde en omsætning på 6,4 mio. EUR. Der er udbetalt lån til afgrøder på 26 mio. EUR med en tilbagebetalingsprocent på 90. Som et resultat af interventionerne inden for projektet har 75 % af landbrugerne forøget deres indkomst betydeligt. Nadukarra Agro-Processing Company, som har været en del af projektet, har også kunnet slå sig selv fast som et varemærke i Kerala. Virksomheden er den første fabrik i Kerala, der har opnået ISO-certificering.

Et program for social udvikling i landdistrikterne i Pakistan (25 mio. EUR) har fremskyndet forbedringen af den økonomiske situation i landdistrikterne i Pakistan gennem udvidelse af syv ngo'ers kapacitet til levering af tjenester på stedet inden for den sociale sektor. I et land, hvor de fleste sociale tjenester traditionelt er blevet leveret af regeringen, er ngo-sektoren gennem dette program blevet opfordret til at øge det civile samfunds kapacitet til at give befolkningen bedre adgang til sociale tjenester og forbedre disse kvalitets. Til dato er 311 projekter med direkte og indirekte indvirkning på op til tre mio. mennesker blevet gennemført i hele Pakistan inden for områderne primær sundhedspleje, herunder sanitet og vandforsyning, grunduddannelse og forplantningssundhed.

Støtteprogrammet for landbrugssektoren (PRASAC-II) i Cambodja, som blev midtvejsevalueret i 2002, er rettet mod problemet med fattigdom i landdistrikterne i de 26 måldistrikter i de 6 provinser gennem en række udviklingsaktiviteter på landbrugsområdet og det sociale område. Modtagerne deltog i høj grad i planlægningen og gennemførelsen, og projektet nåede ud til over 85 000 husstande, hvoraf flertallet er blandt de fattigste i landdistrikterne. Mulighederne for at flerdoble denne virkning er betydelige, men der vil være behov for mere tid og flere ressourcer.

Ifølge revisionen ved projektafslutningen i 2002 ydede **landbrugsprogrammet i det centrale Cordillera (CECAP)**, som var placeret i et af de fattigere bjergområder i **Filippinerne**, et vigtigt bidrag til fremme af bedre landbrugspraksis og praksis vedrørende naturressourcer med henblik på at styrke de indfødtes traditionelle landbrugssystemer. Det skønnes, at 7 500 landmænd i de 25 kommuner, der er omfattet af projektet, har indført forbedrede dyrkningsmetoder, som medførte en betydelig forøgelse af deres produktion, fødevarerikkerhed og indkomst. Omkring 8 000 landmænd har plantet 2,4 mio. træer og har gennemført andre forbedringer af deres praksis for forvaltning af naturressourcer, som vil bidrage til at bremse miljøforringelserne i Cordillera. Projektet førte også til oprettelsen af mange nye "folke-organisationer" og forøgelse af medlemstallet i de eksisterende organisationer. Der mangler fortsat meget fra central- og lokalregeringens side, før man kan sikre, at resultaterne af programforanstaltningerne kan overføres.

I Nepal blev projektet for styrkelse af veterinære tjenester til bekæmpelse af kvægsygdomme afsluttet i september 2002, og det lykkedes at udrydde kvægpest i Nepal, et resultat, som blev officielt bekræftet af Det Internationale Kontor for Epizootier (IOE). Andre landsdækkende resultater omfatter indførelse af lovgivning om dyresundhed, styrkelse af veterinære felttjenester, oprettelse af et

overvågningssystem, udvikling og uddannelse af arbejdskraft samt forbedringer af kvantiteten og kvaliteten af vaccinefremstilling. EU's bidrag var 8,7 mio. EUR.

– Sundhed

Sundhedstjenesterne i Asien står over for en dobbelt byrde med sygdom, hvor den ene skyldes følgerne af stigende velstand, f.eks. kræft og hjerte-kar-sygdomme, mens traditionelle sygdomme hos mor og barn samt malaria er fremherskende i lommer over hele regionen. Hiv/aids er ved at vinde fodfæste i adskillige lande. EU arbejder i stigende grad gennem sektorprogrammer og støtter foranstaltninger inden for sundhedssektoren i stort set alle lande i det sydlige og sydøstlige Asien.

Det regionale projekt for malariabekæmpelse (EU-bidrag: 32 mio. EUR) i Laos, Cambodja og Vietnam blev afsluttet i 2002. De vidtfavnende aktiviteter i landeprogrammerne, navnlig imprægnerede sengenet og tidlig diagnose og behandling, samt den regionale komponent førte til en betydelig reduktion i antallet af malariatilfælde i disse lande. I projektområderne i Cambodja faldt malariadødeligheden fra 170 387 tilfælde i 1997 til 73 149 tilfælde (dvs. en reduktion med 57 %) og dødstallet fra 865 i 1997 til 211 (dvs. en reduktion på over 75 %). Ved programmets afslutning havde man uddelt 235 781 imprægnerede sengenet i Laos, og aktiviteternes virkning afspejles i rapporter om reduceret malariadødelighed på hospitaler samt et lavere antal malariatilfælde; begge er blevet reduceret med over 90 % sammenholdt med de oplysninger, der forelå ved programmets start.

Desuden oprettede EU's regionale komponent forskellige kommunikationsværktøjer, informationsnet og offentlige uddannelser, man udviklede samarbejdet mellem civile og militære sundhedssystemer, der kulminerede i etableringen af en national etisk komité i Cambodja og Laos, der kan fastlægge etiske standarder og godkende alle fremtidige forslag om sundhedsforskning i disse lande.

Antallet af malariatilfælde er faldet markant i Vietnam

Gennem de seneste fem år har Vietnam gennemført et EU-malariaprojekt i landets fjerntliggende områder, især bjergegnene. EU har både leveret malariamedicin til fjerntliggende områder og leveret udstyr til instituttet for malariaparasitologi og -entomologi med henblik på forskning i mulige kure for malaria og forebyggende medicin. Under projektet oprettede man også løbende programmer til forebyggelse af malaria med oplysninger om betydningen af at bekæmpe sygdommen. Siden 1998 er antallet af malariatilfælde faldet markant, og antallet af dødsfald som følge af sygdommen er faldet i de otte hårdest ramte provinser i Vietnam.

Ifølge vicesundhedsminister Nguyen Van Thuong er smitteprocenten faldet med 62. Siden 1997 er dødstallet på grund af malaria faldet fra 152 til 26 i 2002, et fald på 83 %, og der er ikke rapporteret om nogen epidemi i de otte provinser i den femårige projektperiode. I Binh Phuoc-provinsen er antallet af tilfældet faldet med 79 %, og i Lam Dong-provinsen er tallet faldet med 25 %.

Efter den internationale konference om befolkning og udvikling i Cairo i 1994 indførte man **initiativet for forplantningssundhed i Asien**¹⁴⁷ (EU-bidrag på 25 mio. EUR) i 1996 for at løse problemer med forplantningssundhed, som anses for en

¹⁴⁷

<http://www.asia-initiative.org/rhi.html>.

vigtig faktor for valg i forbindelse med seksualadfærd og forplantning. Hidtil har man formuleret særlige strategier for alle deltagerlande med forskelligt fokus:

- lokalsamfundenes deltagelse i forplantningssundhedstjenester: **Nepal og Pakistan**
- forplantningssundhed for unge: **Cambodja, Laos, Sri Lanka og Vietnam**
- bedre kvalitet af forplantningssundhed: **Bangladesh.**

I alt gennemførtes omkring 42 projekter, 39 på landeniveau og tre på regionalt niveau. Fremme af øget bevidsthed om ligestilling og kapacitetsopbygning på ligestillingsområdet var blandt programaktiviteterne. Et enestående træk ved initiativet er strategien om at inddrage internationale, regionale og lokale ikke-udbyttegivende organisationer i gennemførelsen og få disse partnere (over 80 partnere i Asien og Europa) til at arbejde sammen om et fælles mål. Den endelige evaluering i 2002 bekræftede relevansen af disse aktiviteter, og samtidig anbefalede man, at der ved et efterfølgende program skulle lægges særlig vægt på forplantningssundhed for unge¹⁴⁸.

Udviklingsprogrammet inden for sundheds- og familievelfærdssektoren i Indien med et EU-bidrag på 240 mio. EUR befinder sig i øjeblikket i sit fjerde gennemførelsesår. I alt 24 indiske delstater er omfattet af programmet med samlede udbetalinger hidtil på 93,5 mio. EUR. Programmet sigter mod at rette op på systemiske problemer med henblik på at forbedre adgangen til samt kvaliteten og tilgængeligheden af offentlige primærsundhedstjenester, som hovedsagelig gavner fattige og ugunstigt stillede i landdistrikterne, men også i slumkvarterer i udvalgte byområder. Der blev foretaget en årlig revision i maj 2002, hvor man anbefalede en revision af gennemførelsesstrategien med øget fokus på statens deltagelse og med fokus på at fremme decentraliseringsprocessen og uddelegering af beføjelser til underliggende niveauer i sundhedssystemet. Desuden søger man at sikre øget deltagelse fra lokalsamfundets side ved at inddrage lokale myndighedsorganer og ngo'er, således som det anbefales i revisionen¹⁴⁹.

I **Vietnam** viste midtvejsrevisionen af "**udviklingsprogrammet for sundhedssystemerne**" (EU-bidrag på 27 mio. EUR ud af samlede projektomkostninger på 34 mio. EUR), at programmet var vellykket på nogle områder, mens der afsløredes svagheder på andre. Som et resultat af revisionen blev programmet ændret og forlænget med 18 måneder (til 2006). Resultaterne omfattede forbedrede sundhedsinfrastrukturer, uddannelse af vietnamesiske sundhedsarbejdere, fremme af samarbejdsordninger mellem sundhedsskoler på sekundærniveau i Vietnam og tilsvarende institutioner i Europa samt udvikling af det medicinske pensum. Derimod fandt man ved midtvejsrevisionen, at programmålsætningerne var overdrevent ambitiøse, og man foreslog en omlægning for at tage hensyn til ændringerne i lægeverdenen. Programmet blev tilskyndet til at forbedre koordineringen med andre donorer og lægge større vægt på ligestillingsspørgsmål.

- Uddannelse

¹⁴⁸

Se bilaget til casestudiet i Vietnam "Fremme af brugen af kondom".

¹⁴⁹

Se bilaget til casestudiet i Indonesien "Socialt sikkerhedsnet/levering af prævention".

De offentlige investeringer i uddannelse i adskillige lande i Øst-, Syd- og Sydøstasien har klart overgået andre udviklingsregioner i verden i de seneste tre årtier. Som følge af det massive befolkningspres og de lavere økonomiske vækstrater har landene i det sydlige Asien haltet bagefter i denne henseende. De manglende investeringer er bl.a. kommet til udtryk i lavere skolesøgning og større frafald inden for primæruddannelsen, navnlig for piger, dårligt uddannede og dårligt lønnede lærere samt mangel på undervisningsmaterialer, herunder bøger. EU er på vej til at yde støtte på omkring 600 mio. EUR til støtte for grunduddannelsen i regionen, og størstedelen af disse midler går til landene i det sydlige Asien.

EU's støtte til **det distriktsbaserede primære uddannelsesprogram i Indien** blev afsluttet i december 2002. EU var den første eksterne instans, der ydede økonomiske tilskud til programmet i størrelsesordenen 150 mio. EUR, og programmet startede i lille skala i 42 distrikter med en høj grad af analfabetisme hos kvinder i syv indiske delstater. Programmet voksede med tiden, også gennem deltagelse af andre eksterne agenturer, til en størrelse på over 270 distrikter i 18 indiske delstater, som tiltrak eksterne investeringer på næsten 2 mia. EUR. Resultaterne af evalueringen viser, at programmet medførte betydelige fremskridt med hensyn til at øge adgangen til primær undervisning i alle de 18 deltagende delstater, også i fjerntliggende og isolerede landsbyer. Over 86 000 nye skoler, de fleste med deltidsundervisning, blev åbnet for førstegenerationselever. Over 1 mio. lærere og 3 mio. borgere modtog uddannelse. Programmet har også bidraget til at mindske forskellene i skolesøgning, frafald og indlæringsresultater mellem kønnene og sociale grupper. Procentdelen af piger på skolerne (6-10 år) i landdistrikterne er steget fra 55 % i 1992-93 til 75 % i 1998-1999. For drenge har stigningen været fra 75 % i 1992-93 til 83 % i 1998-1999. En EU-evaluering af støtten til programmet i delstaterne Madhya Pradesh og Chattisgarh afslørede, at programmets målsætninger næsten var nået. I Madhya Pradesh steg bruttoskolesøgningen fra 73 % til 99 % i løbet af programperioden. Modellen med uddannelsesgarantiordningen, som regeringen i Madhya Pradesh udviklede, hvor regeringen sikrer udbuddet af skoler og uddannede lokale lærere på grundlag af lokalsamfundenes behov og fælles bidrag er en succes med hensyn til at bringe skolegangen ud til de meste fjerntliggende dele af delstaten og er senere blevet indført som et nationalt program.

Center for primæruddannelse i Indien: en evaluering

Den endelige evaluering af *programmet for distriktsbaseret primæruddannelse* til 150 mio. EUR i Indien viste, at alle de kvantitative mål var opfyldt og i nogle tilfælde sågar overskredet, men at man i højere grad sigtede mod at forbedre adgangen i stedet for både adgang og kvalitet. Men bemærkede ligeledes, at EU-støttens bidrag til kapacitetsopbygning, teknisk bistand, overvågning og evaluering kunne have været forbedret betydeligt. Samlet set har programmet imidlertid vist sig at være både teknisk og økonomisk bæredygtigt, hvilket fremgår af nedenstående tal.

Formålet med projektet var at støtte den indiske regerings forsøg på at øge adgangen til kvalitetsbetonet primær uddannelse, navnlig for piger, i udvalgte delstater og distrikter i landet (navnlig Madhya Pradesh og Chhattisgarh).

EU's bidrag var på 150 mio. EUR (143 mio. EUR som støtte til uddannelsesbudgettet i de to modtagerdelstater, 6,5 mio. EUR til EU's støtteaktiviteter (programkoordinering, revision og evaluering, kapacitetsopbygning, uddannelse, stipendier). Den finansielle aftale blev underskrevet i december 1993. Den oprindelige afslutningsdato i juni 1999 blev udskudt til december 2002.

Bruttoskolesøgningsprocenten inden for primærundervisningen steg fra gennemsnitlig 77,4 % i 1996 til 100 % i 1999 i Madhya Pradesh og fra 86,4 % i 1996 til 98 % i 2001 i Chhattisgarh. Bruttoskolesøgningsprocenten for 6-11-årige i 1.-5. klasse steg fra 76,7 % til 96,5 % i Madhya Pradesh og fra 88 % til 101,5 % i Chhattisgarh. Frafaldsprocenten på de primære skoler er faldet til under 10 %, og faldet har været størst blandt pigerne.

Forskelle mellem køn og socialgrupper i søgningen til primæruddannelsen er blevet reduceret til under 5 % i de distrikter, der er omfattet af programmet, og dette gælder begge delstater. Ligestillingsindekset for bruttoskolesøgningen til primærundervisning i Madhya Pradesh er steget til 97,3 for piger, og til hhv. 98,2 og 99,8 for indskrevne kaste- og stammebørn. I Chhattisgarh er de sociale skævheder i skolesøgningen faldet fra 12,7 % i 1996 til 1,2 % i 2000 mellem stammebørn og andre grupper, og fra 7,3 % til 1,5 % mellem kastebørn og andre grupper. Kønssforskelle i skolesøgningen er faldet fra 7,8 % i 1996 til 51,8 % i 1. klasse sprog og fra 12,5 % til 54,3 % i 1. klasse matematik med tilsvarende tal i 4. klasse. Tilsvarende forbedringer af resultaterne er blevet konstateret i Chhattisgarh.

Andelen af voksne (over 15 år), der kan læse, i Madhya Pradesh skønnes at være steget fra 44,2 % i 1991 til 64,1 % i 2001 i det sidste årti - en stigningstakt, der er over 50 % højere end på landsplan.

Det er værd at nævne, at på grund af de gode resultater inden for programmet har man indledt anden fase (Sarva Shiksha Abhiyan-programmet (200 mio. EUR), hvor man fokuserer på grunduddannelsessektoren. En første tranche blev frigivet i december 2002.

Kvindelige lærere i Bangladesh

PROMOTE (program til motivering, uddannelse og beskæftigelse af kvindelige lærere på sekundærskoler i landdistrikterne i Bangladesh)

Formålet var at lette overgangen til et samfund, der er mere opmærksomt på ligestillingsspørgsmål og mere ligeligt i landdistrikterne i Bangladesh, gennem fremme af mere pigevenlige sekundærskoler og ligestillingsorienteret undervisning. EU's bidrag var på 36 mio. EUR. Finansieringsaftalen blev underskrevet i januar 1996. Programmet afsluttes i december 2005.

Formålet med PROMOTE er at støtte regeringens politik med henblik på at øge andelen af faguddannede, kvindelige lærere på sekundærskolerne i Bangladesh fra 10 % til 30 %. For at opnå dette tilbyder PROMOTE etårige stipendier til omkring 7 000 færdiguddannede kvinder for at give dem mulighed for at tage en Bachelor of Education-grad på et af landets statslige lærerseminarier. PROMOTE støtter de uddannede kvindelige læreres beskæftigelsesmuligheder ved at yde tilskud til deres løn i de første tre år efter ansættelsen og ved at skabe incitament for skoler, der beskæftiger kvindelige lærere. Der ydes også tilskud til udgifterne til mere end 150 pensionater over hele landet, der skal give de kvindelige lærere mulighed for at lade sig ansætte væk fra hjemmet. Endelig ydes der gennem PROMOTE også bistand til lærerseminarier med henblik på at forbedre kvaliteten og ligestillingsorienteringen af deres undervisning, bl.a. ved at udvikle ressourcecentre.

Ved midtvejsrevisionen konkluderede man, at PROMOTE efter en ret vanskelig startfase har opnået tilstrækkelig dynamik og effekt i henhold til projektets målsætning om at øge antallet af kvalificerede kvindelige lærere på sekundærskoler i landdistrikterne. Ved revisionen fandt man imidlertid, at støtten fra PROMOTE i den første fase især gavnede kvinder, der allerede underviste, men ikke havde en Bachelor's Degree i undervisning. Som et resultat af dette vil PROMOTE nu i højere grad fokusere på at uddanne nye lærere til nyoprettede lærerstillinger. Regeringen har aftalt, at i løbet af anden fase skal mindst 2/3 af PROMOTE-lærerne være nyuddannede, og at man vil oprette og finansiere nye stillinger i henhold til dette over statsbudgettet. Den fremtidige efterspørgsel efter pensionatpladser blandt kvindelige lærere blev analyseret og bekræftet. I den forbindelse medfører revisionen, at PROMOTE får til opgave at sikre en bedre sammenhæng mellem og annoncering af beskæftigelsesmuligheder og indkvarteringsmuligheder for kvindelige lærere. PROMOTE-kontaktpersonerne på lærerseminarerne vil blive involveret mere aktivt. Endelig anerkendte man ved revisionen behovet for en fortsat indsats for at forbedre kvaliteten og ligestillingsorienteringen af undervisningen. Den tekniske bistand fra Europa er blevet styrket i denne retning i samarbejde med lærerseminarierne.

I Pakistan finansierede EU et fireårigt pilotprojekt om "**bekæmpelse af misbrug af børnearbejde gennem forebyggelse, fjernelse og rehabilitering**". Projektet blev gennemført af ILO (EU-bidrag 900 000 EUR ud af i alt 1 728 000 EUR) blev afsluttet i august 2002. Det var navnlig fokuseret på risikofyldte industrier, og sigtet var at fjerne børn fra tvangsarbejde og få dem rehabiliteret gennem undervisning. Inden for projektet fik omkring 1 000 børn undervisning på de 18 centre, som ILO har oprettet. Projektet måtte delvis omlægges i løbet af gennemførelsen, hvilket mindskede dets forventede virkninger. Dette pilotprojekt har givet værdifulde erfaringer til et udvidet program i 2003.

- Makroøkonomiske politikker

Reformprogrammet for den finansielle sektor i Pakistan var udformet med det overordnede formål at forbedre de lokale levevilkår ved at levere økonomiske tjenesteydelser til fattige i landdistrikterne og til udvikling af SMV'er, og programmet modtog et EU-bidrag på 50 mio. EUR, som blev godkendt i 2002. Størstedelen af EU-bistanden skal udbetales i form af budgetstøtte, og en første tranche på 10 mio. EUR blev allerede udløst i 2002. Formålet med programmet er at indføre åbne og forudsigelige lovgivningsmæssige rammer og et bedre klima for effektiv levering af finansielle tjenesteydelser.

- Miljø

Miljøproblemerne er konstant i fokus som et horisontalt problem, eller også indarbejdes delkomponenter på miljøområdet i EU-finansierede projekter vedrørende produktion og infrastruktur i landdistrikterne i hele regionen. Derudover er en række projekter, der specifikt er rettet mod miljøproblemer, på vej i Syd- og Sydøstasien. Subregionen Sydøstasien har f.eks. traditionelt været blandt de områder i verden, der har den største biodiversitet. Denne rigdom er hurtigt på vej til at forsvinde på grund af befolkningspresset og utilstrækkelige lovgivningsmæssige rammer til sikring af bevaring og bæredygtig anvendelse af ressourcer.

Det EU-finansierede **regionale center for bevaring af biodiversitet (ARCBC)** inden for ASEAN, som næsten blev færdiggjort og revideret i 2002, er en regional enhed med et netværk af nationale referenceenheder for biodiversitet, der er oprettet med henblik på at løse den nuværende krise med tab af biodiversitet i ASEAN-regionen. Inden for projektet har man færdiggjort vurderinger af uddannelsesbehovet i syv ASEAN-medlemsstater og udviklet undervisningsmoduler og standarder for faglig kompetence for medarbejdere i fredede områder. Der er behov for yderligere arbejde for at formidle disse ressourcer rundt i regionen. Inden for projektet har man iværksat og finansieret mere end 50 forskningsprojekter, som alle fortsat er i gang. Resultatet vil styrke regionens forskningskapacitet, men der er behov for større fokus for at gøre forskningen relevant for spørgsmål, der er grænseoverskridende, omfatter flere lande eller hele ASEAN. Den langsigtede økonomiske levedygtighed for de institutioner, der er ansvarlige for bevarelse af biodiversiteten, er endnu ikke sikret, og derfor vil der være behov for nyskabelser inden for finansiering af fredede områder, hvis der skal kunne gøres betydelige fremskridt.

Palawan-projektet for beskyttelse af tropiske regnskove i Filippinerne var genstand for en revision forud for afslutningen i 2002. Resultaterne viste, at projektet havde gennemført en zoneopdeling i henhold til arealanvendelsen i hele Palawan-provinsen og indført mulighed for at benytte et geografisk informationssystem (GIS)

i de relevante offentlige kontorer. Der er også gennemført en effektiv kampagne for miljøbevidsthed, og lærere på grundskolen og sekundærskolen er blevet uddannet i at integrere miljøbudskaber i deres undervisningsplaner. Under projektet er der ligeledes gennemført 514 mikroprojekter vedrørende skovbrug, landbrug, små infrastrukturer i landdistrikterne og indkomstskabende aktiviteter og man har bistået ved oprettelsen af 23 institutioner i lokalsamfundene. Men projektets socioøkonomiske virkninger, den institutionelle styrkelse af organisationer i lokalsamfundene samt lokalsamfundenes deltagelse i mikroprojekter har ikke været særligt tilfredsstillende. I mellemtiden er projektet blev forlænget med yderligere to år med henblik på at give mulighed for bæredygtige resultater.

Støtteprogrammet for skovsektoren i Indonesien blev afsluttet i juni 2002. Der er tale om et sektorbaseret støtteprogram, der har til formål at ajourføre de nationale og provinsernes ressourcedatabaser på grundlag af pilotprojekter for skovbruget samt for at udvikle et integreret informationssystem for skovressourcer med henblik på at bistå de fysiske planlæggere med at styrke deres evne til at overvåge skovenes tilstand og nå frem til bevaring og bæredygtig forvaltning af ressourcerne. Projektet, hvortil EU har bidraget med 10,5 mio. EUR, har kun delvis nået de planlagte mål. Der er udviklet et integreret informationssystem for skovressourcer, men det er ikke blevet særligt udbredt. Projektet var planlagt til at skulle dække hele landet, men på grund af institutionelle mangler, var dette ikke muligt at gennemføre i projektets levetid.

– Partnerskab med ngo'er

I 2002 ydede EU 31,9 mio. EUR i medfinansiering til 38 ngo-projekter til en samlet værdi på 54,8 mio. EUR. Der blev finansieret projekter inden for en række forskellige områder, herunder integreret udvikling af landdistrikter, kapacitetsopbygning, primær sundhedspleje herunder forplantningssundhed, menneskerettigheder og udvikling af det civile samfund. De primære modtagere var Indien med ni projekter efterfulgt af Cambodja, Bangladesh og Vietnam med hver fire projekter og Laos med tre projekter. I mellemtiden spillede ngo'er fortsat en stor rolle som kontrahenter eller deltagere i indkaldelser af forslag om gennemførelse af EU-programmer inden for de sociale sektorer og på området for rehabilitering og støtte til flygtninge og fordrevne.

6.5.4 *De "tre K'er" - kohærens, koordinering og komplementaritet (Coherence, Co-ordination and Complementarity - de tre C'er på engelsk)*

6.5.4.1 Samarbejde med EU's medlemsstater og andre donorer i Asien

Det er almindeligt anerkendt, at bistandens effektivitet bl.a. afhænger af en grundlig koordinering mellem donorerne. Ordninger for medfinansiering eller sammenlægning af investeringer gør denne koordinering endnu mere nødvendig. I forbindelse med udarbejdelse af landestrategierne for Asien i 2002 har EU intensiveret samarbejdet med både bilaterale og multilaterale donorer. Samordningen med EU's medlemsstater har fået særlig opmærksomhed. Kommissionens delegation i marken inddrager medlemsstaternes repræsentanter på stedet aktivt i projektcyklen gennem informationsudveksling, projektbesøg og rapportering. Eksemplet med donorsamarbejdet i Vietnam illustrerer på udmærket vis, hvordan koordineringen fungerer i praksis.

Vietnam, et eksempel på koordinering

Kommissionen har udvalgt Vietnam som et af fire pilotlande (de øvrige er Marokko, Mozambique og Nicaragua) til et initiativ om samordning af politikker og harmonisering af procedurer i henhold til konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Barcelona i marts 2002.

Kommissionen foretog en rejse til Hanoi for at iværksætte initiativet sidst i september 2002. Et af de vigtigste resultater af denne rejse var, at samordningen blandt donorerne generelt bliver stadig bedre, mens der har været tale om en intensivering af den interne EU-samordning. I en bredere sammenhæng spiller donorgruppen af ligesindede (en gruppe bestående af syv donorer, hvoraf de fire er EU-medlemsstater) en førende rolle i Vietnam med hensyn til at støtte en bedre forvaltning af den eksterne bistand og fremme af deres indbyrdes harmonisering. De formelle koordineringsfora mellem donorer og regeringen er møderne i høringsgruppen, som ledes af regeringen og Verdensbanken (den består af omkring 50 bilaterale og multilaterale donorer) og grupperne for udviklingspartnerskaber.

På EU-niveau fungerer koordineringsmekanismerne i Vietnam inden for følgende fire hovedområder:

Samarbejde: månedlige møder, fælles EU-erklæringer, fælles katalog over EU's samarbejdsaktiviteter, harmonisering af lokale udgifter, kombinerede EU-forpligtelser, løbende dialog om strategier, herunder definition af landestrategidokumenter og det nationale vejledende program, informationsmøder og rapportering for alle missioner med henblik på identificering og bedømmelse.

Handelsmæssige/økonomiske relationer: månedlige møder, årlig EU-rapport, fælles støtte fra EF/EU-medlemsstaterne til det europæiske center for erhvervsinformation (EBIC), et program for formidling af handelsrelaterede oplysninger til både lokale og europæiske virksomheder.

Menneskerettigheder: månedlige møder, informationsudveksling, lokale trojkamøder og -missioner, fælles EU-erklæringer.

Kultur og EU's synlighed: månedlige møder, fælles foranstaltninger, kulturelle begivenheder arrangeret af medlemsstaterne offentliggøres på delegationens websted med en EU-filmfestival hvert andet år.

Uanset de hidtidige fremskridt på disse områder har EU og medlemsstaterne anerkendt, at samordningen kan styrkes yderligere, navnlig med hensyn til harmonisering af procedurerne vedrørende offentlige indkøb og programevaluering.

6.5.4.2 EIB-aktiviteter

Den Europæiske Investeringsbank er Den Europæiske Unions finansieringsinstitution. Banken er politisk ledet og deltager aktivt i EU's udviklings- og samarbejdspolitik i Asien. Den yder langfristede lån til projekter af fælles interesse for både modtagerlandet og EU. Lånene er omfattet af EU's budgetgaranti.

I 2002 udlånte EIB 40 mio. EUR til Sri Lanka som et globallån til finansiering af små og mellemstore projekter og 49,5 mio. EUR til Telkomsel-projektet (udbygning af mobilkommunikationsnettet) i Indonesien.

6.5.4.3 ECHO

I 2002 opstod der en lang række humanitære krisesituationer i Asien. ECHO's strategi i 2002 gik ud på at tilpasse interventionerne til specifikke situationer, idet en regional indsats ofte er uhensigtsmæssig. ECHO vil fortsætte denne politiske fremgangsmåde i 2003.

ECHO ydede finansiering til **Østtimor** (1,94 mio. EUR) med henblik på at forberede sammenknytningen af nødhjælp, rehabilitering og udviklingsstøtte og sin egen tilbagetrækning fra landet efter, at det var blevet uafhængigt. I **Indonesien** var ECHO's aktiviteter fokuseret på behovet hos de befolkningsgrupper, der var berørt af uroen på Molukkerne, Sulawesi og det centrale Kalimantan (3,5 mio. EUR).

ECHO inter文nerede i **Burma/Myanmar** til fordel for etniske minoriteter og internt fordrevne (3,5 mio. EUR) og med støtte til flygtninge fra Myanmar i lejre på grænsen mellem Myanmar og Thailand (8 mio. EUR). I **Sri Lanka** var de humanitære operationer fokuseret på fordrevne og ofre for den interne konflikt.

I **Indien** finansierede man operationer (5 mio. EUR) for at hjælpe ofrene for etniske uroligheder i Gujarat og de grupper, der var påvirkede af konflikten i Jammu og Kashmir, mens srilankanske flygtninge fra Tamil Naidu fik stillet grundlæggende faciliteter til rådighed (8,3 mio. EUR).

I **Nepal** ydede ECHO 3,7 mio. EUR til flygtninge fra **Bhutan** og til ofre for den interne konflikt. I **Cambodja** var situationen i de fattigste regioner og tilbagevendte flygtninges behov målet for humanitære projekter (5,5 mio. EUR).

I **Afghanistan, Pakistan og Iran** blev der udbetalt støtte på i alt 73,3 mio. EUR. De humanitære operationer var fokuseret på afghanske og pakistanske ofre for tørken, de afghanske flygtninges løbende tilbagevenden fra Iran og Pakistan og på ofrene for jordskælvene i Iran og Afghanistan.

I **Nordkorea** forpligtede ECHO finansiering på i alt 21 mio. EUR til de mest sårbare grupper, navnlig børn og syge, samt ofre for oversvømmelserne. Desuden var ofrene for snestorme og oversvømmelser fortsat i fokus for ECHO's aktiviteter i **Kina** (4,5 mio. EUR).

ECHO vedtog også en handlingsplan (3,5 mio. EUR) inden for rammerne af sit regionale katastrofeberedskabs- og forebyggelsesprogram (**DIPECHO**), der dækker Sydøstasien. Formålet med handlingsplanen er at styrke lokalsamfundenes og institutionernes evne til at reagere effektivt på årligt tilbagevendende naturkatastrofer.

Den Europæiske Fællesskabs Kontor for Humanitær Bistands (ECHO) finansieringsbeslutninger i 2002

Land	Mio. EUR
Afghanistan/Pakistan/Iran	73,25
Nordkorea	21,02
Sri Lanka	8,30
Cambodja	5,50
Thailand	5,46
Indien	5,00
Kina/Tibet	4,45
Nepal/Bhutan	3,67
Indonesien	3,54
Burma/Myanmar	3,50
DIPECHO-handlingsplan for SØ-Asien	3,46
Østtimor	1,93
Vietnam	1,19
Laos	1,13
I alt	141,40

6.5.5 Resultatorienteret tilsyn

I 2002 blev der foretaget i alt 95 tilsynsbesøg på 79 projekter i 13 lande i Asien¹⁵⁰. Fordelingen af besøgte projekter efter samarbejdsområde fremgår af nedenstående tabel.

Projekter efter samarbejdsområde i Asien

	2002	Antal rapporter	Antal programmer	Samlet budget (mio. EUR)	Gnsn. størrelse (mio. EUR)
1	Handel og udvikling	2	2	6,1	3,0
2	Regional integration	18	3	52,3	17,4
3	Makroøk. politikker og sociale tjenester	20	19	484,9	25,5
4	Transport	3	3	34,0	11,3
5	Fødevaresikkerhed og udvikling af landdistrikter	38	38	492,5	12,9
6	Instit.kapacitet og forsvarlig forvaltning	13	13	96,0	7,4
7	Andet (byudvikling)	1	1	5,6	5,6
	I alt	95	79	1171,4	83,1

Gennemsnitlig vurdering for tilsynskriterier i Asien efter prioriteret område

	Handel & udvik.	Regional integr.	Makroøk. og sociale tj.	Transport	Institutions- og kap.opbygn .
Relevans	3	2,3	2,5	3,3	2,7
Ressource-effektivitet	2,5	2,7	2,4	3,6	2,5
Effektivitet	3	2,6	2,9	3,3	2,7
Virkning	2	2,6	2,7	3	2,3
Bæredygtighed	2,5	2,9	2,6	3,6	2,6
Gennemsnit	2,6	2,6	2,6	3,3	2,5

Uddannelse - nøglen til fattigdomsbekæmpelse

Under hensyntagen til EU's overordnede mål om fattigdomsbekæmpelse er resultaterne af projekterne inden for uddannelsessektoren særligt opmuntrende. Det gennemsnitlige pointtal på 2,74 for uddannelsesprogrammer (baseret på en stikprøve på 12 rapporter - 188 mio. EUR) sammenholdt med et gennemsnit på 2,64 for alle projekter i Asien bekræfter mulighederne for en omfattende påvirkning inden for denne sektor. Uanset denne positive tendens er budgetterne i den sociale sektor under konstant pres, og tilstrækkelige offentlige udgifter er fortsat en prioritering inden for EU's politiske dialog med partnerlandene.

¹⁵⁰

Tilsynet med *regionale* programmer og projekter betyder, at adskillige komponenter skal besøges, hvilket giver anledning til udarbejdelse af mere end én rapport for samme program eller projekt.

Den overordnede konklusion på tilsynsmissionerne i 2002 er, at resultaterne af projekter og programmer i Asien generelt set er positive. Man kan uddrage nyttige erfaringer, og de kvalitetsforbedrende foranstaltninger ajourføres konstant. De hidtidige resultater viser, at de to faktorer, projekternes/programmernes relevans og udformning, er nøglen til et vellykket resultat. I forbindelse med udbredelsen har man gennemført kvalitetsforbedrende foranstaltninger i form af en intensivering af uddannelsen i forvaltning af projektcyklen samt screening af projekter i den indledende fase af identificeringen med henblik på at sikre en mere robust projektforberejdelse.

Desuden intensiverer EU i samarbejde med hele donorsamfundet sin dialog med partnerregeringerne i et forsøg på at tilskynde til mere strategiske politiske metoder for fattigdomsbekæmpelse.

6.5.6 *Konklusioner og perspektiver*

Gennem sine samarbejdsaktiviteter bestræber EU sig på at yde et bidrag til at reducere fattigdommen og højne levestandarden i Asien. Fællesskabets rolle omfatter ligeledes etablering af et bedre forhold mellem disse lande og EU, fremme af øget demokratisering og sikring af freden. Dette omfatter f.eks. støtte til genopbygning og rehabilitering af lande, der er ramt af konflikter, som f.eks. Afghanistan og Østtimor, og iværksættelse af aktiviteter rettet mod konfliktforebyggelse i regionen som f.eks. støtte til fredsprocessen i Sri Lanka. Grundlæggende sundhed og primæruddannelse er prioriterede områder og vil fortsat modtage mindst en tredjedel af de midler, der står til rådighed under den relevante budgetpost. Man vil koncentrere sig om interventioner på sektorniveau, bekæmpelse af fattigdom gennem programmer, hvor landene har ejerskabet, samt øget koordinering mellem donor- og modtagerlande. Tildelingen af bistandsfinansiering skal fuldt ud afspejle fokuseringen på fattigdomsbekæmpelse i Kommissionens meddelelse om udviklingspolitik¹⁵¹ med særligt fokus på opfyldelsen af millenniummålene.

Det økonomiske samarbejde med Asien er interessant for begge parter, idet man hovedsagelig fokuserer på erhvervsmiljøet og samtidig styrker aktiviteterne med henblik på at lette samhandelen og nøgleområder som energi, miljøteknologi og biodiversitet.

Der kan gøres langt mere for at fremme den gensidige forståelse, indføre fælles centrale værdier og højne de europæiske operatørers og akademikers profil i Asien og omvendt. Med dette in mente lægger EU vægt på at styrke og udvide netværket og mulighederne for EU-delegationerne i Asien¹⁵². I mellemtiden planlægges det også i 2003 at ajourføre Unionens regionale strategi over for Asien for at tage højde for nye udfordringer som følge af globaliseringen samt udviklingen på den internationale politiske scene.

¹⁵¹ Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om Det Europæiske Fællesskabs udviklingspolitik (KOM(2000) 212), endelig udg., Bruxelles, 26.04.2000.

¹⁵² EU har i øjeblikket 12 delegationer i regionen, i Colombo, Dhaka, Islamabad, New Delhi, Bangkok, Hanoi, Jakarta, Manila, Beijing (plus et kontor i Hong Kong), Seoul, Tokyo og Canberra. To af disse (Hanoi og Colombo) er åbnet siden 1994.

6.6 LATINAMERIKA

Latinamerika er kendetegnet af store geografiske forskelligheder med indfødte og indvandrede befolkninger og er samtidig en region, der deler en historisk arv samt fælles værdier og sprog med Europa. Efter flere år med politisk ustabilitet og subregionale konflikter er hele kontinentet i dag, med undtagelse af Cuba, demokratisk styret, og en række interne konflikter har veget pladsen for en fredsproces. Latinamerika har ligeledes indledt en regional integrationsproces (Mercosur, Andesfællesskabet, Mellemamerika) med tilhørende frihandelsprotokoller, der spiller en afgørende rolle for handelen og dermed bidrager til økonomisk vækst og udvikling i regionen. Velstanden er imidlertid ujævnt fordelt fra land til land og inden for de enkelte lande; samlet lever over 200 mio. mennesker under fattigdomsgrænsen. Endelig er denne verdensdel med en enestående miljørigdom også et højrisikoområde med hensyn til klimaforhold og seismologiske forhold. Det er således inden for denne komplekse ramme, at Den Europæiske Union tilskynder og bistår aktørerne i regionen i deres demokratiseringsbestræbelser, i kampen mod sociale uligheder, økonomisk integration og miljøbeskyttelse og bidrager til at undsætte de befolkninger, der rammes af naturkatastrofer.

6.6.1 *Strategiske mål og resultater*

I 2002 var relationerne mellem Den Europæiske Union og Latinamerika præget af det andet topmøde i Madrid for stats- og regeringscheferne fra EU-landene, Latinamerika og Vestindien (EU-ALC). På dette møde kunne man afslutte forhandlingerne om en associeringsaftale mellem EU og Chile, som blev formelt underskrevet i november, samt en fortsættelse af forhandlingerne mellem EU og Mercosur. På topmødet enedes man ligeledes om at forhandle om aftaler vedrørende en politisk dialog og samarbejde mellem EU og Mellemamerika samt mellem EU og Andesfællesskabet. Kommissionen har allerede vedtaget en henstilling til Rådets beslutning om tilladelse til at indlede forhandlinger med henblik på indgåelse af aftaler med disse to subregioner.

Topmødet i Madrid mellem EU-ALC gav mulighed for at fastsætte en række fremtidige prioriteringer for det strategiske partnerskab inden for det politiske, det økonomiske og det samarbejds-mæssige område. Menneskerettigheder, demokrati, regional integration og social samhørighed samt samarbejde inden for de multilaterale sammenhænge udgør fortsat prioriterede retningslinjer.

I 2002 underskrev Kommissionen et forståelsesmemorandum med Den Interamerikanske Udviklingsbank, som giver mulighed for fælles samarbejdsforanstaltninger.

Arbejdet med analyse og programmering af prioriteringerne for samarbejdet med Latinamerika som helhed og med de enkelte lande og subregioner er afsluttet. Ved iværksættelsen af samarbejdet fortsatte man indarbejdelsen af tværgående temaer, hvoraf to har særlig betydning i Latinamerika: respekten for menneskerettigheder (Andesregionen og Mellemamerika) og forsvarlig forvaltning (navnlig Chile, Ecuador og Peru).

Kommissionen har ligeledes vedtaget og fremsendt et forslag til Rådet om en ny forordning om forvaltning af bistanden til Latinamerika og Asien¹⁵³ med henblik på at harmonisere sine procedurer i henhold til kravene i den overordnede reform af forvaltningen af EU's bistand til tredjelande.

FORPLIGTELSE OG BETALINGER I 2001 OG 2002
Budgetkonto B7-310 og 311 (undtagen BA-kontoen og Cuba)

	FORPLIGTELSE		BETALINGER	
	EUR		EUR	
Konto B7-310/311	2002	2001	2002	2001
Subtotal bilateralt	114 483 623,41	133 292 500	107 028 048	89 057 812
Subtotal regionalt	129 890 753,99	84 373 500		
Ikke fordelte betalinger og betalinger fra europæiske lande (vedrører især regionale programmer)			32 176 585	35 394 789
BILATERALT /REGIONALT	244 374 377,40	217 666 000	139 204 633	124 452 601

SAMLEDE FORPLIGTELSE OG BETALINGER LATINAMERIKA 1999-2002
(i mio. EUR)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	I ALT
Forpligtelser	506,8	484,7	486,4	418,7	425,5	315,7	382,0	3 124,7
Betalinger	263,7	313,9	279,3	325,5	421,9	272,4	271,5	2 042,1

6.6.2 Prioriteringer for programmeringen

Programmeringen for perioden 2002-2006 (budgetkonto B7-310 og 311) sker i overensstemmelse med de fastlagte budgetoverslag.

EU's bistand fordeles som følger i forhold til det samlede budget:

- 37 % til Mellemamerika og Mexico
- 27 % til Andes-området
- 17 % til den sydlige del af Sydamerika
- 16 % til regionen Latinamerika
- 3 % i reserve

Programmeringen for Latinamerika er kendetegnet af bestemte tendenser:

- den sociale sektor omfatter 56 % af programmeringen (i henhold til kriterierne fra DAC/OECD). Målsætningen på 35 % er klart overskredet med en betydelig andel til uddannelse, sociale infrastrukturer, støtte til dårligt stillede grupper og fattigdomsbekæmpelse: Disse prioriteringer kan genfindes i stort set alle dokumenter for den regionale og nationale programmering.

¹⁵³ (KOM(2002) 340 endelig, af 2.7.2002).

- støtte til det civile samfund udgør en betydelig del af især den regionale programmering (programmerne Alfa, AL-Invest, Urb-AL og @LIS, som fortsætter i perioden) og i de tre subregionale programmer: Mellemamerika, Andesfællesskabet og Mercosur. I nogle lande (Guatemala) er der tale om et element af støtte til det civile samfund
- institutionel støtte, støtte til reformen af statsapparatet findes i de fleste programmeringsdokumenter: i det regionale dokument for Mexico (i kampen mod social ulighed og støtte til energimyndighederne), i alle dokumenter for Mellemamerika og Mercosur, herunder den subregionale programmering, Colombia og Peru
- støtte til regional, økonomisk integration, til handel og til investeringer afspejler situationen og behovene i lande og subregioner, og der kan skelnes mellem:
 - horisontale programmer som Al-Invest, @lis-informationssamfundet (programmeret i 2001, men videreført i denne periode)
 - støtte til indførelse af en frihandelszone med Mexico samt videnskabeligt og teknologisk samarbejde (over 50 % af budgetmidlerne svarende til 30 mio. EUR)
 - støtte til regional integration i Mellemamerika (fælles toldsystem, harmonisering af politikker) svarende til 46 % af budgetmidlerne; for landene i Mellemamerika ligger denne andel mellem 10 og 20 %.
 - Den regionale og nationale programmering for Andesfællesskabet (i øjeblikket undtagen Colombia) omfatter integration og handel svarende til mellem 5 og 33 % af det samlede budget.
 - Hele den regionale programmering og for Mercosur-landene svarende til 50 % af de budgetmidler, der er afsat til dette.

På sektorplan:

- De to subregionale programmer, Mellemamerika og Andesfællesskabet, samt det regionale program omfatter på grund af regionens sårbarhed et element til forebyggelse og bekæmpelse af naturkatastrofer til et samlet beløb på næsten 70 mio. EUR.
- Miljøsektoren udgør 14 % af den samlede programmering (Honduras, Ecuador, Brasilien, Chile).
- Udvikling af landdistrikter udgør hovedparten af programmerne for i landene i Mellemamerika og Andes-området.

6.6.3 *Vigtigste resultater i 2002*

Gennemførelsesforanstaltningerne afvikles inden for rammerne af den samarbejdsstrategi, der blev defineret i løbet af 2002, gennem retningslinjer for de enkelte lande og regioner.

6.6.3.1 Landestrategier

Dialogen mellem Det Europæiske Fællesskab og landene i Latinamerika, som blev indledt i 2001 (processen med forståelsesmemoranda), gjorde det muligt at forbedre samarbejdet med disse lande. Den gradvise indsats for at rette op på regeringernes manglende aktiviteter eller midler gjorde plads for fælles overvejelser både vedrørende de prioriterede udviklingssektorer i de enkelte lande på langt sigt og vedrørende EU's bidrag til regeringernes bestræbelser.

Udarbejdelsen af programmeringsdokumenterne blev afsluttet i løbet af 2002. Kommissionen vedtog 17 nationale strategidokumenter, tre dokumenter om subregionale strategier (Mellemerika, Andesfællesskabet og Mercosur) og et regionalt strategidokument (Latinamerika). I overensstemmelse med Kommissionens nye retningslinjer for bistand til tredjelande afspejler disse dokumenter en koncentration af prioriteringerne og en stræben efter komplementaritet i forhold til de øvrige donorer, samtidig med at der tages hensyn til alle de fællesskabspolitikker, der påvirker landene eller regionen (handel, landbrug, fiskeri, miljø, forskning osv.). Hver af strategierne omfatter en flerårig programmering for gennemførelsen af aktiviteter, der iværksættes af EuropeAid og EU's delegationer.

Ved udgangen af 2002 viste det sig, at på grund af den alvorlige økonomiske, finansielle og sociale krise i Argentina var den flerårige programmering i strategidokumentet ikke længere aktuel. Derfor begyndte man at overveje behovet for at justere de prioriterede interventionssektorer, hvilket i 2003 vil føre til en fuldstændig revision af landestrategidokumentet for Argentina.

Desuden var det ikke muligt at iværksætte et program for sektorjusteringer for eksportfremme i Paraguay, idet forudsætningerne for udbetaling af bistanden (indførelse af hensigtsmæssig lovgivning og IMF's godkendelse af den makroøkonomiske situation) ikke var til stede. Kommissionen følger udviklingen nøje og reagerede hurtigt på denne situation ved at planlægge et klassisk program på dette område i stedet for sektorprogrammet.

6.6.3.2 Implementering

De to hovedinstrumenter for samarbejdet med Latinamerika er det finansielle og tekniske samarbejde samt det økonomiske samarbejde¹⁵⁴. Kommissionen har forpligtet mere end det oprindelige beløb til de forskellige projekter og programmer (244 374 377 EUR mod 239 851 500 EUR).

Projekterne, som Den Europæiske Union finansierede i Latinamerika i 2002 under det **finansielle og tekniske samarbejde** (17 projekter, samlet beløb: 123 mio. EUR), vedrører især følgende sektorer: miljø og udvikling af landdistrikter, institutionel bistand, den private sektor, sundhed, uddannelse, ugunstigt stillede befolkningsgrupper, retsstaten og regional integration samt sektorer, der spiller en rolle med henblik på styrkelse af den økonomiske udvikling og navnlig styrkelse af den intraregionale handel.

Inden for rammerne af det **økonomiske samarbejde** vedrører projekterne (5 projekter - samlet beløb: 121 mio. EUR) navnlig regionale foranstaltninger inden for

¹⁵⁴

Henholdsvis budgetpost B7-310 og B7-311.

forskellige områder som samarbejde mellem SMV'er (små og mellemstore virksomheder) i Europa og Latinamerika (*programmet AL-Invest III*¹⁵⁵ samlet beløb 46 mio. EUR), regional integration, videregående uddannelse (*programmet ALBan*¹⁵⁶; samlet beløb: 88,5 mio. EUR, heraf 45 mio. forpligtet i 2002) samt styrkelse af *programmet Alfa*¹⁵⁷; samlet beløb: 27 mio. EUR.

- Konfliktforebyggelse, forsvarlig forvaltning og retsstaten

På området **forsvarlig forvaltning** søger man gennem "*det integrerede program for forsvarlig forvaltning og decentralisering i Coquimbo-regionen*" i Chile at indføre nye metoder for statslig indgriben til fremme af demokratisering og forsvarlig forvaltning navnlig gennem en større grad af decentralisering både på nationalt plan i retning af regioner og provinser og på regionalt niveau i retning af det kommunale og lokale niveau. Dette er i øvrigt også et led i processen mod en generelt større inddragelse af befolkningen. Udtalelsen efter midtvejsevalueringen var i store træk positiv, og de indhøstede erfaringer bør centreres og fokuseres med henblik på gennemførelse af den overordnede målsætning.

Desuden fortsættes gennemførelsen af de to flerårige regionale programmer (2001-2005), som blev iværksat i 2001 (næsten 22 mio. EUR på 2000-budgettet). De har til formål at bidrage til fremme af menneskerettigheder og grundlæggende friheder i landene i Andesfællesskabet og Mellemamerika. Aktiviteterne inden for de forskellige aktionsområder for disse programmer gennemføres af ikke-statslige organisationer, universiteter og uafhængige institutioner.

I 2002 blev der skabt ny dynamik i den colombianske regerings fredsbestræbelser med iværksættelsen af projektet "*Fredslaboratoriet i Magdalena Medio*" med foranstaltninger til socioøkonomisk reaktivering og fattigdomsbekæmpelse i området (EU-bidrag: 34,8 mio. EUR).

Der blev forpligtet 904 000 EUR til projektet for støtte til "*Kommissionen for sandhed og forsoning*" i Peru med FN som partner. I øvrigt blev der forpligtet 12 mio. EUR til programmet "*Styrkelse af det civile samfund*" i Guatemala.

Det europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder ydede i 2002 støtte til nye projekter i landene i Mellem- og Sydamerika for tæt ved 16 mio. EUR. Desuden vil der blive gennemført mikroprojekter i tre af landene i initiativets målgruppe: Colombia, Guatemala og Mexico. Et beløb på 939 400 blev afsat til støtte til konfliktforebyggelse for at bidrage til stabilisering i Andes-regionen og som støtte for vedtagelse og gennemførelse af en fælles sikkerhedspolitik samt konsolidering af den regionale integrationsproces. I forbindelse med støtten til demokratiseringsprocessen og styrkelse af retsstaten har man inden for initiativet støttet overgangen til demokrati i Ecuador gennem udsendelse af en valgobservatørmission til præsident- og parlamentsvalgene, og i Colombia har man bidraget til befolkningens deltagelse i valgprocessen og demokratisk kontrol af kommunalrådsmedlemmerne. Der blev ligeledes ydet støtte til indførelsen af en moralkodeks og demokratiuddannelse i Ecuador. I Venezuela sigter et projekt til 600 000 EUR på at fremme dialogen mellem regeringen og repræsentanter for

¹⁵⁵ http://europa.eu.int/comm/europeaid/projects/al-invest/index_fr.htm.

¹⁵⁶ http://europa.eu.int/comm/europeaid/projects/alban/index_fr.htm.

¹⁵⁷ http://europa.eu.int/comm/europeaid/projects/alfa/index_fr.htm.

oppositionen med henblik på at fremme en konstruktiv dialog mellem de to parter, yde bistand til valghandlinger for at give mulighed for frie og retfærdige valg samt støtte til afvæbning af civilbefolkningen. Inden for rammerne af demokratiinitiativet har Kommissionen bidraget med over 4,8 mio. EUR til otte projekter vedrørende fremme og forsvar af menneskerettigheder og grundlæggende friheder, heraf tre i Colombia (styrkelse af fængelssystemet, fremme af de indsatte rettigheder, styrkelse af forligsinstitutionens kapacitet, menneskerettighedslovgivning, uddannelse af det civile samfund og indførelse af en kultur med respekt for menneskerettigheder) og et i Mexico. Initiativet har bidraget med næsten 6 mio. EUR til kampen mod racisme, fremmedhad og diskrimination imod mindretal og indfødte befolkninger, navnlig i Bolivia, Colombia, Guatemala, Nicaragua, Ecuador, Paraguay og Peru. Endelig bidrog man med over 2,3 mio. EUR til forebyggelse af tortur og støtte til rehabilitering af torturofre i Argentina, Peru og Chile.

– Institutionel støtte

Inden for området **institutionel støtte** er to projekter blevet lukket, idet de planlagte aktiviteter var afsluttet: "*Styrkelse af den demokratiske udvikling*" i El Salvador, der havde til formål at forbedre administrativ praksis, og "*Reform af udenrigsministeriet*" i Panama (EU-bidrag: 1 mio. EUR; varighed: 1 år), der havde til formål at indføre et kvalifikationssystem inden for administrationen.

Projekterne for institutionel støtte har ikke været genstand for nogen midtvejsevaluering. I 2002 har man dog konsolideret aktiviteterne vedrørende målsætningen om styrkelse af den institutionelle kapacitet, navnlig inden for retsvæsen og decentralisering, for bedre at kunne løse udfordringerne med forsvarlig forvaltning og retsstaten i Latinamerika.

I 2002 iværksattes to projekter inden for området institutionel støtte i Latinamerika: "*Støtte til reformering og modernisering af den offentlige administration*" i Honduras (EU-bidrag: 4 mio. EUR) og "*Støtte til og modernisering af de retlige myndigheder*" i Mexico (EU-bidrag: 3,5 mio. EUR).

Inden for den **private sektor** er to projekter blevet afsluttet: Projektet "*Nationalt center for information om markedet og social fremgang*" til fremme af handel og styrkelse af Honduras' eksport gennem en hensigtsmæssig informationstjeneste. (EU-bidrag: 780 000 EUR - varighed: 2 år). Og projektet "*Diagnosticering af rejesygdomme i Ecuador*" i sektoren for små og mellemstore virksomheder med henblik på forøgelse af rejeproduktionen og diagnosticering af rejesygdomme samt et stabilt beskæftigelsesniveau inden for sektoren. (EU-bidrag: 980 000 EUR - varighed: 3 år). I Argentina blev der gennemført en midtvejsevaluering af projektet "*Regionaludvikling og styrkelse af provinsernes støttestrukturer for argentinske SMV'er*". Det overordnede mål med dette projekt er at forbedre de argentinske SMV'ers (små og mellemstore virksomheder) konkurrenceevne inden for rammerne af den nye hjemlige konjunktur og åbningen af de internationale markeder og derigennem fremme udviklingen af den regionale økonomi. (EU-bidrag: 3 mio. EUR - varighed: 3 år).

EU har godkendt programmet "*Støtte til handelsudvikling og investeringsfremme*" i Bolivia (EU-bidrag: 6,3 mio. EUR). Der er tale om EU's første intervention inden for denne sektor i Bolivia. I 2002 godkendte man ligeledes et støtteprogram for SMV'er i Latinamerika i form af en rammekontrakt for virksomheder til et beløb på 200 000

EUR i samarbejde med "Confederation of European Senior Expert Services" (CESES). Medlemmerne af CESES vil støtte EU's programmer med uddannelse og rådgivning.

Med hensyn til integration af **kønsaspektet** havde projektet "*PROIGUALDAD - fremme af lige muligheder*" i Panama (EU-bidrag: 9,8 mio. EUR) til formål at forbedre kvinders socioøkonomiske situation i alle samfundslag og fremme deres deltagelse i den politiske, sociale og økonomiske udvikling.

"PROIGUALDAD - Promoción de la igualdad de oportunidades" - Panama

Projektet er meget kompliceret med hensyn til temaer og antal aktører og det største, der hidtil er gennemført på ligestillingsområdet i Latinamerika (EU-bidrag: 9,8 mio. EUR - varighed 5 år).

Projektet har bevidstgjort alle samfundslag i Panama om kønsspørgsmålet, arbejdet med den offentlige sektor og det civile samfund og etableret en veritabel synergi mellem alle aktørerne (39 statslige og ikke-statslige organisationer), skabt forudsætninger for hensyntagen til kvinders stilling og lige muligheder som prioriterede aspekter i de offentlige politikker, uddannelsessystemet og sociale organisationer og forbedret situationen for mange kvinder, der deltager i dette projekt over hele landet.

Det er vanskeligt at sætte tal på resultaterne af dette vigtige projekt, hvor det er lykkedes at indarbejde ligestillingsaspektet i det panamanske uddannelsessystem og i de retlige instrumenter samt at gøre hele befolkningen bevidst om kvinders stilling gennem multimediekampagner med betydelig virkning. Der er afholdt en lang række bevidstgørelses- og uddannelseskurser; 16 335 personer, heraf 3 770 mænd, har fulgt bevidstgørelseskurserne vedrørende ligestillingsperspektivet i programmets løbetid. Kvinder på landet og indfødte kvinder har fået særlig opmærksomhed med henblik på inddragelse i beslutningstagningen i samfundet og deltagelse i produktionsprojekter, der kan forbedre livskvaliteten, hvilket ligeledes omfatter kurser, der skal forberede underviserne på læse- og skriveundervisning, også tosproget for de indfødte.

"PROIGUALDAD" udgør et vigtigt skridt i retning af at skabe et mere retfærdigt, afbalanceret og ligeligt samfund i Panama; et enestående projekt af sin type (også det eneste!), og erfaringerne og resultaterne kan anvendes inden for andre initiativer vedrørende udviklingssamarbejde i Latinamerika eller andre regioner i verden.

– Samarbejde og regional integration

På området **regional integration** har Kommissionen i 2002 fortsat sin støtte til integrationsprocessen i de tre største regioner i Latinamerika: Mellemamerika, Andesfællesskabet og Mercosur.

To eksperter blev udsendt på en mission for en periode på tre måneder i Mellemamerika, i El Salvador, hjemsted for SICA (Sistema de Integración Centroamericana – *det mellemamerikanske integrationssystem*) for at støtte dets institutionelle struktur (samlet udgift: 200 000 EUR). Desuden blev der bl.a. underskrevet en finansieringsaftale om et toldprojekt mellem EU, SICA og SIECA (Secretaria de Integración Económica Centroamericana – *det mellemamerikanske sekretariat for økonomisk integration*), som er hjemsted for projektet (udgift: 8 mio. EUR).

Inden for Andesfællesskabet indledte man gennemførelsen af to projekter vedrørende tekniske standarder og konkurrenceret (EU-bidrag: 2 mio. EUR hvert) med oprettelse af forvaltningsenheder for projekterne.

Hvad angår Mercosur startede tre projekter for institutionel støtte i regionen efter afslutningen af udvælgelsesprocedurer for den tekniske bistand (samlet EU-bidrag: 2 mio. EUR).

Der blev indledt et statistikprojekt i samarbejde med Andesfællesskabet (EU-bidrag: 5 mio. EUR).

Sideløbende med det bilaterale samarbejde med de latinamerikanske lande eller med regionale grupperinger udvikler Den Europæiske Union en regional indsats over for Latinamerika som helhed. Dette regionale samarbejde gennemføres i form af regionale programmer, der er åbne for aktører fra landene i de to regioner. Vurderingen af resultaterne af disse programmer er overordnet set meget positiv, hvilket forklarer, at man har anvendt en større del af de disponible økonomiske midler.

ALBAN-programmet, ekspertstipendier på højt niveau, som blev vedtaget i foråret 2002, blev iværksat inden for rammerne af det andet topmøde mellem Den Europæiske Union, Latinamerika og Vestindien, som blev afholdt i Madrid. Det samlede budget er på 113,5 mio. EUR, hvoraf 45 mio. EUR kommer fra Det Europæiske Fællesskabs økonomiske forpligtelse i 2002.

35 projekter i fase 1 af **ALFA**-programmet for videregående uddannelse har afsluttet deres aktiviteter, og 70 andre fortsætter deres arbejdsprogrammer. I 2002 godkendte Kommissionen fase 2 - **ALFA II** - (2000-2005 supplerende forpligtelser på 17 mio. EUR).

Fase III af programmet **AL-INVEST** blev godkendt af medlemsstaterne i 2002 og vil blive iværksat i andet halvår af 2003 (beløb: 46 mio. EUR). Styrken ved programmet **AL-INVEST** er netværket af operatører¹⁵⁸, som blev oprettet for at sikre en korrekt gennemførelse af aktiviteterne, og som består af handelskamre, branchesammenslutninger og andre repræsentanter for den private sektor¹⁵⁹.

På EU-ALC-topmødet i Madrid udtrykte landene fra Vestindien ønske om at kunne deltage i **@LIS**-programmet (informationssamfundet). Det har de mulighed for i dag, og deres deltagelse finansieres af EUF.

Deltagelsesprocenten i **URB-AL**-programmet (byudvikling) steg til næsten 100 % i 2002 takket være opbygningen af fem nye temanetværk. Medfinansieringen fra Fællesskabet nåede op på 8,7 mio. EUR ud af de allerede forpligtede midler til 20 projekter, der blev udvalgt i januar 2002.

– Transport og infrastruktur

Inden for rammerne af dette sektorsamarbejde var omkring 10 projekter under gennemførelse i 2002 med et fællesskabsbidrag på 54 mio. EUR. Projekter vedrørende basisinfrastruktur blev styrket, og det samme gjaldt støtten til regionale og nationale initiativer til integreret ressourceforvaltning.

Inden for vand og sanitet opfylder de igangværende projekter fortsat de mest påtrængende behov for de mest sårbare befolkningsgrupper hvad angår vandforsyning og spildevandsbehandling. Her kan nævnes vandforsynings- og

¹⁵⁸ Eurocentros (45) i Latinamerika og COOPECOS (324) i Europa.

¹⁵⁹ Antal registrerede handelsaftaler (indtil december 2001): 306. Værdi af handelsaftaler (indtil december 2001): 167 700 871 EUR. Værdi af investeringsaftaler (indtil december 2001): 47 873 402 EUR. Værdi af alle aftaler (indtil december 2001): 215 574 281 EUR.

kloakeringsprojekter i to byer i Bolivia og i landdistrikterne i Nicaragua, et sanitetsprojekt for 50 lokalsamfund i landdistrikterne i Paraguay og to projekter vedrørende integreret forvaltning i Rio Picolmayo-området i Honduras. Bolivia fortjener igen særlig opmærksomhed på grund af foranstaltninger i forbindelse med forberedelserne til et kommende SWAP-program (sektorbaseret - sector wide approach) inden for denne sektor.

– Fødevareresikkerhed og udvikling af landdistrikter

Der er ikke foretaget nye forpligtelser vedrørende **fødevareresikkerhed**. De igangværende programmer i otte lande er omfattet af forskellige bestemmelser (direkte støtte via ngo'er, Euronaid eller FAO) og fremgår af tabellen i bilaget sammen med de beløb, der blev administreret i 2002, angivet i mio. EUR.

Fællesskabsprogram for fødevareresikkerhed i Honduras

For at rette op på de fattigstes begrænsede adgang til fødevarer og for at begrænse skaderne efter orkaner, tørke og oversvømmelser gik Honduras i gang med at gennemføre en række foranstaltninger med henblik på at reaktivere økonomien, idet man lagde særlig vægt på landdistrikterne, som har været hårdest ramt af naturkatastrofer (orkanerne Mitch, Michelle osv.).

Som støtteberettiget inden for HIPC-initiativet (stærkt forgældede fattige lande) indførte Honduras i december 1999 en strategi til fattigdomsbekæmpelse med deltagelse af det civile samfund og med støtte fra Verdensbanken og IMF. I denne strategi lægges der vægt på en række fortsatte problemer i landdistrikterne, nemlig problemer med adgang til jord (institutionelle, tekniske og juridiske aspekter), småbrugernes manglende adgang til låntagning, en begrænset infrastruktur (kunstvandning) samt problemer vedrørende teknologioverførsel og markedsføring af landbrugsprodukter.

I overensstemmelse med regeringens strategi for fattigdomsbekæmpelse fokuseres der i Kommissionens program for fødevareresikkerhed (1999-2004) på tre områder: landbrugsreform og adgangen til jord, långivning og styrkelse af systemet for markedsføring og forædling af fødevarer.

I lyset af de forskellige interventioner og parter (staten og det civile samfund) omfatter dette program til 32 mio. EUR også direkte tilskud (f.eks. programmer vedrørende landbrugsreform, långivning og produktion af såsæd) samt indirekte støtte (gennem indkaldelser af forslag).

Ved en evalueringsmission (oktober 2002) bekræftede man de resultater, der var planlagt for programmet, nemlig på den ene side en styrkelse af de offentlige institutioner på centralt og lokalt plan og på den anden side en styrkelse af fødevareresikkerheden for de fattigste husholdninger i landdistrikterne.

På området **udvikling af landdistrikterne** har Kommissionen og Guatemala finansieret fire projekter i departementerne Santa Cruz del Quiché, Totonicapan, Baja Verapaz og Alta Verapaz. Projektet "*ALA/Quiché*" havde til formål at gennemføre foranstaltninger vedrørende "fælles iværksættelse" i lokalsamfund, producentsammenslutninger, kommuner, institutioner inden for det guatemalanske statsapparat, ngo'er og andre aktive programmer i departementet. Målene, herunder fremstilling af fødevarer og miljøbeskyttelse, er nået.

Tre andre projekter er afsluttet i Guatemala, og deres formål og resultater ligger meget tæt på "*ALA/Quiché*": "*Totonicapan*" (EU-bidrag: 7,5 mio. EUR), "*Alta Verapaz*" (EU-bidrag: 8 mio. EUR) og "*Baja Verapaz*" (EU-bidrag: 7,5 mio. EUR).

Projektet "*Tropisec*", som blev iværksat i 1997, blev afsluttet i Nicaragua. (EU-bidrag: 7 mio. EUR). Målene blev nået, og 10 000 familier nød godt af

foranstaltningerne inden for projektet. 1 536 systemer til rindende vand blev installeret, 2 565 familiebrug blev forbedret, og det samme gælder 1 846 km veje i landdistrikterne. Det blev medfinansieret af IFAD (Den Internationale Fond for Landbrugsudvikling).

Som støtte for den bolivianske regerings strategi til afskaffelse af ulovlige aktiviteter vedrørende dyrkning af cocablade gennemfører EU projekter for alternativ udvikling, navnlig i områder, hvor man vil standse udflytningen i retning af produktionsområderne for coca. I 2002 gennemførte man to midtvejsevalueringer i Bolivia: *"PRAEDAC-programmet - programme for støtte til strategien for alternativ udvikling i Chapare"* inden for rammerne af initiativerne til støtte for den alternative udvikling bidrager til den socioøkonomiske udvikling i produktionsområderne for coca i Cochabamba. I henhold til anbefalingerne fra midtvejsevalueringen har man godkendt en fortsættelse af aktiviteterne frem til den 23. marts 2006.

Den anden midtvejsevaluering drejede sig om projektet *"PRODEVAT - udviklingsprogram i Arque- og Tapacari-dalene"*, hvis overordnede formål var at tilskynde beboerne i interventionsområdet til at blive boende i Arque- og Tapacari-regionen for at undgå, at de flyttede til områder med dyrkning af ulovlige afgrøder. Ved midtvejsevalueringen konstaterede man, at programmet var kommet langt i retning af at nå sine målsætninger. Der blev fremsat en anbefaling vedrørende konsolidering af foranstaltninger med stor synlighed (infrastrukturer) samt styrkelse af initiativer med bæredygtige virkninger på langt sigt.

Desuden var i alt 17 projekter under gennemførelse på dette område (EU-bidrag: 231 mio. EUR). 2002 var et år, hvor man konsoliderede *"facilitadora"*-metodologien (skabelse af forudsætninger) for en integreret udvikling af landdistrikterne. To projekter for udvikling af landdistrikter er under gennemførelse i Ecuador: *"Projekt for udvikling af landdistrikter i Esmeraldas"* og *"Udvikling af landdistrikter i Cotopaxi-provinsen"* (EU-bidrag: 5 mio. EUR til hvert).

I Peru startede *"PRODAPP - alternativt udviklingsprogram i Pozuzo og Palcazú"* i oktober 2002 (EU-bidrag: 21,5 mio. EUR).

I 2002 godkendte Kommissionen fire projekter for udvikling af landdistrikter (Honduras, Nicaragua, Panama og Bolivia). Under projektet i Rivas-departementet i Nicaragua udvikles en nyskabende metodologi gennem en metode, der sigter mod at skabe forudsætninger, i modsætning til metoden inden for projekter med direkte gennemførelse. Projektet for *"støtte til minedrift i mindre skala (APEMIN)"* i Bolivia udgør anden fase med støtten til mindske af den midlertidige udvandring til området med cocaproduktion i Chapare, som gør sig gældende blandt de befolkningsgrupper, der er berørt af de svigtende aktiviteter inden for minedriften.

Udvikling af landdistrikter - "ALA/Quiché" - Guatemala

Dette projekt i departementet Santa Cruz del Quiche (EU-bidrag: 17,5 mio. EUR - varighed: 7 år) har:

- ydet et stort bidrag til fødevareproduktion (dyrkning af korn, grøntsager, frugt og kvægavl), miljøbeskyttelse (skovrejsning, forvaltningsplaner for fredede områder) og forskellige foranstaltninger vedrørende uddannelse i miljøarbejde og økoturisme
- indført nye produktionsteknikker, nye modeller og steder for markedsføring gennem støtte til håndværksproduktion på mikrovirksomheder, hvis medlemmer har modtaget uddannelse i produktion og tjenester
- styrket institutionerne i lokalsamfundene gennem fremme af deres organisation og oprettelse af grupper af lokalsamfund, sammenslutninger af kvægavlere, landbrugsproducenter og håndværkere
- hensyntagen til ligestillingsaspektet som et tværgående element i de fleste aktiviteter
- ydet støtte til lokalsamfund, kommuner samt nationale sammenslutninger og institutioner gennem sit arbejde med social, social-produktions- og produktionsinfrastruktur med forskelligt udstyr. I øvrigt er der oprettet en infrastruktur for økoturisme og et geografisk informationssystem som støtte for den fysiske planlægning
- styrket adgangen til formel låntagning for de mest ugunstigt stillede grupper i befolkningen (lånefonde forvaltet af BANRURAL. EU-bidrag: 2,7 mio. EUR). BANRURAL har investeret 5,2 mio. EUR i Quiche-departementet fra sine egne midler i forhold til beløbet på 0,6 mio. EUR, som er medtaget i finansieringsaftalen for projektet.
- Der er udsendt flere radio- og tv-programmer på quiche og spansk. Der offentliggøres en månedlig publikation om projektets aktiviteter samt brochurer og undervisningsmateriale.

Vigtigste resultater:

- 350 grupper af landbrugere og håndværkere er blevet juridisk anerkendt.
- 22 juridisk anerkendte sammenslutninger af landbrugere og håndværkere, der udgøres af 190 af de ovennævnte 350 grupper, som omfatter mere end 12 000 familier;
- 1 koordinator, som er juridisk anerkendt på departementsplan, repræsenterer disse 22 sammenslutninger (CADIQ)
- 1 juridisk anerkendt koordinator på departementsplan for 11 spare- og lånesammenslutninger og kooperativer, der omfatter 20 000 tilmeldte familier, hvoraf mere end 8 000 familier er aktive medlemmer (AODQU)
- 1 tilsynskommission for lånefondene, der repræsenteres af en repræsentant for CADIQ, en repræsentant for AODQU og en repræsentant for Guatemalas regering.

– Sundhed

På **sundhedsområdet** er to projekter blevet afsluttet. Projektet "*Rehabilitering af hospitalet i Sonsonate*" i El Salvador startede i 1995 og afsluttedes i april 2002 efter at have været ramt af konsekvenserne af jordskælvene i januar og februar 2001.

Projektet "*APRESAL - Støtte til reformen af sundhedssektoren*" i Guatemala havde til formål at forbedre sundhedstilstanden hos den fattigste del af landets befolkning ved at forbedre behandlingernes kvalitet, drikkevandsforsyningen, adgang til lægemidler samt uddannelse af menneskelige ressourcer.

Der er ikke foretaget midtvejsevalueringer på sundhedsområdet. Imidlertid er 11 projekter under gennemførelse i Venezuela, Peru, Bolivia, Brasilien og Mellemamerika.

I budgetplanlægningen for 2002 er der ikke forudset forpligtelser inden for denne sektor. Men inden for området bekæmpelse af narkotika og narkotikaafhængighed har man forpligtet 1,6 mio. EUR til et projekt, der omfatter fem lande inden for Andes-pagten, og som sigter mod kontrol med kemiske prækursorer. Disse stoffer anvendes i mange industrielle og farmaceutiske processer, de sælges helt legalt og i store mængder, og anvendes ligeledes til ulovlig fremstilling af narkotika og psykotropiske stoffer. Gennem projektet fremmer man en bedre anvendelse af aftalerne om kontrol med handel med kemiske prækursorer, som Den Europæiske Union har indgået med de narkotikaproducerende lande, idet formålet er at mindske risikoen for, at stofferne fjernes fra det legale marked og havner på det ulovlige marked i Andes-landene.

"Rehabilitering af hospitalet i Sonsonate" - El Salvador

Projektet har nået sine mål: rehabilitering af hospitalets bygninger, anskaffelse af udstyr, faglig uddannelse og administrativ støtte til forvaltningen (EU-bidrag: 8,4 mio. EUR).

Hospitalet i Sonsonate, på sekundært niveau (200 senge), spiller en strategisk rolle i landets sundhedsstruktur. Det er i dag rehabiliteret og fungerer som henvisningshospital for 19 centre for primærbehandling og dækker behovet for hospitalspleje for 500 000 personer, som bor i 22 kommuner.

Selv om det stadig er for tidligt at sætte tal på resultaterne med hensyn til befolkningens sundhedstilstand, kan man dog gøre opmærksom på de fordele, projektet har medført:

- Første hospital i landet med et fungerende, integreret, edb-baseret forvaltningssystem med elektroniske patientjournaler.
- Ventetiden på planlagt kirurgi er nedbragt fra seks til en måned. Øget effektivitet på operationsstuerne: 401 kirurgiske indgreb i 1990 og 2 068 operationer i 2002.
- Dødeligheden hos fødende på institutionen halveret.

Hospitalet deltager i finansieringen af driftsudgifterne med indtægterne fra laboratoriet for kliniske og radiologiske analyser, som stammer fra ydelser til den private sektor (6,9 mio. colon om året svarende til 756 973 EUR).

– Uddannelse

I 2002 afsluttede man tre projekter på dette område i Nicaragua og Venezuela.

Projektet "*ASEN - program til støtte for uddannelsessektoren*" i Nicaragua havde til formål at øge dækningen og kvaliteten af uddannelsessystemet, navnlig i landdistrikterne. Projektet startede i maj 1998 og blev afsluttet i april 2002.

Et andet projekt blev afsluttet i Nicaragua, "*AFORPRO - Støtte til faglig uddannelse*" (EU-bidrag: 5,2 mio. EUR; varighed: 5 år). Formålet med projektet var at forbedre uddannelsen af lærere til erhvervsskolerne. Det var det første projekt inden for Den Europæiske Unions samarbejde om faglige uddannelser i Nicaragua.

Projektet "*CEMA - Oprettelse af et nationalt center for uddannelse i bilmekanik*" i Venezuela til formål at ajourføre, forstærke og sikre kontinuiteten inden for faglig uddannelse af unge, faglig uddannelse af teknikere og genindslusning af unge arbejdsløse på arbejdsmarkedet samt bistand til små og mellemstore virksomheder i automobilsektoren vedrørende teknisk uddannelse og administration. 1 200 personer, unge og voksne, blev uddannet hvert år.

14 specifikke projekter er under gennemførelse i de latinamerikanske lande, navnlig inden for grunduddannelser og faglige uddannelser. En tillægskontrakt på 2,8 mio. EUR styrkede projektet for mellemlange uddannelser i El Salvador, hvor aktiviteterne var blevet kraftigt berørt af jordskælvene i januar og februar 2001. Dette omfattende og komplicerede projekt skulle fremme reformen af de mellemlange tekniske uddannelser og havde oprindeligt en varighed på 4 år, men forlænges nu med 2 år for at sikre foranstaltningernes levedygtighed (EU-bidrag: 14,2 mio. EUR).

EU yder betydelig støtte til de videregående uddannelser i Latinamerika gennem de regionale programmer, ALFA, som blev forstærket i 2002, og ALBAN, som blev iværksat i 2002 (samlet EU-bidrag: 62 mio. EUR). Disse er blandt de største i perioden og er en klar indikation af den betydning, den prioriterede uddannelsessektor tillægges. Programmeringen for 2002-2006 omfatter i øvrigt betydelige midler til udvikling af foranstaltninger på uddannelsesområdet i Nicaragua, Honduras og Peru fra 2003 og frem.

– Makroøkonomiske politikker

Kommissionen griber kun marginalt ind i de makroøkonomiske politikker i Latinamerika som følge af forskellen mellem økonomiernes størrelse i mange af regionens lande og de disponible bistandsressourcer samt bestemmelserne for gennemførelsen, som har kendetegnet Kommissionens udviklingssamarbejde i regionen (projekter, der er rettet mod begrænsede områder i udkanten af økonomien og sektorpolitikker).

De makroøkonomiske politikkers indvirkning på samarbejdsaktiviteterne, navnlig i de fattigste lande i området (lande, der modtager støtte under initiativet for stærkt forgældede fattige lande og økonomier i mellemfasen) er ikke desto mindre betydelig og vil fortsat være det. I lande som Nicaragua og Honduras har bidraget fra Fællesskabets samarbejdspolitik betydelig indvirkning på de store makroøkonomiske sammenhænge.

Gennem et bidrag på 200 000 EUR til CEPAL finansierede man i 2002 et "*ekspertnet for Europa og Latinamerika*" til makroøkonomisk koordinering. Formålet med dette projekt var at give makroøkonomer med ansvar for de tekniske aspekter af finans- og valutapolitikken i de enkelte latinamerikanske økonomier mulighed for at føre en direkte og regelmæssig dialog indbyrdes, i første omgang inden for et subregionalt netværk (Mercosur, Andesfællesskabet og Mellemamerika) og senere mellem netværk. Projektet sigter ligeledes på at fremlægge og diskutere de europæiske erfaringer med processen frem mod Den Økonomiske og Monetære Union for at give de latinamerikanske partnere mulighed for selv at udlede de operationelle konsekvenser af etaperne i deres regionale integration.

– Miljø

I 2002 iværksatte man omkring 15 projekter på miljøområdet, hvor den regionale integration fortsat er et prioriteret aspekt som en central grundpille for multilaterale initiativer til gennemførelse af fælles foranstaltninger, hvor man fremmer forbedring af levevilkår, men ligeledes forebyggelse og reduktion af risikoen for naturkatastrofer. Det er tilfældet for de igangværende projekter "*Desarrollo de la región fronteriza Honduras y El Salvador*" (EU-bidrag: 34 mio. EUR).

Forpligtelserne inden for miljøsektoren er fordelt mellem foranstaltninger inden for rammerne af det økonomiske og tekniske samarbejde på den ene side og på den anden side pilotprojekter, der finansieres over den særlige budgetkonto for "miljø og tropiske skove".

Inden for førstnævnte kategori er der indledt tre nye foranstaltninger i 2002: "*Styrkelse af den lokale forvaltning af naturressourcer i afvandingsområderne for Patuca og Choluteca*" i Honduras, (EU-bidrag: 34 mio. EUR), "*Styrkelse af civilbeskyttelsessystemerne*", der omfatter de fem lande i Comunidad Andina de Naciones" (Andesfællesskabet) (EU-bidrag: 9,4 mio. EUR) og "*Styrkelse af miljøpolitikkerne*" i Nicaragua (EU-bidrag: 1,6 mio. EUR).

På denne særlige budgetkonto er der i 2002 afsat i alt 16,7 mio. EUR til otte nye foranstaltninger i Latinamerika. Det største enkeltbidrag vedrører et nyt aspekt af pilotprogrammet for bevarelse af den brasilianske regnskov (PPG7), projektet "*Miljøkorridorer*", der har til formål at afprøve og konsolidere en ny fremgangsmåde for beskyttelse af biodiversitet gennem udvidelse, diversificering og bedre sammenknytning af fredede områder inden for de to største økosystemer i Brasilien, Amazon-regnskoven og den atlantiske regnskov. EU's bistand er koncentreret om den centrale Amazonas-korridor. Ud over de otte ovennævnte projekter vil der blive gennemført, i hvert tilfælde delvis, tre "globale" projekter i Latinamerika vedrørende spørgsmål af global betydning, som blev indledt i 2002. Formålet er at øge forståelsen for sammenhængen mellem handel, miljø og udvikling og hjælpe regionens lande til at forbedre deres mulighed for at deltage i internationale initiativer vedrørende klimaforandringer.

Projektet "*Program til forebyggelse af oversvømmelser i delstaterne Miranda, Falcón og Yaracuy*" i Venezuela, som blev iværksat i 2002, vil føre til oprettelse af nødvendige infrastrukturer og hensigtsmæssige foranstaltninger til reduktion af risikoen for tilbagevendende oversvømmelser og disses konsekvenser, gennem en rationel og bæredygtig forvaltning af afvandingsområderne samt gennem indførelse

af hensigtsmæssige metodologiske og teknologiske aspekter (EU-bidrag: 10 mio. EUR).

- Partnerskab med det civile samfund og ngo'er

De samlede forpligtelser for 2002 er på 13,8 mio. EUR til Mellemamerika og 24,7 mio. EUR til Sydamerika, hvortil man for god ordens skyld skal lægge beløbet inden for instrumentet for "alle lande" med betegnelsen "globaltilskud".

"Acção para o Sustento dos Grupos da População Urbana Excluídos do Mercado Formal de Trabalho e Integrando a Defesa Ambiental do Município da Cidade de Belo Horizonte" - Brasilien

Formålet med foranstaltningen: fremme den sociale integration af marginaliserede grupper, der er frataget deres rettigheder, og som lever under elendige forhold. Projektet havde til formål at fremme, organisere og strukturere aktiviteter vedrørende indsamling og behandling af husholdningsaffald for at skabe stabile indtægtsmuligheder for disse personer og samtidig bidrage til deres integration i samfundet (samlet udgift: 675 393 EUR - EU-bidrag: 299 485 EUR - varighed: 24 måneder).

Kontraherende ngo: COSPE - Cooperazione per lo Sviluppo dei Paesi Emergenti - Firenze.

Partnere: ASMARE - Associação dos Catadores de Papel e Material Reaproveitavel, Belo Horizonte, Brasilien

Projektet blev afsluttet i marts 2002, nåede sine mål og gav mulighed for at tilrettelægge og strukturere aktiviteterne vedrørende indsamling og behandling af husholdningsaffald gennem oprettelse og styrkelse af sammenslutninger af arbejdstagere inden for sektoren. Sammenslutningen blev styrket personale- og kompetencemæssigt samt med hensyn til infrastruktur og udstyr. Antallet af deltagere steg betragteligt, og deres indkomst er langt mere stabil, hvilket dermed styrker projektets levedygtighed. Bidraget til afholdelse af den første nationalkongres for sammenslutninger af arbejdstagere inden for affaldsindsamling med henblik på genbrug gav mulighed for at formidle god praksis og for at skabe en dynamik for samarbejde og udvikling af synergi på nationalt plan.

Der er planer om et nyt projekt: oprettelse af en industriel enhed til behandling af det indsamlede affald for derigennem at overdrage disse sammenslutninger styringen af hele kæden lige fra indsamling til det endelige salg.

- Sammenhæng mellem humanitær bistand, rehabilitering og udvikling

Det regionale program for genopbygning af Mellemamerika (PRRAC), som Kommissionen vedtog i april 1999, skal opfylde behovet for genopbygning efter orkanen Mitch. Formålet var at bidrage til rehabilitering og forbedring af infrastruktur, udstyr og forvaltning inden for områderne uddannelse, sanitet og folkesundhed samt for at styrke levedygtigheden af de tjenester, der leveres i disse områder. Nu har PRRAC nået sin marchhastighed. De 76 projekter, der hidtil er godkendt (til et samlet beløb på 248,6 mio. EUR), er under gennemførelse, og der er foretaget betalinger for 32,8 mio. EUR.

- Rehabilitering/personelminer

Projektet "Gennemførelse af humanitære minerydningsoperationer på grænsen mellem Nicaragua og Honduras og operationer inden for den særlige handlingsplan for miner" (EU-bidrag på 1,3 mio. EUR) blev iværksat i 2002 af Organisationen af Amerikanske Stater (OAS). Det forventede resultat er, at der kan etableres sikre forhold for de pågældende lokalsamfund og stilles produktive jorder til rådighed for beboerne.

– Flygtning/befolkning

To projekter rettet mod ugunstigt stillede befolkningsgrupper blev afsluttet i 2002. Projektet "*PROAMBA - Integreret støtteaktion til socialisering af marginaliserede mindreårige i Gran Buenos Aires*" i Argentina havde som målsætning af bidrage til en betydelig reduktion af konsekvenserne af fattigdom hos børn og unge, der lever i marginale kvarterer i storbyområdet Buenos Aires (EU-bidrag: 9,3 mio. EUR - varighed: 4 år og 4 måneder). Dette innovative projekt med lokal deltagelse er det første af sin art i Argentina, og det er lykkedes at slå bro mellem staten og det civile samfund. Gennem dette projekt har 6 000 børn og unge fået direkte opmærksomhed, og 9 000 familier har modtaget værdifuld støtte gennem 58 ngo'er. Man har sikret adskillige en uddannelse og gennem 720 dage har man i radioudsendelser i hele landet behandlet problemstillingen med børn i risikosituationer.

Derudover havde projektet "*Social udvikling i det historiske centrum i Quito*" i Ecuador til formål af forbedre udbuddet af sociale tjenester, navnlig inden for sundhed og beskyttelse af de mest udsatte grupper og risikogrupper samt miljøgenopretning (EU-bidrag: 3,5 mio. EUR; varighed 3½ år). Indtil videre har man etableret, udvidet og udstyret 28 specialiserede centre inden for sundhedsområdet (behandling af småbørn, faglig uddannelse, modtagecentre for ofre for vold i hjemmet, modtagelse af ældre). I alt har man anlagt eller rehabiliteret 8 611 m² infrastruktur. Mere end 160 000 personer har haft nytte af de tjenester, der gennemføres under dette projekt.

De ugunstigt stillede befolkninger i Latinamerika fortjener særlig opmærksomhed. I øjeblikket er 16 projekter i gang, navnlig vedrørende ungdomskriminalitet og kvinders integration på arbejdsmarkedet. Alle projekter på dette område har været genstand for en midtvejsevaluering.

Projektet "*REPEME - Program til støtte for social reintegration af lovovertrædere og mindreårige uden papirer*" er et led i de strukturreformer, som gennemføres i Venezuela til støtte for reformen af retsvæsenet. Projektet bidrager til forbedring af de fysiske og psykologiske betingelser i adskillige fængsler for voksne og i centre for mindreårige. Frem til udgangen af 2001 fulgte 1 890 fængselsansatte og 2 850 tjenestemænd uddannelseskurser og -seminarer. I øjeblikket er man i gang med en forlængelse på seks måneder.

Projektet "*ACTUA - Programa integral para la superación de la pobreza urbana*" i Chile (EU-bidrag: 9,66 mio. EUR - varighed: 5½ år) udviser interessante resultater i de seks kommuner i målgruppen, hvor man har udviklet en decentral socialpolitisk model på kommunalt plan, som centralregeringen allerede har indført i andre kommuner i landet. Gennem et net af sociale tjenester under staten og kommunerne, som omkring 1 300 familier er omfattet af, ydes der integreret og personlig bistand, og man letter forberedelserne til og finansieringen af små projekter til forbedring af familiernes indkomster og boliger.

Projektet "*AMAR - Integreret bistand til mindreårige i højrisikosituationer*" i Paraguay (EU-bidrag: 10 mio. EUR, varighed: 5 år) blev evalueret halvandet år, før det efter planen skulle afslutte sine aktiviteter. Det nationale bidrag på 2,7 mio. EUR kunne ikke udbetales inden for de planlagte frister. I evalueringsrapporten konstaterer man en forsinkelse i de paraguayanske institutioners deltagelse i

projektet, og der foreslås ændringer med henblik på at øge tempoet for gennemførelsen. Disse er ved at blive gennemført.

Hvad angår nye interventioner er der iværksat et projekt i El Salvador vedrørende social forebyggelse af vold og ungdomskriminalitet (EU-bidrag: 9,2 mio. EUR). Formålet er at halvere ungdomskriminaliteten og forbedre borgernes sikkerhed i byområder med høj befolkningstæthed i San Salvador. Derudover er der forpligtet et beløb på 1,5 mio. EUR inden for budgetkonto B7-312 som bidrag til FN's Flygtningehøjkommissariats (UNHCR) indsats til fordel for internt fordrevne i Colombia.

6.6.4 *De "tre K'er" - kohærens, koordinering og komplementaritet (Cohérence, Coordination og Complémentarité - de tre C'er på engelsk)*

Sammenhængen med de forskellige fællesskabspolitikker sikres gennem en tæt samordning mellem Kommissionens forskellige tjenestegrene i forbindelse med udarbejdelsen af landestrategidokumenter for Latinamerika, hvoraf de fleste blev udarbejdet i 2002. Denne fremgangsmåde er nødvendig og yderst relevant, når der er tale om retningslinjer for regionale enheder - Mellemamerika, Andesfællesskabet og især Mercosur - hvor Fællesskabets indsats sigter mod en gradvis liberalisering af samhandelen (i henhold til Doha-ånden), og man støtter dermed bæredygtig udvikling, makroøkonomisk koordinering, harmonisering af skatte- og afgiftspolitikken, tekniske standarder, forskning og teknologi osv.

Komplementariteten sikres i øvrigt gennem koordinering af gennemførelsen, f.eks. for donorer, eksisterende strategidokumenter for fattigdomsbekæmpelse.

6.6.4.1 Samarbejdet i regionen med medlemsstaterne og andre donorer

Koordineringen og komplementariteten med politikker og foranstaltninger, der gennemføres af medlemsstaterne, sikres også i forbindelse med udarbejdelsen af strategidokumenterne.

Koordineringen i forhold til medlemsstaterne er særligt langt fremme i Bolivia, som modtager udviklingsbistand fra adskillige kilder. Kommissionens delegation i La Paz leder to af de fire temagrupper, der er oprettet inden for rammerne af en "global koordineringsmekanisme", som regeringen har oprettet, og som alle donorer deltager i.

Kommissionen deltager aktivt i de "rådgivningsgrupper", som Den Interamerikanske Udviklingsbank (IADB) tilrettelægger, og som omfatter de forskellige donorer, hvilket i 2002 skete for Guatemala, Ecuador og Peru.

Med hensyn til forberedelse og gennemførelse af individuelle foranstaltninger er projektet for styrkelse af det civile samfund i Guatemala et eksempel på det tætte samarbejde mellem EU og medlemsstaterne på stedet, idet forberedelserne omfattede regelmæssige fællesmøder. Der erindres om, at ud over udtalelser fra medlemsstaterne på møderne i de geografiske udvalg i hovedsædet, drøftes alle forslag til projekter i Latinamerika grundigt af medlemsstaternes repræsentanter på stedet.

Midtvejsrevisionen af PPG7, det vigtigste program til forvaltning og beskyttelse af regnskoven i Amazonas, som udgør et omfattende partnerskab mellem Brasilien og

flere donorlande samt Kommissionen, var i 2002 ligeledes en konkret og betydningsfuld øvelse i koordinering inden for det internationale samarbejde. Sektorprogrammerne (støtte til politikker), hvoraf mange er under udarbejdelse, udvikler sig i tæt samarbejde med Den Interamerikanske Udviklingsbank, Verdensbanken, Den Internationale Valutafond (IMF) og medlemsstaterne på stedet. En vigtig begivenhed i denne henseende var underskrivelsen i maj 2002 af forståelsesmemorandummet med IADB, hvor parterne forpligtede sig til at bidrage til den sociale og økonomiske udvikling af landene i Latinamerika og Vestindien gennem samarbejde inden for en række aspekter af udviklingssamarbejdet: sektorstøtte i Honduras og Nicaragua, informationssamfundet, ligestilling i samfundet og fattigdomsbekæmpelse, naturkatastrofer, høring af det civile samfund vedrørende liberalisering af handel og integrationsprocesser, integration i Mellemamerika. I forholdet til Verdensbanken finder der et tæt samarbejde sted om de samme temaer (sektorprogrammer i Honduras og Nicaragua). Desuden er Kommissionen nu tilknyttet CFAA-projekterne (vurdering af landenes økonomiske ansvarlighed), som gennemføres af IADB og Verdensbanken i Nicaragua og Honduras, og som vedrører evaluering af den offentlige finansforvaltning i de to lande. I samarbejde med de to regeringer og de to finansieringsinstitutioner efterprøver Kommissionen udgifternes overensstemmelse og faktiske afholdelse, hvilket senere skal danne grundlag for udarbejdelsen af handlingsplaner for en bedre forvaltning af de offentlige finanser.

6.6.4.2 EIB's aktiviteter

Den Europæiske Investeringsbank (EIB) finansierer projekter af almen interesse for landene i Latinamerika og Den Europæiske Union gennem støtte til direkte udenlandske investeringer fra Europa eller andre målsætninger inden for rammerne af EU's samarbejdspolitik.

I 2002 underskrev banken to lån i Latinamerika til et samlet beløb på 85 mio. EUR.

Det første på 55 mio. EUR blev ydet til "Campanhia Energética do Ceará" (COELCE), et brasiliansk elforsyningsselskab, der blev privatiseret i 1998. Endesa, et spansk el-selskab, er den største aktionær og operatør. Det finansierede projekt, som vil blive gennemført i de dårligst stillede områder af Brasilien, har et betydeligt udviklingspotentiale og vil bidrage til at mindske de regionale forskelle.

Det andet på 30 mio. EUR til Den Centralamerikanske Bank for Økonomisk Integration. EIB stiller på denne måde midler til rådighed til finansiering af små og mellemstore investeringer i den private sektor i Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras og Nicaragua. Man prioriterer projekter, der gennemføres af datterselskaber af EU-selskaber eller gennem joint ventures mellem EU og Mellemamerika, eller som er kendetegnet af en anden form for fælles interesser (videnoverførsel, særlige miljøfordele, regionaludvikling osv.).

6.6.4.3 Humanitær bistand

I 2002 var ECHO's aktiviteter i Latinamerika især koncentreret om kriserne i Colombia og bistanden til internt fordrevne. Reaktionen på naturkatastrofer var og er fortsat højt prioriteret på dette kontinent, der ofte rammes af jordskælv, orkaner og oversvømmelser. ECHO har således undsat ofre for oversvømmelser og jordskred i Brasilien, oversvømmelser og et vulkanudbrud i Ecuador og snestorme og

kuldebølger i Bolivia og Peru. I Mellemamerika (Guatemala, Honduras og Nicaragua) har ECHO fokuseret sin indsats på ernæringsproblemer, der skyldes uregelmæssige nedbørscykler. I El Salvador finansierede man et projekt for uddannelse i traditionelle byggeteknikker, der er billige og jordskælvssikre, efter jordskælvene i 2001. I Mexico har ECHO gjort det lettere for indfødte befolkninger af slå sig ned i Chiapas, mens man på Cuba har anvendt midler til at hjælpe ofrene for orkanerne Isidore og Lili.

ECHO har ydet støtte til projekter inden for Andesfællesskabet og i Mellemamerika inden for rammerne af sit program DIPECHO (forebyggelse af katastrofer), der har til formål at sikre, at de lokale befolkninger er bedre forberedt på naturkatastrofer. Inden for DIPECHO er man også begyndt at overføre de lokale erfaringer til nationalt og regionalt plan.

**Det Europæiske Fællesskabs Kontor for Humanitær Bistand (ECHO)
Finansieringsbeslutninger 2002**

Land	Beløb (mio. EUR)
Bolivia, Peru	1,3
Brasilien	0,35
Mellemamerika (El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua)	5,028
Colombia	9,2
Cuba	0,6
Ecuador	1,248
Mexico	1,0
Paraguay	0,92
DIPECHO Handlingsplan for Andesfællesskabet	1,64
DIPECHO Handlingsplan for Mellemamerika	2,9
I alt	24,186

6.6.5 Resultater af tilsynet

I Latinamerika foretog man i løbet af 2002 tilsyn af 104 projekter til et samlet finansieringsbeløb på omkring 777,5 mio. EUR.

Opdeling af besøgte projekter efter samarbejdsområde

2002	Antal programmer og projekter	Samlet budget	Gnsn. størrelse (EUR)
1 Handel + udvikling	2	8 015 000	4 007 500
2 Regional integration *	(3)	(7 576 195)	(2 525 398)
3 Makroøkon. + sociale tjenester	34	220 438 491	6 483 485
4 Transport	-	-	-
5 Fødevaresik. + udvikl. landdist.	49	403 726 688	8 239 320
6 Instit.kap. + forsv. forvaltning	19	145 214 475	7 642 867
7 Øvrige	-	-	-
I alt	104	777 394 654	7 474 949

*Stikprøven er for lille (tre projekter) til at være statistisk relevant.

Analysen af tilsynet viser, at de områder, der har den tætteste sammenhæng med fattigdomsbekæmpelse (makroøkonomiske og sociale tjenester, fødevarerikkerhed og udvikling af landdistrikter, institutionel kapacitet og forsvarlig forvaltning) tegner sig for størstedelen af EU's samarbejde med Latinamerika.

Gennemsnitlig vurdering for overvågningskriterier efter prioriteret område

	Handel + Udv.	Regional integration ²	Makroøkonomiske politikker	Transport	Fødevarerikkerhed	Institutions- og kap.opbyggn	Øvrige	Hele Latinamerika 2002
Relevans	2,00	3,00	2,81	-	2,79	3,00	-	2,83
Ressource-effektivitet	3,00	3,33	2,88	-	2,83	2,89	-	2,86
Effektivitet	2,50	3,00	2,96	-	2,87	3,13	-	2,93
Virkning	2,50	3,33	2,88	-	2,74	3,00	-	2,83
Bæredygtighed	2,50	2,33	3,00	-	2,72	2,56	-	2,78
Gennemsnit	2,90	3,00	2,91	-	2,79	2,95	-	2,85

I lyset af den overordnede målsætning om fattigdomsbekæmpelse er resultaterne under tre af de vigtige kriterier i ovenstående tabel særligt positive. Desuden har der været gode resultater inden for stikprøven af 13 rapporter over uddannelsesprogrammer med hensyn til original udformning (relevans og udformning 2,82) og fremragende resultater for ressourceeffektivitet (3,25), effektivitet (3,0) og bæredygtighed (3,0). Også her er den økonomiske bæredygtighed af central betydning som på andre områder, men der er positive udsigter for de undersøgte projekter, idet interventionerne ventes at blive videreført med offentlig finansiering.

Med hensyn til styrker og svagheder viser konklusionerne:

Projekternes ressourceeffektivitet og virkninger påvirkes ofte positivt af fleksibilitet og tilpasning. Sociokulturelle, teknologiske og miljømæssige hensyn i EU-projekterne har tendens til at bidrage positivt til den overordnede bæredygtighed. Men en uhensigtsmæssig udformning som udgangspunkt og manglende relevans ved gennemførelsen af aktiviteterne påvirker resultaterne i negativ retning hvad angår henholdsvis relevans og ressourceeffektivitet. Den økonomiske levedygtighed er forsat en fremtrædende kilde til problemer.

6.6.6 Konklusioner og fremtidsperspektiver

I 2002 blev rammen for samarbejdet mellem EU og Latinamerika styrket gennem de politiske impulser fra Madrid-topmødet og den intense forhandlingsaktivitet i forbindelse med de overordnede regionale og bilaterale aftaler.

2002 blev ligeledes kendetegnet af en gradvis tilnærmelse mellem regeringer og de civile samfund. Kommissionen har ydet et betydeligt bidrag til strukturering af denne dialog: I 2002 afholdt den en høring af det civile samfund om forhandlingerne mellem EU-Mercosur og EU-Chile samt gennemførelsen af den overordnede aftale mellem EU og Mexico. Kommissionen har ligeledes ydet bistand til møder afholdt af det civile samfund i Europa, Latinamerika og Vestindien i forbindelse med topmødet i Madrid.

Mens 25 % af Fællesskabets samarbejde i Latinamerika allerede gennemføres af organisationer inden for det civile samfund, bliver udfordringen i de kommende år at skabe en uddybet dialog mellem myndigheder og ikke-statslige aktører om selve definitionen af samarbejdspolitikken mellem EU og Latinamerika.

På mellemlangt sigt vil vellykkede forhandlinger med Mercosur og iværksættelsen af forhandlinger med Andesfællesskabet og Mellemamerika bidrage til at styrke forholdet mellem EU og de tre subregioner og til at strukturere det strategiske, biregionale partnerskab mellem EU og Latinamerika i sin helhed.

Ed fra et operationelt synspunkt er Fællesskabets samarbejde i Latinamerika gået to nye veje:

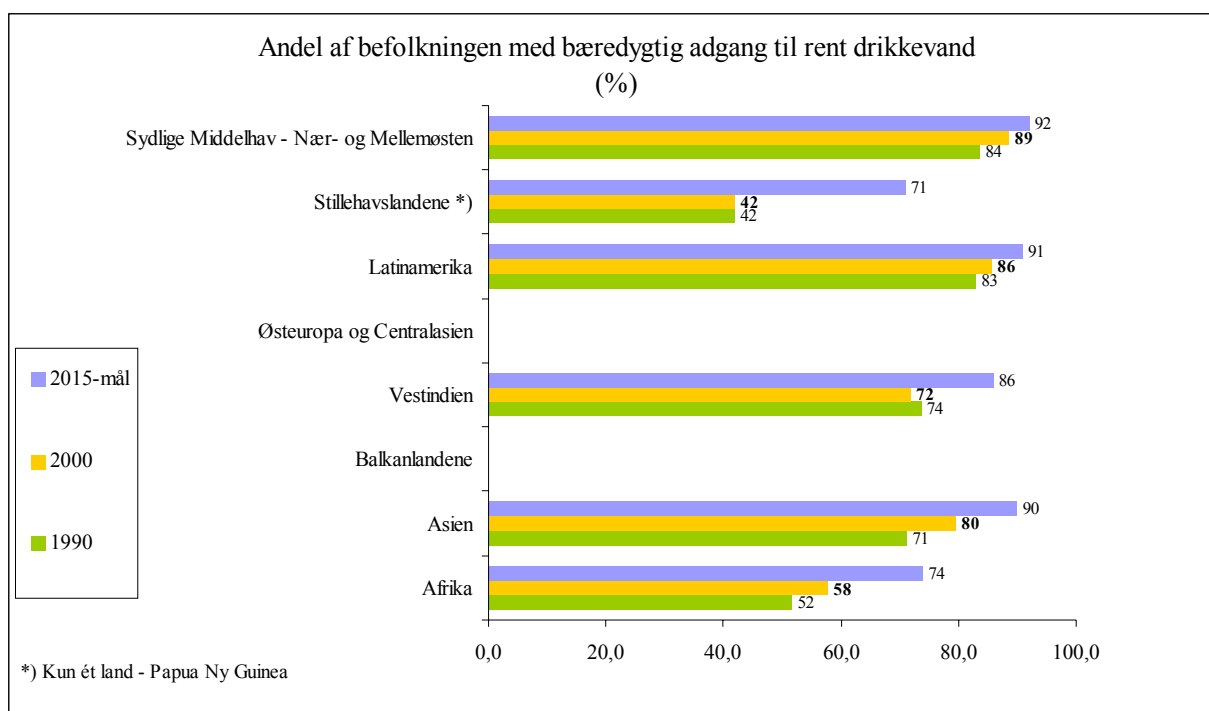
- Kommissionens foranstaltninger var i 2002 hvad angår de metodologiske aspekter kendetegnet af udarbejdelsen af foranstaltninger i henhold til den "sektorbaserede metode" og "budgetstøtte", navnlig i Mellemamerika, men også i Bolivia, og de første resultater vil formentlig kunne ses allerede i 2003
- "Decentraliseringen" af forvaltningen af bistanden til tredjelande i retning af delegationerne blev fortsat og konsolideret. Når tilgangen af personale og udstyr er tilendebragt, hvilket efter planen vil ske i 2003, vil Kommissionens delegationer i Latinamerika fungere i henhold til det nye koncept.

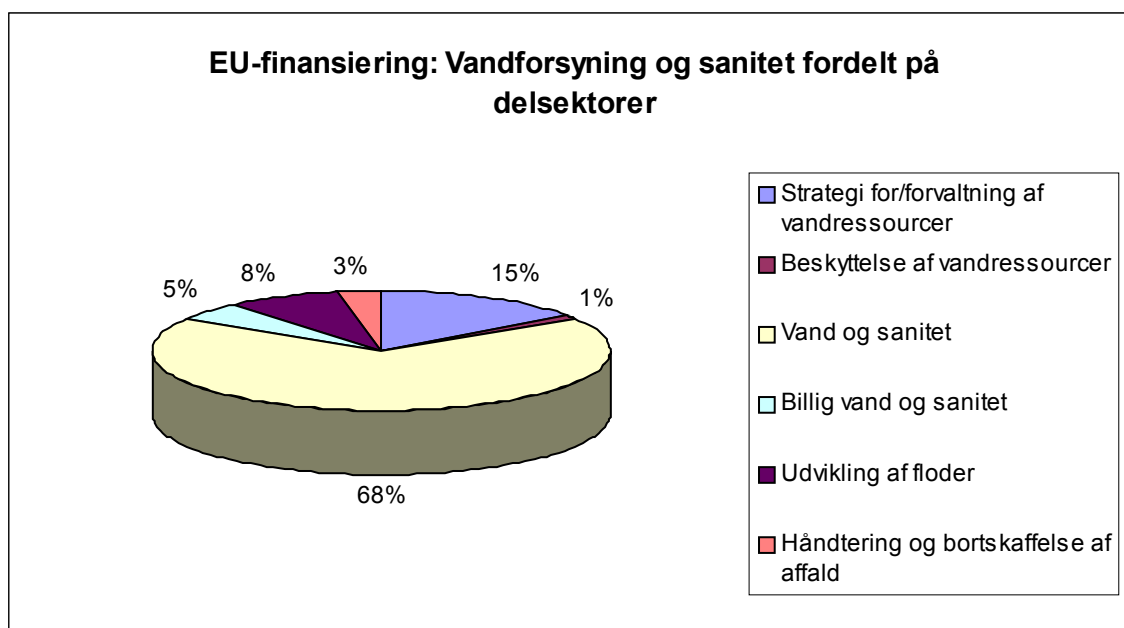
7. EKSEMPEL: VANDFORVALTNING I EU-SAMARBEJDET

7.1 VANDS BETYDNING FOR UDVIKLINGEN

Ferskvand er en begrænset og værdifuld ressource, som er vigtig for at bevare liv, udføre produktive, økonomiske aktiviteter samt for miljøet. Man kan ikke i nogen strategier for fattigdomsbekæmpelse se bort fra menneskers vitale behov for vand, og i politikker for bæredygtig udvikling må man tage stilling til behovet for en ligelig og bæredygtig forvaltning af vandressourcerne i hele samfundets interesse. Overordnet set truer den globale vandkrise menneskeliv, bæredygtig udvikling og endda fred og sikkerhed.

Befolkningstilvæksten og den hastige urbanisering, ændret levevis og økonomisk udvikling har medført et stigende pres på vandressourcer overalt, men især i udviklingslandene. Uden en effektiv indsats vil situationen blive værre: FN skønner, at to ud af tre mennesker vil leve med vandmangel i 2025. I løbet af de kommende to årtier forventes det, at verden får brug for 17 % mere vand til at dyrke mad til voksende befolkninger i udviklingslandene, og at det samlede vandforbrug vil stige med 40 %. En tredjedel af landene i regioner med vandknaphed kan komme til at stå over for vandmangel i dette århundrede.

7.2 VAND OG MILLENNIUMMÅLENE

I anerkendelse af vands helt centrale betydning for udvikling og det tvingende behov for at løse denne krise omfatter millenniummålene en specifik målsætning vedrørende vand: **Inden 2015 skal andelen af mennesker uden bæredygtig adgang til rent drikkevand halveres.** Nedenstående diagram viser, hvor langt man er fra dette mål i forskellige regioner.

På verdenstopmødet om bæredygtig udvikling i Johannesburg i 2002 tog man et særligt betydningsfuldt skridt med vedtagelsen af en ny international målsætning med kraftig opbakning fra EU: **Inden 2015 skal andelen af mennesker uden adgang til sanitet halveres som et supplement til målsætningen om adgang til drikkevand.** Vedtagelsen af den nye målsætning om **udvikling af integreret forvaltning af vandressourcer** var også et positivt fremskridt.

Adgang til vand og sanitet er ligeledes af **central betydning for gennemførelsen af de øvrige millenniummål**, såsom målsætningen vedrørende spædbørnsdødelighed. Tilstrækkelige forsyninger af rent vand og sanitet kan reducere forekomsten af visse sygdomme med helt op til 75 %.

EU er allerede den største donor af udviklingsbistand til vandrelaterede initiativer med investeringer på omkring **1,4 mia. årligt** i vandrelateret udviklingsstøtte og videnskabeligt samarbejde. Ud over interventionerne inden for rammerne af landeprogrammer og regionale programmer udføres der også vandrelaterede aktiviteter inden for rammerne af ngo-medfinansiering, mikroprojekter og decentralt samarbejde samt inden for humanitær bistand. EU's bidrag på dette område skal efter planen sættes i vejret som følge af lanceringen af **EU's vandinitiativ** ved verdenstopmødet.

7.3 MENNESKER OG VAND: FORBEDRET ADGANG TIL VAND OG SANITETSTJENESTER

Utilstrækkelige vandforsyninger er både en årsag til og en virkning af fattigdom. Mennesker uden tilstrækkelige vandressourcer til rimelige priser er uvægerligt de fattigste i samfundet. Virkningerne af en utilstrækkelig vandforsyning - sygdom, brug af tid og energi til daglig hentning af vand osv. - forstærker fattigdomsfælden. Donorer, modtagerlande og interessenter skal arbejde sammen om at forbedre adgangen til vand.

Der skal udformes foranstaltninger med henblik på at nå målet om vandforsyning til **rimelige priser**, samtidig med at man sikrer **bæredygtighed inden for sektoren**. For at nå dette mål skal der findes en løsning på nogle kritiske spørgsmål såsom behovet for at forbedre evnen til drift og vedligeholdelse med øget brugerdeltagelse, at minimere ikke-registreret vandforbrug og mindske vandspild, at indføre vandbesparende anordninger og genbrug af vandet, når det er muligt, at prissætte vandforsyningen således, at man sikrer de fattiges interesser, og at der indføres incitamenter til sikring af vandkvalitet i lokalsamfundene, såsom beskyttelse af brønde og omhyggelig opbevaring af vandet.

Nogle tal og oplysninger

Over 1 mia. mennesker, eller 18 % af verdens befolkning, mangler adgang til rent drikkevand, og over 2,4 mia. mennesker har ikke hensigtsmæssig sanitet

2,2 mio. mennesker i udviklingslandene, de fleste børn (6 000 om dagen), dør hvert år af sygdomme, der skyldes manglende adgang til rent drikkevand, utilstrækkelig sanitet og dårlig hygiejne

Hvis de aktuelle tendenser fortsætter, ventes efterspørgslen efter ferskvand at stige med 56 % i 2025, hvilket er mere, der er findes i øjeblikket. Omkring 70 % af den nuværende efterspørgsel kommer fra landbruget og resten fra husholdninger, anvendelse i byer og industriel brug

Vandforsyningen kan ikke adskilles fra to andre sammenhængende faktorer - **sanitet og sundhed**. Det skyldes, at en af de primære årsager til forurening af vand er utilstrækkelig eller forkert bortskaffelse af ekskrementer fra mennesker (og dyr). Dette fører ofte til en infektions- (der især medfører diarrésygdomme) og smittecycklus, der fortsat er blandt de vigtigste årsager til sygdom og død i udviklingslandene. Virkningerne af øget adgang til og forbedret vandforsyning er således tværsektorale og kræver interaktion med andre sektorer: **sundhed, uddannelse, udvikling af landdistrikter og byer**.

Udvidelse af sanitetsdækningen og uddannelse i hygiejne: Der er behov for langt større fokus på sanitet for at skabe fremskridt på dette ofte forsømte område. Man skønner, at halvdelen af verdens hospitalssenge på et givet tidspunkt er optaget af patienter, der lider af vandbårne sygdomme. Dette viser, at man bør styrke en hygiejnisk adfærd og miljørigtig sanitet sideløbende med vandforsyningen, og at dette skal være centrale aspekter i programmer til fremme af folkesundheden, samt at man bør skabe bredere forståelse blandt lavindkomstgrupper af sammenhængen mellem manglende hygiejne og sygdom.

Løsning af udfordringerne ved urbanisering: Adgangen til vand og sanitet i byområder begrænses af to grupper af faktorer. På den ene side de eksisterende systemers og forvaltningsstrukturers utilstrækkelighed med hensyn til at dække et voksende behov for ferskvand og sanitet. På den anden side har den hastige og ikke-planlagte stigning i byens befolkningstal betydet yderligere pres på et system, der

allerede var under kraftigt pres. Det forværrer situationen yderligere, at nye tilflyttere slår sig ned i marginalområder - meget ofte illegalt - som slet ikke betjenes (man skønner, at 25 % af befolkningen i udviklingslandenes byer får deres vand fra vandsælgere til betydeligt højere priser end fra vandnettet), og det vil kræve betydelige kapitalinvesteringer. En lokal og national politik for byområder kan bidrage til at lette presset på systemet, der skyldes flytningen fra land til by. En sådan politik bør ikke hæmme flytningen til byområderne. Hvis man går ud fra, at fænomenet med hurtig urbanisering i udviklingslandene ikke kan vendes, vil det være klogt at regulere og planlægge byernes vækst for at optimere de ressourcer, der er til rådighed.

SOMALIA - en integreret metode til støtte for bæredygtig byudvikling

I 2002 afsluttede Kommissionen en profilundersøgelse af byerne for at identificere, hvordan man kan bistå de kommunale myndigheder i Somalia med at forbedre deres evne til bedre at opfylde grundlæggende og andre behov hos befolkningen. Den foreslåede strategi går ud på at indføre en integreret fremgangsmåde med hensyn til udfordringer og behov i byerne. En forsvarlig forvaltning og forsvarlige styreformer i byerne ses almindeligvis som en forudsætning med henblik på at sikre afbalancerede og bæredygtige fremskridt på forskellige områder, som de kommunale myndigheder er ansvarlige for.

Set i dette perspektiv er vandforvaltning tilsyneladende et af de kommunale myndigheds ansvarsområder, selv om enhver indsats på dette område skal knyttes til de overordnede mål om bedre forvaltning og styring af byerne. Et eksempel på sammenhængen mellem optimering af vandressourcer og byplanlægning er byplanlægningens indvirkning på vandprisen, forvaltning af spildevand og kloakering. Et element i den integrerede metode, der vedrører levering af vandrelaterede tjenester, er behovet for at opbygge de relevante interessenters kapacitet med henblik på at styrke ejerskab og bæredygtighed.

Udfordringen i landdistrikterne: Man skønner, at kvinder i Afrika og Asien går omkring 6 km hver dag for at hente vand, og at de gennemsnitlig bærer 20 kg vand på hovedet. Dette kræver megen tid og energi, og arbejdet udføres også ofte af børn, hvilket holder dem borte fra skolen. Desuden er vækst i landdistrikternes økonomi en central forudsætning for den overordnede økonomiske vækst i de fleste udviklingslande, og fødevareproduktion er fortsat den vigtigste økonomiske aktivitet for landdistrikternes befolkning. Et større økonomisk udbytte kommer hovedsagelig fra varer baseret på naturressourcer, varer som produkter fra landbrug, husdyrhold eller fiskeri, som alle kræver en bæredygtig forvaltning af vandressourcer. En integreret forvaltning af jord- og vandressourcer er nøglen til både rent vand og fødevarer sikkerhed, navnlig i områder med konkurrence om vandressourcerne, og dette forudsætter større effektivitet i brugen af vandet inden for landbruget, som er den største forbruger af ferskvand, hvis presset på ressourcerne skal nedbringes. De fattigste og mest sårbare beboere i landdistrikterne er særligt følsomme over for manglen på vand af en acceptabel kvalitet.

En række af spørgsmålene vedrørende brugen af vand til fødevareproduktion skal derfor tages op i forbindelse med tilskyndelse til forsvarlig anvendelse og forvaltning af vandet, idet man lægger vægt på vandeffektive metoder i lille skala, såsom opsamling af regnvand, drypvanding i lille skala, genbrug af spildevand til kunstvanding. Foranstaltninger til fremme af fødevarer sikkerhed i fattige landdistrikter skal omfatte diversificering af udkommet sammen med vandbesparende metoder og mere bæredygtige forvaltningssystemer. Dette vil sikre alternative indtægtsmuligheder for de fattigste grupper og ligeledes lette presset på de sparsomme vandressourcer.

TROPISEC - Nicaragua: Vand, et vigtigt element i et projekt til udvikling af landdistrikter

TROPISEC, et projekt med en varighed på 7 år, som medfinansieres af EU (7 mio. EUR), blev afsluttet i 2002. Projektet ligger i Las Segovias-regionen, et af de fattigste og tørreste områder i Nicaragua, og omfattede fem målsætninger: uddannelse i egenforvaltning, institutionel styrkelse af basisorganisationer, anvendelse og håndtering af naturressourcer, økonomisk og teknisk bistand til udvikling af landdistrikter.

En af de vigtigste bestanddele i projektet var forsyning af drikkevand og kunstvandingssystemer til befolkningen. FONDECA, udviklingsfonden for landbrugere i Las Segovias, havde til formål at give adgang til långivning samt at bidrage til udvikling af et system med bæredygtig formidling på målgruppernes vegne. De væsentligste resultater af projektet har været etableringen af et grundlæggende program for såsæd, forbedring af fødevarerikkerheden gennem oprettelse af 2 565 familieejede eller kommunale frugtplantager samt bedre teknologioverførsel mellem landmændene. 10 000 familier fik udbytte af projektet: Der blev installeret 1 536 kunstvandingssystemer, 1 846 km veje i landdistrikterne blev forbedret og repareret, og der blev etableret 1 650 systemer med brugsvand. Desuden modtog 727 teknikere uddannelse i miljøspørgsmål med en multiplikatorvirkning, der resulterede i uddannelse af 19 065 elever.

7.3.1 *EU's politiske reaktion på udfordringen om bedre adgang til vand og sanitet*

Inden for EU's politiske rammer for vand og udvikling anerkendes det, at opnåelse af resultater kræver fremskridt på mange forskellige områder, navnlig forvaltning og finansiering. I begge tilfælde er **bæredygtighed et centralt spørgsmål**.

Forsvarlig forvaltning: Øget adgang til rent vand og sanitet kræver, at de politiske myndigheder tillægger det højere prioritet, og at foranstaltninger vedrørende disse spørgsmål integreres i nationale og kommunale strategier. Øget bevidsthed og større viden er vigtigt som grundlag for planlægning og beslutningstagning i kombination med styrkelse af institutioner og kapacitetsopbygning. Partnerskaber mellem offentlige og private aktører og aktører fra det civile samfund skal fremmes, således at man sikrer, at disse partnerskaber fortsat er ligeværdige, ansvarlige og gennemsigtige, sikrer forbrugernes og investorenes interesser samt fastholder høje standarder for miljøbeskyttelse.

Masibambane, et nyt program for støtte til vandsektoren i Sydafrika

Et treårigt program for støtte til vandsektoren (WS-SSP) for den sydafrikanske regering finansieres med regeringens egne ressourcer, EU-samarbejde og bilateral støtte fra fire EU-medlemsstater med i alt omkring 2 220 mio. Rand (334 mio. EUR, inkl. 75 mio. EUR i budgetstøtte fra EU). Formålet med programmet er at levere grundlæggende vandforsynings- og sanitetstjenester gennem en række forskellige aktiviteter, herunder støtte til strategisk formulering af politikker, levering af vand- og sanitetstjenester til udvalgte fattige lokalsamfund i landdistrikterne i tre provinser (den nordlige provins, KwaZulu Natal og den østlige Kapprovins). Under projektet ydes der også institutionel støtte til institutioner på forskellige niveauer af den offentlige sektor med fokus på dialogen med interessenterne. I nogle tilfælde vil man oprette nye institutioner som distriktsråd, forvaltningsagenturer for afvandingsområdet og strukturer i lokalsamfundene. Forsvarlig forvaltning og løbende koordinering blandt de forskellige aktører anerkendes som værende af central betydning for programmets levedygtighed og dets virkninger.

De primære forventede resultater er:

En revideret og ajourført politik og lovgivning for sektoren for vand- og sanitetstjenester i Sydafrika, hvor sektoren ledes i retning af forbrugerorienterede foranstaltninger.

Omkring 2,4 mio. mennesker i den nordlige provins, KwaZulu Natal og den østlige Kapprovins får bæredygtige vand- og sanitetstjenester.

Uddannelse i sundhed og hygiejne medtages i alle infrastrukturprojekter.

Den tekniske, ledelsesmæssige og administrative kapacitet hos de centrale aktører forbedres (navnlig hos lokalregeringen og ministeriet for vandanliggørelse og skovbrug (DWAF), vandforsyningsmyndigheder og vandforsyningsselskaber, men ngo'er og den private sektor vil også blive inddraget.

Integreret planlægning og koordineret forvaltning inden for sektoren vil blive styrket.

Etablering af en ligestillingsenhed under direktoratet for vandforsyningsdirektøren under DWAF.

Økonomiske udfordringer: Traditionelt sørger kommunerne for vandforsyning, men disse kan ikke klare den hurtigt stigende efterspørgsel på grund af manglende økonomisk og teknisk kapacitet. Der er behov for innovative metoder. Mulighederne skal undersøges nøje for at tage højde for de lokale forhold, herunder sundhedsrisici, gældende holdninger og skikke, accept, eksisterende viden og praksis, omkostninger, ejendomsforhold for anlæggene samt de lovgivningsmæssige rammer. Ud over store kapitalinvesteringer er der behov for institutionelle foranstaltninger for at finde og udnytte nye vandforsyningskilder samt for at modernisere og udvide vand- og sanitetssystemerne. Sideløbende med dette er der behov for institutionelle foranstaltninger for at sikre en effektiv forvaltning af tjenesten, herunder hensigtsmæssige midler til vedligeholdelse af infrastrukturen. Det er vigtigt med omkostningsdækning med henblik på at sikre vandforsyningens bæredygtighed, selv om takststrukturen og opkrævningssystemerne skal udformes, så de kan opfylde de grundlæggende behov hos fattige og sårbare grupper.

GHANA - Et offentligt-privat partnerskab, tilpasset lokale forhold, for at forbedre vandforsyningen i mindre byer

26. november, 2002 - Kokofu, Ghana, 250 km nord for hovedstaden Accra: Hr. Ansah, teknisk direktør i udviklingsselskabet for vand og sanitet (WSDB) i Kokofu, kontrollerer hver uge vandmålerne i de 13 offentlige brønde og 50 private tilslutninger, der er koblet til vandforsyningsnettet. Overvåget af bogholderen indsamler han indtægterne fra vandsælgerne. Prisen på vand er 100 cedis pr. spand à 18 liter (0,68 EUR pr. m³). Det gennemsnitlige daglige forbrug her udgør 11 liter pr. person. Takket være denne regelmæssige opkrævning af indtægterne har WSDB indtil videre drevet systemet i 10 måneder, og i dette tidsrum er det lykkedes at etablere yderligere 10 private tilslutninger og skaffe transport til driftspersonalet. Saldoen på bankkontoen er i øjeblikket 15 mio. cedis (1 700 EUR).

Af indtægterne fra vandsalget bruges 10 % til vedligeholdelse, 10 % til mindre sanitetsprojekter og hygiejneuddannelse og 5 % til udvidelse af vandforsyningssystemet. Lokalsamfundets og dets repræsentanternes indsats siden projektets start (høringer, 5 % bidrag til investeringsudgifterne) er ved at give gevinst. I løbet af de fire års drift har man etableret offentlige anlæg og tilsyn kombineret med privat forvaltning i to byer. Kapacitetsopbygningsindsatsen rækker lige fra regnskaber, systemvedligeholdelse, teknisk tilsyn, forvaltningsteknikker for hygiejneuddannelser rettet mod alle niveauer lige fra lokalsamfund via distrikter til de regionale forvaltninger for vand og sanitet.

Dette eksempel kopieres til 25 mindre byer i Ashanti, Brong-Ahafo og de vestlige regioner, der var medtaget i projektet, og som betjener en samlet befolkning på 310 000 mennesker. Under projektet forbereder man sig i øjeblikket på at indføre yderligere fem systemer, som på længere sigt skal betjene en befolkning på 350 000 i 30 byer ud af bevillingen på 15 mio. EUR. Det er blot et eksempel på anvendelse af lokalt tilpassede "offentlige-private partnerskaber" - indtil videre ret vellykket.

I 2002 justerede EU sin politiske tilgang til vandforsyning i forbindelse med udviklingssamarbejdet. I marts offentliggjorde Kommissionen en **ny meddelelse**, som Rådet vedtog i maj.¹⁶⁰ Den er baseret på behovet for en integreret, langsigtet fremgangsmåde, hvor man arbejder i et partnerskab med udviklingslandene for at løse forvaltningsmæssige og økonomiske spørgsmål som højeste prioritet, herunder bæredygtighed.

EU's overordnede rammer er "integreret forvaltning af vandressourcer" baseret på afvandingsområder. Efter EU's opfattelse kan integreret forvaltning af vandressourcer kombineret med en høj grad af offentlig deltagelse, åbenhed og ansvarlighed spille en central rolle med hensyn til at bidrage til gennemførelse af målsætningerne. Det er særligt vigtigt med henblik på bæredygtig udvikling og konfliktforebyggelse i forbindelse med grænseoverskridende vandressourcer.

Integreret forvaltning af vandressourcer i praksis

Projekt for integreret forvaltning af vandressourcer i Doon-dalen - Indien

Dette 8-årige projekt med et EU-bidrag på 22,5 mio. EUR var særligt vellykket med hensyn til at opfylde målsætningerne om at vende den igangværende ødelæggelse af økosystemerne i Doon-dalen i delstaten Uttaranchal gennem projekter med jordbevaring, som omfattede bygning af reguleringsdæmninger og plantning af en kombination af træer og græsser. Hyppigheden for kunstvanding og adgangen til vand er dermed blevet forøget. Levevilkårene for befolkningen i landdistrikterne er blevet forbedret yderligere som et resultat af deres inddragelse i forvaltningen af deres eget miljø. Der er oprettet landsbysammenslutninger for at sikre ejerskabet og fremme bæredygtigheden. De landbrugsrelaterede behov blev generelt set opfyldt med traditionel anvendelse af nedbørsområder, som efter planen skal bevæge sig i retning af nedbørsområder for hele lokalsamfundet.

I meddelelsen og i Rådets konklusioner identificerede man en række klare prioriteringer:

- At sikre tilstrækkelige forsyninger af drikkevand af god kvalitet, hensigtsmæssig sanitet og hygiejne til alle mennesker, navnlig de fattigste og med tydeligt fokus på kvinders og børns behov, ud fra en overordnet målsætning om at mindske fattigdommen og forbedre menneskers sundhed, livskvalitet og muligheder for et udkomme
- udvikle en bæredygtig og retfærdig forvaltning af grænseoverskridende vandressourcer under hensyntagen til alle relevante interesser, idet man integrerer de konkurrerende behov fra forskellige brugere og fremmer syd-syd-samarbejdet
- gennemførelse af tværsektoralt samarbejde for at sikre en retfærdig, bæredygtig og hensigtsmæssig fordeling af vandet mellem forskellige brugergrupper. Dette kræver, at principperne for vandforvaltning integreres i de tilhørende politikområder.

Der er behov for handling og **innovative metoder** for at tage hånd om påtrængende og langsigtede prioriteringer for vandforsyning, udvidelse af sanitetsdækning og undervisning i hygiejne, løsning af udfordringerne med byudvikling, opnåelse af sikkerhed for rent vand og tilstrækkelige fødevareforsyninger, beskyttelse af

¹⁶⁰

KOM(2002) 132 af 12. marts 2002, "Vandforvaltning i Udviklingslandene: Strategi og Prioriteter for EU's Udviklingssamarbejde". <http://register.consilium.eu.int/pdf/fr/02/st08/08958f2.pdf>.

vandbaserede økosystemer, forvaltning af oversvømmelser og kystområder. Konfliktforebyggelse og fredsskabende foranstaltninger, som er politiske prioriteringer for Det Europæiske Fællesskab, skal omfatte en bæredygtig og retfærdig forvaltning af fælles naturressourcer som vand. Det må anbefales at yde støtte til regionale aktiviteter med et klart engagement i regionalt samarbejde.

EU erkender ligeledes, at efterhånden som vandressourcerne bliver mere sparsomme, vil visse globale og langsigtede spørgsmål blive stadig mere kritiske. Disse omfatter klimaændringernes konsekvenser for adgangen til vand, hvilket øger risikoen for ekstreme begivenheder og udtømmning af ressourcerne, og interaktionen mellem forvaltningen af vandressourcerne og handel med landbrugs- og industriprodukter, hvor vandaspektet er meget betydningsfuldt.

For at fremme en bredere formidling og indførelse af sine strategiske metoder iværksatte Kommissionen et **kapacitetsopbygningsprogram**, der er målrettet mod politiske beslutningstagere og andre centrale interessentgrupper i AVS-regionen samt i Asien, Latinamerika og Middelhavsområdet.

Fremme af en strategisk, sektorbaseret indfaldsvinkel gennem kapacitetsopbygning

EU har taget en førerrolle med hensyn til fremme af bedste praksis og bidrager til opbygning af kapacitet til effektiv forvaltning af vandressourcer. EU's retningslinjer for udviklingssamarbejde vedrørende vandressourcer¹⁶¹, hvor det centrale er en "strategisk fremgangsmåde for en ligelig, effektiv og bæredygtig forvaltning af vandressourcerne" med politiske principper for forvaltning af vandressourcer og vandforsyning (institutionelle, økonomiske, sociale, økonomiske miljømæssige og teknologiske). Disse er baseret på centrale, internationalt anerkendte principper. Disse retningslinjer illustrerer Fællesskabets nye fokus på vand i udviklingslandene med større vægt på sociale og miljømæssige spørgsmål samt på forvaltning af og øget støtte til kapacitetsopbygning og institutionel styrkelse. Man har benyttet en række workshops, uddannelseskurser og mentorordninger til at hjælpe grupper af interessenter med at gøre sig fortrolige med de centrale principper, der er væsentlige for bæredygtigheden.

7.3.2 Verdenstopmødet om bæredygtig udvikling og EU's vandinitiativ

Ved verdenstopmødet om bæredygtig udvikling i Johannesburg i 2002 udtrykte EU sin hensigt om at udvide sin rolle i de internationale bestræbelser på at nå de vand- og sanitsrelaterede målsætninger gennem iværksættelsen af et nyt EU-vandinitiativ.

Initiativet fik støtte på højeste politiske plan med underskrivelsen af en fælles erklæring om et nyt strategisk partnerskab mellem Afrika EU om vand og sanitet. Et partnerskab mellem EU og Østeuropa, Kaukasus og Centralasien blev også godkendt på ministerplan under verdenstopmødet.

Hovedmålsætningerne

Gennem vandinitiativet bekræfter EU på ny sit engagement i at bidrage til opfyldelsen af millenniummålene og de mål, man enedes om på verdenstopmødet. Fokus for initiativet er inden 2015 at halvere antallet af mennesker uden adgang til rent drikkevand og grundlæggende sanitet, som i dag skønsmæssigt ligger på henholdsvis 1 og 2 mia.

¹⁶¹

http://europa.eu.int/comm/development/body/publications/water/en/frontpage_en.htm.

Den anden hovedbestanddel af initiativet er at yde støtte til udvikling af "integreret forvaltning af vandressourcer" og planer for vandeffektivitet inden 2005, idet man fremmer den generelle indførelse af en politik baseret på afvandingsområder, planlægning og forvaltning, navnlig for grænseoverskridende afvandingsområder.

Sigtet med initiativets nøgleelementer er følgende:

Styrkelse af det politiske engagement i aktiv handling for at øge adgangen til vand og sanitet med henblik på fattigdomsbekæmpelse

- Fremme bedre ordninger for vandforvaltning, herunder stærkere partnerskaber mellem den offentlige og private sektor og lokale interessenter samt opbygning af institutionel kapacitet. Det er vigtigt med en bedre forståelse af samspillet mellem bæredygtig vandforvaltning og fattigdomsbekæmpelse og af sammenhængen i udviklingslandene samt innovation og mobilisering af samfundene. F.eks. at bidrage til fremtidige direkte investeringer og til udvikling af forvaltningspraksis, politikker og teknologi, hvor der tages hensyn til samfundsmæssige og ligestillingsmæssige overvejelser. Derfor omfatter EU-initiativet en specifik forskningskomponent. EU har ligeledes åbnet sit sjette rammeprogram for forskning for partnere fra tredjelande¹⁶² for at lette formidlingen af erfaring og som et signal om EU's engagement i at leve op til de globale og regionale udfordringer sammen med partnere fra forskellige dele af kloden
- Forbedre koordinering og samarbejde: Dette omfatter en udvikling væk fra enkeltstående projekter i retning af sektorbaserede fremgangsmåder. Det omfatter ligeledes processer med flere interessenter med henblik på at styrke partnerskaber for praktisk indsats samt fremme af syd-syd-samarbejdet
- Udvikling af regionalt og subregionalt samarbejde gennem bistand til anvendelse af en integreret forvaltning af vandressourcer, herunder grænseoverskridende afvandingsområder, for at bidrage til bæredygtig udvikling og konfliktforebyggelse
- Fremskaffelse af supplerende finansiering, herunder gennem udvikling af nye, innovative finansieringsmekanismer for at tiltrække nye partnere. EU vil gøre brug af hele det eksisterende spektrum af finansieringsmekanismer til vandprojekter og vil bestræbe sig på at løse problemer med manglende finansiering. EU erindrer om de forpligtelser, man indgik på den internationale konference om udviklingsfinansiering i marts 2002, og er parat til at øge sin bistand på vandområdet yderligere. I overensstemmelse med initiativets integrerede og efterspørgselsstyrede karakter vil man overveje yderligere finansiering som reaktion på anmodninger fra partnerlandene, og i de kommende år vil man stille ressourcer til rådighed i forbindelse med landenes bestræbelser på at mindske fattigdommen og fremme bæredygtig udvikling. Samlet set vil man gennem initiativet søge af identificere den rette blanding af finansieringsmuligheder, både til kapitalfinansiering og programmer med omkostningsdækning, der er lydhøre over for de fattiges behov.

¹⁶²

http://europa.eu.int/comm/research/iscp/newsletter/agreements_en.html#01.

Umiddelbare prioriteringer

Med henblik på at fremme disse elementer er hovedprioriteringerne i EU's vandinitiativ:

- udarbejdelse af en oversigt over situationen i de forskellige lande og regioner med en analyse af de største mangler og finansieringsbehov
- udarbejdelse af et koordineret handlingsprogram med en langsigtet finansieringsstrategi, der indeholder konkrete springbrætter frem til 2015 og
- etablering af en tilsyns- og rapporteringsmekanisme med henblik på måling af fremskridt med gennemførelsen og retningsgivning for yderligere foranstaltninger.

EU anerkender behovet for hurtigt at formulere og gennemføre programmer, der er synlige, og som fører til resultater. Der sker allerede fremskridt i lande, hvor vand og sanitet udgør fokusområder i udviklingsprogrammerne (f.eks. Cap Verde, Tchad, Djibouti, Den Dominikanske Republik, Ghana, Lesotho, Mauritius, Nigeria, Papua Ny Guinea, Rwanda, Samoa, Senegal og Swaziland inden for 9. EUF). I overensstemmelse med engagementet i en partnerskabsbaseret fremgangsmåde og i erkendelse af betydningen af et stærkt lokalt ejerskab, hvis interventionerne skal være vellykkede, har EU gjort det til sin førsteprioritet at indgå aftaler med regeringer, den private sektor og det civile samfund i udviklingslande og regioner, der har udtrykt interesse for EU-initiativet. Initiativet fremmes gennem aktiv deltagelse af EU's medlemsstater og Kommissionen, Den Europæiske Investeringsbank, den private sektor og det civile samfund.

Foreløbige flerårige finansieringsbestemmelser: Fordeling på sektorer i henhold til DAC-sektorkategorier

DAC-sektor-kategorier	CARDS		TACIS		MEDA		Lat Am		9. EUF		I ALT	
Tidsrum	2002-2004		2002-2003		2002-2004		2002-2006		2002-2007			
	I alt	%	I alt	%	I alt	%	I alt	%	I alt	%		%
14. Vandforsyning og sanitet	25,3	2,0	33,0	4,7	50,4	4,0	64,0	4,3	432,2	5,7	604,9	4,7

En modulopbygget fremgangsmåde

EU's vandinitiativ er modulopbygget med et stærkt regionalt fokus, således at man kan tage behørigt hensyn til såvel forskelle som ligheder mellem regioner.

- I Afrika har man efter underskrivelsen af "det strategiske partnerskab mellem Afrika og EU vedrørende vand og sanitet" ved verdenstopmødet etableret to arbejdsgrupper, der skal arbejde med prioriteringer for vandforsyning og sanitet samt spørgsmål vedrørende integreret forvaltning af vandressourcer på nationalt og grænseoverskridende plan. I en ånd af ejerskab, åben koordinering og i samspil med andre bestræbelser (såsom det nye partnerskab for udvikling i Afrika og EU/Afrika-dialogen) samarbejder EU-partnerne med det afrikanske

ministerråd for vand (AMCOW), central- og lokalregeringer, det civile samfund, private interessenter og multilaterale agenturer for at bidrage til gennemførelsen af de vandrelaterede millenniummål og målsætninger i Afrika.

- Hvad angår landene i Østeuropa, Kaukasus og Centralasien, og igen som følge af aftalen om et strategisk partnerskab mellem EU og disse regioner om vand til bæredygtig udvikling på verdenstopmødet, er der nedsat en arbejdsgruppe, der skal behandle både aspekter vedrørende vandforsyning og sanitet samt integreret forvaltning af vandressourcer. Ministrene har forpligtet sig til at gennemføre målsætningerne og kravene fra verdenstopmødet i deres egne regioner og til at anvende integrerede metoder for afvandingsområder, når der er tale om grænseoverskridende vandløb. Arbejdet hænger nært sammen med udviklingen af en miljøstrategi for denne region i NUS-landene. En handlingsplan ventes fremlagt på den paneuropæiske miljøministerkonference i Kiev i maj 2003.
- Man er i færd med at udarbejde komponenter for Middelhavsområdet og Latinamerika efter komponenterne for Afrika og Østeuropa, Kaukasus og Centralasien, der blev lanceret ved verdenstopmødet.

**Nøgleelementer i skitsen til handlingsprogram
for det strategiske partnerskab Afrika/EU
om vand og sanitet - aftalt mellem AMCOW og EU**

Prioritere vandforsyning og sanitet samt integreret forvaltning af vandressourcer/ institutionel støtte	Prioritere vandforsyning og sanitet i de nationale strategidokumenter for fattigdomsbekæmpelse med synliggørelse af bidraget til millenniummålene Sideløbende med udvikling af tjenesterne, etablering af en integreret metode til forvaltning af vandressourcer for at sikre bæredygtighed og opfylde målene fra verdenstopmødet Forbedre de underliggende institutioner og opbygge kapacitet
Specifikke foranstaltninger for vandforsyning og sanitet	Gennemførelse af en dobbelt strategi - (a) Sektorbaseret fremgangsmåde for lande med stærk institutionel kapacitet, (b) Finde metoder til at støtte lande, hvor vand ikke udgør en prioriteret sektor, og hvor institutionerne behøver støtte Overførsel af koordineringen af vandforsyning og sanitet til det enkelte land Anvende EU-midler og andre eksterne midler som katalysator for øget national finansiering samt finansiering fra den private sektor og brugerne - i erkendelse af den kolossale finansiering, der er nødvendig
Specifikke foranstaltninger for integreret forvaltning af vandressourcer	Fokus på de umiddelbare muligheder for udarbejdelse af planer for integreret forvaltning af vandressourcer i udvalgte lande Udvikle programmer for strategisk støtte til opbygning af grænseoverskridende samarbejde (overflade- og grundvand). De første foranstaltninger baseres på selvudvælgelse foretaget af landene og de subregionale grupper under AMCOW

Vejen frem

Opfyldelse af de tre aftalte målsætninger for vandforsyning, sanitet og integreret forvaltning af vandressourcer og overvindelse af den globale vandkrise bliver en stor udfordring for det internationale samfund. Dette er af central betydning for bekæmpelsen af fattigdom, bæredygtig udvikling og sågar konfliktforebyggelse.

Overordnet set bør vand prioriteres højere på den nationale og regionale politiske dagsorden. Det primære ansvar for dette ligger hos udviklingslandenes regeringer. Det er væsentligt med ejerskab for at opnå resultater. Men ekstern støtte er også af central betydning, navnlig for at bidrage til at mobilisere yderligere finansiering gennem udviklingsbistand og med andre metoder. Det er nu aftalt, at alle har et ansvar for at nå disse mål. Som Kommissionens formand Romano Prodi sagde på verdenstopmødet om bæredygtig udvikling: Vi kan ikke lade tingene fortsætte som hidtil.

8. FINANSIELLE TABELLER

Fordeling efter sektor af den offentlige udviklingsbistand (ODA) finansieret over Kommissionens almindelige budget og Den Europæiske Udviklingsfond (EUF) i 2002

Sektor			Forpligtelser i mio. EUR		
			I alt	Forvaltet af EuropeAid	Forvaltet af andre GD'er
SOCIAL INFRASTRUKTUR OG SERVICE			2 053,27	1 982,55	70,72
	Uddannelse		269,44	253,94	15,50
		Uddannelse, uspecificeret niveau	55,02	52,32	2,70
		Grunduddannelse	21,81	21,81	0,00
		Sekundæruddannelse	89,42	89,42	0,00
		Videregående uddannelse	103,19	90,39	12,80
	Sundhed		196,43	196,43	0,00
		Sundhed, generelt	96,76	96,76	0,00
		Basal sundhed	99,67	99,67	0,00
	Befolkningspolitik/programmer og reproduktiv sundhed		170,06	170,06	0,00
	Vandforsyning og sanitet		100,91	92,88	8,03
	Forvaltning og civilsamfund		880,23	875,83	4,40
	Anden social infrastruktur		436,20	393,41	42,79
		Beskæftigelse	10,15	10,15	0,00
	Boliger	9,71	9,71	0,00	
	Andre sociale ydelser	416,34	373,55	42,79	
ØKONOMISK INFRASTRUKTUR OG SERVICE			614,81	585,89	28,92
	Transport og oplagring		318,72	310,67	8,05
	Kommunikation		10,31	9,44	0,87
	Energiproduktion og -forsyning		104,90	84,90	20,00
	Bankvæsen og finansielle tjenesteydelser		120,88	120,88	0,00
	Erhvervs- og anden service		60,00	60,00	0,00
	PRODUKTIONSSEKTORER		924,83	720,28	204,55
	Landbrug, skovbrug og fiskeri		359,84	163,23	196,61
		Landbrug	111,94	105,18	6,76
		Skovbrug	29,54	29,54	0,00
		Fiskeri	218,36	28,51	189,85
	Industri, minedrift og byggeri		382,20	382,20	0,00
		Industri	180,09	180,09	0,00
		Mineralressourcer og minedrift	202,03	202,03	0,00
		Byggeri	0,08	0,08	0,00
	Handel og turisme		182,79	174,85	7,94
		Handel	165,15	157,21	7,94
		Turisme	17,64	17,64	0,00
MULTISEKTOR/TVÆRGÅENDE			719,44	520,84	198,60
	Generel miljøbeskyttelse		85,13	72,57	12,56
	Kvinder og udvikling		14,32	14,32	0,00
	Andet multisektor		619,99	433,95	186,04
VAREBISTAND OG GENEREL PROGRAMBISTAND			1 272,21	1 091,85	180,36
	Strukturtilpasningsbistand med Verdensbanken/IMF		619,21	614,35	4,86
	Udviklingsbistand fødevarer/fødevaresikkerhed		477,50	477,50	0,00
	Anden generel program- og varebistand		175,50		175,50
INDSATS VEDRØRENDE GÆLD			88,67	88,67	0,00
	Indsats vedrørende gæld		88,67	88,67	0,00
NØDHJÆLP			613,39	123,64	489,75
	Anden nød- og katastrofehjælp		613,39	123,64	489,75
ANDET/UFORDELT/USPECIFICERET			246,11	205,79	40,32
	Donorers administrationsomkostninger		141,86	135,54	6,32
	Ufordelt/uspecificeret		104,25	70,25	34,00
TILSAMMEN			6 532,73	5 319,51	1 213,22

Fordeling efter budgetpost af den eksterne bistand finansieret over Kommissionens almindelige budget i 2002							
Beløb i mio. EUR		I alt		Forvaltet af EuropeAid		Forvaltet af andre GD'er	
Post	Beskrivelse	Forpligtelser	Betalinger	Forpligtelser	Betalinger	Forpligtelser	Betalinger
B7-01...	Førtiltrædelse - SAPARD	554,56	123,87			554,56	123,87
B7-02...	Førtiltrædelse - ISPA	1 109,04	398,39			1 109,04	398,39
B7-03...	Førtiltrædelse - PHARE	1 682,66	1 101,18			1 682,66	1 101,18
B7-04...	Førtiltrædelse - Malta, Cypern, Tyrkiet	147,95	18,87			147,95	18,87
B7-20...	Fødevarehjælp	505,96	417,31	505,96	417,31		
B7-21...	Humanitær bistand	520,32	474,25			520,32	474,25
B7-30...	Asien	574,87	454,25	574,87	454,25		
B7-31...	Latinamerika	333,22	181,79	333,22	181,79		
B7-32...	Sydafrika	124,18	119,26	124,18	119,26		
B7-4...	Middelhavet	632,64	705,37	632,64	700,67		4,70
B7-42...	Nær- og Mellemøsten	150,75	138,03	150,75	138,03		
B7-51...	EBRD (Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling)	0,00	8,44				8,44
B7-52...	NIS og Mongoliet - Tacis	444,48	395,15	431,98	383,66	12,50	11,49
B7-53...	NIS og Mongoliet/CEEC - Andre aktioner	0,00	0,06				0,06
B7-54...	Vestbalkan	820,89	749,17	657,89	619,17	163,00	130,00
B7-60...	Samfinansiering NGO'er	203,43	152,69	203,43	152,69		
B7-61...	Uddannelse og oplysning	3,69	3,57			3,69	3,57
B7-620...	Miljø/tropiske skove	48,97	37,59	48,97	37,59		
B7-621...	Global sundhedsfond	0,00	60,00		60,00		
B7-63...	Social infrastruktur og service	13,14	16,74	13,14	16,74		
B7-65...	Koordinering, evaluering	23,45	16,65	23,45	16,65		
B7-6610...	Personelminer	12,00	10,48	12,00	10,48		
B7-66...	Andre specifikke aktioner	101,13	63,55	31,74	18,44	69,39	45,11
B7-67...	Beredskabsordning	23,51	26,07			23,51	26,07
B7-70...	Demokrati og menneskerettigheder	109,65	95,50	109,65	95,50		
B7-80...	Internationale fiskeriaftaler	190,38	186,17			190,38	186,17
B7-8710...	Bananer AVS	44,00	33,82	44,00	33,82		
B7-8...	Andre eksterne kapitler af EF-politikken	29,99	32,81	0,39	4,52	29,60	28,29
B8-0...	Fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (CFSP)	32,80	30,93			32,80	30,93
	I alt afsnit B7-B8	8 437,66	6 051,96	3 898,26	3 460,57	4 539,40	2 591,39
Fordeling efter instrument af udviklingsbistanden finansieret af Den Europæiske Udviklingsfond (EUF) i 2002							
Beløb i mio. EUR		I alt		Forvaltet af EuropeAid		Forvaltet af andre GD'er	
Instrument		Forpligtelser	Betalinger	Forpligtelser	Betalinger	Forpligtelser	Betalinger
Programbistand		636,04	959,04	636,04	959,04		
Strukturtilpasning		44,35	284,32	44,35	284,32		
Risikokapital		174,42	188,22	174,42	188,22		
Rentegodtgørelser		6,40	18,25	6,40	18,25		
Nødhjælp		7,48	16,97	7,48	16,97		
Hjælp til flygtninge		51,84	19,41	51,84	19,41		
Sysmin		-5,02	87,22	-5,02	87,22		
Stabex		0,00	1,62	0,00	1,62		
HIPC		60,00	180,00	60,00	180,00		
Ramme A - Cotonou		477,88	84,67	477,88	84,67		
Ramme B - Cotonou		255,00	13,00	255,00	13,00		
9. EUF regionalt - AVS internt		60,00	0,00	60,00	0,00		
	I alt EUF	1 768,39	1 852,72	1 768,39	1 852,72	0,00	0,00
	Tilsammen Budget og EUF	10206,05	7904,68	5666,65	5313,29	4539,40	2591,39

Fordeling efter land/region af den eksterne bistand finansieret over Kommissionens almindelige budget og Den Europæiske Udviklingsfond (EUF) i 2002						
Land/region	I alt i mio. EUR		Forvaltet af EuropeAid		Forvaltet af andre GD'er	
	Forpligtelser	Betalinger	Forpligtelser	Betalinger	Forpligtelser	Betalinger
Del I: Udviklingslande og -territorier						
Europa, i alt	1 133,18	1 073,75	698,85	787,15	434,33	286,60
Albanien	47,58	32,49	45,77	28,88	1,81	3,61
Bosnien-Hercegovina	136,28	131,16	88,79	109,21	47,49	21,95
Kroatien	59,00	19,43	59,00	18,36	0,00	1,07
TJR Makedonien	59,35	56,71	37,50	46,45	21,85	10,26
Malta	10,23	12,27	0,78	0,23	9,45	12,04
Moldova	10,40	11,96	10,40	11,55	0,00	0,41
Slovenien	66,15	59,87	0,00	1,23	66,15	58,64
Tyrkiet	149,45	145,51	21,22	141,41	128,23	4,10
Jugoslavien, FR	531,91	553,61	372,56	379,09	159,35	174,52
Europa ufordelt	62,83	50,74	62,83	50,74	0,00	0,00
Afrika, i alt	2 482,23	2 366,90	2 146,89	2 071,97	335,34	294,93
Nord for Sahara, i alt	365,41	339,73	350,06	324,55	15,35	15,18
Algeriet	66,58	62,03	52,24	48,27	14,34	13,76
Egypten	80,69	62,21	80,69	62,21	0,00	0,00
Marokko	124,30	123,93	123,29	122,95	1,01	0,98
Tunesien	93,84	91,56	93,84	91,12	0,00	0,44
Syd for Sahara, i alt	2116,82	2 027,17	1 796,83	1 747,42	319,99	279,75
Angola	93,68	66,37	64,65	38,40	29,03	27,97
Benin	6,85	35,59	6,85	35,59	0,00	0,00
Botswana	29,69	4,05	29,69	4,05	0,00	0,00
Burkina Faso	150,59	75,68	150,59	75,68	0,00	0,00
Burundi	53,00	39,36	35,50	24,08	17,50	15,28
Cameroun	24,06	42,58	24,06	42,58	0,00	0,00
Kap Verde	10,52	12,11	9,16	11,26	1,36	0,85
Centralafrikanske Rep.	15,05	6,47	15,05	6,17	0,00	0,30
Tchad	4,33	47,08	4,33	47,08	0,00	0,00
Comorerne	0,57	2,40	0,22	1,78	0,35	0,62
Congo, Dem. Rep.	156,55	77,15	124,55	41,82	32,00	35,33
Congo, Rep.	24,64	8,36	24,64	7,48	0,00	0,88
Côte d'Ivoire	31,78	16,75	29,32	14,36	2,46	2,39
Djibouti	13,68	2,05	13,68	2,05	0,00	0,00
Ækvatorialguinea	0,45	4,63	0,45	4,62	0,00	0,01
Eritrea	26,98	16,32	26,98	15,64	0,00	0,68
Etiopien	210,13	129,40	206,13	127,25	4,00	2,15
Gabon	38,53	20,65	36,97	19,25	1,56	1,40
Gambia	0,33	7,15	0,33	7,15	0,00	0,00
Ghana	39,56	53,42	39,56	53,42	0,00	0,00
Guinea	12,47	52,62	4,13	45,11	8,34	7,51
Guinea-Bissau	49,92	23,79	39,92	13,95	10,00	9,84
Kenya	-44,90	21,73	-44,90	18,32	0,00	3,41
Lesotho	4,25	14,62	4,25	14,62	0,00	0,00
Liberia	5,65	9,81	0,72	9,43	4,93	0,38
Madagaskar	69,59	54,81	67,76	53,61	1,83	1,20
Malawi	59,77	58,78	59,77	57,75	0,00	1,03
Mali	-9,66	69,31	-9,66	69,31	0,00	0,00
Mauretanien	142,13	131,69	56,13	45,69	86,00	86,00
Mauritius	4,11	15,47	3,90	14,98	0,21	0,49
Mayotte	0,00	0,12	0,00	0,12	0,00	0,00
Mozambique	221,62	148,69	221,62	147,90	0,00	0,79
Namibia	5,13	22,19	5,13	22,16	0,00	0,03
Niger	63,33	42,24	63,33	42,24	0,00	0,00
Nigeria	9,51	11,92	9,51	11,92	0,00	0,00
Rwanda	55,23	45,42	55,23	45,22	0,00	0,20
St. Helena	0,08	0,06	0,08	0,06	0,00	0,00
Sao Tome og Principe	2,34	2,77	1,36	2,14	0,98	0,63
Senegal	36,87	60,82	20,12	47,21	16,75	13,61
Seychellerne	4,44	3,47	0,98	0,47	3,46	3,00
Sierra Leone	19,35	24,95	10,19	15,08	9,16	9,87
Somalia	63,55	24,92	58,50	21,42	5,05	3,50
Sydafrika	129,11	123,60	129,11	123,20	0,00	0,40
Sudan	17,76	19,77	-0,24	5,21	18,00	14,56
Swaziland	12,95	5,71	12,95	5,15	0,00	0,56
Tanzania	24,79	92,68	-2,21	65,35	27,00	27,33
Togo	18,36	4,37	18,36	4,36	0,00	0,01
Uganda	44,22	53,37	43,80	52,77	0,42	0,60
Zambia	44,02	118,93	44,02	116,88	0,00	2,05

	Zimbabwe	30,39	22,19	28,39	17,68	2,00	4,51
	Syd for Sahara ufordelt	89,47	78,78	51,87	78,40	37,60	0,38
Amerika, i alt		545,20	408,13	523,30	383,05	21,90	25,08
	Nord- og Centralamerika, i alt	294,85	242,85	287,61	232,30	7,24	10,55
	Anguilla	2,36	0,01	2,36	0,01	0,00	0,00
	Antigua og Barbuda	0,21	0,04	0,21	0,04	0,00	0,00
	Barbados	-3,07	0,75	-3,07	0,75	0,00	0,00
	Belize	3,52	3,11	3,52	2,87	0,00	0,24
	Costa Rica	1,99	1,51	1,99	1,47	0,00	0,04
	Cuba	8,66	6,03	8,06	3,86	0,60	2,17
	Dominica	6,83	9,64	6,83	9,64	0,00	0,00
	Dominikanske Republik	13,05	31,28	12,84	30,92	0,21	0,36
	El Salvador	17,56	24,80	16,63	21,81	0,93	2,99
	Grenada	0,48	0,67	0,48	0,67	0,00	0,00
	Guatemala	16,72	34,05	14,92	32,57	1,80	1,48
	Haiti	-20,25	17,18	-20,65	16,98	0,40	0,20
	Honduras	44,78	25,35	43,72	24,80	1,06	0,55
	Jamaica	69,32	21,73	69,32	21,70	0,00	0,03
	Mexico	7,22	6,28	6,22	5,11	1,00	1,17
	Montserrat	3,64	0,13	3,64	0,13	0,00	0,00
	Nicaragua	16,21	35,83	14,97	34,51	1,24	1,32
	Panama	0,42	1,52	0,42	1,52	0,00	0,00
	St. Kitts-Nevis	0,02	1,40	0,02	1,40	0,00	0,00
	St. Lucia	8,88	6,30	8,88	6,30	0,00	0,00
	St. Vincent og Grenadinerne	5,66	0,02	5,66	0,02	0,00	0,00
	Trinidad og Tobago	3,99	1,48	3,99	1,48	0,00	0,00
	Turks- og Caicosøerne	0,00	0,34	0,00	0,34	0,00	0,00
	Nord- og Centralamerika ufordelt	86,65	13,40	86,65	13,40	0,00	0,00
	Sydamerika, i alt	124,99	128,29	110,33	113,76	14,66	14,53
	Argentina	3,85	5,18	3,85	5,18	0,00	0,00
	Bolivia	20,72	23,98	20,01	23,23	0,71	0,75
	Brasilien	10,70	16,38	10,35	15,67	0,35	0,71
	Chile	2,74	7,55	2,74	7,55	0,00	0,00
	Colombia	19,13	18,47	9,52	10,52	9,61	7,95
	Ecuador	6,80	9,95	5,14	8,33	1,66	1,62
	Guyana	8,65	3,60	8,65	3,60	0,00	0,00
	Paraguay	2,35	11,47	1,43	10,44	0,92	1,03
	Peru	7,98	17,06	6,57	15,04	1,41	2,02
	Surinam	0,14	2,79	0,14	2,79	0,00	0,00
	Uruguay	2,15	2,73	2,15	2,73	0,00	0,00
	Venezuela	22,01	8,88	22,01	8,43	0,00	0,45
	Sydamerika ufordelt	17,77	0,25	17,77	0,25	0,00	0,00
	Amerika uspecificeret	125,36	36,99	125,36	36,99	0,00	0,00
Asien, i alt		1 432,49	1 091,00	1 180,66	881,11	251,83	209,89
	Mellemøsten, i alt	410,07	307,17	354,80	269,00	55,27	38,17
	Bahrain	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Iran	2,05	3,36	1,55	2,79	0,50	0,57
	Irak	13,17	12,85	0,00	0,30	13,17	12,55
	Jordan	93,32	56,02	92,75	55,13	0,57	0,89
	Libanon	20,37	23,33	15,50	18,85	4,87	4,48
	Oman	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Palæstinensiske områder	231,07	181,48	197,07	163,43	34,00	18,05
	Saudi-Arabien	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Syrien	36,57	11,76	36,00	11,28	0,57	0,48
	Yemen	10,95	18,37	9,36	17,22	1,59	1,15
	Mellemøsten ufordelt	2,57	0,00	2,57	0,00	0,00	0,00
	Syd- og Centralasien, i alt	625,02	477,06	496,59	371,57	128,43	105,49
	Afghanistan	247,59	152,50	180,90	89,88	66,69	62,62
	Armenien	36,62	30,64	30,62	18,26	6,00	12,38
	Aserbajdsjan	34,35	23,74	34,35	23,49	0,00	0,25
	Bangladesh	31,58	26,25	31,58	25,73	0,00	0,52
	Bhutan	4,20	3,55	4,20	3,55	0,00	0,00
	Georgien	18,19	11,52	16,09	10,21	2,10	1,31
	Indien	13,84	103,28	8,84	100,75	5,00	2,53
	Kasakhstan	0,68	6,05	0,68	6,05	0,00	0,00
	Kirgisistan	20,99	13,61	20,99	13,55	0,00	0,06
	Maldiverne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Myanmar (Burma)	14,44	9,23	10,94	7,76	3,50	1,47

Nepal	22,33	14,23	18,04	12,03	4,29	2,20
Pakistan	90,13	45,25	77,24	40,66	12,89	4,59
Sri Lanka	21,49	13,31	10,53	6,43	10,96	6,88
Tadsjikistan	17,00	13,60	0,00	2,92	17,00	10,68
Turkmenistan	0,00	2,49	0,00	2,49	0,00	0,00
Usbekistan	0,00	7,81	0,00	7,81	0,00	0,00
Syd- og Centralasien ufordelt	51,59	0,00	51,59	0,00	0,00	0,00
Fjernøsten, i alt	311,36	245,96	243,23	179,74	68,13	66,22
Cambodja	30,29	29,47	23,22	21,09	7,07	8,38
Kina	31,24	33,12	26,79	30,13	4,45	2,99
Østtimor	29,19	22,47	28,51	22,47	0,68	0,00
Indonesien	77,12	25,41	70,02	16,86	7,10	8,55
Korea, Dem.	58,69	64,94	17,66	26,10	41,03	38,84
Laos	10,10	9,13	8,97	8,30	1,13	0,83
Malaysia	0,04	0,41	0,04	0,40	0,00	0,01
Mongoliet	6,75	3,26	6,75	3,23	0,00	0,03
Filippinerne	6,49	21,72	6,49	20,73	0,00	0,99
Thailand	15,47	14,19	10,00	9,34	5,47	4,85
Vietnam	30,49	19,10	29,29	18,35	1,20	0,75
Fjernøstlige Asien ufordelt	15,49	2,74	15,49	2,74	0,00	0,00
Asien uspecifiseret	86,04	60,81	86,04	60,80	0,00	0,01
Oceanien, i alt	75,10	35,73	75,10	35,65	0,00	0,08
Fiji	10,24	1,04	10,24	0,96	0,00	0,08
Kiribati	0,00	0,91	0,00	0,91	0,00	0,00
Mikronesiens Forenede Stater	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Nauru	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Niue	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Palau	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Papua Ny Guinea	54,60	12,82	54,60	12,82	0,00	0,00
Samoa	4,32	6,86	4,32	6,86	0,00	0,00
Salomonøerne	-0,01	4,51	-0,01	4,51	0,00	0,00
Tokelau	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tonga	0,00	0,75	0,00	0,75	0,00	0,00
Tuvalu	0,73	0,34	0,73	0,34	0,00	0,00
Vanuatu	2,48	4,46	2,48	4,46	0,00	0,00
Wallis og Futuna	0,00	0,05	0,00	0,05	0,00	0,00
Oceanien ufordelt	2,74	3,99	2,74	3,99	0,00	0,00
LDC'er uspecifiseret	563,53	568,41	404,71	417,05	158,82	151,36
Multilateral bistand	301,00	376,38	290,00	376,38	11,00	0,00
UNRWA	70,00	63,43	70,00	63,43	0,00	0,00
WFP	100,00	72,95	100,00	72,95	0,00	0,00
HIPC	60,00	180,00	60,00	180,00	0,00	0,00
GHF	60,00	60,00	60,00	60,00	0,00	0,00
UNHCR	11,00	0,00	0,00	0,00	11,00	0,00
Del I (ODA), i alt	6 532,73	5 920,30	5 319,51	4 952,36	1 213,22	967,94
Del II: Lande og territorier under omstilling - Offentlig bistand						
Mere udviklede udviklingslande	16,71	26,47	5,21	12,57	11,50	13,90
Aruba	0,00	0,57	0,00	0,57	0,00	0,00
Bahamas	0,00	0,17	0,00	0,00	0,00	0,17
Bermuda	0,00	0,00				
Brunei	0,00	0,03	0,00	0,03	0,00	0,00
Caymanøerne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kinesisk Taipei (Taiwan)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Cypern	11,50	11,63	0,00	0,87	11,50	10,76
Falklandøerne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Fransk Polynesien	0,00	2,15	0,00	2,15	0,00	0,00
Gibraltar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hongkong, Kina	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Israel	1,88	8,24	1,88	5,27	0,00	2,97
Korea	0,00	0,00				
Kuwait	0,00	0,00				
Libyen	0,00	0,00				
Macao	0,00	0,66	0,00	0,66	0,00	0,00
Nederlandske Antiller	3,73	1,22	3,73	1,22	0,00	0,00
Ny Kaledonien	-0,40	1,80	-0,40	1,80	0,00	0,00
Nordmarianerne	0,00	0,00				
Qatar	0,00	0,00				
Singapore	0,00	0,00				

Forenede Arabiske Emirater	0,00	0,00				
Jomfruøerne (Brit.)	0,00	0,00				
Mere udviklede udviklingslande ufordelt	0,00	0,00				
CEEC-lande/NIS	3 656,61	1 957,91	341,93	348,36	3 314,68	1 609,55
Belarus	0,00	1,38	0,00	1,22	0,00	0,16
Bulgarien	283,67	137,20	0,00	0,73	283,67	136,47
Tjekkiet	208,97	113,97	0,00	1,28	208,97	112,69
Estland	77,27	38,05	0,00	0,13	77,27	37,92
Ungarn	266,57	124,14	0,00	0,20	266,57	123,94
Letland	105,74	49,12	0,00	0,13	105,74	48,99
Litauen	239,17	97,70	0,00	0,26	239,17	97,44
Polen	995,17	512,55	0,81	0,11	994,36	512,44
Rumænien	696,63	233,72	0,00	0,42	696,63	233,30
Rusland	126,97	121,01	92,92	86,92	34,05	34,09
Slovakiet	153,60	116,74	0,00	0,33	153,60	116,41
Ukraine	88,32	62,08	88,32	61,40	0,00	0,68
CEEC-lande ufordelt	254,65	146,63	0,00	0,27	254,65	146,36
NIS ufordelt	159,88	194,54	159,88	194,38	0,00	0,16
CEEC-lande/NIS ufordelt	0,00	0,64	0,00	0,58	0,00	0,06
EBRD (Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling)	0,00	8,44	0,00	0,00	0,00	8,44
Del II (OA), i alt	3 673,32	1 984,38	347,14	360,93	3 326,18	1 623,45
Tilsammen del I og del II (ODA+OA)	10 206,05	7 904,68	5 666,65	5 313,29	4 539,40	2 591,39

8.1. COMMITMENTS 2002 WESTERN BALKANS

Conflict prevention, Good governance and Rule of law

	Country	Project Title	Amount (€ million)
	Albania	Judicial Reform	8.0
	Albania	Police and organised crime	14.0
	Bosnia and Herzegovina	Policing	5.0
	Bosnia and Herzegovina	Administration of justice	7.5
	Croatia	Police and organised crime	2.0
	Croatia	Modernisation of justice	4.0
	FYR Macedonia	Fight against crime	1.0
	FYR Macedonia	Promotion of inter ethnic relations	1.2
	Kosovo	Legal aid in civil matters	2.0
	Kosovo	Rehabilitation and equipping of judicial buildings	5.0
	Serbia	Support for judiciary	3.0
	Total		52.7

European Initiative for Democracy and Human Rights

Region	Country	Project	Amount (€)
Western Balkans	FRY/Kosovo	Towards a mutually tolerant society with all the ethnic groups	434.547
Regional	Croatia, Serbia, Bosnia and Herzegovina, Kosovo, Bulgaria, Poland, Ukraine, Russia, Georgia, Armenia	Improving indigenous multiculturalism through education	901.489
Western Balkans	FRY	Improving the rights of Roma	718.150
Western Balkans	Bosnia and Herzegovina	Reinforcing the participation of minorities in local governments	520.000
Western Balkans	FRY/Serbia	Promotion of inter-ethnic relations	776.350
Regional	fYR Macedonia, Serbia, Bulgaria, Hungary, Poland, Russia	Prevention of torture	972.731
Western Balkans	Kosovo	Rehabilitation of victims of torture	328.701
Western Balkans	Bosnia and Herzegovina	Rehabilitation of victims of torture	460.000
Western Balkans	Bosnia and Herzegovina	Rehabilitation of victims of torture	428.643
Western Balkans	Albania	Rehabilitation of victims of torture	290.951
Regional	Bosnia and Herzegovina, Croatia, fYR Macedonia, FRY/Serbia et Kosovo, Romania, Bulgaria	Stability Pact and the Roma - use your vote with wisdom	300.000
Western Balkans	Bosnia and Herzegovina	Aptitude to supervise and implement the rights of children	600.000
Western Balkans	Bosnia and Herzegovina	Respect of the post-accession engagements	750.000

		in the Council of Europe and Developing and Maintaining democratic institutions	
Western Balkans	FRY	Support to the accession process in the Council of Europe and in the regional development of the democratic institutions	750.000
Western Balkans	Regional	Implementation instruments for the national strategies for Roma minorities	300.000
Western Balkans	ARYM	Support to the Electoral Observation Mission of the OSCE/ODHIR	506.000
Western Balkans	Bosnia and Herzegovina, Croatia, Kosovo, Serbia	Support to the Regional Offices of the International Criminal Court for ex-Yugoslavia	640.000
Western Balkans	Bosnia and Herzegovina	Micro-projects	500.000
Western Balkans	FRY	Micro-projects	500.000
TOTAL			10.677.647

CARDS Institution building

	Institution	Country	Project Title	Amount (€ million)
	State Institutions	Albania	Support for procurement, competition and statistics	6.0
	Tax and customs administration	Bosnia and Herzegovina	Introduction of modern practices	9.0
	Public procurement	Bosnia and Herzegovina	Improve accountability and efficiency	1.5
	State Institutions	Croatia	Implementation of the Stabilisation and Association Agreement	6.0
	Regional Institutions	Croatia	Strategy and capacity building for regional development	2.0
	Public Finance	Croatia	Development of financial controls, debt management and customs systems	4.0
	Public Administration	Kosovo	General and health reforms	14.7
	Montenegrin Republican Government	Montenegro	Public administration reform	2.0
	Public Administration	Serbia	General and health reforms	17.0
	Total			62.2

CARDS Regional cooperation and integration 2002 (€ million)

Project Title	Commitment
Integrated Border Management	1.0
Institution Building	19.4
Democratic Stabilisation	7.6
Regional Infrastructure	14.0
Other	1.5
Total	43.5

CARDS Transport and Infrastructure, including Energy

	Country	Project Title	Amount (€ million)	
	Kosovo	Assistance to energy production, transmission and distribution networks	55.0	
	Kosovo	Directorate of roads	1.0	
	Kosovo	Pristina to Skopje road rehabilitation	4.0	
	Kosovo	Access roads to ethnic minority enclaves	1.0	
	Montenegro	Road rehabilitation	0.7	
	Montenegro	Railway rehabilitation	1.5	
	Montenegro	Technical assistance to the electricity sector	1.0	
	Montenegro	Emergency rehabilitation of electricity distribution systems	1.6	
	Serbia	Energy efficiency agency	5.0	
	Serbia	Energy regulatory agency	4.0	
	Serbia	Generation, transmission and consultancy	8.0	
	Serbia	Nikola Tesla A3 thermal power plant	50.0	
	Serbia	Reconstruction of the Sloboda Bridge	41.0	
	Serbia	Transport sector investment capacity building measures	3.0	
	Total		176.8	

CARDS Food safety and Rural development

	Country	Project Title	Amount (€ million)	
	Albania	Local community development	7.4	
	Kosovo	Agricultural and agro-processing credit	4.1	
	Kosovo	Strengthening of public veterinary services	2.4	
	Kosovo	Agricultural statistics and policy advisory unit	2.5	
	Total		16.4	

CARDS Education

	Country	Project Title	Amount (€ million)	
	Albania	Tempus	2.0	
	Albania	Support to vocational education and training reform	1.5	
	Bosnia and Herzegovina	Tempus	2.4	
	Croatia	Vocation training and educational mobility	6.0	
	Croatia	Tempus	3.0	
	FYR Macedonia	Tempus	3.0	
	Montenegro	Tempus	0.5	
	Serbia	Tempus	4.0	
	Serbia	Vocational education and training	2.0	
	Total		24.4	

CARDS Environment

	Country	Project Title	Amount (€ million)	
	Albania	Environment legislation and awareness raising	2.5	
	Albania	Pollution abatement and control at Ballshi Refinery	0.9	
	Albania	Design of a secure landfill site for hazardous waste	0.6	
	Bosnia and Herzegovina	Development of a comprehensive environmental regulatory framework	2.0	
	Bosnia and Herzegovina	Water resources management	2.0	
	Bosnia and Herzegovina	Solid waste management	2.0	
	Croatia	Strategy for environmental law	1.2	
	Croatia	Waste management and water info. System	1.6	
	Kosovo	Strategic management support to public utility service providers	2.4	
	Kosovo	River gauging and rehabilitation of ash dumps and Mitrovica	2.6	
	Montenegro	Sewerage and waste water feasibility and treatment	1.7	
	Serbia	Assist in institutional capacity building to strengthen environmental protection	0.5	
	Total		20.0	

CARDS Partnership with NGOs

	Country	Project Title	Amount (€ million)	
	Albania	Develop civil society and NGO capacity	1.0	
	Croatia	Support to environmental NGOs	0.2	
	FYR Macedonia	Support to Civil Society/Strengthening NGOs	1.8	
	Total		3.0	

CARDS Linking relief, Rehabilitation and Development

	Country	Project Title	Amount (€ million)	
	Bosnia and Herzegovina	Return of refugees and displaced persons	23.5	
	Croatia	Return of refugees and displaced persons	14	
	Total		37.5	

8.2. COMMITMENTS 2002 EASTERN EUROPE AND CENTRAL ASIA

Conflict prevention, Good governance and Rule of Law

Country	Amount (€ million)
Azerbaijan	4.8
Georgia	3.7
Russia	7.0
Ukraine	1.0
Total	16.5

European Initiative for Human Rights and Democracy

Region	Country	Project	Amount (€)
Regional	Russia, Ukraine, Georgia, Armenia, Croatia, Serbia, Bosnia and Herzegovina, Kosovo, Bulgaria, Poland	Improving indigenous multiculturalism through education	901.489
Caucasus	Armenia, Azerbaijan, Georgia	Training media, reinforcing minorities	1.168.326
Eastern Europe	Russia	Information campaign on fight against racism and xenophobia	1.138.112
Eastern Europe	Russia	Reinforcing diversity	635.839
Eastern Europe	Russia	Educating indigenous people in Siberia	762.300
Eastern Europe	Russia	Access to justice for ethnic minorities	572.550
Caucasus	Georgia	Inter-communal youth centres	672.000
Regional	Russia, FYROM, Serbia, Bulgaria, Hungary, Poland	Prevention of torture	972.731
Regional	Russia, Lettonia, Lithuania, Estonia	Prevention of torture	724.628

Caucasus	Georgia	Prevention of torture	301.510
Eastern Europe	Ukraine	Campaign against torture	685.026
Eastern Europe	Russia	Reinforcing federalism, democracy and mechanisms of protection of Human Rights	500.000
Eastern Europe	Russia	Continuation of the support to the Moscow School of Political Studies	299.229
Caucasus	Georgia	Improving the functioning of the political institutions and reinforcing the mechanisms of protection of human rights	750.000
Eastern Europe Central Asia	Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan, Tajikistan, Turkmenistan, Mongolia	Information campaign on the International Crime Tribunal and the ratification of the Statute of the Tribunal	518.169
Caucasus	Georgia	Micro-projects	500.000
Eastern Europe	Russia	Micro-projects	1.000.000
Eastern Europe	Ukraine	Micro-projects	600.000
TOTAL			12.701.909

Institution building

	Country	Amount (€ million)	
	Armenia	5.1	
	Mongolia	0.6	
	Russia	19.0	
	Ukraine	23.0	
	Total	47.7	

Regional cooperation

Country	Commitment (€ million)
Regional cooperation	37.0
Cross border cooperation	27.5
Baltic cooperation	8.0
Support to national coordination units	5.0
EU/EBRD investment preparation facility	10.0
Nuclear safety	56.0
Central Asia	50.0
Chernobyl shelter	20.0
Total	213.5

Transport and Infrastructure, including Energy

Transport and infrastructure	Country	Amount (€ million)
Energy	Russia	6.0
Total		6.0

Food safety and Rural development

2002 Commitments (€ million)

Country	Food safety/rural development	Amount (€ million)
Mongolia	Rural development	4.5
Total		4.5.

Health & Education

Country	Amount (€ million)
Armenia	3.6
Azerbaijan	1.4
Georgia	6.0
Mongolia	0.9
Russia	17.5
Ukraine	13.5
Total	42.9

Environment

Country	Amount (€ million)
Russia	24.0
Total	24.0

8.3. COMMITMENTS 2002 MEDITERRANEAN AND NEAR AND MIDDLE EAST

Projects committed in 2002 (€ million) per sector and per budget heading

Regional cooperation	Amount
Information and Communication Programme (B7-410 MEDA)	10
Good Governance and Improvement of the law (B7-410 MEDA)	6
Middle East Peace Project (B7-410 MEDA)	2.6
Sub-total	18.6
Technical assistance (B7-410 MEDA)	10.8
Total	29.4

European Initiative for Democracy Human Rights in €

Region	Country	Project	Max. EU Contribution
Regional	West Bank/Gaza, Lebanon, Malta, Libya, Egypt, Algeria, Tunisia, Morocco, Turkey, Cyprus, Jordan, Israel	Master in Human Rights and Democratisation	782.792
Regional	Egypt, Jordan, Lebanon, West Bank/Gaza	Promotion of Women Rights	890.000
Maghreb	Tunisia	Strengthening of Trade Unions	716.800
Middle-East	Iran	UE-Iran: Dialogue on Human Rights	298.514
Middle-East	West Bank/Gaza	Legal aid for Palestinian prisoners in Israeli military detention centres	260.000
Middle-East	Israel	Strengthening of the Bedouin Community	659.460
Middle-East	Israel	Combating discrimination against Palestinian citizens in Israel	897.937
Middle-East	Israel	Campaign against racism	650.000
Middle-East	Israel	Equality of Rights for Bedouins citizens	300.360
Middle-East	Israel	Mixed cities: Equal Access to housing rights	790.666
Middle-East	Israel and West Bank/Gaza	Fight against torture	745.000
Middle-East	West Bank/Gaza	Rehabilitation of Torture Victims	361.326
Middle-East	West Bank/Gaza	Rehabilitation of Torture Victims	649.383
Europe	Turkey	Rehabilitation of Torture Victims	700.000
Europe	Turkey	Role of Justice in the prevention of torture	360.374
Near and Middle East	Arab Region	Strengthening the role of Civil Society in political reform and Human Rights	800.000
Regional	Algeria, Bahrain, Morocco, Lebanon, Jordan, Yemen, Egypt, West Bank/Gaza, Mauritania	Reinforce Civil Society's capacity to fight against corruption in the Arab region	705.000

Middle East	West Bank/Gaza	EU Election Observation Mission	2.500.000
Maghreb	Algeria	Micro-projects	500.000
Maghreb	Tunisia	Micro-projects	250.000
Europe	Turkey	Micro-projects	600.000
Total			14.417.612

Institution building

Country	Institutional building	Amount (€ million)
Jordan	Supporting programme to the implementation of Association Agreement (B7-410 MEDA)	20
Morocco	Supporting programme to the implementation of Association Agreement (B7-410 MEDA)	5
Tunisia	Supporting programme to the implementation of Association Agreement (B7-410 MEDA)	20
Lebanon	Supporting programme to the implementation of Association Agreement (B7-410 MEDA)	12
West Bank and Gaza Strip	Empowering the Palestinian Judicial System (B7-420 Palestine)	7
Tunisia	Increasing professional skills of the journalists (B7-410 MEDA)	2.2
West Bank and Gaza Strip	Global Allocation - Technical Assistance and Studies (B7-420 Palestine)	5.5
West Bank and Gaza Strip	Direct Budgetary Assistance (B7-410 MEDA)	100
Jordan	Institutional Support of Aqaba Special Economic Zone (AZESA) (B7-410 MEDA)	10
West Bank and Gaza Strip	Capacity Building for the Palestinian System (B7-420 Palestine)	0.3
Total		182

Transport and Infrastructure

2002 commitments (€ million)

Country	Transport and Infrastructure	Amount (€ million)
West Bank and Gaza Strip	Emergency Municipal Support Programme (B7-720 Palestine)	30
Tunisia	Support to the modernisation of the ports (B7-410 MEDA)	20
Total		50

Rural development

Country	Rural development	Amount (€ million)
Morocco	Arganier (B7-410 MEDA)	6
Total		6

Food Security Projects committed in 2002 in West Bank and Gaza Strip (B7-2010)

	Country	Title of project	Contract Holder(s)	Amount Committed (€)
1	West Bank & Gaza	WFP - Food Aid contribution to emergency operation in support of civil population	World Food Programme	5.000.000
2	West Bank & Gaza	Enhancing productive Cooperatives among farmers and creating cooperative saving and credit funds	ACAD	1.363.565
3	West Bank & Gaza	A localised Composting Network for Bethlehem District, West Bank	ARIJ	520.515
4	West Bank & Gaza	Provision of Livestock Services for Sustainable Small Ruminants production in Northern West Bank	VSF	886.500
5	West Bank & Gaza	Production of fresh and pasteurised milk in Khan Younis municipality- Gaza Strip	CRIC	607.790
	TOTAL			8.378.370

Health

Country	programme	Amount (€ million)
Syria	Health Sector Modernisation (B7-410 MEDA)	30
West Bank and Gaza Strip	Health Sector Review / Health Sector Support Programme (B7-420 Palestine)	5
West Bank and Gaza Strip	Emergency Support for Palestinian Hospitals East Jerusalem (B7-420 Palestine)	5
West Bank and Gaza Strip	Emergency Support to the Palestinian Ministry of Health (B7-420 Palestine)	10
Total		50

Education

Country	Vocational training	Amount (€ million)
Egypt	Assistance to the Reform of the Technical and Vocational Training System (B7-410 MEDA)	33
Morocco	Support to the upgrading of Vocational Training (B7-410 MEDA)	50
Total		83

Macroeconomic policies

Country	Macroeconomic policies	Amount (€ million)
Jordan	Facilité d'ajustement structurel - FAS III (B7-410 MEDA)	60
Egypt	Enhancement programme B (B7-410 MEDA)	20
Tunisia	Industrial Modernisation programme (B7-410 MEDA)	50
Morocco	Programme d'appui aux entreprises (B7-410 MEDA)	61
Syria	Industrial Modernisation programme (B7-410 MEDA)	6
West Bank and Gaza Strip	Emergency Support to the SMEs of East Jerusalem (B7-420 Palestine)	5
West Bank and Gaza Strip	Emergency Support to the SMEs of East Jerusalem (B7-420 Palestine)	10
Yemen	Support to Yemen Accession to WTO (B7-432 Yemen)	7
Yemen	Technical Assistance (B7-432 Yemen)	0.5
Total		219.5

Environment

Country	Programme	Amount (€ million)
Egypt	Epuration de l'eau (B7-410 MEDA)	25
Total		25

MEDA NGOS

Partnership with NGO's	Country	Project	Amount (€)
Care Osterreich	Egypt	Safe Agriculture for Farmers	705,164
Fundacion CODESPA - Futuro en marcha	West Bank and Gaza Strip	Supporting Palestinian Businesswomen	402,890
Heinrich-Boell-Stiftung	Israel	Development and Empowerment: a partnership with the Arab Community of Israel	738,165
Ricerca e Cooperazione - Associazione per la Ricerca, la Documentazione e il Lavoro Volontario	Yemen	Last Chance to Freedom - Reintegration into civil society of women, children and minors in conflict with the law	749,000
Comitato Internazionale per lo Sviluppo Dei Popoli	Lebanon	Improving Health Assistance for Palestinian Refugees	746,310
Y Care International	Lebanon	Lebanon YMCA Accelerated Vocational Training Programme	736,834
Secours Populaire Français	Tunisia	Establishment of a non-residential educational psychology centre for children with behavioural problems	692,723
Asamblea de Cooperacion por la Paz	West Bank and Gaza Strip	Improvement of care and integration into society and family life of disabled people in the districts of Qalqilya, Hebron and Tulkarem	601,211
Comitato Europeo per la Formazione e l'Agricoltura	Morocco	Integrated agricultural development project in the rural communes of Sidi Boumahdi and Meskoura	750,000
Enfants réfugiés du Monde	Algeria	Psychosocial and educational support programme for Sahrawi refugee children (6 to 12 years of age) in youth clubs and primary schools	750,000
Movimento Africa 70	Algeria	Animal health in the Sahrawi tent cities	596,915
Fondazione Terre Des Hommes Italia Onlus	West Bank and Gaza Strip	Empowering Children and Youth in Al-Am'Ari Refugee Camp through increased access to educational opportunities, the strengthening of targeted organizations, and increased Children and Youth competencies	558,550
Associazione Amici dei Bambini	Morocco	Prevention of Child Abandonment, Development of sustainable health and Promotion of social education inclusion for disabled Children	544,741
Association DIA	Yemen	Assistance and integration programme for disadvantaged people in the city of Taiz	614,555
Horizont 3000	Egypt	Community Development by Women Empowerment and Elimination of Discrimination against Women in Rural Areas of Upper Egypt	494,274
Plan International UK	Egypt	Child Focused Community Rehabilitation Programme	737,704
QUESTSCOPE	Jordan	Rebuilding the Right Environment to Respond to Marginalized Children by restoring their Neglected Rights to Education, Livelihood Options and Support in their transition from Adolescence to Young Adulthood	749,695
Save the Children Fund	Egypt	Developing More Inclusive Educational Institutions for Pre-school and Primary School Children	750,000
	Lebanon	Integration of young people in difficulty	2,016,455
TOTAL			13,935,186

Civil society - Commitments 2002 (€ million)

Country	Programme	Amount (€ million)
Algeria	Support to local socio-economic development in the North-East of Algeria (B7-410 MEDA)	50
Jordan	Promotion of Human rights and Democratisation (B7-410 MEDA)	2
Yemen	Electoral Support Project (B7-432 Yemen)	0.5
West Bank and Gaza Strip	Financial Support to Palestinian electoral process (B7-420 Palestine)	10
Total		62.5

Refugees

Organisation	Programme	Amount (€ million)
United Nations Relief and Work Agency	11 th Convention 2002 (B7-421 UNRWA)	55
Total		55

8.4 COMMITMENTS 2002 - ACP

Conflict prevention, Good governance, Rule of law

Region	ACP country	Project	Amount (€ million)
Caribbean	Haiti	National census	0.8
Pacific	Vanuatu	Supporting elections	0.7
West Africa	Sudan	Maintaining cease-fire agreement	1.1*
	Côte d'Ivoire	Regionally-sponsored peace talks	0.5*
	Nigeria	Supporting elections	6.5
	Togo	Local government training	1.3
		Improving treatment of prisoners	2.0
	Sierra Leone	National census	5.5
Central Africa	Central African Republic	African Union-sponsored peace talks	0.4*
		National census	1.5
Eastern & Southern Africa, Indian Ocean	Congo-Brazzaville	Supporting elections, protecting human rights	14.3
	Eritrea, Ethiopia	Peace process projects, mine clearance	1.0*
	Madagascar	Supporting elections	0.2
	Somalia	Peace talks in Kenya	0.5*
*Sub-total (EC budget)			3.5
Sub-total (EDF)			32.8
Total			36.3

Institution-building

Region	Country	Project	Amount (€ million)
Caribbean	Antigua & Barbuda	Supporting National Authorising Officer	0.3
	Haiti	Mission to Organisation of American States	0.8
	Trinidad & Tobago	Supporting the National Authorising Officer	0.6
Pacific	Vanuatu	Supporting Non State Actors	0.6
West Africa	Benin	Supporting the Launch of Communes	8.9
	Guinea	Supporting the National Authorising Officer	3.0
	Ivory Coast	Supporting the National Authorising Officer	2.0
		Management of public expenses	1.9
	Nigeria	Economic Management Capacity Project	2.0
	Sierra Leone	Supporting the National Authorising Officer	0.2
	Togo	Supporting NGOs and civil society	1.3
Central Africa	Central African Republic	Supporting National Authorising Officer	2.0
	Gabon	Supporting the National Authorising Officer	0.2
Eastern & Southern Africa & Indian Ocean	& Angola	Supporting the National Institute of Statistics	1.9
	Congo	Human Rights, democratisation, elections	14.3
	Dem. Rep. of Congo	First Institutional Support Programme	16.0
	Ethiopia	Financial Information System	9.0
	Namibia	Development Planning & Non State Actors	3.2
	South Africa	Reconstruction and Development	4.8
		Conflict and Governance Fund (CAGE)	4.0
	Sudan	Consultancy Non State Actors	0.1
Pacific Region		Supporting the Regional Authorising Officer	1.3
All Overseas Countries & Territories		OCT/EU Annual Forum	0.8
All ACP countries		Audit - FED Interests	5.0
Total			84.2

Transport

Region	Country	Project	Amount (€ million)
Caribbean	Antigua	Reconstructing harbour	2.0
West Africa	Benin	Constructing Cotonou bypass	3.8
	Burkina Faso	Planning construction of roads	1.4
	Guinea Bissau	Maintaining road network	35.0
	Mauritania	Planning construction of roads	3.5
	Senegal	Training & funding government transport departments	8.0
	Sierra Leone	Constructing Freetown-Conakry highway	10.0
Central Africa	Central African Republic	Supporting road maintenance	3.2
		Bouar – Garoua Boulai road	55.0
	Congo (DRC)	Repairing road network	80.0
Eastern & Southern Africa, Indian Ocean	Djibouti	Constructing roads in cities	11.6
	Ethiopia	Constructing Addis Abeba - Jima road	17.0
	Ethiopia	Constructing Kombolcha - Mille road	30.0
	Malawi	Constructing Karonga – Chiveta road	5.0
	Rwanda	Training & funding government transport departments	29.9
	Uganda	Constructing Kampala bypass	41.0
	Zambia	Repairing Livingstone & Lusaka airports	11.3
Overseas countries & territories	Anguilla	Repairing road network	1.8
	Montserrat	Constructing new airport	2.1
Total			351.6

Infrastructure and Energy

Region	Country	Project	Amount (€ million)
Caribbean	Guyana	Building low-income housing	9.1
	Haiti	Using satellite imaging for planning	0.8
	St. Vincent & Grenadines	Constructing tertiary-level college	1.5
Pacific	Papua New Guinea	Mining sector support	50.0
West Africa	Benin	Infrastructure preparatory study	2
	Burkina Faso	Repairing & maintaining roads	5
	Ghana	Mining sector support	40
	Guinea -Conakry	Re-equipping training institute	1.3
	Mauritania	Repairing Nouadhibou port	45.0
	Niger	Strengthening & diversifying mining sector	35.0
	Sierra Leone	Reopening titanium ore mine	25.0
	Sierra Leone	Repairing energy transmission & distribution networks	2.0
Central Africa	Gabon	Mining sector support	35.0
Eastern & Southern Africa, Indian Ocean	Botswana	Economic diversification of the mining sector	30.0
	South Africa	Funding development in Durban & surrounds	35.0
	Zambia	Developing & repairing urban markets	16.5
Overseas countries & territories	New Caledonia	Constructing three fishing ports	2.8
Total			336

Food security and rural development

Region	Country	Project	Amount (€ million)
Caribbean	Several	Raising banana production efficiency	32.5*
	Several (RIP)	Expanding rice production	0.4
	Cuba	Vaccinating against porcine flu	0.3*
	Haiti	Supporting School canteens, reinforcing food security governance	5.5*
	Cuba	Reinforcing food security in Oriente province	2.0*
West Africa	Several	Training banana producers	3.1*
	Several (RIP)	HUB rural development	2.0
	Benin	Rural development	8.5
	Niger	Improving food security	6.0*
Central Africa	Chad	Implementing forestry programmes	2.0
	Cameroon	Raising banana production efficiency	5.1*
Eastern & Southern Africa, Indian Ocean	Several	Raising banana production efficiency	3.3*
	Several (NIP)	Seven projects	15.1
	Several (RIP)	Land & water research	4.9
	Several (RIP)	Devising a fisheries management plan	29.9
	Several (RIP)	Devising an integrated pest management programme	4.9
	Eritrea	Supplying 24,000 tonnes of cereals	7.9*
	Ethiopia	Supplying 183,000 tonnes of cereals	49.0*
	Malawi	Supplying 40, 000 tonnes of corn	16.0*
	Mozambique	Pluriannual Programme : easy currency, supporting actions, technical assistance.	14.8*
	Zimbabwe	Supplying 90,000 tonnes of cereals, 1,300 tonnes of seeds	35.0*
Pacific	Vanuatu	Supporting farmers' organisations	1.4

	Several (RIP)	Implementing sustainable agricultural development	6.2
Sub-total – EC budget (marked with * above)			180.5
Sub-total – EDF			75.3
Total			255.8

Private Sector Development

Region	Country	Project	Amount (€ million)
Caribbean	Cuba	Improving public financial management and accounting	3.4
West Africa	Burkina Faso	Supporting business opportunities	6.0
Overseas Countries & Territories	Saint Pierre & Miquelon	Promoting tourism from the Basque countries	0.1
Caribbean Region		Caribbean Regional Trade Development Programme	1.5
		Caribbean Regional Tourism Development Programme	8.0
All ACP Countries		Centre for the Development of Enterprise	19.2
		ACP Business Assistance Scheme (extension)	0.7
Total			38.9

European Initiative for Human Rights

Region	Country	Project	Amount (€ million)
West Africa	Côte d'Ivoire	Community-based projects	0.3
	Sierra Leone	Monitoring elections	1.6
		Supporting Truth & Reconciliation Commission	1.0
		Reporting Human Rights abuses	0.7
		Rehabilitating victims of torture	1.0
Central Africa	Burundi	Protecting Human Rights, restoring peace	0.6
		Reconciling divided communities	0.7
	Cameroon	Preventing torture	0.3
	Central African Republic	Combating racism	0.9
	Rwanda	Combating racism	0.3
		Funding legal trials at Gacaça	0.3
Eastern & Southern Africa, Indian Ocean	Angola	Maintaining peace settlement	0.6
	Congo	Monitoring elections	1.0
	Congo (DRC)	Protecting Human Rights	0.9
		Strengthening the judicial system	1.0
		Combating racism	0.5
	Ethiopia	Strengthening parliamentary institutions	0.7
		Community-based projects	0.4
	Kenya	Preventing torture	0.4
		Monitoring elections	1.8
	Madagascar	Monitoring elections	1.0
	Zimbabwe	Preventing torture	0.7
		Promoting good governance	0.3
Caribbean	Fiji	Promoting good governance	0.6

		Supporting Human Rights Commission	0.5
	Haiti	Strengthening civil society	0.7
	Cuba	Developing democracy	0.5
	Dominican Republic	Combating racism	0.7
	Jamaica	Ensuring free and fair elections	0.2
Regional	Caribbean	Abolition of the death penalty	1.1
	Botswana, Cameroon, Ghana, Kenya, Lesotho, Malawi, Nigeria, Swaziland, Tanzania, Uganda, Zambia, Zimbabwe	Abolition of the death penalty	0.4
	Senegal, Mali, Burkina-Faso, Gambia, Ghana, Nigeria, Togo, Côte d'Ivoire, Sierra Leone, Benin	Preventing torture	1.2
Total			22.9

Macroeconomic Support: Structural Adjustment Programmes

Region	Country	Budgetary Support Programme	Amount (€ million)
Caribbean	Jamaica	Poverty reduction	30.0
West Africa	Mali	Poverty reduction	25.7
	Niger	EIB debt arrears & poverty reduction	20.0
	Côte d'Ivoire	Internal public debt arrears	40.0
	Burkina Faso	Poverty reduction	125.0
Central Africa	Central African Republic	EIB debt arrears	4.4
Eastern & Southern Africa & Indian Ocean	Democratic Republic of Congo	Emergency programme: African Development Bank debt arrears	5.5
	Madagascar	Emergency programme: debt arrears; roads; drugs provision; elections; health & education	70.0
	Burundi	EIB debt arrears & poverty reduction	22.6
	Ethiopia	Poverty reduction	44.0
	Mozambique	Poverty reduction	168.0
Total			555.2

Health (including HIV/AIDS)

Region	Country	Project	Amount (€ million)
Caribbean	Suriname	Reducing illicit drug demand	0.75
West Africa	Niger	Making blood transfusions safe	2
	Nigeria	Funding reproductive healthcare	
Central Africa	Cameroon	Complementary support to the health sector	0.5
	Central African Republic	Complementary support to the health sector	2.2
Eastern & Southern Africa, Indian Ocean	Congo (DRC)	Complementary support to the health sector	9
	South Africa	Raising HIV/AIDS awareness	10
		AIDS vaccine initiative	1.4*
	Zambia	Complementary support to the health sector	0.7
Regional		UNFPA/IPPF	32
		Youth HIV/AIDS	22.9*
		Maternal health	5.0*
		Barcelona Conference participation	0.5*
		Ending female genital mutilation	1.4*
		IMMPACT	1.1*
		Combating AIDS, TB & malaria	60
*Sub-total (EC budget)			32.3
Sub-total (EDF)			117.15
Total			149.45

Education (including culture)

Region	Country	Project	Amount (€ million)
Caribbean	Dominican Republic	Feasibility and programming study for the 9 th EDF	0.2
Pacific	Fiji	New building of Laukota teachers' college	4.2
	Papua New Guinea	Improvement of rural primary education facilities	5.0
	Vanuatu	Training of Vanuatu air traffic controllers	0.3
Central Africa	Gabon	Cultural activities	0.4
	São Tomé & Príncipe	Cultural activities	0.2
West Africa	Burkina Faso	Supporting decentralisation	1.9
		Pan-African Cinema Festival	0.3
	Côte d'Ivoire	Training to combat prostitution	0.1
Eastern and Southern Africa and Indian Ocean	Angola	Funding for the film " <i>Comboio da canhoca</i> "	0.4
		Funding for the film " <i>Na cidade vazia</i> "	0.1
	Botswana	Supporting Ministry of Finance	2.0
		Upgrading of Gaborone technical college	3.9
	Comoros	Strengthening civil society	0.1
	Ethiopia	Capacity-building in education	0.7
		Establishing law faculty at Mekelle University	2.0
	Tanzania	Primary education development plan	25.0
	Zimbabwe	Implementation of terms of employment studies	0.1
Overseas Countries & Territories	Netherlands Antilles	Youth development	4.5
Regional Programmes	West Africa	Study of theatre festivals in sub-Saharan Africa	0.1
			0.0
		Supporting the "Sand School" (Dakar)	0.7
	West Africa	Mobile numerical cinema	0.3

		Training in numerical & radio recycling	0.6
		Post masa 2001	0.3
All countries		Fespaco 2003 film festival	0.4
		Functioning of regional operational centre. junior achievement	0.4
		Participation in the 8 th Ceramics Biennale	0.2
		Funding for the film “Zulu Love Letter”	0.2
		Preliminary work on regional reform	2.0
Total			56.6

Environment (including tropical forests and water management)

Region	Country	Project	Amount (€ million)
Caribbean	Dominican Republic	Solid waste programme	4.0
West Africa	Burkina Faso	Improving rural water distribution	10.0
Central Africa	Cameroon	Managing protected forest areas through government, NGO & civil society partnerships	1.2*
	Gabon	Using new wildlife management method	1.7*
Eastern & Southern Africa, Indian Ocean	Kenya	Sustainable forest management	1.9*
	Kenya, Somalia	Managing natural resources in semi-arid regions	1.3*
	Lesotho	Six towns water supply	2.0
	Malawi (NIP)	Social forestry project	0.9
	Mozambique	Beira sanitation	1.9
	Mozambique	Community-based natural resource management and carbon management	1.6*
	Namibia	Karasburg Sanitation	1.5
	Rwanda	Bugesera / Karengé drinking water supply	19.3
	South Africa	Water sector support programme	7.3
	Tanzania	Sustainable forest management	1.8*
Pacific	Samoa	Infrastructure technical assistance	0.4
Overseas countries & territories	St. Pierre & Miquelon	St. Pierre sanitation	1.2
Regional	Caribbean, Pacific	Community-based fisheries management & coral reef restoration	0.5*
	Pacific	Sustainable management of biodiversity	1.3*
	West Africa	Maintenance of tropical forest biodiversity	0.4*
	West Africa, Central Africa, Eastern & Southern Africa, Indian Ocean	Forest law enforcement and governance	0.5*
	Central Africa, Eastern & Southern Africa, Indian Ocean	Technological development for sustainable resource management: Cybertracker	1.6*

	Ethiopia	Reducing rural poverty reduction & managing forests sustainably through development of non-timber products & community institutions	1.2*
	Ghana, Namibia, South Africa, Mozambique and Angola	Education – Environmental Capacity Development Programme	0.9*
*Sub-total (EC budget)			15.9
Sub-total (EDF)			48.5
Total			64.4

Partnership with NGOs

Region	Country	Amount (€ million)
West Africa	Benin	2.2
	Burkina Faso	1.3
	Cape Verde	0.5
	Côte d'Ivoire	0.6
	Guinea	2.2
	Guinea Bissau	2.1
	Liberia	0.8
	Mali	1.8
	Mauritania	0.6
	Niger	0.8
	Nigeria	0.3
	Senegal	1.4
	Sierra Leone	0.7
	The Gambia	0.3
	Togo	0.6
Central Africa	Cameroon	0.7
	Central African Republic	0.4
	Chad	5.3
	Sao Tomé & Príncipe	0.7
Eastern and Southern Africa, Indian Ocean	Angola	6.9
	Burundi	2.1
	Congo (DRC)	1.0
	Eritrea	0.7
	Ethiopia	1.8
	Kenya	2.1

	Madagascar	2.1
	Malawi	1.5
	Mozambique	2.9
	Namibia	0.5
	Rwanda	1.5
	Somalia	4.4
	South Africa	0.6
	Sudan	2.9
	Tanzania	5.0
	Uganda	2.0
	Zambia	1.3
	Zimbabwe	1.0
Caribbean	Cuba	1.6
	Dominican Republic	1.5
	Haiti	4.3
Regional	Angola, Congo, Gabon	0.7
	Ethiopia, Kenya, Sudan, Tanzania, Uganda	0.4
	Pacific (All countries)	0.6
	West Africa (Burkina Faso, Ghana)	1.5
	West Africa (Benin/Togo)	0.8
Total		75

Linking Relief, Rehabilitation and Development

Region	Country	Project	Amount (€ million)
Caribbean	Dominican Republic	Micro-projects	7.0
West Africa	Guinea-Bissau	Reintegration ex-combatants rural areas	3.0
	Togo	Micro-projects	14.6
Central Africa	Central African Republic	Micro-projects	4.2
Eastern & Southern Africa, Indian Ocean	Angola	Micro-projects	7.4
		Supporting displaced people	16.3
		Programme of emergency and support to the peace process	30.0
	Burundi	Complementary support to rehabilitation programme	9.6
	Congo	Micro-projects	5.5
		Improving healthcare provision	2.0
	Congo (DRC)	Reconstruction at Goma, medical assistance	10.0
	Djibouti	Helping displaced communities return home	2.0
	Eritrea	Emergency demobilisation and reintegration support	7.0
		Supporting refugees & internally displaced people	2.2
		Supporting voluntary repatriation & reintegration	6.8
		Clearing mines	0.7
	Ethiopia	Reintegrating Ethiopians displaced from Eritrea	6.7
		Landmine impact survey	1.0*
	Malawi	Micro-projects	38.0
	Mozambique	Landmine technical survey, Inhambane & Maputo provinces	1.0*
	Namibia	Reintegrating ex-combatants	1.2
	Rwanda	Micro-projects	3.2
	Somalia	Rehabilitation programme	50.0
		Mine action capacity-building, landmine impact survey in N.E.	1.5*

	Sudan	Land mine expert	0.2
		Mine ban education in South	0.1*
	Tanzania	Training refugees to be self-reliance	4.0
		Micro-projects	2.0
	Zimbabwe	Micro-projects	3.8
All countries	Great Lakes	Demobilisation & reintegration	20.0
	Eritrea	Demobilisation & reintegration	20.0
*Sub-total (EC budget)			3,6
Total			281

8.5. COMMITMENTS 2002 ASIA

Conflict Prevention, Good Governance and the Rule of Law

Country	Project Title	Amount (€)
Indonesia	Office of Attorney-General	775.000
Afghanistan	Rapid Reaction Mechanism (RRM)	5.900.000
Indonesia	Rapid Reaction Mechanism (RRM)	2.774.000
Nepal	Rapid Reaction Mechanism (RRM)	615.000
Sri Lanka	Rapid Reaction Mechanism (RRM)	1.800.000
Cambodia	Rapid Reaction Mechanism (RRM)	3.000.000
Total		14.864.000

Asia projects under Regional/Integration (B7-3000/3010)

Country	Project Title	Amount (€)
Asia	Asia-Urbs (increase)	3.000.000
Asia	ASEAN-IPR (increase)	2.500.000
Asia	Asia-Europe Foundation phase II (ASEF)	3.500.000
Asia	Asia Invest II	35.000.000
Asia	IT&C (increase)	5.000.000
Asia	Framework contract/studies	3.600.000
Total		52.600.000

Transport and Infrastructure

Country	Project Title	Amount (€)
Nepal	Renewable Energy	15.000.000

Food Security and Development

Country	Project Title	Amount (€)
Bhutan	Medicinal Plants	4.200.000
Bangladesh	Rural towns development	10.000.000
Total		14.200.000

Institution Building

Country	Project Title	Amount (€)
ASEAN	APRIS (instl' strengthening)	4.000.000
Vietnam	SME Development Fund	995.000
Bangladesh	SEDF-Enterprise development	10.000.000
Cambodia	Multilateral trade assistance	2.080.000
China	WTO II (support to China's integration...)	15.000.000
Indonesia	Small Project Facility	6.180.000
Laos	Multilateral trade assistance	1.080.000
Philippines	Small project facility	3.000.000
Vietnam	Vietnamese Government Interpreters Training Programme	850.000
Vietnam	European T.A. Programme for Vietnam (ETV2)	11.034.800
Total		54.219.800

Macroeconomic Policies

Country	Project Title	Amount (€)
Pakistan	Support to government reform/Fin. Sector	50.000.000
Vietnam	Labour Market Facility	10.000.000
Total		60.000.000

Health

Country	Project Title	Amount (€)
Indonesia	Support to Community Health Services	35.000.000
Thailand	Health Care Reform	5.000.000
Burma	HIV/Aids project (within UN joint Plan of Action)	5.000.000
Asia	Reproductive Health/UNFPA - II	18.540.000
Pakistan	Drugs- Reach Out II	993.360
Total		64.533.360

Education

Country	Project Title	Amount (€)
Vietnam	Assistance for street children	990.000
Pakistan	Northern Pakistan Education Programme	20.000.000
Laos	Support for Basic Education	6.000.000
Bangladesh	SMILING (support to NGOs)	8.000.000
Cambodia	Support to the Education Sector	20.000.000
China	European studies	10.328.100
Total		65.318.100

Environment (incl. Tropical Forests, Water management)

Country	Project Title	Amount (€)
Indonesia	Participation Management of National Resources in Berau	17.000.000

Linking Relief, Rehabilitation and Development

Country	Project Title	Amount (€)
Afghanistan	Rehabilitation/ Reconstruction	57.500.000
Afghanistan	Second Recovery Programme	70.000.000
Total		127.500.000

8.6 ENGAGEMENTS 2002 AMERIQUE LATINE

Bonne gouvernance et Etat de droit

Pays	Projets	Montants en €
Pérou	Commission de la vérité et de la réconciliation	904.000
Guatemala	Renforcement de la société civile	12.000.000
Venezuela	Renforcement de la démocratie	600.000
Total		13.504.000

Initiative Européenne pour la Démocratie et les Droits de l'Homme

Pays	Projets	Montants en €
Colombie	Renforcement du système judiciaire	600.000
Colombie	Renforcement de la capacité du Médiateur	650.000
Colombie	Protection des défenseurs des Droits de l'Homme	599.525
Mexique	Renforcement de la capacité institutionnelle des organismes publics des Droits de l'Homme	640.000
Bolivie	Promotion des Droits de l'Homme des peuples indigènes du Chaco	347.408
Colombie	Renforcement de la capacité des peuples indigènes d'Antioquia à exercer leurs droits	694.448
Guatemala	Droits de l'Homme et participation sociale Maya	600.000
Equateur, Pérou	Réunification, revalorisation culturelle et continuité du peuple Secoya	401.565
Nicaragua	Promotion et défense des droits des peuples indigènes et des descendants d'origine africaine	983.188
Guatemala	Lutte contre la discrimination ethnique	1.218.414
Colombie	Renforcement des processus d'organisation de 120 communautés afro-colombiennes	643.790
Paraguay	Lutte contre la discrimination à l'encontre des minorités ethniques et de la population indigène	353.861
Argentine	Réhabilitation des victimes de la torture	645.674
Chili	Réhabilitation des victimes de la torture	200.000

Pérou	Réhabilitation des victimes de la torture	819.734
Pérou	Prévention de la torture	671.343
Equateur	Mission d'observation électorale de l'UE	1.215.800
Equateur	Création d'un code d'éthique et d'éducation démocratique	119.350
Colombie	Accroissement de l'engagement public dans le processus électoral	349.858
Région andine	Prévention des conflits	939.400
Colombie	Micro-projets	500.000
Guatemala	Micro-projets	300.000
Mexique	Micro-projets	500.000
Total		13.993.358

Appui institutionnel

Pays/région	Titre du projet	Montants en €
Honduras	Appui à la réforme et à la modernisation de l'administration publique	4.000.000
Mexique	Appui et modernisation de l'administration de la justice	3.500.000
Bolivie	Appui au développement du commerce et promotion des investissements	6.300.000
Amérique latine	Appui aux PME et institutions financièrement faibles en Amérique latine	200.000
Total		14.000.000

Coopération régionale

Région	Projet	Montant s en €
Régional Amérique Latine	Programme de bourses de haut niveau ALBAN	45.000.000
	Programme AL-Invest – appui aux investissements	46.000.000
	ALFA II – Coopération académique	17.000.000
Communauté andine	Statistiques Communauté andine	5.000.000
Total		113.000.000

Transports et Infrastructures

Pays / Région	Titre du projet	Montants en €
Venezuela	Programme de prévention des inondations dans les Etats de Falcón, Yaracuy et Miranda	10.000.000

Développement rural

Pays / Région	Titre du projet	Montants en €
Nicaragua	Développement rural local dans le département de Rivas	10.500.000
Bolivie	Appui à la petite exploitation minière (APEMIN)	7.000.000
Panama	Appui aux petits producteurs ruraux de la région centrale du Panama	102.421
Honduras	Programme d'appui dans la zone d'Olancho	1.970.000
Total		19.572.421

Sécurité alimentaire

Pays	Aide directe en millions d'euros (période)	ONG en millions d'euros (nombre de projets 2002)	Euronaid en millions d'euros (nombre de projets en 2002)	FAO en millions d'euros
Pérou	79,5 (1995 – 2004)	3,4 (12)		
Equateur	6,4 (2000 – 2004)	3,2 (4)		
Bolivie	80 (1995 – 2005)	6,6 (17)		
Nicaragua	33,5 (1995 – 2004)	11,4 (21)	1,5 (2)	
Honduras	25 (1996 – 2004)	6,1 (19)	0,7 (1)	0,1
Guatemala	Pas aide directe	2, 4 (6)	1,3 (2)	
El Salvador	Pas aide directe	3,2 (5)		
Cuba	2 (2003 – 2005)	0,5 (1)		
Total	226,4	36,8 (85 projets)	3,5 (5 projets)	0,1

Santé

Région	Titre du projet	Montants en €
Communauté andine	Lutte contre les dépendances - contrôle des précurseurs chimiques	1.600.000

Education

Pays	Titre du projet	Montants en €
El Salvador	Réforme de l'éducation moyenne technique (extension)	2.800.000

Politiques macro-économiques

Pas d'engagement en 2002

Environnement

Pays	Projet	Montants en (€)
Brésil	Corridors écologiques	7.000.000
Brésil	Développement durable du corridor écologique de Cuiaba-Santarem en Amazonie centrale: concilier croissance économique et protection de la forêt à grande échelle	1.497.295
Nicaragua Honduras Guatemala	Economie forestière pour les démunis: certification, développement du marché et établissement d'un environnement économique et politique favorable à la gestion forestière durable en Amérique centrale	2.221.846
Amérique centrale	Intégration des secteurs civils à la co-administration d'aires protégées (Comanejo) et gestion de conflits environnementaux en Amérique centrale	862.032
Honduras	Renforcement de la gestion locale des ressources naturelles dans les bassins versants du Patuca et du Choluteca	20.000.000
Nicaragua	Renforcement des politiques environnementales	1.600.000
Communauté andine des Nations	Programme de renforcement des systèmes de protection civile	9.450.000
Panama, Colombie, Equateur	Conservation et développement durable dans la région bio-géographique de Chocó: établir les capacités d'amélioration des revenus et durabilité environnementale	2.115.120
Equateur	Développement participatif d'un modèle transposable de développement basé sur le bambou dans les pays andins	1.000.000
Chili	Rio H – Agenda civil, contre la pauvreté et la désertification. Protection environnementale	845.071
Argentine	Préservation et gestion des ressources naturelles de la région interfluviale Teuc-Bermejito dans le cadre du plan de développement durable régional du Chaco	1.175.021
Total		47.766.385

Partenariat avec les ONG

Pays	Nombre de projets	Montants en €
Amérique Centrale	1	978.577
Argentine	4	2.129.144
Bolivie	5	6.251.190
Brésil	5	3.349.377
Colombia	4	3.491.131
Ecuador	4	2.802.823
Guatemala	3	2.082.200
Honduras	3	3.749.464
Mexique	3	1.581.816
Nicaragua	4	2.269.258
Panama	1	313.750
Pérou	4	3.695.523
Paraguay	2	1.427.260
Uruguay	1	746.227
Venezuela	2	856.506
El Salvador	3	2.818.851
Total	49	38.543.097

Liens entre aide humanitaire, réhabilitation et développement

Pays	Titre du projet	Montants en €
Honduras	Quatrième engagement budgétaire pour le PRRAC	36.330.000
Nicaragua, Honduras	Quatrième engagement budgétaire pour le PRRAC	30.880.000
Total		67.210.000

Réhabilitation/Mines anti-personnel

Pays	Titre du projet	Montants en €
Nicaragua	Opérations humanitaires de déminage sur la frontière Nicaragua/Honduras et opérations du plan d'action spécial mines	1.300.000

Réfugiés/Population

Pays	Titre du projet	Montants en €
El Salvador	Prévention de la violence et de la délinquance juvénile	9.200.000
Colombie	Programme en faveur des populations déplacées	1.500.000
Total		10.700.000

9. BILAG

9.1 HARMONISERING AF KONTRAKT- OG FINANSIERINGS-PROCEDURERNE

9.1.1 Finansforordninger

Samarbejdskontoret EuropeAid har taget aktivt del i høringerne om den nye finansforordning vedrørende EU's almindelige budget og om gennemførelsesbestemmelserne hertil og fastholdt de særlige regler om aktioner i tredjelande for at sikre, at de kan gennemføres uden problemer, heriblandt instrukserne fra 10.11.1999.

EuropeAid forbereder sig i øjeblikket på, at den nye finansforordning træder i kraft, bl.a. ved at tilpasse instrukserne og den praktiske vejledning for kontraktprocedurer i forbindelse med EU's bistand til tredjelande og udarbejde standardformularer til finansieringsforslag/-aftaler. Arbejdet blev imidlertid forsinket af, at gennemførelsesbestemmelserne først lå klar sidst på året.

Efter at der for nylig blev fastlagt lovgivningsrammer og efterfølgende opstillet ajourførte retningslinjer for fordelingen af opgaver, og regnskabssystemet SINCOM2 blev justeret på centralt niveau i Kommissionen, gik EuropeAid straks i gang med at ajourføre sine finansielle kredsløb for de aktioner, der finansieres over det almindelige budget. Ajourføringen af de finansielle kredsløb har navnlig haft til formål at præcisere, hvem der udbetaler og kontrollerer bistanden, både hvad angår de operationelle og de finansielle aspekter, og at indføre yderligere forudgående kontrol (på midlertidig basis).

EuropeAid har også været dybt involveret i udarbejdelsen af finansforordningen for den 9. EUF. Det forslag, som Kommissionen har vedtaget, og som ligger meget tæt op ad den nye finansforordning vedrørende det almindelige budget, drøftes i øjeblikket af medlemsstaterne i Rådet.

9.1.2 Almindelige bestemmelser for aftaler finansieret af EUF

AVS-EF-Ministerrådet har på Kommissionens opfordring vedtaget en række almindelige bestemmelser og betingelser for aftaler samt procedureregler for mægling og voldgift i forbindelse med kontrakter, der finansieres i henhold til Cotonou-aftalen. De nye almindelige bestemmelser betyder, at kontraktprocedurerne for den 9. EUF på de fleste punkter vil svare til de procedurer, der har været gældende for EU's andre eksterne bistandsprogrammer, siden instrukserne fra 10.11.1999 blev vedtaget.

9.1.3 Internationale organisationer

Kommissionen har forhandlet med FN's sekretariat om en revision af rammeaftalen fra 1999 mellem EU og FN for at tilpasse den til det udvidede partnerskab, begge institutioner ønsker at opbygge. Forhandlingsparterne enedes i begyndelsen af november om et udkast til en finansiell og administrativ rammeaftale, der nu skal godkendes internt i begge institutioner. Når aftalen er vedtaget, vil den i forholdet til

FN gøre det muligt for Kommissionen at udnytte mulighederne i den nye finansforordning fuldt ud hvad angår samarbejdet med internationale organisationer.

EuropeAid har overvåget implementeringen af den rammeaftale om trustfonds og samfinansiering, der blev indgået med Verdensbanken den 8. november 2001, og forhandlet om en første ændring for navnlig at tilpasse den til den nye finansforordning. Ændringen skal nu godkendes internt.

EuropeAid har desuden ført an i debatten med WFP (Verdensfødevareprogrammet) med det positive resultat, at WFP's bestyrelse den 22. oktober besluttede at reducere de administrative udgifter, der pålægges donorlandene, fra 7,8 % til 7 %.

9.1.4 *Diverse*

Nettet af kontrakt-/finansieringskontorer afholder månedlige møder, hvor de drøfter emner af almen interesse og koordinerer de forskellige direktoraters holdninger.

EuropeAid har iværksat kontroller og kursusophold og udarbejdet en række nye instrukser og værktøjer (bl.a. et memo om harmonisering af det system, der benyttes til arkivering af finansierings- og kontraktbilag, hjemmesider om finansierings- og kontraktprocedurer og retningslinjer om gennemsigtighed for kontrahenter og gennemførelsespartnere).

EuropeAid har udarbejdet et uddannelsesprogram vedrørende kontraktprocedurer bestående af en række intensive kurser, som tager udgangspunkt i konkrete eksempler, og iværksat forskellige kurser i hovedkvarteret og delegationerne (i Sydafrika, Bosnien, Kroatien, Burkina Faso mv.). Der blev også afholdt kurser om de gældende finansielle kredsløb i hovedkvarteret i Bruxelles i 2002. Kolleger fra visse delegationer i tredjelande havde også mulighed for at deltage i disse kurser.

Tal vedrørende Samarbejdskontoret EuropeAid's websted

- I afsnittet "Licitationstilbud" blev der i 2002 offentliggjort 5 724 dokumenter (heraf 1 395 udbud og forslagsindkaldelser).
- Antallet af hits pr. måned var på over 4 mio. i 2002.
- Der blev downloadet over 1 mio. html-sider pr. måned i 2002.

9.2 RAL

"RAL" er betegnelsen for midler, der er disponeret over, men som endnu ikke er blevet udbetalt. Udtrykket stammer fra fransk *reste à liquider* (uindfriet saldo). RAL er summen af de beløb, der er disponeret over i de forudgående budgetår minus summen af de udbetalte eller frigjorte beløb.

9.2.1 *Bistand til tredjelande, der finansieres over EU-budgettet*

9.2.1.1 Gamle budgetforpligtelser

- Før 1995

Udvikling siden den første opgørelse (nov. 1999)

For de budgetposter under udgiftsområde 4 (bistand til tredjelande), der i øjeblikket forvaltes af EuropeAid, blev den finansielle værdi af RAL reduceret med 80 % fra 1 092 mio. EUR til 223,9 mio. EUR. Det skete dels ved udbetalinger (382 mio. EUR) og dels ved frigørelser (486 mio. EUR).

I alt 1 432 budgetforpligtelser fra før 1995 er blevet afsluttet i regnskabssystemet, ved at hele restbeløbet er blevet udbetalt og/eller frigjort. Det svarer til 87 % af den oprindelige pukkel af 1 646¹⁶³ budgetforpligtelser, der skulle undersøges i relation til de budgetposter, der i øjeblikket indgår i EuropeAid's portefølje.

Med de forpligtelser, der allerede er blevet frigjort (1 432), og de åbne forpligtelser, der er blevet undersøgt eller er ved at blive undersøgt (214), **er hele den oprindelige pukkel af gamle forpligtelser, der skulle undersøges, blevet behandlet.**

Udviklingen i 2002

Siden begyndelsen af 2002 er RAL for budgetforpligtelser fra før 1995 faldet fra 429,7 mio. EUR til 223,9 mio. EUR (-48 %). Til sammenligning var det samlede mål for slutningen af 2002 fastlagt til 232,8 mio. EUR.

Der er nu 214 åbne forpligtelser tilbage mod 532 ved begyndelsen af 2002 svarende til et fald på 60 % i løbet af 2002.

Ud af de budgetforpligtelser, der stadig er åbne, betragtes 48 (22 %) af de i alt 214 udestående forpligtelser som igangværende med gyldige forfaldsdatoer i regnskabssystemet. Disse forpligtelser tegner sig for 143,7 mio. EUR eller 64 % af den finansielle værdi af RAL fra før 1995.

I årsberetningen for 2001 blev i alt 354 budgetforpligtelser ud af den beholdning af åbne forpligtelser, der skulle overføres til 2002, anført som "sager, der skal afsluttes". Hvis der ses bort fra budgetpost B7-6100 (der er overgået til Generaldirektoratet for Udvikling), var der 338 budgetforpligtelser i EuropeAid's nuværende portefølje, som skulle afsluttes. I alt 318 budgetforpligtelser bortfaldt i 2002, hvilket svarede til 94 % af den beholdning, der skulle afsluttes.

¹⁶³

Det oprindelige referencetal indbefatter ikke længere de forpligtelser under budgetpost B7-610, der er overgået til GD for Udvikling, selv om de indgik i EuropeAid's undersøgelses- og afslutningsaktiviteter fra november 1999 til september 2002 og derfor var medregnet i de tidligere rapporter.

Udviklingen i RAL fra 1994 til 2002 fordelt på udbetalingsår

	Balkan	Tacis	Latinamerika	Asien	Middelhavet	Sydafrika	Fødevarehjælp	DHR	Andre	Budget	EU	I alt
1989										2,42	3,68	3,13
1990										2,70	3,45	3,11
1991										2,81	3,68	3,25
1992										3,26	2,28	2,66
1993										3,11	3,32	3,21
1994	5,98	4,11	4,85	8,55	3,06	1,95	1,62	1,78	2,02	3,31	2,95	3,12
1995	4,36	3,68	5,57	7,26	4,32	4,24	1,65	1,70	2,12	3,50	3,10	3,31
1996	8,21	4,11	6,02	6,17	4,09	10,19	2,02	1,81	2,12	3,75	3,38	3,59
1997	8,12	4,01	6,81	6,88	4,81	5,87	2,23	1,88	2,18	4,06	3,26	3,75
1998	3,41	3,66	7,68	7,99	5,75	5,63	3,24	2,08	2,81	4,55	3,37	4,06
1999	3,04	2,78	6,49	7,34	7,87	4,20	3,09	3,85	2,92	4,40	5,01	4,61
2000	1,49	3,01	5,79	7,18	6,69	3,95	2,57	4,09	3,80	3,85	5,48	4,43
2001	1,00	3,55	8,28	6,18	6,37	4,61	2,06	4,52	3,65	3,58	3,99	3,74
2002	1,40	3,80	7,82	5,18	4,36	3,76	2,49	2,54	2,65	3,43	4,41	3,78

RAL er differencen mellem de kumulerede forpligtede beløb (minus frigørelser) og de kumulerede udbetalte beløb. RAL angiver de udestående forpligtelser, der endnu ikke er indfriet.

Når man angiver de udestående forpligtelser, der endnu ikke er blevet udbetalt (RAL), i forhold til de beløb, der udbetales hvert år, bliver det muligt at beregne den resterende udbetalingsperiode. Den generelle udvikling dækker over en række markante forskelle mellem de vigtigste bistandsprogrammer.

De største programmer har gjort det muligt at styre udviklingen i RAL. Det gælder dog ikke for det latinamerikanske program, hvor det i de kommende år skal godtgøres, at det er muligt at begrænse udbetalingsperioden for RAL. De fleste programmer var inde i en positiv udvikling (bl.a. det asiatiske program og Middelhavsprogrammet) eller lå under gennemsnittet. Tacis-programmet har udviklet sig i negativ retning, selv om udbetalingsperioden for RAL stadig ligger under gennemsnittet.

Året 1995

Udvikling siden den særlige undersøgelse blev indledt

Forpligtelserne fra 1995 indgik i 2001 i den systematiske undersøgelse af gamle forpligtelser. De udestående forpligtelser beløb sig i begyndelsen af 2001 til 656,7 mio. EUR fordelt på 504 åbne budgetforpligtelser, hvis man kun medregner de budgetposter, der indgår i EuropeAid's nuværende portefølje.

Den finansielle værdi af RAL faldt med 52,2 % til 313,65 mio. EUR ved udgangen af 2002. Faldet skyldtes både udbetalinger (202,233 mio. EUR) og frigørelser (140,88 mio. EUR).

Antallet af budgetforpligtelser med udestående restbeløb faldt mere markant, nemlig fra 504 til 152 (70 % af de afsluttede forpligtelser).

Med de forpligtelser, der allerede er blevet frigjort (352), og de åbne forpligtelser, der er blevet undersøgt eller er ved at blive undersøgt (152), **er alle 504 forpligtelser, som indgik i den oprindelige pukke fra 1995**, og som blev omfattet af undersøgelsen i 2001, **blevet behandlet** (budgetpost B7-610 er blevet overført og regnes ikke med i den oprindelige pukke).

Udviklingen i 2002

RAL er siden begyndelsen af 2002 faldet fra 455,89 mio. EUR til 313,65 mio. EUR (-31 %). Til sammenligning var det samlede mål for slutningen af 2002 fastlagt til 312 mio. EUR.

Ud af de budgetforpligtelser, der stadig er åbne, betragtes 62 (41%) af de i alt 152 udestående forpligtelser som igangværende med gyldige forfaldsdatoer i regnskabssystemet. Disse forpligtelser tegner sig for 277 mio. EUR eller 88 % af den finansielle værdi af RAL fra regnskabsåret 1995.

I årsberetningen for 2001 blev i alt 168 budgetforpligtelser ud af den beholdning af åbne forpligtelser, der skulle overføres til 2002, anført som ”sager, der skal afsluttes”. **Antallet af afsluttede forpligtelser nåede i 2002 op på 141, hvilket svarer til 84 % af puklen fra 1995, som i begyndelsen af 2002 blev identificeret som sager, der skulle afsluttes.**

Undersøgelse i 2002 af året 1996

Budgetforpligtelserne fra 1996 faldt ind under kategorien ”gamle” forpligtelser ud fra kriteriet om, at de skal have været ”åbne i mere end fem budgetår”. Målet for den systematiske undersøgelse og eventuelle afslutning blev fastlagt i begyndelsen af 2002. Den portefølje af forpligtelser fra 1996, som skulle undersøges, bestod af 485 budgetforpligtelser med et udestående restbeløb på 656,25 mio. EUR. Det udestående beløb (RAL) var ved udgangen af 2002 **faldet med 40 %** til 390,1 mio. EUR. Faldet skyldtes både udbetalinger (152,6 mio. EUR) og frigørelser (113,5 mio. EUR).

Antallet af åbne forpligtelser faldt til 235, efter at i alt 250 forpligtelser svarende til **52 % af den beholdning, der skulle undersøges, var blevet udbetalt i deres helhed eller frigjort.**

Med de forpligtelser, der allerede er blevet frigjort (250), og de åbne forpligtelser, der er blevet undersøgt eller er ved at blive undersøgt (205), **er 455 ud af samtlige 485 forpligtelser blevet behandlet svarende til 94 % af det oprindelige antal budgetforpligtelser fra 1996, som blev omfattet af undersøgelsen i 2002.** De 30 budgetforpligtelser, som endnu ikke er blevet undersøgt (eller som der ikke var indberettet oplysninger om, da beretningen skulle udarbejdes), var fordelt på mange forskellige budgetposter, heriblandt ECIP (”EC Investment Partners”), andre tematiske poster, fødevareresikkerhed og ngo’er. De tegner sig dog kun for 2 % af udestående RAL.

- Samlet resultat for gamle forpligtelser (fra før 1997) og opfølgning af direktoraternes mål om at nedbringe RAL for gamle forpligtelser

I 2002 blev der efter anbefaling fra EuropeAid’s bestyrelse opstillet en række mål for nedbringelsen af gamle RAL fordelt på de enkelte direktorater. Forslaget sigtede mod at stabilisere den finansielle værdi af gamle RAL fra år til år eller rettere sagt at gå bort fra automatisk at udvide den gamle portefølje ved at overføre hvert nyt år til kategorien af ”gamle” forpligtelser.

Gamle RAL, der ved udgangen af 2001 (før 1995 + 1995) udgjorde 885,53 mio. EUR, nåede op på 1 541,78 mio. EUR, hvis budgetåret 1996 medregnes, og målet var at begrænse dette tal til 899 mio. EUR inden årets udgang.

Resultatet lå ved årets udgang på 927 mio. EUR for gamle RAL fra før 1997, hvilket er et samlet fald på 614 mio. EUR svarende til 96 % af det ønskede fald. Faldet i 2002 skyldtes dels betalinger (329,4 mio. EUR) og dels frigørelser til et beløb af 284,6 mio. EUR.

For Direktorat A (TACIS- og CARDS-programmerne) blev resultatet påvirket i negativ retning af de meget begrænsede udbetalinger, der blev foretaget ud fra porteføljen for 1995. Det skuffende resultat skyldtes, at de to vigtige budgetforpligtelser vedrørende nuklear sikkerhed i denne portefølje strandede (disse to budgetforpligtelser¹⁶⁴ tegner sig for 85 % af RAL fra 1995). Hvis det skal lykkes for Direktorat A at nedbringe gamle RAL, kræver det enten, at der sikres en tilfredsstillende gennemførelse og udbetaling, når de annoncerede kontrakter er indgået, eller at aktioner, som ikke kan gennemføres inden for en rimelig tidshorisont, frigøres.

For Direktorat D var slutresultatet også kendetegnet ved forholdsvis få udbetalinger fra den gamle portefølje. Det kan skyldes, at udbetalingerne i forbindelse med de asiatiske programmer foretages i et langsomt tempo, og at programmerne strækker sig over meget lang tid. Der er brug for flere udbetalinger og/eller frigørelser, hvis der skal opnås et bedre resultat i 2003.

For Direktorat E (budgetposterne for samarbejdet med Latinamerika) var slutresultatet præget af et lavt frigørelsesniveau (niveauet lå forholdsmæssigt lavere end i de øvrige geografiske direktorater).

- Næste skridt: undersøgelse af året 1997

Budgetforpligtelserne fra 1997 falder nu ind under kategorien ”gamle” forpligtelser ud fra kriteriet om, at de skal have været ”åbne i mere end fem budgetår”. For dette budgetår alene beløb RAL sig ved udgangen af 2002 til 890 mio. EUR fordelt på 395 udestående budgetforpligtelser. Det skal understreges, at beløbet fra 1997 faldt med 23 % i løbet af 2002 fra 1 162,6 mio. EUR ved årets begyndelse, hvilket skyldes det igangværende implementeringsarbejde op til den planlagte systematiske undersøgelse i 2003.

Hvad angår overførslen af dette budgetår til beholdningen af ”gamle” forpligtelser, der skal undersøges systematisk, kan der fremhæves to forhold:

- Den finansielle værdi af denne beholdning (890 mio. EUR) er væsentlig højere end værdien af de forpligtelser fra 1996, der blev lagt sammen med gamle RAL i 2003 (656 mio. EUR)¹⁶⁵.

¹⁶⁴

Chernobyl 1995, 28,66 mio. EUR i RAL, og nuclear safety 1995, 17 mio. EUR i RAL.

¹⁶⁵

Det tal, der er anført i slutningen af beretningen for 2001, var 686 mio. EUR for 509 uindfrie budgetbevillinger fra 1996. Disse omfattede alle MEDA-posterne, inkl. Tyrkiet. Når der ses bort fra MEDA-bevillingerne til Tyrkiet, er tallet 656,3 mio. EUR uindfrie budgetbevillinger for 504 uindfrie bevillinger fra 1996

- Sovende RAL tegner sig for en forholdsvis lille del af den nye beholdning, der skal undersøges (71,2 mio. EUR eller 8 % af samtlige forpligtelser), mens det relative antal af forpligtelser er langt større (185 sager eller 47 % af samtlige sager).

Hvad angår budgetkapitler og porteføljer tegner kapitel B7-4 (Middelhavsområdet) sig for over 43 % af det udestående beløb fra 1997 (385 mio. EUR). Sammen med budgetposterne for samarbejdet med Asien og Latinamerika udgør disse tre porteføljer 77 % af den samlede værdi i det nye undersøgelsesår, hvilket er mere end året før (hvor de udgjorde 69 % af RAL fra 1996, som indgår i de gamle forpligtelser, der skal undersøges).

For disse kapitler er forskellen mellem de udestående beløb og de oprindeligt forpligtede beløb mere markant end i det foregående år. I begyndelsen af 2003 lå procentsatsen for RAL i forhold til de oprindelige forpligtelser (for porteføljen fra 1997) på 61 % for Middelhavsområdet, 57 % for Asien og 55 % for Latinamerika, mens den tilsvarende procentsats i begyndelsen af 2002 (1996 + ”gamle” forpligtelser) var på 53 % for Middelhavsområdet, 46 % for Asien og 48 % for Latinamerika.

Det bør understreges, at mange af de aktuelle RAL fra 1997, der er blevet overført til ”gamle” forpligtelser (401 ud af 890 mio. EUR), stammer fra et mindre antal budgetforpligtelser (53), hvor udbetalingen udgør under 20 % af de oprindelige forpligtelser, dvs. forpligtelser, som det under alle omstændigheder tager meget lang tid at gennemføre. Det vil navnlig være vigtigt at fokusere på disse budgetforpligtelser, som enten bør afsluttes før tiden eller frigøres delvis, hvis det viser sig, at de oprindelige beløb er klart overvurderede, og konsekvent at følge den erklærede strategi om ikke at indrømme forlængelser. Det var disse forpligtelser og navnlig dem, der består af flest RAL målt i absolutte tal, der blev fokuseret på, da man i slutningen af 2002 forberedte den særlige undersøgelse af ineffektive forpligtelser, der skal foretages i 2003.

- Generel udvikling i RAL for gamle forpligtelser

Skemaet nedenfor viser udviklingen for gamle RAL i perioden fra 1999 til 2002. Skemaet viser, at resultaterne af den indsats, der er gjort for at begrænse porteføljen af gamle RAL, ikke er helt tilstrækkelige til at udligne stigningerne i forbindelse med overførslen af nye budgetår, men at der sker en støt forbedring fra år til år, både i absolutte tal og i procent med hensyn til faldet i RAL.

GAMLE RAL (mio. EUR)	Nov. 1999 (første opgørelse)	01/01/2000	Slutn. af 2000	01/01/2001	Slutn. af 2001	01/01/2002	Slutn. af 2002	01/01/2003
Før 1995	1 092,08	1 020,75	740,94	741,23	429,65	429,70	223,91	223,91
B95				656,76	455,98	455,89	313,65	313,65
B96						656,32	390,14	390,14
B97								889,84
I ALT		1 020,75	740,94	1 397,99	885,68	1 541,91	927,70	1 817,54
Årlig nedgang			-279,81		-512,1		-614,21	
			-27 %		-37 %		-40 %	

9.2.1.2 Sovende forpligtelser

I slutningen af 2002 var der 743 sovende budgetforpligtelser i EuropeAid's portefølje, hvilket repræsenterer et udestående beløb på 788 mio. EUR. De samlede RAL som følge af sovende forpligtelser er faldet med 40 % i forhold til året før, hvilket er en **væsentlig forbedring** for denne indikator.

Skemaet nedenfor viser udviklingen i perioden fra 1999 for 2002. Den mindre forværring, der sås i slutningen af 2000, blev afløst af en mere positiv udvikling sidste år, som blev styrket og fremskyndet i år (nedgang på 32 % i forhold til 15 % sidste år).

SOVENDE FORPLIGTELSE	Slutningen af 1999	Slutningen af 2000	Slutningen af 2001	Slutningen af 2002
Antal forpligtelser	2 223	1 900 *)	1 458 *)	743
Ikke gamle	1180	1055	715 *)	360
RAL I ALT (i mio. EUR)	1 537	1 493 *)	1 160 *)	788
Ikke gamle	1 314	1 350 *)	898 *)	634

“ikke gamle”

95/96/97

96/97/98

97/98/99

98/99/2000

*) Tallene i skemaet fra 2001 var på 1 558 mio. EUR for slutningen af 2000 og 1 319 mio. EUR for slutningen af 2001, hvor hele budgetposten for MEDA-programmet indgik (inklusive Tyrkiet). Beregningerne blev ændret, så tallene ikke længere omfattede forpligtelserne vedrørende Tyrkiet, som allerede var fjernet fra den portefølje, der forvaltes af EuropeAid.

NB: Tallene fra årets udgang var baseret på en sammenligning med RAL to år tidligere og ikke kun på de foregående 24 måneder uden hensyntagen til betalingskriterierne. Budgetforpligtelser, der er blevet delvis frigjort, anses derfor ikke for sovende. Tallene fra udgangen af 2002 er beregnet på samme måde for at gøre dem sammenlignelige.

Sovende forpligtelser, der **ikke** er **gamle** (fra 1998 til 2002 – eksklusive forpligtelserne fra 1997, der allerede anses for gamle¹⁶⁶), **udgør** 634 mio. EUR eller **80 % af samtlige sovende forpligtelser**. Det er stort set samme procentdel som året før (78 % i slutningen af 2001). De seneste budgetår 1999 og 2000 tegner sig rent faktisk for 74 % af samtlige sovende RAL udtrykt i finansiell værdi.

Hvis man analyserer, om der har fundet udbetalinger sted eller ej, viser det sig, at der er sket en ændring. For sovende forpligtelser (RAL) uden udbetalinger overhovedet (forpligtelser med ”nul-udbetalinger”) er der sket et betydeligt nettofald udtrykt i absolutte tal, nemlig fra 1 061 mio. EUR i slutningen af 2001 (hvis Tyrkiet medregnes) til 531 mio. EUR i slutningen af 2002. Andelen af disse forpligtelser blev reduceret fra 80 til 67 %.

Denne udvikling betragtes som en reel forbedring. Som pointeret i beretningen fra 2001 blev sovende budgetforpligtelser i opstartsfasen opfattet som et tegn på strukturbetingede forsinkelser i projekternes cyklus, og sidste års niveau blev betragtet som utilfredsstillende højt. Den nuværende tendens ventes at fortsætte i retning af meget få sovende forpligtelser uden udbetalinger. Enhver indledende forsinkelse på to år eller derover vil få alvorlige følger for de bevillinger, der kan gives til projekterne (den nye finansforordning, frigørelse af beløb, der ikke er afsluttet kontrakter om inden for tre år efter indgåelse af budgetforpligtelserne).

Ser man på fordelingen af sovende forpligtelser på de enkelte budgetposter/-kapitler, er det de samme fire programmer, der ligesom i 2001 tegner sig for størsteparten af de sovende forpligtelser og i samme rækkefølge (budgetposterne for samarbejdet med Middelhavsområdet, Latinamerika og Asien samt fødevarehjælp). De fire programmers samlede andel er blevet mindre og udgør nu 74 % af de samlede beløb mod før 90 %.

Ud over det samlede fald i absolutte tal er det i relative tal kun Middelhavslandene der har gjort sig bemærket med en nedgang fra 44 % til 39 % af samtlige sovende forpligtelser. Hvis de respektive budgetposter for rehabilitering/flygtninge lægges sammen med tallene for Asien og Latinamerika, viser det sig, at de samlede sovende beløb under det latinamerikanske kapitel er steget fra 15 til 20 % af det samlede beløb, mens Asiens andel er blevet reduceret en smule (fra 13 til 12 %).

9.2.1.3 Indsatsen til afslutning og frigørelse af RAL

Omfanget af frigørelser i den portefølje, der forvaltes af EuropeAid, androg i 2002 502 mio. EUR. Som i de tidligere år skyldes dette ikke blot, at en række gamle sager er blevet afsluttet, men også den generelle indsats, der er gjort for at gennemgå hele den åbne portefølje. Gamle forpligtelser fra før 1997 tegner sig for 285 mio. EUR i forhold til samtlige frigørelser. Frigørelser af gamle RAL nåede således stort set samme omfang i 2002 som i 2001 (291 mio. EUR), men udgjorde en forholdsmæssigt større andel (57 % af samtlige RAL mod 49 % året før).

De frigjorte finansielle beløb kan stamme fra delvise frigørelser eller fra afslutningen af forpligtelser, hvor de udestående restbeløb er blevet fuldstændig frigjort.

¹⁶⁶

Hvis forpligtelserne fra 1997 medregnes, andrager sovende forpligtelser, der endnu ikke betegnes som gamle, (1997/1998/1999/2000) 705 mio. EUR i slutningen af 2002.

Hvis man ser på fordelingen på budgetposter/-kapitler, tegner de tematiske poster, der forvaltes af EuropeAid's Direktorat F, sig for 73 % af samtlige afsluttede forpligtelser.

9.2.1.4 Udviklingen i potentielt "unormale" RAL (gamle eller sovende)

EuropeAid har i de to foregående årsberetninger defineret potentielt "unormale" RAL, som er en indikator for overvågningen og undersøgelsen af åbne budgetforpligtelser, som "gamle" forpligtelser (der har været åbne i mere end fem budgetår) plus "sovende" forpligtelser, der endnu ikke betragtes som gamle.

Procentsatserne var i de to foregående årsberetninger baseret på porteføljen ved begyndelsen af det nye regnskabsår, hvilket betød, at det samlede antal "gamle" forpligtelser også omfattede næste års beholdning af gamle forpligtelser.

De samlede gamle eller sovende RAL udgør ved begyndelsen af 2003 (dvs. inklusive 1997) 2 451,5 mio. EUR (1 817,5 mio. EUR i gamle RAL plus 634 mio. EUR i sovende forpligtelser, der ikke er gamle), hvilket er en **beskeden stigning på 11,6 mio. EUR i forhold til året før eller 0,5 % mere end i begyndelsen af 2002** (2 439,92 mio. EUR). Det skyldes, at man medregner 1997, hvorved der overføres flere gamle RAL, end da 1996 blev medregnet i 2002, og det udligner faldet i de sovende beløb.

Andelen af "unormale" RAL (gamle + sovende, der endnu ikke var "gamle") faldt fra 23 % i slutningen af 2000 til 21 % i begyndelsen af 2001 (1996 er allerede overført til "gamle" forpligtelser¹⁶⁷). Ser man på 2003, ligger denne andel fortsat på 21% af porteføljen ved begyndelsen af 2003, eftersom der skete en meget beskeden forøgelse af begge elementer i denne procentsats, nemlig de samlede RAL og de samlede gamle eller sovende forpligtelser.

¹⁶⁷

Budgetpost B7-410 vedrørende MEDA-programmet undtagen MEDA-porteføljen for Tyrkiet, der ikke forvaltes af EuropeAid.

Udviklingen i sovende forpligtelser 2000-2002

SITUATIONEN VED UDGANGEN AF 2002 (EuropeAids portefølje)				SITUATIONEN VED UDGANGEN AF 2001 (EuropeAids portefølje)				SITUATIONEN VED UDGANGEN AF 2000 (EuropeAids portefølje)				
	SOVENDE FORPLIGTELSE I ALT		heraf forpligtelser med nul-udbetaling		SOVENDE FORPLIGTELSE I ALT		heraf forpligtelser med nul-udbetaling		SOVENDE FORPLIGTELSE I ALT		heraf forpligtelser med nul-udbetaling	
Budgetpost B2002	Antal forpligtelser	Uindfrie forpligtelser ultimo 2002 (EUR)	Antal forpligtelser	Uindfrie forpligtelser (EUR)	Antal forpligtelser	Uindfrie forpligtelser ultimo 2001 (EUR)	Antal forpligtelser	Uindfrie forpligtelser (EUR)	Antal forpligtelser	Uindfrie forpligtelser ultimo 2000 (EUR)	Antal forpligtelser	Uindfrie forpligtelser (EUR)
B7-20 Fødevarshjælp	58	82.387.833,35	10	43.894.824,00	132	137.941.114,41	36	97.737.209,85	182	142.237.248,09	41	111.883.406,99
Samarbejde med Asien (B7300+B7301)	41	86.970.726,42	10	67.425.000,00	64	140.508.136,80	22	126.996.601,00	198	339.733.999,71	53	302.664.050,00
Asien flygtninge/rehabilitering	14	6.654.873,80	1	1.900.000,00	59	13.140.965,62	7	3.149.000,00	56	13.253.497,72	8	5.746.400,00
Samarbejde med Latinam. (B7310+B7311)	159	108.899.523,12	30	61.992.147,00	180	168.230.960,44	50	140.342.447,00	231	269.889.754,66	231	228.011.640,00
Latinam, flygtninge/rehabilitering	#REF!	45.928.069,58	4	44.160.000,00	74	10.178.273,89	1	3.500.000,00	64	8.642.505,43	1	3.500.000,00
B7-32 Sydafrika	13	33.152.042,92	3	16.710.000,00	21	13.573.064,52	3	3.444.291,00	19	20.070.173,40	5	11.599.291,00
B7-4 Middelhavsområdet	95	305.686.597,86	31	247.071.836,00	155	508.252.374,01	52	436.939.404,00	204	519.009.082,79	57	429.592.398,00
B7-52 TACIS	22	15.697.174,97	7	9.947.755,00	9	11.323.966,05	3	8.700.000,00	14	17.443.606,74	5	14.700.320,00
B7-54 Balkanlandene	#REF!	#REF!	10	3.130.000,00	18	5.926.176,41	9	3.741.700,00	8	3.327.898,91	1	2.566.139,56
B7-6 (ngør og tematiske aktioner)	170	47.910.286,85	4	2.496.127,00	364	104.183.198,86	49	55.648.848,00	465	100.171.591,77	56	56.902.941,00
B7-7 Demokrati og menneskerettigheder	97	11.168.232,31	15	5.499.585,00	222	24.778.718,22	26	9.726.813,00	206	41.712.288,69	44	28.260.310,00
Markedsadgang (B7-8500 + B7-8710 + B78720)	33	28.681.939,99	8	27.285.000,00	160	21.729.901,58	26	14.097.656,30	253	17.515.755,81	30	5.028.118,91
I alt	#REF!	#REF!	133	531.512.274,00	1458	1.159.766.850,81	284	904.023.970,15	1900	1.493.007.403,72	534	1.200.455.015,46
								B65411	2	8.6762,02	0	0,00
								B8 PESC	6	8.217.760,74		
							SCR	i alt ultimo 2000	1908	1.501.225.164,46	534	1.200.455.015,46
Meda Tyrkiet	24	159.302.875,12	15	157.533.000,00	24	57.168.000,00	15	55.953.000,00				
Middelhavsområdet i alt	179	667.555.249,13	67	594.472.404,00	228	576.177.082,79	72	485.545.198,00				
I alt inkl. Tyrkiet	1482	1.319.069.725,93										

I 2002 faldt RAL fra 245 mio. EUR til 183 mio. EUR (-25 %). Til sammenligning var målet for slutningen af 2002 fastlagt til 180 mio. EUR.

- Gamle RAL for forpligtelser fra 1996

Forpligtelserne fra 1996 faldt fra begyndelsen af 2002 ind under kategorien ”gamle” forpligtelser ud fra kriteriet om, at de skal have været ”åbne i mere end fem år”. Den 31. december 2001 androg porteføljen af forpligtelser fra 1996 319 mio. EUR. De udestående fordringer (RAL) var den 31. december 2002 **faldet med 34 %** til 210 mio. EUR. Til sammenligning var målet for slutningen af 2002 fastlagt til 240 mio. EUR.

- Oversigt over status ved udgangen af de pågældende år

Den årlige udvikling i gamle RAL kan opsummeres som beskrevet i det følgende.

Status pr.:

31/12/1999: 901 mio. EUR i forpligtelser fra før 1995

31/12/2000: 996 mio. EUR i forpligtelser fra før 1996

31/12/2001: 1 061 mio. EUR i forpligtelser fra før 1997

31/12/2002:

756 mio. EUR i forpligtelser fra før 1997

194 mio. EUR i forpligtelser fra 1997

950 mio. EUR i forpligtelser fra før 1998

Prognose: *)

31/12/2003 :

410 mio. EUR i forpligtelser fra før 1997

540 mio. EUR i forpligtelser fra før 1998

*) Der tages forbehold for tilpasninger senere på året.

I slutningen af 2002 blev alle åbne forpligtelser fra før 1998 overført til ”gamle” forpligtelser. De tilsvarende ”gamle” RAL udgør 950 mio. EUR. Det ser med andre ord ud til, at tendensen til, at ”gamle RAL” stiger fra år til år (fra 901 mio. EUR i slutningen af 1999 til 996 mio. EUR i slutningen af 2000 og 1 061 mio. EUR i slutningen af 2001) er blevet vendt. Hertil kommer, at samtlig mål for udgangen af 2002 er blevet virkeliggjort, og at resultaterne i de fleste tilfælde overstiger disse mål.

9.2.2.2 Sovende forpligtelser

- Udvikling siden 31. december 1999

For EUF's vedkommende omfatter sovende RAL finansieringsafgørelser, hvor der ikke er indgået kontrakter og heller ikke er foretaget udbetalinger i de seneste 24 måneder.

Status pr.:

31/12/1999: 339 mio. EUR (stilstand i 18 måneder)

31/12/2000: 536 mio. EUR (stilstand i 18 måneder)

31/12/2001: 648 mio. EUR (stilstand i 18 måneder)

10/06/2002: 522 mio. EUR (stilstand i 24 måneder)¹⁶⁹

19/09/2002: 485 mio. EUR (stilstand i 24 måneder)

31/12/2002: 449 mio. EUR (stilstand i 24 måneder)

9.2.2.3 Prognoser

EuropeAid's bestyrelses mål på 400 mio. EUR pr. 31.12.2002 blev ikke nået. Der skal dog tages hensyn til, at der blev disponeret over et usædvanligt stort beløb i 2000 (3 737 mio. EUR i alt, det største beløb nogensinde). Det er i den forbindelse værd at bemærke, at resultatet i 2002 var et fald (og ikke en stigning) fra 648 mio. EUR ved årets begyndelse til 449 mio. EUR ved årets udgang.

9.2.2.4 Analyse af sovende RAL

Skemaet nedenfor giver et overblik over de nuværende sovende RAL fordelt på EUF, "tildeling" og projektets status (videreføres: 520 mio. EUR, afsluttes: 39 mio. EUR, status ukendt: 30 mio. EUR). Det oplyses også, hvad grunden er til, at de pågældende projekter er sovende. Det bør understreges, at der er tale om sovende projekter, der har ligget stille i de seneste 18 måneder, som er den definition, Parlamentet og Revisionsretten er blevet enige om. Eftersom denne definition er mere stringent end den, EuropeAid's administration har vedtaget (stilstand i de seneste 24 måneder), er beløbet i den årlige opgørelse over sovende RAL (590 mio. EUR) højere end det beløb, der er angivet i afsnit 9.2.2.2 (449 mio. EUR).

Hvis man i skemaet nedenfor ser på de projekter, der skal videreføres, tegner de projekter, hvor RAL andrager mere end 1 mio. EUR, sig for 460 mio. EUR eller 88 % af samtlige projekter, der videreføres. En analyse af sagerne giver følgende resultat:

¹⁶⁹

For at sikre, at kriterierne for overvågningen af RAL svarer til de kriterier, der gælder for budgettransaktioner, er serien beregnet på grundlag af 24 måneder med stilstand fra 2000 og fremefter. Der er dog stadig en forskel, eftersom kriteriet lyder på 24 måneder uden udbetalinger eller kontrakter (EUF's sekundære forpligtelser). For budgetfinansierede transaktioner kan regnskabssystemet Sincom 1 og 2 ikke tilvejebringe dette detaljeringniveau før i regnskabsåret 2001.

- igangværende tvister med tredjeparter: 38 mio. EUR (7 % af de projekter, der videreføres)
- projekter, der forvaltes af EIB: 61 mio. EUR (12 % af de projekter, der videreføres)
- suspension som følge af den politiske situation: 26 mio. EUR (5 % af de projekter, der videreføres)
- blokering af midler, indtil forskudsbetalinger er berettiget: 6 mio. EUR (1 % af de projekter, der videreføres)
- projekter uden kontrakter: 330 mio. EUR (63 % af de projekter, der videreføres)
- I ALT: 460 mio. EUR (88 % af de projekter, der videreføres).

9.2.2.5 Foranstaltninger til begrænsning af RAL

- Det bemærkes, at de samlede RAL i forbindelse med EUF udgør 8,4 mia. EUR. Gamle RAL (756 mio. EUR) repræsenterer derfor kun 9 % af de samlede RAL. De sovende RAL (449 mio. EUR – stilstand i de seneste 24 måneder) svarer kun til 5,3 % af de samlede RAL.
- Der er iværksat fire specifikke initiativer med henblik på at begrænse gamle og sovende RAL:

Der er fra december 1999 og gennem hele år 2000 foretaget en række specifikke undersøgelser med fokus på:

- kontrakter, hvor fristerne udløb inden for seks måneder
- forskud, der var bevilget, men ikke godkendt
- “sovende” projekter, der var klar til at blive afsluttet.

Dette initiativ gjorde det muligt at afslutte over 3 000 forpligtelser.

I november 2000 blev der iværksat en mere specifik undersøgelse med fokus på gamle forpligtelser. Analysen af næsten samtlige gamle forpligtelser er nu afsluttet.

I november 2002 blev der foretaget en analyse af RAC, der ikke var disponeret over (RAC = *reste à contracter*, dvs. forpligtelser, for hvilke der ikke er indgået kontrakt), i forbindelse med finansieringsafgørelser truffet før 1998. Alle delegationer og operationelle tjenester er blevet anmodet om at undersøge, om de lokale myndigheder vil være villige til at frigøre disse uudnyttede restbeløb. Der blev desuden identificeret en række projekter, som var fastlagt i perioden 1998-2000, og hvor der var indgået kontrakter for under 10 % (langsom implementering), og de berørte tjenestegrene og delegationer blev opfordret til at tage de fornødne skridt til at fremskynde implementeringen. Dette initiativ resulterede i, at gamle RAL faldt med 138 mio. EUR i de to sidste måneder af 2002 (fra 894 mio. EUR pr. 1.11.2002 til 756 mio. EUR pr. 31.12.2002), og at sovende RAL faldt med 68 mio. EUR (fra 517 mio. EUR pr. 1.11.2002 til 449 mio. EUR).

En af de vigtigste årsager til, at det er vanskeligt at nedbringe RAL, er at EUF systematisk kræver, at den nationale/regionale anvisningsberettigede giver tilladelse til afslutning af projekter og frigørelse af midler. Der er udsendt de fornødne retningslinjer herfor, bl.a. om en procedure med stiltiende godkendelse.

- EUF's regnskabssystem gør det muligt at opsplitte RAL i RAC (*reste à contracter* – beløb fra primære forpligtelser, som der ikke er disponeret over) og RAP (*reste à payer* – udestående restbeløb i henhold til kontrakterne – sekundære forpligtelser). Eftersom Kommissionen som hovedregel betaler EUF's fakturaer inden for den foreskrevne frist (i 2002 blev 86 % af alle modtagne fakturaer eksempelvis betalt inden for 60 dage), må det konkluderes, at RAP ligger tæt på det rigtige niveau (der er ingen større forsinkelse i udbetalingerne). Det skal dog pointeres, at Kommissionen som følge af EUF's decentrale strategi ikke kan kontrollere, om de nationale anvisningsberettigede er kommet bagud med behandlingen af fakturaerne.
- Hvis man vil begrænse (gamle/sovende) RAL, ***bør der derfor fokuseres på RAC (i de operationelle tjenester og delegationerne) ved at frigøre så mange "gamle" RAC som muligt og fremskynde implementeringen af "langsomme" RAC.*** Manglende kontrakter er reelt skyld i størsteparten af RAL (over halvdelen af "gamle" RAL, 1/3 af sovende RAL og 65 % af samtlige RAL).
- De øvrige foranstaltninger kan opsummeres som følger:
 - Delegationerne er blevet underrettet om, at de kun må forlænge finansieringsaftalerne i velbegrundede tilfælde og for kortere tidsrum.
 - De kontrakt-/finansieringsansvarlige medarbejdere i hovedkvarteret skal sikre, at man i dokumenter vedrørende landeundersøgelser systematisk redegør for situationen med hensyn til RAL, så der banes vej for yderligere frigørelser.
 - Der vil systematisk og navnlig i tilknytning til dekoncentrationsprocessen blive udarbejdet "rapporter om den finansielle forvaltning af EUF-projekter". Rapporterne til de ikke-dekoncentrerede delegationer udarbejdes af hovedkvarteret, mens rapporterne til de dekoncentrerede delegationer udarbejdes af finansierings-/kontraktkontorerne. Rapporterne skal navnlig fokusere på problematiske sager (gamle forpligtelser, sovende RAL osv.) med henblik på at anspore til begrænsning af RAL.
 - På lovgivningsområdet har Kommissionen indsat følgende nye artikler i forslaget til finansforordning for den 9. EUF (som endnu ikke er vedtaget af Rådet) med henblik på at holde RAL under kontrol:
 - Inddrivelse af skyldige beløb i forbindelse med "aftaler i offentligt regi" (artikel 47). Nye arbejdsprogrammer kan først iværksættes, når der er gjort rede for årsagen til eventuelle ikke tilbagebetalte forskud i tilknytning til tidligere godkendte arbejdsprogrammer. Det skal gøre det muligt at holde udestående RAL under kontrol.
 - En klausul ("sunset clause") om, at der skal indgås kontrakter i forbindelse med finansieringsaftaler i år N + 3 (artikel 55).

- Forlængelse af finansieringsaftaler (artikel 134). Forpligtelser, der er indgået inden for rammerne af 6., 7. og 8. EUF, kan højst forlænges én gang for en periode af tre år. Det skal medvirke til at holde RAL for sådanne forpligtelser inden for rimelige grænser.

De relevante tjenestegrene i EuropeAid er på den baggrund gået i gang med at udarbejde en detaljeret vejledning for at informere samtlige delegationer og tjenester om, hvilke konsekvenser den nye forordning for 9. EUF vil få. De finansieringsaftaler, der skal indgås mellem Kommissionen og de nationale/regionale anvisningsberettigede i forbindelse med 9. EUF, vil desuden indeholde en række særlige bestemmelser herom.

Situationen for sovende forpligtelser

Skemaet nedenfor viser de forpligtelser i forbindelse med tildelingene under 6., 7. og 8. EUF, som er længe om at blive implementeret. En forpligtelse betragtes som ”sovende” eller ”hvilende”, hvis der i 18 måneder inden regnskabsårets afslutning:

- ikke er indgået nye kontrakter
- ikke er ændret i de eksisterende kontrakter
- ikke er foretaget udbetalinger i forbindelse med kontrakter, der er indgået før den 31. december, og kontrakterne ikke er afsluttet før tiden.

Skemaet viser også forpligtelser, som ikke falder ind under denne definition, men som øjensynligt er blokeret eller suspenderet. Hvilende forpligtelser kan inddeles i tre kategorier:

- Projekter, der skal videreføres, projekter, der skal afsluttes, og projekter med ukendt status.
- De anførte regnskabsværdier, der bygger på ovenstående definition, viser de midler, der vedrører hvilende forpligtelser (dvs. de samlede finansieringsbeløb, der er tildelt, men ikke disponeret over, plus tildelte, forpligtede, men ikke udbetalte beløb).

TILDELINGER	6. EUF				7. EUF			
	IKKE UDBETALT FORPLIGTET BELØB	SALDO, DER SKAL VIDEREFØRES	SALDO, DER SKAL AFSLUTTES	UKENDT STATUS	IKKE UDBETALT FORPLIGTET BELØB	SALDO, DER SKAL VIDEREFØRES	SALDO, DER SKAL AFSLUTTES	UKENDT STATUS
1) PROGRAMMERET BISTAND	40.801.553,11	19.302.746,57	19.119.177,77	2.379.628,77	171.790.161,31	141.341.483,22	15.818.007,92	14.630.670,17
STRUKTURTEL- PASNINGSFACILITETER	665.962,21		665.962,21		1.128.287,57	101.840,18	793.131,03	233.316,36
KATASTROFEBISTAND					818.078,28	117.194,00		700.884,28
FLYGTNINGEBISTAND	51.551,38	51.551,38			1.605.793,74	1.375.885,74	229.908,00	
STABEX								
SYSMIN	22.018.268,92	21.818.268,92		200.000,00	33.323,80	16.655,30	16.668,50	
RENTGODTGØRELSE					4.438.929,00	4.438.929,00		
RISIKOVILLIG KAPITAL	500.000,00	500.000,00			18.481.946,00	18.481.946,00		
AIDS	1.473.255,53		1.089.431,81	383.823,72				
I ALT	65.510.591,15	41.672.566,87	20.874.571,79	2.963.452,49	198.296.519,70	165.873.933,44	16.857.715,45	15.564.870,81

1) omfatter tilskud, særlige lån og overskydende midler fra tidligere EUF.

8. EUF				6.+7.+8. EUF			
IKKE UDBETALT FORPLIGTET BELØB	SALDO, DER SKAL VIDEREFØRES	SALDO, DER SKAL AFSLUTTES	UKENDT STATUS	IKKE UDBETALT FORPLIGTET BELØB	SALDO, DER SKAL VIDEREFØRES	SALDO, DER SKAL AFSLUTTES	UKENDT STATUS
263.187.995,21	251.485.967,35	598.214,71	11.103.813,15	475.779.709,63	412.130.197,14	35.535.400,40	28.114.112,09
6.513.243,01	5.630.000,00	700.000,00	183.243,01	8.307.492,79	5.731.840,18	2.159.093,24	416.559,37
35.000,00			35.000,00	853.078,28	117.194,00		735.884,28
				1.657.345,12	1.427.437,12	229.908,00	
12.165.852,00	12.165.852,00			12.165.852,00	12.165.852,00		
52.724,97			52.724,97	22.104.317,69	21.834.924,22	16.668,50	252.724,97
19.149.839,40	18.830.540,13		319.299,27	23.588.768,40	23.269.469,13		319.299,27
24.736.003,98	24.736.003,98			43.717.949,98	43.717.949,98		
				1.473.255,53		1.089.431,81	383.823,72
325.840.658,57	312.848.363,46	1.298.214,71	11.694.080,40	589.647.769,42	520.394.863,77	39.030.501,95	30.222.403,70

Konklusioner og udsigter for 2003

Tallene og analysen viser, at arbejdet med at undersøge gamle og sovende forpligtelser skrider godt frem, hvilket resultaterne fra 2002 vidner om. Der er opnået et betydeligt fald i sovende RAL, gjort en ihærdig indsats for at afslutte forpligtelser og frigøre beløb fra gamle forpligtelser og fjernet endnu flere gamle RAL opgjort i netttotal i 2002.

Arbejdet med overføre og integrere denne undersøgelse af RAL i den fælles forvaltningsdatabase, CRIS-systemet, er allerede gået i gang.

Når budgetåret 1997 overføres til gamle RAL, vil det være nødvendigt at fokusere yderligere på afslutning og udbetaling, eftersom den automatiske overførsel af dette budgetår vil resultere i en nettostigning i absolutte tal i porteføljen af gamle forpligtelser. Det er der taget højde for ved fastlæggelsen af målene for, hvor mange forpligtelser de enkelte direktorater skal afvikle i 2003. I 2003 skyldes den finansielle værdi af gamle forpligtelser (fra før 1998, inklusive 1997) imidlertid først og fremmest budgetforpligtelser, der forfalder efter 2003, i regnskabssystemet (reelt 80 % af porteføljen af gamle RAL i finansiell værdi).

Udfordringen for 2003 bliver at forfølge disse mål i en situation, hvor en betydelig del af porteføljen forvaltes af delegationerne. En af de operative direktoraters vigtigste opgaver bliver at sikre, at hovedkvarteret og delegationerne forstår og søger at realisere målene om at begrænse gamle RAL og afslutte ineffektive forpligtelser og om at føre en hårdere kurs over for forlængelser.

9.3 RETLIGE ANLIGGENDER

9.3.1 *Udvikling i puklen af tvister fra tidligere år*

Kortlægningen af puklen af tvister fra tidligere år (+/- 80 sager) blev næsten tilendebragt i 2002. En nærmere gennemgang af denne sagsbunke har vist, at mange af sagerne kan betragtes som afsluttet, fordi tvisterne i mellemtiden er blevet løst uden hjælp fra det nuværende eller tidligere kontor for retlige anliggender. Hensigten med en sådan undersøgelse er som bekendt at afgøre, hvilke tvister det stadig vil være relevant at undersøge, og hvilke tvister der kan afsluttes endeligt. De tilbageværende tvister, der identificeres, tages herefter op og behandles inden for rammerne af de eksisterende personalemæssige ressourcer. Der er på nuværende tidspunkt identificeret 14 sager, og puklen af potentielle uidentificerede sager skønnes at være på ca. 20.

9.3.2 *Nuværende status med hensyn til verserende tvister*

I forhold til 2001, hvor der blev registreret 10 nye tvister, skete der en markant stigning i antallet af tvister i 2002, hvor der blev forelagt 24 nye tvister. I samme periode blev 16 sager afsluttet, da tvisterne var endelig bilagt. Af disse afsluttede sager stammede de ni fra puklen fra tidligere år. Den ansvarlige tjeneste er i øjeblikket i færd med at behandle 38 tvister. Det ser ud til, at de nye tvister, der forelægges, fordeler sig jævnt på alle former for kontrakter og også omfatter tvister om ansvar uden for kontraktforhold.

9.3.3 *Klager til ombudsmanden og klager vedrørende adfærdskodeksen om god forvaltningsskik*

I løbet af 2002 blev der forelagt 30 klagesager for ombudsmanden og afsluttet 16 sager, heraf de to med kritiske bemærkninger. To af de sager, ombudsmanden har behandlet, er nu blevet indbragt for Domstolen i Luxembourg og endnu ikke afgjort. Den berørte tjeneste er i øjeblikket i færd med at behandle 15 klagesager. Der er foretaget en analyse af de klagesager, der blev afsluttet med kritiske bemærkninger i 2001, og aflagt beretning herom for administrationen i september 2002.

Der er modtaget tre klagesager vedrørende manglende overholdelse af adfærdskodeksen om god forvaltningspraksis.

9.3.4 *Domstolssager*

Den berørte tjeneste var i 2002 involveret i 6 nye sager, der verserede for Domstolen i Luxembourg og retsinstanserne i Bruxelles.

9.3.5 *Foranstaltninger til bekæmpelse af korruption*

Korruption og andre uregelmæssigheder er et af de områder, hvor den ansvarlige tjeneste i stigende grad bliver inddraget. Den har derfor fulgt aktivt med i den aktuelle store korruptionssag i Lesotho og deltaget i arrangementer og møder om bekæmpelse af korruption. Tjenesten har ud fra erfaringerne hermed tilrettelagt et kursus for personale, der udstationeres ved delegationerne. Kurset har været afholdt to gange i tilknytning til kurset i almindelig etik.

9.3.6 *Det Rådgivende Udvalg for Indkøb og Kontrakter (ACPC)*

Arbejdet med sager, der skulle kontrolleres af ACPC, fortsatte indtil årets udgang. Der skulle behandles over 900 sager i løbet af året. To medarbejdere har arbejdet intensivt på at få afsluttet ACPC-sagerne ved årets udgang. Efter afslutningen af disse sager ændres dette arbejdsområde, så det i stedet omfatter driften af en helpdesk for den del af EuropeAid's indkøb, der tidligere skulle forelægges for ACPC.

9.3.7 *Generelle juridiske opgaver*

Efter dekoncentrationen har Kontoret for Retlige Anliggender og Tvister fået mange henvendelser fra kolleger i delegationerne, der søger rådgivning om mange forskellige problemer. Rådgivningen foregår ofte på en mere formel måde, end hvis spørgsmålet var blevet stillet i hovedkvarteret inden dekoncentrationen.

Kontoret har opstillet en liste over ofte stillede spørgsmål (FAQ) om juridiske fortolkninger og situationer, hvor der er behov for juridisk bistand. Listen vil blive lagt ud på intranettet.

Kontor har udført en række større juridiske ad hoc-opgaver i løbet af 2002. Der var navnlig tale om følgende opgaver:

- deltagelse i den tværtjenstlige arbejdsgruppe for udarbejdelse af rammeaftalen med Cuba
- deltagelse i den tværtjenstlige arbejdsgruppe om Kommissionens forordning om gennemførelse af Rådets afgørelse om oversøiske lande og territorier
- deltagelse i den tværtjenstlige arbejdsgruppe for bekæmpelse af svig
- udarbejdelse af en afgørelse om udnævnelse af EUF's ledende anvisningsberettigede
- tilrettelæggelse af EUF's ledende anvisningsberettigedes bemyndigelse ved subdelegation af ECHO.

9.4 **REVISION**

9.4.1 *Intern revision*

Kontoret for Intern Revision, der blev oprettet i august 2001, arbejder både for Samarbejdskontoret EuropeAid og for ECHO. Kontoret gik i gang med samtlige aktiviteter i marts 2002, hvor personalet tiltrådte. Arbejdet var baseret på det fælles arbejdsprogram, der på forhånd var godkendt af EuropeAid's generaldirektør og af direktøren for ECHO.

Kontoret foretog en løbende revision af fem af EuropeAid's operationelle direktorater i 2002 for at klarlægge, hvordan de implementerer de 24 standarder for intern kontrol. Der blev også gennemført en revision rettet mod forskellige aspekter af forvaltningen af det europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder (EIHDR). anbefalingerne fra denne revision, som navnlig drejede sig om kontrolforanstaltninger, blev taget til efterretning og implementeret.

Kontoret har udviklet en metode til vurdering af arbejdsbelastning. Metoden blev afprøvet i forbindelse med en undersøgelse af den sydafrikanske delegation, som havde til formål at vurdere arbejdsbelastningen i forhold til personaleressourcerne efter dekoncentrationen. Undersøgelsen viste, at metoden var brugbar og vil blive justeret efterhånden. Undersøgelsen, der byggede på en meddelelse fra januar 2002 om dekoncentration, er en blandt mange andre, som fortsætter ind i 2003. Det primære formål er at få et overblik over balancen mellem arbejdsbelastningen og det personale, der stilles til rådighed for delegationen som led i dekoncentrationen.

Kontoret har udsendt en vejledning om intern revision. Det har deltaget aktivt i arbejdet i Kommissionens "Auditnet" og samarbejdet med Den Interne Revisionstjeneste. Kontoret har også samarbejdet med andre interne revisionstjenester med ansvar for eksterne forbindelser som led i revisionen af Relex-tjenesterne og ydet rådgivning om en række forvaltnings- og kontrolmæssige områder under EuropeAid.

9.4.2 Ekstern revision af transaktioner

I 2002 færdiggjorde Kontoret for Ekstern Revision 13 revisioner (hvoraf de 4 vedrørte EUF, 2 vedrørte internationale organisationer, 1 vedrørte TACIS-programmet, 2 vedrørte MEDA-programmet, 1 vedrørte ECIP-programmet og 3 vedrørte Asien). De mest omfattende og komplekse revisioner var revisionen af ECIP-programmet (finansieringsinstrumentet "EC International Investment Partners") og revisionen af fødevarerhjælpen til Den Russiske Føderation.

I 2002 blev der anlagt en ny strategi for tilrettelæggelsen af kontorets eksterne revisioner. Fra 2002 er Kontoret for Ekstern Revision er ikke længere eneansvarlig for samtlige revisioner. I forbindelse med reformen, der sigtede mod at uddelegere flere opgaver til de anvisningsberettigede, fik direktørerne for de operationelle direktorater ansvaret for at udvælge de eksterne revisioner, der skal foretages i deres direktorater.

For at sikre konsistens i den måde, de operationelle direktorater tilrettelægger revisionerne på, blev der oprettet et netværk for ekstern revision under kontoret. Netværket består af repræsentanter for samtlige operationelle direktorater og har til formål:

- at tage hensyn til de operationelle direktoraters og delegationernes særlige behov inden for "deres" geografiske områder
- at fremsætte forslag til forbedring af systemerne under hensyntagen til de indhøstede erfaringer og tjenesternes behov
- at samarbejde om at opstille standarder for bedste praksis og regler samt om at fortolke dem
- at sikre indsamling og spredning af information
- at udarbejde revisionsprogrammet og overvåge dets gennemførelse
- at forhåndsgodkende de forslag, der skal vedtages af administrationen.

Revisionsnetværket har afholdt otte møder. Det har bl.a. udarbejdet det første program om ekstern revision, som gælder for 2003.

I 2002 blev der indgået en rammekontrakt med en række professionelle revisionsfirmaer om revisioner af de programmer og projekter, der finansieres over Kommissionens budget (TACIS-, CARDS-, MEDA-, Asien- og ALA-programmet og de horisontale budgetposter). Der blev udarbejdet en brugermanual, en række særlige standardparametre og et forvaltningsværktøj. Der blev underskrevet ni ordrer om levering af revisionstjenester, heriblandt en omfattende revision af rammekontrakt AMS/451. En af ordrene omhandler uddannelse og sigter mod at udarbejde en undervisningsplan for ekstern revision, der skal være klar i 2003. Der blev informeret fyldestgørende om rammekontrakten (revision), navnlig via et websted.

Der er kun begrænsede budgetmidler tilbage til lancering af revisioner i forbindelse med EUF, da størsteparten af bevillingerne til den eksisterende EUF-rammekontrakt er brugt. EUF-udvalget gav i november 2002 tilladelse til, at der anvendes 5 mio. EUR til finansiering af fremtidige revisioner. Der vil til det formål blive iværksat en indkøbsprocedure vedrørende en yderligere revision af rammekontrakten.

9.5 GENNEMSIGTIGHED OG SYNLIGHED

Europa-Kommissionen arbejder til stadighed på at skabe større åbenhed om, hvordan bistanden til tredjelande forvaltes. I 2002 blev den allerførste årsberetning om EU's udviklingspolitik og gennemførelsen af bistanden til tredjelande udarbejdet. Beretningen udkom i form af en meddelelse til Rådet og Europa-Kommissionen, der blev distribueret i mange eksemplarer på de elleve officielle EU-sprog. Rådet og Europa-Parlamentet bifaldt dette initiativ.

Hvad angår synligheden af EU's aktiviteter i forbindelse med bistand til tredjelande kunne Kommissionen notere en betydelig stigning i antallet af søgninger og besøg på internetserveren (www.Europa.eu.int). Webstedet blev løbende udvidet med nye sider i 2002 med det resultat, at bistandsarbejdet i nogle af de vigtigste områder allerede beskrives meget detaljeret. Dette arbejde ventes afsluttet i 2003.

Portalen "The EU in the World" (Den Europæiske Union og resten af verden), der giver en hurtigt overblik over nogle af de vigtigste eksterne aktiviteter, har også haft flere besøgende end tidligere.

Nedenstående skema viser, hvor mange hits der blev registreret på de forskellige websteder vedrørende eksterne forbindelser på Europa-Kommissionens server i 2001 og 2002. Der gøres dog opmærksom på, at antallet af hits altid vil være større end antallet af brugere, der reelt har besøgt det pågældende websted, da der registreres et hit for alle operationer på webstedet (inklusive fotografier og links).

EUROPA-KOMMISSIONENS WEBSTEDER FOR EKSTERNE FORBINDELSER

TJENESTEGREN	WEBSTED	HITS PR. MÅNED I 2001 (GENNEM- SNIT)	HITS PR. MÅNED I 2002 (GENNE- MSNIT)
GD for Eksterne Forbindelser	Europa.eu.int/comm/external.relations	2 125 000	3 400 000
GD for Udvikling	Europa.eu.int/comm/development	600 000	600 000
Samarbejdskontoret EuropeAid	Europa.eu.int/comm/europeaid	4 200 000	5 000 000
GD for Handel	Europa.eu.int/comm/trade	1 800 000	600 000
GD for Udvidelse	Europa.eu.int/comm/enlargement	400 000	800 000
ECHO	Europa.eu.int/comm/echo	250 000	90 000
EU og resten af verden	Europa.eu.int/comm/world	200 000	700 000

9.6

MEDDELELSER OM EKSTERN BISTAND UDGIVET AF EU I 2002

Meddelelsens titel	Reference	Dato
Afbinding: Forbedre bistandens effektivitet	KOM(2002)639	18.11.2002
Forslag til RÅDETS BESLUTNING om dækning af EIB's omkostninger ved forvaltningen af investeringsfaciliteten ifølge Cotonouaftalen	KOM(2002)603	7.11.2002
Ikke-statslige aktørers inddragelse i EU's udviklingspolitik	KOM(2002)598	7.11.2002
Forslag til RÅDETS FORORDNING om hindring af omlægning til Den Europæiske Union af handelen med visse essentielle lægemidler	KOM(2002)592	30.10.2002
Forslag til RÅDETS AFGØRELSE om den holdning, som EF skal indtage i AVS/EF-Ministerrådet vedrørende en afgørelse om reallokering af ikke-tildelte midler og uudnyttede rentesubsidier fra Den 8. Europæiske Udviklingsfond	KOM(2002)582	25.10.2002
Handel og udvikling – Hvordan udviklingslandene kan hjælpes til at få udbytte af handel	KOM(2002)513	18.9.2002
Forslag til RÅDETS AFGØRELSE om undertegnelse og indgåelse af den internationale kakaooverenskomst 2001 på Det Europæiske Fællesskabs vegne	COM(2002)438	30.7.2002
Fattigdomsbekæmpelse i landdistrikter – Det Europæiske Fællesskabs politik og tilgang til udvikling i landdistrikter og bæredygtig forvaltning af naturressourcer i udviklingslandene	KOM(2002)429	25.7.2002
Energisamarbejdet med udviklingslandene	KOM(2002)408	17.7.2002
Finansielle oplysninger vedrørende De Europæiske Udviklingsfonde	KOM(2002)372	9.7.2002
Forslag til EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING om Fællesskabets samarbejde med lande i Asien og Latinamerika og om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 2258/96	KOM(2002)340	2.7.2002
Administrativ reform af Den Fælles Delegationstjeneste	SEK(2002)745	2.7.2002
Henstilling med henblik på RÅDETS AFGØRELSE om bemyndigelse af Kommissionen til at føre forhandlinger med AVS-stater og -regioner om økonomiske partnerskabsaftaler	KOM(2002)168/ 2 – ikke endelig SEK(2002)351	9.4.2002
Sundhed og fattigdomslempelse i udviklingslandene	KOM(2002)129	22.03.2002
Vandforvaltning i udviklingslandene – strategi og prioriteter for EU's udviklingssamarbejde	KOM(2002)132	12.3.2002

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets FORORDNING om bistand til politikker og aktioner vedrørende reproduktiv og seksuel sundhed og rettigheder i udviklingslande	KOM(2002)120	7.3.2002
Almen og faglig uddannelse som led i fattigdomsbekæmpelse i udviklingslandene	KOM(2002)116	6.3.2002
Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets FORORDNING om støtte til fattigdomsbetingede sygdomme (HIV/AIDS, malaria og tuberkulose) i udviklingslandene	KOM(2002)109	4.3.2002
Forberedelse af den internationale konference om udviklingsfinansiering (Monterrey, Mexico, 18.-22. marts 2002)	KOM(2002)87	13.2.2002
Mod et globalt partnerskab for bæredygtig udvikling	KOM(2002)82	13.2.2002
Svar på globaliseringens udfordringer: en undersøgelse af det internationale monetære og finansielle system og af udviklingsfinansiering	KOM(2002)81	13.2.2002
Reform af EU-støtten: Plan for implementering og finansiering af dekoncentrationen	SEK(2002)85	30.1.2002
EU's bidrag til genopbygningen i Afghanistan Strategi for ministerkonferencen i Tokyo den 21-22. januar 2002	SEK(2002)43	15.1.2002
Oprettelse af et kontor under Europa-Kommissionen i Afghanistan	SEK(2002)31	15.1.2002

9.7 EU-BISTAND DER IKKE ER OMFATTET AF DENNE BERETNING

Denne beretning behandler i lighed med sidste års beretning den del af EU's bistand til tredjelande, der i overensstemmelse med reformen af Kommissionens forvaltningspraksis forvaltes af Samarbejdskontoret EuropeAid.

Humanitær hjælp og førtiltrædelsesstøtte er ikke omfattet af denne rapport. De enkelte regionale afsnit indeholder dog en kortfattet beskrivelse af ECHO's arbejde for at give læseren et bredt overblik over EU's samlede bidrag. En mere detaljeret redegørelse for ECHO's humanitære arbejde findes i ECHO's årsberetning for 2002¹⁷⁰.

Det samme gælder for den makrofinansielle bistand til tredjelande, som Generaldirektoratet for Økonomiske og Finansielle Anliggender er fuldt ansvarlig for. Disse aktiviteter gennemgås i flere forskellige dokumenter¹⁷¹.

Kommissionen gennemfører makrofinansiell bistand i forbindelse med støtteprogrammerne fra Den Internationale Valutafond (IMF) og Verdensbanken og efter at have hørt Det Økonomiske og Finansielle Udvalg og sikret sig Rådets afgørelse. Tildelingen af makrofinansiell bistand er omfattet af en række principper, som understreger, at det drejer sig om en ekstraordinær foranstaltning (baseret på Rådets ad hoc-afgørelser), som skal supplere bistanden fra de internationale finansieringsinstitutioner og opfylde visse makroøkonomiske betingelser. Instrumentet er specifikt beregnet til at hjælpe modtagerlandene med at rette op på alvorlige, men generelt kortfristede makroøkonomiske skævheder (alvorlige betalingsbalancevanskeligheder og fiskale problemer). I nært samarbejde med IMF's og Verdensbankens programmer har man ved makrofinansiell bistand støttet politikker, der er blevet skræddersyet til de enkelte landes særlige behov med det overordnede mål at stabilisere den eksterne og interne finansielle situation og etablere en markedsorienteret økonomi.

I 2002 blev der udbetalt 141 mio. EUR i makrofinansiell bistand i form af gavebidrag på 130 mio. EUR til Balkanlandene. Heraf gik 115 mio. EUR til Jugoslavien, 15 mio. EUR til Kosovo og 11 mio. EUR til Armenien.

¹⁷⁰

http://europa.eu.int/comm/echo/information/publications/echos_annual_reports_en.htm

¹⁷¹

http://europa.eu.int/comm/dgs/economy_finance/index_en.htm